DECISIONES D. AEGIDII BELLEmeræ, Romani, I. V. D. celeberrimi, Palatij Apostolici causarum auditoris ordinarij, Præsulisq; Auinionensis dignissimi.

Cum Additionibus suis locis adiectis, Indiceq; alphabetico ad studiosorum commoditatem non exiguam.

LVGDVNI,
Apud hæredes Iacobi Iuntæ,
M. D. LVI.

BRICAE IVXTA ORDINEM DECRETALIVM, ALI*quibus in fine additis. sub quibus conuenienter collocari possunt conclusiones præsentis uoluminis, modo infrascripto sequuntur.*

De

A 2 DEC

FINIS.

DECISIONVM ROTAE
A D. AEGIDIO A BELLAMERA
V. I. *Doctore celeberrimo conscriptarum Index alphabeticus.*

A

Acta

Vide

Cita

H.

I.

Inti

Iudex

L

uoca

tan

FINIS.

DECISIONES ROTAE, COLLECTAE

ex consilijs Dominorum sacri palatij causarum auditorum, per Do. *Aegidium* Bellemeræ, I. V. *Doctorem.*

*

¶De consuetudine optandi. Rubrica.

Conclusio prima.

ONSVETVDO optionis, de qua loquitur c.cum in tua. de consuet. libr.vj. præscribitur
a [a]in x.annis: ut uidetur notasse gl.in d.c.cũ in tua. Dicebãt enim quidam, ibi non mutari titulum sed portionem, iuxta no.Inn.de proba.ex literis. de præben.maioribus de re. permuta. quæsitũ. Fa. quia uidetur iuri communi consona, per c.statuimus.de maio.& obe.Fa.quia dominium di ctarum portionum quo ad proprietatem est capituli. de testa. relatũ.§.nomine.Consilia etiam de hoc fuerũt reiterata & renouata in c.cõclusiõe. Sed & quinimo fuerunt adhuc nouissimè aliter renouata, ut dicã super dicta conclusione. Sed super materia huius quęstionis credo sic distinguendũ: quia aut per talem consuetudinem agitur de mutatione portionum canonicalium
b [b]ecclesiæ:in qua non est distinctio corporum præbendarũ:sed bene portionum ad tẽpus:ut est uidere in ecclesia Ambianen. & in ecclesia sancti Martini Turonen. & alijs multis ecclesiis: de quibus de triennio in trienniũ, uel de alio tempore ad aliud tempus omnes portiones canonicales rediguntur in cõmune: & iterũ diuiduntur aliter quàm prius. Aut agitur per talem consuetudinem de mutatione præbendarum & titulorũ præbẽdaliũ: sicut est in ecclesia Baioren. & in ecclesia Carnoten. in quibus quælibet præbenda habet suos redditus perpetuos à redditibus capituli separatos. Et istã distinctionẽ uidetur ponere saltem secũdum unum intellectum dictum c.relatum. §.nomine.alleg. Primo casu dico procedere glo.uidelicet quòd præscriptione talis consuetudinis sufficiũt x anni. Et ita procedunt consilia ista, in quibus fui cum alijs dominis concors. Secundo casu dico contrarium, uidelicet, quòd

a tunc

tunc requirũtur xl. anni:& ita di xi in aliis consiliis, licet in eodem facto propter hoc, quód ibi mutabatur in facto addendo de distinctione præbẽdarum:ut patet in dicta conclusione. Sed ad istud secundum mẽbrum accesserũt finaliter domini quasi omnes, licet maior pars in dictis secundis consiliis mihi cõtradixisset:adeo quód pro ista parte tulit diffinitiuam sententiã dominus Robertus reuerẽdissimo patre domino Cardinale sancti Eustachii: cuius etiam tunc fui & sum familiaris auditor indignus, in causa super præbenda ecclesiæ fratris Lauien. quæ sententia domini Roberti postea fuit per reuerendissimum patrẽ dominũ cardinalẽ Albanen. cũ magno & maturo cõsilio cõfirmata: & in rem trãsiuit iudicatã. Ratio primi mẽbri est:quia in illo casu consuetudo non est contra ius,sed præter: imó nedum præter,sed imó uidetur,ꝙ sit secũdum ius: ut c.statuimus.alleg. Non enim hic agitur de mutatione tituli præbẽdalis:nec etiã de mutatiõe perpetuorũ redditũ ipsius præbẽdæ,qđ esset cõtra ius,sed agitur solum de maiori parte bonorũ cõium ipsius capituli & ecclesię antiquiori canonico assignãda:& ita in nullo ecclesiæ aduersatur.Nec omnino differo à dicto ĩtellectu gl.ꝙ illa glo.se refert ad dispositionẽ iuris cõmunis:quæ habet, quód omnia de iure communi ueniũt in communi omni tali perpetuã distinctione submota in præbendis: ut c.statuimus.alleg.& cap. quoniã.de uita & honesta.cleri. Modo ista est regula, quód consuetudo quæ non est contra ius uel prętet,præscribitur x.annis: ut not.Io.And.de consuet.quanto.in commento:licet ius ciuile non ponat determinate & expresse certum tẽpus cõsuetudinis præbendæ:nec canonicum, nisi quadragenariũ:quod intelligitur,quando est contra ius,uel quæ ecclesiæ aduersatur: ut deducit do.Ioan.And.loco allega. Ratio secũdi mẽbri est,quia nullo casu consuetudo huiusmodi est cõtra ius in hoc,ꝙ in ea beneficiatus propria autoritate dimittit beneficiũ, quod obtinet, & quod aliud beneficiũ pro eo propria autoritate recipit sine aliqua canonica institutione:qa supponit ꝙ hoc casu fit mutatio titulorũ præbẽdaliũ cõtra c.admonet.& c.ꝙ in dubiis.de renũtia.& c.ij.de insti.& c.j.de regu. iur.lib.vj.Item in hoc,quia permittit fieri propria autoritate permutationẽ præbendarũ,contra consi.Turonen.de præb.maioribus de rerũ permut.quæsitũ. Item est contra iura in hoc,quia dat antiquiori canonico ius ad pinguiorem præbendã,cum uacabat contra consiliũ,c.nulla.de

conc

conceff.præben. dic refiduũ, ut notaui fuper dicta conclufione.

a ¶Præfcribitur. *Sex differẽtias inter confuetudinẽ & præfcriptionem, uide in dictionario Alb. de Rofa. fub uerbo, confuetudo & quanto tẽpore præfcribatur confuetudo: dic diuerfimode fecũdũ ius cano. & ciui. extra de elect. ca. Cumana. de cenfi. olim.*

b ¶Portionũ canonicaliũ. *Nota ꝙ cõfuetudo feruãda eft in dãdis portionibus ecclefiarũ. x. q. iij. ne numerus.*

¶De uerb. fignific. Rub.

Conclufio II.

CLAVSVLA librarũ uel marcharũ in literis apoftolicis pofita, intelligitur de ufualibus loci, ubi eft beneficiũ impetratũ. Allegatur de præb. cum de beneficio. in clementi. confilia. Facit quia ufus ifte tẽdit nõ ad litis ordinationẽ, fed ad litis decifionẽ: ergo argu. ff. de euict. l. fi fundas. & ff. de ufu. l. j. fiue ex delicto, ut extraord. crimi. l. faccularii. §. funt quedã. & ff. de nõ xa. l. ij. C. de edi. pri. l. an in totũ. ff. de adminiftratio. tuto. l. fiue hæredem. §. Lucius. argum. C. de prædi. ua. l. ij. & iij. lib. xj. Et has allegationes ponit Cyn. C. quæ fit longa confuet. Item per hoc, quia uidetur femper infpiciẽda confuetudo loci, ubi res fita eft, de qua agitur. argu. ff. de tut. & cur. ab his. l. pupillo. & ff. de adminiftra. tuto. l. Titiũ. §. tutor. Et hanc rationem ponit Cynus de fumma trini. l. j. in ij. q. Sed breuiter totum contrariũ puto: nam ex præmifsis habetur hæc conclufio, ꝙ quo ad litis decifionẽ attenditur cõfuetudo loci a, ubi traxit originem ius ex quo iudicandum eft, fiue contractus, fiue delictũ, fiue res, ut prædictũ eft. Et ita clare innuit Cyn. in d. l. j. C. quæ fit lon. confuet. Sed impetratio eft res illa à qua trahit originẽ ius, de cuius decifione modo agitur: attẽdi omnino debet ufus loquẽdi loci, ubi impetratio facta eft. Sermones eñ prælati in loco funt intelligẽdi, fecũdũ cõmunẽ ufum loquẽtiũ in loco illo: ut ff. de fi. inftru. l. cum de lanionis. §. afinã. & ff. de fupell. le. l. Labeo. extrà de uerb. fig. c. j. & c. in his. aliàs enim papa de facili deciperetur: quia ipfe præfumitur locorũ cõfuetudinẽ ignorare. de cõfti. c. j. lib. vj. Debet eñ taliter quis loqui quòd uox uel litera cõceptum eius promat in notitiã legentiũ & audientiũ, & clare: alioquin in eius damnum fiet interpretatio, ut regula contra eum li. vj. & l. ueteribus. ff. de pac. Diuinare enim non põt papa, ꝙ fermo loquẽtis ad ignota ipfi papæ habeat fe referre. Et redeundo ad primã rationẽ, eft ponderandũ ꝙ hic nõ agitur de beneficio ut de re, fed ut de titulo in beneficio uel ad beneficiũ per impetrationem impetranti quæfito, quod ab ipfa impetratione depẽdet: & ita nõ eft pon-

derandus locus beneficii sed potius impetrationis. Contraria soluũtur faciliter ex præmissis. Fa. optime pro ista op. ibi quod no. Cy. in d.l.j.C. de summa trini. ubi not. in additione, quòd attenditur locus conditi testamẽti, licet a alia consuetudo sit in locis ubi res sunt: ibi uide. Aegidius.

a ¶Consuetudo loci. *Adde ꝙ consuetudini alicuius loci uel ecclesiæ nõ derogatur per nouam cõstitutionem papæ, nisi exprimatur. extrà de constitutio. c j. lib. vj.*

¶De confessis. Rub.

Conclusio III.

CONFESSIO in uno iudicio facta nocet in alio, a per no. Inno. de ele. per inquisitionẽ. consilia. Caue ne decipiaris, & distingue sic: quia aut quęritur utrũ acta unius iudicii con fessionem huiusmodi tangentis probẽt in alio iudicio: tũc indubitanter dic, ꝙ non: ut probatur de ord. cogni. c. ij. de fide instru. inter dilectos. Aut quæritur utrũ si allegetur & probetur in secũdo iudicio contra P. quòd cum sic fuerit confessus in primo: tũc oportebit, ꝙ stet in secundo iudicio dictæ confessioni, nisi huiusmodi confessionẽ ad aliũ intellectũ probabiliter interprete a tur, uel doceat de errore:[a] & dic ꝙ sic: ut C. de nõ nu. pe. l. generaliter. in fi. de prob. per tuas. & de accu. cũ dilecti. Nec obst. ꝙ res inter alios acta &c. nec ꝙ acta unius iudicii nõ probãt in alio: quia uerum: ut tanquã acta iudicialia: sed tãquã cõfessio extraiudicialis solenniter facta secus. Et ita procedũt dicta Inno. uide de hoc Archi. de iureiur. in c. fi.

a ¶De errore. *Nota quòd errantis nulla est uoluntas. ff. de aqua plu. ar. l. sed hoc ita. Et errare, est aliud pro alio putare. xxviij. dist. quamuis.*

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio IIII.

FALSI expressio nõ dolosa, principẽ ad concedendũ non uitiat gratiã per not. Innoc. de conces. præb. cum nostris. in gl. literis. in prin. Licet enim regula habeat, ꝙ & si rescriptũ[a] sit legi cõsentaneũ: falsus tamẽ impetrator carere debet impetratis. C. si contra ius uel uti. pub. l. pe. & C. de diuer. res. l. ultra. & C. si nup. ex rescri. pe. l. j. adeo ꝙ in rescriptis semper intelligitur clausula, si est ita: seu si preces ueritate nitantur. de rescrip. c. si. & dicta l. fi. C. de diuer. rescript. Cuius occasione cõsueui dicere clausulam, si est ita. positã in rescripto, non inducere nouã formã: nec per consequẽs partis uacationẽ in executore: iuxta not. Inno. de præsum. dudum. Quod intelligo in gratiosis. Nec obst. mihi quod de literis iustitiæ legitur. C. si contra ius. l. ij. & c. super literis. de rescrip. Tamen patitur dicta regula fallentiã conclusionis nostræ, ubi per simplicitatem

citatem exprimitur illud falsum: quod nullo modo mouit principem: nec mouere debuit uerisimiliter ad concedendũ. Nam du a plex potest esse ratio, quare talis falsa expresio redderet gratiã surreptitiã: una quia induxisset ad cõcedendũ: alia quia per fraudẽ: ut dicta l. fin. C. de diuer. rescr. Modo utraq; ratio hic cessat ut supponitur. Venia enim dignus est, qui nec nocuit nec deliquit: ut de cõsti. c. ij. cum si. licet Inno. uideatur notasse. extrà de crimin. fal. c. fi. ꝙ in gratiosis falsa expresio præsumitur facta per dolum: tamẽ intelligo illud, ubi huiusmodi expresio esset talis, quæ uerisimiliter deberet inducere principẽ: saltẽ ad facilius cõcedendum. Si enim esset superflua, non esset præsumendum aliquod de dolo: quia dolus sonat in machinationem exquisitam. ff. de dolo. l. j. quæ inutilibus & superfluis non est uerisimilis. Hinc est quòd Innoc. in dicto cap. fi. non dicit simpliciter talem expresionem in gra a tiis esse præsumendam fraudulosam: sed dicit hoc in gratia magna: tales eñ causæ seu demonstrationes nihil faciẽtes ad factum pro superabundantibus habẽtur. C. de test. l. testa. nec donationes uiciãt. ff. de dona. l. ij. in fi. ff. de cõd. indeb. l. demõstratio falsa. & l. cum tale. §. legato. cum se. Et de hoc uidetur tex. de rescript. super literis. §. j. ubi inter alios. quia ratio ibi posita etiam uiget in prophãnis. Aegidius.

¶Rescriptum. *Quid sit rescriptũ. & in quo differat à beneficio, uide Bar. in l. beneficiũ ff. de const. prin.* Et *an contrarius & maximè diuinum teneat uide eundẽ Bar. in l. j. de cõsti. prin. ubi Alexã. & Ias.* Et *an teneat cõtra ius ciuile, in l. perscriptione. C. si cõtra ius uel utili. publ.* Et *dic quòd ualet, dummodo sit clausula deroga. iuris.*

¶De procuratorijs. Rub.

Conclusio V.

GENERALE procuratorium ad causas includit beneficia, per no. Inno. de rescrip. sedes. & glo. de procu. non potest. in clementi. consilia. Ratio est, quia secundũ Inn. uerba debent intelligi generaliter, sicut sonant, nisi ex causa eorum à generalitate recedãt: & ita seruandũ est in contractibus, & in aliis secundum eum. Sed caue & sane intellige generalitatẽ huius dicti quòd habet generale procuratorium[a] ad causas, omnes causas cõprehendere, intelligi debere præterquam de causis quæ de iure reperiuntur requirere speciale mandatum: ut ff. de mino. l. illud §. si talis. In generalitate enim non ueniunt talia, in quibus specialitate opus est. ff. de procura. l. non solũ. §. ult. & l. Pompeius. in princi. & extrà de procur. qui ad agendũ. lib. vj. Ibi

Io. Andr. enumerat casus requirentes speciale mandatũ. in gl. quæ est super uerbo, pacisci. qui tex. proxim. alleg. in illa ratione fundantur. Et quo ad causas tales requirentes speciale mandatum, si plures reperiantur, quarum aliquæ maiores, aliquę mediç, aliquæ minores: dicerẽ locũ habere clemẽ. nõ potest. de procura. sed quo ad alia, secus: ut ibi no. quia cũ sola generalitas per se sufficeret, nihil faceret præcedens specialitas, sed tamẽ generalitas p se nõ sufficit, sed a specialitate præcedente recipit suũ posse: ut d. c. qui ad agẽdũ. opor tet ꝙ recipiat secũdũ naturã suę causę. Et hoc ultimũ placet cuidã domino magno, licet cõtrarium faciat. ff. de ui. triti. & ole. lega. l. si. §. cui dulcia. Itẽ caue, ꝙ generalitas Inn. intelligitur ꝙ ꝓcuratoriũ ad causas, oẽs causas cõprehẽdat: itelligitur de causis quarũ exercitiũ cõpetit ipsi constituẽti, eodẽ iure quo ipse constituit. Secus uerò, si alio iure cõstituat, uidelicet ut Petrus: & alio iure sibi cõpetat, ut episcopo uidelicet, uel rectori: quia tũc si cõstituerit procuratores ut Petrus, nõ uenirẽt causę quarũ exercitiũ nõ cõpeteret sibi ut Petro, sed ut episcopo uel rectori. ff. de his quib. ut indig. l. tutorẽ. & de restitu. spolia. frequẽs. in fine. cum ibi no. per Io. And. in sua ultima gl. li. vj. & facit bene ff. quod cuiusque uniuer. no. l. ij. qd intelligo, nisi esset talis qui agere non posset nomine suo, ut monach⁹, abbas, prior: quia tũc talis in dubio censetur uelle cõstituere nomine ecclesię. quia eo modo potest, & aliter nõ: maximè si faciat de sua administratione mentionẽ, qd uidetur uelle facere in dubio omni meliori modo quo potest ut ff. de test. mil. l. si miles. fa. no. Inn. de præscri. cũ ex officio: & ut res poti⁹ ualeat. de uer. signifi. abbate. Sed nihilominus procedit nostra cõclusio. Ratio est, quia talis tituli beneficialis ꝓsecutio nõ cõpetit alicui noĩe ecclĩæ, sed noĩe suo proprio: ut no. Inn. de cau. pos. c. cũ super. de rest. spo. c. i. literis. Vel distingue de causis beneficialib⁹: qa aut dicũtur proprie beneficiales: ut qa agitur in eis de titulis beneficialibus: & tũc procedit gl. aut dicũtur beneficiales: quia in eis de rebus beneficiorum, & nomine ipsorũ beneficiorũ agitur, & tũc secus, ut s. proxime est deductũ.

¶ Generale procuratoriũ. *Procuratorio facto per capitulũ: an singulares possint contradicere, uide per Inno. extra de postul. præla. c. bone.*

¶ De procuratoribus. Rub.

Conclusio VI.

MORTVO procuratore qui substituerat, non ex ui mandati, sed quia factus dominus litis, agi nõ potest cũ huiusmodi substituto sine nouo mandato,

dato, per not. Pau. in clemē. fi. de procur. in gl. ij. in fin. Consilia. Secus autē si tāquam à domino habens substituendi potestatem substituisset, ut ibi etiam no. per Pau. Ratio diuersitatis est ista: quia quādo ex ui mandati substituit, nō ab ipso, sed à domino ui detur esse substitutus: ut ff. q̄d cū iusque uniuer. no. l. item eorū. §. si decuriones. uide Cynū. C. de procura. l. ꝙ quis. quæstione penul. & ult. Aegi. Sed in primo casu cū non possit ex ui mandati immediate seu nomine domini a substituere, eius persona solum attenditur: & ipse solus per cōsequēs dicitur esse mandans: & sic est locus regulę. §. recte. instit. mandati. & C. eo. l. mandatū. quę habet, ꝙ morte mandatoris re integra mandatū expirat. Sed caue & conclusionē intellige, casu quo mors talis interueniret re integra. arg. dictorū iuriū à contrario. Itē quia licet ante litis cōtest. res dicatur integra: quia quis tantū non dicitur agere, sed agere uelle: ut no. in d. l. mandatum. tamen post litis contest. nō potest dici, ꝙ litis contesta. debeat esse inchoatio negotii, cum bis fienda nōn sit in eadē lite. Dico ergo ꝙ primus actus substantiuus & intrinsecus faciat rem incipi & desinere rem esse integram: per not. Cyn. in d. l. mandatum. in j. quæstione. Aegi. Sed quid si habuit substituens mādatum substituendi à domino etiā in qualibet parte litis? tunc dico saluo semper meliori iudicio, ꝙ ex utraque parte substitutus fuisse uidetur, ut actus substitutionis sit ualidior. arg. de cor. ui. significauit. de præben. nisi essent. de præscrip. cū ex officii. & ibi not. simile per Inn. uide Cyn. in l. ꝙ quis. C. de procu. in pen. & ult. q.

¶ De emptione & uend. & de usuris. Rub.

Conclusio VII.

VENDITIO facta minus iusto pretio[a] per diffamatū de usuris cū gratia retrahendi præsumitur in fraudē usuræ. per c. ad nostrā. de emp. & uend. Cōsilia. & ita uidetur ibi notari per Io. And. post Host. Sed quid dicitur esse minus iustū pretiū? uidetur dicere, quòd dicta decre. ad nostrā. pretium quod uix ascendens ad mediū iusti pretii: & de hoc est indubitatū, cū decre. illa hoc exprimat. Sed quid si pretiū est minus iustū, sed non de tanto, ut suprà proxime dicitur: nunquid erit tūc locus huic conclusioni? Et uidetur ꝙ non, quia iure naturali licet contrahentibus seinuicē decipere intra dimidiam iusti pretii. ff. de mino. l. in causæ. §. pe. C. de rescin. uen. l. ij. & ibi no. & extrà de emp. & uendi. cū causam. & c. cū dilecta. & ibi no. Preterea probatur à cōtrario sensu per c. ad nostram. quia si minus iustum pre-

tiũ quam ibi expressum ad præsumptionẽ usurarũ inducendam sufficeret, bene dixisset tex. pręterea quia aliter omnes contractus uel quasi in regno Franciæ essent usurarii: & quod animæ sic contrahentiũ essent cõdemnatæ: quod esset durũ. Forte uidetur saluo meliori iudicio probabiliter posse dici, quòd aut illud minus iusto pretio habito respectu ad rem & ad pretium rei est modicum: & tunc non præsumã fraudẽ. arg. ff. de dolo. l. si oleũ. §. si. cum l. seq. & l. scio. ff. de restit. in inte. tit. ge. aut est magnũ & notabile, quod remitto ad arbitrium iudicis. ar. ff. de offic. de leg. de causis. & tunc præsumam fraudem non ex sola quantitate pretii: & ideo non ob. c. ad nostram. ubi nõ supponitur cõsuetudo fœnerãdi in emptione: sed ex tribus cõiunctim: & quia pretiũ multũ iniustum: & quia conditio retrahẽdi adiecta: & quia talis erat cõsuetudo creditorũ, uidelicet sic fœnerãdi: quæ multũ attẽdenda est. l. uel uniuersorũ. ff. de pig. act. & facit bene ad hoc not. Innoc. in d. c. ad nostrã. Sed uere dubito. Aegidius.

a ¶Minus iusto pretio. *Nota quòd uendere nolle & nõ iusto pretio uelle uendere paria sunt. l. non dubium. §. fi. & ibi* Bart. *de leg. j.*

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio VIII.

VERBA ratihabitionis posita in fine procuratorii faciẽtia mẽtionẽ de substituto, non dant potestatẽ substituendi. per cle. j. in fi. de proc. maxime quia aliũ effectũ operari possunt. Cõsilia. Possunt enim operari releuationẽ substitutorũ in casu quo procurator iure suo substituere potuerit, & si substitueret, ut uidelicet post litis cõtest. ut C. de procur. l. neq;. & fuit hoc dictũ meũ, qđ ab initio nõ placuit dño Petro de Sarcenato: sed postea placuit. Sed caue nihilominus, & dic quod aut sunt ibi sola uerba ratihabitionis & releuationis, & tunc procedũt dicta superius, uidelicet quod talia uerba posita ad executionẽ in principali, dispositionẽ nõ inducãt, per dictã cle. in fi. Aut ibi est clausula cõsueta poni, quã dat dñs substituendis per ipsum procuratorẽ eandem potestatẽ: & tũc ipsemet constituẽs uidet cõstituere suos substituẽdos à procuratore: nihil aliud est cõstituere quàm potestatẽ dare, & econtra. Et ita procedit qđ proxime dixi per l. item eorũ. §. si decuriones. ff. quod cuiusque uni. no. cum si. Sed diceres, iam promittendo ratũ habere quicquid facient substituti, tacite eis uidetur dare potestatem. Sed dico quòd uerũ est mediate: puta in casu suprà exposito: sed non immediate: cum uerba hæc non sonẽt: & tamen possent alias in proprio sensu effectum habere.

Sed uere hoc dubium est.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio IX.

COMMISSIO gratiosa a pro remissione [a] habenda ad probandũ in partibus taxam beneficii pro ea obtẽti: quod in curia probari non potest, nõ faciens mentionẽ de probatione: quæ haberi potest in curia per librum thesaurarii: ubi talis probatio sufficeret: est surreptitia. Consilia. Facit quia pro his quorum probatio habetur uel potest faciliter fieri per scripturas: remissio non sequitur de more palatii & Rõ. curię. Ratio est, ut euitentur maximi labores, & sumptus quæ sunt in remissionibus prosequendis: quæ non sunt in productionibus scripturarũ: ex quo uidetur expresse, ꝙ de dicta taxa posset constare per librum thesaurarii, ꝙ papa dictum morem Ro. curiæ uoluisset infringere: maxime quia hoc esset dare occasionem malignandi, quæ præcludi debet. argum. ff. de rei uen. l. in fundo. Ecce enim uerisimile est ꝙ ille qui probationẽ scripturarũ sibi faciliorẽ nõ uult aggredi, & per hoc parcere tot laboribus & expensis, ꝙ ipse cogitat scripturas huiusmodi facere cõtra se, & tẽdit ad testes corrũpendos: uel saltẽ in aduersarii præiudicium nititur litẽ prorogare: & facere immortalẽ: quorũ utrũque est malũ. Sed cõtra hoc uides taxas omniũ beneficiorũ esse scriptas in libris thesaurarii (est publicũ & notorium) ergo uerisimile est, quòd papa hoc sciat. ff. de uer. sig. latæ culpæ. de postu. præla. c. j. qui ma. ac. pos. c. fi. xvj. dist. qd dictis. Fa. no. Inno. de rescrip. c. j. & Io. An. de cõstit. c. j. in gl. magna. & Fre. in gl. magna. de re. permu. ubi dicit ꝙ de reseruatiõe generali publica & notoria, nõ oportet in impetratione facere mẽtionem. ar. ff. de ac. emp. l. j. in fi. Sed respon. & dico, ꝙ licet sit publicũ & notoriũ in curia: ꝙ taxæ bñficiorũ sunt cõiter uel fuerunt scriptæ in libris thesaurarii: tamen põt esse, ꝙ taxa huius beneficii, uel illius nõ reperitur ibi scripta, propter perditionẽ librorũ: uel quaternorũ, uel foliorũ, seu aliquã deletionẽ, uel al's. Et hoc papa põt uerisimiliter ignorare: & hoc casu debuit præsumere ꝙ ibi non reperiretur, postquã deueniebatur ad testes. Simile solem[a] dicere, ꝙ licet sit notoriũ iure archidiaconũ ecclesiæ cathedralis dignitatẽ habere. de offi. archid. c. j. & c. ad hæc. cũ si. tñ qñq; p consuetudinẽ papæ ignotã ab hmõi iure receditur. Ideo dignitas est exprimenda. de præb. c. cũ in illis lib. vj. & cle. j. eo. tit. etiã si motu proprio gratia fiat per ordinationem domini nostri papæ Aegid. Vide in quæstionibus domini Neapolit. q. vij. fol. j.

a ¶ Pro remiſsione. *Remißio quid ſit: quæ ſint cõſiderãda in remißione faciẽda, & quib⁹. caſibus ſit: & qualiter & quãdo fieri debeat, uide per Spec. tit. de remiſ. §. j. ij. iij. & iiij.*

¶ De procuratoribus. Rub.

Concluſio X.

CANONICI capitulariter procuratorẽ cõſtituant, etiam in cauſa quę principaliter nõ cõcernit, niſi certos particulares de eis in pcuratorio nominatos etiã citatos ad cãm, nõ uidetur procurator cõſtitutus ab illis particularibus: quia ibi non fuerũt ut particulares, ſed ut capitulũ repræſentantes. ff. q cuiuſque uni. no. l. ij. Cõſilia. Idem ecõntra, ut ĵ. q. cviij. Caue tamẽ, q licet dicta concluſio ſit uera, tamẽ ſi talis cã quæ ex eodẽ iure concernat utroſque uidelicet & ciues particulares, uel capitulum & canonicos ſingulares agente capitulo ſeu eius procuratore præiudicatur perſonis ſingularibus facien. cauſam agitari. etiã ſi ad capitulũ ſecũdo loco & minus principaliter pertineat cauſæ defenſio uel econtra, probatur, de re iud. cũ ſuper. & c. quãuis. & ff. eo tit. l. ſæpe. licet ſecus ſit ſi diuerſi & diuerſo iure, & in iuribus allegatis clare probatur. In cauſa uero beneficiali per appellationẽ deuoluendã eſſet indubitatum: per c. j. de elec. lib. vj. Sed pone, canonici ſimul congregati an capitulariter, an nõ, nõ apparet: procuratorẽ unum cõſtituunt ad cauſam, non apparet an nomine capituli, an uerò ſingularibus ipſorũ ſingulorũ, quæritur qd uidetur egiſſe. Circa hoc diſtingue: qa aut eſt cauſa quæ concernit eos ſolũmodo ut capitulũ facien. aut eſt cauſa que cõcernit eos ſolũ ut perſonas ſingulares: aut eſt cã quæ concernit eos utroq; modo. Si primo caſu, cẽſetur ſolũ nomine capituli talis procurator cõſtitutus. Sed ſecũdo caſu cẽſetur cõſtitutus nomine ſingulariũ perſonarũ. Nam ſermones ſunt inquirendi penes materiã de qua agitur. ff. loca. l. ſi uno anno. de reſc. cum ab aliquibus. li. vj. ff. de offi. conſul. l. ij. & de conceſ. prẹb. c. ſi capitulo. li. vj cum not. Inno. de ſen. excom. Romana. lib. vj. Tertio uero caſu aut principalius concernit capitulum quàm ſingulares perſonas, uel econtra. In his duobus caſibus dic ut in aliis duobus proxime præcedẽ. quia à principaliori fit denominatio. ff. de ſta. ho. l. qui hermaphrodito. & ff. de au. & arg. leg. l. & ſi non ſint. §. pronuntiamus. Aut non apparet de hoc: & tunc aut præceſſerũt aliqua ſigna capitulandi, ut ſonus campanæ, & locus capitulorũ, & ordo in capitulo cõſuetus: & tũc præſumam capitulariter factã: aliàs præſumam totũ ſingulariter proceſſiſſe: quia ex exterioribus ſignis præced

præcedentibus uel sequẽtibus fit interpretatio uolũtatis.ff.de testa.l.hæredẽ palam.§.sed si notã.de lega.j.l.si seruus pluriũ. in fi.de empt.& uendi.ad nostram. de præsump.ex studiis.saluo semper iudicio meliori.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio. XI.

SI COMMITTITVR causa contra certos & alios quorum interest,si illi quorum interest nõ fuerunt legitime citati,[a] sed bene sciũt causam agi, licet eis præiudicet sentẽtia huiusmodi:tamen nõ potest ferri sententia cõtra eos:tenet palatiũ secundũ dominũ Petrum de sarcenato,& ita fuit obtentũ in consiliis.Cõsilia.Certe hæc conclusio nõ uidetur habere dubiũ: quia cõtra nõ citatum legitime nõ potest sentẽtia maxime diffinitiua ferri.ut ff.quæ sent.sine appel.rescin.l.j.§.itẽ cùm ex dicto.Nec præiudicat huiusmodi sententia scientibus ex uiribus ipsius sentẽtiæ,siue ex uerbis siue ex mente,sed ex iuris positiui cõstitutione,quę talẽ sciẽtem & nõ uenientẽ pro suo interesse ad causam,ut finis litibus citius imponatur, punit in hoc,quia uult ꝙ sentẽtia illa præiudicat: uel facit quòd uideatur sentẽtiæ uelle acquiescere,etiã in sui præiudicium,& suo iuri per cõsensum tacitũ renunciare,ut in iuribus allegatis:maxime c.quãuis. de re iudic.& l.sæpe.eo.tit.Sed quid si fuissent legitime citati? Certe hoc est magis dubiũ:& tamẽ adhuc dico idem:nisi huiusmodi citati ad causam uenerint pro sui interesse. Distingue tamẽ sic:quia aut agitur de generali sententia generaliter cõtra illos quorum interest proferenda:& tunc & generaliter & legitime sunt tales citati,& cõtra eos etiam in genere seruati termini, contra eos in genere,forsan posset ferri sententia,dummodo feratur specialiter & principaliter cõtra certũ, & aliàs nõ,secũdũ quosdã:quod non capio:quia sentẽtia incerta in totũ uel in parte,quo ad certitudinem nulla est ipso iure.C. de sen.quæ sine cer.quan.l.j.ij. & iij.Aut agitur de speciali sententia specialiter ferenda B.tãquàm cõtra illum cuius interest: & si ille uenit ad causam pro suo interesse,contra eũ specialiter seruati sunt termini:& tunc fertur cõtra eum sententia,ac si ab initio causa fuisset commissa cõtra eũ specialiter.ar.de rescriptis.c.pastoralis.in fin. Aut ipse non uenit:& tũc secus,quia cum non sit citatus ut principalis cõtradictor,uidetur solum citatus sub conditione,si sua putauerit interesse:quo non ueniente ad causam,uidetur defecta conditio.Nec mirũ,quia licet quis cõpellatur ad desistendũ à cõtradi

ctione

ctione seu impedimento, nemo tamen cōpellitur ad suū interesse allegandū seu prosequendum: quia quilibet potest renunciare &c. C. de pact. l. si quis in conscribendo.

a ¶ Legitime citati. *Nota quòd citatio legitima est quæ ex amore procedit spacijs temporū ad hoc institutis seruatis. v. q. ij in præsenti. Adde etiam Ludo. Ro. consil. ccccx. incip. ut clarior. ner. ita enim ligat. ubi dicit, quòd citatio illegitima una cū notitia subsecuta ita arctat citatū, sicut citatio legitime emanans. Et an citatio sit de iure diuino, & an possit tolli per papam uel imperatorem, uide eundem Lud. sing. dclxiiij. incipiē. tu scis quòd nedum.*

¶ De pact. De præben. Rub.

Conclusio XII.

SI IN ecclesia in qua nō est numerus, sit uno mortuo alter per capitulum ad quod pertinet de consuetudine receptus: & post receptionē interuenerit compositio inter receptū & inter potestatem habentē canonicis prouidere, quòd si in locum primi mortui papa aliū surroget, receptio prædicta nulla sit:

a & non ualet pactū[a] propter malum animū &c. Iuxta no. Inno. de rес. in nostra. in glos. in cle. gratiæ. eo. ti. sed ad receptionē non uitiat. l. si per seruū. §. j. ff. de usuris & habitu. etiam si sententia talis fuerit in recipiendo. per c. si de seruis. & fortius si soli recipientes habuerint hanc mentem. ut l. si recipiēdi. C. de condi. ob tur. cau. Secus si tractatus de hoc expresse præcessisset. per l. Modestinus. ff. de solu. iuncta in q. j. eos. & c. ulti. de pact. Nec tamen potest annullare receptionem, si ualida fuerit, etiā si ipsa cōpositio fuit ualida: quia sicut institutio nō dependet ab illorū uoluntate. ut c. ex frequētibus. & c. beneficium. ita nec destitutio. ut c. admonet. de renū. & not. Inno. eo. tit. quòd in dubiis. Consilia. Sed certe puto ego, saluo tamen meliori cōsilio, distinguendum fore, an ex interuallo, an uero incontinēti interuenerit talis compositio post receptionē, ut primo casu obtineret quod prædictū est, uidelicet quod censerentur duo facta. Primū utile, secundū inutile: quorū secundum primū nunc uitiaret in diuisibilibus. C. de donat. l. sancimus. & fa. de præben. c. relatū. cū si. Secūdo casu secus: quia quæ incontinenti fiunt, inesse uidētur, & simul fieri uno contextu: ut optime probari uidetur ff. si cer. pet. l. lecta. §. dicebam. ff. de cōtrahē. emp. l. pacta cōuenta. C. de pact. l. in bonæfidei. & l. Petrus. & fa. de consti. c. cū M. Sed cōtra opponitur de c. dilectus. de præbē. & c. cum super. de cōcess. præben. ubi receptio in canonicū & promissio uacaturæ incontinēti facta seipsa nō uitiat. Secūdo opponitur,

ponitur, quòd mutata persona alterius contrahētiū contractus alteratur, nec censetur amplius unus cōtractus, nec unū factū. ff. de excep. rei iudi. l. si quis cū totum. §. & gratiā. & l. cū eadem. in prin. eo. tit. Modo in casu nostrę conclusionis iste idē canonicatū ab uno recipiebat, & cū alio cōponebat: igitur compositio non uidetur posse inesse receptioni, nec ecōtra, igitur &c. Ad primū dico, ꝙ nō ob. quia loquitur in casu in quo à collatione beneficii utraq; dispositio actiue procedit: & de hoc est de Ref. si eo. tempore. li. vj. Sed loquimur ubi receptio seu collatio canonicatus à recipiente seu conferente producente actiue pactio illicita à recepto uel prouiso passiue procedit, quia illa damnatur. de pac. c. cum pridē. & c. fi. Nō enim dicit l. diuina uel humana, quòd donans spiritualia nō possit cū hoc etiam temporalia dare: sed dicitur, ꝙ quia talia spiritualia gratis debet dare, nihil pro eis uel eorū occasione recipere habet. j. q. iij. si quis obiecerit. Ad secundū dico, ꝙ nedum cōmittit simoniā cōtrahendo cū collatore: imo etiā cum gratia collationis facilius obtinendæ cōtrahitur cū aliis, qui huiusmodi collationem uel prouisionē promouere uel impedire ualerent. de elec. per inquisitionem. de simo. c. j. & c. Matthæ⁹. & propter facti uicinitatē pręsumitur animus talis: & maxime propter naturam promissionis: & facit etiam inductiue. ff. de probatio. l. cum de indebito. in fi.

a ¶Non ualet pactum. *Nota quòd non ualet pactum cōtra iura, uel cōtra publicam utilitatem: nec contra bonos mores. Spe. tit. de proba. § iij. uer. sed pone. & seq.*

¶De rescriptio. de præben. Rubri.

Conclusio XIII.

RESERVATIO canonicatus & præbendæ certi canonici in huiusmodi ecclesia, in qua non est certus numerus canonicorū & prębēdarū, de hoc mentione non facta, surreptitia est, & per cōsequēs nulla. de cōcess. præben. ex parte. Ratio, quia nō præsumitur in hoc papā uti plenitudine potestatis. ar. no. Inno. de elect. innotuit. in fi. Tamē dominus Pet. de sarcenato tenebat cōtrarium in casu in quo papa reseruasset locū: quia hoc uerbo uti solebat papa, ubi non est certus numerus. alleg. de cōcess. præben. c. fi. in glo. nunquid impetrans. lib. vj. quod dubiū puto. Cōsilia. Quod autē primū esset de plenitudine potestatis patet: quia talis canonicatus & præbēda moritur cum canonico moriente: ut c. dilecto. de præbē. & c. ex parte Asten. allē. Aut igitur faceret reseruatio canonicum mortuum reuiuiscere cōtra naturam.

turam.ff.de uerb.obli.l.inter stipul. §.sacra.de solu.l.qui res.§.neq;.Aut rem necessario perituram in persistētia sua permanere,quod etiā contra naturā est: alioquin esset oppositū in obiectio.Item ex alio capite,quia sub alia forma in huiusmodi ecclesiis solet scribi,& si sub ista scriberetur:literæ cōtra stilum Romanæ curię emanarent,& sic nō ualerent:ut c.quàm graui.de crimi.fal.Si uero secundū stilū Romanæ curiæ papa scriberet:etiā credo quòd ualeret,per no.glo. post Hostiē.in d.c.ulti.de cōcess. præben.in d.glo.nunquid.impetrans.lib.vj.Et hoc modo saluo dictum prælibati domini Pet.de sarcenato.Ratio in utroq; casu cōmunis:quia in incertis & non incertis locus est cōiecturę.ff.de uerb.obli.l.cum timens.§.cū ita. Ita quòd reseruato hoc casu dū ualet ultra effectum solitū manus ordinarii collatoris habet alium effectū natura præcedente absq; quo ligamine huiusmodi poni nō posset,de quo dixi. Nec mirum:quia necessario priuatio præsupponit habitum. de inoff.testa.l.una.§.j.& de ædil. edic.l.cito.Sed nunquid contra istum reseruatiuū possit opponi de inopia facultatum?uide not. in glo.nunquid impetrās,quę tamen in alio casu loquuntur.Sed nihilominus hoc casu puto,quia illa ratio quæ uiget in casu glo. uidelicet quia non præsumitur papam uelle ecclesiam grauari plus quàm suppetant facultates per receptionē & creationē noui canonici:urget etiam in casu nostro:qa nec præsumitur hoc uelle facere per hunc modū extraordinarium reseruationis.de insti.c.j.cum simi.Plus enim obuiat iuri iste modus reseruationis:quia est cōtra naturam:ut dixi in l.una.C.de rei uxo.ac.quàm communis modus qui de iure est:ergo facilius tollitur.argu.ff. de testa.mili.l.eius militis. Nos enim loquimur in reseruatione quæ secundū Fre.in trāctatu de rerum permuta.est eiusdē naturæ, cuiusmodi est impetratio ipsa:quia quādo unum propter alterū &c.ff.pro dona.l.fi.j.q.iij. si quis obiecerit.imo plus odiosa:ut dixi. Aegidius.

¶De renun.& expen. Rub.

Conclusio XIIII.

RENVNCIANS liti & causæ[a] in partibus ab eo tēpore non est cōdēnandus in expensis,quia amplius in partibus non est litigator.Cōsilia.Nō dicas à tempore renūciationis,ut conclusio sonat:sed dicas à tempore quo renūciatio fuerit aduersario notificata.ar.ff.man.l.si mādasset. Ratio ibi ponitur,ne damno afficiatur aduersarius ignorans renunciationem.fa.de procur.c.mādato.& eo.ti.c.uno. in cle.cum ibi not.Nā quia aduers

uersarius ab initio temere incipiendo litigare damno totius litis occasionem dedisse uidetur, de toto damno tenetur: ut ff. ad leg. Aquil. l. qui occidit. §. penul. cũ cõcor. ibi alle. Sed pone, dicit aduersarius notificatiõe sibi facta, de renunciatione prædicta nõ contẽto, imo uolo sententiã, ut sim securus de iure meo, qđ per factum & culpã dicti renunciantis positũ fuerit in obscuro, & uolo expẽsas litis ulteriores: quæritur utrum bene dicat. Hoc dubium sæpe occurrit: & certe meliori iudicio uidetur, ꝙ licet ratio proxima uideatur urgere, quòd per uiã actionis dictæ expensæ peti possunt: tamẽ aliquis dicere posset, ꝙ non, per officiũ iudicis deseruiẽs actioni: de quo officio habetur C. de fruc. & lit. expen. l. terminato. & C. de po. l. iiij. Ratio est, quia tales expensę ex isto officio nõ ueniunt nisi uel propter calumniã uel temeritatem: ut de pœ. c. calumniã. & ff. de iudi. l. eũ quem temere. modo talis renunciãs post renunciationem per eũ factã & parti intimatam, nec potest notari de calumnia nec de temeritate: & hoc est qđ dicit lex omnia iudicia esse absoluta. insti. de pœ. te. litig. & quod dicunt doc. habentes iustam causam litigandi releuari à condẽnatione expensarũ: & isto motiuo saluatur quæstio prælibata.

¶ Renunciãs liti & causæ. *An per renuntiationem liti & causa factã transferatur dominiũ, Bar. in l. si pro fundo. ff. de transact.* Et no. quòd *renuncians liti, nõ uidetur fateri aduersarium habere ius. C. de inge. & manumis. quem notat Bal. sed uidetur renunciare omni iuri sibi cõpetenti in illa causa.* Fallit *in beneficio, ut no. domini de Rota, dec. ccxcvj.* Item *nota quòd renunciare liti & non causæ, non inducit renunciationẽ tituli de quo nõ agitur: quia renunciationes sunt stricti iuris: & sic in eis non ueniunt nisi expressa. l. tres fratres. ff. de pact. & de priuileg. c. quia circa.*

¶ De fide instru. Rubri.

Conclusio XV.

LICET plures cõtra quòd si idẽ notarius fecit instrumentũ appellationis & intimationis: per instrumentũ intimationis recitãs instrumẽtũ appellationis fit fides de appellatione & deuolutione causæ, licet cõtra allegaretur. auth. si quis in aliquo documẽto. & glo. Innoc. de proba. quoniã. in gloss. & per hoc patet. in prin. Consiliã. Et id quod no. Inno. in d. glo. not. Cy. in d. auth. iij. q. v. Simile huic cõclusioni seruat æquitas palatii in instrumẽtis uigore compulsorii in partibus absente parte non uocata exẽplatis, quia aliàs secundũ nos requireretur partis aduocatio. per not. Cy. in d. authen. in q. j. & secũda. nõ obstante ci

te citatione facta in curia ad uidēdum decerni cōpulsoriā:quia decernere literas compulsorias ac dictarū literarum uigore instrumenta in partibus exēplaris sunt diuersi actus, & diuersas partis uocationes requirunt,licet secus sit in extractione excipiendæ de prothocoll.sed nō prosequor,quia nō tangit proprie materiam quæst.aliàs cōclusionis.Sed uere licet fateor conclusionem uerā æquam in casu suo non ita præiudiciabili,tamē ubi de magno periculo ageretur,seruare uigorē,per not.Cy. in authē.prælibata.Nec dictam obseruantiā palatii extēdere ad exemplationē factā simpliciter per unū notarium solū:quia in dicta obseruantia ultra hæc cōcurrunt tria:uidelicet præcedēs uocatio partis ad uidēdum decerni compulsoriā.Secundo authoritas executoris cōpellentis uigore literarum cōpulsoriarū notariū ad exemplandū,& eius præsentia examinans exēmplationem.Tertio cōcurrit necessitas officii quæ præsumptionē malęfidei excludit:quæ non habent locum in aliis casibus.

¶De condi.apposi. Rub.

Conclusio XVI.

SECVNDVM Petrum de sarcenato,illud quod dicitur per l.expressionem conditionis aliàs subintellectæ,nō facere cō ditionem nec uitiare,saluatur in actibus,in quibus nō uitiatur per l.adiectio conditionis. In aliis autem ut in collatione beneficiorum secus:& sic intelligit gl. c.ij.de elect.li.vj.Pro primo allegabat lecta & no.de elect.signi ficasti.& de præbē.significatum. Consilia.Hic sunt duæ difficultates.Prima est qualiter expressio faciat cōditionem.Secūda qualiter uitiet.De prima dico,quòd si non exprimitur aliter, quàm subintelligitur,nō faciat conditionem ff.de cōditio.& demon. l.si expressum. & l.conditiones quæ extrinsecus.& ita no.gl.eo. titu.l.aliquādo. & Petr.de bella pertica determinatè, in l.nonnunquàm.eo.tit.sed si aliter fiat expressio, secus, ut si conditio hæc:si deo & ecclesiæ placuerit, quæ inerat effectui spōsaliorum, exprimetur simpliciter,inerit cō sensui,& aliter quàm subintelligeretur:& ita cōditionem faceret,& nō operaretur iustitiā publicæ honestatis,quæ aliàs includeretur:& ita procedunt not.gl. de spon.c.uno.lib.vj.Et recte simile.ff.de regu.iur.l.actus.uersi. nōnunquàm.per quæ dissoluuntur iura omnia,quę uidētur simpliciter esse contraria, si quis bene aduertat.In secunda difficultate dico,quòd si eo modo quo subintelligebatur exprimatur, nō uitiat unquàm.Ratio est,quia tunc nō facit conditionem per proxime dicta.Et ita procedit l.

muto.

muto.§.tutoris datio.ff.de tute-
lis.Nec obst.no.per gl.Io.Andr.
Archi.& Ioan.mo.de elec.c.ij.li. a
vj.ubi notant,ꝙ si ista conditio,
si ecclesia uacat, quæ tacite in-
esse uidetur,in uoto eligẽdi ex-
primatur,uitiat:quia dico ꝙ hoc
non facit natura cõditionis, sed
incertitudo quæ per hoc nota-
tur apud electores, licet non a-
pud naturã quæ reprobatur. ut
ibi not.non enim dicit solũ uo-
ta conditionalia reprobari, sed
etiam alternatiua & incerta : &
ita ibi satis innuunt doct.prædi
cti.Si uero non subintelligeba-
tur, saltem eo modo quo expri-
mitur:tunc aut sunt de illis acti-
bus qui non recipiunt diẽ,neq;
conditionem , & tũc uitiat:alias
non.cuius materiã, & prosecu-
tionem,& qui sunt illi actus,re-
mitto ad not. extrà de reg.iur.c.
actus legitimi. & ibi plenissime
dixi in lectura mea regularum.

¶De restitutione spoli.quo ad colorem tituli. Rub.

Conclusio XVII.

SECVNDVM eundem do
minum Pet.ꝙ licet agẽs un-
de ui, non teneatur regulariter
saltem in prophanis titulũ suæ
possessionis colorare.arg.ff. de
ui & ui ar. l. iij.§.qui ui à me.&
de usuris.l.sequitur.§.si domi-
nus.secus tamen dicit in eo qui
ageret ex remedio.c.reintegrã-
da. Sed Guil.Cal. contra in q. j.
Cõsilia. Ratio cum ibi reus ha-
beat in possessiõe ita forte ius,
sicut unquã habuit agẽs:oportet
igitur uolentẽ uincere aliquid
plus habere:cũ ius agendi[a] for-
tius esse oporteat quàm ius exci
piendi seu excipiẽdæ:licet in a-
liis cõsiliis uiderim teneri con-
trariũ. satis cito post fa. qa hoc
remediũ solũ fundatur sup qua-
dã æquitate:quæ æquitas nõ ui-
detur exuberare, nisi coloretur
ut prædictũ est:plus urget ut ha
beat locũ dictũ remediũ,opor-
tet ꝙ per aliquã iniustã cãm ec-
clesia possessionem perdiderit.
probat c.reintegrãda.in fi. & ita
no.Inno.in c.sæpe.de resti.spol.
Sed ut præsumatur fides, doce-
re oportet,ꝙ ex aliqua ꝓbabili
cã peruenerit possessio : primo
notasse uidetur Innoc.in c.ij.de
resti.in integ.in glo.per mona-
chos.in fin.licet ista rõ sit nimis
sophistica. Breuiter de uigore
iuris puto quòd sic distingui de-
beat:qa aut isto remedio agitur
ad possessionẽ beneficii eccle-
siæ uel uxoris.& tũc habeat locũ
cõclusio,per not.Inn.de si.pres-
byt.c.cõstitutus. Rõ quia absque
titulo nõ põt ibi haberi posses-
sio colorata, nec possessio quæ
debeat aliquos iuris effectus ha
bere:quia talia quæ iuris publi-
ci sunt administrationis publicę
ex ꝓpriis actibus nostris nobis
acquiri non possunt,nec haberi
ualent,nisi ex cõcessione alicu-
ius superioris speciali & alia pu
blica & maiori administratione
ius hoc cõcedendi haben. ut de

 instit.

insti.c.ex frequentibus.& c.j. de reg.iuris.lib.vj. Simile est in interdicto quod cõpetit ꝓ ductu aquæ ex castello publico uel ꝓ rebus sacris:quia taliũ ius seu talia administratio nõ competit nisi ex concessione principis. & ideo talia dicit iurisconsultus a causam proprietatis habere : ut ff.de interdic.l.ij.§.permittitur. Aut agitur de aliis rebus : & tũc credo cõtrarium. Licet enim in dubiũ reuocetur,an & in quibus possessoriis exceptio doli cõpetit &c.proposita per reũ locũ habeat,& sit cõis opinio ꝙ admittatur in possessore adipiscendæ possessionis, licet ob.l.j. §. j. ff. quorũ leg. & nõ in poss.recuperandæ. Secũdo secundũ aliquos a si incontinẽti cõstare posset,tamen ꝙ in aliquo possessorio actor teneatur aliquid docere de titulo proprietatis,nisi in casib⁹ proxime tactis,& in casu in quo ius cõe faceret contra actorẽ & pro possessore, ut de resti.spol. ad decimas. nõ reperio:imò horũ casuũ specialitas:cõtrariũ ꝓbatur,arg.ff.ad municip.l.j.in fi. Nec mirum attenta separatione earũ.ff.de acqui.poss.l.naturaliter.§.mihi. & causa agẽdi:quia ex sola iniusta possessiõis amissione agitur. ut patet in c.reintegranda.alleg.Fateor tamen,ꝙ si diu non tenuisset possessionem nec fuisset pro domino publice reputatus;quod nõ dico ad colorãdum possessionẽ ex titulo, sed potius ad colorãdã bonã fidẽ,deberet aliqualiter ĩformare de aliquibus probabilibus præsumptionib⁹ suæ bonæ fidei,per no.Innoc.in dicta gl.per mona. in fi. Aegi.uide omnino quid dicam infrà sup cõclusione xxxvj.

a ¶ Ius agendi. *Nota quòd ius agẽdi mere personale ad singularẽ success. sine ces. nõ trãsit. ff. de pec. l. quis ergo casus. in fine. nec cõtra singularẽ successorẽ. ff. de eden. l. quadã. §. is antẽ.*

¶ De appellatione interponẽda ab eo cuius cõscientia oneratur. Rub.

Conclusio XVIII.

ONERATIO cõscientiæ iudicis nõ impedit appellationẽ;licet iudex[a] deferre minime teneatur.no. in cle.j.de iure pa.super uerbo,oneramus.Cõsilia.Idẽ Paul.& aliũ effectũ secũdum hoc habebit hæc oneratio conscientiæ : quia licet superior iniuste attẽtata post appellationẽ habeat reuocare per modum simplicis iustitiæ, nõ tamen per modũ attentati:ut no. Ioan.An. in dicta decret.pastoralis. super uerbo,emendari.qđ puto uerũ, quia si iudex secũdũ suã cõscientiã credit bene egisse, & in hoc ꝙ repellit appellationem iure permittente,bene agit, ut proxime dictum est: in hoc ꝙ appellatione non obstante nihilominus procedit,nihil temere agit, nec per consequẽs attentare uidetur,quia iure permittẽte hoc facit.xxiij.q.iiij.qui peccat. Verbum

bũm.enim attentare proprie so nat in malum. Sed diceres, ergo appellatio non ualuit: cuius cõtrarium habet conclusio. Nego consequentiam, quia licet non ualeat quo ad suspẽdendũ iurisdictionẽ iudicis à quo: ualet tamen quo ad deuoluendũ cognitionẽ ad superiorem. Sic dicimus in appellatione à diffinitiua ipso iure nulla, quia sententiam non suspendit, sed cognitionem deuoluit. de appel. cũ dilecto. Aegi. persuacen. De oneratione cõsciẽtiæ habes de resc. statutũ. §. accessorẽ. & ibi per Archi. concor. de uoto. c. fi. & ibi cũ cõcor. per gl. & Io. An. in nouel.

a ¶Iudex. *Nota quòd iudex dictus est quasi ius dicens ff. de iurisd. om iudic. l. j. extrà, de uerb. sig. c. forus. xxiij. q. ij. c. j. Non est ergo iudex, nisi sit iustus. xxiij. q ij. c. iustum bellũ. & ideo dicit philosophus v. Ethico. quòd iudex est iustitia animata.*

¶De appel. pro se & adhærentibus. Rubr.

Conclusio XIX.

SI QVIS appellauit de facto p se & adhærẽtibus, sufficit uerbo eidem appellationi adhærere: tum quia nõ est casus requirens scripturam, tum quia nõ est nisi quædam ratihabitio, quæ scripturã etiã non requirit. Consilia. Card. & Io. An. idem in effectu tenent. de elect. ut circa. lib. vj. super uerbo adhærentes: & uide quod ibi no. per præfatos quatuor doctores, & præser tim per Io. And. cuius dictã hanc cõclusionẽ bene determinãt, & explanãt. & gl. Io. An. optime eã ꝓbat: finis tñ gl. nimis mihi dubius est. Charta mihi nõ sufficit ad scribendũ. Cogitabis. Aegid.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusiõ XX.

a PROCVRATOR[a] in prophanis simpliciter constitutus potest litem contestari sine speciali mandato. per l. ad rem. & l. ad legatum. ff. de procura. & de acquiren. hære. illud. de offic. deleg. præterea. cum si. Consilia. Nec mirum: licet enim reperiã, quòd in iuramento calumniæ requiratur speciale mãdatum: ut c. fin. de iura. ca. lib. vj. tamen hoc non reperio in litis contest. ut ff. rem ra. ha. l. hoc amplius. ff. so. ma. §. eo autẽ tẽpore. in auth. de exhib. re. §. illud. & in auth. de litigiosis. §. si uerò initiũ. imò ante litis cõtest. quis nõ uidetur agere, sed uelle agere, ut probant iura alleg. ergo mandare procuratori quòd agat, nõ est nisi mandare quòd lite contestetur, prosequatur, & finiat: quia qui mandat totũ, mandare uidetur omnes partes, sine quibus istud totum aliquo modo stare non potest, & præsertim litis cõtest. per quam quæritur dominiũ litis. C. de procur. l. neq;. & ita est totale fundamentum ipsius litis. igitur &c.

a ¶Procurator. *Nota quòd procurator dicitur aliquando negotiorũ gestor*

gestor nullum habēs mandatū. ff. de procur. l. si lautius. & de neg. gest. l. si ego. Procurator etiam dicitur cuius factum dominus ratificauit: licet ab initio non habuerit mandatum. ff. iudicatum solui. l. iudicatum solui.

¶De fide instrumentorum notariorum per inferiores a principe constitutorum. Rub.

Conclusio X X I.

a COMES[a] in comitatu suo nō potest tabellionē creare nisi hoc habeat de consuetudine, per nota. Inno. l. de fide instrūmen. cum P. tabellio. Cōsilia. Nec tamen hic dicetur uere tabellio, nisi quia in tabulis scribit: nec notarius, nisi quia in notam redigit, nec erit talis publico officio ubiq; cōstitutus sicut notarius apostolicus & imperialis: sed id solū habebit quod sibi consuetudo dabit, ut optime inducit Inn. in d. c. cū P. Sed nūquid potest facere cōsuetudo ꝙ credatur notario, præsertim sine præsentia & subscriptione testiū? Et uidetur ꝙ sic: quia hoc inducit consuetudo in actis iudiciorum: ut de proba. cap. quoniam contra. De materia statutorum uide plenißime per dominum Bar. in l. cunctos populos. & aliquid per Cyn. de contrahen. empt. l. dudum. & C. de testa. l. fi. Aegid.

a ¶Comes. *Quis sit comes, uide in usibus feud. quis dicatur comes, dux uel marchio. Et no. quòd comes inter clarißimos numeratur: in auth. ut ab illustribus. & qui supra eos sunt. circa medium. Et dicitur comes à comitando uel sequendo dominū. ff. de iniur. l. item ap. §. comitem.*

¶De officio delega. in causa appellationis interpositæ per nō procuratorē. Rub.

Conclusio X X I I.

SECVNDVM magnā partē dominorū, ꝙ auditor datus sup appellatiōe interposita per procuratorē, si de procuratorio non cōstet, & constet bene processum, potest pronunciare bene processum, & male seu nulliter appellatū. Sed dominus Pet. de sacernato contra: quia iurisdictio super appellatione nulla fundari potest. Consilia. Distingue, quia aut uult pronuntiare nulliter appellatū in modū causæ: uel principaliter pronuntiet super isto, uidelicet se non esse iudicem & tūc posit: ut l. si quis in aliena. ff. de indi. & de rescri. c. super literis. in ult. respon. cum si. Aut uult pronuntiare nulliter appellatum ad hunc finē, ut pronuntiet bene processum, & confirmet processum istum: & tunc non potest, quia iurisdictionem non habet. Nam cōmißio non potest dare iurisdictionē super eo quod nō est. Præterea quia si fuisset expressum de nullitate appellationis, appellās in nulla forma literas obtinuisset: & per cōsequens commißio nedū est surreptitia, imò nulla. in c. super literis.

ris.de re.Caue,quia hoc non est uerum, ꝙ commissio papæ hoc modo sit nulla ipso iure. per no. Inno.in c.cæterum.de rescrip.& c.super literis.ad fi. super uerb. forsan. imò hoc expresse tenet ibi Inno. in uer.item si quis impetrauerit literas. & est in prin. gl.istius.Nec ob.ꝙ dicit cõmissionem fundari super appellatione quæ nulla est:quia dico ꝙ imò fundatur super cognitione negotii,quod dicitur per appellationem deuolui,quę cognitio potest esse aliqua: saluo tamen casu cle.si appellationẽ. de app. Vide tñ de hoc in quæstionibus domini Neapolitan.q.lxij.fo.x.

¶De officio delega. Rub.

Conclusio XXIII.

SECVNDVM maiorẽ partem dominorũ quòd auditor grauamine appellationis nõ datus super negotio principali,nisi in euentum pronuncians bene processum & male appellatum à quo appellatur, nõ potest reponere in statũ &c. tum quia functus officio.ff.de re iud.l.iudex. de offi.deleg.in literis.tum quia illa pronũtiatio habet uim diffinitiuæ: tum quia sic pronũtiãdo abdicat à se iurisdictionẽ:ut c.significantibus.de offi.deleg.Sed domi.Pe.de sarcenato & Guili. gal.contra. Ratio domini Pe.est ista:quia talis delegatus ultra iurisdictionẽ habet officiũ nobile, ex quo reducit & assumit iurisdictionẽ uel tollit suspicionẽ quã appellatio fecit:qđ non placuit aliis. Cõsilia. Tene cõclusionẽ. Ratio est:quia expirata iurisdictiõe quo ad principale iam finitũ quo ad se officiũ qđ cõpetit ratione principalis negotii cõmissi etiã expirasse uidetur.C.de posſ.l.iiij.C.de fruc.& li.expen.l. terminato.Nec mirũ qa cessante causa cessat effectus: & cessante principali etiã omnia accessoria cessant: ut regula cũ principalis. cũ cõcor.ff.de pecul.le.l.j. ij.& iij.& cũ cessante. de appel. Modo expedito articulo grauaminio per modũ q dicitur certũ ꝙ articulus grauaminis est expedit⁹ siue bene siue male,ꝙ æquiparatur,ut l.iudex,alle.Itẽ & negotiũ principale,qa nõ erat cõmissum nisi in euẽtu,puta,sub cõditione si pnũciaret male processum & bene appellatũ.modo euenit cõtraria cõditio, & deficit cõditio huiusmodi euẽtus.ergo ar.l.si quis ita.ff.de cõdi.inst. Nec ob.c.cũ cessante.quia loquitur in illo qui remanet adhuc in principali iudex. & ita intelligitur l.qđ iussit iudex. ff.de re iud.

¶De offic.ordin.De offic. deleg. Rub.

Conclusio XXIIII.

CAMERARIVS papæ causam appellationis à suo delegato ad eã interpositæ non poterat eidẽ delegato cõmittere:licet enim totũ cõtrariũ prius cõcordia tenuisset.Cõsilia. pro eo quod nõ ex prima sed ex secunda

cunda commissione cognoscet iste delegatus de causa appellationis huiusmodi, secūdum eos per argumēta de tanquā:sequentes quo ad hoc Guil.de Cu. qui hoc tenuit in l.eos. C. de appel. tamen Pet.de sarcenato mutans postea opinionē,maiorē partem ad se traxit.per l.eos.j. responso alle.per.l. præcipimus.§.j.eo.tit. Sed tunc fui contra cum primis cōsiliis,& cū Guil.de cu.quia nō reperitur prohibitū. Nec obst.l. ea.j.responso alle. quia ibi non loquitur de delegatione,sed de remissiōe.Nec ob.l.precipimus, §. j. Dicebā enim ꝙ ibi speciale in his quæ præsunt in auditorio principis loco eius super consultationibus dandis & causis ap- a pellationū à ducibus impositarū audiendis. Quia enim quod illi suo ordinario iure cognoscunt: nec delegare possunt, sicut nec presiden.parlamēto regis Franciæ forte ut lites abbreuiētur & propter autoritatē auditorii & dignitatem illorum à quibus ad huiusmodi auditorium appellatur.sic eo.titu.l.si quando. imo l. magis facit cōtra:quia si speciale est in illo casu:ergo in cōtrariū est ius cōmune. ff. ad municipa.l.j.in fi. de hoc per canonistas.de offi.dele. super quæstionum. Et est casus de offi.dele.c. j.& c, ut litigan.li.vj.& ibi no.& C.de iudi.auth.ad hec.licet doc. nostri in l.eos.uideantur dictum auth.aliter intelligere,cōtra Accurs. Sed intellectus Accursii est æquior:& fa.pro canonistis.Cōsilia. Quia opinio domini Viuarien. est uerissima, licet motiuū quoddam tactu nō ualeat.Et distingue:quia aut quæritur an iudex ad quem appellatur, possit causam appellationis alteri cōmittere:& dicēdum est ꝙ sic:& sic procedūt omnia alle. per me suprà proxime.Aut quæritur, an eam possit cōmittere illi eidē à quo extitit appellatū: & dicendū est ꝙ non.Et ita procedit op. domini Viuarien.& l.eos.§.j.alle.ubi de hoc ad ueritatē est casus secundū omnes doc.& etiam ibi no.per Cy.Et est ratio, qa in causa appellatiōis debet cognosci de iniquitate iudicis[a] à quo extitit appellatū : ut l.perfecti.ff. de mino. modo de illa non debet ille cognoscere, quia eam dicitur cōmisisse: qa uerisimile est quòd sicut errauit uel inique egit semel, idē faceret alia uice, & factū suū defenderet & tueretur : ut regula,semel malus.cum concor.& l.ex diuerso.ff. de rei uen. Et de ratiōe ista uide text. de rescrip.c.dilectus.ij.in fi. Nec facio hoc casu differentiā inter diffinitiuā & interlocutoriā, qa ratio est eadē utrobique:imo tenet Iac. de Are.ꝙ si papa hoc faceret,nō ualeret : ut no.Cy.in l. eos.qđ ītelligo, nisi ex certa sciētia hoc faceret.ar.de cōcess.præben.c.proposuit.cū sim.Nec faciunt ad propositū motiua per me

me in contrarium tacta nec per alios: quia argumēta de tanquā nō habent locū in materia ista, cū ratio dictæ cōclusionis sumatur ab extrinseco, ut prædixi. Duo enim iura sibiinuicē repugnantia sibi nō debent cōcurrere: modo hic esset repugnantia non dico naturæ, sed rationis & iuris, per ea quæ dixi: igitur &c.

a ¶De iniquitate iudicis. *No. quòd iniquitas omnia præcipitat. Specu. ij. parte tit. de app. §. vj. uer. item iusta. §. vj. uer. sed nunquid. Et inique dicitur fieri quod fit per gratiā uel sordes, uel quoties fit cōtra ius litigatoris. ff. de inoffic. test. l. si pars. & quādo dolosè & ex certa sciētia fit. & ff. de iniur. l. j. in princ. secus est quando iniuste. Nota etiā quòd iniquitas ad mētu atrocitatē refertur. uide* Arch. *de iureiur. c. j lib. vj.*

¶De foro competenti. Rub.

Conclusio XXV.

LICET cōsensus uel ratihabitio partis possit ualidare processum, uel iurisdictionē ꝓrogare illius, q alias est iudex: nō tn pōt inducere deuolutionē nec iurisdictionē dare auditori alias nō habēti. p l. priuatorū. C. de iurisd. om. iu. Cōsilia. De datiōe iurisdictiōis est clarū: de deuolutione habet dubium. Dic ergo: aut loquitur de nudo consensu, aut de cōsensu facti cooperationē habēte. Si primo, tunc si loquimur in prouocāte ad causam uel appellante: certe tūc solus cōsensus nō sufficit qa requiritur factū: de quo de elec. statuimus. & c. causam quę. Si uero loquimur in appellato dūmodo sit appellatū, etiā in causa prophana: secus qa pōt dicere appellatus, Cesarē appellasti: illū habebis: & ita loquitur c. cordi. dūmodo hoc intimet appellāti in causa prophana, ut ibi probat. Nec ob. de causa beneficiali. c. causam quæ, in fi. ut ibi no. gl. & idē in remissione dic, quā ad instantiam unius facit iudex, quia depēdet deuolutio à cōsensu alteri⁹ partis. Si loquimur de cōsensu facti cooperationē habēte: & tūc dic ut c. statuimus. & c. causam. alleg.

¶De testa. de condi. ap. Rub.

Conclusio XXVI.

INSTITVTIO filii facta sub cōditione mixta, est nulla, & uitiat testamentū. per l. fi. ff. de cōdi. insti. licet Barto. cōtra, per l. sancimus. §. cū autē. C. de inoff. test. ꝓ eo ꝙ omnia onera hodie filio remissa sunt ipso iure. per l. quoniam in prioribus. eo. ti. Sed respondetur, ꝙ hoc intelligitur solū de oneribus dantibus cām querelæ, nō de inducētibus prętеritionē secundū dominū Pet. de sarcenato. Cōsilia. Fa. pro op. domini Pet. de sarce. quia remedia l. omnimodo. & l. quoniā in prioribus. nō fuerūt introducta ad prouidendū contra nullitatē testamenti paterni, sed inuenta fuerūt ad occurrendū querelis, quæ fieri possūt aduersus inofficiosa testamēta. Ideo de condi

tionibus & de modis hanc inofficiositatẽ inducẽtibus, & nõ de inducẽtibus nullitatẽ est intelligenda.d.l.quoniã in prioribus. ar.ff.de inoffi.testa.l.ij.in fi.Nec obst.l.qm̃ in prioribus. in eo ꝙ loquitur de cõditione remissa: quia per præmissa intelligo de cõditiõe mere potestatiua, quæ testm̃ nõ annullabat,sed filiũ bñ grauabat: & illa bñ remittitur: de alia nõ,ut iuriũ correctio etiã euitetur.ar.C.de inof.testa.l.j.& de elect. cũ expediat. Sed certe opi.domini Bart. est æquior:qa tẽdit ad cõseruationẽ uolũtatis testatoris:& quia l.qm̃ in prioribus.loquitur generaliter & indistincte de condi.nec apparet urgẽs ratio dist.antedictę.nã totalis intentio imperatoris fuit, ut testm̃ maneret firmũ:ut l.omnimodo.allega.in prin.Sed quicquid sit de ista æquitate opi. domini Pe.est multũ colorata:quia cõditio inducens prę teritionẽ, nõ est ad onus filii,sed ad cõmodum.no.gl.ff.de cõdi.instit.l.j.& tamẽ l.qm̃.uidetur loqui de oneribus.Elige quam uis.Aegidius.

¶De iudi.& de dila. Rub.

Conclusio XXVII.

TERMINI palatii etiã in causa beneficiali sunt sic substãtiales, ꝙ illis omissis snĩa lata est nulla ipso iure.Consilia. Caue, qa ista cõclusio intelligit de terminis tribus, uidelicet ad ponẽdũ & articulãdũ, ad producendũ oĩa,& ad sententiã audiendum.De aliis uerò semper audiui à dominis & maioribus meis, illos nõ esse substãtiales, uidelicet de omnibus terminis ad dicendũ cõtrà.Itẽ de terminis ad libellandũ, ad iurãdũ de calũnia, ad declarandũ,& ad concludendũ de iure est clarũ: licet tamen bene sit necessaria petitio, quæ post cõclusionem põt dari,iuxta lecta.& not.de uerb.sign. in cle. sæpe. Sed caue:quia termini ad dicendum cõtra producta sunt substãtiales,quo ad effectũ productionis ualidandũ de iure.ar. de testi.c.ij.& quo ad effectũ tollendę exceptionis &c.ut c.pastoralis.de excep.Item intellige de omnibus terminis proxime dictis saluis tribus primo nominatis, eos nõ esse substantiales, quo ad hoc:qa si ex eorũ omissione processus nõ est ipso iure nullus.Sed dico quòd bene sunt substantiales quo ad hoc,quia si ex eorum omisſione fuerit appellatũ appellatio est legitima: & in stylis palatii saltẽ quo ad terminũ ad declarãdũ operatur, postquam stylus habet,quòd seruentur,si iudex eos omittat,grauatur.de reg.iur.indultũ.cũ con cor.& ita seruamus.Aegidius.

¶De offi.delega. Rub.

Conclusio XXVIII.

IVDEX datus super appellatione à diffinitiua,de qua appellatione non cõstat,nihil põt pronuntiare in causa. Consilia. Hoc intelligo uerum quo ad articulum

ticulum principalē per appellationē deuolutam:sed secus quo ad hoc, an sua sit iurisdictio uel non.potest enim pronūtiare appellationē esse nullam: & propter hoc suam cōmissionē esse a surreptitiā & nullam,& per eam sibi nullā iurisdictionē attributam:per ea quæ dixi s.in conclusione.xxij. Sed cōtra per no.Innocē.de rescript.super literis.in glo.quę est super uer.forsan.potest ꝓbari.Sed solue distinguendo,ut dixit ipse Inno. in prin.dictæ glo.Aut quia literę sunt falsæ, & tales nō dant aliquam iurisdictionē:& ideo uigore taliū non potest prætensus in eis delegatus cognoscere nec pronūtiare, etiā super illo articulo, an sua sit iurisdictio:quia certū est, quòd ille priuatus est omnino, & caret omni iurisdictione ordinaria & delegata:& ita procedit pars glo.Inno.modò in contrariū alle. Aut literæ sunt ueræ, & tamē sunt per falsi expresßionem aut.ueritatis taciturnitatē obtentæ:& tūc dant iurisdictionem.ut not.idem Inno.& c.cæterū.& ualet sentētia super huiusmodi articulo lata, & transit in rem iudicatā:ut in d.c.super literis.uide. Sed cōtrà,quòd nō dāt iurisdictionē saltē in principali, per dictū c. super literis, in fine. cū dicit,nō est aliquatenus procedendum nisi &c.quia hoc dico uerū exceptiōe surreptionis opposita: quia illa est præiudicialis & dilatoria:sed illa omissa.secus per no.in c.cæterū alle.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio XXIX.

SENTENTIA lata in personā falsi procuratoris,[a] rata non pōt haberi. Nec obst. ff. de iud.l.licet.quis loquitur in processu ante sentētiam. nec l.iij.§. falsus.ff.rē ra.habe. quia loquitur in præiudiciū ratū habentis. Consilia.Vnde palatium modo tenet opinionē contrariā,& bene:quia quādo actus alterius nomine gestus ab initio habuit omnia sua essentialia,saluo quòd ibi deficiebat cōsensus illius cuius nomine fiebat:& ut ualeat solum depēdet à uoluntate & consensu illius aduenientē,actus huiusmodi & huiusmodi superueniēte cōsensu ualidatur. per l. si fundū.§.j.ff.de pig.C. ad Mace. l.fin.& ibi not. ista,maxime per Cy.not.etiā per Innoc.& c.prudentiā.de offi.deleg. & per allegata in regula rati.& regula ratum.lib.vj.Et per hoc decidūtur no.per Ioan.An.in quæstionib. in dictis clausulis disputatis: & no.glo.& Cy.C.qui pro suo iure iudi.da.po.l.una.Et probatur reuera clarißime per §.falsus.& l.licet,alleg. Nam ut dicit Inno. in c.dilecto.de appel.ideo sententia lata contra falsum procuratorem ratihabitione superueniente cōfirmatur:ut §.falsus.alleg.quia respectu iudicii domini ante cōsensum superueniētē non

non ualeret:ut l.licet.C.de procur.tamē respectu procuratoris nō erat nulla:& ita no.glo. Accur.ff.de appella.l.si expressum. modo ista ratio locum habet in casu nostro:nec subest ratio diuersitatis inter sententiā interlocutoriā & diffinitiuā, nec inter processum & sentētiā.igitur &c. Aegi.Dubito quòd sentētia lata a pro domino in personā falsi pcuratoris sit ipso iure nulla:quia actio in factū quæ trāsiuit in rē iudicatā,nō quæritur dño utilis, quia mādatū nō dedit:nec pcuratori directa saltē in effectu,qa sibi solui nō debet. Tu cogitabis p dicta gl.Cōclusionē gl.habes.ff.de exc.rei iud.c.j.licet gl. cōtrariā.C.de iure.fis.l.ij.li.x. Si tamē dñi nō interest,eius cōmodū fcm̄ falsi pcuratoris nō posset ratū habere:no.gl.ff.rem ra. hab.l.si indebitū.& xxij.q.ij.c.j.

a ¶Falsi procuratoris. *Quot modis dicitur quis falsus procurator : uide Spec.in titu.de his qui alieno nomine interuenerunt.*

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio XXX.

SENTENTIA lata in causa cōi tribus sociis nō pōt solum ratūhaberi pro uno, etiā si opinio supra proxima non pcederet.Consilia. Sed cōtra C.de diuer.rescr.l.j.cū pluribus ll.ibidē alle.& C.si unus ex pluribus app.l.j.ij.& iij. & totū illud brocardū,q utile trahit ad se inutile.ff.queadmodū serui.amitt.l.si communē.cū cōcor.Secūdò opponitur, quia uidetur q ualet snīa per hmōi ratihabitionē:sal tē quātū tangit ratū habentē.per l.j.& ij.C.si plures una sen.condem.& per l.ij.secūdo respōso.si unus ex pluribus appellet alleg. Hic est duplex questio.Prima an ratū haberi possit. Secūda si sic, an ratihabitio[a] alteri psit. Quo ad primam:aut causa nō erat sic connexa,quin diuisionē reciperet,etiam in modo agendi:sicut in pluribus hæredibus diuerso iure agētibus,licet ex causa cōmuni.l.sæpe.ff.de re iudi.& hoc casu ratihabitio prodest ratū haben.ff.de appell.si separatim.in prin.ff.de uerbo.obli.l.scire debemus.an.ff.de cond.& demon. l.pater.in fine.secus si cōmunis: ut l.per fundum. ff.de seruit.ru. præ.cum si. Similē distinctionē ponit Cy.in ratione.C.si aduer. pub.iud.l.j. Et per hoc soluta est quæstio secunda:quia neutro casu prodest ratihabitio alteri : nō quidē primo, ut l.si separatim. §.primo.ut ibi not.& C.si unus ex pluribus appell.l.ij.secundo responso.& quod not.C.si in cōmuni eadémque causa. in interesti.po.l.j.per Cy. Nec secūdo: quia eo casu non ualet : ut dixi ad l.j.C.de diuer.rescript.Solue ut ibi no.per Cyn.Præterea hoc faciebat ad ea quæ ibi in præfationibus dicta fuerunt, aut causæ connexitas, & modicum,circa id quod est iustitiæ executiuum,

uum, & procedit hoc à principe q cõmunis est utrique supplicati. hic in omnibus secus. Nec obst. brocardũ, quia utile in diuisibilibus per inutile nõ uitiatur. aliàs secus. no. Dyn. in regula, utile. & Dy. C. de dona. l. scimus. qđ facit pro nobis. & l. si cõmunem. fallit fauore pupilli. Secunda opinio facit ꝓ iam dictis. & fa. pro præmissis no. Cy. C. si aduer. rem iu di. in l. & §. allegatis. Aegidius Bellemeræ.

a ¶Ratihabitio. *Quæ sit ratihabitio necessaria: & quot modis fit de negotio gesto nomine meo: & multa alia de hac materia uide in l. Pomponius. de neg. gest. & per Dy. in regula, ratihabitionẽ. Item de hac materia uide quadam notanda per Bal. in sing. suis in hac dictione, ratihabitio.*

De donationibus. Rub.

Conclusio XXXI.

VNIVERSALIS donatio nõ trãsfert aliquã personalẽ actionẽ in donatariũ. C. de dona. l. æris alieni. ff. de iure do. l. mulier. & de iudi. l. nõ possunt. licet det remediũ retractãdi donationẽ ꝓpter fraudẽ creditoris. ff. de his qui ĩ frau. cre. l. non oẽs. §. Lucius. Consil ia. Puto bene primã conclusionẽ esse uerã per l. alle. & p alias. ll. quas alleg. & gl. in d. l. etiã. Sed caue: quia secundã nõ puto esse uerã, nec eam tenet do. Io. Nichoaunalen. episcopus. in d. l. ęris. Ratio est: quia in dicta donatione, do tibi omnia bona mea: bona intelligũtur nisi ære alieno deducto: ut l. si mulier. & l. nõ possunt. alle. modo p hoc nõ cõmittit̃ cõtra creditores aliqua fraus nec facto nec cõsilio: igitur nõ habet locũ edictũ de his quæ in frau. cre. ali. & c. licet gl. cõtrà tenuerit, in l. etiam. alle. Nec ob. §. Lucius. alleg. quia ibi sub bonorum nomine donatio nõ fiebat. sed fiebat sub priuato noĩe specialiũ seu particulariũ rerum faciẽtiũ tantã quãtitatẽ & c. Quod ergo remediũ datur creditori? Certe ꝙ agat cõtra debitorẽ, q adhuc remanet obligat⁹: & ꝙ executio fuit in bonis suis p aliũ possessis: qđ cõsiliũ ẽt dat gl. in l. etiã. & dictũ ĩtellectũ sonat uerbũ, tradidit, positũ ĩ §. Luci⁹. alle.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio XXXII.

MANDATVM generale petendi restitutionẽ in integrũ[a] sufficit ad petendũ eam etiam principaliter: non ob. l. illud. §. si talis. ff. de mino. Simile not. de elect. statuimus. libr. vj. in glo. fi. per Inn. Consilia. Vbi not. Innoc. ꝙ procurator qui nõ admittitur sine speciali mandato ad dandum obiectus siue crimina contra electum admittitur, si procuratoriũ det sibi super hoc in genere potestatem: licet crimina seu obiectus non specificentur in procuratorio. Sed Pe. de Bella pertica tenet contrarium. C. per quos causa in integr. restitu. agi po. l. una. ut ibi recitat

recitat Cy.in j.q.& hoc p l.ff.de acq.hær.l.si qs mihi bona.§.iussũ.j.respõso.& p hoc optime facit extra de procu.c.q ad agẽdũ li.vj.Probatur rõne:qa nomina ta expressio id requirit:ut l.illud.§.talis ergo. Nã nominati fit expressio cum fit nõ sub nomine appellatiuo,sed proprio, uel eo qđ habet uim ꝑprii noĩs. de test.licet ex quadã.de libe.& posth.l.noĩati.ff.si cer.pe.l.certũ. Et istã rõnẽ posuit Io.An.pro iustificatione casus dicti.c.qui ad agẽdũ.ĩ d.c.& si sic possum etiã arguere ex idẽtitate rationis ad istũ casum.Nec ob.c.j.in fi.cũ ibi no.de cõ.lib.vj.ubi licet text.dicat,nõ tollit cõsuetudinẽ,per l. a nisi fiat expressẽ mẽtio de consuetudine:tñ sufficit generalis: ut C.de usur.l.eos.& auth.nauigia.C.de fur.quia dico ꝙ inter expressionẽ & spãlẽ expressionẽ est differẽtia,sicut inter gen⁹ & speciẽ.Modo dictũ c.j.nõ requirit nisi expressionẽ:ergo sufficit quæcũq; generalis.Sed casus noster requirit spãlẽ:& ita ꝑcedit c.qui ad agẽdũ.cũ ibi not. p Io.An.in nouel.sup uerbo generale.& simile.de elec.ut circa c.is q.& c.procurator.lib.vj.& c. cõstitutionẽ.eo.tit.in d.cle.Hoc intelligitur cũ petitur in integrũ restitutio principaliter:& in hoc sequor Pe.secus uero est secundũ Pet.si incidẽter pateret,p l.ad rẽ.& l.ad legatũ.ff.de procu.& ita no.Cy.in d.l.una.in ult. q.Ad no.Inn.dic ꝙ nõ loquitur determinatiue,sed secundũ opi. aliquorũ:ul forte loqtur ĩ casu, q licet requirat expssionẽ,nõ tñ requirit spãlẽ uel noĩatã.Aegi. uel dic ꝙ Inno.nõ uiderat c.qui ad agẽdũ.& dictũ suũ tollitur p c.illud.Si uellẽ sustinere cõclusionẽ,dicerẽ cõclũsionẽ loqui in casibus restitutionũ iã cõpetẽtibus,& q prouideri pñt.Sed certe nõ placet,qa eodẽ mõ deberet dici in c.q ad agẽdũ.Contra mẽtẽ isti⁹ c.facit:qa nec sunt magis eiusdẽ rõnis causæ restitutionum,quàm alii casus requirẽtes speciale mandatũ.Aegidius.

¶Restitutionẽ in integrũ. *Quid sit restitutio in integrũ:uide p Bar. in l.qui proprio.§.itẽ quæritur.ff.de procur.& quotuplex sit,uide eundẽ in l.cũ quis.§.si quis pro reo.ff.de solu.Et nota quòd restitutio est in pristinũ statum repositio.l.uideamus.§. in Fauiana.ff.de usuris.*

¶De in integrum resti. Rub.
Conclusio XXXIII.

VALET,articulus minoris uel ecclesiæ petẽtis se restitui aduersus sñiam,in qua dicit se læsum,licet nõ addat uerbum enormiter:dũmõ hoc cõstet a͞rs ex allegatis in actis.Cõsilia.Hoc intelligo uerũ,si allegata ĩ actis data sunt etiã ĩ articulis.Si uero data nõ sunt ꝑ articulis,tũc articulũ nõ declarãt.nã articulus nõ datur,nisi ꝑ testis facili examinatione:

tione:testes aūt nō ostēdūtur,nisi data pro articulis fuerit super quib⁹ habēt deponere:& ita in aliis actis sibi nō extēsis:nō obstat ꝙ testis adhuc remanet sup articulo incertus & obscur⁹:nō sic in sñia,qa sñia refert ad oīa acta,& ex oīb⁹ iustificatur:& sic procedit.C.de sen.quę sine cer. quā.l.iij.Sed plus dico,ꝙ adhuc articulus talis,q nō haberet nisi ꝙ minor esset enormiter læsus, nō esset satis clar⁹:qa plures & plures pñt esse læsiones,etiā diuersarū rationū:fa.de rei uē.l.si rē.ff.de iniu.l. prætor edixit.& generalitas parit obscuritatē. l. ita fidei.ff.de iure fis.ff.de leg.j. l.cū incertus.& l.legato generaliter.& hoc uerū nisi factū unde surgeret læsio,declaret in aliis articulis.Nā un⁹ articul⁹ ab alio ad eundē finē tēdeñ. bene recipit declarationē,cū oēs tales articuli simul cōiūcti propter unū finē ad quē tendūt cēseantur facere unū fructū.Simile.ff.de legi.l.inciuile.Aegidius Belle.

¶De prescriptionibus.Rub.

Conclusio XXXIIII.

VALET articulus prescriptionē deducēs sup longa pceptione fruct⁹ de uerbo prescriptionis nō faciēs mētionem. Cōsilia.Hæc cōclusio est indubitata ratio:qa positiones & articuli nō debēt esse iuris,sed facti.no.in c.statuimus.de cōfes.& c.ij.eo.ti.li.vj.Nec mirū potissime,quia articulos illos lōgeuus usus ꝓ clariori testiū depositiōe & examinatione admisit.probatur de uer.sig.sæpe contingit.in cle.no.de testi.per tuas.& eo.ti. præsentiū.li.vj.Modo sup facto debet deponere testis,& nō sup iure.no.Inno.de testi.cū cām.& Ioā.An.de cōsuetu.cū tāto.quia officium iudicis & nō testis est diffinire de iure,qđ semp est certū,& probatione non eget.not. C.de usu.l.j.in glo.Aegi.

¶De officio deleg. Rubri.

Conclusio XXXV.

SECVNDVM Pet.de sarcenato ꝙ si tertius iudex sup appellatione ab interlocutoria pronūtiet bñ fuisse appellatū à secūdo iudice,q interlocutoriā primi iudicis reuocauit: & hoc nō pro eo,q̄a prim⁹ male,& secūdus bene pronūtiasset:sed ex nouis productis corā eo & spāli cōmissione dñi nostri papæ:nihilominus ad secūdū iudicē tertius debet remittere cām:quanquàm aliqui essent in opinione ꝙ imo debebat remittere ad primū.Alii uero dixerūt,ꝙ cām debebat retinere.Ratio dñi Pet. qa sñia secūdi nō reuocat quasi iniqua iure cōi:sed propter specialē cōmissionē dñi papæ quæ hoc casu obesse nō debet.ar.de mili.testa.l.si miles.Cōsilia.Opinionē dñi Pet.puto uerā.Ratio. nā tunc debet retinere causam iudex de appellatione tali cogno

gnoscẽs,cũ reperit rationabiliter fuisse appellatũ:si minus rationabiliter appellatũ reperiat, remittere debet causam,ut legitur ad literã de app.c.ut debitus. pen.respõso. Mõ rationabilitas uel irrationabilitas hmõi attẽditur saltẽ in appellationib⁹ à grauaminib⁹ ex processu habito ante tps appellationis & corã iudice à quo.ut clemẽ.appellanti.ergo si tũc fuit processus iustus & appellatio irrationabilis, licet ex nouis actis & noua principis cõmissione processus de nouo reddatur iniust⁹,ut supponit cõclusio: nihilominus debet fieri remissio.Præterea quia cessante causa &c.ut l.adigere.§.quãuis.ff.de iure pa.Modo cã quare nõ remittitur ad eũ q grauauit est:qa pro eo ꝙ grauauit redditur parti suspectus,& timetur ꝙ adhuc grauet.ut no.in d.c.ut debitus.modo ĩ casu nostro apparet,ꝙ nullã partem grauauit,ut supponitur,ergo &c.Sed quid si appellatũ sit ab interlocutoria, quæ habet uim diffinitiuæ quo ad cle.appellãti.de app.& ex nouiter productis reuocabitur per iudicẽ ad quem:fiet ne remissio hoc casu?certe de iure puto ꝙ sic,p proxime dicta:& ita uolebat etiã dicere dominus Viuarien.sed dubito ꝙ non seruaretur.Aegidius Belle.

¶De resti.spo. Rubri.
Conclusio XXXVI.

CONTRA agentẽ[a] ex remedio c. reintegrãda. non admittãtur articuli uel exceptiones tãgẽtes ius proprietatis.Cõsilia.Certe hoc dubiũ est:qa exceptio doli satis bene habet locum in iudicio possessionis recuperãdæ,dummodo occupata fuerit p uiolẽtiã.ut no.Cy.C.un de ui.l.fi.in q.v.Et hinc est ꝙ tenet ibi Cy.ꝙ si rẽ meam primo possedisti: & postea sine culpa tua desiisti possidere.& ad me peruenit,nõ potes postea agere contra me:dũmodo statim docere possim de dñio meo.Sed est uerũ ꝙ dictũ Cy.se refert ad remediũ.l.cõquerebatur.C.un ui. qd' qdẽ remediũ in apprehẽsione requirit dolũ.ut ibi not.Cy.& gl.& secus in hoc remedio c.reintegrãda.Circa hoc autẽ uidetur distinguere sic:qa aut possessor excipit de nõ iure agẽtis:aut de suo proprio iure.Primo casu nullo modo admittitur:quia in hoc affert priuilegiũ hoc remediũ:qa absq; hoc ꝙ probet ꝓprietas possessio reintegratur, ut probat dictũ c.reintegrãda.& no.Inno.in c.sæpe alle.fallit primo,si exceptio iã probata esset ex actis p not.Inno.de diuor.c.significasti.Secũdo si incontinẽti uellet probare hãc exceptionem per regulã,dolo facis.& l.iij.§.causæ.ff.ad Carbo.habet enim locũ exceptio hæc etiã in iudiciis possessoriis,ut not.de regu. iur.

iur.l.inuitus. §.cui damus. imo not.gl.ff.de iudi.l.si de ui.qđ in oībus iudiciis possessoriis habet locū.Sed certe doct.unū c.excipiunt:uidelicet de iudi.recuperandæ possessionis,cōpetēte cō tra actorē uiolētū in odiū uiolētiæ.de resti.spo.in literis.ff.de ui & ui ar.l.iij. §.qui ui à me.p l.si quis emptionis.§.sed hoc sup illis.ij.respōso.C.de præscrip.xxx. uel.xl.an.ubi apparet, ꝙ secūdus possessor,qui p uiolētiā occupauit priorē possessorē,nulla exceptione repellit propter odium uiolētiæ suæ.& ita not.Cy.C.loca.si quis cōductionis.in quarta oppositione.Cū enim regula dolo facis.nō reperiatur fallere:in hoc casu standū est ei : maxime cū æquitas huiusmodi remedii nō sit tāta;sicut æquitas illius regulæ.Præterea si uiolētiæ odiū facit istā regulā fallere,ut in iuribus allegatis:cessante uiolentia cessat fallacia. Secundo casu principali fortius idē puto.Primo quia sic appellatur de nō iure agētis.arg.ff.l.Pompo.§.& si. Secūdo quia sic forti⁹ ius allegat possessor, uidelicet dominiū cū possessione pſenti quàm agētis,qui solū se fundat in possessione antiqua. ut ff.deposi.l. bona fides.ergo præferri debet eius intentio.ar.C.de edic.diui Adri. tol.l.iij.& d.l. bona fides. maxime qa istud remediū est cōtra ius,& ideo uidet̄ tenēdū in casu suo,uidelicet in clericis & ecclesiis,& eorū bonis,& adhuc in eis restringendū,ut in regula,quæ à iure.Ex his uidetur teneri in consiliis, ꝙ si possessor de titulo & bona fide exciperet, præsumendū esset,ꝙ maius ius haberet:quia si iste à possessione etiā cecidisset,haberet ultra unū aliud remediū in rē:uidelicet Publicianā.ff.de Pub.per totum.Sed an in his prōpta probatio sit necessaria,sicut in alio casu proxime præcedēti?Certe puto ꝙ non:quia reus debet esse ita fauorabilis in sua exceptione legitima, sicut actor in sua actione,ut regula, fauorabiliores.& regula, non debet. Modo ista exceptio est legitima,ut dixi. Præterea hoc casu maior æquitas assistit excipienti,quàm in casu proxime præcedenti initiatur circuitus hic.arg.l.dñs teste.ff.de condi.indebi.& no.ibi. Præterea ista exceptio procedit ex fauore:illa ex odio : igitur &c.ut in regula,odio. Sed caue quia procuratores audiētiæ bene cauēt sibi,& ab initio uerbalia deducūt in libello & articulis,ꝙ omnia iudicia possessionis recuperādæ cōprehēdunt & iudiciū petitoriū partis utriusq; suspendunt,sic ꝙ ista exceptio propter admissionem interdicti nō recipitur:& ita cessat' disceptatio præsens:aliàs tñ suspēsio non obesset,cū dicam etiā hanc possessoris exceptionē obstare. Simile de restitu.spo.sollicite.&

c.excepta.Aegidius Belle.

a ¶Contra agētē. *Nota quòd agere dicitur qui excipit,ff.de excep.l.j.licet cōtrarium uideatur quòd appel. actionis nō cōtineatur exceptio.nota etiam quòd agere proprie dicitur in iudicio:facere uero extra iudicium. ff.quod cuiusq; uniuer.no.l.j.§.qbus.*

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio XXXVII.

VBI appellatur ab interlocutoria praeiudiciali[a],auditor datus in curia non debet admittere articulū appellationis,nisi de cōsensu utriusq; partis:praesertim si interest utriusq;: & ita procedit qđ dicitur in plurali de app.cordi.lib.vj.ubi,nisi de partiū &c.quicquid ibi notauerit Inno.Cōsilia.Vnde bñ procederet, si utriusque interesset pronūtiari,& esset tale quid qđ nō posset cōmode postea in ꝓcessu principalis negotii reparari:ut puta qa sup aliquibus attētatis nō directe tāgētibus negotiū principale interlocutoria lata est,partim cōtra actorē,& partim cōtra reū,& uterq; appellauit:& simile de testa.c.Raynal. & c.Ray.in fi.Ratio:nā iudex,qui est positus,nō nisi ad iustitiā ministrandā,ius alicuius partiū auferre nō debet.C.de iudi.vj.col. l.ij.in fin.& unde ui.l.meminerint.& sic procedit conclusio,si possit in processu principalis negotii grauamine illatis faciliter recuperare,pōt iudex procedere in negotio principali saluo iure expēsarum.& ita seruamus.& ita ꝓcedit opinio Inno. Ratio:qa hoc nō nocet grauato qualiter fiat,dūmodo fiat:& prodest utriq;:quia lis abbreuiatur. ar.ff.de dā.infe.l.Proculus.cū si. & praesertim nō haberet dubiū, si pars grauata hoc uellet:qa licet sibi respuere ea quae faciunt pro se.ff.de mino.l.si iudex.cum si.Sed pręmissa intelligo,ubi appellatio uenit extra palatiū,ab alio tñ quàm à cardinali:& cōmittitur in palatio apostolico. Nā in tali casu siue pronūtiat auditor bene processum p iudicē à quo,siue male:nūquàm remittit,sed semper de consuetudine palatii remanet tota causa in palatio terminanda.Ratio cōsuetudinis est ista:quia nō est locus in mundo ecclesiasticus,ubi causae ita bene & celeriter terminenť, sicut ibi, ut experiētia docet.& hoc facit copia peritorum,quae ibi est, & disertissimus modus causas audiēdi,cōsulendi,& decidēdi,q ibi habetur.Sed si appelletur &;causa infra palatium cōmittitur alteri auditori, quia tūc cessat cōsuetudo praedicta, & locus est iuri cōi:de qua c.ut debitus.de appel.cū cōsuetudo non est,appellationē à cardinali auditori palatii committere,nec fieri debet,nisi de mādato papae expresso ꝓpter honorē ipsorū.

a ¶Interlocutoria pręiudiciali. *De multi*

multiplici interlocutoria uide Bar. in l. quod iussit. de re iud. ubi plenius de hac materia quam alibi. Et not. q̄ est una de quatuor speciebus sententia. Et ad sciendū quomodo diffiniatur & quomodo cognoscatur interlocutoria, & de habēte uim diffinitiuæ, & quādo dicatur interlocutoria, uide latè per Feli. in rubri. de re iud. col. ij. cum sequen.

¶De in integr. restitu. Rub.

Conclusio XXXVIII.

a ECCLESIA & minor[a] restituūtur post cōclusionē & publicationē attestationū ad pducendū nouos testes: saluo q̄ requiritur ibi aliqualis causæ cognitio propter timorē subornationis: & hoc si petant restitui[b],
b alias exactio aliqua præsumptione nō iuuatur, quāquā alias regulariter huiusmodi restitutionis petitio siue aduersus sententiā, siue incidēter, requirit causæ cognitionē per dissolutiones. Ioā. An. d. c. cū uenissent. & c. auditis. de resti. in inte. c. sciscitata. eo. ti. Cōsil. a. Hæc cōclusio habet quatuor dicta. Primū & secūdū clare decidūtur per no. Inn. de resti. in inte. c. auditis, in gl. ult. post prin. saluo q̄ secundū loqtur inepte. Nā non sufficit sic aliqualis cognitio causę in primo dicto: imo reqritur magna diligētia & exacta, maxime pter timorē subornationis, & qa pręsumitur pduxisse testes meliores quos habebat. ut no. Inn. in d. c. auditis. Similē præsumptionē secūdæ pręsumptioni ponit Inn. in c. dudū de deci. Tertiū dictū bene pcedit: quia aliud nō quærit dicta summaria cognitio, nisi huiusmodi præsumptionē. Nec mirū: quia materia in qua pceditur p presumptiones, faciliter una pręsumptio aliā tollit: ut no. Inn. de eo q̄ fur. or. suscepit. c. innotuit. in fi. utputa si aliqua iudicia approbata in actis siue resultantia ex eis uel eis aliqua pducta, aut cōfessiones ipsarū partiū reddātur bene uerisimilia: & aliqualiter probata illa clausula sup quibus petitur alia pductio testiū. Quo ad quartum dico q̄ opus nō fuit dictā præsumptionē allegare: sufficit enim dicere hoc quo ad obtinēdū restitutionem. oportet etiā minorē & ecclesiā pbare lęsionē enormē. ut ff. de mino. l. nā postea. §. sed si minor. & de in inte. rest. c. ij. & c. cū ex literis. cū si. & ultra in minori pbari oportet ultra lęsionē aliquam aliā causam. ff. ex qb. cau. ma. l. j. §. fi. Præterea regulare est quia ubi pbationes requirūtur, clarū est q̄ illę debēt esse plenę & claręde proba. c. in pręsentia. C. de rei uēd. l. fi. de pba. l. actor. argu. pro. C. si tibi petitio. l. in bonę fidei. fallit ubi tale factū in probatione læsionis deducendū est & probandū, qđ postmodū in alio magis principali & directo iudicio principalius discutiendū est: sicut cū petitur restitutio ad appellādū à diffinitiua uel econtra

lapſum fataliū ad appellationē proſequendā:tūc enim dicendū eſt in aliquo de iuſtitia uolentis ſe reſtitui, etiā quo ad negotiū principale:qa aliter læſio nō eſſet uera:qa non habentis ius in principali negotio non intereſt appellare:ſed qa de hoc intereſſe plenius eſt poſtea diſcutiendū,ſufficit magis leuis & ſummaria ꝓbatio.ar.de teſti.ueniēs.ij. Inn.de fo.cōpe.Romana.§. cōtrahētes.li.vj.de illa materia plene per Inn.in c.literis.alleg.Sed qđ dixi,locū habet in informatione q̄ recipitur ad effectū reſtitutionis obtinendæ.Sed caue ꝙ ultra iſtā requiritur alia informatio qn̄cūq; ad effectū agere uolentē ad agēdū admittēdū & recipiēdū:ut pote qn̄ uerißimiliter petit reſtitutionem aduerſus res bis iudicatas.ut ff.de mino.l. minor aūt magiſtrat⁹.primo reſpōſo.in fi.& C.ſi ſæp.in integ. reſti.pe.& qn̄ pręſumptio uel timor ſubornationis uel fraudis cōmittēdæ facit cōtra petentem reſtitutionem:ut in primo dicto huius concluſionis inductū eſt.

a ¶Eccleſia & minor. *Adde ꝙ eccleſia & capitulū idē ſunt:& ſic minori aquparatur,ut ne poßit cōtra ſuū prælatū agere,niſi dato actore per iudicē.Ita & capitulū,niſi in authoritatē ſuperioris.Gl.eſt ſing.extrà de appel.c.ſignificauit.*

b ¶Si petat reſtitui. *Quis poßit petere reſtitutionē in integ.& quib⁹ rebus & caſibus,& quibus nō,& de multis dubitabilibus circa hoc,uide Specu.in titu.de in integrum reſtitu. iiij.parte.§.ij.*

¶De præbendis. Rub.

Concluſio XXXIX.

SVBROGATVS [a] in locū auditoris,cui mādatū fuerat, ꝙ ſi ſibi conſtaret neutri parti in beneficio ius cōpetere,prouideret iſti,& ei poterit ꝓuidere.facit,qa ſubſtitut⁹ loco eius,ergo &c.ar.ff.de iud.l.mortuo.& l.cū ꝓponebatur.el.ij.Et qa ſibi ſcribebatur ſub noie auditoris, ergo ut auditor.de offi.c.qm̄ abbas.Sed contra p nois ꝓprii expreſſionē:facit no.Cy.C.de ſacroſan.ecc.l.j.in viij.q.Itē qa hęc ptās ꝓuidēdi nō cōpetebat primo uigore,& rōne ſuę iuriſdictionis,& primi mādati,ſed ſolū uigore & rōne noui mādati nō iuriſdictionalis:modo in primo nō in nouo ſurrogatus eſt iſte: igit.facit l.cū apud Sēproniū.ff, iud ſol.Ad hāc partē ſe inclinabat do.Neapolit.licet oēs tūc faterētur locū eſſe ꝓuiſioni.cle.auditor.Hoc caſu tn̄ quęſtionē formabat do.Neapolitan.in iudice appellationis,& formabat argumēta de hoc,ꝙ alia cauſa eſt appellationis &c.& in cōtrariū,qa in ea nō ꝓpoſita &c.& ſoluebat p no.Inn.de teſti.c.fraternitatis. uide in quæſtionibus do. Neapolita.q.cxlv.fo.xxxiij.facit cap. per exceptionē.§.fi.de priuileg. li.vj.ubi exēptio clericorū eccleſiā nō cōcernit:ſed nō facit multum.

tum.Itē facit qđ no.Spec.in prima parte Spec.titu.de offi.dele. §.ult.ad fi.uersi.sed quid si plures.& do.Bar.in d.l.cū apud.uersi.quæro pone. Vbi uidetur sentire l.cū apud.locū habere etiā in iudice eiusdē auditorii in eadē instātia surrogato.Item facit no.in c.quoniā Abbas.præalleg. Item no.ꝙ idē est,si nomine ꝓprio cū dignitatis adiectiōe scribatur,sicut sub solo ꝓprio nomine scriberetur.Idē no.Io.An.de rescri.statutū.li.vj.in nouel.facit quia in dignitate auditorii huiusmodi multa concurrūt:ergo de illa nō est considerāda, sicut de canonico: not.in d.c.statutū. & ꝙ ponderādū sit plus nomen propriū,licet cū nomine dignitatis adiunctū nomen dignitatis uideatur.tex.expressus.ff.de stipu.ser.l.si seruus cōmunis ita stipularetur.in fin.Quid dicendū? puto p̄missis non obstan.cōclusionē uerā:quia licet hoc sit uerū in dubio,ꝙ ubi sub nomine ꝓprio ad aliquē dirigitur locutio etiā cū adiectione suæ dignitatis:tamē ubi ex aliqbus circūstātiis & uerisimilibꝰ cōiecturis apparet,ꝙ intuitu dignitatis,& nō intuitu ꝑsonæ dispositio ꝓferetur,tūc non ad ꝑsonā,sed ad dignitatē referetur:de testa.requisiti.de epi.& cle.c.licentiā.facit ff.de an.leg.l.annona.§.à Titia. fa.de foro cōp.dilecti.cū ibi no. per Ber.Inn.& Host.in princi.& qđ no.de quæstione ambasiatorum per gl.ff.de procu.l.qui ꝓprio.§.itē quæritur.per Cy.C.de sacrosan.eccl.l.j.in vij.q.fa.ff.de re.du.l.ij.cū ibi not.per Bar.& ff.de condi.& demon.l.ciuibus. Modo istud mandatū dirigitur Aegidio auditori pro eo ꝙ erat auditor:& signētur uerba,si per euentū &c.nam solus iudex est ille, qui habet iudicare de isto euentu:& aliter alio surrogato remaneret impetrans totaliter impeditus. Consideratur igitur Aegidius hoc casu,non ut Aegidius,nec auditor simpliciter,sed ut auditor huius causę:ut sic causa impetrātis sit facta pinguior, & datus modus pronūtiandi in causa per quæ dissoluuntur omnia contraria argumenta. Aegidius.Et per hoc dissoluūtur duę gloss.contrariæ:una est ff.de lega.ij.Lucius. §.ciuibus. quæ est contra:& alia gloss.quę est C.de sacrosanct.eccle.l.si plures. super quo omnino uide Bar.in d. l.ij.ff.de reb.dub.in fi.Aegid.ad improbandum distinctionē, quā quidā faciunt in ca. quoniā abbas.an cōmissa sit iurisdictio sub nomine ꝓprio & appellatiuo, expirat mādatarii morte,uidelicet ubi p̄cedat nomē ꝓpriū uel sequatur.ꝑ l.si seruꝰ cōis.alle. & ꝑ l.is q in potestate.§.fi.ff.de leg. præst.& ꝙ semꝑ uideatur haberi respectus ad personam,probat dominus Hēricus Bohic,in d.c.quoniam.Primo quia genus restringitur ad speciem expo-

nētē de deci.ſtatuto de cōtrahē. emp.Rutili.Scdo,qa unū ꝑpter alterū.de prębē.ſup eo.li.vj.Tertio,quia magis notū ad ſe trahit minus.ff.de hære.inſti.l.aſſe toto.Quarto,ut nomē propriū de aliquo operetur:ut l.ſi quando. Quinto,qa tex.uidet́ in c.quoniā.ibi,locorū & nō ꝑſonarū iū-cta plus negatio quā affirmatio ponat.no.de cōſue.cū dilectus. & Io.Mo.de reſcrip.c.j.li.vj.Nec ob.l.ſi ſeruus cōis.& §.ſi.alle.qa in illis nomē appellatiōis eſt ita incertū,ſicut nomē ꝓpriū:& ibi plenius p eū uide.Sed nō cures de prædictis quantū ad præſentem cōcluſionē:quia prædicta loquūtur in dubio ceſſantibus cōiecturis & ueriſimilibus pręſumptionibus cōtrariis: ut patet ex forma argumētorū prædictorū.

a ¶Subrogatus. *Id eſt, ſubſtitutus. per Arch.ut lit.penden.lib.vj.& de elec.c.j.§ eo tamen prouiſo.*

¶De præbendis. Rub.

Concluſio XL.

QVIA in caſu concluſionis ſuprà ꝓximę dicto ſurrogatus nō habet aliqd probare de iure ſuo,niſi aliquid aſſeruiſſet ad mouendum papam: puta ſe acceptaſſe &c.quòd illud probare deberet.Conſilia.De hoc plenè dixi infrà.

¶De reſcrip.De iud. Rub.

Concluſio XLI.

SI PAPA dedit iudicē in cā a cū poteſtate procedēdi ſummarie &c.oēs iudices illi ſurrogati ſucceſsiue licet ſine adiectione dictæ clauſulæ ſummariè &c.ꝓcedere poterūt ſummariè &c.ita abſq; litis cōteſ.&c.in ꝓphanis.Cōſilia.Vide de materia huius cōcluſionis infra,cōcluſione ccccxcv.& ibi duæ rōnes ponūtur.Et patet ratio huius cōcluſionis per cōcluſionē ꝓximè ꝑcedēte,& ibi alle.quæ fortius urgēt in hoc caſu,maxime quo ad inſtātiā primā. Si uerò loqueris uel dubitas de ſecūda inſtātia:ui de ſup hoc duas rōnes,quas ſuccincte poſui circa dictā cōcluſionē.Prima eſt,qa p talē ſignationē cōceditur priuilegiū cauſæ, de quo etiā clemē.diſpēdioſam. Modo licet diuerſę ſint inſtātię: eadē tamē cauſa eſt ſecūda cum prima.Secūda ratio,quia ꝓceſſus cauſæ appellationis nō debet eſſe magis rigoroſus,imo minus quā proceſſus cauſæ principalis:de appel.c.per tuas.cū ibi not.Tertia,iudex appellationis ſuccedit loco primi iudicis & ꝑſonam ipſius repræſentat:ut ſi ille malefecit uel bene facere omiſerit,iſte emendet & ſuppleat.Aegidius,

¶De litis conteſta. Rubr.

Concluſio XLII.

SI IN cauſa ꝓphana dedit actor articulos concludētes,& partes iurando de calūnia dixerūt,ꝙ iurabāt animo litē cōteſtandi a,& notarius refert,ꝙ litē cōteſtādo iurarūt:cēſetur litis cōteſtatio facta.Sed de hoc dubito.

bito. Cōſilia. Iſta cōcluſio prout iacet nō procedit : quia ut ſit lis cōteſt. tria requirūtur. Primo petitio præcedēs: ſecūdo reſpōſio ſequēs: & tertio ꝙ petitio & reſpōſio fiāt p uerba apta ad litis conteſ. ut ꝓbant iura, ut c. dudū. ij. de elec. de litis conteſ. c. uno. C. eo. l. una. & C. de iur. calū. l. ij. modo iuramentum præſtare nō habet quantum eſt de ſe uerba apta pro reſponſione importan da: igitur &c. Itē ubi eſt opus facto uel uerbo, ſolus animus non ſufficit. de eo qui mit. in poſſ. c. j. ff. de uerb. obl. l. j. uide tamē quæ ſuper hoc not. Henricus Bohic de litis conteſt. c. uno alle. Et puto ꝙ in dicta cōcluſione aliquid ex inaduertētia eſt omiſſum, uel forte domini in exitu conſiliorū factū nō intelligentes indeliberate reſponderūt, ſicut uidi quādoque accidere. Aegidius.

a ¶ Litem conteſtandi. *Not. quòd litis conteſtatio eſt initiū & exordiū litis. Et quid ſit litis cōteſta. & quomodo fiat, uide plenè & pulchre per Spe. ti. de litis cōteſta. per totū. plene etiā per Bar. in l. j. C. de litis conteſt. Adde quòd litis conteſtatio inducitur etiam per dubitationem.*

¶ De officio deleg. Rub.

Concluſio XLIII.

ARTICVLVS iuriſdictionalis ut receptio teſtiū iuxta clem. iudices. de offi. dele. à delegato papæ nō cōmittitur niſi perſonis, de qbus in c. a ſtatutū. licet contrariū uideretur per c. mulieres. de iudi. lib. vj. de hoc aliquid per gl. de reſcri. lib. vj. ſtatutum. eo. li. ſup uerbo, cauſæ. ubi per Archi. Cōſilia. Iſta cōcluſio ſecundū ueritatem nō habet dubiū, per ea quæ leguntur & no. in dicta cle. iudices. de offic. dele. iuncto c. ſtatutū. allegato. & c. fi. de offic. dele. in antiqs. Nec obſtat c. mulieres. alleg. qa loquitur nudo miniſterio ut in receptiōne iuramenti & depoſitione ſiue coactiōe &c. iuxta no. in d. clem. in j. glo. Nec obſt. no. per Archi. in d. c. ſtatutum. ſuper uerbo, cauſę. qa intelligitur eius dictum de tali articulo adeo nudo, ꝙ ille cui committitur, iudex nō dicitur, ſed auditor merus, ut ipſemet ibi dicit, & tamē clemē. tales appellat iudices. Curia uero de cōſuetudine habet, ꝙ obſeruationes terminorū committūt domini Cardinales auditoribus ſuis etiā ſine ſpeciali mādato domini noſtri papę: dūmodo abſq; hoc ꝙ auditores huiuſmodi aliquā compulſionē habeant, uel ſentētias diffinitiuas, uel interlocutorias ferāt: quæ cōſuetudo forte ex dicto Arch. inſurrexit, ut ex lectis. & no. de off. dele. ſup qſtionū. §. porro. & §. uerū.

¶ De dolo & contu. De reſti. in integrum. Rubr.

Concluſio XLIIII.

ALLEGATIO paupertatis nō eſt ſufficiēs excuſatio[a] ad cām ad curiā deuolutā non comparentis. Conſilia.

Conclusio ut iacet, est periculosa, quia pauper ad expensas sibi imposibiles teneri non potest, ut regula, imposibiliũ. ff. & regula, nemo potest. lib. vj. Et probatur clare ff. de offi. præsi. l. illicitas. §. ult. & ff. man. l. procuratorem. §. si ignorãtes. cũ alle. & no. per Pe. C. de epi. & cle. si quis ad declinandum. ubi post eũ satis per Cy. & per Arch. plene in rosario. xj. q. iij. pauper. & pro hoc etiã extrà de testi. c. si qui testiũ. a & de rescri. c. statutũ. §. insuper. in fi. lib. vj. Sed isto modo forsan potest procedere. Certum enim est, q̃ ꝓbatio aliàs legitima seu probabilis propter contrariam præsumptionẽ nimis uiolentã, plerũq; licet tarde, bene repelli tur: ut C. de fal. l. ij. & extrà de hęreti. c. filii uel hæredes. lib. vj. cũ his quæ pulcherrime per Ioan. mo. ibi. not. & not. Inn. simile de concel. præben. post electionẽ. Modo sicut uenit ad petendum restitutionem, ita uerisimile est ipsum potuisse uenire ad causam ab initio. arg. extrà de elec. c. bonæ. & c. constitutus. de appel. de dolo. cum dilecti. uer. sed contra hoc faciebat. Et hoc est uerum, nisi daretur aliqua materia huius uiolentæ præsumptionis exclusiue, ut pote quomodo tempore citationis & processus fuit pauper, & qualiter ex sequẽ. tempore diuitias ex causis legitimis acquisiuit, iuxta l. si defunctus. C. arbi. tute. Vel forte aliter saluari potest conclusio, quia licet paupertas suo casu dare potest restitutionem ex generali clausula, si qua mihi iusta causa uidebitur si per hũc modũ ageretur: ut l. j. in fin. ff. ex quib. causis maio. fortè tamen non teneretur ipso iure. argum. ff. si quis cau. l. ij. §. j. & quasi usq; ad fi. & hoc casu procedit conclusio & saluatur. Imagineris. & dic ut tibi uidetur. Aegidius Bellemerę.

¶ Sufficiens excusatio. *Excusatio quid sit & quotuplex, uide C. de excu. mune super rubri lib. x.* Et *nota quòd excusatio inferiorum non ualet, ubi de rebus ecclesiæ, quas illicitè possident, per principes uel parentes se excusant. xvj. q. j. in canonibus. ante fi.* Nota etiam quis dicatur *pauper: uide ff. de mune. & hono. l. cura. §. inopes & per Barto. in l. qui accusare. in princ. ff. de accu. & adde quòd arbitrio iudicis committitur quis pauper uel inops dicatur. C. unde uir & uxor. auth. ibi posita.*

¶ De rescriptis. De exceptionibus. Rub.

Conclusio XLV.

EXCEPTIO de nõ perhorrestentia cõtra rescriptũ in dicta perhorrestentia fundata, est bona. Consilia. Hæc *conclusio non habet dubium: quia Imperator talem perhorrestentiam probare tenetur: ut dicit text. de rescript. statutum. §. cum uero. in fi. libro vj. igitur. & aduersario licet probare contrarium: ut in regula non debet

acto

actori.quia alias legitima defensio auferretur,quod fieri nõ debet.cap.pastoralis.de re iudi. in clemen.& C.de iure fisci.l.prohibitum.maxime quia probatio iuramenti est leuis & extraordinaria nimis:quia contra totum illum titulum. C.ne quis in sua causa. Sed magis dubium est, quomodo poterit probare contrarium,quòd puram & absolutam negationē includit, & depēdet ex animo,cuius solus scrutator est deus.Respondeo & dico quòd per indicia & facta exteriora,arg.extrà de præsum.c.ex studiis.& C.de dolo.l.dolum.ut ecce si probat reus actorem esse per omnia in partibus uel ciuitate propria potentiorem:tunc enim timor actori esset uanus & reiiciendus:ut ff.quod me.cau.l. quia non est uerisimile.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio XLVI.

EXCEPTIO de litis pen. a in partibus coram domino tēporali super spoliatione feudi etiã in uidua uel persona alia miserabili opposita contra cõmissionem factam auditori in curia de dicta lite non facientis mentionem est bona. Consilia. Tum quia in dubio non est uerisimile quòd princeps causam pendentem coram uno iudice ab eo uelit aduocare,nisi ex certa scientia id faciat:quod facere non uidetur,nisi de processu expressam faciat mentionem. de officio delega.cap coram.de re iudica.cap. inter monasterium. Simile de præbendis.si motu.in fine in vj.Tum quia tales causæ debent apud huiusmodi dominos temporales tractari: dummodo ipsi in exhibendo iustitiam non probentur negligentes.de iudiciis.cæterum.de foro competenti. ex transmissa.capitulo,uerum.& capitulo, ex tenore.& capitulo,licet.cum multis similibus.imo forte ipsa cõmissio ipso iure non ualet, nisi fuerit signata de certa scientia papæ:quia contra ius esset & procederet de plenitudine potestatis,quod non est uerisimile papam uoluisse concedere uicecancellario suo. argumen. not.Innocen.de electio. cap.innotuit.in fin.

¶De testibus. Rub.

Conclusio XLVII.

SI TESTIS [a] deponit de iure & de facto, licet depositio de iure non ualeat, tamen depositio de facto bene procedit,si alias sit sufficiens. Consilia.Ratio:quia ista sunt separabilia, in quibus utile per inutile non uitiatur:ut ff.de aqua quotidia.& æstiua.l. prima.§. Trebatius.& C.de donationi.l.sancimus.& extrà de rescriptis.cap. si eo tempore. libro sexto. Sed contra: quia eoipso quòd in dicto testis reperitur aliquod falsum,eoipso titubat in totũ eius

fides.no.& ꝓbatur ix.dist.c.si ad sacros.cum quatuor concordã. ibi alle.& facit l.ij.in fi.ff.de fid. instrum.de rescrip.c.significasti. b Nã nõ debet dicere nisi qđ ipse uidit &c.iij.q.ix.c.testis.c.hortamur.c.pura.& qđ no.Io.And.de offic.dele.cũ in iure.in fi.Sed ad hoc respõdeo ꝓut respõdet Inno.de hæret.c.fraternitatis.in j. gl.& illa solutio sufficit.Vel aliter dic,ꝙ in facto sensus facile nõ decipitur.Ideo si testis male deponat sup facto:nõ mirũ si titubat ei⁹ fides.secus in iure:qa pauci periti sunt in iure,nec iudiciũ testis recipitur super iure.

a ¶Si testis. *Quis possit esse testis:& quæ cõditiones principaliter requirũtur in teste,uide in sum.con.lib.ij. titu.de rap.rubri.de testi.q clxxvij. quaro ergo.*

¶De iudiciis. Rubr.

Conclusio XLVIII.

a PROCESSVS [a] in principali factus partibus pręsentibus & nõ contradicẽtibus uirtute cõmissionis sup appellatione & negotio principali de speciali mãdato concessæ ualeat:licet appellatio nõ sit ꝓducta.Consilia.Sed contra:qa aut hoc fieret in uim ꝓrogationis,& hoc non: qa cõsuetudo in auditoribus palatii hmõi prorogationẽ nõ admittit:aut in uim principalis cõmissionis,qa illud de cõsuetudine palatii solũ tenetur facta in euentũ &c.& illud est satis de iure.p c.ut debitus.de appel.Præterea in contrariũ uidetur casus de foro compe.c.Romana.li.vj. in prin.Solutio.Dici põt ꝙ imo fieri potest ꝓrogatio [b] &c.per l. de qua re.§.j.ff.de iud.qa consuetudo casum istũ non impugnat,sed potius recipit & admittit.Vel dic & melius,ꝙ principale negotiũ commissum cẽsetur simpliciter,& nõ sub cõditione tacita,& tali,uidelicet si cõsenserit pars utraq;:ut c.cordi.§ j.de app.li.vj.uel si dissenserint & nihilomi⁹ ꝓnũtiatũ fuerit male ꝓcessum,& bene appellatũ: qa nil aliud quærit papa, nisi ut lites finiãtur.ff.de oper.no.nũ.l j. §.potest. & ff.si cer.pet.l.quidã existimauerũt.& de do.c.finem. Nec obst.de foro compet.c.j.in prin.quia hoc facit ibi ratio.c.significasti.eodẽ titu.in antiquis. quæ hic cessat.

a ¶Processus. *A qua parte incipiat processus,uide Bart.& alios in rubri.C.de in ius uocan.*

b ¶Fieri potest prorogatio. *Quot modis fiat prorogatio,uide Bart.& Pau.de Ca.in l.ij.§.fi.ff.de iud.*

¶De restitu.spolia. Rubr.

Conclusio XLIX.

AGENS possessorio recuperãdæ in beneficialib⁹ tenetur colorare suã possessionẽ ex titulo:quia nec titulum nec possesionẽ potest qs habere in talibus à seipso. Cõsilia. Sic ff.de interdic.l.ij.§.quædã. & ff. de aqua quoti l.j.§.permittitur. Ex quibus apparet ꝙ interdicta in qui

in quibus possessio haberi non pōt nisi à superiori, puta à principe sibi cōcessa fuerit, dicūtur causam ꝓprietatis habere, id est ꝙ in eis qs obtinere nō pōt docēdo de sola possessiōe, nisi etiā in aliquo doceat de ꝓprietate. Simile de restitu.spo.c.ad decimas.modo sic est in ꝓposito:ut de reg.iur.c.j.lib.vj.& hoc indubitatū, si directe, & principali iudicio possessorio.alias nō priuilegiato ageretur, p no.etiā Inn. de in inte.rest.c.constitutus. Sed secus dicunt domini in casu in quo ageretur ad restitutionē beneficii ex beneficio litis pēdētię uel alias p modū attētati: iuxta no.c.ij.ut li.pē.in cle.c.cū M. de consti.cū ibi no.per Io.And. Ratio est secūdū eos, qa ibi magis pōderatur contēptus superioris & integritas status causę, quā ius agentis:ut lit.pen.per totū.& in l.nil noua.appel.pen.per totum. ita tenet palatium, licet aliàs super hoc uiderim dominum Viuarien.dubitare.

¶De sti.spoliatorum. Rub.

Conclusio L.

a SI PETENS [a] se restitui ad possessionē beneficii de qua spoliatū se dicat:& dicat sibi illud collatū per uicariū episcopi agentis in remotis, & uicariū à domino episcopo sup hoc habuisse potestatē, ꝓducat literā collationis uicarii, & probet per seipsum & uicariū à domino episcopo super hoc habuisse māda tū & potestatē ꝓductū in testē. omnia supradicta sufficiūt ad colorationē, de qua dictū est in cōclusione suprà proxima. Cōsilia. Sed cōtra. qa iste allegat & ꝓducit infectū titulū: multo melius fuisset ab initio tacuisse, quā malum titulū ꝓducere. Primū patet per c.si.de offi.uica.lib.vj. Secūdū patet p nota. Inn. de in integ. resti.c.auditis.& de deci.c.dudū. Solutio. Dico qđ aliud est ꝓducere titulū, q à seipso totaliter sit infectus:& ita ꝓcedit gl. Inno. in c.dudū. aliud est allegare titulū bonū, & illum probare minus plene: quia tunc licet nō sufficeret in casu plenā probationē requirēte, cum de petitorio nō agatur hic ꝓpter se, iuxta no. Inn. de notorio. de uer.sig.ueniens. facit de testi.uenies.ij. Probatio enim quæ hic quæritur, solū requiritur ad reddendum intētionem agentis coloratā: & aliud est plene probare, aliud uerò colorare: ut de se patet.

a ¶Si petens. Not. *quòd petere ad realem actionem pertinet. l.actio in personam. ff. de act. & obli.*

¶De re iudicata. Rubr.

Conclusio LI.

ADMISSIO articulorum facta pśertim partibus consentiēbus, quo ad partes trāsit in rē iudicatam, licet nō quo ad iudicē, iuxta no. Ber. in c.cū cessante.& Io.An. ibidē in no. sup glo. de appel. Cōsilia. Ibi plenissime & per Inno. de sen.excō.c.sacro.

saluo q licet nõ trãseat quo ad iudicẽ interlocutoria in rẽ iudicatã, quoniã etiã reuocare possit, intelligitur cũ causa iusta & rationabili: quia si sine causa hoc faceret, ipse partẽ grauaret, & posset pars appellare: ut not. Io. And. in loco præalleg. Hinc est q primo auditor uolens iam uiam apellationi præcludere, nõ debet subito simpliciter & absolute mutare factum suum de extremo ad extremum: utputa admisi articulos: appellatur: possum factũ meum reuocare mutãdo de extremo ad extremũ, articulos per me admissos repellendo: & tunc periculose ago. sed possum cõsultius reuocare solũ admisionẽ non animo per hoc eos repellendi, sed potius plenius deliberandi. Et ita consueuimus facere: & postmodũ non est de mora temporis periculũ in dandis apostolis: & subest tẽpus iudicii ad deliberandum: & ita seruamus.

¶De renuntia. De appellationibus. Rub.

Conclusio LII.

SECVNDVM dominũ Pe. de sarcenato q appellationi frustratoriç inhærẽs & per hoc oblatæ remissioni super admis-
a sis articulis cõsentire recusans[a], illi remissioni per hoc renuntiare non uidetur, licet super hoc fuerint consilia contraria. Consilia. Circa quod puto sic dicendum. aut nos solum põderamus animum & uoluntatẽ ipsius uolentis recipere remissionem: & tũc optime pcedit cõclusio domini Viuarien. Ratio: quia talis appellans putat suam appellationẽ legitimã, & illã à quo appellauit p huiusmodi appellationem suã iurisdictionẽ uel saltem eius exercitiũ pdidisse, seq; non teneri corã eo comparere: ut c. eũ qui. de dolo. lib. vj. aut ergo bene credit & quæstio est indubitata, & tũc errat. modo errans nõ uidetur tacite cõsentire. l. si p errorẽ. ff. de iuris. om. iud. & hoc siue in iure siue in facto errat. ut no. Inn. de offi. deleg. prudentiã. Præterea ponderanda est causa quare recusat, quæ est illa quam dixi, nõ quia renũtiare intẽdat, quod in dubio præsumendũ nõ est. C. de procu. l. inuitos. cum ibi no. per Cy. & gl. aut consideramus iuris dispositionẽ: & tunc si est cõclusum pro ista instãtia, pdit suã appellationẽ, si friuole appellauit: dũmodo cõclusum fuerit ante inhibitionem. de appel. cũ friuolis appellationibus. lib. vj. quia cõclusio excludit à productione testiũ, ut de se patet. Idẽ si terminus peremptorius fuit sibi præfixus infra quem uteretur remissione. de in inte. resti. c. corã. & de except. c. pastoralis. alias secus: quia nõ reperitur ius priuans hoc casu: & maxime quia q hodie non uult, põt cras uelle, & posse potest: ut c. licet. de pcurato. lib. vj. & c. si tibi absenti. in fin.

in fin. de præben. eo. lib. Aegi.

a ¶Cōsentire recusans. *Recusatio quid sit, à quo, corā quo, pro quib⁹, qualiter & quādo fieri debeat: quis sit eius effectus: & multa notāda et dubitabilia, uide per Spec. tit. de recusa. in vj. per totum titulum.*

¶De re iudicata. Rubr.

Conclusio LIII.

SI APPELLATIO à uero grauamine añ sentētiā fuerit interiecta, & pôst fuerit lata sententia, & demū postea cōfirmata, & post hoc p cōmissionē, per quā mādabat corā tertio auditore pcedi in principali omisso articulo appellationis cōclusum in cā: nō pôt terti⁹ iudex primā sentētiā cōfirmare, nec ualuit snia secūda cōfirmatoria primę: sed in hoc fuerūt diuisa cōsilia. Cōsilia. Puto cōclusionē esse uerissimā. Rō est, qa ista sūt duo: uidelicet ꝙ cōmittebat articulus appellationis: & ꝙ snia nulla ualideē uel cōfirmeē: quorū utrūq; est cōtra ius. Igiē uno solo cōcesso aliud nō uideē cōcessum, imo poti⁹ negatū. ff. de iudi. l. cū prætor. extrà de fi. presby. c. ij. de aut. & usu pal. ex tuarū. de priuile. c. pastoralis. ff. de ser. ur. præ. l. domū. bñ facit de pben. non pôt. in fi. li. vj. Secūdo qa cōmissio gratiosa cōtra ius & in alterius præiudiciū impetrata stricte debet interptari, & nō laxari, ut regula, q̄ cōtra ius. li. vj. & c. ij. de deci. li. vj. & l. si qñ. C. de inof. testa. & l. ex facto. ff. de uul. & pupil. substi. sed constat, ꝙ dicta cōmissio est contra ius & in piudiciū aduersarii, ut de se patet. & tñ potest & debet unā bonā & certam impetrationē recipere, licet magis strictā: uidelicet ꝙ omittebaē articul⁹ appellatiōis ex toto: hoc est, ꝙ super illo arti. nō pcedaē, nec pnūtieē, licet effect⁹ inde resultās nihilomin⁹ non omittaē. & rectè. simile q̄ñ ī terminis extrà de sen. ex. licet. li. vj. facit C. de iudi. l. quoties. & C. de or. cog. l. aditæ. Aliā uerò interpretationē latiorē sibi dare posset: & p hoc etiā omittereē effectus iā in esse ob ipsam appellationem emissus rectè contra rationē. c. licet. Igitur recipe primū intellectū. Aegidius Bellemeræ.

¶De sequestratione. Rubr.

Conclusio LIIII.

IN SENTENTIA lata super reuocatione spolii facta lite pen. ex priuilegio litis pendētiæ, nō habet locū clemē. ad cōpescēdū. pro quo facit optimè no. ibi in glo. in interlocutoria. Cōsilia. Idē Pau. & alii etiā ibi notāt. & ꝙ talis sit interlocutoria, patet clare per ea q̄ no. gl. in clemē. si. de app. de sententia super perēptoria lata &c. Sed cōtra, quia nos tenemus clemē. appellāti, nō habere locū in sentētia tali: pro eo ꝙ nos eā reputamus uim diffinitiuæ habere. Itē cōtra, si uis diffinitiuæ est illa de

qua

qua in cle.ad cōpescendū:& ista habet uim diffinitiuæ secūdū omnes:igitur &c.Ecce, ut clarius uideatur,cōclusionē ꝓbo: qa in cōstitutionib⁹ nouis & à iure cō muni exorbitātibus, fit adeo ma gna restrictio,ꝙ non arguit̃ ad casum aliū,etiā ex idētitate ratio nis.ff.de ac.& obli.l. in honorariis.§.sed cū rescisa.& regula,ius singulare.& regula,q̃ contra ius li.vj.melius de regula.c cōstitutionē.& c.nō solū.eo.li. Sed con stat ꝙ clemē. ad cōpescendū. & huiusmodi,ut ibi notat glo.j. & alii oēs post eā,loquitur in diffinitiua:& ista sentētia nō est huiusmodi:ut ꝓbat gl.dictæ clemē. si. Secūdo, quia nec est eadē ratio:quia cum maiori maturitate diffinitiuæ ꝓferūtur, & per hoc cōtraria sunt soluta:quia sequestrari est cōtra ius:& facilius qs accedit ad naturā suā iuris cōmu nis,quā ab ea discedat̃.De secun da ꝓbat ratio ꝓxima : de prima ff.de pact.l.si unus.§. in specie.

¶De iudicijs. Rubrica.

Conclusio. LV.

a CONCLVSIO [a] etiā facta cū potestate reuocandi nō debet reuocari ad petitionē partis,maximè quę eā fieri postulauit: nisi allegetur aliqua causa:& sit aliqua p̄sumptio pro allegāte:ut quia testes,& instrumēta habeat in prōptu,q̃ ꝓducere uult.Cōsilia .Opponit̃ de cōclusione lvij.in eod.Solutio:aut quęrimus an possit fieri: & sic loquitur cōclusio lvij.aut quęris an debeat fieri, & sic loquit̃ illa cōclusio.per l.nūquid.de iudi.licet enim in lvij. cōclusione cauetur ꝙ uideat̃ esse de arbitriis, ut ibi dicit̃: tñ iudex ad illud arbitriū nō debet ꝓgredi,nisi iuste mot⁹, quia per reuocationē alterius lis plurimū quādoque ꝓrogatur:& negotiū plerūq; huius occasiōe multipliciter intricat̃:q̃ debet iudex totis uiribus euitare.Si uerò nō sit cōclusum cū potestate reuocandi:tūc aut est causa,in qua ꝓcedit̃ summariè,&c. tūc habet locū ꝓpriè cōclusio:quia in illis cōclusio nō est de necessitate.ut clemē.sæpe cōtigit.tñ si facta fuerit,nō debet reuocari sine causa: causa uidet̃ bona, si ꝓbationes sint in prōptu.Simile not.glo.in clemē.sępe cōtigit.de uerb.signo. de ꝓba.recipiēdis post terminū ad probandū. Si uerò est causa, in qua nō ꝓceditur summariè, nec est retēta potestas reuocandi:tūc dico, ꝙ nullo modo debet reuocari : quia in istis causis cōclusio uidetur necessaria,ꝓut notat Accur.C. quomodo & qñ l. probatā. & sic ꝙ p cōclusionē quæritur ius partis cuiusdā taci tæ renūtiationis de fiēdis proba tionibus,ut ꝓbatur & no.p Inn. de cau.pos.c.pastoralis.de ꝓcur. auditis.de testi.significauerūt.& de fi.instr.cū dilectus.qđ auferri nō debet nec pt.ut.c.ab eo. li.vj. de

de elec.& l.indultũ.de reg.iuris.

a ¶Conclusio. *Qualiter dicatur conclusum in causa, uide tex. & ibi late per scribẽtes maximè per Fel. in c. cũ dilectus. extra de fide inst. Cui adde, ꝙ trib⁹ modis dicitur fieri cõclusio in causa: ut pulchre per Areti. in c. quoniã cõtra falsam. in 2. col. de prob. Et utrũ post cõclusionẽ q̃ fit in iudicio, possint instrumẽta produci, uide extra de fide instru. cum dilectus.*

¶De iudicijs. Rubrica.

Conclusio LVI.

FACILIVS reuocatur cõclusio ad petitionẽ partis, in cuius cõtumacia fuit facta, quàm alterius: imo tunc secũdũ Pet. de sarcenato sine causa reuocatur: qđ intelligitur, dummodo nõ sit manifeste cõtumax. Est tamẽ hoc totũ in arbitrio iudicis: maximè in causis, in quib⁹ ꝓceditur summariè. Cõsilia. Ratio diuersitatis in primo dicto: quia cõcludẽs tacite, renuntiat probationibus ulterius fiẽdis: ut proximè dixi. Secus uerò de alio potissimè infrà tẽpus appellandi. Præterea quia cõcludens semel cõclusionẽ approbauit: ideo nõ potest eã faciliter impugnare: secus uerò contra quẽ absentẽ concludit. Quo ad secũdũ dictũ de manifesto cõtumace: ratio est: quia iste nõ appellat, nec reclamat. ff. de iudi. l. & post edictũ. in fi. C. q̃ sen. sine app. rescin. l. j. Pœna enim manifestę cõtumaciç est ꝙ talis manifestè cõtumax dãno litis efficiat: ut. ff. de re iud. l. cõ tumaciã. j. respõso. Quo ad tertiũ, dico maximè hic recipi restrictiuè: nisi referas extra causas summarie ad casum in quo esset cõclusum cũ potestate reuocãdi, per ea q̃ dixi in cõclusione ꝓxima. Si q̃s aũt uellet attentare, & dicere, ꝙ iudex q cõclusit in causa summaria uel nõ summaria cũ ptãte reuocãdi, dũmodo in reseruationẽ huius potestatis pars nõ consenserit sine aliqua causa ꝓbabili reuocare non posset: forte non esset hæreticũ in iure: sed ista est materia quæstionis seq.

¶De iudicijs. Rubrica.

Conclusio LVII.

SECVNDVM dñm Pet. de sarcenato, ꝙ cũ iudex cõcludit cũ ptãte reuocãdi, & idẽ in ꝓcuratore habẽteã dño potestatẽ reuocãdi & reuocante, põt etiã reuocare sine causa: & idẽ in ꝓcuratore eodẽ modo à dño constituto: etiã si procurator uel substitutus per litis cõtest. fuisset factus dñs litis. Cõsilia. Verè puto, ꝙ dñs q cõclusit cũ ptãte reuocãdi: reuocãdo altera parte inuita grauat, si reuocat sine causa aliqua ꝓbabili: ita ꝙ põt ab eo appellari de iure: licet non recipiamus tales appellationes: quia licet fateor ꝙ in causa huiusmodi nõ est necessaria cõclusio de iure: tamẽ parte inuita secũdum stilũ palatii nõ debet omitti terminus ad cõcludẽdũ. Itẽ quia reuoca

uocata conclusione iterũ terminus est assignãdus ad concludẽdum,& conclusio fiẽda. Itẽ post conclusionẽ nõ recipiunť testes, nec admittũtur articuli ad probandũ,sed solũ ꝓceditur ad sententiã ꝓferendũ:sed post conclusionẽ reuocatã secus: & ita longe differtur finis litis,& intricãtur negotia in magnũ præiudiciũ partis:ergo licitũ appellare. Itẽ quia licet conclusio non fieri debeat de necessitate:tamẽ si facta fuerit, suum effectũ operari debet:sicut dicimus ꝙ prouisor non tenetur excipiente audire uel uocare,& iudicialiter prouidere:tamẽ si hoc fecerit, sententia uim rei iudicatę habebit. No. Inn.de appel.cõstitutus. Aegid.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio LVIII.

a INTIMATIO[a] appellationis interpositæ per ꝓcuratorẽ, non ualet, nisi fiat fides appellato mãdato ipsius ꝓcuratoris:qđ uideť notare gl. ĩ clem. causam.de elect.in gl. approbat. in fi.& Pau.ibid.super uers.legitimẽ. Consilia. Ratio mea fuit, qa intimare non est in hac parte,nisi edere, hoc est ad notitiã ducere:editio autẽ in totũ fienda est.ff.de eden.l. j. §. edere.& §.editiones. modo pars appellationis per ꝓcuratorẽ interpositæ est mandatũ ipsius procuratoris:quia absq; illo ualere non potest: ut de se patet:igitur &c. Et ista ratio fecit multos dños ĩ cõtrariũ opinãtes dubitare.Sed circa hoc nihilomin' sic distingue: quia aut intimat principalis, cuius nomine diciť appellatũ: aut alius quã principalis. Si intimet principalis,aut intimat infra tẽpus, in quo sibi licet appellare de iure:& tunc ipso facto dicam appellationẽ ratam haberi: ut.ff. rem ra.ha.l.iij. §. falsas. iuncta l. bonorũ.eo.tit.imo id est in odiũ ratificantis:aut post tẽpus, & tũc secus.arg.d.l. bonorũ. Secundo casu principali distingue: quia aut tenor procuratorii est insertus in instrumẽto appellationis: & per eundẽ notariũ qui procurationis & appellationis instrumenta recepit:& tunc credo qđ satis illud sufficiat,sicut dicimus in instrumẽtis extractis uigore compulsorię per notariũ,qui eadem instrumẽta receperat prius in notam,& ingrossauerat & signauerat. Ratio est: quia à fide notarii depẽdet fides pellis mortuæ semper: sed si nullo modo fidẽ facit, habet locũ conclusio per rationem quam dixi.Si uerò fiat fides solum per modũ transumpti alterius notarii &c. & certe si petat appellatus originale instrumẽtum procuratorii sibi ostendi, & non ostendatur: & tunc puto conclusioni locum fore,per aut.si quis in aliquo documẽto.Sed si tacet pars, & non petit originale sibi ostẽdi: forte

uide

uidetur tranſſumpto acquieſcere. Sed hoc dubium eſt. cogitabis, an uerò procurator ualeat intimare; dic, ut infrà. Aegidius.

a ¶Intimatio. *Vide quando arctet, in c. cum contingat. v. col. uerſic. vj. quid de reſcrip. & intimare, id eſt, notificare, qualiter fit, uide in cle. de elect. c. cauſam. cum ibi not.*

¶De appellationibus. Rubr.

Concluſio LIX.

INTIMATIO appellationis facta per procuratorē ualet, licet non fiat fides appellato de mandato procuratoris intimantis, dummodo appellatio ipſa fuerit per principalem interpoſita: uel ſi fuerit interpoſita per procuratorē de cuius procuratorio illius qui eam interpoſuit cum ipſa intimatione appellatio fiat fides. Conſilia. Glo. uidetur uelle, quòd imo talis appellans debet hr̄e ſpeciale mandatum: ſed puto ꝙ intelligat de intimante & appellāte, ut in concluſione, ſupra proximè præcedente. De intimāte ſolum puto iſtam concluſionē fore ueram. Ratio quia poſtquam fuit infra tempus, & aliàs legitime appellatum: ſufficit quòd appellationis notitia infra menſem qualitercunque deueniat in notitiā appellati: ut probatur in dicta clemen. cauſam quæ. de elect. in fi. ergo non refert per quem intimatio fiat. arg. ff. de peti. hære. l. a item ueniunt. §. à quo. ff. de act. empt. l. j. in fin. ergo non refert: quia licet requiratur mens literæ quòd appellatio in eius interpoſitione quo ad materiam, formam, & tempus, ſit legitima: item quòd fiat in præſentia appellati uel ſui ſpecialis procuratoris, aut quòd ipſi appellato aut eius procuratori ſpeciali infra menſem fuerit legitime intimata: ut clemen. cauſam. alleg. non tamen exprimit text. per quem huiuſmodi intimationem fieri oportebat: ergo cum intimatio non ſit aliud, niſi ad notitiam eius cui fienda eſt deductio, non refert per quē fiat, dūmodo fiat: poſtquā text. non requirit, nec determinat per quē fiat. Cum enim clemen. cauſam quæ. ponat ius nouum, & quodammodo pœnale: non eſt extendenda, ſeu uerba à ſuo proprio ſignificato diſtrahenda, cū non eſt abſque dubio: quia niſi de uoluntate appellantis conſtet fieri intimationem, neſcire poteſt appellatus an appellans proſequi uelit: ſed dico quòd præſumere debet uoluntatem primam durare, argu. C. de uſufruct. l. ambiguitatem. & extra de bap. cap. maiores.

¶De officio legati. Rubri.

¶De officio uicarij. Rubri.

Concluſio L X.

PROCESSVS factus per officialē[a] archiepiſcopi tanquā legati, qui ualere nō poteſt iure

iure ordinario, sed bene iure legationis, nō ualet: nisi ꝓbaretur officialē esse de illis de quib⁹ in c. statutū. de rescrip. in vj. in prin. & habere quo ad hoc iurisdictio nē legati sibi specialiter delegatā. Cōsilia. Patet primū de rescri. statutū. li. vj. §. j. Patet secūdū, qa licet faciēs actū uideatur facere ex utraq; ptāte, si duas habet, & hoc expediat, ut de præscriptionibus. cū ex officii. tamē cōmittens uni alteri potestatē, nō propter hoc aliā cōmittit: qa primū est extēsiuum, ut actus ualeat. ff. de testa. mili. l. iij. secundū uerò est restrictiuū: ut de offi. uic. c. ij. & iij. lib. vj. imo debet habere locū argumentū de tanquā: per ea quæ dixi in una cōclusione. hoc uerū si per se uel aliū quā suū officialē talē generalē iurisdictionē huiusmodi legitimā, sicut aliā a exercere cōsueuit: cū utraq; rōne eiusdē suæ ecclesię competat ei. Nā in talibus cōsuetudo multū exuberat, tā respectu cōmittētis, ut l. uel uniuersorū. ff. de pig. ac. & l. si seruus pluriū. in fi. ff. de leg. j. quàm respectu auditorii. & C. de māci. lib. l. j. in fi. quā respectu erroris publici: ut ff. de offi. prętо. l. Barbarius. Sed qd in dubio pręsumemus? Primo dico ꝙ circa talia quæ publicè fiunt saltem in partibus in quibus fiunt, dubiū esse non potest. Sed dico secundo si dubiū esse posset, uerba commissionis essent ponderanda. ar. de priuileg. c. porro. & ubi ex uerbis nihil certi colligi posset: Dico tertio, ꝙ putarē in dubio iurisdictionē legitimā totam præter exēpta esse commissam. Primò quia regula est pro cōmissione officialis, quòd præter exempta iurisdictio cōmittentis & ecclesiæ suæ transit. de offic. uica. ca. ij. probat bene ca. solitæ, in fine de ma & obe. Secundo uidetur esse casus in ratione. de offic. uica. c. j. lib. vj. ubi apparet quòd officialis Remeñ. nedum habet iurisdictionem ciuitatis & diœce. Remē. imo etiā suffraganeorum & prouinciæ: nec ibi apparet de speciali mandato: & tamen alio & alio iure illę iurisdictiones competunt archiepiscopo, licet ratione eiusdem ecclesiæ.

¶Per officialem. *Officialis licet deriuetur ab officio, officis, quod idē est quòd noceo, noces. de elect. nihil est. in prin. tamen per cōtrariū, quia non nocet, imo prodest iustitiā exercendo: ut c nō est crudelis. xxiij. q. v. potius deberet dici deriuari ab officio, quod est nomen. Ioā. Bap. castel. Et nota quòd officialis dicitur iudex uel apparitor. extrà de senten. excommu. cap. si uerò.*

¶De testibus. Rubri.

Conclusio LXI.

NON VALENT attestationes testiū, si dixit in genere notarius in actis dies, ī quibus producti & iurati fuerunt: uide

uidelicet sic dicēdo: hac die sex testes fuerunt recepti & iurauerunt: si non exprimuntur nomina, etiam si post in examine dicatur talis testis receptus & iuratus deponit sic.&c. Cōsilia. Ratio primi est: quia actus omnes iudiciales debent habere talem a descriptionē temporum & locorum specificam: ut clare nota. & legitur per gloss. de proba. c. quoniam. Ratio quæstionis est, quia tales actus iurisdictionales debēt fieri per notariū uel duos probos uiros, ut in dicto c. quoniam contra. in fine. & ita redigūtur ad instar publicorum instrumētorū, saluo quòd testes in eis speciales nō requirūtur pro eo quod publice fiūt: & ideo sicut tunc in publicis instrumētis dictis locorum & temporū descriptiones requirūtur: ita & in actis iudicialibus maxime: quia eadē ratio urget utrobique: uidelicet ut detur parti defensio sua legitima contra falsitatem, si fieret per l. optimam. C. de contrahen. & commit. stip. Item alia ratione: quia alias incertitudo uitiaret totum. ar. ff. de re. du. l. in ambiguo. & l. si fuerit. & C. de a sent. quæ sine cer. quan. l. iij. Ratio secūdi dicti est: quia licet notario dispositiue & de præsenti loquēti in forma iuris fides adhibeatur: tamen si loquitur narratiue de facto præterito forte nō agitato coram se, sibi nō creditur. notat Innoc. in dicto c. quoniam contra. & est istud de iure clarum. Aegidius Bellemeræ.

¶De uerborum sign. Rub.

Conclusio LXII.

APPELLATIONE cultorū & incultorū uenit nouale,[a] ut de dec. ex parte tertia. Cōsilia. Puto esse casum de hoc de uerb. sign. c. quid per nouale. ubi est casus, quòd appellatione noualiū, uidelicet in casu cōuerso conclusionis culta nō ueniēt. Ratio conclusionis: quia uerbū, incultum, dicitur ab in, quod est nō, & cultū, quasi nō cultū: modo dictio, cultū, est unū participiū præteriti temporis: ergo negatio ipsum præcedit, quæ de natura sua habet destruere, quicquid post eam sequitur, & facere æquipollere suo cōtradictorio. facit, quòd nō cultū seu incultum dicatur quasi nunquam cultum: ergo pro nouali est accipiendum. ar. ff. de re. du. l. qui ducenta. §. utrū. saluis restitutionibus, de quibus habetur in dicto cap. quicquid per nouale, & de deci. cap. ij. lib. vj. & eo. ti. in antiquis suggestum.

¶Venit nouale. *Qualiter probatur aliquid esse nouale, uide Specu. ij. parte. titu. de proba. §. ulti.*

¶De consuetudine optan. Rub.

Conclusio LXIII.

FVIT obtēta per maiorem partem dominorum, uidelicet

licet, quòd cõsuetudo optionis in ecclesia ubi sunt præbendæ distinctæ præscribitur decẽ an-
a nis,[a] per glos. ordinariam. Ioan. And. in c. fi. de consue. lib. vj. Sed ego contrà, quia talis est contra ius commune, tum quia aperit uiam ad uacaturã: tum quia concedit recipere beneficium propria authoritate sine titulo. Et quòd sit contra ius cõmune, tenet Archid. in c. fi. allega. in glo. habente. in fine. Nec obstat, si dicas quòd hic non mutatur titulus canonicalis, sed solum præbenda manente eodẽ titulo canonicali. dico enim hæc non ualere: tum quia in præbendis distinctis mutata præbenda mutatur canonicatus, propter insepa rabilem connexitatem, per not. Guil. de monte Laudu. ut c. si iuxta. de præben. in clem. Faciunt nota. Compo. & Ioan. Andr. de. constitu. cum M. & ar. de præb. si clericus. lib. vj. tum quia titulus præbendalis de per se est beneficiũ ecclesiasticum, imò in casu nostro talis naturæ sicut Archidiaconatus uel abbatia: ut not. Ioan. Andr. de proba. ex literis. quia loquor in præbenda distincta habente certum corpus perpetuorum redditũum, secũdum ea quæ distinxi super cõclusione prima. facit optime notabilis distinctio de hac materia quam ponit Inno. de præben. c. maioribus. & de hoc uidetur tex. in c. in nostra. de rescript. tum quia si intelligeretur de mutatiõe perpetuorũ redditũum ipsius præbendæ, adhuc esset istud magis contra ius, uidelicet ꝙ uni præbendæ auferretur in totum iura sua, & darẽtur alteri: & qualitercunq; sit, negari nõ posit, quin saltem talis consuetudo hoc casu præiudicaret secundũ hoc huiusmodi pinguiori canonicatui seu præbẽdæ: & ita quòd in eius præscriptione essent necessarii xl. anni. ar. de elect. Cumana. de cau. poss. cum ecclesia. cum si. ij. quòd requiruntur xl. anni, hoc principaliter probatur sic. dicta cõsuetudo tẽdit de directo, quo ad præbendam pinguiorem ad præiudiciũ episcopi collatoris, sicut proxime alleg. Et breuiter inter hanc opinionẽ tenui finaliter post longa cõsilia & disputationes discussas. do. Pet. de sarcen. dicebat tamẽ. c. fin. allegatũ. de consue. intelligi de cõsuetudine uirtute optionis artãte episcopũ ad conferendũ, aliter con suetudinẽ nõ ualere. Dicebat autem Gal. eam intelligi & fundari in tacito cõsensu episcopi, nõ contradicẽtis, Præterea dicit do. Pe. de sarce. impugnãdo G. quia aut loquitur de iure ciuili, & tũc male, quia doct. iuris ciuilis non ponunt nisi decennalem: aut de canonico, & hoc nõ: quia nõ reperitur tex. qui ponat nisi quadragenariã: quare secundũ l. dícebat

cebat tēpus præscriptionis conclusionis arbitrium, contra doc. & gl. quia non est lex quæ contrariū dicat. quia longū & diuturnū aliter & aliter accipitur: secundū diuersitatē materiæ: & in materia nō determinata à iure, reputatur ad arbitrium: & finaliter ad hanc partē quasi oēs declinauerunt, ut dixi suprà, conclusione.j. Ibi posui unam clarā distinctionē bimembrē, quæ declaratur clare per Compo. in c. fi. de consue. ubi dicit, quòd una erat consuetudo in Mediolañ. optādi domos, de qua fuit pronuntiatū quòd præscribi potuit xxv. annis. Et finaliter distinguit ibi Compo. in prima gl. aut dicta consuetudo optādi est talis, per quam nō quæritur aliquod ius spirituale, ut consuetudo optandi domū: & tunc in illa sufficiant x. anni. aut est talis, per quam debēt trāsmutare aliquod spirituale ius, & tunc requirūtur xl. anni. Modo primo mēbro huius distinctionis de directo conuenit primum membrum distinctionis meæ positæ suprà circa conclusionē primā. Et secundo membro huius distinctionis recte etiā cōuenit membrū secundū dictæ meæ distinctionis: quia in primo casu non mutatur ius spirituale, uidelicet titulus præbēdalis & canonicalis, propter inseparationem quam dixi: & à primo mēbro huius distinctionis Compo. sumpsit originē dicta glo. Ioan. Andr. Id autem uidetur allegare Archi. in dicto c. cum in tua. hanc consuetudinem esse contra ius, uidelicet in glo. sua quæ incipit, habenti. intellige membrum secundum secundum dictum distinctionis meæ: & id quod dicit idem Archidia. in gl. quæ incipit, quomodo &c. in fi. intellige secundum membrum dictæ distinctionis, & dissolue contrarium. de c. cum de beneficio. secundum quod facit Archidia. per distinctionem suprà proximam. Vel dic secūdum dominum meū sancti Eustachii, quòd per hoc quod dimittit dictum contrarium insolutum, uidetur stare cum contrario. Mihi autem non placet solutio Ioan, And. ad illud c. quia plus resistit dispositioni iuris communis, quod quis propria autoritate dimittat suum beneficium, & eadem autoritate aliud assequatur, seu aliud uacaturū expectet in præiudicium etiam ecclesię alterius collationis: quàm resistit iuris cōmūnis dispositioni: quia nouo status beneficio attribuatur. Nec obst. unum facile motiuum contra secundum membrum distinctionis meæ, dicentium non fieri mutationem, quādo in eodē corpore uel collegio fit pro eo, quòd totum nomine ecclesiæ possidetur. Nam titulus beneficii, de cujus mutatione hoc

 agitur,

agitur, non possidetur nomine ecclesiæ, sed nomine beneficiati: notat Innoc. de cau. poss. cum super. de restit. spolia. in literis. & c. ex parte. Non ob. quòd consuetudo ista est rationabilis ex lectis. & not. de maior. & obed. statuimus. quia ultra præscriptio requiritur, uidelicet xl. per prædicta.

a ¶Præscribitur x. annis. *Quotuplex sit quarta præscriptio, uid. Bar. in l. j. & in l. naturaliter. ff. de usuc. Et an una ecclesia possit iura alterius tollere per præscriptionem, uide xvj. q. iij. per totum. Et extra de præscriptio. c. j. lib. vj.*

¶De testibus. Rub.

Conclusio LXIIII.

DEPOSITIO nuda, scilicet sine redditione causæ in teste, ualet, nisi sit articulus iuris: & quòd testis probans consuetudinem, debet probare actus, actuum finem, & temporis diuturnitatem: & quòd debent esse plures cōcordes eorundem actuum; & ꝙ debent deponere de diuturnitate temporis incipiente ab aliquo actuum habilium ad consuetudinē inducendam[a]. Consilia. Ratio primi & secundi dicti est, quia articulus iuris non cadit de directo in mentē testis: alius sic: & procedit ex not. Inno. de testi. c. cum causam, Intellige tamen primum dictum in casu in quo testis de causa nō fuit interrogatus. per not. glo. & Cyn. C. de testi. l. solam. Ratio uero tertii, quarti, & quinti dictorum est: quia ista sunt de principiis essentialibus cōsuetudinem constituentibus: institut. de re. diui. §. ex non scripto. C. quæ sit long. consuetu. l. secunda. & extrà, eodem. cap. fin. fa. nota. Ioan. And. de testibus. cap. fraternitatis. in cōmento. in quarta quæst. qui enim habet ponere totum, habet ponere quālibet eius partem. ff. de origi. iuris. l. prima, & secunda. & C. ad Sille. l. prima. in fine. cum secundum philosophū totū nihil sit aliud, quàm omnes suæ partes simul sumptæ. primo Physicorum. Ratio sexti dicti est, quòd testis singularis nihil probat, ut extrà de test. cap. licet uniuersis. & de electio. c. bonæ. & C. de testib. l. iurisdictio. Ratio septimi dicti uidetur, quia aliter ratio non uidetur tempus certum concurrisse, nisi probetur principium sui cursus: modo non uidetur posse inchoari, nisi ab aliquo actu habili ad hoc: & hoc uerū in præscriptione consuetudinis decem, uel xx. annorum: aut forsitā xl. secus in præscriptione consuetudinis temporis de quo non est memoria: allegare principium tale esset allegare contrariam memoriā, contra id quod probandum foret, Ideo sufficit probare de certis actibus restantibus, & quòd non sit de contrario memoria, imò

imò quòd est fama, ita factum & obseruatum fuisse semper. Ita not. Ioan. Andr. in suis additio. super Spec. titul. de testi. Aegid.

a ¶ Consuetudinē inducen. *Nota, quòd consuetudo est usus rationabilis cōpetenti tempore firmatus, nullo actu contrario interruptus, frequenti seu contrario iudicio uel tēpore cuius nō est memoria, usque cōmuni utentium comprobatus. Et dicitur cōsuedo multis modis, ut ff de legibus. l. diuturna.* Nota etiam *quòd consuetudinem aliquādo inducit binus actus. xxv. q. ulti. ita nos.*

¶ De consuetu. probanda. Rub.

Conclusio LXV.

ARTICVLVS formatus super consuetudine, debet cōcernere actus & eorū frequentiam: & quòd actus illi fuerunt facti scientibus & consentientibus omnibus tacite uel expresse, uel saltem maiori parte illorum qui possunt consuetudinē inducere. Tenuit tamen do. Pet. de farce. ꝙ ubi de iuribus consuetudinis principaliter contenditur, habēt locum prædicta: sed ubi nō principaliter, sed incidenter, secus. per c. ueniens. de uerb. signi. per Inno. de notorio. Consilia. Per prædictum præcedens restringe uerba domini Viuarien. ea quæ scripsi suprà, conclusione proxima præcedente: & quæ in dicta conclusione leguntur & notantur. Item intellige etiam conclusionē omnino locū habere, ubi consuetudo induceretur in modum obiectus: quia tunc clarissimæ probationes requiruntur, per not. Inn. de accusa. super his. & in Spec. titu. de fama. §. j. uer. quid si agenti. Idem putarē ubi agentis uel excipientis intentio super tali consuetudine fundata haberet ius cōmune resistens: tunc enim ad intentionis de iure cōmuni fundatę enumerationem requireretur arctior & clarior probatio. ar. de rest. spo. c. de decl. libr. vj. Idē dico si ad pœnæ maioris inflictionē consuetudo huiusmodi allegetur: ar. de præben. c. fi. & ff. de accusa. l. libellorum. alioquin posſit satis teneri restrictio do. Pet. Vellem tamen de dicta cōclusione modis prædictis restricta habere pulchrū tex. uel glo. aut doct. notabilem: quia uerissimum idē putarē. Supra præcedentia semel in uno consilio corā uno domino Cardinali allegaui: & fuit nouum quodāmodo reputatum: & allegabatur Inn. per unū notabilem uirū in loco in quo ipse hoc nō ponit: & tamē si cōclusio est uera, saltē in quatuor casibus suprà tactis, notabilissima est: & de facto nobis hoc cōtinue occurrit.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio LXVI.

DECRETVM reseruationis nō impedit possessionis traditionem, sed be

ne effectum eius:sed nō tantum quin ualent gesta per possessorem nomine ecclesiæ: quia illa procedunt nō à possessione, sed à iure cōmuni dante illi qui pro tali habetur hanc potestatē administrandi. viij. quæst.iiij.nonne.& ff.de offic.prætο.l. Barbarius.Ita quòd collationes bene-
a ficiorum[a] nomine ecclesię reseruatæ per ordinariū possessorem bonæ fidei bene ualent,saluis ecclesiis cathedralibus, monasteriis, abbatiis, in quibus contrarium est statutum per dominum Vrbanum quintū in quadā regula data in cancellaria. Consilia. hęc cōclusio est ualde notabilis: & quod hic dicitur de possessionis traditione, intelligo φ ius illud impedire non potest. ff. de cap.l.in libello.§.factę.sed bene impedit eius effectum.& hinc est φ petenti restitutionē beneficii etiam suspenso petitorio obstat & opponitur reseruatio beneficii,ut tenet palatiū:quia effectus iuris est producere interdictū & uerba, & quicquid fuerit in contrariū attentatum magis concernunt factū iure aliquo adminiculatū,quàm ipsum ius per se:& sunt generalissima, ut de se patet.Dico secundo φ si iure speciali cōpeteret aliquid canonico præbēdato ratione canonicatus,ut puta eligere, φ eius electio ex publico errore nō iuuaretur.sed potius per reseruationē uitiaretur.Et hinc est, φ licet si occulte excōicatus uel suspensus in publico officio cōstitutus aliquid faciat ratione sui publici officii,illud bene ualet:suspensione uel excōmunicatione non obstan. de re iud. c. ad probandum.& dicta l. Barbarius. Secus de his quæ non fierent iure publici officii, ut sunt uota quæ in electione præstantur,prout istud ad literam notat Innoc.de consuetu.cum dilectus.in gl.suspensus enim.in fi.Et simile notat Innocen. de rescrip.c.super literis. super uer.forsan. post prin.illius gl.Intelligo autem cōclusionem de possessione facti,qui dū gerebat tales actus,ignorabat reseruationē:quia si sciret,esset malæ fidei,& non faceret fructus suos. not.in simili Inno.de iure pa.c. cura.Ratio conclusionis est ista: quia reseruatio non concernit, nisi approbationem collationis factam soli papæ, & inhibitionem conferendi factam ordinario collatori:& decretum solum præmissa concernit. probat clemen.viij.j.responso.de concess. præben.igitur decretū non irritat nisi collationē ordinarii contra reseruationem, & inhibitionem antedictas per inferiorem attentatas: modo constat quòd gesta per non canonice institutum ex publico errore iuuantur:igitur & hoc casu,cum reseruatio,inhibitio, & decretum ea

non

non directe concernunt. Non enim ratione possessionis uel tituli hæc tolerantur: sed ratione publici erroris & publicæ utilitatis, ut probat l. Barbarius. allegata. Aegidius.

a ¶ Collationes beneficiorũ. *Collationes beneficiorum ad quem spectent: Dic ut notatur extra de præben. c. si tibi absenti. j. respõso. & nota quòd collatio dicitur in aliũ iuris translatio, ut extra de app. c. à collatione. de insti. cum ad nostram. & de concess. prabend. c. post electionẽ. uer. quòd si archiepiscopus. & totum hoc notatur per Archi. cap. cum in illũ. lib. vj.*

¶ De uerborum significationibus. Rub.

Conclusio LXVII.

LEX, licet. ff. de uerbo. signi. de differentia inter acta & gesta secundum sanctum Thomam, intelligitur quòd acta ad extra, gesta ad intra. Vnde secundum philosophum: Ars est habitus rerum factibilium, Prudẽtia rerum agibilium, secundum dominũ Viuarien. Consilia. Aliam differentiã ponit gl. in d. l. licet. sed nõ insisto: quia ista disputatio non est multũ utilis: nec fuit posita hic ista cõclusio, nisi propter dictũ domini Viuarien. Sed etiã ꝙ gesta ad extra se extendant, probat l. quæcunque gerimus. ff. de act. & obli. De actis habes ff. de re iud. l. acta. sed ibi stricte sumitur pro gestis iudicialibus, de quibus satis probatur. c. quoniam contra. de proba. & ibi per Inno. Et licet tex. illius c. dicat satis bene, quòd acta debent redigi in scriptis per notarium uel duos probos uiros: tamen credo, ꝙ possint fieri sine scriptis, & probari per testes, præterquam in diffinitiua sententia, ut legitur à contrario, & etiam nota. de re iudicata. c. fi. lib. vj.

¶ De uerborum significationibus. Rub.

Conclusio LXVIII.

HAEC est differentia inter constare & reperire: quia cõstare requirit ueritatem. Ideo partis uocationem. de censi. præsenti. in clemen. cum ibi not. in gloss. & ibi apparentiã quæ non requirit uocationem partis. de offic. delega. c. j. in clemen. cum ibi not. & in clem. cum ei quem. de concess. præben. cum ibi nota. per Paul. & cum not. per Innoc. & Hostien. de præsumptio. dudum. Consilia. Pro primo alleg. dominus noster Greg. xj. C. fam. hercisc. l. si tibi constiterit. ff. de uerbo. obliga. qui Romæ. Differentiam uerò prædictam inter constare & reperire ponit Innocen. in c. dudum. & glo. in dicta clemen. una.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio LXIX.

PALATIVM complectur

tur hanc opinionem, quòd collatio præbendarum[a] ecclesiæ cathedralis spectat ad episcopum cum consensu sui capituli. Consilia. Hanc conclusionem ad literam tenebat Compo. Sed gl. cõmuniter tenuerunt, quòd imò inter capitulum & episcopũ huiusmodi collatio esset communis. not. de electio.cum ecclesia Vulte. in glo.secunda. de suppl. neg.præla.cap.fi.in prima gloss. de offic.ordin. irrefragabili. in iiij.gloss.Ioan.xxj.di.§.j.& cap.j. uer. pontifex. Vincen. Philip. & Goffr.in cap.cum ecclesia.alleg. Et reperio quòd Paul.dicit hanc opinio.communiter approbari. alleg. pro ea c.ecclesia. alleg.in fin.& c.postulasti. & c.proposui. de concess. præben. & ne se.ua. cap.uno.lib.vj. Ratio, ut ars naturam imitetur.C.de adoptio.l. fœminæ. insti.eod.§.minorem. Modo episcopus & capitulum faciunt unum corpus.de his quę fiũt à prælat.cap.nouit.igitur nõ separẽtur membra à capite. hoc in alia materia not.Hostien. de don.ad apostolicæ.ut recitat nouella de elect.ex eodem.libr.vj. faciũt sex prima capitula. de his quæ fi.à præla. de fi.instru.quod in quibusdam. de maio.& obe. quia nonnulli.§.uerum. Innoc. dicit stando cõsuetudini, & Io. And.nihil eligit:nec Archi. primos uide in cap.cum ecclesia. alleg.Archi.in cap.à collatione. de appellatio.libr.vj.Hostien.& Compo.tenent quòd imò ad solum prælatum, licet addant de cõsensu uel consilio, quod postea dicam.Host. inducit quãdam rationem æqualitatis seruandæ quam in nouella impugnat, in c. cum ecclesia.uide Archi.de electio.cap.fi. super uerbo, confirmationes.ubi idem uidetur. lib. vj.Hæc opinio placet mihi, ꝗ licet habemus tit. de his quæ fiũt à prælat.non tamen quæ fiunt à prælat.& cap. Secundo quia secũdũ prædictos præsertim Ber. Lau.Vincen.& Goffr.de institu. ex frequentibus autoritas instituendi semper est penes episcopum: licet capitulum & alii quandoque eligant.notat etiam hoc Archi.in cap. à collatione. allega.& probatur in dicto cap. ex frequentibus. & de offic.ordi.cap.conquerente. Sed de institutione corporali non intelligitur hoc:quia ista de iure pertinet ad Archi.ut c.ad hæc.§.pe. & ut nostrũ.de app: ergo intelligitur de institutione titulũ conferente.Sed non reperitur præbendas & canonicatus cathedrales esse electiuos seu præsentatiuos, ergo &c. Tertio quia ab initio plena potestas omniũ huiusmodi iuriũ episcopis in suis diœcesibus fuit data:notat Innocen. de iure patro.cap. postulasti.gloss.prima. uersic. fatemur. & gloss.Ioan.Andrę.de electio.

quanq

quanquam. libro vj. & ibi probatur per rationem diuersitatis secundi & ultimi: unde si illius cap. modo licet reperiam per iura quæ superueniũt episcopum arctatum ad requirendum consilium uel consensum, ut cap. nouit. & cap. quanto. & cap. ea noscitur. de his quæ fiunt à prælat. ne sede uacan. cap. ultimo. cap. uno. libro vj. tamen quia solus episcopus conferat, non reperio mutatum. ar. C. de testa. l. sancimus. de appell. præcipimus. in authen. detur. §. consideramus. & uide Dyn. uersicu. nam & regula, quæ à iure. libro sexto. pro dicta regula sa. xxj. §. primo. & cap. in nouo. distinct. in fin. xvj. quæstione septima. nullus. in authen. de men. ordi. cle. ¶. primo. prima q. iij. quis episcopus. Dico secundo, quòd semper cõsilium capituli petere debet episcopus in huiusmodi collatione fiẽda, per ca. nouit. c. quanto. c. ea noscitur. & alia ad hoc superius alleg. Dico tertio consensum requiri, ubi nedum bona alia, imo etiam iurisdictio & iurisdictionis totalis exercitium inter capitulum & episcopum essent communia: & sic etiam intelligo conclusionem nostram, & sic etiam intelligo opi. Hosti. quæ habet, quòd ubi bona sunt inter capitulum & episcopum communia, etiã huiusmodi collationes debent esse communes. Ratio quia potestas conferendi est de lege iurisdictionis, & fructus eius est conferre. not. Innocen. de caus. pos. cum ecclesia. de præben. de multa. de iure patro. consultationibus igitur &c. patet consequentia in cap. ad hoc. §. fina. de offic. Archidiaco. & c. ea noscitur. de his qui fi. à præla. & l. fin. C. de auth. præstan. Dic & quarto, quòd etsi alia bona eorũ essent communia, non tamẽ ideo iurisdictionis exercitium & istarum collationum esset commune: & patet quia suspensus à bonis ab his non ideo est suspensus: probatur de electio. cum Vinconieñ. iuncto cap. cum in cunctis. ¶. clerici. eodem titulo. & quod nota. de electio. cupientis. §. cæterum. in gloss. non ergo. lib. sexto. Quamobrem opinio Hosti. quæ habet, quòd ubi bona cathedralis ecclesiæ inter episcopum & capitulum non sunt communia, ad solum episcopum cum consilio capituli sui absque necessitate consensus spectant collationes præbendarum, puto esse uerissimam &c. Ad istum casum suprà proxime dictum ostendi facere capit. primũ. cap. irrefragabili. & cap. conquerente. de offi. ordin. & cap. cum episcopus. eodem titulo. libro sexto. iuncto cap. primo. de excess. prælat. & c. nouit. alle. Nec mirũ, quia licet pecuniæ & omnia alia bona appel-

latione bonorum cōtineantur, ut l.fin.C.de constitut.pecu. & l. pecuniæ. ff. de uerborum significationibus. & l.rei appellatio. eodem titulo. cum in bonis iura non censeantur.ff.de usufru. leg.l.prima. ff. de uerborum significationibus. l. bonorum.fa. ratio tertia alterius conclusionis principalis. quia licet quo ad cōsilium reperiam à iure primatiue mutationem,non tamen id reperio quo ad consensum. Solutio allegatorum in contrarium facilis est: & eam posui in commento.cap.licet episcopus. de præben.libro vj.ubi hanc materiam multo melius & plenius discussi.

a ¶Collatio præbendarum. *Quid sit præbenda: Dic quòd præbenda est ius percipiendi prouentus in ecclesia. Et quia ista materia præbendarum habet lac & lanam, pellem & carnes.i.abundantiam temporaliũ:ideo uaria iura circa illam sunt prodita, & multæ quæstiones oriuntur quotidie:ex quibus quia practici lucrantur in curia* Romana: *& alibi istam materiam studuerunt & student & multum est dilatata, plusquam materia de pœnitẽtia & similes: & papa & cardinales & religiosi etiam paupertatis & clerici seculares in hac materia studiose peccant continue:ideo de hac recurratur ad Goff. Host. & Spe.hoc eodẽ titulo de præben. & dignita. & tit.de cõcess.præben.uel eccle.nõ uacã. & ad text. & gl.Ber.Inn. & Host eod tit. & plene notata per Comp.extrà de rescrip.c. capitulum sanctæ crucis. & ad text. & gl. dictorum tit lib.vj. & in cle.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio LXX.

ADMINICVLA ista,uidelicet cõmunis opinio,& fama scripturæ, columnæ antiquæ, liber antiquus, historialis liber, & depositio auditus cum speciali possessione probant factum antiquũ:& de materia ista & c.cum causam. de probat.per gl.& Inno.Consilia.Pro ista conclusione consilia quæ habuit d. Pet.de sarce.tunc contradictarũ auditor,postquam Viuariẽn.episcopus,& nũc Cardinalis in causa Arelatẽn.Iudæorum, in qua ipse tulit diffinitiuam pro Christianis contra Iudæos super ciuitate Valistampis,quam ego primo,& deinde Nico.de Cremona secundo confirmamus,sed & alia fortius urgentia. ideo non insisto.Aegi. Nec mirũ, quia licet unũ istorũ per se, nec omnia simul in facto recenti sufficiant, tamen in antiquo in quo illæ probationes haberi nõ possunt faciũt probationẽ sufficientem, sicut alibi legitur &c. ff.de probatio.l.si arbiter.cum ibi not. & per Inno.de uerb.sign.c.ueniẽs. & c.quid per nouale.dicit Hẽri. Bohic duas cõclusiones. Primo quòd super facto quod impossibile est nõ euenire[a], sola fama

a releuat

releuat ab onere probandi, & transfert illud in aduersarium. Hanc opinionē ponit ipse in c. cū causam.quam cōclusionē ponit Specu.tit.de fama.circa medium,uersi. sed adhuc.& Archi. xxv.q.vj.si duo.licet fallat in castitate coniugū:no.per eundem Host.de spon.c.in pręsentia.Secundā conclusionem ponit in c. in præsentia.quod in factis antiquis probat fama, per l.si arbit. alleg.de aqua pluuia.arcen.l.j.§. apud.in auth.ut lice.ma. & aui. & §.quod autē.coll.viij. Sed forte per hanc conclusionē limitatur præcedēs secūdū ueritatem. De scriptura columnæ ac libris antiquis & historialibus dicit Hosti.in c.cū causam.alle.quòd si talia sub custodia publica semper remāserunt,eis fides adhibetur.ar.de in inte.resti.cum ex literis.§.igitur nos prospeximus. de præscri.c.ad audientiam. de cleri.non residen. ex gestis.xvj. dist.habeo librū.xxx.q.j. peruenit.ff.de probatio.l.census.C.de fi.instru.auth. ad hæc. aliàs non præstāt secundū eum,nisi adminiculū,ut C.de prob.l.instrumēta. sed fateor in factis recētibus & nouis quæ aliter probari possunt. Sed in antiquis quæ aliter probari non ualent crederē talia cum fama & opinione communi probari:sicut in simili no. Ioan.And.de regu.iur.sine possessione. lib.vj.ij.q.iiij. ibi per eum disputata.& per no.domini H.despon.in præsentia alle. uide H.in dicto c. cum causam. distinctio.ij. Aegidius.

¶ Sola fama. *Quid sit fama: & unde procedat: per se uel cum alijs adminiculis: & inde quibus probet, & qualiter probetur, & de eius effectu, & plura alia de fama, uide per Specula.in titu. de notorijs criminibus. §.iij.per totum.& §.sequen.Et adde quòd fama facit plenam probationem, ubi agitur de modico præiudiciō.ut cap.super eodem.de consan.& affi & ibi Abbas in cap.ueniens.de testibus.alias autem sola fama sine alijs adminiculis non probat: ut glo. notat,ubi Inno.& Abb.in cap. cum causam.de probatio.Item fama plene probat in his in quibus lex expresse disponit.ut in casu.l.Barbarius.ff.de officio præto.*

¶ De offi.lega.& potesta.uica.seu officialis. Rub.

Conclusio LXXI.

ARCHIEPISCOPVS Cantuarieñ. sedis apostolicæ legatus,se archiepiscopū legatū nominādo,cōstituit officialē, dans ei potestatē causas appellationis & querelas audiēdi, uidetur dare potestatē quam habet ut legatus: saluis magis arduis, in quibus non delegat. fa. no. Inn.in c.fi.de offi.dele. Item ꝙ talis officialis in causis quæ iure legationis ad eū deducuntur nō subdelegat,nisi personis de quib.in c.statutū.li.vj.de resc.

Consil

Consilia.Vide super hoc quod dixi suprà cõclusione lx.& circa eã Aegidius.Sed contra.ff.quod cuiusq; uni no.l.ij.ubi municipes seipsos duplici iure repræsentantes procuratorẽ constitue re non uidẽtur:aliàs uerò cẽsen tur constituere non duplici iure,sed solũ digniori iure,uidelicet nomine uniuersitatis.Item facit contra ff.de his qui.ut indig.l.tutorem.ubi uidetur in dubio solum facere,ut alius,nõ ut ipse.C.de admi.tuto.l. cũ quædã.Tertio,quia illud quod maius & dignius est in genere suo, sub generali dispositione non uenit.de elect.statutum.lib.vj.cũ ibi no.per Ioã.mo.Quarto quia in dubio in generali dispositio ne uenit semper id quod minus est.de leg.iij.l.minimus.& l.sem per.ff.de regu.iur.Ad primũ dico,quòd ibi supponitur,& non quæritur id de quo arguitur,uidelicet id quod nomine uniuer sitatis constituerent solum &c. Præterea quia causæ singulorũ non sunt uniuersitatis,nec econ tra : ut l. sicut.§.j.eod.titu. Sed utræq; causæ legationis & ciuitatis & diœc.proprie sunt eiusdem,uidelicet ecclesię,& eiusdẽ uidelicet cõstituen.Igitur.Ad secundũ dico,quòd ibi etiã loqui tur in certo casu supposito & in oneroso,in quibus fit lata interpretatio.Ad c.statutũ.& no.Ioã. mo.ista procedunt,ubi generalitas de nobiliori mentionẽ nõ facit:hic secus.Item hic loquitur in constitutionis pœnalis euitatione:hic secus.Itẽ per hoc prouidetur ei quod nobilius est:hic non.Ad quartum dico id loqui, ubi non potest uenire nisi unũ. hic uero omnia ueniunt.not. Ioan.And.in c.sedes.de rescrip. in nouella.

¶De re iudic.& de causa pos.& proprie. Rub.

Conclusio. LXXII.

LATA sententia in possessorio omissa cõdemnatione expensarum,non potest illa omisio in petitorio reparari.l. iiij.C.depo.l. terminato.C. de fruct & lit.expen. Consilia.Ista enim iudicia in se totaliter sunt diuisa:ut l.naturaliter.ff.de acq. pos.ergo & officia eis accidentia etiã sunt diuisa,ut l.cũ principalis.de regu.iur.ergo cessan te uno illorum iudiciorũ,cessabit officium sibi cohærẽs.ut l.j.ij. & iij.ff.de pe.le.ergo & expensarum condemnatione ex dicto officio uenit:ut l.terminato.& l. iiij.alle.& hoc uerũ in directo iudicio possessorii principaliter intẽtato:sed indirecte & incidenter per modũ attentati ex priuilegio litis pendẽtię uel appellationis legitime præcedentis.Ratio est:quia officiũ quo ex peditur articulus attentatorum, quo ad principale & quo ad ex pensas cohæret causæ & negotio

tio principali,quod adhuc durat Et hinc est quòd dicimus,ꝙ talem sententiã potest iudex reuocare,si reperit se grauasse,& ab eo appelletur,per c.cum cessante.& l.quod iussit.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio LXXIII.

SENTENTIA lata pro actore contra reũ absq; probationibus legitimis,nõ est nulla,sed iniqua:secus si actor agit certo iure de quo non constet, nec alio iure agere posset.ff.a.l. cum putarẽ.ff.fa.herci.Consilia. Fateor bene primum dictũ.Ratio:quia eo casu non est sententia contra ius cõstitutionis,licet sit contra ius partis:& est casus ff.quæ sen.sine ap.rescin.l.j.§.itẽ cum contra.Sed secundũ dictũ, quod fuit domini Viuarieñ.salua reuerentia tãti patris nõ puto procedere:quia eadem ratio est in secundo dicto quæ in primo.Nec ob.huic dictæ l.cũ putarem.quia si sententia esset ibi. nulla repetitio ibi competeret, ut l.si post diuisionẽ.C.de iuris & fac.ign.& ita no.glo.in d.l.& in l.si post diuisionẽ,al'c.& probatur per Iacob.de Butri.& per doct.& tamẽ repetitio ibi nõ cõpetit obstante sentẽtia.Nec ob. quòd ibi dicitur iudicium esse nullũ:quia debet exponi ibi iudicium id est,actio.& ita glo,ibi exponit,quã omnes approbant; ideo miror de dicto tanti patris.Aegidius.

¶De iudiciis,& de dilatoriis. Rubri.

Conclusio LXXIIII.

TERMINI instãtiæ usq; ad certũ actum in partibus seruati,& quo actu extitit ad sedem apostolicam appellatũ, non sint reiterãdi in curia corã auditore:licet cõtrarium seruatum fuerit hactenus: & ante omnia auditor debet reuocare grauamẽ.Consilia.Primũ ęquissimum puto in terminis substantialibus & peremptoriis: ut est terminus ad ponendũ & articulandum.Et terminus ad omnia iura producendũ,ad probandũ, uel ad reprobandũ,aut exceptiones dilatorias,uel peremptorias allegandum.Ratio est, quia ius parti quæsitũ,eidem per stilum palatii auferendũ nõ est:ut c.ab eo.de elect.lib.vj.cũ concordã. Modo quæsitũ fuit ius ex lapsu peremptorii parti.Casus est extrã de in integ.resti.& de excep. pastoralis. Pone enim quòd in termino ad ponendũ nõ dedit obiectus:postea dare nõ potest: no.Cõpo.de elect.quòd sicut.& ita seruamus.Item falsẽ aliũ terminum secũdum omnes de iure habere nõ debet.not.glo.in cle. sæpe.de uer.signi.ergo grauaretur pars in litis prorogatione. Tamen nos cõmuniter recepimus ab initio causæ:quia cõmuniter processus qui portãtur de par

partibus, modicum ualēt. De secundo dic ut dixi suprà conclusione xxxvij.

a ¶ Termini instantiæ. *Instantia triennio terminatur. l. properādū. C. de iudi. Fallit in casibus ibi notatis per glo. Sed de iure canonico non finitur triennio, ut in c. uenerabilis. extrà de iudi. cum si. Fallit tamen in litibus ex uoluntate emergētibus, quæ triennio concluduntur, ut in authen. de hære. & fal. §. illud. & ibi Iac. de Bel. de instantia plenius quàm alibi uide per Barto. in d. l. properandū. & quædam pulchra per Bald. in margari. sua sub hac dictione, instantia.*

¶ De iudiciis. Rub.

Conclusio LXXV.

SI LITE beneficiali pendēte moritur in curia actor, possunt seruari termini contra illos quorū interest per contradictarum audientiā in principali. ar. c. statuimus. non tamē super articulo appellationis à grauamine, secundū do. Pet. de farce. Consilia. Primum puto uerum, si possessor petebat canonizationem tituli sui: & ita procedit quod habetur in clemē. ibi, ut lite pen. & quod not. Io. And. in c. ut hi cōtra quos. in nouella eo. tit. lib. vj. Secus uero si solū petebat se absolui ab impetitione actoris, & pronuntiari illum ius non habuisse, sibiq; silentiū imponi: quia eoipso ꝙ mortuus est, uerum est ipsum ius nō habere: morisq; sibi imponit silentiū & suæ petitioni uiam præcludit: ut §. deinceps. in authē. de nup. coll. iiij. nisi propter fructus & expensas: ut l. utiq;. ff. de rei uen. Sed quia quæstio fructuū & expensarū cōcernunt hæredes uel executores mortui solū & duntaxat, non est agendū cōtra personas incertas. ar. de elect. c. ulti. lib. vj. hoc tamen dictū prçcedēs omnino restringe, per ea quæ notaui infra circa conclusionē. xcv. Aegi. Casu uero quo propter mortē cessat iudiciū contra certā personā dirigi: si amplius sit agendū ad tituli canonizationem, puto nedū fore expediēs, imo puto omnino fore necessariū absolute, quòd si citētur per edictum illi quorū interest, & ꝙ aliter iudicium nullū est ipso iure. per c. si. de elec. lib. vj. Primo: quia dare oppositū non erit iudiciū ex defectu rei. de uer. significa. forus. §. in omnibus. quia ab initio hoc fuisset necessarium absolute, si agi deberet contra personā incertam: ut d. c. si. ff. de adop. l. non ita diuus. de mino. l. in causæ. §. causa cognita. in authē. si omnes. C. si ab hære. se absti. ergo ex postfacto erit idem: quia idē iudiciū de parte quod de toto, ubi ratio diuersitatis nō apparet. ff. de rei uendi. l. quæ de tota. & maxime patet illud in diffinitiua, quæ requirit de necessitate peremptoriū. ut l. j. §. item

item ex edicto.quæ sen.sine appella.rescin.aliàs esset dicere quod iudicium cōtentiosę iurisdictionis factum esset uolūtariē:& mu tasset naturam suam:quod esset absonum:salua semper reuerentia reuerendissimi patris domini Cardinalis Viuarien.contrarium opinātis.Et adhuc salua reuerentia eiusdē reuerendissimi patris:non puto secundū dictū huius conclusionis fore simpliciter uerum.Pono enim,quod grauatus est superstes in eo fine cuius reparatione nō potest canonizationem tituli sui obtinere: puta quia repulsi sunt articuli sui,sine quorum probatione nō oportet constare de iure suo,à qua repulsione ipse appellauerat: repellere eum ab articulo grauaminis,esset eum repellere à negotio principali: quòd esset iniquum:modo nō potest procedi iudicialiter sine parte, ut dixi suprà &c. Secundo quia idem debet esse iudiciū de termino & de uia necessaria ad terminum:ut l.omnino.ff.de spon. Tertio quia illi quorū interest, debent uenire ad causam in statu in quo est modo status eius: quia pendet articulus appellationis coram iudice secūdo:& forte etiam articulus principalis negotii in euentū:igitur saltem ut sciatur apud quem illorum iudicū causa debeat remanere:de hoc in primis cognoscendum est.

¶De regularibus. Rubri.

Conclusio LXXVI.

NON expresse professus[a] non impetrat prioratū monachalem sine dispēsatione:[b]ut clemen.ne in agro.§.sane.ij.& professione expressam,si negetur,probare tenetur:nec sufficit confessio qua cōfitetur aduersarius ipsum tempore impetrationis fuisse priorem alterius prioratus.Consilia.Sed dominus reuerendissimus dominus Cardinalis sancti Eustachii contrà:per no.in c.exceptiones.per Ioā.An. in nouella.Primum est indubitatum.Secūdū est dubiū.Nā facio differentiā inter ea quæ constituunt necessario intentionem agētis uel excipientis,& ea quæ nō cōstituūt:licet sint talia,quorum opposita huiusmodi intentionem probatā elidūt.Nam in primis dicendū est pro regula: quòd ad intentionē fundādam illorum probatio est necessaria, siue affirmatiua, siue negatiua existat.Vt ecce promisisti mihi dare centū si Titius ante tale tēpus Romam nō uenerit:nūquid si uolo contra te agere, ex hac promissione oportet me deducere,& probare istam negatiuā, uidelicet quòd Titius ante istud tempus Romam nō uenerit,nec uenire possit?certe sic: quia ex hoc competit mihi ius agendi. Iste est casus l. hoc iure. ff. de uer.

uer.obli.& ibi Bar.per hãc regulam ponit regulã fupradictã.De exceptione pone exemplũ per Inno.de accu.fuper his recitata & modificata optime per Bar.in l.hoc iure.In aliis uero ponitur regula in totum contraria : quia agẽti uel excipiẽti cuius intẽtio de iure iã fundata eft,nõ oportet illam deducere,nec probare,quorũ appofita fuam intentionẽ iam probatã poffunt euenire:ut ecce creditor ad fundãdum fuã intentionẽ folũ habet probare, quòd credidit. Sed fi probaretur folutio: eneruaretur eius intentio:nunquid ergo habet ipfe neceffe deducere & probare non folutionẽ,uel fi fecit pactum de nõ petẽdo primo, & fibi eft factum de petẽdo fecundo,certe non habet neceffe ad fundandũ fuam intẽtionem probare,nifi creditum,quoufq; elidatur fua intentio per probationem pacti primi &c.Ago ut procurator,excipitur ꝙ fum minor affirmatiue uel negatiue:nõ curo : antequàm probetur me effe minorem,repellar ego,nifi probem me maiorem? certe nõ, quia cũ edictum de procuratore fit prohibitoriũ,in quo quilibet admittitur non prohibitus: eoipfo quòd fum cõftitutus,fundata eft intentio mea de iure;licet per oppofitionem & probationem exceptionis contrariæ poffit elidi.& ita not.Inno.in d. c.fuper his quo ad creditorẽ.& Ioã.Pet.& Cy.& hoc uerum nifi fama faciens pro negante,trãsferat onus probandi in actorẽ. Ita not.Ioan.vj.q.ulti.actio.in fi. primæ glo.Ber.de elec.c.bonæ. Spec.eo.tit.§.j.uer.reftat. Archi. de elec.fi forte.lib.vj.Innocẽ.de dolo.cum olim.ipfe Spe.in c.ut circa.lib.vj.Hofti.de prefby. nõ bap.ueniens.Fa.nota.Specul.de fpon.in fin.Tenetur,enim reus probare negatiuam feu affirmatiuam talem:quia neceffaria eft ad fundandũ fuam intentionẽ. Fa.not.Hoftien.in fum.de proba.§.fi.uer.uerum.& probat regula prima per me data.Probo ratione:quia reus nõ habet neceffe proponere fuam exceptionem quoufq; actor propofuerit & probauerit fuam intentionẽ. ut C.de excep.l.fi quidẽ.ergo ne actor cuius intentio eft fundata, nifi p exceptionẽ, elidat, habet neceffe proponere & probare ad effectum tollẽdi exceptionẽ elidentẽ fuã intẽtionẽ fiue replicationem elifiuã dictæ exceptionis,quoufq; exceptio fit propofita,probata:quia ficut exceptiones funt arma reorũ:ita replicationes funt arma actorum:ut c.à nobis,de exceptio.& de repli.in prin.& ibi fatis probatur, quod proxime dictũ eft.Modo ita eft, ꝙ cũ quilibet monachus de iure cõmuni fit habilis ad prioratum regularẽ fui ordinis,fibi aliàs canonĩ

nonice conferendum: nisi sit de speciali iure prohibitus: eo ipso quòd probat suam collationem alias canonicã, fundat suam intentionẽ de iure communi: hoc uero quòd sit de iure speciali prohibitus, quia non expresse professus habet necessario fundare suam intentionem rei ad hoc excipientis etiam negatiue: quia hoc quòd sit professus, nõ concernit directe modum fundandi intẽtionẽ monachi agentis: quia ex illo capite directe non causatur sibi ius, sed cõcernit replicationem, quam habere potest monachus cõtra dictã exceptionem rei si opponatur, & eiusdem replicationis elisionem. Igitur nisi probetur exceptio, frustra probaretur elisio: per l. si quidem alleg. Et si teneremus hoc casu distinctionem, quam dicit Ioan. And. in d. c. exceptionis. non esset absurdum: quæ habet, quòd expressa probentur, tacita non. Ratio tacitorum est dicta ratio expressorum sic: quia expressa sunt pars gratiæ, & mouerunt principaliter concedentem, & faciũt gratiam conditionalem: quia quælibet gratia habet tacitam conditionem, si expressa ueritate nitantur. de rescrip. cap. ex parte. ideo necessaria sunt ad probandum intentionem agentis. Sed oppono de not. Ioan. And. in regula, infamibus. libr. vj. in quæstione ibi per eum disputata, ubi dicit in simili, confirmatorem debere inquirere ex officio. alleg. c. si forte allega. de elect. cum inter ea. in fin. & c. cum nobis olim. & c. nihil. de appella. c. constitutus. Sed forte dici posset ista loqui in cõfirmatione, per quam confertur ius in beneficio & titulus totus. Sed in declaratione collationis loquitur, & difficilius eiiciũtur tam promoti quàm promouendi &c. ut l. patre furioso. Item quia iudex tendens ad solam declarationem, nihil facit ex officio: sed solum cognoscit inter partes & iudicat secũdum allegata. ff. de offic. præto. l. illicitas. §. ueritas. & huiusmodi naturæ sunt cõmuniter omnia iudicia: quia regulare est, quòd iudex cognoscens inter partes nihil suppleat de facto: ut C. quæ desunt aduo. per totum. sed iudex confirmãs ultra id quod inter partes declarat electionem esse canonicam, habet eam confirmare ex officio, & per talem confirmatiõnẽ titulum dare: qui nõ debet dari, nisi benemerito, idoneo, habili, & sufficiẽti. Ideo nõ mirum ne erret eius officiũ, debet ex officio parte etiam nõ instante inquirere de prædictis, quòd recte uendicat sibi locum in auditore declarante acceptationem esse canonicam prouidente per decre. audito. ex identitate rationis. Vos cogitabitis.

De alio dicto putarē idē quod præfatus reuerendissimus pater & dominus meus domi. Cardinalis sancti Eustachii: quia possessio uel communis reputatio hic satis sufficit: & uidetur not. Ioan. And, in d.c. exceptionis. & dicta regula, infamibus. Sed si tenuit beneficium aliud, eandē habilitatem requirens: uidetur fuisse in possessione, uel quasi habilitatus huiusmodi & pro tali fuisse reputatus. fa. c. si iudex. de sent. ex, lib. vj. Et quia possessio onus probandi in aliū transfert. C. de proba. l. siue possidetis. cū ibi not. & ita ista tota conclusio saluo primo dicto nimis mihi est dubia. Tu cogitabis, & uidebis disputationem Io. And. in regula, infamibus.

a ¶ Expresse professos. *Nota quòd nemo debet recipi ad professionem ante annum probationis. xvij. quæst. secunda. consaldus.*

b ¶ Sine dispensatione. *Adde secundum Rayn. in sum. sua, de lapsis & dispen. quòd dispensatio est iuris relaxatio: & uocatur uulnus: quia uulnerat ius commune. xxiij. quæst. iiij. ipsa pietas.*

¶ De cōcess. præbendæ. Rub.

Conclusio LXXVII.

SI CONCVRRVNT gratiæ specialis & cōmunis, præfertur specialis tanquam impar, maxime si habet maiorem taxā, uel primo præsentauit. Consilia. Hodie tenet palatium totum contrarium de primo & secundo, & de tertio nullus dubitet. Vide in libro disputationū mearum, ubi de hoc mentionem feci: quàm prolixe super hoc disputaui: ideo non insisto hic.

¶ De iudicijs, & de dila. Ru.

Conclusio LXXVIII.

SVPER appellatione à diffinitiua lata ab auditore cameræ procedit auditor palatii super hoc deputatus, sicut in secūda instantia, quo ad obseruationē terminorū. Consilia. Idem seruamus, si à quocunq; alio de extra curiam uel de curia, & de extra palatium fuisset appellatū. Ratio est: quia licet quo ad litis decisionē nos sequi debemus semper loci consuetudinem, ubi est negotiū uel res sitæ de quibus agitur: & idē in delictis, ut ff. de euict. l. si fundus. & de usuris. l. prima. & de regulis iuris. l. semper. in stipulationibus. & auth. qua in prouincia. ubi de crimine agi oportet, in principio tamen quo ad ea quæ concernūt litis ordinationem, nos attendimus locorum consuetudinem, in quibus iudicia agitantur: ut ff. de testib. l. iij. §. fin. & C. de episc. & cler. l. cum clericis. in fi. & ita not. Cy. C. de summa trin. l. prima in secunda quæst. & dicta l. cum clericis. in fin. & C. quæ sit lon. consuetu. l. prima. in secunda quæst. & ibi

& ibi plenius. Sufficit ergo ꝙ in prima instantia fuerũt seruati termini secũdum forũ suum, ut dici possit uere fuisse instantia prima, & nunc in ista secunda seruentur termini coram auditore palatii secũdum consuetudinem palatii.

¶ De accusationibus. Rub.

Conclusio LXXIX.

LITE contestata in causa criminali, potest accusatore se absentante procedi in curia per audientiam: & absolui accusatus, nedum ab instãtia iudicii, sed etiam ab impetitione: sed non pœna talionis sibi imponi. Consilia. Notabilis est ista conclusio. Ratio primæ partis est: quia tunc cessat ratio legis prohibentis absentem damnari: quæ est propter pœnæ imponendæ grauitatem: & quia nõ potest imponi absenti: ut l. absentẽ. ff. de pœnis. ita procedunt C. de accus. l. si accusare. & l. absentem. & l. si. Si enim esset crimen in quo imponeretur pœna non ita grauis, ut est relegatio uel minor, quæ potest absenti imponi: procedi posset cõtra absentem cõtumacem: ut in dicta l. absentẽ. quod intellige de absente lite contestata: quia ad instar priuatorum iudiciorum. l. absentem. de pœnis. alleg. Modo in tali absolutione quæ ultra non progreditur, cessat impositio pœnæ talionis[a] quantum ad officium iudicis: quia illud expirat. l. iiij. C. de po. & l. fin. C. de fruct. & lit. expen. & est casus C. de calum. l. prima. & ibi no. Item aliàs non imponetur, nisi directa accusatione instituta, ut ff. de accus. l. j. §. j. & not. in dicta l. j. C. de calum. & tunc nõn ferretur sentẽtia, nisi parte accusata presente, ut l. si accusationibus. l. absente. & l. fi. C. de accusa. & l. absentẽ. ff. de pœnis. allegatis. De pœnis uero alias extraordinariis illius qui destitit ab accusatio. uel eam nõ terminat infra tempus uel contumaciter eam prosequi recusat: uide Cyn. C. qui accus. non poss. l. iij. in iiij. quæst. Et secutus opi. Pe. nõ recito: quia non facit ad propositum. Quo ad secundam partem conclusionis dico hanc partem non procedere, nisi in crimine pro quo imponitur pœna relegationis maior: ut not. in dicta l. absentem. de pœn. not. Cy. de accus. l. absentem. & in illo crimine est ratio: quia eadem pœna imponitur accusatori succũbenti per sententiam, sicut imponeretur accusato, si cõuinceretur. ut l. j. de calum. & ita not. in d. l. absentem. C. de accu. l. j. & de adult. l. quamuis. Secũdo dico, quòd habet locum ista pars absque dubio, ubi antequã causa esset instructa, & cõclusum in ea, se absentaret accusator, si causa non totaliter instructa, &

cõcluſo in cauſa ſe abſentauerit accuſator. Iſte caſus dubius eſt:quia communiter oẽs doct. tenent ſentẽtiam ferri non poſſe propter iura loquentia indiſtinctè.Sed tamen hoc non obſt. Iacob.de Are.& domi.Ioan.Nicho. Aurialen. epiſcopus contrarium tenet. facit l. quamuis. alleg. C. ad legem Iuli.de adult. licet loquatur in caſu, in quo uenit ſententia ferenda pro abſente & contra præſentẽ.probat la.quia ceſſante ratione l. &c.ff. de iure pa.l.adigere.§.quamuis. Modo ratio quare non damnatur abſens eſt, ne cauſa inaudita damnaretur. ff. de requiren. l. j. modo iſta cauſa ceſſat hoc caſu. Item uidetur ſe abſentare cauſa impediendæ,uel differendæ ſententiæ:igitur ſuę malitię eſt obuiandum.Item quia illud obſeruatur in priuatis;igitur.arg.l.abſentem. Item nõ ualet iſta ratio: quòd quia nõ poteſt imponi abſenti etiam per l. abſentem.ff.de pœ.alleg.quia difficultas executionis ſeparata à ſententia non debet ſententiam impedire: ut ff.de pœnis. l. in ſeruorum. & l. qui ultime.& de uerbo.obliga.l. conſcius.§.illud, imo caſtigatio ictus fuſtium, quæ eſt pœna minor relegatione,non poteſt abſenti imponi.Prętere a quia imo poteſt fieri executio,ut in ciuilibus:iuxta ea quæ leguntur ff.de re iud.l.à diuo Pio.circa prin.de bo.auto.iudi.poſſi.l. ſi cũ unus. §.fin.C.de iud.l.properandum. §.ſin autem.ar. in auth. ut nulli iudi.§.ſi quis uere comprehenſorum. Aegid.

a ¶ Pœna talionis. *De hac pœna uide Leuitici xxiiij. & xiiij.quæſt.j.quòd debetur. Adde iuxta Feli.in c.ſuper his iij.col.de accuſ.quòd pœna talionis poteſt aboleri conſuetudine. & ſecundum Alber.C.de accuſ.l.fi.talis pœna de conſuetudine non ſeruatur.*

¶ De probationibus. Rub.

Concluſio LXXX.

ARTICVLVS iſte eſt minor, uel eum peperit mater poſt talẽ annum: ualet etiam materia obiectiua, dummodo exacta forma per papam ſit remiſſa. Conſilia. Bene procederet concluſio dẽpto uerbo,exacta:ſed ſicut ſtat,periculoſa eſt:quia non ſequitur, exacta forma remiſſa eſt; ergo omnis forma remiſſa eſt.Modo iſte articulus quòd P.eſt minor. xxv. annis, nullam formam habet: & tamen poteſt habere formam, licet nõ adeo exactam, ſicut requirit materia obiectiua, in qua puto adeo exactam iuxta mentem huius concluſionis adaptari,uidelicet formam deſcribentem aliquod tempus neceſsitatis certum uel incertũ,per quod poſſet appropinquari ueritas articuli ad mentem teſtium omiſſo anno,menſe,& loco.

¶ De reſcriptis. Rub.

Conclusio LXXXI.

CONSENSVS partium non facientes quòd possit articulus iurisdictionalis committi, non habent æqualitatẽ: de quibus in c. statutum. de rescrip. libr. vj. Consilia. Hæc conclusio est indubitata hodie per capit. fi. quæ ipso iure reddit irritum quicquid fit contra tenorẽ istius c. & ita tenet glo. in dicto c. statutum. §. j. super uer. committantur. & ita tenet Archidiaco. sed de loco secus: ut in c. nullo quoque. eod. tit. quod intelligo, nisi papa uel cancellaria eius proprio motu [a] iudicem talem dedisset sub bulla: quia tunc non esset quod imputaret parti: ut notat. Innoc. in extrauagan. præsenti. Innoc. iiij. de qua fuit extracta cõstitutio Bonif. c. statutũ. alle. sicut si papa nominaret illũ, cui committeret simplicẽ clericum: & hoc secũdũ Ber. & hoc dũmodo id exprimat in litera, quod motu proprio datur talis iudex, aliàs non: prout hoc recitat glo. in d. c. statutũ. §. j. super uer. literarũ. & ibi sunt allega. in dicta gloss. De cancella. non procederet dictum Innocen. in extrauag. præsenti. nisi literæ expedirentur nomine papæ: quia cãcellaria cõtra c. statutũ. uenire nõ posset. ut clem. ne Romani. de elect. in cle. cum cõcordãtiis.

a ¶Proprio motu. *Motus proprius utrum æquipolleat clausula non obstante: uide* Bar. *in l. j. de peti. bon.* Et *an firmet uel ampliet gratiam ultra præsumptam mentionem concedentis in c. ad aures. de rescr.* Et *an motus proprius possit probari per testes. c. cum inter. de excep. ultra medium.*

¶De iudi. De dilatio. Rub.

Conclusio LXXXII.

SI PAPA committit episcopo Parisiẽsi, quòd super debito, quod est inter C. & B. summarie &c. partibus uocatis se informet: informationem intimet postea papæ: informatione remissa, auditor super hoc negotio deputatus à papa, terminis non seruatis, statim uocata parte ad dicendum contra commissionem, item ad sententiam audiendam potest pronuntiare in causa. Consilia. Hoc intellige si seruatis seruandis secundum naturam causarum summariarũ processit cõmissarius inter partes usque ad sententiam inclusiuè: alioquin conclusio esset insustentabilis: quia nemini sunt suæ defensiones auferendæ, de re iudica. pastoralis. in clemen. fateor tamen, quòd non fuit arctatus aduersarius ad stilum palatii, obseruandum. Et hoc est quòd uoluit conclusio: ut credo: uidelicet, quòd licet ille terminos palatii nõ seruauerit, dummodo alias rite processerit, secundum naturam causæ debeat auditor ex dicto processu sine

aliis terminis pronũtiare:quod satis puto.

¶De probationibus,& de ætate & qualitate. Rub.

Conclusio LXXXIII.

SVPER hoc an articulus de lite mota contra rectorem parochialis ecclesiæ datus ad probandum impedimentum legitimum non promoto ad sacros, non faciens mentionem qualiter in adeptione possessionis pacificæ ecclesiæ fuerit mota lis:seu usque ad quod tempus durauerit lis, sit admittendus:fuerunt consilia diuisa:quia Petrus de sarcena.distinguebat, an modicum tempus post motum litis successisset &c. Guil. Gal. ꝙ præsumitur durasse etiã per quinquennium sequens de quo agitur.Ego Aegi.per l.properandum.C.de iudi.Item cum per rectorem steterit quominus &c. c. commissa.de elect.& c.licet.ij.de præben.libr.vj. Et quia articulus datus ad elidendum constitutionem licet canon. debet esse certus & necessario cõcludens,& de tempore adoptionis &c.Igitur c.commissa.alleg. cum ibi nota. Consilia. Supponendum est, quòd contra istum dictæ ecclesiæ possessorem pro parte illius qui ecclesiam impetrauerat tanquã uacan. per eius non promotionem iuxta decre. licet canon. & qui eum ad causas prouocauerat, constabat in actis illum possessorem fuisse per quinquennium dictæ ecclesiæ pacificum possessorem : idcirco ipse possessor ad sui defensionem uolens deducere impedimenta suæ non promotionis occasione cuiusdã litis sibi motæ super dicta ecclesia deducebat litem : sed in articulis non deducebat qualiter dicta lis per dictum quinquẽnium durasset: dubium fuit an dicti articuli essent admittendi uel repellendi. domi.Viuarien.distinguebat.Et domi. Guil. & ego fuimus contrarii.Quid dicendum?Ista conclusio duplex habet dubium.Primum est, utrum materia dictorum articulorum sit bona, supposito quòd tempora essent bene descripta, Secũdum dubium est,si sit bona materia, utrum ex defectu formæ dictæ malæ descriptionis ueniant nihilominus dicti articuli repellendi.Primum dubium expeditur per lecta & not. de elect.c.commissa. §.j.non obstan.no.Inno.de appel.constitutus. ij. quæ dubium faciunt : sed non seruantur,imò statur hodie glo.c.commissa supra alleg. quam sequitur Archi. Ad declarationem secũdi quæro de duobus.Primum est, quid si in fine anni dati ad promouendum superueniat lis : utrum causabit sibi impedimentum legitimum quòd impediat uacationem?Secundo quæro,quid si post

post sex menses illius primi anni ueniat impedimentũ litis, & ante sex menses ante finē quinquennii cessauit impedimentũ, an debeant ista duo semestria simul coniungi, & facere unum annum, ut sic sit locus decr. licet canon? Circa primum dubiũ sic distinguo: quia aut adhuc dum superuenit impedimentum, restabat tempus sufficiens ad ordines omnes uel quos habebat recipere tunc suscipiendos, & tunc impedimentum ipsum excuset, per no. Archid. de electio. cum ex eo. super uer. tunc. lib. vj. & Ioan And. in regula imputari. de reg. iur. lib. vj. in quęstione ibidē per eum disputata & iura & rationes dictorum Ioan. And. & Archid. in locis prætactis per eos alleg. Aut tantũ se arctabat, quòd non restabat sibi sufficiēs tēpus suscipiendi ordines, quos habebat suscipere: & tunc dic, quòd impedimentum eum non excusat. ar. no. Inno. de appella. ex ratione post medium gloss. magnæ: & probant motiua contraria alterius partis, & iura alleg. per doctores præfatos in locis supra alleg. Casus enim qui sequitur moram morosam, non excusat. ar. not. per Innoc. sed sibi imputatur. ff. si certum pet. l. quid te. de uerbo. obligationib. l. si ex legati. à contrario. Item quia subsunt hic duo impedimenta: unum ex culpa sua, aliud sine culpa. sublato uno remanet aliud: ergo. ar. extra de usu palii. ex tuarum. Nec obst. c. commissa: quia fateor, quòd non uacat ante finem completi anni: sed non negat quin tunc uacaret hoc casu. Circa secundum dubium uidetur dicendum, quòd dicta tempora non coniungantur, sed quòd cessante impedimento detur annus integer, sicut dicitur post finitam dispensationem. c. cum ex eo. lib. vj. & ibi not. Ioan. And. in nouella. & etiam Archi. in glo. additionali super uerb. annum. per c. si electio. de elect. lib. vj. dic reperio in simili quòd cum l. impedito restituit, tantum restituit sicut prius, in auth. de his qui ingredi. ad app. C. de appella. in prin. §. j. & secundo, & tertio. dicto c. si electio. Sed ubi homo restituit tempus, tunc non restituit, nisi tantum quantum perditum fuit per impedimētum. ut ff. ex quibus cau. maio. l. ab hostibus. in fi. no. Innocen. de appella. ex ratione post medium mag. gloss. Modo hic lex restituit tempus, prout in ca. commissa. ergo restituit tantum sicut ab initio dedit. probant hoc: quia aliàs nesciretur, quòd aliud tempus esset impedito restitutũ: cum ius nō determinet ad tempus. Item quòd cōstitutio ca. licet canon. imponit pœnam ipso iure. Igitur nō extendit se ad casum hu-

ius coniunctionis non expressum, per cap.statutum. de elect. lib.vj.not.Ioan.Andr. in regula odio.in iij.quæst.in vj.Nunc ad quęstionem principalem,uidelicet ad secundū principale dubium accedo:& dico quòd non oportet, quòd deducat articulos,quòd in limine adeptæ possessionis fuit impeditus,per responsionem primi dubii: nec oportet quòd deducat formaliter,quòd impedimentum durauerit usque ad finem quinquennii per responsionem secundi dubii:sed necesse est, quòd deducat ad tantum & tale tempus: & sic describat extrema & medium illius temporis, quòd infra tempus adeptæ possessionis pacificæ & finem quinquennii non reparatur annus continuus præcedens impedimentum,nec annus continuus sequens impedimentum,nec etiā annus continuus intermedius illius impedimenti,quo anno continue sine interpellatione iuris uel facti ille turbatur in possessione per prædicta:& credo quòd illa senserit dominus Viuarieñ. ratio huius quia aliàs articulus de necessitate nō concluderet per prædicta.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio LXXXIIII.

EXECVTORIA impetrata super executione[a] triū sententiarū & taxatione expen. tertiæ sententiæ: pendente tamen appellatione à dicta taxatione interposita: & processus inde secuti quo ad articulum dictæ causæ nulli sunt ipso iure, per fundamentum.c.super literis.Cōsilia. Nescio qualiter ista conclusio emanauerit,nisi ex autoritate domini Viuarieñ.à quo etiam duæ aliæ cōclusiones,uidelicet conclusio xxij. & conclusio xxviij. in fin. quæ sunt suprà. Puto tamen conclusionem de iure non procedere. Nam ista est differentia inter literas gratiosas,[b] & literas de iustitia: ꝙ gratiosæ literæ surreptitiæ non sunt nullæ ipso iure: licet per exceptionem surreptionis oppositam ualeant elidi.Sed nihilominus dant iurisdictionē ipso iure: & ita not.de rescriptis.ad audientiam.ij.in fine ultimæ gl. approbatur per Innoc.& Compo.& Io.Andr. quia idem tenet Inno.de literis iustitiæ in d.cap. super literis.in gl.imò fine forsan in princ. & post prin.in uer. item si quis impetrauerit &c.in princi.dictæ gloss.Innocen.Potes colligere ad hoc probādum unam rationem demonstratiuā secundum me.idem not.Innoc. eodem titu.cap.cæterum. in gl. tertia. & ibi potes aliam rationem colligere ad hoc probandum,etiam demonstratiuam,secundum me. prædictam distinctionē expresse uidetur approbare

bare idem Innocen. eodem tit. cum dilecta. & cap.constitutus. in dicto cap.ad audientiam.ubi uidetur satis firmare pedem: & hoc sit speciale in literis gratiosis, quæ obtentæ per surreptionem nullę sunt ipso iure: de quo uidetur casus de præben.c. fin. Eandem distinctionem ponit Compo. & approbat in dicto cap.super literis.in fi.& eam recitat Ioan.And.in cap.ad audientiam.alleg. super fi.ultimæ glo.saluo quod in literis beneficialibus quodammodo distinguit.ibi uide. Caue: quia secus de literis falsis: quia illę nō sunt literæ reuera, sicut falsus procurator non est procurator: nec dant aliquam iurisdictionem: imò nullæ sunt ipso iure, ut not. ipse Innocē. in dicto cap. super literis.in dicta glo. imò fine for san.uer. sed quid si literæ falsæ &c. cum uersibus sequentibus, usque ad finem illius glo. Item secus est in literis obreptitiis, id est contra conscientiam papæ & suorum officialium impetratis: quia illę etiam sunt ipso iure nullæ: nec ualere potest processus aliquis habitus per easdem, prout hæc pulchrè no. Innocen. eodē titu. cum dilecta. in gloss. & furtiue. ubi hoc probatur. ibi uide. Sed opponas, quia per hoc sequeretur, quòd lata esset sententia diffinitiua à qua nunquam fuisset appellatum, & quæ ita in rem iudicatam iuisset: & ille contra quem lata esset, fingens se ab ea debite appellasse, obtinens iudicem appellationis, qui aliàs seruatis ser uandis dictam sententiam reuocaret, quòd ualeret ipso iure secunda sententia reuocatoria primæ: quod uidetur prima facie contra cle. si appellationem. de appellatio. in cle. Respondeo & dico, quòd imò esset nulla: nisi in casu in quo de uiribus ipsius sententiæ uel appellationis ab ea interiectæ fuisset coram secūdo iudice disputatum, & per eum tacite uel expresse prætenso appellante discussum: ut not. Iacob. de Are. & Cyn. C. quando prouo. non est necess. l. j. & C. si con. ius. l. præscriptione. & in fine secundæ coll. & Ber. & Io. An. de re iudi. inter monasteriū. & probatur ff. de compen. l. quid si in die. §. primo. quæ sen. sine appella. re. l. j. in princ. ff. de cond. uide eleganter. §. j. de fide instr. l. si. per quod apparet, quòd cessante isto casu & posito casu dictæ cle. nullitas sententię non uenit ex defectu iurisdictionis: quia si sic non posset habere casus, quem proximè dixi, sed uenit à constitutione positiua, quo ad talem secundam sententiam latam cōtra primam inficit ipso iure. C. quando prouo. non est necess. l. j. cū simi. & loquitur cle. in casu certo: uidelicet in quo

constabat de desertione: sed secus in dubio in quo prædixi: licet glo.cle.uideatur dicere secundam sententiam non ualere tanquam à nō suo iudice latam: quod non capio: nisi dicamus, quòd iste sit unus casus specialis in quo literæ surreptitiæ non dant iuris dictamen in principali, nisi in euentum in quem pronuntiaretur super præambulo, uidelicet appellatum fuisse &c. quod de iure forte non esset absonū. Prædictam opinionem & distinctionē inter rescriptum, falsum, & surreptitiū ponit Cy. C. si contra ius uel utili.publi.l. pręscriptione.circa prin.iiij.col. lat. & loquitur ibi de rescripto obreptitio aliter quam suprà.

a ¶ Super executione. *De executione sententiarum uide plene per* Bar. *in l.si miles.§ qui indicat.ubi multa bona dicit: & per totum titulum ff.de re iudi.*

b ¶ Literas gratiosas. *Nota differentiam inter literas gratiosas & literas de iustitia.*

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio LXXXV.

a SI EXECVTOR [a] habet mandatum prouidēdi de dignitate, quæ dicitur uacasse per extrauagantē, execrabilis. si pręmissa reperit esse uera, si prouiderit non uocata parte prouisio est ipso iure nulla, secundum Guilielmum Gal. Et ego contra: propter cōditionem quam not. uer. si repereris. & uer. si tibi cōstiterit. not. gloss. in clemen.j. de offic. delega. & Pau. in c.uno. de censi. c. præsenti in cle. Consilia. Opinio do. Guil. fundabatur in una opinione, quam recitat Inno. in c.dudum. de præsumptio. in glo.ij. circa medium illius gl. uer. alii melius distinguunt. ubi dicit, quòd quidam melius distinguunt, & dicūt, quòd ubi uerba sonant in conditionē & per literas, tollitur ius alterius, uel fit præiudicium alteri: non ualet prouisio, nisi uocatis partibus præcedat cognitio sub cōditione alleg. xxv.q.ij. & si non. de rescrip. cum dilecta. Sed finaliter post hoc Inno. in ea.glo. in uer. tu dic quòd siue uerba sonāt &c. à dicta opinione recedit. Et Io. And. in loco præalleg. & Pau. in d.c.uno. stant cum recessu prędicto in hoc, quòd recitat & non repugnat, & sto sicut prius. Ratio est: quia prouisio nunquam debet fieri, nisi aliquali summaria cognitione præcedente. viij. quæst.ij.c.j. & ij. Innoc. de elect. c.dilecta. & tamen de natura sua propter uacationem non requirit: quia dicta informatio est extraiudicialis: ut c.licet. de præb. lib.vi. & no. per me infra in una cōclusione. nec potest quis conqueri: quia per dictā prouisionē nemini præiudicatur: licet per absolutionē possessionis præiudicaretur. Et ideo in eo uocāda esset

esset pars, ut d. c. licet. & ita no. Ioan. And. c. de mulcta. de prębē. in glo. no. quòd is ad quem. uer. nos quantum.

a ¶ Si executor. *Id est delegatus. extrà de foro compe. c. si quis cōtra clericum. per Barto. & alios. & C. de iudi. l. apertissimi. alias dicitur executor qui sententiam exequitur. C. de execu. rei iudi. l. si ut proponis.*

¶ De probationibus. Rubri.

Conclusio LXXXVI.

SI REFERAT auditor camerae auditori contradictarū se excōmunicasse cum clausula &c. illumq; nō paruisse, sicq; illū excommunicatum esse, seu se ita declarasse: non per hoc probatur excōmunicasse. Consilia. Ratio quia in literis iudicū super a actis iudicialibus non creditur, nisi notarii & testium habeant descriptionem, etiā si dispositiue loquātur, & sub data expeditionis ipsius actus. ut de proba. c. quoniā cōtra falsam. ergo fortiori ratione, si non dispositiue nec in facto fiant literę, sed sicut literae testimoniales de facto a praeterito adhuc minus credi debet. Et ita procedit quod habetur de testib. à nobis. ff. de custo. reo. l. diuus. Nec mirum: quia si uiua uoce ita testificarentur, eis nō crederetur. xj. q. ij. si tantū. & c. placuit. C. de testi. l. iurisiurādi. in fin. & extrà. eo. titu. licet. Et tamen uiua uox[a] est potior quàm mortua. in authen. de fi. instru. §. si uero. Sed contra: quià episcopo denuntiāti aliquem subditū suum per eū fuisse excommunicatum, creditur etiam sine testibus. & nota. etiā xj. q. iij. c. caue. & de probat. c. post cessionē. quod c. loquitur in ordinario iudice, cuiusmodi uidetur auditor camerae. Tu ergo sic distingue: qa aut loquimur in casu in quo excōmunicatio opponitur in modum exceptionis peremptoriae: & tunc habet locum cōclusio, & quae primo allegata sunt: aut in modum dilatoriae: & tunc secus: pro secundo alle. similis distinctio. de excep. pia. lib. vj. in gloss. intelligas. & ibi ratio diuersitatis ad praedicta.

a ¶ Viua uox. *Quod uiua uox praeferatur mortuae, uide Spec. iij. parte tituli. de probat. § iij. uer. sed pone.*

¶ De praebendis & de iure patronatus. Rubri.

Conclusio LXXXVII.

RENVNTIATIO & collatio factae ex causa permutationis cōtempto patrono[a] non sunt nullae: licet sit collatio irritanda: quod uidetur tenere Pau. in cle. una. de re. permuta. Et ad c. decernimus. xxvij. q. vij. per me. In contrarium allegatū fuit per do. Pet. de sarce. responsum, quod loquitur in casu in quo patrono licet praesentare quem uellet: licet tunc de eius praeiudicio ageretur: secus hic agitur &c.

&c.Confilia.Vide de conclufio ne infrà,in quadã conclufione, ubi plene de hoc dixi.Ideo circa hoc de præfenti nõ infiftam: fed ibidem dicã.De renuntiatio ne nullus dubitare debet: quia omnes præter Io.mo.cuius opinio reprobatur in c.uno.de rerum permuta.li.vj.tenent renun tiationem factam ex caufa permutationis ualere:etiam fi permutatio fuum nõ pofsit fortiri effectum: licet habeatur recurfus,fecundum c.fi beneficia.Sed oppones cõtra.Primo quia patrono fiet præiudicium,fi perde ret rectoré,quem retinere fibi & ecclefiæ forte expedit: ergo ficut propter intereffe patroni ui tiatur collatio:ideo propter huiufmodi intereffe uitietur renũ tiatio.per c.decernimus.allega. faciunt no.Innocen.de renun.c. quòd in dubiis.ubi expreffe uidetur tenere ꝙ eo modo quo requiritur fuperioris autoritas in renuntiatione huiufmodi,eo dem modo requiritur cõfenfus illorum quorũ intereft.alle.xix. q.iij.ftatuimus.& viij. diftinct.fi quis.Sed conftat quòd defectus autoritatis redderet totũ nullũ: ut de renuntia.c.admonet.& di cto c.quod in dubiis.igitur &c. Secundo : quia renuntiatio facta ex caufa permutationis:facta uidetur fub cõditione tacita, fi permutationem fuus effectus fe qui pofsit.Igitur fi cõditio huiufmodi futuri euentus nõ eueniat:renuntiatio nullum effectũ habere debet. Et quòd tacite fubintelligatur à iure dicta conditio:uidetur tenere Io.And.in c.uno.de re.permuta.li.vj.in nouella.fuper uer.fui epifcopi.uer fi.in prædictis tamen cafibus.& uer.uel faltem.Et contrariũ puto:quia hoc faceret præiudiciũ &c.Aut conditio &c.ut fupponunt iftæ duæ rationes in contrarium factæ.Sed dico ꝙ neutrum horum hoc facere poteft. Dico enim primo,quòd nõ primum:quia tale præiudiciũ producit quæftionem in iure talem renuntiationem recipiendi:fed hoc inducit quòd debet interue nire confenfus fecundũ omnes. Modo talis cõfenfus poteft interuenire ex poftfacto: & eius defectus ipfo iure actum nõ uitiat.de elect.quòd ficut.Ita no,in fimili Ioan.And.de elect.nemo. lib.vj.prout plenius deduxi fupra in una cõclufione.ibi uideli cet fateor quòd patronus poteft agere de contemptu,& petere quòd caffetur renuntiatio.per c. quòd ficut.alle.Itẽ dico quòd ta cita cõditio hoc facere non poteft:quia ficut renuntiatio facta penderet à cõditione futuri cõfenfus ipfius patroni,fequeretur quòd interim penderet uacatio ipfius beneficii:& per cõfequẽs quòd collatio interim facta etiã effet in pendẽti:quod eft abfurdum,

dum, per lecta & not. de elect. c. ij. lib. vj. & per not. Innoc. de rescript. in nostra. imo sequeretur quòd nunquàm possent fieri separatim permutationis causa renũtiationes & collationes, quod esset absurdum, ut uidetur.

a ¶Contempto patrono. *Patronus dicitur qui construxit ecclesiã seu dotauit uel fundauit eam ad esse deducens. Et dicitur patronus ad instar patris qui filium suum producit in esse. Notat Abba. in rubri. de iure patro.*

¶De regularibus. Rub.

Conclusio LXXXVIII.

a ABBAS[a] qui solet per electionẽ assumi, si priuetur abbatia, & post iudicio restituto rio agat: debent sibi alimenta & non sumptus litis restitui. Materia in c. ex parte. de accusa. & facit quod ibi not. de monacho, per Innocen. & in c. olim. eo. tit. Consilia. Facit l. si instituta. C. de inoffi. testa. cum ibi not. & alleg. ibidem, & ff. de peti. hære. l. hæres furiosi. & in authẽ. de incest. nupt. §. si uero. & de tutel. & ra. distra. l. impares. facit ff. de libe. agna. l. si neget. de iure do. l. si filius. de uent. in pos. mit. l. j. §. sed incertum. de Carbo. edic. l. sed si is. §. an autẽ. C. de ordi. cog. l. fin. cum ibi no. in gloss. ibi not. sicut not. in c. ex parte. & cum ibi not. C. de libe. cau. l. si tibi. ij. facit. ff. ut in pos. lega. l. quæ legatorum, & dicto tit. de liber. agno. l. si qs à liberis. §. solent. & quæ nota. Spec. titu. de inquisitione. §. ulti. & per totum illum §. Sed ualde facit in oppositum id quod not. Ioan. And. in d. ca. ex parte. in fi. ubi dicit, quòd si monachus prosequatur causam suam, siue petitorio siue possessorio agat, non habebit expen. nec obstat, ut uidetur C. de inoffic. testa. l. hæres furiosi. l. si neget. l. filius. §. sed si incertum. §. an autẽ. & l. qui legatorum. §. solent. quia loquuntur in filio. saluo quòd l. qui legatorum loquitur etiã in uxore & nepte, missis tamẽ in possessionem legatorũ: & sunt illi casus speciales. l. fin. C. de ordi. cogni. in casu in quo super restitutione ablatarum nõ fiebat delegatum, nisi propter quæstionem status: & erat ille in possessione libertatis. hic totum secus. c. ex parte. c. olim. §. pen. allega. non obstant quia loquuntur in casu in quo monachus prosequitur causam monasterii, accusando abbatem uel inquisitis &c. prosequendo. l. imperatores. allega. probat contrarium: quia iniustũ est ut aduersarius aduersario sumptus litis ministret. ut ibi. ar. l. minus graue. §. de testib. Quid dicendum? Certe his non obstãtibus puto cõclusionem esse ueram. Primo quia inter abbatem & monasteriũ est unum speciale matrimoniũ, tale quale si maritus haberet sustinere onera

matri

matrimonii, & alere uxorē, seu alius eius nomine accuset matrimonium : interim ali debet uxor per maritum.not.Specu.in d.§.fi.uer.quid si matrimonium. Secundo quia in materia ista æquiparat lex uxorem filio.l.qui legatorum.alleg.Sed semper in dubio filius est alendus,ut probant iura allega.Tertio quia ibi constat quem fuisse uerum dominum,& possessorem,seu legitimum administratorem bonorum & eius spoliatum:nec sit sibi quæstio super bonis,sed super statu,& nō habet unde alias uiuat,nisi de illis bonis:interim restituenda sunt sibi alimenta: & propter præsumptionem iuris pro eo facientem:& propter spoliationem quæ ante causæ discussionem præsumitur iniusta:quia in dubio negare alimēta,esset tollere legitimam defensionem,& dare defensionem spoliatoribus,& occasionē malignandi & spoliandi:quia à monasterio unde est,non habet expensas,secundum Innocen.in c. ex parte.in fin.& Ioan.And.ibidem.& ita probat l.fi.C.de ord. cog.alleg.Probat in ratione iura de filio alleg.& probat regula quam dat Specu.in d.§.fi.uer. item seculari.Et multum pondero, quòd priuatio præsupponit ipsum fuisse uerum prælatū siue sponsum.argu.ff. de iniusto testamen.l.v.§.j.Nec obstat §.de inoffic.consul.ubi dicitur requiri ut debeantur alimenta: quando pro filio iam sit una sententia lata.Sed dic quòd ita ponit tex.quia ita erat in facto:uel dic quòd ibi semel de exhæredatione & non iure:hic totum cōtrà: ideo secus.

a ¶ Abbas.*Nota quòd abbas non ab episcopo ponitur:sed à monachorum congregatione eligitur.xviij.q.ij.abbas.& c.seq.Verum tamen est quòd de iure ciuili olim ponebatur per episcopum, in authen.de monachis. §.ordinandū.nunc autem reductum est ad ius canonicum.in authen.de sanctis.epis.§.iubemus.*

¶ De re iudicata. Rubri.

Conclusio LXXXIX.

SENTENTIA à qua est appellatum,[a] nō statim præsumitur bene lata:nec iustificatur ex se:nisi processus productus aut noua producta eā iustificent. Consilia.ut c.quoniam contra falsam.de probat.& not. per Innocen. ibidem.& de renun.in præsentia.& de offic.delega.cum in iure. Secus si non fuisset appellatum : maxime si fuisset lata cōtra præsentem.Vide etiam super hoc secundū Innocen.& c.quoniam contra.& c. in iure.& c.in præsentia.ubi probatur alleg.& de electio.c.bonæ.j.nec sequaris omnino glos. Ber.quia opin.Innocen.approbatur.

Sed

a ¶Sententia à qua est appellatum. Nota *quòd sententia appellationis intelligitur de diffinitiua, nisi sequatur absurditas. uide in ca. causam matrimonij. de offic. delega. & Feli. in capi. cum super. de re iudica. dicit quòd appellans pro suo interesse non tantũ debet exprimere causam, sed eam iustificare.*

¶De re iudicata. Rubri.

Conclusio X C.

IVXTA cle. dudũ. de sepultu. quòd pro rectore contra prædicatores non potest ferri sententia generalis de omnibus à quinquaginta annis ratione quartæ perceptis. Materia in c. certificari. de sepul. per Innocẽ. Cõsilia. Ratio est: quia quicquid sit de actionibus uniuersalibus & generalibus: in singularibus tamen requiritur designatio rerum, ut ff. de rei uend. l. si in rem. Super quibus & qualiter hoc intelligatur, uide Cy. C. de eden. l. edita. ad fin. tertiæ quæstionis. quod intelligo uerum, etiam si multæ res eadem oratione uniuersali comprehendi habeãt: ut si peto omnia bona uel alicuius, ut not. Innocen. de restitu. spol. cum ad sedem. in glo. ij. uersi. nẽ si aliquis. Et hoc uerum, nisi illa uniuersalitas propositionis per coarctationem aliquam bonam reduceretur ad certitudinẽ sufficientem. Et sic procedit quod not. Innocen. in dicto ca. certificari. in gloss. magna. in uersi. sed quid si dicat. Itẽ si ius commune talem generalitatẽ redderet certam & in petitione iurium episcopalium. de offic. ordi. c. cõquerente. & de religio. domi. c. constitutus. & not. Innocen. in d. ca. certificari. circa princip. magnæ glos. Et attende ad oppositionẽ & solutionẽ quam ibi facit: fallit ubi talis actio dirigeretur ad redditionẽ rationis, sicut actio tutelæ & negotiorum: quia ille contra quem agitur, debet petitionem certificare per redditionem rationis. ut C. de iudic. l. i cet. not. glos. ff. de eden. l. j. §. j. & est text. de rei uendi. l. j. §. fi. Ratio autẽ, quare cum peto omnia, requiratur specificatio, est: tum quia talis generalitas uniuersalis non reddit reũ certum: igitur editio non est sufficiens. ar. ff. de eden. l. j. §. j. tum quia quot sunt res in tali generalitate deductæ, tot censentur petitiones. ut ff. de uerbo. obli. l. scire debemus. Sed caue: quia hoc non procederet, nisi per modum sequelæ consequentiæ uel accessorii ad rem uel ad actionẽ, aut ad causam talia peterentur: ut quia peteret rector restitui contra prædicatores ad ius: quare huiusmodi percipiendæ etiam à tempore tali præterito &c. una cum perceptione à tẽpore illo: quia

quia hoc casu procederet sententia, & petitio generalis: ut colligitur ex no.Innocen.de restitu.spolia.cum ad sedem.& dicto c.certificari. Et plenius per eundem Innoc.de excessi.prælа.c.tanta.in glo.no.generalem, ubi uide fundamenta huius restrictionis &c.

¶De sententia excommunic. Rubri.

Conclusio XCI.

SI excommunicatus corã auditore habente potestatem eum absoluendi ad cautelam [a] dicat se excommunicatum, quia nõ paruit monitioni post appellationem interpositã pro eo quòd recusabatur dari copia monitionis,& producat appellationem,sed nõ doceat excommunicationem secutã,nisi præsumptiue & per unum testẽ,etiã non plene probãtem,absoluendus est ad cautelam. Materia in capi.solet.& c.uenerabilibus.de senten.excommunica. lib.vj. Cõsilia.Ego salua reuerentia puto contrarium.Nam ubi textus requirit probationem,ego intelligo de plena.de rescript.olim. de probatio.in præsentia.cũ simil.Modo text.hoc casu requirit, quòd probetur appellationem præcessisse, igitur &c. de sentẽ.excommu. uenerabilibus. in fi.Item quòd dubia probatio non sufficiat quo ad hoc: uidetur probari per ea quæ not.per Ioan.And.in d.capi.uenerabilibus.in fi.ubi not.quòd non sufficit probare: quia eadem die excommunicatio & appellatio interuenerint. Itẽ licet sufficiat probare,quòd appellatio & excommunicatio quo ad effectũ obtinendi hanc absolutionẽ ad cautelam facere rem dubiam:uidelicet an excommunicatio fuerit nulla uel non iuxta theoricam datam per Innocen.de senten.excommunica.lib. vj.c.licet. & ibi per glo.tamen ubi lex induxit certum modum faciendi rem dubiã:ab illa recedere nõ debemus.ff.soluto matri.l.si uero.§.de uno.Item illum modum non debemus in dubio ponere,sed in certo:postquàm lex illum modũ recipit in certo.Modo ubi petitur absolutio ratione appellationis, lex uult quòd constet de duobus: uidelicet quod appellatum fuerit ex causa probabili:& quòd appellatio præcesserit excommunicationẽ: ut c.solet.& c.uenerabilibus.alleg. & uult quòd de his primo constet, ut in iuribus allega.Vnus enim testis clarè deponens non probat: ut C.de testib.l.iurisiurandi.& extrà eodem titulo.c.licet igitur &c.

a ¶Absoluendi ad cautelã. *Nota quòd talis absolutio ad cautelam sit sine*

sine aliqua solennitate . Et uide per Hosti.de testi.uenientes.§.ult . Adde per eundem in summa.titu.de feriis. §.quid in eis . quod potest firei diebus feriatis.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio XCII.

INTERLOCVTORIA lata parte nō uocata,ualet ipso iure.no.Inn.de procu.c.auditis. secundum do.Pe.de sarce.Consilia.Idem no.ipse Inno.de offi. iudi.c.ij.ut mihi apparet.tamen ibi uide.Ratio huius est:quia talis interlocutoria quo ad ordinē magis fertur contra ius partis quàm constitutionis.Nec est in ea iure cautum quòd nulla sit:ergo &c.arg.§.ubi autem.in c.uenerabilibus.de.sent.excom.li.vj. Caue:quia hoc fallit in interlocutoria quæ ferri non pōt propter sui ponderositatē sine causæ cognitione,quin sit nulla : ut l.minoris.C.de prædi.mi.Cognitio causæ sine partis uocatione haberi non potest.C.si per uim uel alio modo.l.fi.sed negari nō potest,quin semper sit iniusta:ut ff.de re iud.l.de unoquoque.

¶De officio uicarii. Rub.

Conclusio XCIII.

a LICET uicarius [a] generalis non habet collationem beneficiorum,ut c.ulti.de offic. uica.lib.vj.habet tamen institutionem præsentati . de institu.c. ex frequentibus , argumē.co.titu.cap.j.lib.vj.Consilia.De uicario hoc satis credo:quia talis habet generalem spiritualium administrationem:maxime quo ad ea quę non sunt liberæ sed pręcisæ necessitatis , & quæ expediuntur per modum iustitiæ.Nā uerisimile est quòd talia episcopus cōmittere uoluerit . Quod hoc sit necessitatis , ꝓbat c.decernimus.xvj.q.ultima.secus forte de uoluntariis . ut c.ecclesiæ. de supplen.negli . præla.lib.vj. cum ibi not.per Ioan.mona . & uide infra in una conclusione. Præterea quia hoc sub suo uicariatu comprehenditur , & non reperitur exceptum , ut uidetur in ratione cap.j.de inst.libro vj. alleg . de officiali generali deputato ad causas non habente potestatem uicarii. Contrarium puto:quia ex sua commissione generali ipse non habet se intromittere , nisi de cognitione causarum : ut de officio uicarii. cap.ij.lib.vj.& cum talis constitutio non est de spectantibus ad cognitionem causarum , argumen.not.infrà in con,tūc putarem secus:quia tunc ad causarum cognitionem pertineret.& facit nota.Ioan . Andr.in cap.ij. de officio uicarii.lib,vj, alleg.in no. non obstat prædictum.cap. ex frequentibus.quia non loquitur solum de officialibus ad causas nisi sub conditiōe.loquitur enim solum de officiali qui ex

generali uel ſpeciali cõmiſsiõe à iure uel cõſuetudine aut ab homine ſibi data hæc facere poſſunt.loquitur enim narratiue,dicendo, quia de iure inſtituere poſſunt &c.& ibi not. Inno.

a ¶ Vicarius. *Nota q uicarius ſeu uicẽ alterius gerens,ſic debet honorari in loco & in ſeſsione et in alijs: ſicut is cuius uices gerit.* Vide Hoſt in pro *œmio ſumma ſua. & not. q uicarius nõ debet eſſe laicus,quia indecorum eſt laicum eccleſiaſticos iudicare xv. q.vij in noua actione.*

¶ De officio uicarii. Rub.

Concluſio XCIIII.

VICARIVS epiſcopi generalis etiam habens poteſtatem reſignationis beneficiorũ recipiendi, & etiã habens poteſtatẽ inſtituendi,nõ ideo põt

a permutationes [a] expedire. arg. de re.permuta.c.quæſitum.iũcta l.j.primo reſpon.ff.de offi. eius cui man.eſt iuriſdi.& de officio delega.c. ult.Conſilia.Hoc ſatis puto uerum: non quia epiſcopus non poſsit alteri committere ſpecialiter: quia puto quòd imo poſsit,cum hoc ſibi competat iure ſuo,ut ff.de iuriſdictio. omnium iudicum.l.more.cum l. ſequen.facit de elect.c.quia propter.uerſicu. ſaltem.& c. cauſam. eod.titu.& quod no.in nouella. de offi.delega.c.fin. ſuper uerſ. prouideri. Non enim hoc caſu hæc reperio de excep. ſed quia in generali commiſsione non ueniunt ea quæ propter ſui ponderoſitatẽ certæ dignitati & nõ alteri à iure ſpecialiter ſunt cõmiſſa.ut d.l.j.in prin.de offi.eius cui manda.eſt iuriſdictio.facit c. ij.de offi.uica.lib.vj.arg.de elec. ſtatutum.lib.vj. cum ibi no.per Ioã.Modo ita eſt permuta. quia eſt quædam dependentia contra conſilium & rationem maiorum:& non permittitur niſi cum magna cauſæ cognitione,neceſſitate uel utilitate eccleſiarũ pẽſata:ut d.c.quæſitum. Sed pone quòd dat epiſcopus uicario poteſtatem quaſcũque reſignationes recipiendi libere:ſed ex cauſa permutationis fienda inter pſonas eccleſiaſticas beneficium cũ cura uel ſine cura in ſua diœceſi obtinen.de eiſdem beneficiis: an renuntiationibus receptis per uicarium ex cauſa permutationis poterit ipſe permutationem complere & conferre hincinde beneficia reſignata? Videtur quòd non,per proxime dicta.Item per cap.fin. de officio uicarii.libro vj.puto tamen contrarium poſſe per cõcluſionem ſuprà proximam,& rationẽ ſuã & ibidem alleg. Nam licet cauſæ cognitio in reſignationibus ex iſta cauſa cognitio recipiendi & ante eos ab initio requiritur,tamen factis renuntiationibus in conferendo non requiri

tur

tur causæ cognitio: imo tūc sunt collationes necessitatis, & non uoluntatis: ut cap. uno. de rerum permutatione. libro vj. eod. titu. in clementi. in cap. uno. Ex quo concludo quòd casu nostræ conclusionis non poterit renuntiationes recipere ex causa permutatiōis talis uicarius: quia sic posset conferre quod negatum est. Sed nunquid in casu nostræ cōclusionis poterit beneficia simpliciter in manibus resignata libere conferre? Videtur quòd sic propter uerbum, instituendum. Institutio enim habet uim collationis, quando fit in titulum. Sed breuiter puto contrarium. per cap. fina. de officio uicarii. libr. vj. & quia semper in genere uenit minus, ut in l. semper. ff. de regulis iuris. & regula, semper in obscuris. eod. titu. lib. vj. Et puto quòd uulgaris intellectus uerbi instituere refertur ad institutionem necessariam, qui sequendus est de sponsalibus. ex literis.

a ¶Permutationes. Not. *quòd permutatio initium est emptioni: imo est emptionis species. Specu. titu. de loca. & condu. §. vj. Sed an & quomodo differat ab emptiōe, uide* Bar. *in l. j. & ij. C. de rerum permuta. Et de permutatione beneficiorum & aliarum rerum ecclesiasticarum: uide extrà de rerum permutatione per totum.*

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio XCV.

SI CAVSA penden. inter duos tertius utroque uiuente & ueniente ad causam pro suo interesse ad causam huiusmodi admittatur: & eo admisso & processu facto cum eo ad aliquos actus, alter duorū primorum moriatur: licet instātia quo ad mortuum pereat: non tamen perit quo ad illum tertium exēplum patrono. Consilia. Hic indubitate procedit in causa beneficiali, si ambo inuicem agebant: uel uno solo agente moriente possessore uel moriente petitore: sed possessor nihilominus insistebat pro adiudicatione sibi facienda, per capitulum, si hi contra quos. ut lite pendente. libro sexto. & clementi. una. eodem titulo. quia si de nouo admitterentur prius non admissi, ut ibi: fortius deberet processus inter eos continuari iam inceptus. argumento de his qui sunt sui uel alieni iuris. l. patre. Sed ubi reus & possessor non peterent adiudicationem, sed solum peterēt se absolui &c. dubitarem magis. per no. suprà circa unam conclusionem. Sed ut dictum intellectū prædictis not. & huic conclusioni: dico ꝙ in casu isto ultimo, qui dubius remanet, quòd aut ab homine uel à iure citati fuerant tales qui

poterāt intereſſe,ut c.ſtatuimus de electio.lib.vj.& cauſa ſpecialiter commiſſa contra eos, & tunc ꝓcedat omnino iſta cõcluſio:& non procedāt dicta no.inquantum huic obſtāt concluſioni.ratio eſt quia intereſſe præcedens non uenit ad cauſam,tanquam acceſſorium,ſed tanquam principale,poſtquam ſpecialiter eſt uocatus.Si uero non eſt ita, tunc cuius ueniat acceſſorie & ceſſante principali acceſſorium ceſſare debeat, ut regula, cum principalis. habeant locum dicta no.pro quo argu. optimum eſt C.ſi reus uel accuſa.mor.fuerit.l.fina.

¶De re iudicata. Rubr.

Concluſio XCVI.

LICET actore mortuo in cauſa beneficiali reus ſi cõſtet &c. poſſet abſolui ab impetitione: non tamen ab inſtantia propter ſurrogandum, & illos quorum intereſt.Conſilia.Non intelligo hanc concluſionem: quia abſoluere ab impetitione eſt abſoluere ab inſtantia: patet primo: quia talis ſententia ſecundum omnes eſt diffinitiua: ergo imponit finem nedum inſtantiæ imo toti cauſæ.ff.de re iudica.l.prima. Item abſque petitione & parte non a petēte uera uel ficta non poteſt eſſe nec fundari iudicium: quia ex parte actoris ius metimur.ff. ſi pars hæreditatis peta.l.prima. probatur.ff.de uerborum ſignificatione,forus.§.in omni. Item quia non debet accedi ad aliquam abſolutionem,niſi uocatis illis quorum intereſt, ut patet per ea quæ dixi circa concluſionem unam ſuprà.Igitur in eorum præſentia ad ueram uel fictam contumaciam procedi poterit ad utrumq; reſpectum,nec de ſurrogando eſt cogitandum: quia illud contra ius eſt & incertum,ut cap.primo.ut lite pendē. libro vj.Talia autem non ſunt cogitanda nec diuinanda nec præſumenda,Igitur &c. Fateor tamen quòd auditor ex hoc ſolo,quia mortuus eſt actor, non debet abſoluere ab inſtantia:ſed debet magis tendere ad finem cauſæ, ſi commode poteſt: ne poſtea illi quorum intereſt iudicium reſtaurarent.ut extrà de procura.cap.j.& de iud.cauſam. Et hoc eſt quod uoluit dicta cõcluſio.

¶De appellationibus. De foro competenti. Rub.

Concluſio XCVII.

IVDEX appellationis poteſt pronūtiare ſup nullitate[a] ſine alia commiſsione. Materia in c. dilec

dilecto.de appellatio.per Inno. Consilia.Hoc tenet Inno.in appellatione interposita à diffinitiua.Secus enim dicit in appellatione interposita ante diffinitiuam & ab interlocutoria.Et placet hoc dictum do.Ioan.And.in Specu.eo.ti.in quadam additione magna: & probatur per cle. appellanti.qa nō licet tūc appellare nisi certa uel in certis causis expressis nominatim & specifice. Nec licet alias prosequi quàm expressas,ut ibi:& tunc appellatur solum ex causa nullitatis expressa,& dubio caret. Aut appellatur ex causa iniquitatis à nullitate specie differentis solum:& tūc nō uenit alia species. Aut in genere ratione iniquitatis:& tunc causa est nominatim exprimenda. Item non sufficit in genere allegare nullitatem: nisi causa inferatur quare sit nulla,per dictam cle. Sed hoc non obstante,hanc cōclusionem seruamus: pro eo quod sumus in præsentia papæ ad quem potest faciliter haberi accessus.Nec ob hoc permittimus nostram iurisdictionem prorogari.

a ¶ Super nullitate.*Nota quòd nullitas sententiæ in modum replicationis opponitur.uide per Inn.extra de procu.c.ex insinuatione.Et no.quòd qui appellat à sententia nulla,potest corā iudice appellationis dicere nullam.titu.de except.& replic.§.iiij. uersicu.item nota.*

¶ De re iudicata. De causa possessionis. Rub.

Conclusio XCVIII.

SENTENTIA lata in possessorio requirēti tituli pbationem,suspenso tamen petitorio,nulla est ipso iure.Consilia. Scriptor male scripsit istam cōclusionem,quia prout iacet,de iure non uidetur posse procedere.Licet enim sententia lata in petitorio suspensa nulla sit ipso iure:secus tamen de possessorio: etiam si sit tale quòd habeat causam proprietatis:& requirit tituli probationem.Ratio est, quia illa probatio non est propter se:sed est ad tollendum intentionem agentis, ut de restitu.spolia.c.ad decimas. lib.vj. Ideo non est considerandum dispositiue.C. de testamen.mili.l. ex his.& ff.familiæ ercifcun. §. qui familiæ. Item quia non requiritur ibi probatio plene quæ posset ipsi petitorio afferre præiudicium: & sic propter solum possessorium:igitur.argumen.l. fin.de dolo & contuma.l.si cum. ff.de nouatio.& quòd requiratur minor probatio, uide infra in quadam conclusione,ubi hoc probatur, & infra conclusione proxima. Et quòd non afferat præiudicium in petitorio patet: quia hic ad alium finem agitur ergo. de ordi.cogni.c.cū dilectus.de testi.c.ueniens.

f 3 ¶De

¶ De restitutione spoliato. De probationibus. Rub.

Conclusio XCIX.

IN RESTITVTORIO quod requirit probationem tituli,ut in casu c.ad decimas. de resti.spo.li.vj.& in causa matrimoniali sufficit titulũ probare summarie:quia de titulo non agitur ad finem pronuntiandũ super illo:sed per modũ cuiusdã preparamenti,uel pronuncietur sup possessione.simile ff. ad exhibendũ.l.iij.§.ibidem.ff. de lib. agnoscen.l.si quis à liberis. §.si uel parens.& quod not.Innocẽ. de notorio.de uerbo.signi.c.ueniens. Consilia.Procedit conclusio.Si uis alia motiua conclusionis huius,uide infrà in una conclusione. Ex his concluditur quod non obstante quòd tale possessorium requirat probationem tituli,quòd nihilominus potest sibi petitorium reparari à possessorio separatim:ac etiam potest suspendi petitorium, ut in ipso a possessorio[a] solum procedatur. Sic enim uidemus in causa beneficiali omni die suspendi petitorium: quanquam tamen non admittimus petentem restitutionem beneficii,nisi doceat de titulo aliqualiter,per Innoc.extrà de fil.presby.c.constitutus. Nec mirum: quia alio & alio modo agitur de petitorio utrobique. quia in possessorio agitur de petitorio non propter se,sed propter possessorium ad dandum sibi fomentum & colorẽ:& ideo super petitorio tunc pronuntiari non potest. Sed cum agitur petitorio,deducitur petitorium propter se, id est principaliter, & ad finem quòd super eo pronuntietur.Ideo probationes tũc in eo plene requiruntur. sic de testi.c.ueniens.ij.de ordi.cogni. cum dilectus.Sic procedunt no. Inn.de foro compe.Romana.§. contrahentes.lib.vj.

a ¶ Possessorio.*Not.quòd consultius est agere possessorio quam petitorio. l.is qui destinauit. & ibi Barto.ff. de rei uendica.*

¶ De rescriptis. Rub.

Conclusio C.

COMMISSIO facta sup appellatione nondum interposita,nulla est ipso iure.Cõsilia.Procedit conclusio constito pro claro quod appellatio nondum est interposita. Nam aliàs ratione rei dubiæ ualeret, licet surreptitia esset:no.Inno.de rescrip.super literis.& de appel.si duobus à contrario. Vide super hoc supra conclusione xxij. & conclusione xxviij.& conclusione lxxxiiij.Plus uult hodie noua constitutio domini nostri moderni,quam etiam postquam est appellatum, ante tamen dationem apostolorũ:[a]cõmissio impetrata nulla est ipso iure: quod tamen intelligitur in appellation

tionibus ante diffinitiuam interpositis:sed secus in appellationibus interpositis à diffinitiua. Fateor tamen ubi constaret appellationem nō fuisse interpositam tempore commissionis impetratæ:commissio effectualiter nulla esset:quia ad futuram appellationem extendi non potest.extrà de rescrip.nonnulli.Si uerò dubium est: perinde est ac si nulla appellatio præcessisset. ut l.in lege.& l.Rutilia.ff.de cōtrahen.emptio.& si eadem die fuissent simul impetratæ, quod præsumeretur præcessisse,uideretur quòd excipiens contra cōmissionem probare haberet cōmissionem præcessisse.arg. no. gloss.in clemen.literas.de rescr. in clemen.Caue de not.per Ioā. Mona.de elec.si confirmationē. lib.vj.& per Ioan.And.in nouella.quæ non ob.si bene ponderetur solutio,quam dat ibi Ioā. Andr.in nouella ad capi.fin.de rescriptis.

a ¶Dationem apostolorum.*Apostoli secundum Hosti. dicuntur literæ testimoniales,quia testificātur de appellatione facta: & licet semel sint petiti etiam instanter, tamen sunt iterum petendi.c.ab eo.ubi gl. in uer.instanter.de appel.in vj.*

¶Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CI.

SI CONSTAT de non iure petentis se restitui ad possessionem beneficii per modū attentati ex priuilegio pendentiæ litis repellitur talis. Consilia.Gloss posita in c.significasti. de diuor. loquens in agente ad huiusmodi restitutionem directo iudicio habet communem rationem etiam ad casum istum: uidelicet ne iudex petentem authorizet in delicto.in hoc enim non priuilegiatur agens ex priuilegio litis pendentiæ &c. sed in aliis duobus. Primū est, quia in hoc casu agitur summarie nō dato libello.no.ut li.penden.c. ij.in clemen.in prima gloss. Secūdum quia sufficit hoc casu sola detentio.secus in alio possessorio.hinc est quòd in isto iudicio attentatorum non oportet ex titulo possessionem colorare: super quo uide quæ scripsi super conclusione lxxvij. Ratio huius priuilegii est:quòd priuilegium litis uel appellationis, quod uult statum in aliquo interim non mutari, non habito respectu ad hoc an status ille sit legitimus uel illegitimus,ut lite pendente:extrà per totum.& appella.per totum. Secundo contemptus iudicis & superioris. plus autem est simul offendere partem & iudicem ac duas leges, uidelicet istam quæ punit uiolentias,& illam quæ prohibet aliquid attentari in præiudicium litis & appellationis, quàm solam partem & unam solam de dictis legibus offendere

ut de se patet.igitur &c.

¶Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CII.

SI POSSESSIO beneficii tempore motæ litis fuit uacua, & pendente lite per alium litigantium occupata, censetur innouatum contra litem. Ego solus hoc dixi annuentibus aliis ut uidebatur. Ratio mea fuit ista: quia pendente
a lite [a] nihil debet fieri super re litigiosa, per quod conditio aduersarii efficiatur deterior. Et hinc est quòd lite pendente inter duos, si alter à principe aliquid super re de qua litigatur impetret, per quod cõditio partis alterius efficiatur deterior: illud uidetur attentatum: & non ualet.not. Innocentius, extrà ut lite pendente.in capitu.ultimo. in glo.additionali.ubi etiam uidetur esse tex. Modo sic est hic, quòd grauius est agere contra possessorem quam contra non possessorem, ut de se patet &c. Sed breuiter contrarium puto. Nam actor lite pendente potest sibi acquirere nedum in possessorio, uerum etiam in petitorio nouum ius agendi ex toto: ut probatur ad literam.de re iudi. cap.abbate.lib.vj. Non obst.cap. fina.ut lite penden.cùm ibi not. per Innocentium, quia textus non dicit, nec etiam Innocen. quòd impetratio renũtietur per modum attentati: sed dicunt ꝙ ea non obstante procedi poterit in lite. Nam si impetratio nõ concernit nisi præiudicium partis, tunc surreptitia est, si de lite mentionem nõ facit: & ita procedit dictum Innocen. Et est ratio: quia non est uerisimile, ut dicit Innocen. quòd in præiudicium partis litis uellet princeps aliquid concedere.capitu.ut lite pendente, per totum.de emã. liberis.nec auus.de officio delega.super eod. Si uero concernit etiam aliam, tunc capitulum etiam tangens litis pendentiam non includit: & ita procedit dictum capitu.fin.uel si facit de illo mentionem, & non de lite, quo ad illud capitulum est surreptitia. Et hoc probat etiam capitu.j.eodem titu.cum multis.& ita in effectu not. Innocen.in dicto capitu.fina.facit l.si post acceptum.ff.de rei uendicatione. cum in multis.ibi omnino uide Innocen. Hostien.& Ioan.Andr. Caue, quia imo Ioan.And.& Paulus in clemen.ij.ut lite pendente. super gloss.ij.dicunt, quòd censetur fieri contra litis pendentiam, siue quis sua possessione spolietur, siue res litigiosa alienetur, siue priuilegium impetretur non facta mentione de lite: quod credo in iudiciis tenere: licet prius dictum mihi de iure uideatur probabilius: quia quod impetretur non est attentare: ut cap.abbate.ubi acquire

quireretur sibi ius,non est attentare,ut l.si post acceptũ.alle.Sed ꝙ per surreptionẽ impetretur, non est contra litem,sed contra impetrationem &principem attentare saltem ex dicta glossa & Pau. Concludas quòd medium huius edicti, ne lite pendente, concurrit cum remediis tribus illorum cum edicto,ut lite pendente.de aliena.iud.mutan.causa fac.& de litig.de quorum differentia uide per Cyn.ne lit.pẽdente.l.j.Et caue & restringe hanc materiam per not.Innocẽ. de cõstitu.cum M.in fine.penulti.gloss.

a ¶Pendente lite. *Nota quòd lite pendẽte res litigiosa in nullam partem transferri debet ante causæ cognitionem.xj.q.j.cap.ultimo.xcij.distinctione.si quis ordinatus.& capitu.sequen.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CIII.

NON DICITVR constare de non iure,quandiu potest de iure doceri:licet ex productis si aliàs non doceretur, probaretur non ius, nisi ex aliquibus coniecturis præsumeretur calumnia in petente restitutionem &c.Consilia. Caue, restringe, modifica & determina istam conclusionem per conclusionem unam infrà sequentem, quæ coram do.de Aragonia fuit obtenta.Saluo ꝙ conclusio obtinet indubitãter casum, in quo illa fuissent producta post suspẽsionem uel ante suspensionem: sed non fuit terminus seruatus ad dicendum cõtra,præsumitur contra uolentem impugnare de non iure.ultra ibi allegata induci potest c.ad decimas.de restit. spol.lib.vj.Fateor tamen,ꝙ si ex hoc capite impugnaretur, ipse posset dicta iura impugnare suspensione non obstante: quia ista est defensio nemini denegãda.de re iud.c.pastoralis.in cle. Sed si sic faceret, eidem aduersario liceret, argumen.regulæ, non debet actori &c.Caueatque sibi reus de mali tituli allegatione propter no.Innocen. decre. dudum.

¶De restitutio. spolia. De causa possessionis. Rub.

Conclusio CIIII.

a LICET procurator [a] possidens nomine domini tradẽdo alteri possessionem priuet dominum,non tamẽ aliàs desinendo possidere: nisi pòst alius possessionẽ occuparet.per no.in l.fi.C.de acqui.pos.& l.iij. §.si seruus.ff.de acqui.pos.Consilia.Licet ista fuerit sentẽtia Io. quam sequitur Accur.& quæ cõmuniter seruatur in iudicibus: uidelicet ꝙ duo sunt casus,in quibus dominus per factũ sui procuratoris coloni uel serui possessionem non admittit.Primus

cum etiam derelinquit ab ea recedendo dolo uel desidia. Secundus cum eam alteri prodit, ut alter eandem possessionem apprehendat, per dictam l.fi.C. de acqui.pos.quod tamen oportet intelligere, etiam si dominus negligeret eam adipisci per tēpus: non tamen omnino desinēdo possidere: uel etiam si alius eandem possessionem ignorante domino interim ingrederetur, ut per hoc d.l.fi. aliquid speciale inducat, & corrigat quo ad hoc.l.si de eo.§.j. & l.peregre.§.quibus.ff.de acquiren.possessio. inquantum scilicet dicti duo §.limitabant.§.quod si seruus. alleg. & in hoc corrigunt Ioan. seu declarant Petr. & alii doctores, nihilominus in dicta l. finali.& bene ut credo: & quo ad hoc recedo à fine conclusionis nostræ, nisi eam intelligas in occupatione facta sciente domino & suspicante se posse repelli: quia tunc de facto ipsemet dominus deiici uideretur: ut ff. de ui & ui armata.l.prima.§.finautem corpore. Ratio huius dicti, quia saluo isto casu speciali satis erat prouisum per antiqua iura, & tamen lex ista intendit addere prouisionem nouā: & loquitur indistincte. Ideo oportet quòd saltem operetur in isto casu aliàs non prouiso ualde rationabili, ut uidelicet dolus uel negligentia deserentis uel recuperare nolentis seu aliū occupare permittentis domino absente & ignorante præiudicet, etiam si alius intret possessionem, uel etiam alio non intrante, si dominus non concurrit ita diligenter ad eam occupandam. Item quia ratio l. ad hūc casum ualde bene se extēdit: igitur. Item sunt alii duo casus in quibus dixit Ioan.& gloss. post eum possessionem domino perdi. Primus est, si procurator, colonus uel seruus fuisset deiectus: intelligo etiam domino ignorante. Secundus est, si ipse procurator seruus uel colonus dictam possessionem spōte alii tradidisset. de primo est text.ff. unde ui.l.prima.§.quòd seruus. de secundo.l.si idem.§.primo.l. prima.§.quòd si seruus.ff.de acquiren.possessio.alleg.in primo casu omnes concordant. Ratio: quia l.fi.loquitur in casu in quo per dolum uel desidiam concludit. Igitur statur hoc casu antiquis iuribus non correctis: sed in secundo casu Petrus post doctores alios tunc modernos, & Cynus in dicta lege finali à Ioan.recedunt: & dicūt quòd procurator, seruus uel colonus, tradendo possessionem rei quam nomine domini possident dominum huiusmodi possessione non priuāt, licet enim uerba dictæ l.fi.hunc casum expresse nō tangāt: tamē ratio est uniformis & com

& cõprehendit casum istũ.alleg. in simili.l.rémq; nobis.ff.de acq. poss.licet fateantur opi.Io.Andr. in iudiciis prævalere: & bene puto eã de iuris rigore prævalere: quia certũ est, ꝙ l.fi.alleg. exorbitat etiã secundũ eos à iure cõmuni, & non loquitur in istis terminis, etiã ut ipsi fatẽtur. Modo ita est, ꝙ in exorbitantibus non arguitur de casu ad casum, etiã ex identitate rationis: ut probat extra de reg.iur.c.non solũ.& c. constitutionẽ. alleg. modo d.l. fi.non loquitur in casu traditionis, ut ipsi fatentur: igitur propter eius rationem ad istum casum extendi debet.

a ¶Procurator. *De materia procurationis uide plenè per Feli.in c.accedentes.& in c.ex officij.de præscri. aliquid.in cap cum olim. de re iudi. colum.iij.*

¶De restitu.spoliat. Rubr.

Conclusio C V.

AVTORITAS superioris ordine iudicis non præcedẽtis nõ tollit iudiciũ restitutorũ.l. meminerint.C.unde ui. a Consilia. quia factũ iudicis[a] ita demũ tenetur, si legitimũ fuerit: ut in regula iuris, factũ &c. facit ff.de decre.ab ordi.fac.l.ij. & de re.eo.l.magis puto. §.si tamen. & de transac.l.cũ hi. §.si prętor. optime facit ex qui cau. in poss. ea.eo. titu. l. Fulcinius.§.ij.& C. de iure fis.l.prohibitum.& C. de meta.l. deuotũ. cum simil. Nec ob.l. iuste possidet qui authoritate prętoris possidet: quia uerũ est ubi authoritas huiusmodi legitimè est interposita: ut ibi no. fa.l.fi.C. si per uim uel alio modo. uide ex hoc per Cyn. in d.l. meminerint. in quæst.j. & ij. ubi reperies hanc conclusionem fallere secundum Pet. ubi princeps hanc authoritatem scienter interposuisset. ar. ff. de re iudi.l. quidam consulebant.in fi. ff. de leg.l.princeps.

a ¶Factum iudicis. *Vnũ hic nota: quòd iudex debet absq; difficultate reuocare quod perperã seu de facto fecit: nec requiritur alia causæ cognitio. Tex.est no.in l.j.ff.si uen.not.*

¶De officio delegati. Rubr.

Conclusio C V I.

LEGATVS de latere[a] confert beneficia deuoluta ad papam. ut de præben.uenerabili.& ibi per Inno.& de hoc plene not.de offi.leg.c.j.lib.vj. Consilia. Hanc opinionẽ tenet Inno. & Goffre. in dict.c. uenerabili. Sed Vincen. ibi contra & male: & idem tenet Specu.titu.de leg. §.nunc tractemus.circa princip. Idem Aegidius & Bonag.de supplen.negligen.præla. §. penult. Idem Franc. & Archidia. & Ioa. And.in ca.j.de offic. lega.lib.vj. alleg. & puto quòd sit casus in c.uenerabilis.quia papa prouisum à legato ibi mãdat sine alia collatione uel cõfirmatione ad possessionem admitti. Item uidetur

detur mihi casus in ratione cle. si de beneficio. quia ut ibi probatur beneficium, latiorem recipit interpretationem in his in quibus solum agitur de præiudicio concedentis:quàm in his in quibus ageretur de præiudicio concedentis & alterius.facit de donatio.cum dilecti.cum ibi no. per Inno. & de deci. & ex parte iij.& ff.de consti.princi.l.beneficium. & extrà de consuetu. cum dilectus. Item quia si hoc locum habet in literis beneficialib⁹ natura sua ambitiosis & restringibilibus:ut de prȩben.c.quamuis. lib.vj. quãto magis in beneficio siue priuilegio principis perpetuo & per modũ generalis constitutionis proprio motu papæ in corpore iuris clauso?Ideo dubium non uidetur.

a ¶De latere.*Legatus de latere potest confirmare electiones exemptorum:alij uerò legati non sine speciali mandato papæ.extrà de elect.cap. abbatem.lib.vj.Et potest etiam cognoscere de causis exemptorum.*

¶De iure patronatus. Rubr.

Conclusio CVII.

PER COLLATIOnem executoris apostolici ad episcopi collationem spectãtem, factam de beneficio spectante ad præsentationem laici,nõ acquiritur episcopo,nec deperditur patrono aliqua possessio. Consilia. Nec mirum, quia ex parte episcopi hic non interuenit corpus nec animus.ar.l.quẽadmodum.ff.de acquirẽ. possess. & l.iij.§.in admittenda.eod.titu. Dico uere nec repræsentatiue: quia licet tex. uelit hoc esse speciale in possessione quærenda, quod per liberam personã etiã meo iuri non subiectam nobis acquiratur.C.per quas personas nobis acquir. l.j. quod tamen in procuratore habet intelligi.ut l. j.§.per procuratorẽ.ff.de acqui. possess.quòd hoc sibi locum non uendicat: cum hoc intelligatur ubi talis persona haberet animum quȩrendi alteri possessionem,& hoc faceret ad illum finem:aliàs secus.ut probat tex.ad literam. de acquiren. possess. l.j. §. cum autem. modò hic secus: igitur &c.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CVIII.

SI CANONICI etiam omnes simul in loco capitulari congregati ad causam capituli pendentis in curia nomine suarum præbendarum uel dignitatum constituant procuratorem,etiã bona capituli obligando: non censetur procurator nomine capituli cõstitutus. Consilia. Sicut nec econtra. ff. quod cuiusque uniuersi. nomi. l.ij. de quo dixi suprà conclusione x. Cùm quis enim diuersis nominibus aliquid facere potest,uel plura iura in sua persona repræsentat:& expresso uno nomi

nomine uel uno iure utendo disponit:aliud tangere non uidetur.ff.de his quibus ut indign. l.tutorem. & l.Polla. & extrà de offic.deleg.cũ super.ff.de adop. l.si pater. §.qui duos. secus si nõ ita exprimeret: quia intelligeretur fecisse eo iure uel nomine quo in dubio melius potuisset.ff.de testamen. milit.l. miles. & extrà de præscript.cap.ex officii.cum ibi nota.per Innocẽ. Ratio est:quia in incertis & non
a certis locus est coniecturis [a] .ff. de uerborum obliga.l.cõtinuus. §. cum ita. Nec obst. obligatio bonorum capituli: quia aut fecerũt eam nominibus proprijs, & tunc non ualuit ipso iure, nec per consequẽs debuit aliquem effectum inducere. de regulis iuris.non præstant.libro vj. cum concordan. Aut nomine capituli:& adhuc non: quia alius pro alio se & sua obligare potest:ut ff.de pignor.l.hypothecis.§.fin.
a ¶Locus est coniecturis. *Quid sit coniectura, uide C. de furt.l. apud antiquos.super uerbo, per coniecturam. & ff. de legat.ij. cum proponebatur in fin.*

¶De dolo & contuma. Et de sententia excommunicationis. Rubrica.

Conclusio CIX.

DOMINVS citatus procuratorem mittens propter culpam procuratoris nolentis respondere libello, non
a est excommunicandus, [a] ut lite non contest.cap.j.Consilia. Hoc uerum, nisi culpa seu contumacia non comparendi domino fuisset principaliter ascribenda: ut quia citatus & personaliter appræhensus, cum procuratorem nondum constituisset ad certum actum. Nam siue procuratorem miserit, siue non, non purgatur eius contumacia: nec iudicis mandato paretur: nisi ipse uel procurator compareat in termino. Et ideo tũc propter propriam contumaciam potest puniri:ut probatur ff. manda. l. si procuratorem. §. si tutores. facit l. si non distinguemus. §. penult cum ibi not.ff. de arbitr. & plenius dixi post Barto. qui hoc not.ff. si quis ius dicen. non obtemp.l. ista. §. si procurator. Item falleret hoc statim, quòd dominus contumaciam procuratoris sciret,& etiam non purgaret:quia tunc sua propria culpa esset:ut cap.j.ut lite non contest, in fin. Habet ergo locum hæc regula, cum procuratore constituto ad causam,& non domino fuit mandatum per iudicem,quòd compareret: & si ille fuit contumax, excommunicari debuit procurator, & non dominus: nisi postea sciens neglexisset purgare contumaciam procuratoris,ut dixi.

De

a ¶Non est excommunicandus. *Nota quòd subditus tantum potest excommunicari. extrà de offic. ordi. cap. dilectus. & sciens non ignorans extra de constitu. ut animarum. libro sexto.*

¶De præsumptio. Rubr.
¶De cõcessio. præb. Rub.
¶De offi. delegati. Rubr.

Conclusio CX.

PRAESVMITVR a prouisio facta impetrãti post acceptationem factam fuisse post præsentationem literarum executori factam, & receptionem earundem. Consilia. Istud dubiũ supponit aliud quod est maius: uidelicet quòd prouisio facta per talem executorem non ualeret, nisi esset post præsentationem & receptionem antedictas in casu in quo literæ non essent confectæ tempore prouisionis: magnum dubium non haberet. Sed ubi iam essent confectæ literæ, sed nondum præsentatæ, dubium magnum haberet. Super quo plenissimè scripsit Reuerendissimus pater & dominus meus do. Cardin. Sancti Eustachii: cuius scripta infra reperies immediate post præsentem conclusionem. Supposito igitur quòd nõ ualeret collatio etiam confectis literis ante præsentationem earum, currit dubium huius conclusionis. Hanc conclusionem clarissimè potes deducere per ea quæ scripsi suprà circa conclusionem lxvj. & quæ not. glo. in cle. literas. de rescri. quia constat intentionem impetrantis esse probatam: nisi per exceptionem oppositã & probatam eneruetur. ibi uide. Ad elucidationem clariorem præmissæ conclusionis hic interserere disputationem quandam subtilissimam Reuerendissimi patris domini Flandrini decretorum subtilissimi professoris, sancti Eustachii dyaconi Cardinalis, quæ hic sequitur. Istud factum circa quod multæ difficultates palatii uersantur, diuidi potest in tribus dubiis. Primum, si episcopus qui communiter deputatur in formis pauperum executor committat in genere officiali suo potestatem purificandi omnes gratias, in quibus est uel erit executor deputatus, utrum uirtute huius commissionis officialis possit purificare gratias nondum factas tempore cõmissionis factæ sibi per episcopum ipsum, licet postea fiant, & episcopus deputetur executor in eis: & istud dubium procedit solum in gratiis formæ pauperis. Secundum dubium, si non potest purificare iste officialis gratias nondũ factas tempore com missionis suæ, uel alios processus necessarios pro ipsarum gratiarũ executione facere: utrũ saltẽ possit purificare gratias prius factas,

factas, super quibus nondũ erãt literæ apostolicæ confectæ, nec executores super eis in cancellaria nominati, uel per ipsum dominum uicecancellarium deputati. Et illud dubiũ procedit tam in principali executore, quàm eius commissario generali, quo ad omnes gratias, uel speciali quo ad certas tã in executione gratiæ quàm formæ. Tertium dubium, si non potest executor uel eius cõmissarius facere processus super gratiis etiam iam factis, super quibus nondũ sunt confectę literæ nec executores per uicecancellarium deputati: utrum saltem posset super eis in quibus literæ confectæ sunt, sed nondum sunt per ipsum executorem receptæ. Circa primũ dubium licet aliqui hactenus uoluerunt sustinere, quòd officialis episcopi cõmissarius per ipsum generaliter deputatus ad purificandam gratiam pauperum potest in uirtute istius commissionis purificare gratias etiã postea factas: ex eo quòd cũ episcopi soli de consuetudine curiæ deputẽtur in talibus gratiis executores, hæc potestas sit uirtute consuetudinis iuncta ordinarię, uidetur sapere naturam eius cui iungitur de plano. Contrarium est tenendum & declarandum. Nam tales executores ut executores delegati sunt: & delegata iurisdictione in faciendis processibus utitur nõ ordinaria: de offi. dele. cũ plures. & c. si sup. & c. is cui. lib. vj. eo. tit. c. iudices. in cle. Antequam ergo sunt dati, nullam penitus habent potestatem, & per consequens nullam possunt alteri committere. j. q. vij. c. Daibertum. de iure patron, c. quod autẽ. & ita tenet expresse. Io. mo. de offi. ordi. c. Romana. lib. vj. Et idẽ Guilel. in quocunque delegato generaliter loquens: in Spec. tit. de leg. §. excipi potest. uer. quid si committentes. & idem Pau. de hęre. c. j. gl. j. inquisitionibus. in cle. Ratio in oppositum alle. nullo modo uera est. Nam nec semper episcopi dantur executores in forma pauperum: & si darentur, non reciperent potestatem suam ab illa consuetudine: cũ sit nullum ius nullam potestatem penitus tribuens: sed ex sola superioris uoluntate dependens: sed eam recipiunt ex principis commissione. Circa secundum dubium multi sunt opinantes, quòd postquam pauperis supplicatio est signata, statim potest sibi executorem eligere: & eo ipso executor sit electus, etiam electis literis non confectis: imo nondum in cancellaria nominatus uel datus potest libere procedere ad gratiæ executionem. Et isti se fundant in hoc, quòd papa signando supplicationem partis, simul facit gratiam, & super ea dat

dat parti executores, licet non nominatos & certos. Ergo cum executor ex ſignatione principis ſumat fundamentaliter poteſtatem ſuam: habet etiam cum eius exercitio ex tempore datæ ſupplicationis: de reſcript. cap. eam te.& eod.tit.c. tibi qui. & c. ſi eo tempore.lib.vj. de præben. c.ſi cui.& c.ſæpe.eo.lib. cũ ſimilibus. Et hoc ut uidetur iſtis inconuincibiliter probant literæ quæ poſtea ſuper gratia conficiuntur, quę eis indiſpoſitiue cõcepta eſt: ſicut eſt datio executoris: ſic probant efficaciter, quòd iſta probatio per aliquam aliam contrariã perimi poteſt. de proba.c.ex literis noſtris.in cle.cum ibi not.per gl. Pau. Et iſti pro ſe allegant tex. pro determinatione. de reſcript.paſtoralis.§. fina. æquiparantes dationem executorum incertorum commiſsioni ſuper rebus incertis & cõtra incertas perſonas, & declarationẽ ſeu ſpecificationem partis rerũ & perſonarum incertarũ declarationem ſeu ſpecificationẽ partis incertorum executorum. Iſti etiam pro ſe allegant glo. doct. dicentium, quòd gratiarũ quarũ pars eſt executoris datio. de off. deleg.c.ſi ſuper gratia.lib.vj. poteſt fieri ſine literis: & ſup literas præuenit, ut uidetur text. de ſepul.dudum.in fin.in cle.ubi hoc not.per Inno.de reſcrip. c. conſtitutus.per Archi. in proœmio. vj.lib. Sed contraria opinio uidetur eſſe clara de mente Inno. & pro ea declarãda. Nam papa ad cuius uel ſui cancellarii officiũ pertinet dare executores certos & nominatos & nullo modo partis: eſt ille à cuius poteſtate ipſorum executorũ poteſtas & officium omnino dependẽt: & ex hoc ſequitur, quòd partis nominatio uel electio nihil operatur omnino quo ad dandum executorum poteſtatẽ uel uſum exercitium poteſtatis. hoc ſatis clare probat text. de reſcrip. tibi qui.lib.vj.ibi, à nobis certo executore conceſſo &c. Non ergo certus & nominatus executor recipit poteſtatem uel exercitiũ uel uſum poteſtatis à nominatione uel electione partis, ſed à conceſsione principis, quam facit per ſe uel per ſuum miniſtrũ ad hoc officium deputatum. de crimi.fal.ca.quàm graui.cum ibi not.lib.vj.ibi, ſimiliter. & per eã q totaliter illi ab ipſo ſolo Romano pontifice conceditur &c. de præben. c.j. in cle.ibi, quanquàm confectis ſuper ea literis ſit incertum &c. aliàs incertum pro hac parte, quòd iudex delegatus cuiuſmodi eſt executor. de offic.deleg.c. iudices. in cle. ſi incertus ſit datus, non habeat poteſtatem uel uſum poteſtatis, etiam ſi ex electione partis reducatur ad certitudinẽ, niſi primo ad ſpeciem ſit deſcenſum ex princi

principis ſpecificatione. uidetur b casus secundũ uerum intellectũ doc. de reſc. ad hoc ſummus. per quem ſolũ ſi non eſſent alii hæc pars eſt tenẽda: aliàs ſequeretur ꝙ executorẽ electũ per partẽ domimus uicecancellarius inuitus dare teneretur: qđ eſt abſurdũ: cũ inferior nõ poſsit imponere legem ſuperiori ſuo. xxj. diſtin. inferior. de maio. & obe. cũ inferior. de elect. ne Romani. in cle. & ſi inſpiciantur tex. ſuper geſtis executorũ loquentes, clare ſemper innuũt literas poteſtatis eorum per prius eſſe factas, & apparere põt cuilibet inſpicienti, & magis declarabitur in ſequẽti dubio, dũmodo allegata in oppoſitũ non ob. Primo non obſt. quod allegatur, ſcilicet ꝙ executores qui cũ gratia ſimul dantur, recipiunt poteſtatẽ ſuã fundamentaliter ex ſignatione fateor ſupplicatiõis. Sed quia gratia facta per principẽ ante confectas literas eſt quædã res uniformis, quæ poſtea in cõfectione literarum formatur, politur, & ad ſuũ eſſe perfectũ per additionẽ clauſularũ neceſſariarũ & dationem certorũ executorum reducitur: ideo executores in ea deputati antè nõ uidẽtur poſſe exequi, quàm ipſa eſt ad ſuũ eſſe perfectũ reducta, & ipſi executores per illũ qui potuit ſpecificari & nominari. Inde dicunt docto. ꝙ in beneficialibus literæ habentur loco tituli[b], ut no. Compo. de reſcrip. ſuper literis. ad finẽ. Archi. & Io. And. de hoc no. de litis conteſt. c. uno. lib. vj. Igitur antequam fuerint cõfectæ literæ non uidetur habere pars titulũ ſaltẽ in ſuo eſſe perfecto, per illud quod præmiſi, & per conſequens: nec executio uſum ſuæ poteſtatis cũ acceſſorium nõ præcedit ſuũ principale, ſed ipſum ſequatur. de reg. iu. c. cum acceſſor. lib. vj. Ad c. literis noſtris. de probat. in cle. reſpondetur, quòd iſta probatio, ſcilicet ꝙ executores, qui proceſſum fecerunt ſolum & duntaxat nominatim & in ſpecie & in cancellaria, dati & conceſsi fuerũt poſt factos proceſſus, eſt probatio partem releuans & in nullo perimens diſpoſitionem prolatam per literas. Iſta enim ſunt cõpatibilia. Iſti iudices fuerũt ex tempore datæ literarum conceſsi, quia ex generalitate ſupplicationis comprehenſi ſicut probant literæ una cum ipſa ſupplicatione, ex quã extrahuntur, & de longo tempore poſt fuerũt nominatim ſpecificati in confectione literarum, ſicut habet partis probatio, quæ per cõſequens infert, quòd pro tempore quod effluxit medium inter datam ſupplicationis, in quo non ſpecificatur, & ſpecificationem ſeu conceſsionem de nominatis in cancellaria factã nihil

hil facere penitus potuerũt, per superius allegata per cap. pastoralis. §. fi. Non obstat quia specificatio iudicum non pertinet ad partem, sed bene pertinet ad partẽ specificare res, super quibus & personas cõtra quas agere uult. Non obst. quia licet datio executorum in genere praecedat literas: descensus tamen de genere ad speciem, & nominatio iudicum quae debet praecedere quemcunque actum per ipsum gerendum: cum actus sint indiuiduorum, primo metaphysicae, non generum, sic in confectione literarum. Circa tertium dubium, ubi iacet lepus, magis instandum est: in quo multi tenent indubie, ꝙ executor quicunque ante receptionem literarum habet potestatem plenariam exequendi ac ipsius potestatis exercitium, mouentur ex hoc, quia princeps dans executorem statim cum dat certum & nominatum transfert in eum & iurisdictionem seu potestatem exequendi ac ipsarum potestatis & iurisdictionis exercitium: cum in istis tẽpus datae sit considerandum, ut in iuribus suprà in aliis dubiis allegatis: & maxime procedit hoc in executione principis, qui potest inuitum & ignorantem dare, ut ix. quaestio. tertia. cap. per principalem. cum ibi not. sicut potest & ab inuito & ignorãte iurisdictionem reuocare. C. de iudic. l. iudicium. de concess. praeben. cap. quia in cunctis. in §. ex parte. libr. vj. Et si dicatur per aliquos, quòd habet potestatem, non habet exercitium: non uidetur istud ualere: quia cum cõstet quòd habet potestatem re ipsa, & non constet aliquo iure determinatum exercitium huius potestatis esse legatum: dicendum est ipsum exercitium inesse potestati, & concurrere cum ipsa, ut satis clare probauit allega. decret. quia cunctis. & eodem tit. & lib. cap. si soli. & c. cum ei quem. in cle. Alii, & maior pars tenent oppositum: dicentes quòd nullus executor habet potestatẽ quoquomodo procedendi ad executionem gratię, in qua executor deputatus antequam recipit literas suae potestatis, saltẽ quo ad deducendum potestatem ipsam in actum, & si faciat, totũ, quicquid facit est nullum. Mouentur ex hoc, quia princeps gratiarũ executoribus gratiarũ semper mandat potestatem eorum per suas literas certam formam continentes, ad cuius formae obseruationẽ executor ipse astringitur mero iure. de rescrip. cum dilecta. de restit. spol. c. Pisanis. de praeben. c. cui. de non. libr. vj. ergo simul cum literis, per quas mandatur ipsa potestas potestatem ipsam & eius exercitium recipiunt ipsi executores. per l.

qui

qui absenti.ff.de acquiren.poss. & facit ad hoc quod not. iij.q. v.c.quisquis ibi, postquã ipsum literas recepisse cõstiterit. sic in simili no.glos.de cle.ex.mi.cap. ad apostolicę.glos.magna.& ij. q.v.cap.quanto.& maxime quia postquam princeps arctat executorem ad formæ obseruationem in literis ipsis contentæ, de qua executor non potest habere plenam notitiam aliàs quàm per ipsarum literarũ inspectionem, ut probatur de rescript.c. si qu.& c.cum adeo.de fi.instro. c.contingat.& clarius de priuil. c.porro.de mente ipsius principis cõiecturari uidetur, quia ea tunc demum utatur, cum receperit literas, per quas de intentione ipsius habeat plenius informari, cui menti standum est, etiã si uerba hoc non haberent. de rescrip.c.causam.de uer.sign. c.intelligẽtiam.j.§.j.marchion. xxxvij.distinct.c.relatum. in cle. de iureiur. c.Romani principes. pro hac parte facit. Nam quicquid sit de iure ciuili, Canonistę ut plurimum tenẽt, quòd iurisdictio seu potestas delegata nõ acquiritur, nisi scienti & consentienti:ut uidetur text.xxiij.q. ulti,sæpe. & ibi not.idẽ not. Archi,de offi.deleg.c iudex.lib.vj. Et facit ad hoc, quia sub clausula impotentiæ includitur uoluntas, ut est expressum de officio delega.c.prudentiam, c.addicimus.quasi si non uult, nõ transferatur in eũ iurisdictio, & per consequens non possit.eũ iudex nõ sit.de rescrip.scíscitatus. Nec secundum istam opinionẽ obst. quod opponitur huic rationi.sci licet quod officiũ iudicandi est minus necessitatis, quod mero iure inuito uel ignoranti quæratur:sed quia ad hoc munus subeundũ potest quis inuitus compelli.de off.c.delega.c.pastoralis.primo responso.Et istius opinionis uidetur esse clare Inno. de concess.præben. c. quia cunctis. §. ex parte.& Ioan.Andr.& alii moderni post ipsum, sicut de beneficio est expressum. de præben.c.si tibi absenti.lib.vj.& eo.lib.de rescript.c.gratia.Consentire autem non potest, ut potestatem executiuam acquirat & eius exercitium, qui ipsam potestatẽ ignorat, & eius formam. de præbẽ.c.si beneficia. quæ decret.cum not. ibidem:benè facit ad hanc partem, & uidetur expressum in l.si per errorẽ. ff. de iurisdictio. omniũ iudicum. in his quæ not. de offic. delega.c. p.& g. Quid dicendum? Maiori parti cõsilii uisum fuit, quòd executor quicunque nõn potest exe. qui illud quod sibi ad exequendum mandatur, nisi primo receperit literas suæ potestatis uniuersaliter allegat.Et licet aliqui magni uoluerunt facere distinctionem inter executorem, qui

fine aliqua cognitione poteſt procedere ad executionem eorum, quæ ſibi iniunguntur, & illum qui habet præmittere cauſæ cognitionē parte uocata uel ex ſuo officio: ſatis uidetur de mente iuriū & doctorum. authenticorum iuris canonici eſſe, quòd nullus executor poſsit procedere, niſi primo receptis literis ſuę poteſtatis, & quicquid hactenus obſeruatum fuerit. ita uidetur mihi debere declarari, & nō procedens per domum rationum, ſed inductionum tantum: breuitatis cauſa uidetur mihi, ꝙ hanc partem ſatis probant clare iura infra ſcripta. Primò probāt hoc decret. mandatum. de reſcrip. & decret. ſequens. etiam decre. per literas. de præbend. in clementi. quòd eodem modo faciunt ibi mandatum apoſtolicum ad te directū. Nam ille terminus pro te ſupponit pro termino ad quē cum ſit de præterito, denotat actum perfectum, hoc eſt, attigiſſet terminum reſcriptum ad quem dirigebatur, ſcilicet executoris: alias non eſſet directum ſed in dirigēdo eſſet efficacius. facit c. Abbatem. eo. titu. ibi, qui mandatum apoſtolicū iam ſuſcepit communi, ex tunc poſsit procedere ad prouiſionem, non antea. Ad idem efficaciter facit de appellationi. c. ſuper eum, ubi tenent hanc partē, reputant tex. nec procedit ſolutio aliter opinantium & dicentium quòd illa decreta. bene probat quòd ubi iudici præfigitur tempus infra quod cauſam debet finire, tempus incipit currere à receptione literarum, quaſi ante non ſit negligens ſi non procedat: ſed bene probat, ſi antè uelit procedere, quod non poſſet: dato quòd hæc ſolutio nō procedat. Ratio: quia pone quòd iudex delegatus datus cum certi temporis adiectione ante receptionem literarum proceſsit multū in cauſa, aut ualeat proceſſus aut non. Si non, habetur propoſitum. Si ualet: ergo in poteſtate iudicis taliter dati erit principis intentionem fruſtrari procedendo multū in cauſa antequam literás receperat, ut illud ad tempus præcedens receptionē habeat de lucris: quod non eſt dicēdum. Sit ergo mens illius literæ, quod tempus ideo incipit currere, quia ante datus iudex nō poteſt procedere, per cap. quia diuerſitatem. de conceſsio. præben. cum ſuis ſimilib. Item alia opinio eſſet uera: ergo non uideo quare ille tex. nō determinaſſet tempus debere currere illo caſu poſtquam incepiſſet procedere, ſi hoc poſſet ante receptionem literarū. ſimiliter facit eodem tit, cap. ut debitus, cum ſuo uero intellectu. Ibi enim patet quod impetrans primum reſcriptum, quod

nond

nondum est præsentatum, non potest excipere de ipso contra secũdum, quod iam est præsentatum: donec ipsũm primũ præsentet: quare hoc esset si uirtute primi nondum præsentati posset procedi, non uideo: sed quia ante receptionem primi iudex per ipsum datus nõ potest procedere ut pars contra quam est impetratum non maneat impedita, sed semper habeat iudicem corã quo posset prosequi suam iustitiam. Ideo ante receptionẽ primi de ipso & de eius prioratu excipi non potest cõtra secundũ, quasi non uideatur effẽctualiter esse antequam iudex per ipsum datus posit procedere. de pœ. distin. j. cap. hæc autem uerba. de cleri. non resid. c. relatum. cum simil. Ad idem facit c. cum teneamur. in princ. de præben. ibi, si mandatum nostrũ pro alicuius prouisione receperis. & de rescri. susceptũ. in prin. ibi, suspectum ab apostolica sede mandatum. & eodem titu. c. si pro te. sed efficacius facit eodem titu. duobus. §. si uero. ubi patet, quòd quãdo illi quorum gratiæ per omnia sunt æquales, concurrunt in data: ille præfertur qui primo præsentat suas literas executori habenti potestatem prouidendi. Et ita fuit determinatum in rota me præsente. Indubitatum est autem, quòd si executor nondum præsentatis literis posit facere processus, quòd nõ præfertur suo executori literas præsentans: imò ille qui per suum executorẽ primo fecisset fieri suos processus, per ea quæ not. ibi Ioan. Andan no. glos. mag. uer. hoc addo. Ad idem eod. lib. de præben. cap. ij. in secundo responso. ibi, siue. literas super aliquorũ prouisione generales, siue etiam speciales sub quocunque uerborum recceperit. & eodem titulo. cap. si pro clericis. in prin. ibi, literas. ut eis de beneficiis prouideas etiam si animarum cura sit annexa eisdem recipere. cap. contingat. & cap. si clericus. ibi, à sede apostolica recepisti. & eodẽ modo de offic. delega. cap. quoniam abbas. ibi, mandato nostro susceptio. & de restitu. spol. cap. audita. Præterea satis efficaciter facit, qui bene respicit ordinem literæ. eod. lib. de concess. præben. c. quia cunctis. ubi allegans tex. quòd ad hoc, ut per potestatem datam executori de prouidẽdo auferatur ordinario prouidendi potestas, & promittens exceptionem literarum executoriarum & notificationem earũ factã in iudicio, infert quod adhuc est necesse ut executor notificet &c. fit in processibus quæ fiunt per executorẽ, ut quælibet docet practica. Et si cõtrarium diceretur omni die executores mentirentur in processi-

 bus,

bus, in quibus semper ponunt, noueritis &c.Et breuiter quantum mihi apparet, omnes text. de hac materia loquentes hanc partem innuunt:& nullum text. reperi qui efficaciter oppositũ innuat. partem autem hanc tenent omnes notabiles canonistæ. Primo hoc uidetur esse de mente Ioan.xcvij.distin.c.nobilissimus. & fin.quód ipse idem not.iiij.quæst.v.cap.quisquis. & xxiiij.quæstione ultima.cap.sæpe. gloss. ergo ibidem uidetur esse clara de mente Inno. Nam licet in cap.in quæstione.de restitu.spo.opiniones recitat non eligendo,tamen in decret.cum olim. de priuile. ad finem clare innuit istã partẽ. ibi enim quærens utrũ delegatus posSit probare per testes uel aliàs, quàm per rescriptũ suæ delegationis potestatẽ:dicit ꝙ nõ, antequam sibi fuerit præsentatũ rescriptũ, & per ipsum receptũ,per c.sancimus.xxv.quæst. secunda. Sed si post receptionem perdatur,poterit probari per testes uel aliàs per communia iura : quare hoc esset, nisi quia iudex delegatus ante receptas literas suæ potestatis non potest uti iurisdictione sibi demandata:& per consequens non potest recipere probationes, ꝙ iudex est, qui iam exerceret iurisdictionem probationes super hoc recipiendi prius quàm haberet exercitium iurisdictionis : quod est impossibile. Ad idẽ bene facit, ut ipse idem no.de concess.præben.cap. quia cunctis. §. ex parte.ubi tenet quòd consensus principis committentis & executoris deputati debent concurrere antequam quæratur potestas : quod non uidetur posse esse antequã recipiat literas suæ potestatis: cum ante cõsensum debeat certus esse de potestate sua : quod non est antequam recipiat literas suæ potestatis.per alleg.cap. si beneficia. cum ibi no.per Archid.de præben.lib.vj.Item eandem opinionẽ clare tenet. Sed contrà ibi uidetur Innoc.& contrarium ibi Ioan. de Ligna. & dominus meus dominus præsertim mihi gratiosus, omnes tenere hanc contrariam partem: & ibi uide quæ scripsi post eum pro solutione ad cap. super eo. & ad cap.ut debitus.Hostien.in alleg.cap.ex quæstione.& Ioan. And. ipsum recitat non probando.Eandem tenet clare Guilhel. in Specul.de compe.iudi. §.penultimo.ante fin. quem Ioann. And.nedum non reprobat:imò alleg.concor. eiusdem opinionis. pro eo etiã bene facit quod ipse Ioan.not.de præbend.cap. si cui nulla. ij. responso. in not. ubi innuit, quòd nedum ante præsentationem. imò post, antequã sit processum ad aliquem ex actibus requisitis ad perpetuatio

tuationem iurisdictionis res in literis formæ pauperum censetur integra; ut expiret obitu concedentis: quod non posset esse, si ante præsentationem executor posset facere processus, cum illi ad perpetuationem sufficerent. Sed clarissime tenet & clarissime remittit ibi ad Specul. hanc partem ipse Ioan. de offic. delega. c. quoniam abbas. supra allega. super prima gl. Eandem opinionem tenet Archidiaco. de procurato. cap. is qui. libr. vj. & Guiliel. de mon. lau. de elect. c. constitutionem. in cle. Et Collect. etiam claré loquens in executione gratiarum, qui fuit omnium ultimus & practicus curiæ Romanæ. Dic de rigore iuris hæc opinio est tenenda, in allega. decret. ex conquestione. de restitut. spolia. auditis. etiam licet nõ habeam dicta sua, quòd Fed. de Senis in executione disputauit istam quæstionem & determinauit pro ista parte nõ reperiri & contra disputationem, sed in consiliis suis conclusio. xxv. ipsam tenet Ioan. de Ligna. clare idem in reportatis suis. de officio delega. cap. quoniam. & plenius in allega. decre. ex conquestione. de restitu. spolia. unde uidetur iudicio meo nõ esse tutum à tantorum uirorum opinione, quã nullus glossator reprobauit recedere: maxime quia in ratione & mente iurium fulcitur. Nec obstat quod alleg. ad oppositum: uidelicet quòd cum in istis rescriptis etiam in beneficialibus consideretur tempus datæ ex ipsius tempore executor suam potestatem, cuius exercitium cum non reperiatur iure ligatum, uidetur debere concurrere cum eadem. Respondeo & dico, quòd in rescriptis diuersa tempora consideranda sunt. Si enim quæratur de ipsorum rescriptorum efficacia quo ad hoc quòd possint uel nõ impugnari propter aliquod tacitũ uel expressum: fateor quòd attenditur tempus datę: & pro hac parte allegatum est. Sed si quæratur de ducendo potestatem datam per literas in exercitium, & de ipsius potestatis perpetuatiõne quo ad ipsius iudicis personam: attenditur tẽpus receptionis literarum per iura alleg. pro hac parte. Et ita notat de plano Guil. de mon. lau. de rescrip. c. literas. in cle. pro hac parte facit, quia dantur tres iudices cum clausula, quòd si non omnes &c. si alter sit impeditus procedere & recuset, nõ propter hoc possunt alii duo reuera cum iurisdictionem habente procedere quousque ad eorũ notitiam hoc peruenerit. ut de rescript. sciscitatus. uer. dummodo. & de offic. deleg. c. prudentiam. circa prin. ibi, in hoc autem casu. licet Ioan. Andr. aliter distinguat, uide-

licet inter impedimentum perpetuum uel temporale ineuitabile, in quo non est opus exceptione: & tūc sufficit ex illa: quia tunc probatione non est opus, & impedimentū temporale euitabile, puta incommoditate uel uoluntate: & habeat locum opi. Inno. per quod tunc talis collega ipso iure non perdit iurisdictionem, & opus esset prorogatione uel exceptionis propositione; quæ prorogatio in delegatis non habet locum: uide in regula, cum qui. in quæstione, sed tamen. Barto. tenet contrarium indistincte. ff. de condi. & demonst. l. multum. in fi. & ff. de iudi. l. ij. facit quia talis hæsitatio concernit fundamentum iurisdictionis. simile ff. de hæredi. instit. hæres institutus. in fi. cum multis similibus allega. in cap. cum qui. in quæstione per Ioan. And. Secus si aliqualiter subsidium concerneret. ut l. secunda. ff. de iudi. in fi. nisi esset apposita: quod si bene, uideas per teipsum. & uide Bar. ubi suprà.

a ¶Præsumitur. *Præsumptio secundum Goffred. in summa, est alicuius facti dubij quandoque plena, quandoque semiplena probatio.* Et *nota quòd præsumptio concipitur ex circunstantiis facti. xxxij. quæstione v. nec solo.*

b ¶Loco tituli. *Titulus quot modis dicatur, uide gloss. in cap. fin. de offi. Archi. & in cap. dudum ij. de elect. & ibi doct. in gl. in uer. utrunque.*

c ¶Iurisdictio. *Quot modis sumatur iurisdictio: qualiter diffiniatur: & qualiter diuidatur, not. in auth. de defen. ciuit. §. ipsos quoque. & §. oportet.*

¶De probatione doli. Rub.

Conclusio CXI.

SI MVLIER quæ dicitur in ætate xvj. annorum recognouisse sensum, dicat se per dolum aduersarii ad hoc inductam, audienda est, licet nō dat in articulis in iudiciis, per quæ probandus est ille dolus. Consilia. Salua omni reuerentia puto quòd si super dolo aduersarii directe principaliter & immediate se fundet: debet omnino deducere aliqua specialia, quæ possunt cadere in mentes testium, ex quibus dolus uerisimiliter potest præsumi. ratio est: quia qualitercunque quis ciuiliter uel criminaliter agat, uel excipiat de crimine uel facto famoso quod alteri impingit: nō admittitur cum tali alterius uerbo uel discrimine, nisi specificet & declaret. ff. de accusatio. l. libellorum. & de iniuriis. l. prætor edixit. in princ. extrà, de procurato. de electio. ca. primo. & cap. ut circa. lib. vj. & cle. constitutionem. eodem titu. de test. cap. præsentium. lib. vj. & de excep. pia. eo. lib. Et est ratio: quia licet probata exceptio ipso iure non

non infamet infamia iuris, nota tamen est de facto eius opinio: ut de ordin.cog.cum dilectus.in fi.cum ibi not.& de testi. testimonium.in fi. Quæ quidem infamia facti grauis est: quia repellit quem à dignitatibus.l.ij. C.de digni.lib.xij. notat Innoc. de elec.per inquisitionem.ideo non mirum, si sub tali discrimine uagari non liceat.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXII.

SVRROGATVS tenetur iustificare ius illius ad quod seu in cuius locū surrogatur: & per cōsequens probare omnia expressa uel tacita in gratia primi quæ ipse primus probare tenebatur. Cōsilia. Hic enim proprie locum habet regula, cum quis in ius.de regulis iuris.libr.vj. Nec obst. quòd ius autoris nō tenear ita clare probare, sicut meum proprium: iuxta ea quæ no.infrà in pluribus cōclusionibus, quia illud habet locū, cū ius autoris in dubiū nō reuocatur, nec super eo principaliter agitur, & dubitatur, sicut in proposito lis principaliter hic uertitur super iure actoris. fa. not. Innoc. in cap.primo. de concess.præben.libro vj. Item quia in lite & litis onere iste est surrogatus, & hoc regulariter uerum. Quandoque tamen ad aliqua arctaretur autor si uiueret, ad quæ non deberet arctari surrogatus, iuxta ea quæ no.j. in una conclusione: & maxime super habilibus & promotiōe ad ordines ac legitimitate ipsi⁹ autoris: q̃a facilius fuisset ipsi autori ista probare, quàm surrogato.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXIII.

MAGISTRATVS in artibus expressus in literis impetrantis probatur bene per literas nationis Gallicanæ. Consilia. Ratio est: quia sufficit probatio minus plena.[a] ut probat conclusio proxima sequens.

a ¶Probatio minus plena. *Quot sunt gradus probationum: quæ sit plena & semiplena & plenissima probatio, & ex quibus inducatur: & an sit dare mediū inter probare & non probare: & quæ sint scriptura quæ probant: uide plene per Bar. in l. admonendi. ff. de iureiuran.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXIIII.

SI IMPETRANS expressit se magistrum uel presbyterum uel aliam talem qualitatem habere: oportet quòd probet ista, si negantur: & nō oportet plene probare, sed sufficit summaria probatio. Ideo sufficit quòd probet famam seu habitum & reputationem. de hoc per Ioan.And. in c.exceptionis. de litis contesta. & regula, infamibus.de regu.iur.lib.vj. Consilia. dic de his ut dixi suprà conclusione.lxxvj.

¶ De rescr. Et de praeb. Rub.

Conclusio C X V.

FALSA expresio litis pendētiæ uel appellationis, interpositæ facta in gratia super surrogatione obtenta in iure & lite, licet impediat surrogationem in lite: non impedit surrogationē in iure. Cōsilia. Item ꝙ falsa expresio seu quę nō inducit ad citius cōcedēdū nō uitiat gratiā. no. Inn. in c. in nostris. uide suprà cōclusione iiij. Ista cōclusio habet duas partes. Prima pars huius cōclusionis nō habet dubiū: quia in eo qđ nō est, quis surrogari nō potest. de iure pat. cap. quòd autem. de eccle. edifi. cap. ad audientiam. Sed ut hic fiat dubiū, pone quòd lis erat facta: fuit mentio de lite & statu litis falsa: ut quia non ita se habebat status litis, ut narratū est; uel nō est bene ex toto expressus status litis: nunquid erit per hoc gratia surreptitia quo ad litem? puto quòd non, per motiua quę circa partem huius quæstionis statim subdam. Secunda pars huius conclusionis prima facie uidetur dubia propter falsam expresionem, quæ uidetur mouisse ad concedendum: quia forma literæ habere solet, quòd papa procedit ad surrogationem faciēdam, ne lis careat legitimo defensore: ergo occasione litis uidetur facere gratiam. Sed nihilominus sto cum conclusione: quia nō omnia falsa expressa reddūt gratiam surreptitiam: sed ea sola, de quibus est uerisimile, quòd eis non expresis papa non fuisset ita facilis ad concedendum, ut deduxi suprà. iiij. conclusione. Modo ita est, quòd ista falsitas non est talis, quòd de ea sit uerisimile quòd eius expresio mouerit papam ad cōcedendum: seu quòd ea non expressa non fuisset ita cito concessurus: imò uidetur de iure totum cōtrarium: uidelicet quòd debuisset mouere potius ad denegandum, quia de iure beneficium quod uacat lite pendente donec lis pendet nec est conferendum nec in ea surrogatio faciēda. extrà ut lite pen. den. cap. primo & ij. lib. vj. etiam per papam, nisi uellet uti de plenitudine potestatis. ut clemen. j. eod. titul. uerisimile autem est, quòd princeps uelit plus facere secundum ius quàm contra: ut l. digna uox. C. de legi. ff. de lega. iij. l. ex imperfecto. Nec est uerisimile papā uelle uti in dubio plenitudine potestatis. no. Inno. de elect. innotuit. in fine. Sed pone ut s. dixi, quòd facta fuit mētio de lite minus plena, uel non ex toto uera, quo ad statū causę: certe adhuc puto, ꝙ nec quo ad surrogationē in lite, nec in iure est surreptio. Nam quandocūq; uariatio qualitatū seu specierū sub genere cōtentarum nullum

effect

effectũ inducit:nil ad rumbũ:de eorũ expreſsione no.gl.de exc. pia.ſuper uer.ſpeciẽ.li.vj.& do. Bar.de accuſ.l.liberorũ.in dicto eius bene notabili.Modo ita eſt quòd in quocũq; ſtatu ſit cauſa, ita cito papa eſſet conceſſurus uel denegaturus:igitur ſemper eſt locus deductioni quam fecit in iiij.cõcluſione. Nec ob.c.inter monaſteriũ.de re iud.cũ cõcor. quia loquitur ubi agitur de cauſa de uno iudice in aliũ trãſferenda.Et eſt tunc ratio:quia ſecundũ quòd iudex plus uel aliter proceſſit in cauſa: ſecũdum hoc pręſumitur ipſe eſſe melius de cauſa informatus: & ſecundũ hoc quòd pręſumitur melius informatus, ſecũdum hoc præſumitur quòd papa minus uelit cãm ab eo auferre:ut ff.de excu. mino.l.penul.in princ.§.ſi poſt actam cauſam.ratio: quia papa propter delegatiões intẽdit nõ perſonis delegatorum ſed perſonis litigãtium prouidere. extrà de offic.deleg. c.communi. Nec ob.quod dictũ eſt, uidelicet ꝙ ſit forma literarũ:ut cã nõ careat legitimo defenſore &c.dico enim quòd cũ papa prouidet de beneficio litigioſo, ſeu ſurrogat ipſe in eo duas gratias facit.Vna eſt quòd cõtra ius commune.c.alle.extrà ut lite pen.lib. vj.& in cle.j.eo.titu.ipſe diſpenſat. Alia eſt,quia ipſe prouidet, unde licet dicta clauſula,ut cauſa &c.apponatur in prin.literarũ:nõ debet ad ſecũdã gratiam, ſed ad primam referri: ratio eſt quare non ad ſecundã,quia ſi ad eã referretur, mala eſſet cauſa, per iura alleg.extra ut lite penden.c.j.& ij.lib. vj. in cle.e.tit.c. j.ſed quòd referatur ad primam gratiã bene eſt: quia per hoc ꝙ datur ſpecialis defenſor cauſæ, pręſumitur ꝙ lis meliori Marte incedat.arg. c. ſi.de electio.libr. vj.& l.fin. C. ſi per uim uel alio modo. Alibi fit mẽtio de pluribus gratiis ſimilibus, quare una cõceſſa nõ videtur alia cõceſſa, niſi ſit expreſſum. de pręb.non põt.lib.vj.Nec inefficacia uniùs aliã uitiat.de reſcr. ſi pro tẽpore. li.vj.quia hoc caſu uidetur abũdãs cautela inutilis.C.de teſta.l. teſtamẽta omnia.Et hoc uerum cũ inutilis eſt abſq; uitio ſurreptiõis ſolũ ex defectu materiæ. Si eñ eſſet uitioſa diſpẽſatio ratione ſurreptionis:ut puta quia fuiſſent aliqua expreſſa falſa tãgẽtia ſtatũ cauſæ ad mouẽdũ papã ad cõcedẽdũ,& quæ mouere de iure uериſimiliter potuiſſent: tunc prouiſiuã gratiã etiã uitiaret,quia ſublata uia per quã ſolã põt ad terminũ ueniri,terminus ex toto uidetur eſſe ſublatus:ut c.dudũ.uerſi.inſuper.cũ ſimi.

¶De proba.De præb. Rub.

Concluſio CXVI.

SI petẽs cõfirmationẽ uel ſurrogationẽ in ius aduerſarii dicat

dicat se fuisse beneficium canonice assecutum:sufficit probare quòd autoritate ordinaria fuerit illud assecutus:licet assecutio non ualuerit obstãte impetratione aduersarii,in cuius locũ surrogatio dicitur esse facta.[a] Consilia. Ista conclusio habet duas partes. Prima de cõfirmatione. Secunda de surrogatione.& ad secundã refertur clausula,obstãte impetratione aduersarii &c. posita in fin.Venio ad primam partem de cõfirmatione:& dico ueritatem obtinere,dummodo totum hoc propter quod assecutio huiusmodi cõfirmatione egebat,aliàs sit bene expressum,aliàs secus: quia papa non uidetur uelle tollere quod ignorat.extrà de cõstit.c.j.lib.vj.cum concor.Et ideo confirmatio nõ ualidat nullitatem,nisi ex scientia certa.de fid.instru.inter dilectos.§.cũ igitur.& quia una nullitate sublata alia remanet: ut ar.ff.de serui.urb.prædio.l.si domus. extrà de fil.presby. c.j. de usu pa.ex tuarum.de priuile.pastoralis.Nec' ob.uersi.canonice, quia intelligitur illud uerbũ ciuiliter.subaudi nisi inquantum impugnari posset ex impedimẽto expresso,ut uerba reducãtur ad meritẽ,uel contrarietatẽ euitent.ar.de uer.signi.super his.in c.intelligẽtia.iuncto c.cum expediat.de elect.lib.vj.nisi enim tumuisset de impedimento,non supplicasset pro confirmatione. Vel exponitur canonice,habito respectu ad canones cõmunes, secundũ quos collatio facta per ordinariũ est legitima:licet ius speciale reseruationis ipsam impugnet.Nũc uenio ad secundã partẽ conclusionis:uidelicet de surrogatione:& hic repetantur quæ dicta sunt circa primã partem,inquantũ ualent hic cõuenienter adaptari.Ratio huius secundæ partis est,quia cũ per surrogationẽ uoluerit surrogatus nouum ius siue nouum titulũ sibi acquirere,quod non potest fieri,si ex primo titulo iam ius habuerat:ut ff.de uerbo.obliga. l.ubi autem non apparet.§.fi.& instit.de actio.§.sic itaq;.fateri oportet quòd ad canonizationem ipsius surrogationis non oportet omnino probare ueritatem tituli primi & eius iustificationem:quia ista esset contrarietas per proxime dicta.Sed fateor bene quòd debet probare narrata eo modo quo dixi suprà conclusione lxxvj.& sufficit etiam per cõsequens,quòd probetur factum carẽs adminiculo iuris:uidelicet præcedens collatio uel impetratio obtenta à superiore:licet de facto & non de iure,prout conclusio habetur.

a ¶Subrogatio dicitur esse facta. *Nota quod subrogatio quæ fit à iure in loco alterius rei quæ res haberi non potest:sapit naturam eius in cuius*

ius locum subrogatur. Sicut ergo nõ ualet alienatio rei litigiosæ: ita nec ualet alienatio rei æquiualentis quæ in locum eius subrogatur. ut in c. ecclesia. ij. ut lite pendente.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CXVII.

SI APPELLETVR à grauamine extra iudiciũ ab episcopo ad archiepiscopũ: nõ potest appellatus uel appellans petere, quòd primo cognoscatur de articulo grauaminis: quia ille est idem cũ articulo principali: sed potest petere. ut primo cognoscatur de appellatione an sit talis quæ deuoluat obiiciẽdo appellatũ nõ fuisse infra x. dies:
a uel apostolos[a] debite non esse petitos: sed si nõ obiecit hoc, & appellatio sit alias deuoluens processus factus super articulo grauaminis illa cognitiõe omissa bene ualet. uide de appella. Romana. §. si uero uocatis. li. vj. & no. in c. Romana. de foro cõpeten. in additione. circa princ. a gloss. Consilia. Ista conclusio est indubitata in terminis suis, uidelicet cũ de episcopo ad archiepiscopũ appellatur. Ratio primi dicti est, quia ubi non est diuisio materialis & suppositalis: ibi separatio fieri non potest, ut de se patet. Et per hoc concluditur idem fore dicendũ ubi appellatur à diffinitiua; quia ibi etiam est articulus grauaminis, diuisionem nõ recipit à negotio principali: & probat identitas rationis. De secundo est casus in d. §. si uero uocatis. Tertium etiã non habet dubiũ. Ratio est: quia illa quæ annullant, nec uitiãt ipso iure, sed ope exceptionis opposite si tacite omissa fuerit, nõ nocent: quia imputet sibi appellatus quæ potuit excipere, & non excepit, ut C. sen. rescindi nõ posse. l. ij. cũ similibus. Ideo dixi in suis terminis: quia si esset appellatum ad papam, & fuisset processum etiam omisso articulo grauaminis iudicialis illati ante sententiam à qua fuisset appellatum, ualeret processus, si partes non cõtradixissent. ut ca. cordi. de appel. lib. vj. imo altera parte uolente secundũ Innocen. ibi: saluo tamen iure expẽsarum. Et ita seruamus saluis his quæ notaui circa hoc supra cõclusione xxxvij per quæ ista omnino intelligas, suppleas, modifices & restringas.

¶Vel apostolos. *Quid sint apostoli, unde dicantur, & de quadruplici eorum specie & eorum formis, uide Specu. in iiij. parte in tractatu libel. §. sequitur. uer. apostoli. Et nota quòd communiter seruatur, quòd expensis appellantis sint tradendi.*

¶De fide instrumentorum. Rubri.

Conclusio CXVIII.

SI instrumentum de datione apostolorũ & petitione eorum

rum habeat bonam datam, quo ad pontificatũ, sed malam de to to uno anno quo ad numerũ an norum domini: nihilominus sta tur ei. Consilia. Sed cõtrà uide- tur: quia contrarietas uitiat to- tum. argu. ff. de lego. iur. l. ubi re pugnãtia. C. de fide instru. l. scri- pturæ. & extrà eo. tit. c. imputari. Item. ar. no. de simo. si ad sacros. ff. ad l. Corne. de fal. l. eos qui. Itẽ quia sic alterum saltem habetur pro nõ scripto, & cũ saltem an- nus est substantialis, igitur. ff. de uerbo. signifi. l. Paulus. facit ff. de excusatio. tut. l. ij. & alia allegari possent quæ reperies per Ioan. Andr. in data. lib. vj. Dici potest quód in actu de quo agitur ꝙ est executiuũ appellationis præ- cedentis, præsumitur appellans diligens in appellãdo, sicut ex- pectans in acceptando, no. Pau. de concessi. præben. c. j. in clem. Item quia illud est de modicis, & non tam præiudicialibus. Itẽ fa. alleg. de errore per Ioã. And. in loco prælleg. uidelicet su- per fin. lib. vj. licet cõtra uidean tur facere no. per Dy. alleg. per Ioan. Andr. super dicta data. Et hãc partem uidetur tenere Dy. facit quia per hoc quód agitur de petitione apostolorum super certa appellatione, præsumitur quod post appellationẽ &c. qa aliàs petitio fuisset super re in- excogitata, quod nõ est præsu- mendum: uideatur ergo quali- ter constat de data appellatio- nis. Et per hoc poterit haberi concordia, de qua not. Ioã. And. super dicta data.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CXIX.

LICET procurator ad agẽdum à domino constitutus possit omnia quæ sunt necessi- tatis quo ad expediendũ ea quæ sunt iurisdictionis cõtentiosæ: non tamẽ potest facere gratio- sa & uoluntaria. Ideo nõ potest se offerre ad uoluntarie confi- tendũ: nec etiam facere gratiã, quód ad uidendũ testes iurare ipse uel dominus eius non de- beat euocari: sicut de uicario: ut de offi. uica. c. fi. li. vj. iuncto c. ex frequentibus. de insti. facit c. ec- clesiæ. de sup. negli. præla. lib. vj. cum ibi not. per Ioan. mo. in fin. glo. suæ. iuncto c. de institu. eo. lib. & c. illa. ne sede uacan. quod dicitur notasse Cyn. in l. ij. C. de iura. calum. circa primam oppo- sitionem. not. in ca. j. ut lite non contesta. Consilia. Vide de ista conclusione infrà.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXX.

SI AVDITOR corã quo est causa ubi uidet ꝙ articu- lus est de iure partis & de bona materia: licet sit nimis ge- neralis: debet & potest dice- re parti quód se declaret: aliàs quód articulum repellet. Con- silia.

filia. Plus dicit Fa. de ra. ut recitat Cyn. C. ut quæ desunt aduo. super quod si aliquid fit notum iudici ut priuato: iudex potest hoc reducere ad memoriã partis: ut puta pactũ de non petendo reo factum. Plus dicit ibi Cy. post Pe. quòd ea quæ cõcernunt aptitudinem uel ineptitudinem causæ potest iudex supplere in facto: ut C. de procura. l. exigendũ. modo hoc cõcernit ineptitudinẽ: uidelicet uaga generalitas articulorum uidetur, quanquàm in alijs curijs fieret de hoc maior dificultas. Ista tamen curia quæ ueritatem exquirit, admittit bene, quòd iudex suppleat quãdoq; de facto: maxime dubia mouẽdo parti. Et hoc est quod dicit Cyn. in d. l. una. C. quæ desunt aduoca. quia iudex potest supplere de facto quærendo, alleg. l. asiduis. ff. de lega. iij. & facit pro hoc, quia mouere dubia, non est supplere reuera in facto, sed in iure. Et hũc modum quasi adinuenit uel magis frequẽtauit in palatio dominus quondã bo. me. dominus Neapolitañ. dum fuit auditor. quem modum multũ sequor: quia per hunc modum ueritas multũ faciliter aperitur: & qui seruat hũc modum uix potest in causis decipi. Itẽ solemus in palatio supplere uel auisare in facto præsertim circa ea per quæ reddere tur processus nullus: quia interest iudicis, quòd processus eius non sit nullus: & sic potest intelligi dicta l. exigendũ. secundum unum intellectum: de quo uidebitis infrà in quadam cõclusione, & notorie resultantibus ex actis. Et hoc est quod dicit Cy. a in d. l. una: quod in notorio [a] iudex potest supplere de facto. ut ff. fini. re. l. si ruptione. §. inter. & de feri. l. ij. modo generalitas reddens articulũ repellendum, est uitium notorie resultans ex actis: non tamẽ debet dare modum parti articulos reparandi: quia tũc suppleret officiũ aduocati: quod esse non debet: ut l. si quis. & l. prætor. ff. de iurisd. om. iudi. Caue: quia talia non cõsueuimus facere in materia criminali, uel obiectiua: sed solũ dum agitur de coadiuuanda ueritate circa ius partis. Nec debet fieri in casu in quo aperietur per hoc graue præiudicium parti contra quam: quia iudex non tantũ debet uelle coadiuuare ueritatem unius partis, quòd alteri nimis obsit.

a ¶In notorio. *Nota quòd notoriũ triplex est scilicet iuris, facti, & præsumptionis: de quibus uide in dictionario Albe. de ros. sub ista dictione, notorium.*

¶De appellatio. Rubri.

Conclusio CXXI.

SI IUDEX successiue pluribus uicibus idem grauamẽ & omnino simile intulerit, & pri

prima uice fuerit ab illo appellatum in scriptis & in debita forma: an si post alia uice ab alio grauamine primus appellãs de nouo uerbo appellat secundũ formã schedulæ primæ appellationis, quam quo ad istum effectum producit & petit inseri in actis, ac uult haberi pro inserτis, nihilominus dicitur appellatio sine scriptis facta, quia uerbo appellauit licet secundũ formam schedulę. Diuisa tamẽ fuerunt consilia. Ego enim cũ quibusdam tenui appellationẽ uideri esse factam in scriptis: quia si illam schedulã tenens dixisset uerbo se appellare secundũ illam schedulã, sufficeret: ergo & hoc casu cũ ibidem sit porrigere & porrectam de nouo producere. Illa enim schedula quæ tũc repræsentauit appellationem à primo grauamine: nũc repręsentat appellationem a secundo, & nomina significant ad placitũ: & considerãs est effectus & mẽs plus quàm uerba. Nec ob. quòd uiua uoce appellauit: quia debet intelligi quòd uiua uoce dixit se appellare secundũ illam schedulam: sed hoc non obstañ. maior pars noluit exaudire. Cõsilia. Puto ꝙ consilia bene processerunt, quia appellãs talis tenetur causam inscribere. ut ca. cordi. de appella. in vj. quod nõ facit iste: quia pro huiusmodi appellatione scripturam nullã facit. Præterea quia aut talis secundũ schedulã appellat: id est, quia uult modo uerbo appellare, modo consimili, sicut appellauit tũc dum per illam schedulã appellauit: & tũc non in scriptis, sed uerbo appellat, ut de se patet. Aut ideo appellat secundum istam schedulã, quia uult ꝙ illa schedula habeat modo tãtũ importare suam appellationẽ quã uerbo fecit, & nõ ante uel post: & hoc certe esset contra mentẽ c. cordi: quia scriptura nõ requiritur pro momento, sed pro deliberatione iudicem instruendo & partem. Aut ut pro modo & post pro semper importet & significet suam appellationem: & tũc aut uult per hoc quòd desinat significare, & importat primam appellationẽ: & hoc certe non est uerisimile. Aut uult quòd simul significet ambas appellationes: & hoc certè est impossibile: quia uerba restricta ad unum suppositum solum, simul & semel duo supposita importare non possunt saltem uniuoce, & in eadem oratione: ut probat c. abbate. §. pen. de re iudica. lib. vj. Modo prima appellatio erat una singularis loco & tẽpore & facta singulariter descripta: nec potest dici suppositaliter seu materialiter eadẽ appellatio nunc quæ tunc: nec eadem pars, nec idem grauamẽ: licet enim nunc uerbo possit dicere

cere & formare facere, quòd scriptura apta ex sui dispositione unicam appellationem importare & importás in actis unã iam factam eodem significato manente aliam licet omnino similem appellationẽ importet: quia hoc esset in unico supposito materiali ponere pluralitatẽ: quod est impossibile.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXXII.

SI IMPETRANS Urbaninus reuocatus per Grego. possessor dicat se admissum p ordinarium, nedum ut apostolicus, sed etiam ut ordinarius, & Gregorianus impetrans det ꝙ imo apostolicus & non aliter: materia Gregoriani licet sit bona, tamen minus generalis est: ideo repellenda est. Fui tamen in contrarium per cap. tertio. de proba. secũdum me quòd testes super materia dicta nõ possunt deponere redden. causam, ut in d.c. Nec ob. quòd si non fuerit tunc receptus ut ordinarius, potest esse quod aliquo tempore &c. quia negatio præcedens totum tempus etiam sequens negat: ut ff. de rebus dubiis. l. is qui ecclesia. §. utrum. Sed super hoc fuit responsum per domi. Pe. de Sarcen. ꝙ quia materia negatiuæ prædictæ de natura sua nõ ualet nisi coarctata ut articulus admittatur: oportet quòd detur articulus coarctatus: & ita non sufficit generalitas antedicta. Consilia. Facere uidetur pro ista responsione, quòd articulus est obiectiuus, & requirit specificationem. de elec. ut cap. circa. & c. constitutionem. & de testi. præsentium. & de exceptio. pia. lib. sexto. Sed nihilominus supposito facto credo me benẽ dixisse: quia ita erat in facto, quòd eodẽ tẽpore prętendebat dictus Urbaninus se fuisse utraq; authoritate receptum: & hoc nitebatur per unum instrumentum probare, in quo prima facie caueri uidebatur eodem tempore utrũq; factum: uidelicet receptionem apostolicam simpliciter & pure: & receptionem ordinariam factam fuisse sub hac conditione, si prima receptio non ualeret: & certe satis tunc esset coarctata huiusmodi negatiua, per not. Ioannis Andræ. de electionib. bonæ, in nouella. quia si præsens fuit tunc in capitulo, debuit uidisse & audiuisse quæ tunc ibi fiebant. Sed dic mihi an receptio conferens titulum potuit fieri sub conditione prædicta? Et uidetur quòd non per cap. ij. de electionibus. libro sexto. cum ibi not. Dicitur enim quòd electio incerta non ualet nec alternatiua nec conditionalis: & glo. ibi no. quòd idem in collatione & in conditione etiam tacite subintellecta, nisi exprimatur.

Breuiter puto contrarium: quia conditio tacite fubintelligebatur,& eo modo quo fuit expreffa: quia ius in re ex pluribus cau fis nō quęritur,ficut poffefsio.ff. de acquir. poff. l.ij.§. ex pluribus. ff. de uerbo.obliga. uerfic. autem. §.fin.inftit.de actio.§. fic itaque.Et de fide inftru.inter dilectos. §.cæterum.in fi.Igitur nō uitiat per not.per me fuprà fatis clare conclufione xvj.& qualiter refpondeatur ad not.in dicto ca.ij. dic omnino vt dixi fuprà cōclufi.lxxvj.& tene menti.

¶De probationibus. Rub.

Conclufio CXXIII.

TENVIT Pet.de farce.cū magna parte dominorum quòd proceffus iudicis remifsionis deputatæ ad partes pro eo quòd præfentata fuit per unam de partibus principalibus, & q̄ altera pars non fuit citata ad uidendum aperiri & ad cognofcēdum figillum &c. non eft nullus: aliis tamen contrarium afferentibus. Confilia. Vera eft opinio do. Pet.quia iura dicentia fententiam latam non uocata parte nullam effe,loquuntur in diffinitiuis: fecus in interlocutoriis & aliis procefsibus: not.Innoc. de procura.auditis. In his enim reperitur ius irritans: igitur ualet cum fit factum. circa quod uide omnino quod fcripfi fuper conclufione xcij. Hic funt tria dubia in effectu. Primum: quia commifsio & remifsio fuerunt præfentatæ per partem principalem, non per nuntium iuratum: fed hoc non reddit factum nullum.Ratio eft in promptu: quia aut confideramus literas apoftolicas directas iudicibus, & in illis non eft dubium: quia etiam productę per partem fidem faciant,cum fint apertæ & bullam habeant, ficut etiā quælibet publica inftrumenta producta per partem. aut ponderamus rotulum articulorum & interrogatoriorum miffum fub figillo auditoris interclufum: & adhuc licet iudex remifsionis potuiffet exigere probationem figilli,& aliàs in negotio fuperfediffe: tamen quia fidem adhibuit & procefsit, & proceffum fuum cum dicto rotulo & literis apoftolicis remifit,non eft fuper hoc ulterius difputandum. ratio eft: ex actis originalibus auditoribus habitis in curia inter partes, apparere poteft manifefte,fi illi articuli & illa interroga toria iudicibus præfentata fuit illa quæ fuerat deftinata ad partes. Si uero interlocutoria non fuerint reportata, adhuc illud nō uitiat ipfo iure. ut c.per tuas. de tefti.cum ibi not.Secundum dubium facit,quia pars non fuit citata ad uidendum aperiri, fed illud eft folutum per dictam cōclufionem xcij. Tertium dubium, quia figillum non fuit recognit

cognitum: sed solutum est per ea quæ dicta sunt circa dubium primum.

¶De sententia excommunica. Rubri.

Conclusio CXXIIII.

SI PRAELATVS contra quem literæ ad beneficium sunt impetratæ executoribus præcedentibus dicat se uelle parere, & post ex causis probabilibus dicat se parere nolle & appellet, & ideo excommunicetur: non censetur excommunicatus pro manifesta offensa[a]. Cõsilia. Nec mirum est, quia uoluntas huiusmodi etiam non est de natura sui obligatoria, imo est ambulatoria: ut ff. de iurisdi. omn. iudic. l. si conuenerit. nec dat iurisdictionem alias nõ habenti: ut l. priuatorum. C. de iudi. nec potest ualidare literas alias nullas. c. auditis. de elect. nec eas ampliare seu impugnare, cum non ab ipso, sed à papa emanent, & dependeant solum & duntaxat. Prima quia possibile est quòd ignoraret tunc huiusmodi causas, & nũc eas sciat: igitur cum causarum probabilitas quam nunc prosequitur reddit rem dubiam: propter talem voluntatem præcedentem nudam & crudam non potest reddi res huiusmodi ita certa. fa. c. venerabilibus. §. secus. de sent. excommu. lib. vj. Præterea potuit esse quod voluit tunc & male ex ignorantia iuris vel facti vel male ex inordinata sua voluntate & in preiudiciũ sui, & quod nunc non velit, & bene faciunt lecta & not. C. de sacrosanct. eccle. l. iubemus. §. sani.

a ¶Excommunicatus pro manifesta offensa. *Nota quòd in ecclesia nulla est maior pœna quàm excommunicatio. xxiij. q. j. corripiantur. ideo iudex debet incipere a suspensione seu interdicto personæ: & demum uenire ad excommunicationem, quod est contra prælatos nostri temporis: qui immediate pro qualibet causa fulminant sententiam excommunicationis: & frequenter ecclesia ducitur in contemptum. Notat Abbas in c. clericos. de coha. cle. & mulie.*

¶De probationibus. Rubri.

Conclusio CXXV.

SI APPELLATVS uel appellans in commissionis impetratione per eum facta & producta narrat sententiam esse latam: talis narratio fidem facit. Consilia. Facit not. Ioan. andr. de iureiurando cum impositionibus. in nouel. lib. vj. ubi deducit qualiter narrata in iudicio probant etiam in alio iudicio. Sed contrà: quia uerba narratiua non prolata propter se, sed propter aliud, confessionem non inducunt. C. de testa. mili. l. ex his uerbis. & ff. famil. hercisc. l. qui familiæ. Solutio. Dico quòd si illud tale prolatum

latum propter alıud nihilominus est tale qd,de quo pro nűc etiam principaliter agitur, uel quod inter partes in dubiũ reuocatur:tunc certe bene uerba super hoc narratiue prolata facerent confesſionem,& probationem: quia tunc non censentur proferri incidenter,sed principaliter:& ita propter se,ut si respondendo interrogationi partis aduersæ uolentis contra me agere communi diuidundo narratiue ipsum esse hæredem pro parte, cum de hoc dubitaretur uel ageretur forte in modum a causæ: ut ff.de donationibus.l. quidam.& ff.de interrogatoria actio.l.de ætate.§. qui interrogatus.& ita intelligo not.Ioannis Andræ.posita in dicto capitulo,cum impositionibus.alleg. Idem credo si ad aliquid consequendum & principem mouendum &c.Ita procedunt not.Ioã. Andræ.posita in dicto capi.cum impositionibus.allega.Idem dispositiue in articulis ut admittatur ad id probandum.hoc dicat pars:quia his casibus nõ censentur uerba simpliciter narratiua, sed dispositiua. Item quia qui uult consequens &c.l. illud.ff.de acquirenda hæreditate. Et ista colligere potes ex dictis Cyni in l.j.C. de fal.cau. adie.aliter uerba narratiua non probant: ut l.ex his.& l.qui familiæ.alleg.

¶De rescriptis. Rubr.

Conclusio CXXVI.

IN EXECVTORE deputato ad confirmationem electionis habet locum c.statutum. de rescrip.lib.vj.uidelicet si impetrans impetrat specialiter cõtra certum,& sunt ambo eiusdẽ diœcesis & impetratur in tertia: totus processus erit nullus. Sed si impetretur contra illos quorum interest generaliter nullo certo competitore expresso:tũc secus secundum aliquos. Tenui contrarium:quia tacitum nõ ualet plus quàm expressum[a].l.qui ad certam.ff.loca.Si tamen impetret episcopus diœcesis alterius:Papa uidetur tunc ex certa scientia,non ob.c.statutum.uelle quòd ualeat processus habitus extra communem diœcesim &c.quia narrata &c.dixi in c.j. de consti.lib.vj. in repetitione. & in hoc fuimus concordes.Cõsilia. Ista conclusio habet tres partes. Prima est clara coniungendo.c.fi.de elec.lib.vj. cum c. statutum.alleg.Secunda pars habet dubium;quia necessario requirit distinctionẽ.Nam aut loquimur de parte illa illius c.quę loquitur de qualitate personarum,quæ possunt à sede apostolica uel eius legato tunc deputari:& ponitur in §.j.Aut loquimur in parte tertia,quæ dicit ubi deputati iudices possint procedere:& ponit in §.nullo quoqꝫ. Aut

Aut quærimus de secunda parte quæ statuit ad quæ loca seu cum qua distantia ualeant iudices huiusmodi deputari:quæ ponitur in §.cum uero.& §.cũ autem.Aut loquimur in aliis partibus quę ponũtur in §.insuper.& §.sequentibus.usque ad fi.Si loquimur de prima, tertia & aliis partibus dictæ decretalis præter secundam,credo huic secundæ parti huius conclusionis locum non fore,sed potius primæ,quæ habet dictæ decretali locum nõ fore:quia non subest ratio quo ad illam, quare recedi deberet quo ad eam à dicta decre. cum conuenienter in eis ualeat obseruari:& non reperitur cõtrarium esse à dicta decre. exceptũ. Sed in secunda parte decre. satis est dubium.Sed hic subdistinguo:quia aut loquimur de huiusmodi interesse prætẽdere ualentibus seu prætendẽtibus,qui sunt in ecclesia,de cuius confirmatione agitur,& qui potuerũt uerisimiliter prouideri: & tunc dicamus illos contra formam dictorũ §§.cũ uero. & sancimus. trahi non posse. Nam ponendum est huiusmodi edictum in loco in quo uerisimile est tales esse:ut not. Accur. ff. ex quibus causis in possessionẽ eatur.l.hęc autẽ.§.j.ubi sunt clerici & subditi ac prælatus illius ecclesiæ: quia illi sunt quos tangere põt, & qui posint uerisimiliter prætẽdere interesse:ut no.de elect. lib.vj.quocirca in glo.quorum interest ut canonici &c. facit in ratione c.scriptum.& c.postquã. de elect. Aut loquimur de aliis qui ualent prætendere interesse, qui non possunt uerisimiliter præuideri: & tunc propter impossibilitatem oportet fateri,quòd in eis non seruetur forma. Idem si hi qui uerisimiliter præuideri possunt,non sunt in eadem ciuitate nec in eadem diœcesi,nec prope ad duas dietas:sufficit enim tunc quòd in ecclesia fiat, ut sunt illi quorum principalius præsumitur interesse, quia in dubio, nisi quòd magis principale etiã debet ad se trahere id qđ est minus principale. ff. de statu hominum. l. quæritur.habetur oppositum ff. de ui & ui arma.l.& si non sunt. §.præueniamus.de præben.c.si is cui.de casi.de consecratio.eccle.uel alta.c.uno.libr.vj.& cap. quod in dubiis.eodem titu. in antiquis.cum similibus.Licet secundum ueritatem tales non uideantur trahi nec ultra formam non ultra locum dict.cap. Tertia uero pars nostræ conclusionis patet per nota.Cy.C.si contra ius uel utilitatem publicam. l.finali.post Iacobum,Petrum & Innocentium,cap.primo.de rescriptis. gloss. capitu.primo.de constitutio. facit ff.de actione empti.l. prima.in fine. & l.em-

h 3 ptor

ptorem, secundo responso. de edilitio edicto.l.j.§.sed si quæratur.ff.de execu.tut.l. Vlpianus. §.fin.& est hoc no.menti tenendum,imo tota conclusio,saltem partes iij.uel ij.

a ¶Expressum. *An uitiato expresso uitietur tacitum:uide ff. de uulg & pup.subst.super rub. in materia sub stit. in materia uulgaris.circa fin.in pluribus partibus.* Et *not.quòd taciti & expressi eadem est ratio,& idē effectus,nisi diuersitatis ratio appareat. Panor.in c cum ecclesia de cau sa pos.& proprieta.*

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CXXVII.

SENTENTIA lata in causa talis confirmationis uel informationis electionis est nulla ipso iure,nisi pars ad eam audiēdam sit uocata:quia talis sententia est diffinitiua. Consilia. Vt ff. quæ sen.si.appel.rescin.l.j.§. Itē cum ex edicto.quia de lōgo ordine hic curādum non est:ut cle. dispendiosam.de iudi.iūcta cle. sæpe.de uer.signi.licet secus de iure antiquo.no.Inn.& alii doc. in d.c.fina.

¶De iure patrona. Rub.

Conclusio CXXVIII.

a SI VNVM patronū de possessiōe iuris patronatus[a] eiecit episcopus sine præsentatione alteri conferendum,sic quòd collatio habet effectum,& postmodum alia uice uni conferat executor deputatus ad collationem episcopi:alii uero conferat executor deputatus ad præsentationem patroni eandem ecclesiam &c.obtinet collatio executoris deputati ab episcopo uel ad collationē episcopi.Sed dubito:quia eiiciens non potest dici bonæ fidei possessor.Quid si non fuit deputatus executor ad præsentationē patroni,sed ipse patronus episcopo pręsentauit? episcopus præsentatum admisit, instituit,& in possessionē induxit per nūtium apostolicum?hoc casu præferri.de quo dubito:quia eo ipso quòd episcopus admisit præsentationem suam omnino renuntiare uidetur.Sed dices quod non potest in præiudicium impetrantis cui iam ius quæsitū extitit ad hoc beneficium:ut clem. constitutionem .de elec.& c.ab eo.de appella.lib.vj. Item quòd si episcopus non eiicit patronū, sed executor deputatus ad collationem episcopi illud beneficium spectans ad præsentationem patroni tanquam spectaret ad collationem episcopi cōtulit:& collatio habet effectum, & potest dici quæsito possessorio episcopo,& per consequens non potest dici patronus etiam perdidisse.Dubito de his tribus conclusionibus. Consilia. Ista cōclusio habet tres partes. Quo ad primam puto sic posse distingui.An episcopus qui sic contulit absq; præsentatione patroni sci

sciuerit an ignorauerit patronū esse in possessione iuris præsentandi,& ad eum ius huiusmodi pertinere:quia si sciuit mala fide egit ipsum patronum spoliando.Ideo de iure non ualuit sua collatio,nec potuit ius conferēdi quæri illo modo.per no. Inno.de iur.patro.c.cura. Ideo executor datus ad eum grauandum si conferret,nō ipsum, sed patronum grauaret. Ideo non poterit,ut cap.cum in illis. in fine.& cap.mandatum. de præbē. lib.vj.si ignorasset secus:quia licet uno actu non inducatur consuetudo secundum communem opinionem:tamen uno actu bene acquiritur possessio : quia text. in plurali apprehensiones non requirunt: & facit ff.de publi.l.cum sponsus.§.fi. Sed quis probabit scientiam? dico quòd allegans eam.ff. de probationi. l. & regula præsumitur. Sed si probetur publica uox & fama, per aliam partē præsumitur sciētia. extrà de postulatio. prælato. cap.j.qui ma.accu. poss. cum in tua.xvj.distinctio.quid dicitis.nisi patronus per episcopum allegaret excusationem,puta episcopum illum in locum alterius nouiter successisse.quia tūc præsumeretur ignoratia faciliter:argumen.regulæ qui in alterius.& l.fina.pro suo.maxime propter ius commune quod debebat credere sibi cōpetere.per hoc credo secundam partem dictæ secundæ conclusionis fuisse declaratam distinguendo ut suprà: quia dissolutio rationis oppositæ in simili facto mihi placet. Tertia uero pars non habet dubium,per ea quæ dixi suprà centesima septima conclusione.

a ¶Iuris patronatus. *Secūdum Goffre. Ius patronatus est authoritas siue potestas proueniens ex beneficiis ante consecrationem ecclesiæ collatis. Et prouenit ex fundatione, donatione, & ædificatione, uel sola collatione. ut xxvj quæstione vij. filius. Adde quòd præsentatus ab eo qui ius præsentandi habet, & idoneus non admissus à prælato: si patronus non uariet, habet ius in re. & potest agere contra institutum à nemine uel a falso patrono præsentatum. de re iud. cap. cum Bertoldus. Si autem uerus patronus uariat, primus præsentatus non habet ius ad agendum contra secundum præsentatum & institutum: sed potest agere contra prælatum qui eum præsentatum idoneum malitiosè non admisit, differendo eum instituere, & difficultates ingerendo ut prouideat ei in beneficio competenti iuxta ca. pastoralis. eod. titu.*

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CXXIX.

QVANDO appellatur à grauamine de partibus uel ab auditore cameræ, omittimus

articulũ appellationis saluis expen.& procedimus statim in negotio principali. Cõsilia. Verum est altera parte uel utraque hæc petẽte. Et hoc est uerũ: quia nunquam remittimus causam siue pronuntiemus bene processum siue male, sed semper remanet causa in palatio terminãda. Dic tamen de hoc melius & plenius prout dixi suprà in conclusione xxxvij.

¶De concesione præbendæ. Rub.

Conclusio CXXX.

PAVPER impetrãs ante purificationem gratiæ suæ acceptare potest. Consilia. Vide istam conclusionem repetitam infrà.

¶De concesione præbendæ. Rub.

Conclusio CXXXI.

PRAESVMITVR acceptatio facta infra tẽpus. Cõsilia. Dic de ista conclusione qđ Pau. in cle. cum ei quem. de cõcesione præbendæ. prout dixi infrà in quadam conclusione.

¶De præsumptioni. & De præbendis. Rub.

Conclusio CXXXII.

PRAESVMITVR beneficium esse infra taxam. Hoc intellige si impetrans in genere expectati certę taxę. Secus enim si certum beneficium impetraret cum expresione certæ taxę: super quo tamen dic, ut infrà di cam quadam conclusione. Ratio diuersitatis est: quia plus obsunt expressa quàm tacita: ut l. nonnunquam. ff. de conditio. & demonstratio.

¶De officio delegati. Rub.

Conclusio CXXXIII.

IN FORMA pauperum hodierna in qua mandatur episcopo, quòd solus ipse faciat: & si non uult uel nõn potest, ꝙ duo alii id exequantur: episcopus potest committere. Et intelligitur ista conclusio si non uult uel non potest: uidelicet nec per se nec per alium: licet fuerit de hoc pluries dubitatum. Consilia. Vide super hoc nota. de offi cio delegati. capitu. cum plures. libro vj. An posit fieri subdeletio a, non debet dubitari. ut de officio delegati. licet undiq;. & capitu. coram. eodem titulo. cũ ibi not. ubi legitur, & not. quòd collega tenetur admittere subdelegatum collegæ cum similibus. Sed est dubium an necesse sit impedimentum esse tale & tantum quòd impediat subdelegationem seu ipsius delegationis facultatem. Casus autem dubius iste non esset in eo qui fuisset in procedendo requisitus: quia si procedere per se uel alium uoluisset, uel per se non potuisset, nec delegare uoluisset, claro loco esset. per cap. prudentiam. §. addicimus. de offic. deleg.

delega.iuncto cap.sciscitatus.de rescriptis. Nec puto tunc opus fore quòd delegando requireretur:quia illud de delegatione licet sit facultatis: ut in c.quoniam.de offi.delega.tamen sub uerbis conditionis non comprehenditur expresse.facit ff.de re iudic.l.miles. §.j.cum similibus. & sibi imputet qui iuris facultate sibi data usus nõ est,cum posset:ut de officio deleg.cum super. Casus igitur remanet dubius in uere impedito procedere per se, qui tamen potuisset subdelegare qui non fuit requisitus,& qui forte subdelegasset, si sciuisset.Sed per nota.in cap. coram.deciditur:quia in casu in quo propter impedimẽtũ perpetuum uel temporale ineuitabile non potest per se,nec collegæ tenentur eius collegã admittere:& hoc casu dictam requisitionem non requiremus. aliàs secus.uide Ioan.And.in dicto c.coram.super pen.glo.& in regula eum qui. libr.vj.in q.ibi per eum disputata.& ex illis collige proxime dicta.

a ¶Subdelegatio. *Nota quòd delegatus est cui causa committitur terminanda uel exequenda,uices delegantis repræsentans:& in iurisdictione nihil proprium habens.ut ff.de offic. eius cui manda.est iurisd.l.j.in fi.& extrà de offi.deleg.sane. Subdelegatus autem est cui per aliquem habentem iurisdictionem demandatur in iudicio aliquid,uel extrà iudiciũ faciendum non iure proprio,sed de iure mandantis.* Et *quot requirantur ut delegatio ualeat, uide Bart.in l.j. C. qui pro sua iurisdi.*

¶De præsumptionibus. Rub.

Conclusio CXXXIIII.

HABILITATES nõ negatæ præsumuntur: sed in hoc plures contradixerũt. Consilia.De hoc dic ut dixi suprà conclusione lxxvj.

¶De præsumptionibus. Rub.

Conclusio CXXXV.

SI EPISCOPVS suo officiali infirmo deputauerit aliũ donec ille curaretur ad decẽ dies: post ille alius expediuerit aliqua uirtute dictę cõmissionis: pręsumitur infirmitas durasse usq; ad illos decẽ dies:ut acta ualeat potius quàm pereant:facit C.de mino.l.si minorẽ.Consilia.Dicta l.bene facit.Itẽ facit quod conditio sanitatis non facit potestatẽ datam conditionalẽ.Cũ ergo constet de potestate pure qui excipiendo dat ipsam esse finitã per conditionẽ ipsius sanitatis euentum,probet conditionẽ euenisse.per d.l.si minorẽ.& per generalia duo.Primum quod nõ probatur ex illa actus cõditionalis:nisi probetur purificatio cõditionis.ut ff.de cõditio.insti.l.si quis itaq; hæreditatẽ.Et secundũ est, quia in exceptionibus reus est

actor.ut ff. de proba.l.in exceptionibus.Et facit quia in facto recẽti nõ præsumitur eius mutatio ita subita,nisi probetur.facit quod le & no.præsertim Cy.de proba.l.siue possidetis.modo satis recẽs tẽpus decẽ dierũ:ergo.

¶De officio iudicis. Rub.

Conclusio CXXXVI.

PROCVRATOR si de articulo ꝓbato per ꝓducta suæ partis cõtra producta aliqd detrahit, quod inficit ius partis suæ,auditor põt sana cõscientia pro ueritate habẽda illi procuratori hoc reuelare. Tũ quia ꝓcurator id facere nõ potuit. Tũ qa de uolũtate sua propria id fecisse uidetur,ut uidetur. Cũ qa nõ est uerisimile ꝙ unquã dominus a id mãdasset.Cõsilia. Quo ad uerificationem, & probationẽ dictorum motiuorum: & de materia & uerificatione cõclusionis, uide suprà conclusione.cxxj.

¶De renuntiatione. Rub.

Conclusio CXXXVII.

PROCVRATOR legitime cõstitutus appellãs post cõmissionẽ sup appellatione factã auditori & terminũ seruatũ per eundẽ in uim appellationis & commissionis prædictarum corã auditore præfato, potest renuntiare & renuntiat si compareat citatus coram iudice à quo appellauit terminum prorogationis factæ per illum iudicem à quo, inter ipsum appellantem & illum contra quẽ appellauit ad id agendum.Consilia. De domino satis esset clarum per cap.gratum.de officio delega.cum ibi alleg. & c.sollicitudinẽ. de appel. & c.ex ore. de his quæ fiunt à maio.par.cap. & c.licet.de testi. cum allega. in iuribus istis.de procura.idem dicendum est:tum quia ipse est dominus.C.de procu.l.neque. & l. nulla.& quia eius est nolle &c.in regula iuris:ergo eodem modo sicut appellarunt, ita appellationem renuntiant.

¶De locato. Rub.

Conclusio CXXXVIII.

LICET conductor nõ posset locatori referre quæstionem dominii,[a] cum pro eo non potest quis esse conductor rei suæ post quæstionẽ dominii ab utraque parte intentã: nõ potest actor accumulare, sed super eadem re quæstionẽ pensionis. Pro primo, C. locati. l. si quis conducibilis.& ibi satis no. Pro secundo, eodem titu.l. qui rem propriam. Consilia. De secundo plenius uide in materia cumulationis per Cy.C. de edẽ. l.edita.q. viij. per Dyn.in regu. nullus pluribus.lib.vj. uerum est quòd coniunctio materiæ l. qui rem propriam. ad naturam cumulationis prælibatam satis facit:quia absolutoria lata in prima perit exceptione rei iudi. In secũda; in eo quia in re propria

quis

quis non potest conductionem recipere, ut l. qui rem. alleg. Sed non est ita clarum pro eo quòd processus habitus in secūda nullum affert præiudicium in prima: quia in secunda non quæritur directe nec indirecte de dominio: sed solum de contractu ut probat. si quis conductiones. alleg. ubi probatur quòd ita bene agit dominus, sicut non dominus ex illo contractu. Tu cogita per te.

a ¶ Quæstionem dominii. *Nota quod dominium & iurisdictio aequiparantur. ut l. qui furem ff. de stat. hom. Et adde quòd quando fit mentio dominij de directo intelligitur. ut est glo. secundum Bald. singu. in l j. §. qui in perpetuum. ff. si ager uectigal. & quid sit dominium plenum, uide Bart. in l. iij. de usufruct.*

¶ De iudicijs. Rubri.

Conclusio CXXXIX.

TERMINVS resumptionis causæ præsentia uel contumacia partis non est de necessitate ordinis iudicis. Consilia. Patet quòd resumptio causæ huiusmodi non est nisi quædam admonitio & auisatio partis expressa: modo tantum ualet tacita facta per citationem emissam ad procedendum in causa. ff. si cert. pet. l. certum.

¶ De officio delegati. Rubr.

Conclusio CXL.

IVDEX surrogatus uidetur a surrogatus cum omni ea potestate, maxime quo ad modum procedendi summariè, sub qua potuit procedere primus iudex. Consilia. De hoc uide quæ scripsi suprà conclusione xxxvij.

¶ De officio delegati. Rubr.

Conclusio CXLI.

SI PRIMVS iudex fuit deputatus super præstimoniis a ciuitatis & diœces. & surrogatus fuit datus ad eā causan alias resumendum in eo statu non facta mentione, nisi de præstimoniis diœcesis, nihilominus cognoscere poterit de præstimoniis ciuitatis. Consilia. Quoniā qui est de diœcesi, satis de ciuitate esse intelligitur. ar. ff. ad muni. l. q ex uico. de censi. l. forma. §. si uerò. C. de epis. & cle. l. nulli. circa fin. xvj. q. vij. omnes basilicæ. xxiiij. di stin. quando. de conse. dis. si quis etiam. ff. de ser. expor. l. cui. C. eo. l. ult. Nec ob. de rescript. Rodulphus. quia ibi est speciale in noua impetratione rescripti ad partes & ad lites. ut not. glo. de rerum permu. c. uno. lib. vj. in gl. ij. & Ioan. And. in nouella. in d. c. Rodulphus. Modo ista commissio quæ non est noua nec uoluntaria, imo de iustitia nō est odiosa, sed fauorabilis. Præterea hæc est irrationabilis, per l. nulli. C. de iudi. & cap. dispendia. de rescript. libr. vj.

a ¶ Super præstimoniis. *Præstimonia quæ sint & quibus dentur, nota per*

per Compost.de elect.c.statuimus.§. sed postquam. & qualis mentio debeat fieri de prastimonio, uide per Felin.in c.postulasti.uers.circa secundam. de rescript.

¶De libelli oblatione. Rubr.

Conclusio CXLII.

TACITA libelli omisio a [a]data tamē petitione uerbali per notarium describenda in actis,& facta litis cōtest. super ea non uitiat processum appellationis à diffinitiua,etiā in causa prophana.no. Accur.in auth. offeratur.& glos.in cle. sæpe.de uerb.sign.in glo. datur. per hoc intelligo quod not.Inno. de offic.deleg.cum cōtingat. & Ioan. And.de testa.Raynaldus. in nouella. Super hoc uide Archi. de iura.calum.c.ij.libr. vj.Consilia. Vide & dic de materia huius cōclusionis,ut scripsi infrà,in quadam conclusione.

a ¶Libelli omisio. *Quid sit libellus,& unde dicatur: uide per Spe. titu.de libel.concep.§.ij.*

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CXLIII.

MINOR uigintiquinque a annis, [a] maior xvj.etiā in negotiis ad quæ procurator deputatus est, in iudicio procurator esse non potest: quod si factum fuerit etiam parte tacite consentiente, processus tamen ipso iure non tenet, per l. exigendi. C. de procurato. circà medium. & ff. de procurato. l. minor.& eod.titu.lib.vj. qui generaliter.in fin.Consilia.Nec facit ut tunc dicebam post Guil. gal. tacita aduersarii renuntiatio:quia ius istud concernit publicam utilitatem. infrà de foro compèten. si diligenti. & per. not.in cap. statutum. de rescrip. lib.vj.& in hoc fuit concors consilium excepto uno legista. Nūc tamen credo contrarium: quia Ioan.Andr. not. in cap. non iniuste.de procurato.& d.cap. qui generaliter. quòd ualet processus,si non fuit exceptum. ratio, quia cum persona àliàs esset talis,quæ pro se potest in iudicio interuenire,licet prohibeatur, si non excipitur, tunc ualet processus.not. Dominus Ioan. post Abba. in c. in nostra.de procurato.arg.eod. titu.l. filius. ueterum.& C.eod.ita demum. Modo sic est de minore, pubere tamen,ut l.exigendum. & capitu. fina.de iudic.libr.vj. alleg. in fin. optime not. Innocen. in capitu. præterea.de æta.& qualita. Nec obstat quòd illud concernit publicam utilitatem: quia plus id concernit officium iudicandi & ponendi, & ita tollitur ista ratio. per leg. j. §. præsentiam. ff. de postu.& cap.cum uicesimum. extrà de officio delegati. & l. quadam.ff.de re iudic.Item tollitur.per leg.milites. C. locat. & conduct.iuncto §. ueteris.alleg. In secūdo tollitur per l.minor, alleg.

alleg. quæ aliam rationem aſsignat. & l. cum mandato. ff. de minorib. Motiuum ſimile: quia fœmina de iure prohibetur fieri procuratrix. ut ff. de procurato. l. neque fœmina. & tamen ualet proceſſus habitus cum ea, ſi non fuerit exceptum. ut Accurſ. in l. ita demum. C. de procurato. dicens idem de omnibus ſimilibus eſſe dicẽdum, cum diuerſitatis ratio non occurrat. Idem notauit ille maximæ authoritatis & ſcientiæ doctor Com. ut not. Ioan. And. de reſcript. ſciſcitatus. Et idem uidetur ibidem notaſſe Innocen. licet fatetur quòd alii contrarium dicunt. Et licet etiam dicat Compræ. quòd contra dictam opinionẽ de fœmina uidit ſententiam retractari: & inter cætera rogo, quòd perſpicaciter ſtudeat curioſus rationem prohibitionis. Illa enim non eſt publica utilitas uel authoritas iudiciorum: quia ſic nullo caſu admitteretur minor ad procurandum in iudicio contra ſuperius alleg. & patet argumentum, quia in omni caſu huiuſmodi ratio eſſet uniformis. Nec eſt illa ne propter imperitiam minoris lites habeant intricari: quia maior peritia requiritur in aduocato & iudice, in quibus contrarium eſt ſtatutum, ut per ſuperius alleg. Sed eſt illa ſola ratio, quam ponit iuriſconſultus in l. minor. alleg. uidelicet ne pars aduerſa effectu finali in uita præiudicium ex minorum priuilegio patiatur: uidelicet cum minor aduerſus male geſta, de quibus non dominus, ſed ipſe teneretur reſtituere. Super quo uide Ioan. Andr. in cap. non iniuſte. & capitu. qui generaliter. de procurato. in vj. alleg. Modo regula iuris antiqui eſt, quòd licet cuique tacite & expreſſe renuntiare his quæ pro ſe introducta ſunt. l. penul. C. de pactis. Et rogo quòd hoc caſu ponderetur authoritas Bon. & Ioan. Andr. in c. non iniuſte. & cap. qui generaliter. de procuratori. in vj. quòd ſaltem in dubio potius ualeat quã pereat. de uerbo. ſignifica. abbate. Non obſtante quòd hoc fuerit oppoſitum & iudicatum per proceſſum errore expreſſo, cui tamen finẽm acquiſiuerunt ambæ partes. Diuiſa fuerunt alia uice conſilia: quia quatuor tenuerunt de proceſſu, uidelicet domini Simon de regno, Robertus de ſtratton, Galhardus de noua eccleſia, & ego. & cæteri quinque contra, uidelicet domini Petri de Sarcen. Thomas de. amañ. Guil. gal. Ioann. de Bayrolis, Arnoldus carran. & Petrus de narra. Ratio principalis per text. cap. qui generaliter, in fin. qui loquitur per uerbum

bum deputari nequibit. & per not. Cyn. in l.exigendi. C.eod. uidelicet de procurato. Item quòd persona minoris est ipso iure minus legitima, imo inhabilis standi in iudicio. C. qui le. per.stan.in iudi.hab.quasi per totum. Saluo casu,càpit. si annum. de iudic.lib.vj.alleg.fuerunt no. in cap.religiosus. de procurato. in clemen.& not. Ioan. Andr.in nouella. de procurato. in vj. in nostra.super glos.quando dicatur in secunda suppositione, allegabatur, quòd sententia non potuit de non procuratore facere procuratorem. not. Innoc. in cap. super literis. de procurato. nec etiam consensu partis nec iudicis cum inhabili dispensare contra legem superioris. Item quòd error sententiæ malè tollit præsumptum consensum partis.Item allegatur glos. cap.si in annum. In contrarium mouebatur ex not. Hostien. Iacob. de aret. & Ioan. Andr. de procurato.non iniuste.eod.titu. qui generaliter. lib.vj. in nouella.ubi Ioan.Andr. hoc tenet expresse. Item mouebar ex aliis per me suprà alleg. Dicebam enim quòd minor curatorem non habens per se non est inhabilis ipso iure : licet in hoc habeat personam non legitimam : quia repelli potest, ne in præiudicium partis condemnatus restitui posset. sed in hoc non fui exauditus : & forsan bene. per l. clare. C. de author. præstan. & ibi not.per l. fin. C. de legiti. tutori. & per not.in l. non eo minus. per Cyn. & per not. Innocen. in capi. præterea. de ætat.& qualita. & per l. si curatorem.C. de in integr. restitu. mino. à contrario responsum fuit, quia loquitur in extraiudicialibus.Sed in ueritate hoc saltem mihi negari non potest, quin uidelicet pro se saltem in sui fauorem ualet processus habitus cum eod. ut l. non eo minus. & econtra se in casibus infrà nota. Ex quo concluditur quòd non est ipso iure omnino inhabilis:antequam enim emanarunt iura inhabilitantia,habilis erat,ut de se patet. Iura enim quæ reddunt iudicium nullum habitum cum minore &c. sunt iura specialia solum inducta in fauorē minoris contra ius commune primæuum. ut l. non eo minus. ergo ab eis faciliter recedatur. ff. de testamen. milit. l. eius militis.in auth. de re. eccle. non alien.§.quia uerò uerisimile.& ff. de pact.si minus. §.pactus. uersicu. quòd in spem dotis. Item nec debent talia extendi ad alios &c. ut regula priuilegium.& regula, in argumentum. de regulis iuris libro sexto,imo & uerius loquar,non est

est inhabilitatus per iura, licet iura processum habitum cum eo inquantum sibi praeiudicat reddant nullum: sicut de praescriptione dicitur. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria. l. finali. & hic subtilius. Praeterea nec sunt talia extendenda extra casus expressos: quia uidentur exorbitare à primaeuo iure. argumen. regulae, quae à iure: nec reperies text. contrarium: quia text. dicēs personam minorum non esse legitimam, loquitur solum ubi pro se minor, & in sui praeiudicium in iudicio interueniret: & ità uidetur expresse notare glos. quòd licet non pro se, tamen pro alio potest interuenire minor in iudicio, quia sibi imputet &c. Instit. qui & ex quibus causis manu. non possunt. §. penulti. argumen. ff. de minoribus. l. cum mandato. in fine. non enim uideo quare non potest ita bene esse procurator, sicut aduocatus uel iudex. per hoc est responsum ad alleg. in contrarium. ad textum enim in capit. qui generaliter, in fine. cū dicit deputari nequibit. (subaudiam, uidelicet cum effectu: quia repelli poterit per partem. ut opiniones concordentur. Ad not. in capitulo, religiosus. & capitulo, in nostra. responsum est, minorem non esse omnino inhabilem: quia imo certis casibus &c. ualet cum de momentanea possessione agitur. C. qui legit. perso. lege finali. & not. in l. clarum. alleg. §. item pro coniunctis personis. ut ibi not. & in l. minor. ff. de procuratoribus. Secundo in causa beneficiali. capitulo, si annum, allega. quarto semper in sui fauorem. ut l. non eo minus. quinimo dicit l. quòd censetur legitimus defensor in casibus, quibus non potest restitui. ut dicit l. minor. proximè alleg. Licet contrarium uideatur notari ibidem, quod intellige parte opponente.

¶ Minor uigintiquinque annis. *Nota quòd minor annis uigintiquinque dicitur qui agit annum uigesimumquintum. ff. de adul l. si maritus. §. minorem. non tamen qui diem supremum anni uigesimiquinti agit. ff. de manumi. l. prima. quo ad honores tamen annus inceptus pro completo habetur. ff. de muner. & ho. l. ad rempublicam. quo ad alia non, ut dicta lege, ad rempublicam. & de minoribus. lege secunda.*

¶ De rescriptis. Rubrica.

Conclusio CXLIIII.

CUM GRATIAE ab initio sint aequales, licet ex postfacto per hoc quòd ambo

bo expectantes eiusdem datæ ad eandem collationem idem beneficium acceptauerunt: reductæ sunt ad æqualitatem, uel saltem ad contrarium, præfertur simpliciter habens gratiam fauorabilem pinguiorem uel latiorem. Nec attenditur ibidem quis primo præsentauerit. & hoc credo casum. in capitulo duobus. de rescriptis. Consilia. Super hoc uide conclusionem plenissimè disputatam, quæ incipit, factæ fuerunt.

¶De probationibus. Rubrica.

Conclusio CXLV.

a LICET VERBA instrumenti[a] sententiæ narratiua processus habiti ante sententiam nō faciant aliàs plenam probationem de processu, per ea quæ notat Innocentius de probati. quoniam cōtra. in glo. & per hoc patet. Sufficiunt tamen ad probandum declarationem nominis procuratoris, quòd non fuit in relatione cursoris, qui citauerat ad sententiam expressam: quia facilius proceditur ad actum declarationis expediendæ: quàm ad dispositionem inducendam. per not. ff. de testamentis. l. hæredes palàm. §. sed si notan. Petrus de sarcena. imo debebat allegare §. si quid post testium. uersiculo, quid uerò: sed non uideo quòd faciat: quia licet minor solennitas in declaratione requiratur: tamen quoniam ipsa declaratio sit plene probanda, non probat ille textus, nec ibi not. Ideo crederem considerandum, an eodem die facta citatio & sententia lata: & tunc instrumentum sententiæ etiam quo ad citationem, sit loco actorum, in quibus soli notario siue testibus creditur. ut capitu. quoniam contra. cum ibi. not. aliàs esset dubium forte in quo uellem declarari.

a ¶ Verba instrumenti. *De probatione quæ fit per instrumenta, dicit Spe. secunda parte, titulo de probatio. §. iij. per totum.*

¶De exceptionibus. Rubrica.

Conclusio CXLVI.

ARTICVLVM quo dicitur plus fuisse uel aliter fuisse scriptum in instrumento quàm actum, non ualere nisi magis specificè declaretur. Consilia. Ratio quia talis non caderet in mente testis: sic res quæ petitur est specificanda. l. si rem. ff. de rei uendic.

¶De solutionibus. Rub.

Conclusio CXLVII.

De anti

De antiquiori debito contra creditorẽ agentem ad effectũ impediendũ condemnationem opponi nõ potest. Consilia. Et probatur dũ agitur reali. ff. de rei uendi. si is à quo. & in a personalibus probatur, quia tale non concernit res uel bona, sed personã: nec respectũ habet ad difficultatẽ præstationis: ut l. fideicõmissum. §. tractatum. ff. de iudic. & l. j. §. hæredes. ff. ad Treb. iuncta l. ij. §. ex his. ff. de uerborum oblig. & l. continuus. §. illud. eodem titu. imò occupatio per debiti receptionẽ ex causa exequendi sententiam prioribus creditoribus personalibus præiudicat: ut ff. de re. au. iudic. poss. l. si non expedierit. §. j. & de priuile. credit. l. qui autem. §. sciendum. cum §. sequen. & l. pupillus in fi. Saluo quòd crederẽ hoc casu tolli ius hypothecæ uel pignoris: quia idem sequitur, & est super hoc omnino: uide quæ plenissime dixi in lectura mea in regula, qui prior. libro sexto. &c.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CXLVIII.

a SENTENTIA[a] lata super articulo attentatorũ sic censetur uim diffinitiuæ habere: quia in ea non habet locum cle. appellanti. motiuum principale: quia articulus prædictus non differt à possessorio reintegrandæ, nisi quia ordo iudiciarius non requiritur hoc casu. Consilia. Vide primo notata Guil. Gal. suis cõclusionibus infra. & supra conclusione. liiij. Et ex illis cõcludo ad propositum.

¶Sententia. *Nota quòd hæc dictio, sententia, simpliciter prolata, diffinitiua intelligitur. ff. quãdo appellandum sit. l. j. §. biduum.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXLIX.

CASV quo in principali nõ fuerunt producta nisi extraordinaria, uel nõ fuerunt recognita signa & sigilla, productio originalium & recognitio signorum & sigillorum factæ in causa appellationis censentur probationes nouę. Cõsilia. Non habet dubium.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CL.

SI IVDEX appellationis ab interlocutoria surrogetur iudici à quo ad negotium principale, nihilominus si procedit super articulo grauaminis habet locum clemen. appellanti. Consilia. Ratio quia cle. loquitur indistincte. Item quia solum hic cognoscitur de iniquitate iudicis primi. c. per tuas. de appel. & de mala appellatione propter expẽsas. Modo licet ex alio capite posset interlocutoria per nouiter actitanda, allegãda, uel probanda reuocari: nihilominus stat quòd primus iudex æque

processit: & quòd pars tunc male appellauit: & quòd debet succedere condemnatio expensarum, sicut dicimus de mutante libellum ex iusta causa, qui nihilominus in expen. est cōdemnandus. C. de eden. l. edicta, & C. quomodo & quando iudex. qui semel.

¶ De appellationibus. Rub.

Conclusio CLI.

SI A tribus grauaminibus appellantem iudex in termino reponit in statu de duobus, & super tertio non reponit, nec dat apostolos, sublatus uidetur totus effectus appellationis, sic ꝙ citandus est ad omnes actus sequentis appellationis, dummodo id tertium grauamen nō existat. Consilia. De quo summe miror, quia cum à grauaminibus pluribus appellatur, quot sunt grauamina, tot censentur appellationes. ff. de uerborum oblig. l. scire debemus. Sed constat quòd si à grauamine prætenso tertio etiam friuole talis appellasset: si iudex super huiusmodi appellatione requisitus non daret apostolos, saltem refutatorios: eo ipso processus pòst habitus per eum esset nullus: ut clarissime no. de appella. ut super. in glo. ulti. lib. vj. igitur hoc casu idē erit. Præterea quia appellanti persistenti in appellatione post plenam reductionem instatum, sunt de necessitate dandi apostoli: ut no. Ioan. And. in dicto c. ut super. in nouella. ideo fortius nō plene reducta, uel nouiter appellāt. Præterea, quia alias sequeretur ꝙ nunquā super appellatione friuola essent apostoli dandi, nisi dilatorii, contra decre. cum appellationibus. de appella lib. vj. Præterea apostoli sunt literæ iudicis à quo, quæ emanant ad instructionem iudicis ad quem & certificationem appellātis. Modo ista ita bene requirūtur, cum appellatio est friuola sicut aliàs. igitur.

¶ De appellationibus. Rub.

Conclusio CLII.

APPELLANTEM qui necessario sibi in termino assignato ad dandū & recipiendum apostolos illos non petierit, necesse est postea citare ad alios actus, cū uideatur suæ appellationi renuntiare. Consilia. Sed nec dictū nec ratio huiusmodi uidētur procedere, ut expresse no. Ioan. Andr. de dol. & contuma. eum qui. lib. vj. Et tamen nec in isto passu nec proxime præcedenti, nec in alio, uidelicet suprà proxime disputatā potui exaudiri.

¶ De præbendis. De dilationib. Rub.

Conclusio CLIII.

PAPA dispensando[a] cum eo qui tenuit ecclesiam parrochialem non promotus & in minori

noritate per plures annos, nūc tamen factus maior committat executoribus quòd dummodo antea iste dimittat totaliter istā ecclesiam à data directarum literarum à sede apostolica ipsis executoribus se faciat ad sacros ordines promoueri, annus dici tur tunc currere non à die adeptæ possessionis pacificæ, sed à data dictarum literarum. Consilia. Tenui tamen quòd nō quo ad effectum priuationis de qua in c. licet canon. de elect. libr. vj. non currit à dicta data, imò à die adeptæ possessionis seu tempo ris quo per eum stetisset. & c. licet. ij. de præben. libr. vj. Fundamentum huius opinio. est, quia c. licet canon. imponens pœnam non est ipso iure aliqualiter extendendum, per c. statutum. eo. titu. Et discutitur per Ioan. And. de regul. iur. in pœnis. libr. vj. In quæstione fuerūt plures mecum sequentes me. Sed domi. Pet. de sarce. licet fateretur dictū meum procedere facta relatione & interpretatione uerborum dictarum literarum, secundum ius ta mē dicebat quòd pōderata men te papæ quæ in abbreuiatione temporis iuris, uidelicet dicti c. licet canon. de elect. lib. vj. propter culpam præcedentem uoluit illū punire. Et maxime con siderato quòd continue possessioni intēdebat, præsumitur per hoc uerisimiliter cōtinuo etiam stare per eum si statim nō renun tiaret sibi quæ faceret prouideri per suos executores & possessionem assequeretur. Dicendum erat, ꝙ imò annus de quo in c. licet canon. currit à data literarū. Cum reuerentia tanti pa tris iste uidetur mitior: quia pœ na c. licet canon. non est admissio iuris ad rem, sed iuris in re: nec pœna imposita per papam uidelicet faciendo se promoue ri infra annum, si pœna dici debeat extendenda: maxime quia per c. licet canon. quia illud nō imponit pœnam priuationis iu ris ad rem, sed in rem, quod nō potuit isti competere, quoniamque esset sibi prouisum de nouo: q̄ prius ius nō habebat, licet aliq uelint quo ad hoc facere æquiparationem de iure in re ad ius ad rem. per l. si quis in tantū. C. unde ui. coniuncto cum l. extat. ff. quòd metus causa. cum no. in dictis iuribus. Melius per c. eum qui. de præben. lib. vj. Sed prima iura non imponūt pœnam ipso iure, sed si bene imagineris, soluere poteris ad ca. eum qui. per teipsum. de hoc dixi infrà in quadam conclusione.

a ¶ Papa dispensando. *Nota quòd dispensatio per episcopū uel aliū inferiorē à papa non ualet nisi in casibus permissis & causa cognita. Bar. in l. Barb. ff. de offi. præto. Et quādo dispensatio contra ecclesiastica instituta potest fieri per papā: dic ut per*

 glo.

glo.in c.proposuit.de conces.praben. Adde quòd sicut in procellu merces de nauibus iactantur propter maius bonum, sic dispensatio aliquando fit propter maius lucrum.j.quæstio.vij. dispensationis.

¶De proba. De excep. Rub.

Conclusio CLIIII.

VTRVM si in casu præsentatus per patronum ad dictã ecclesiã tanquã ad uacañ. per nõ promotionẽ dicti impetrantis cõtra illũ qui cum dicto impetrãte permutauit post annũ à data prouisionis per executores illi impetrãti factæ, & multos menses ante prouisionem à data literarum ipsius impetrãtis cõputandos in articulis dictum impetrantẽ nõ fuisse promotũ infra annũ: sit materia obiectiua. Secundo quis eam probare tenetur: uidelicet an præsentatus an permutatus. Communis opinio est, quòd est obiectiua, & quòd eam tenetur probare permutatus pro eo quod petit sibi adiudicari. Consilia. Quod materia in modo in quo datur de natura sua non est obiectiua: quia oportet certum modũ uacationis exprimere & probare cuilibet petenti sibi adiudicari beneficium tanquam suum. Dixi præterea ꝓ non incumbit probatio permutatiuo. Ratio: quia non incũbit probatio principali impetrãti, de quo supra: ergo nec permutatiuo: patet cõsequẽtia: quia minus probare habet permutatiuus qui de iure alterius agit, quàm principalis qui agit de iure suo: probatur antecedens: quia in illo non fundatur ius impetrantis, sed bene priuatio illius iuris: modo ego non uideo, quòd & si petens adiudicationẽ beneficii teneatur probare ea per quæ cõstituitur ius eius: quòd tamen teneatur probare ea nõ esse uera per quæ dici potest suum ius fuisse extinctum. Nec potest dici quòd per conditionem in literis appositam de faciendo se promoueri infra annum à data literarum apostolicarum prædictarum, uideatur quodammodo gratia cõditionata. Hoc non est uerum: quia illa uerba non sonant conditionem: imo solum in quãdam admonitionem: q̃d pulcherrime not.Io.mo. Et si sic, ergo materia putatiui quantum tangit tempus præcedens nouam prouisionem impetrantis non ualet. Et dico præterea ꝙ si incumbere deberet per not.Inno.in c.ueniens. de uerb.sig. secundum unum dominorũ meorũ: sed de hoc dubito. Sed quicquid sit, dico quòd si permutatiuus habuit ius tali tempore de quo dicitur, uidelicet eodẽ die anno reuoluto: quo tẽpore considerato non potest dici à tempore adeptæ possessionis pacifice per ipsum impetrãtẽ cucurrisse

risse annum: nec ita per consequens ius quod eidẽ impetranti ex collatione executoris cõpetiit amissum esse, nõ artatur ipse permutatiuus probare permutationẽ: [a] imo plus dico, ꝙ nec admitti deberet materia præsentatiui contraria, cũ per prædicta appareret, tũc esse impossibile de iure: igitur &c. licet in cõsimili hoc fuerit põderatum. Sed do. Pet. de farc. quem multi secuti sunt, dicit quòd imo ille impetrans probare haberet se promotum fuisse propter mentem papę, & propter culpã præcedentẽ: sed hoc non uideo, maximè ante adeptã possessionem uel culpam negligentiæ adipiscendę commissam: uel infra annum ab adeptione uel culpa huiusmodi computandum: neque uideo quòd postea: cũ illud non inficiat, ut dixi, acquisitionẽ iuris sui. Pone enim quòd beneficium tuum impetraui tanquam uacans per nõ promotionem, & statim te spoliaui: agimus tamen inuicem: petit quilibet adiudicationẽ: quis probabit promotionem uel non promotionem? Nullus diceret promotionem probandam: nec aliquid facit quantum ad hoc clausula posita in literis, de qua suprà.

a ¶ Probare permutationem. *Nota quòd permutatio initium est emptio. imo est emptionis species: ut dicit Spec. titu. de loca. & condu. §. vj. uersi. cxxj. Sed an & quomodo differat ab emptione, uide Bart. in l. j & ij. C. de rerũ permuta. De permutatione autem beneficij, uide aliqua per Feli. in c. cũ uenerabilis. in princ. & iij. colum. in fi. uer. utrum permutantes. de exceptio.*

¶ De iudicijs. Rub.

Conclusio CLV.

SI principalis & procurator uenerunt ad causam, nõ sufficit, quo ad effectũ citandi per audientiã, relatio de principalis recessu à curia. Consilia. Ratio: quia modus citandi per audientiã est subsidiarius: nec ad eum recurritur, ubi pars præsens in curia reperitur: modo procuratore præsente, qui recipit onus, pars censetur pręsens: igitur &c.

¶ Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CLVI.

MORTVO actore etiam in causa beneficiali, surrogatóque alio per papam, necesse est reo absenti, contra quem procedebatur per audientiã intimare surrogatum, uenisse ad causam aliquo casu & econtra: quòd nõ credo. Consilia. Ratio diuersitatis: quia mortuo actore reus est cõsecutus suã intentionẽ de iure, quia re ipsa ab actoris petitiõe absolutus, quia mortuo actore, moritur cum eo sua petitio, cũ sit personalis. in authẽ. de nup. §. deinceps. ideo finita est lis, nisi reus uelit plus prosequi. no. in nouella, in c. ut

hi cōtra quos. quod nō est præsumendū, quòd uidelicet reus se expen. & lite fatiget sine causa. ff. de inoffi. testa. & l. j. & ij. sed in actore secus: quia donec habeat sententiā, lis non est finita, quo ad eum: sed durat eius petitio, quæ dirigenda est contra illos, quorum interest, ut dicto cap. ut hi contra quos. igitur primo casu opus est intimare rem uerisimilē. Secundo casu huiusmodi uerisimilitudine cessante secus.

¶ Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CLVII.

AVDITOR potest inhibitionem quam coauditor à quo ad eum fuit appellatū fecit intimare ad partes, non tamen inhibere: domini dubitauerunt. Consilia. Primum nō habet dubiū. Secundū eget distinctione: quia aut uult inhibere in tota causa: & tunc nō potest, nisi periculum immineret: quia non habet iurisdictionē in principali, nisi in euentum. Aut uult simpliciter inhibere, ne aliquid in præiudiciū iurisdictionis talis, quam habet in lite, quæ corā eo pendet, attentetur: & tūc potest: quia lis censetur, licet talis, qualis coram eo pendere citatione ab eo decreta & executa: ut cle. ij. ut lite penden. & est ita iustum tunc nihil attentari, sicut aliàs: igitur.

¶ De regula. De proba. Rub.

Conclusio CLVIII.

a MONACHVS [a] dicēs se electū ad studēdū ad pensionem xxxv. librarum, secundū benedictinā, sibiq; satisfactum de pensione per trienniū & abinde cessatum, ob hoc agens in petitorio nō probat per literas testimoniales uicariorum abbatis, de quorum uicariatu nō constat: confirmatur, dum cōuentus bona & administratorem bonis abbatis & abbatiæ distincta non habeat: nec per literas speciales narrātes electionē factā, licet non secūdum formam benedictinæ, & ea autoritate apostolica ex certa scientia confirmātes: nec per præmissa omnia simul. Consilia. Cōclusio ista habet quatuor partes. Prima pars est clara: quia idem iudicium de his quæ non sunt, & de his quæ non apparēt. ff. de contra. empt. l. in lege. Patet secūdus: quia cōfirmatio extraiudicialis & uolūtaria prælati, uel procuratoris ecclesiæ, uel domino nō præiudicat: no. & probatur à cōtrario extrà de in inte. restit. aduersus. lib. vj. & no. de conuersio. coniuga. ex parte. Patet secundum per c. edoceri. de rescr. cum ibi not. Patet tertium: quia ista narratio non procedit à uerbis papæ, per clem. j. de prob. cum ibi no. Nec ob uerbū ex certa scientia: quia illud uerbum non tollit expressam surreptionem, quæ papam decepit ad ita faciendum & dicendum

tendum: sed tollit effectum expressum de benedictina nō seruata. Nā ad excogitata sola certa scientia refertur. l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iudi. Modo non est uerisimile, quòd papa cogitauerit narrata fuisse falsa: imò uerisimile est, ꝗ uoluerit suā affirmationē intelligendam fore sic, scilicet si preces ueritate nitantur. de rescrip. ex parte. Patet quartū per l. spadonem. §. qui iura. ff. de cura. tuto. &c.

a ¶ Monachus. *Monachus secūdum regulam beati Benedicti in claustro morari praecipitur. xvj. quaest. j. iuxta Calcedonense. unde etiā praeceptiue dicitur, quòd monachus claustro sit contentus: quia sicut piscis sine aqua caret uita, ita monachus sine claustro. ea. cau. & q. c. placuit.*

¶ De regulari. De alim. Rub.

Conclusio CLIX.

IN CASV proxime maximè post conclusionem non est locus alimentorū monachi antedicti. Cōsilia. Pro iustificatione huius conclusionis uide ea quae scripsi suprà in cōclusione lxxxviij. & no. de accu. ex parte. in fi.

¶ De appellationibus. Rub.

Conclusio CLX.

SI à tempore publicationis processuū executorū arctandiū infrà vj. dies &c. ille contra quē &c. existens in loco remoto ad quinque dietas appellauerit infra xxv. dies ex causa probabili, probaueritq; per tres testes insinuationē factam solū per tres dies antè: danda est absolutio ad cautelā. Consilia. Ratio: quia illi vj. dies solum à tempore scientiae cōputantur. ff. de cal. l. annus. ff. de aedili. edic. l. cū sex. Modo legitima appellatio in tēpore huiusmodi intermedio hoc casu bene suspendit: ut c. praeterea. de appell. & ibi not. per Innocen.

¶ De probationibus. Rub.

Conclusio CLXI.

MONACHVS prioratū habens impetrans primus in data prioratum aliū in articulis quos cōtra secundū in data dedit: det se expresse professum, & aduersarius negat, tenetur probare professionem: sed si aduersarius confitetur illū fuisse priorē, & producat literā abbatis factā etiā lite pen. in qua narretur quòd ipse abbas facta inquisitione cū monachis sui monasterii reperit ipsum esse expresse monachū, & à iuuentute ibi monachatum, iurétq; & ad mādatū auditoris idē monachus se expresse professum: sic uidetur sufficiēter ꝓbata professio. Cōsilia. Materiā huius cōclusionis quę eo modo quo ponitur dubium nō habet: unde suprà conclusione lxxvj.

¶ De cōcessione praeb. Rub.

Conclusio CLXII.

MONASTERIVM cōtra impetrātē ad eius col

lationē qui uicariā parochialis ecclesię acceptauit dans dictam ecclesiā totā cū omnibus fructibus & pertinētiis eiusdē pertinere ad ipsum:admitti debet ad probandū.Cōsilia.Ergo uicaria pōt uniri & annexari monasterio rectoria penes aliud monasteriū existēte.Si enim loqueremur de monasterio habēte rectoriā, nō esset nisi quædā cōsolidatio:quia penes eundem rectoria & uicaria esse nō possūt, sicut nec proprietas nec usufructus: ut l.usufructui. ff. si usufruct.pe.cum simil. Sed hoc non obstante aliqui reputāt dubium: puto tamen conclusionē intelligi, dum totā ecclesiam monachi sibi uendicāt negantes perpetuam uicariam ibi esse.

¶De iure patronatus. Rub.

Conclusio CLXIII.

COLLATIO facta spreto patrono nulla est ipso iure.xvj.q. vij. decernimus.licet Hug.exponat ibi irritam,id est, irritandā,contra uerbi proprietatē:à qua tamē in dubio nō receditur.ff.de legi.in l.nō aliter. Nec ob.c.nobis.de iure pa.in fi. quia ibi exponendum, irritanda,id est, irrita nuntiāda:ne corrigat decernimus. ar.l.ista.C.de inoffi.testa.Simile de elect.cum post petitionem.in fi.uide suprà Alex.post Fede.de lap.qui id tenere uidentur.de re.permuta.c. j.lib.vj.in iij.uel iiij.parte.j. uel ij.q.Dic de hoc ut infrà dixi.

¶De confessis. Rub.

Conclusio CLXIIII.

CONFESSIO procuratoris nocet dño etiā reuocati, si reuocatio ad aduersariū uel iudicē nō peruenit. de confes.c.ulti.iuncto c. mandato. de procu.Cōsilia. Vide de materia huius cōclusionis infra in quadam conclusione, in c. mādato. allegato.& cle.cū illusio. de renuntia.per Paulum & alios.

¶De fide instrumen. Rub.

Conclusio CLXV.

SI NOTARIVS qui ex commisione superioris de prothocolo notarii[a] mortui extraxit instrumentū super uenditione certæ domus, posuerit hanc clausulam in instrumento, uidelicet,domum inquantum se extēdebat à solario usque ad cœlum,quæ tamē in dicto prothocolo non erat casu quo in solario superiori erant cameræ superiores nō pertinentes ad uenditorem,& omisit interlineaturam:quę uidetur esse de eadem manu, qua dicitur istam domū uenditam confrontari cum illo solario superiori,tale instrumētum eo ipso probatur falsum, & quòd uerbū &c.positum in prothocolo se non extendat ad tales clausulas substantiales. per no.Inno.in c.fraternitatis. circa prin.de hæreti. Consilia.Ratio, quia instrumentū quod plus uel

aliter continet, quàm res gesta in ueritate se habeat, maxime circa substãtialia, falsum est:per not.Inn.ubi suprà.Modo ita est, quòd istud instrumentum plus continet in hoc quod addit de suo ultra tenorẽ prothocoli, & aliter quàm res se habeat in hoc quod omittit id qđ declarabit quãtitatẽ rei uẽditę:igitur &c.

a ¶ De ꝓthocolo notarii. *Quid sit prothocolũ, & unde dicatur, uide in aut. de tabellio. §. ul. in gl. Et an prothocolũ fidem faciat, & alia de prothocolo, uide quod notauit Alber. C. de fide instru. l. contractus.*

¶ De officio deleg. Rub.

Conclusio CLXVI.

CAPITVLVM sede uacante, non potest uti iurisdictiõe à papa pro mortuo episcopo delegato:nec per consequens processus pauperũ expectan. purificare loco episcopi. sa. no. Io. And. de hæret. ad abolendam. super ult. gl. ubi hoc tenuit etiã in delegatione iuris, quod fortius est, licet Io. mo. cõtrariũ. in c. uno. de maio. & obe. libr. vj. Cõsilia. Pro quo Io. mo. facit de rescri. eam te. Solutio. ibi loquitur in mandato oneroso mandatorio de prouisione fienda, quod nõ dirigitur successori. i. cap. nisi cum successione. Et nos ibi loquimur in mandato iurisdictionis, quod cõcernit solũ dignitatẽ cui dirigitur: & est stricte tenendũ in terminis suis, ut ibi not. Innocẽ. Dic ut not. super dicta glo. ultima.

¶ De rescriptis. Rub.

Conclusio CLXVII.

PER illa uerba, si non sit alteri ius quæsitum, tollit ius ad rem. Cõsilia. Verũ est de iure ad rem quod quæritur ex acceptione: quia id palatii usurpatio seu obseruatio obtinuit: & ita seruatur papa sciẽte & tacite approbante: secus autem secundũ Martinum de salua, & alios modernos plures, & quasi hodie uidetur uelle seq palatiũ de iure ad rem alio modo quæsito, uidelicet per electionẽ, aut per patroni clerici uel laici præsentationẽ: quia illud non uidetur papa uelle tollere in dubio. no. Ioan. And. de præb. si postquã. Et ipse post Compo. de rescrip. causam. Præterea clausula prædicta ponitur ad diminutionẽ. igitur nõ debet operari augmentum &c.

¶ De libelli oblatione. Rub.

Conclusio CLXVIII.

IN causa prophana nõ potest articulari de non cõtentis in libello: quia in illis non potest dici testata lis. Cõnsilia. Intellige uel de facientibus directe uel indirecte necessario uel adminiculatiue ad illa.

¶ De iniuriis. Rub.

Conclusio CLXIX.

SI ILLE de cuius iurisdictione non constet, cõdemnauit in actione famosa ca-

pitulariter aliquem: punitur ac si priuatus tale sine causa occidisset seu diffamasset:ut ff. ad l. Iul. repe. l. Iulia. in fi. & decernitur sententia nulla. C. si à non compe. iudic. per totum. Consilia. Non habet dubium: quia casus est ubi suprà.

¶De iniurijs. Rub.

Conclusio CLXX.

ACTIO inde competens non dicitur prætoria, sed perpetua. C. de fa. l. una. cum ibi not. & ff. de iniur. l. Corn. cũ ibi not. Consilia. Vide materiam in remissionibus hic tactis: & per Cy. de iniur. l. si non conuicii. & Io. An. in additione Spec. eo. tit.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CLXXI.

a CITATVS[a] personaliter coram papa de mãdato uel iuramento fidelitatis, quo imperatori astringitur, se non bene excusat, nec pro eo quod accessus per terrã imperatoris nõ sit tutus: sed bene exceptio de senio uel corporali debilitate: qđ itinerare uel equitare impediat. Consilia. Ratio primi: quia in quocunque fidelitatis iuramẽto uel persona semper supremi superioris censetur excepta, ut extrà de iureiuran. uenientes. cum concor. ibi no. in l. imperialem. §. fi. de prohi. feu. alie. per Federicũ. Ratio secũdi: quia imperator qui est uassallus ecclesiæ, ut cap. ego Ludouicus. præsumitur una cum suis terris ad ecclesiã Romanam, deuotionẽ & fidelitatẽ habere: igitur. ff. quod met. cau. l. non est uerisimile. Tertiũ est de se euidens.

a ¶Citatus. *Alex. consi. 9. incip. uisis. col. vij. uersi. & non dubium. in j. uolumi. dicit quod princeps potest semper tollere citationem causa, ubsistente, per gl. quam dicit notabilem. in l. ante pe. ff. ex qui. cau. maio.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CLXXII.

COLLATIO facta canonico regulari de beneficio cõsueto solũ clericis secularibus assignari, est nulla: nec excusat negligentiã conferre uel præsentare habentis quominus habeat locũ deuolutio ad superiorem. Cõsilia. Non ob. not. inn. de cõcess. præb. cũ nostris. quia loquũtur in casu quo collatio tenet ipso iure, licet priuari possit ꝓpter crimẽ: ut c. inter dilectos. de excessi. præla. & c. accedẽs. de accu. & no. Cõpo. de elect. ꝙ sicut. & Inn. de cõcess. præb. proposuit.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CLXXIII.

ARTICVLI de priuilegio Vrbani quarti cõcesso certo collegio regulariũ, ꝙ ad talia beneficia, in quibus patronatus tẽpore priuilegii habebãt & possunt suos canonicos præsentare: item quod pro eo tempore in tali beneficio ius patronatus habeant: sunt boni & suf-

ficientes

ficientes ad eneruandũ materiã dictę deuolutionis. Cõſilia. Conclusio dubium non habet.

¶De ſent. excommũ. Rub.

Conclusio CLXXIIII.

VBI per cõtrarias aſſertiones partiũ cõtumacia pro qua eſt aliquis excommunicatus redditur dubia, probabiliter nõ impeditur abſolutio: nec ante omnia arctandus eſt excõmunicatus ad ſatisfactionẽ expenſarum: uel ad deponendũ pecuniam pro eiſdẽ: ut c. uenerabilibus. §. idẽ eſt. & de ſent. excom. lib. vj. Conſilia. Intelligo conclusionem de aſſertionibus ex probabilibus & uerisimilibus cauſis factis: quia aliter dubiũ nõ faceret. per not. Cyn. C. de procura. l. prima.

¶De ſententia excommunicationis. Rub.

Conclusio CLXXV.

a SI NON cõtumax[a] ut contumax excõmunicetur per iuriſdictionẽ alias non habentem, ualet excommunicatio: ſed iniuſta eſt. Cõſilia. Probatur: quia talis eget abſolutione. text. de ſent. excommu. ſacro. §. j. ſa. xj. q. iij. cap. j.

a ¶Contumax. *Not. quòd cõtumax ſecundũ Iſido. eſt qui cõparere debet in iudicio, & non cõparet. Et dicitur quandoque uere: quando dicit expreſſe iudici uel eius nuntio ipſum citanti, quòd non comparebit coram ipſo. Fictè dicitur quãdo latitat, aut facit quòd citatio ad ipſum nõ perueniat: uel qui uocem iudicis audire contẽnit: licet hoc ultimo caſu poſſet dici uere contumax, & non præſumptiue.*

¶De offic. deleg. Rub.

Conclusio CLXXVI.

AVDITOR cui mandatur quòd ſi inuenerit illum cuius beneficium eſt impetratum tanquàm uacans per eius non promotionem &c. per uerisimiles coniecturas non fuiſſe promotũ, præfigit ei tempus infra quod doceat de promotione uel de impedimento aut diſpenſatione ipſius in formatione huiuſmodi, debet primo uocare partẽ. Cõſilia. Ratio quia uerbum repereris, propter quod adiicitur in perſona iudicis & circa materiam iudicialẽ accipitur pro uerbo, ſi cõſtiterit. ar. ff. loc. ſi uno anno. cum in iudicialibus ſemper requiratur partis uocatio. de maiori. & obedien. inter quatuor. de teſti. In nomine domini. Item forſan ſecundum quendam dominũ aliter: & non ualet præfictio tanquam facta forma non ſeruata. de officio delega. cap. uenerabili. de reſcript. cum dilecta. de reſtitu. ſpoliato. Piſanis. de elect. prouida. lib. vj. Sed hoc dominis nõ placuit, quia ordo ille ſecũdũ eos nõ apponitur hic ſtudioſe

diose per papam ut faciat formam.alleg.no.Innocen.in d.ca. cum dilecta.in glo.not.pro ordine.Item quia uocatio nō tam ordinem quàm ordinis formam quàm partis iustitiam cōcernit.

¶De offic.delegati. Rub.

Conclusio CLXXVII.

IN CASV cōclusionis proxime præcedentis, si talis &c. nō probauit infra terminū promotionem,impedimentum uel dispensationē:tamē iudex æqui tate dictāte propter graue præiudicium maxime aliquo uerisimili colore faciente pro illo: poterit alium terminū dare:maxime si aliquod probabile allegetur:puta dispensatio autorita te apostolica facta &c.Nō ob.c. coram.de resti.in inte.quod pro contrario alleg.Cōsilia.Facit ff. de judic.l. nonnunquàm.& l.& post editum.in princi.ubi post peremptorium datur aliud. Eo quòd tenui suprà in una conclu sione permutationē factam non
a ualere,[a]mouebar hoc motiuo: quia facta per episcopū cōtempto patrono est nulla.xvj.q.vij. decernimus.nam non collatio, sed institutio ad eum pertinet: igitur &c.arg cū in illis.de præben.in vj.Item quia debet patronus uocari renūtiatione.per no. in c.admonet.& c.quòd in dubiis.& c.cum illusio.quod dicit culpam in faciētibus renuntiationem nō uocatis patronis qui debuerunt inquiri:& in hoc casu locum nō habet æquitas.c.licet.in vj.& cle.unica.de re.permuta.quæ habet locum carentibus:& ita uidetur notasse Ioan. And.super glo.quid in penultima suppletione.itē qa illa ęquitas exorbitans nō habet locum, nisi in cessione iuris utētibus & permutātibus secundū formam iuris:modo est forma iuris,quòd uocentur patroni &c.& aliter facere est contra iura &c. Item quia ęquitas exorbitans inducta in fauorem certarū personarum debet sic interpretari,quòd aliis non noceat,nisi quāto minus pōtest &c.l.nec annus.C.de emanci.libe.& c.quāuis.de rescrip.in vj.Igitur æquitas.c.licet.& clem. alleg.sic est interpretāda in fauorē permutare uolētiū:quod quanto minus potest præiudicet patronis,de quorū pręiudicio principaliter non est cogitatū:ut uidelicet præsentetur uel sit præsentatio uoluntaria eius qui uoluerint:& sit in potestate eorum permutationem eorū impedire uel saltem necessaria,ut satisfiat iuri eorū in præsentatione permutātium.aliqua enim quādoq; sic fiunt solū ut satisfiat iuri.de renun.c.si de causa.sic hic ultra uertitur interesse patroni,qui se poterit contra permutationem opponere pro suo interesse.tūc autem dico locū esse necessario

præ

præsentationi:cum uidelicet pa
tronus uocatus fuit,& in renun-
tiatione cõsensit:uel cum per-
mutatio fit propter utilitatẽ ec-
clesiæ,euidenter,& uocatus pa-
tronus non habet iustã causam,
quam posit opponere contra
ipsam.arg.de his quæ fi.à maio.
par.ca.c.j.ubi uocatus non esset
patronus nec renuntiationi cõ-
sensit:uel uocatus cõtra eum iu-
sta causa reclamaret: tũc dice-
rem locũ esse præsentationi uo
luntariæ. Ratio primi membri
quo ad primã partem.per not.in
cle.unica.alle.in glo.penul.in fi.
Ratio quo ad secundũ,quia quo
ad utilitatem ecclesiasticam, nõ
debet aliquis contra episcopum
ad quem principaliter pertinet,
sine causa rationabili exaudiri.
per c.j.alleg.cum similibus.Ra-
tio secundi mẽbri quo ad partẽ
primam: quia æquitas.c.licet.&
cle.j.alle.locum habent seclusa
culpa ex parte permutantiũ pro
notatis in suppositione proxi-
me alle.Itẽ & solum in permutã
tibus secundũ iura.in d.c.licet.
& in confessione iurẽ utẽtibus,
ut in cle.alle.& ita optime facit
glo.in d.cle.Quo ad secundam a
partem ratio est clara:quia aliàs
frustra uocaretur per rationẽ c.
j.de his quæ fi.à ma.par.ca.Præ-
terea maius præiudicium esset
patronis permutationem uale-
re,licet irritanda foret, quàm si
irritata esset ipso iure:quia pri-
mo casu impediretur præsenta-
re illa nõ cassata.per no.de ele-
ctio.cõsideramus.Secundo casu
non:& tamẽ per rationẽ tactam
de minori præiudicio interpre-
tandũ est.Itẽ consensus inquirẽ-
dus secundũ omnes eandẽ uim
habere debet,sicut haberet ius
præsentandi cũ loco illius succe
dat:& maxime, quia c.quæsitũ.
de re.permu.nullo modo de il-
lius patroni præsentantis præiu-
dicio cogitauit.igitur &c.faciũt
iura dicentia, ꝙ res subrogata
&c.licet fatear quòd aliàs sit ge
nerale,uidelicet quòd cũ expe-
ditio alicuius actus spectat ad
aliquem cũ consensu uel cõsilio
alterius:expeditio facta sine hu
iusmodi cõsensu uel cõsilio be-
ne ualet ipso iure.de elect.quòd
sicut.de præscript.cum in eccle-
siis.de his quæ fi.à prela.cũ uos.
de arbi.cum olim.xij.q.ij.si qua
de rebus.per no.Inno.de re.ec-
cle.non alie.c.j.in vj.& glo.in re
gula,ratum.& regula,is qui ta-
cet.in vj.in quæstionibus ibidẽ
disputatis. & adde ad hæc ea
quæ dico infrà in quadam con-
clusione.

¶Non ualere. *Nota quòd autori-
tas de permutatione suorum inferio
rum non pertinet ad episcopum.nec
ualet:nisi ad ipsum pertineat colla-
tio uel institutio illorum beneficio-
rum:sed pertinet ad eum ad quem
collatio uel institutio pertinet.ar.c.
ad hoc.§.fin.de offic.Archi.& in c.*

super

super eo.in fin.in uer.præsentandus.

¶De rerũ permutatio. Rub.

Conclusio CLXXVIII.

NON promotus ultimo die anni, de quo in c.licet canon: & c.cõmissa.de elec.lib.vj.non potest permutare secundum Io.An.in q.per eũ disputata in regula, mora.lib.vj.Consilia.Ego fui contra: per glo.in c.unico.de re.permuta.in cle.sed nõ fui exauditus.uide super hoc no.Io.An.in q.per eum disputata in reg.mora.de regu.iur.lib.vj.Item ꝙ si priuatus per c.licet canon.obtinuit habilitatẽ & gratiam de prouisione nouiter facienda, sic ꝙ ante dimitteret ecclesiam,& quòd infra annũ à data gratiæ faceret casu quo ei fieret prouisio ad sacerdotium promoueri: currit annus cũ repetitione pœnæ.c.licet canon.à data præsentiũ, sicut in c.cum ex eo.eo.titu.& li.ego cõtra per rationem.c.statutũ.eod.tit. & li.& no.Ioã.And.in regula, in pœnis. & Guil.gal.sed nõ fuimus exauditi, licet eadẽ pœna.c.licet.tollat ius in re &c.& adde hæc ad dicta suprà cõclusione xvj.Itẽ super hoc utrum ualeat processus habitus cũ procuratore minori xxv.annis.Non ob.ꝙ de hoc fuerit oppositum, si fuit iudicatum pro processu errore expressato: an tamen sententię acquieuerũt ambæ partes, diuersa fuerunt cõsilia: quia quatuor tenuerũt pro processu,& cæteri quinq; contra de quo dic plenissime, ut dixi suprà in quadam cõclusione.

¶De rerũ permutatio. Rub.

Conclusio CLXXIX.

PERMVTATIO facta cõtempto patrono, ualet ipso iure.Ego contra per dictã glo.& id quod no.Ioan.And.eod.tit.licet.lib.vj.super gl.quid si in suppositione antepenul.sed nõ fui exauditus. allegabam alia quæ omitto.

¶De electione. Rubri.

Conclusio CLXXX.

SI priuatus per c.licet canon. obtinuit habilitatem & gratiã de prouisione noua fienda: sic quòd ante dimitteret ecclesiam,& ꝙ infra annum à data gratiæ se faceret casu quo ei prouisio fieret ad sacros ordines promoueri: currit annus cũ repetitione pœnę.c.licet canon. à data pręsentiũ, sicut c.cũ ex eo.eo.titu.& li.Ego contra per rationẽ c.statutũ.eo.tit.& li.Et no. Ioan.And.in regula, in pœnis.& Guil.gal.& non fuimus exauditi, licet adderem ꝙ pœna c.licet, tollit ius in re.

¶De rerũ permutatio. Rub.

Conclusio CLXXXI.

INEO quod tenui permutationem factã contẽpto patrono non ualere: mouebar hoc motiuo: quia collatio facta per episcopũ contẽpto patrono est nul

nulla.xvj.q.vij.decernimus. Nã non collatio,sed institutio ad eû pertinet.igitur.ar.de præben.cũ in illis.lib.vj.Itẽ quia debet patronus uocari in renũtiatione: per not.in c.admonet.& c.quod in dubiis.& c.illud.quod contra dic.culpam in faciẽtibus renunciationem non uocatis patronis qui debuerunt inquirere, & in hoc casu non habet æquitas.c.licet canon.lib.vj.& cle.unica.de re.permuta.quod habet locũ carentibus.& ibi uidetur notasse Ioã. And.in glo.in uer.quid si in penul.suppositione.Itẽ quia illa æquitas exorbitans nõ habet locum nisi in cõcessione iuris utẽtibus & permutantibus,secundũ formam iuris nõ forma iuris quod uocentur patroni &c.Et aliter facere est contra iura,igitur &c, Itẽ quia exorbitãs inducta in fauorem certarũ personarũ debet sic interpretari: quia aliis non noceat,nisi quantũ minus:& est lex,nec cuius.C.de emanci.libe. & c.quãuis. de rescriptis. lib.vj. Igitur æquitas c. licet canon.& cle.alleg.sic est interpretanda in fauorem permutare uolentiũ:ut quantũ minus potest præiudicet patronis,de quorum præiudicio principaliter nõ est cogitatũ, ut

a uidelicet præsentent:[a] uel præsentatione uoluntaria,uidelicet quem uoluerint:& sit in potestate eorum impetrare:uel saltem necessaria,ut satisfaciat iuri corum in præsentatione permutari.Aliqua enim sic fiunt quãdoq; solum,ut satisfaciant iuri:de renuntiatio.c.fi.de cau.pos.cũ ecclesia.Sed hic ultra uertitur interesse patroni,qui poterit formam cõtra permutationẽ opponere pro suo interesse.Tũc autem dico locum esse necessariæ præsentationi: cũ uidelicet patronus uocatus fuit:& in renuntiatione cõsensit,uel cũ permutatio fit propter utilitatem ecclesiæ euidentẽ,& uocatus patronus non habet iustam causam, quam posset opponere contra ipsum.argu.de iis quæ fi.à maio. par.ca.c.ij.ubi autẽ nõ esset uocatus patronus,nec renuntiationi consensisset,uel uocatus cum iusta causa reclamaret:tunc dicerem locũ esse præsentationi uoluntariæ.Ratio primi membri quo ad primam partẽ per no.in clemẽ.ista alle.in glos.pen.in fi. Ratio quo ad secũdã:quia contra utilitatẽ ecclesiarum nõ debet aliquis cõtra episcopum,ad quẽ principaliter pertinet sine causa exaudiri,per c.j.alleg.cum simil.Ratio secũdi membri quo ad primam partẽ: quia æquitas c.licet.& cle.alle.locum haberet seclusa culpa ex parte permutantiũ.per no.in suppositione proxime alle.Item & solũ in permutationibus secundũ iura,ut d.c. licet.& in cõcessione iure utentibus:ut in clemẽ.alle.& ita optime

me facit glo.j.dictæ clem.Quo ad secundã partẽ,non est clara: a quia frustra uocaretur aliàs per c.ratione.in c.j.de his quæ fiunt à maio.parte ca.alleg. Præterea maius præiudicium esset patronis permutationem ualere,licet irritanda foret,quàm esset si irrita esset ipso iure:quia posito casu impedirentur præsentare illa non cassata,per no.de elec.cõsideramus.Secundo casu nõ:& tamen per rationẽ tactã de minori præiudicio interpretandum est.Itẽ consensus requirẽdus secundũ omnes eandẽ uim habere debet sicut haberet ius præsentãdi,& loco illius succedat: & maxime quia c.quæsitum.de re.permut.nullo modo de illius patroni præsentantis prçiudicio cogitauit &c.faciunt iura dicentia,quia res surrogata &c.licet fateor:quia aliàs fit regulare,uidelicet quòd cum expeditio alicuius actus spectat ad aliquẽ cũ consensu uel cõsilio alterius:expeditio facta sine huiusmodi cõsilio uel consensu bene ualet ipso iure.de elect.quòd sicut.de præben.cum in ecclesiis.de his quæ fiũ præla.cum uos.de arbi. cũ olim.xij.q.ij.si qua.de re.eccle.non alie.ca.j.in fi.lib.vj.& in re.nõ firmatur.eo.lib. Saluis no. iuris regu.rati.& regu.ratum.& regu.is qui tacet. lib.vj.in quæstione uidelicet disputata de hoc per Alexand.post Fede. & Lap.in capi.licet.

¶Præsentent. *Nota quòd præsentatio pertinet ad patronos. Et de duobus præsentatis quis sit potior: nota extrà de iure patro.cum autẽ. Et de tali præsentatione nota per Gof.& Hosti.in sum.& Specu.eo. tit.de iure patro.*

¶De procura.De iudi.Rub.

Conclusio CLXXXII.

AN ualet processus habitus cum procuratore minorum xxv.annis,non obstante quòd de hoc fuerit propositũ & iudicatum pro processu errorẽ expressato,cui tamen sententiæ acquieuerunt ambæ partes.Diuisa fuerunt Cõsilia.Quia quatuor tenuerunt pro processu:uidelicet domini Simõ de regio, Robertus de straton,Galhardus de noua ecclesia:& ego.Cæteri quinq; contrà: uidelicet Pet.de sar.Tho.de amanticis,Guil.gal. Io.de uayrolis,Arnoldus terreni,& P.de narra.Ratio principalis per text.c.qui generaliter.in fin.qui loquitur per uerbum,deputari nequibit.& per not.in l. exigẽdũ.C.eo.uidelicet de procura. Item ꝙ persona minoris est ipso iure minus legitima, imo inhabilis standi in iudicio. C.qui legit.personam standi in iudi.habeât.quasi per totũ.C.de procura.non eo minus.Saluo c. si annum.de iudi.lib.vj.alle.fuerunt not.in clemẽ.religiosus.de procu.in cle.& no.Io.An.in nouel.

uel.de procura. in nostra. super glo. quando dicatur in secunda suppositione. allegabatur etiam quia sentētia super hoc lata nō potuit de non procuratore facere procuratorem. not. Innoc. in cap. super literis. de procura. Nec etiam consensus partis nec iudicis cum inhabili dispensare, cōtra l. superioris: item quia error sententiæ male tollit præsumptum contrarium partis. allega. gloss. c. si annum. In contrarium mouebar ex no. Hostiē. & Iacob. de Are. & Ioan. And. de procur. non iuste. suprà eod. lib. vj. qui generaliter. in nouella. ubi Ioan. And. hoc tenet expresse. Item mouebar ex tactis per me super folio. iiij. collat. ij. Dicebam enim quòd minor curatorem non habens per se nō est habilis ipso iure: licet in hoc habeat personam non legitimam: quia repelli potest ne in præiudicium partis condemnatus re-
a stitui posset. [a] sed in hoc nō fuit exauditus: & forsan bene per l. clare. C. de autori. præstan. & ibi no. per l. fi. C. de legi. tuto. & per not. in l. non eo minus. in princ. & ad no. Innoc. in c. pretere a. de æta. & qualita. & l. si curatorem. C. de in integ. rest. minor. A contrario responsum fuit, quòd loquitur in extraiudicialibus. Sed in ueritate hoc saltem mihi negari non potest, quin uidelicet saltem pro se & sui fauore ualeat processus habitus cum eo. l. non eo minus. & contra se in casibus infrà no. ex quo concluditur, quòd non est iure ipso omnino inhabilis: antequam enim emanarent iura inhabilia, habilis erat, ut de se patet. Iura enim quæ reddūt ꝓcessum nullum habitū cum minore &c. sunt iura specialia solum inducta in fauorem cōtra ius cōmune primæuum. ut l. non eo minus. ergo ab eis faciliter receditur. ff. de test. mili. l. eius militis. in authent. de re. ecclesi. non alien. §. quia uero uerisimile. & ff. de pact. si unus. §. pactus. uer. quod in specie datur. Item nec debēt talia extendi ad alios &c. ut regula, priuilegiū. & regula, in argumentū. de regu. iur. lib. vj. imò ut uerius loquar, non est inhabilitatus per iura, licet iura processum cum eo habitum inquantum sibi præiudicat, reddant nullum: sicut de præscrip. dicitur. C. in qui. cau. in integ. restitu. non est necess. l. fin. Et hoc subtilius. præterea nec sunt talia extēdenda extra casus expressos: quia uidetur à primæuo iure exorbitātia. ar. regulæ, quæ à iure. nec reperies aliquod ius in contrariū: quia text. dicētes minorem non esse personam legitimā, loquuntur solum, ubi per se minor in sui præiudicio interueniret: & ita uidetur expresse notare glo. uidelicet, ꝙ nō pro se, tamē pro

alio potest minor interuenire in iudicio: quia sibi imputet &c. institu. qui pe. & ex quibus cau. maio. non poss. §. penulti. ff. de minor. l. cum mandato. in fi. nō enim uideo quare non posset minor esse ita procurator, sicut aduocatus, uel iudex: & per hoc est responsum ad alleg. in contrarium. Ad tex. enim c. qui generaliter. in fi. cum dicit deputari nequibit. subaudiam, uidelicet cum effectu: quia repelli poterit per partem: & opi. concordētur. Ad not. in cle. religiosus. & in c. in nostra. responsum est, minorem omnino non esse inhabilem: quia imò certis casibus &c. uidelicet cùm de iure personæ agitur. C. quando leg. per l. fin. & not. in l. clare. allega, Item pro cōiūctis personis, ut ibi not. l. minor. ff. de procur. Tertio in causa beneficiali. c. si annum. alleg. Quarto semper in sui fauorem. ut l. nō eo minus. quinimò dicit lex, quòd censetur legitimus defensor, in casibus quibus non potest restitui. ut dicit l. minor. §. alleg. licet contrarium uideatur notari ibidem, quod intelligo parte opponēte &c. coniunge hoc cum eo quod habes suprà. folio. iiij. in fine.

a ¶Restitui posset. *Nota quòd minor postquam impleuit xxv. annū, potest petere restitutionem in integrum, non solum in læsione qua demit de patrimonio: sed etiam in læsione lucri cessantis: de his tamen solum, in quibus læsus est infrà xxv. annum. uide gloss. in cap. ij. de restitu. in integ. in uer. restituimus.*

¶De testibus. Rub.

Conclusio CLXXXIII.

ASSERTIONI Cardi. creditur in his quæ aguntur coram eo in causis sibi commissis. de accusa. cum dilectus. in gloss. hodie autem. Item quòd si legatus asserens episcopum sibi obsequentem de mandato ab ipso uiua uoce eidem facto recepisse resignationem beneficii ex causa permutationis, illud conferat & partis aduersæ procurator positionē de ueritate dictæ assertionis factā confessus fuerit: dictæ assertioni standum est: licet aliàs confessio partis in beneficialibus non sufficiat: maxime quo ad effectum adiudicat, notat Ioan. Andr. de eo qui cogno. consangui, uxo, suæ.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CLXXXIIII.

PROCESSVS habitus in prima & in secūda instātia cum Albiso de medicis, ut cum procurator constitutus tamen sub nomine Bartholomæi ualet: maxime si nōn est alius habens tale nomē: & præsertim si fuerit hoc per constituentem in tertia instantia declaratum.

claratum.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CLXXXV.

LICET cum agitur contra uniuersitatem ciuiliter nomina constituentium uniuersitatem nō sunt exprimenda.no.Innocen.de ordi. cogni.cum dilectus. tamen cum agetur contra consules uel alios uniuersitatem constituētes,maxime propter crimē,exprimenda sunt nomina in commissione citationis ac libelli:ita quòd aliter citatio facta per edictum ne personaliter comparēdo nō arctat.per not.in dicta glo.quia successor non tenetur de delicto prædecessoris. hoc castissimo, Innoc. de immunitate ecclesia. aduersus.&c. a

¶De his qui ui. Rub.

¶De libelli oblatione. Rub.

Conclusio CLXXXVI.

VBI quis agit ad res oblatas per uim, uel metū, uel per dolum, oportet quòd in libello exprimat res quas exprimere potest: & hoc sufficit:super quo uide no.Inn. quod metus cau.super eo. & in dicto cap.cum dilectus.glo.tertia. Item uolunt quidam dicere in citatione per edictum ut arctet personaliter ad compārendum sub pœna excommunica. sed facit in contrarium quod a

not.in dicta iij.gloss.in fine.

¶De lit.contesta.De dolo & contumacia. Rub.

Conclusio CLXXXVII.

CITATVS etiam personaliter nō comparens con tra quem proceditur per audientiam contradictarum lite non contest.puta in causa appellationis à diffinitiua &c. nō est excommunicandus. per not. de electio.cap.statuimus.sed dubito de citatione personali &c.

¶De dolo. Rub.

Conclusio CLXXXVIII.

VT CITATVS[a] excommunicetur de citatione facta per edictum: non sufficit probare,quòd in uicinis partibus fuit edictum affixum: sed oportet probare etiā, quòd taliter,quòd ad eius notitiam potuerit uerisimiliter peruenire. per not. de eo qui mitt. in possess.c.si aduersus.

¶Vt citatus. *Nota quòd citato debet causa significari per literas, ut ad respondendum uenire pōssit parratus, v.quæst.vij.si primates.* Adde *quòd non debent iudicari absentes, nisi citati uenire contempserint.v. quæst.secunda.relatum & c.de illicita in ea.cau.& quæst.*

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CLXXXIX.

AVDITOR contradictarum qui fuit auditor palatii in causis sibi commissis postquam fuit auditor contradictarum, potest pronuntiare etiam in domo, uel ubi sibi placet.

¶De expensis. Rub.

Conclusio CXC.

HABENS pro se possessionem, licet minus canonicam, excusatur à condemnatione expensarum.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CXCI.

SI PARS quæ petitioné non dederat, pro qua tamen sententia est ferenda, post conclusioné impetret commissioné, quòd recipiatur eius petitio, expresso quod neutra pars petitionem dedit, licet constet alteram partem certam petitioné dedisse, super qua pronuntiari non potest: talis commissio non est surreptitia.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CXCII.

ARTICVLI impertineñ. non in ius aduersarii, sed solum in probationem iuris, nihilominus obiectiui dicuntur. Et ideo dati post terminum non sunt admittendi, per nota. Compost. de electio. quod sicut.

¶De fide instrumentorum. Rub.

Conclusio CXCIII.

SI NOTARIVS instrumenti confecti qui negatur esse notarius, nõ probetur notarius, seu ad eum tanquam ad notarium non possit haberi recursus, instrumentum non probat.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CXCIIII.

SI MANDATVR per auditorem citationem per edictum[a] in tribus locis publicari, & solũ fuit publicata in duobus locis, sufficit: quia satis est seruata forma iuris.

a ¶Per edictum. *Nota quòd citatio debet fieri tribus edictis uel uno peremptorio: quod continere debet tantum tempus, quantum tria edicta: nisi necessitas urgeat. de dilatio. cap. primo. ubi de hoc in glo. Adde quòd citatio peremptoria habens competentia interualla, seu competentem terminum secundũ practicam quam ponit gloss. in cap. constitutionem. de sententia excommunic. lib. vj. aequiparatur tribus citationibus. xxiij. quaestio. iij. cap. de illicit. l. contumacia. ff. de re iudicata.*

¶De iudic. De testibus. Rub.

Conclusio CXCV.

SI TESTIS actore citato ad comparendum personaliter

liter coram auditore de mense Maii probet de mense August. sequen. fuisse sanũ, & testes rei deponant de mense Septembris etiam sequenti illum uidisse in lecto infirmũ: nihilominus excommunicãdus est. Hac die ueneris decima mẽsis Nouembris, anno millesimo trecentesimo septuagẽsimóquarto, reintrauit palatium do. Pet. Iambonis coauditor post exitũ dominorum de consiliis in causa Arrelateñ. coram me pendente.

¶De solutionibus. Rub.

Conclusio CXCVI.

VTRVM auditor cameræ apostolicæ condemnatum in palatio apostolico per auditorem palatii excommunicatum, qui per executorem à sede apostolica super dictæ sententiæ executione deputatum posśit admittere ad beneficium cesśionis, seu ab illa causa cognita repellere, seu cognoscere de hoc, an sit ad huiusmodi beneficium admittendus. domini Pet. de sarcenato, & Tho. de amanati, quòd etiam ad effectum absolutionis à sentẽtia excommunicationis obtinẽdæ, dicebant quòd ab illa sententia non ipse auditor cameræ, sed præfatus executor potest absoluere: uel absolutione danda uel deneganda pronuntiare. Tamẽ cæteri omnes tenuerunt omnia supradicta sic spectare ad dictũ executorem, tanquam concernentia executionem sibi commissam: quod nullo modo ad auditorẽ cameræ posśunt pertinere: inter quos domi. P. Iambo. Guiliel. Gal. & alii. vj. tenebãt inter cæteros P. Iambo. pro eo quòd auditor cameræ est delegatus, per not. Ioan. And. de raptus. auditor. in cle. iuncto cap. P. & G. de officio delega. quorum non potest fieri protogatio hoc casu.

¶Delitis contesta. Rub.

Conclusio CXCVII.

SECVNDO in causa eadem idem dixerunt, quòd in dicta causa cesśionis admittendæ uel denegandæ requiritur lit. contesta. de necesśitate, & terminorum palatii obseruatio. Ratio: quia licet officium iudicis hic imploretur: non tamẽ principaliter, imò incidenter allegabatur cap. secũdũ. de offi. iudi. Dixit d. P. de Narbona, per no. Cy. in authen. posito. suprà. l. prima. C. ut ab hæred. se ab. id non esse uerum: quia hic nihil dati uel fieri petitur à parte. Sed prout ponit d. Pe. de sarcenato, probatur contrarium, quod dicitur de resti. in integ. c. ij. alleg. maxime q̃a hic imploratur officium contra personã certã, per no. in c. ij. in gl. hoc ideo. Idem tamen d. Pe. de sarcenato tenuit

alio medio motus, non requiri litis conteſt.hoc caſu, ut pro eo, quia ut dixit,cauſa iſta eſt miſerabilis, allegans authẽ. niſi breues. Et cum eo duo alii uel tres fundan.ſe in hoc,quòd hoc non intendit,niſi ad finem executionis ſententiæ iam latæ.per l.minor xxv.an.ff.de minori.

¶De procuratoribus. Rub.

Concluſio CXCVIII.

VTRVM contra procuratorium, in quo datur poteſtas cõparendi coram quocunque iudice, & coram eo legitime de ipſo conquerentibus quæcunque debita confitendi,ſuppoſito quòd debitum eſt iiij. flore. confitendi, ác bona ſua committendi in ſolut. dandi & bonis eius cedendi:iurandique quòd dum ueniet ad pinguiorem fortunam, ulterius ſatisfaciet:ſit ſufficiens procuratorium. Duæ partes & ultra tenuerunt, quòd nõ:quorum quidam mouebantur,quia generalitas non ſufficit, quo ad articulum ceſsionis,ut dicitur notaſſe Cyn.quo ad articulum reſtitutionis petẽdæ, per l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acquir.hæredi. Alii quia quando debitum eſt magnũ, & confeſsio ſeu ceſſio aliter in una cauſa, aliter in alia facienda eſt:aliter pro modico debito, aliter pro magno. Mouebantur tenẽtes procuratoriũ ualere per not.in cle.non poteſt.de procu.& per no.Inno. in c.ſedes.de reſcrip. & per l.ad rem.& l.ad legatum. de procura.ff.hoc uoluit domin⁹ Petr.de ſarcen.quòd ualeat procuratorium.Idem Guil.gal. & Pe.iambo, & N. de cremona, & Symon de regio.

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio CXCIX.

PRIMO in eadem cauſa dixerunt duæ partes, & ultra ſententiam eſſe diffinitiuam, ut ſic licuerit appellare uiua uoce: quia ordine iudiciario agebatur libello dato &c. Cuius contrarium tenuit do.Pet.de ſarce. & do.Tho.de aman. Alii contra rationibus tactis in ſecũda quęſtione huius cauſæ tacta ſupra. dicebant enim quòd licet diffiniat, & ita uim diffinitiuæ habeat, non tamen eſt diffinitiua, cum non principale negotium, ſed articulum acceſſoriũ ad illud diffiniat inter primos.Guil. gal.Pe.iambo.Symon de regio. N.de cremona.

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio CC.

SI cõmiſſarius deputatus ad exequendam citationem in partibus dicat citationem executam prout in literis continetur, non ſufficit:quia in literis continetur triplex modus citandi: uidelicet in perſona, uel in domo, [a] aut in eccleſia. Et ita talis relatio eſt incerta & obſcura, & non

non ualet: quia etiam tollit defensionem partis.

a ¶In domo. *Citatio in domo seu ad domum, an sufficiat, & quomodo non, plene not. per Inno. extra de eo qui mittitur in posses. cau. rei ser. c. si aduersarius. & tangitur per eum de postula. prala. c. j.*

¶De libelli obla. Rub.

Conclusio CCI.

LIBELLVS cōceptus contra duos citatos & tertium non citatum cōiunctim uel diuisim concludens, tamen contra quemlibet insolidum, ualet contra citatos.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCII.

CONTRA agentem nomine suo pro iniuriis personalibus, opponi potest exceptio impediens lit. contesta. ualet quod monachus uel canonicus est regularis, non habens administrationem.

¶De præben. De regu. Rub.

Conclusio CCIII.

QVILIBET prioratus regularis cēsetur reuocabilis ad nutum, nisi ubi curatus uel cōuentualis est. de sta. mona. cum ad monasterium. §. prioris. De hoc scripsi de præben. cum singula. lib. vj.

¶De regularibus. Rub.

Conclusio CCIIII.

GRATIA facta sub hac forma, uidelicet, quod ualeat collatio, ac si tres defectus expressi non obstarēt: non perpetuat regularem.

¶De præben. Rub.

Conclusio CCV.

BENEFICIVM regulariter electiuum solo certo casu collatiuum, non collatiuum, sed electiuum dici debet: ut ff. de auro & argento le. & si non. §. perueniamus. & l. contra.

Conclusio CCVI.

ITEM quod gratia supra proxime facta non ualet tacito ꝙ prioratus huiusmodi esset collegalis: quamquam non esset electiuus. Item quod beneficium regulare esset collegabile uel collatum, licet collatiuum, & non redditiuum, reddit illud perpetuum. Item quod cura subiecti prioratus reddit principali perpetuum.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCVII.

a AVDITOR datus super causa appellationis[a] & desertionis, si seruatis terminis super articulo appellationis reperiat bene iudicatum & appellatū male: & appellationem esse modo desertā: potest pronuntiare, bene ꝓcessum, & male appellatum: quia de utroque sibi constat in actis. ar. l. de qua re. Secundo, quia negligentia non prosequētis appellationem non debet nocere appellato. ar. regulæ, non debet. de regul. iur.

Et ita tenuerũt olim antiqui auditores. Sed tamẽ domini Tho. de amanat. & N.de cremona.& N.de narbona cõtra. ratio:quia prædicta locum haberent in iudice cuius iurisdictio quo ad hæc esset fundata. Modo secus est hic : quia auditor hoc casu non est iudex, nisi super articulo appellationis desertionis.mo do hic non est appellatio, dum est desertio: imo habetur perinde tunc ac si non esset appellatum. Solum enim sibi uidetur commissus articulus appellatio a nis in casu nõ desertionis,& articulus desertionis in casu in quo potest procedi super articulo appellationis propter existimationem ipsius. Hanc partem tenet Archdiaco.in c.Romana. §.cum autem. de appellatio.lib. vj. Sed respondetur, quòd non est uerum:quia solum in odium appellantis est hoc,quòd appellatio deserta habetur pro non appellatione:nõ autẽ in odium appellati, ut dixi.Item tenemus do.Pe.de sarcena. & ego, quòd ubi iudex uidetur se non esse iudicem, uel sentẽtiam à quâ non fuit appellatum transisse in rem iudicatam,seu appellationẽ desertam esse.facit C.de temp.appel.l.iiij.in fi.& hoc uidetur notasse Ioan. Andr.ij.quæst.vij.alicui.Aut nullam esse,parte etiam non petente posset super hoc pronuntiare : quia ista concernunt officium suum : uidelicet quòd eius processus sit nullus. argum. de excep.exceptionem. & ff.de postula.l.quos prohibet. Sed alii contra. Et contrarium etiam tenuit dominus Marcus de sala.in clemen.si appellationi. de appella. post ar.ibi uide. Ibi concordat maior pars,quòd non potest auditor pronuntiare super desertione, nisi primo citata parte ad docendum de diligentia &c. sic quòd substantialis uidetur esse terminus.

¶Causa appellationis.Not.*quòd appellatio est à minore ad maiorem iudicẽ prouocatio. ij. quæst.vj.omnis oppressus.& cap.sequenti.& c.placuit.Panormi.in rub.ea addit, quòd si prouocatio est legitima, pronuntiatum & iurisdictionem iudicis quo ad illam causam suspendit,& ipsius cognitionem ad superiorẽ transfert.*

Conclusio CCVIII.

ITEM procurator non constitutus specialiter ad agendum:sed constitutus ad appellandũm:appellare potest à diffinitiua.

¶De fide instru. Rub.

Conclusio CCIX.

SCHEDVLA notarii non habens testes & subscriptionem,non probat substitutionem factam extra actum.Aegidius.

¶De offi.audi.cameræ.Rub.

Conclusio CCX.

IN CAVSA do.Sym.Primo quòd auditor cameræ perturbatores

batores suæ iurisdiction.nō potest citare extra curiam: maxime tunc, si extrà curiam turbarunt.Nec ob.de appell. Romana.§.contrahentes:libr.vj.Secus tamen in iudice delegato. Not. Innocen.de officio delega.cap. primo.Ipse enim auditor est camerae seu camerarii, sed non est generalis auditor papæ, licet hoc prætendat: ideo de causis beneficialibus prohibitus fuit papam cognoscere:sed ut habetur in registro, officium suum est causas cortisanorum audire.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCXI.

VALET procuratorium ad excusandum non habēs causas excusationis expressas,licet uideatur contrà: quod not.Innocen. in cap.quia propter. de procura.can.ad eligendum, & eum excusandum, de electio. quia propter. Item quòd citatus personaliter ad causam &c.quia ultra hoc casū quo excusationes admittentur, habeat potestatem sufficientē procedendi in causa: quia duo uidentur sibi mandari.Igitur:arg. l.Celsus.ff.de arbi. & quia personaliter nō additur, nisi ultra ad grauandum &c.super quo uide Innocen.in c.dilectus.& c.constitutus.de procura.

¶De iure patronatus. Rub.

Conclusio CCXII.

IN CAVSA domini Tho. quòd collatio[a] facta per executorem appellatum ad collationem episcopi deputatum de beneficio spectante ad præsentationem laici, non per hoc acquirit episcopo, uel tollitur patrono noua possessio, nec perdita seu acquisita probatur.

[a] ¶Collatio. *Nota quòd collatio dicitur in alium iuris translatio. ut c. à collatione.de appell. Ad quem autem spectet beneficiorum collatio, dic ut notatur.extrà de praben.cap. si tibi absenti.primo responso.& §. f.libro vj.*

¶De cau.possessio. & proprie. Rub.

Conclusio CCXIII.

ET HOC in causa una tertię partis oblationū:quia articuli utriusque partis dati post suspensionem petitorii de possessione & proprietate quo ad colorandnm & discolorandum possessorium, sunt admittendi, & eis respondendū:saluo quòd dominus Viuarien.& alii uoluerunt dicere hoc uerum de articulis rectoris fundantis in intentionem de iure communi: quia ibi materia cōsuetudinis solum defertur ad factum. de articulis secus, pro eo quòd sunt contra iùs commune: & quòd possessorium non tenetur possessor colorare: quia decret.ad decimas,loquitur in actore.

¶De cau.possessio.& prop̃rie. Rub.

Conclusio CCXIIII.

ET HOC in causa d.Guil. Gal.quòd si narrato per reseruatiuum cōtra expectatiuam super eodem beneficio litigan. quòd nisi obstaret suspensio petitorii, constaret de nō iure alterius: concessit papa, si est ita simul procedi etiam in possessorio & petitorio. Instrumenta producta si per ea ante suspensionem producta constaret de non iure &c.quo ad illum effectum etiam hodie constare dicetur.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCXV.

SI RESERVATIO & collatio executoris appellati simul concurrunt, præfertur collatio reseruationi, per not.clemen.literas.de rescriptis.

¶De resti.in integ. Rub. a

Consilio CCXVI.

IN CAVSA do.N. quòd si papa illum appellantem qui permisit labi omnia fatalia, forte impeditus &c. mandauit per auditorem restitui ad prosecutionem appellationis, si & prout de iure,& impetrata probatio auditor pronuntiet illum restituendum non decernendo tempus ad quod &c. sententia ualet: quia si apparet de impedimēto certi temporis per acta ad illud uidetur restitutio facta. C.de senten.quæ sine cer.quantita.l.tertia. quia ad aliud restitui non debet post secundum fatale,per not.Innocen.de appellatio.ex ratione. si non apparet, uidetur restitutus ad tempus datum à iure ad prosequendum appellationem,uidelicet ad annum:sicut condemnatus ad soluendum, intelligitur condemnatus ad soluendum infra tempus datum à iure.ff. de re iudic. l.iiij.P.Iambo,& ego cōtra,propter formam commiss.ad quam uidetur se retulisse auditor in sententia. Ideo sententiam diximus propter incertitudinē non ualere, nisi certitudo habeatur ex actis.

¶Vt lite pendente. De except. Rub.

Conclusio CCXVII.

EXCEPTIO a falsitatis instrumenti appellationis uel nullitatis appellationis eiusdem contra petitorem reuocationis attentatorum appellationum: potest nōn obstante tribus sentētiis latis super restitutione ad prosequendam appellationem in uirtute cuius petuntur reuocari attentata: quia de his non fuit quæsitum in causa restitutionis, sed solum de negligentia, uel impedimentis illius, qui prosequi habebat:

bebat: & quia prosecutio fieri potest etiã de appellatione nulla de iure, uel friuola. Tamẽ do. Pe. de sarce. dicit quòd licet sententia diffinitiua ex falsa causa lata non sit nulla. ff. de iudic. l. cũ prætor. §. Marcellus. C. si ex fal. instru. l. j. & ij. Secus tamẽ de interlocutoria. ff. de re. co. l. magis puto. §. si res. Ista autem uidebatur sibi interlocutoria, non diffinitiua: igitur &c. Itẽ quia restitutus in casu præmisso potest petere reuocationem attentatorum ante appellationẽ infra x. dies: quia sunt opin. quia sine restitutione potest per lecta & nota. de rescriptis. c. ex parte. de sen. excom. licet. lib. vj. Et quia restitutio debet esse plena. C. de sen. pa. l. fi. ff. de usu. l. uideamus. §. infamia. de min. l. minor. §. restitutio. maxime quo ad effectũ ad quem principaliter tendit, à quo sequitur immediate illud, de quo agitur, ut tollitur & not. in c. quamuis. de rescriptis. lib. vj. Item quòd renuntiatio facta in manibus laici nulla est. Itẽ quòd iudex appellationis auditor potest pronuntiare super desertione sine speciali commissione: citata tamen prius parte ad docẽdum de diligentia.

a ¶Exceptio. *Nota iuxta Panor. in Rubri. de exceptio. quòd exceptio est actionis uel intentionis exclusio. & adde quòd cõmuniter tenetur, quod exceptio proprie est illa quæ excludit actionem actoris. de qua uide per Bal. in l. j. C. qui accu. non pos.*

¶De rescrip. De præbendis. Rubri.

Conclusio CCXVIII.

IN CAVSA do. Symonis, quòd si ille qui obtinuit gratiam de prouisione habenda de ecclesia parochiali Titii, cõstito quòd illam idẽ Titius tenuit annis pluribus, nõ promotus, & qui cõtra illum Titium litem mouit, fuit postea surrogatus, asserendo tamẽ sed falso illi litiganti iam fuisse prouisum, licet uerba surrogationis sint in omni iure, & ad omne ius &c. nihilominus impetratio surrogationis est surreptitia: tũ quia expressio collationis potuit mouere papam ad concedendum: tum quia non est surrogatus in iure, sed ad rem. ar. dictæ decre. susceptum. de rescriptis. lib. vj. tamen fuit dictum, quòd commissio habens de surrogatione iure, in re non est surreptitia, per not. Innocen. de lit. contest. in c. exceptionis.

¶De rescrip. De præbẽ. Rub.

Conclusio CCXIX.

IMPETRATIO facta lite pendente super beneficio beneficii eiusdem ualida est: si nullus litigãtium in beneficio ius habebat: per no. Innocẽ. in c. iij. ut li. pen. in addi.

¶De renun. De præbendis. Rub.

Conclusio CCXX.

IN CAVSA domini Viuariensis, utrum renuntiatio facta[a] per canonicum præbendatum & in dignitate constitutum in ecclesia, in qua de cõsuetudine nõ potest tenere dignitas uel præbenda aliqua sine canonicatu, de ipsa præbenda solum & cum protestatione, quòd non intẽdit renuntiare canonicatui, faciat uacare canonicatũ: & per consequens dignitatem: uel utrum protestãdo saluet ius in utroq;. Consilia fuerunt diuisa. Sed pars maior tenuit, quòd protestatio saluet, &c. quia distincta iura sunt & distincti tituli canonicatus, & titulus præbendæ. Et potest unum haberi sine reliquo: de constit. cum M. & c. cum accessissent. de præben. relatum. de rescriptis. in nostra. alleg. nota. Innocen. de præben. c. maioribus. & gloss. c. cum M. & quòd cõnexio præbendæ canonicalis nõ habet respectum ad certum canonicatũ in specie, sed in genere ad præbendam, sicut nec dignitas: supposita consuetudine prædicta in contrarium alleg. no. Comp. in capi. cum M. & Archid. in capi. si clericus. de præbend. libr. vj. & not. Guil. de mon. lau. de præbẽ. per literas. in clemen. per quæ in loco ubi essent præben. & canonicatus distinct. Aliqui maiores tenuerunt contrà: quia creato in illis canonico supernumerali, adueniente q; post præbẽda: non uidetur posse dici numeralem canonicatum perimi, licet in contrariũ diceretur de eadem plenitudine, qua creatur supernumeralis adueniente præbẽda, quæ reperit supernumeralem sibi sufficientem, numeralis per extranumeralem cõfunditur. Et si diceremus adueniente numerali cũ præbẽda, perimeretur supernumeralis: & casu nostro adueniente supernumerali, ambo simul starent propter plenitudinẽ potestatis Romani pontificis nouũ canonicatum supra numeralem conferentis: quod fateor alium facere non posse: & ita nõ procedit, quo ad hoc motiuum domini N. dicẽtis renuntiationem non posse augere.

a ¶Renuntiatio facta. *Nota quòd renuntiare beneficio quis non potest sine licentia superioris, etiã in præiudicium ipsius renuntiantis. c. admonet. & c. quòd in dubijs. de renun.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCXXI.

IN CAVSA domini Guil. Primo quòd in acceptationibus & prouisionibus executorum nõ habet locum. c. susceptum. Item quòd impetrans in forma pauperum asserens se in alia prouincia elegisse perpetuam

tuam mansionem,ibidem fuerit collatus:hoc ipso quòd ita asseruit,hoc non probat.per l.domicilium.ff.ad municipa.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCXXII.

ITEM ꝗ si pauper in forma pauperum asserens se in alia prouincia elegisse perpetuam mãsionem, ibidẽ fuerit collocatus: hoc ipso quod ita asseruit,hoc nõ probat,per l.dominiũ.ff.ad municipa.reperitur infra sub cõclusione ccxxxiij.

¶De dilationibus. Rub.

Conclusio CCXXIII.

POST terminũ peremptorium [a] ad docendum datum de promotione nõ datur alia dilatio sine restitutione,per c.coram.de in integrum restitu.& c.cum uenerabilis.de excep.quòd nõ uidetur facere:licet glos.cle.sæpe uideatur contra: sed non est,quia loquitur in productionibus,nõ in casu de quo agitur.

a ¶Post terminum peremptoriũ. *Terminus peremptorius est quadam interlocutoria. Et si simpliciter datur terminus,intelligitur peremptorius.extra,de dolo & contu c.j.lib.vj.De tali termino uide plene per Archi.extrà de excep.c.j.lib.vj.*

¶De dona.De proba.Rub.

Conclusio CCXXIIII.

IN CAVSA Guil.gal.quòd si mulier concubina fuerit inducta per uerba blãda,& quosdam metus uarios ad dandum cõcubinario,& dederit flendo, & hæc probãtur coram auditore,cui mãdatur quòd si constiterit illam esse cõductam per fraudem ad donandum,& donatiõnẽ nullã esse,relaxet iuramentum quod dedit mulier de non ueniendo contrà: sufficit quòd probatio præparatoria:ergo minor.ff.ad exhiben.l.iij.§.ibidẽ. Maxime quia nõ est præsumptio,quòd libenter donet: quia genus mulierũ secũdum leg.est auarissimum.ff.ad Velle.l.si eo. Item cum quis procedit simpliciter ad id,in quo potest duplici autoritate,una bene,alia male,sufficit quocunq; modo.not. Inno.de præscrip.cum ex officii. Item quòd libellus cõtrarietatẽ habens in aliqua sui parte est reiiciendus.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCXXV.

IN CAVSA domini Pe.de Narbona, quòd inductio in possessionem facta per prouidere habẽtem nullo errore se ductũ,inducit prouisionem ueram:per c.ex parte.de spon.ubi uerba apposita ad executionem &c.facit clemen.cum ei quem. penulti.responso.de cõcess.præben.l.ulti.C.de nec.seruis instit. insti.qui da.tut.poss.no.Compo. de elect.transmissam.fa.not.Innocen.

nocen.& Hosti.eo.titu.quòd sic. ut de iure pa.postulasti.& Pau. in cle.cum ei quem.hoc uerum secūdum Viuarieñ.si iudex usūs est uerbis,te in possess.&c.

¶De foro compe. Rub.

Conclusio CCXXVI.

IN CAVSA mea Auinionensis spectator.Primo quòd clericus mercator solutus p mittens se trahi ad iudicem secularem,tacuit se esse clericum, usq; ad sententiam inclusiue:& post ad impediēdum executionem dicit se clericū,& propter hoc dicit processum nullum:tenetur actori ad expensas.de except.exceptionem.Itē quòd copia extracta per notarium causæ de originali processu primi iudicis ac producta coram secundo iudice clausa & sigillata sigillo primi iudicis,& subscripta à notario fidem facit.

¶De expensis. Rub.

Conclusio CCXXVII.

ITEM sententia lata super expensis quæ ueniūt ante lit. cōtest.absq; petitione & processu nulla est.Item quòd petendo in libello debitum cum expensis,nō intelligitur de expensis factis antè coram alio iudice minus competente:& idem dicat,libello reconuentionali nō respondendum,& petat expeñ. Item quòd appellatio à taxatione expensarum nō ualet,si non reperitur taxatio in actis,licet reperitur condemnatio & mandatum de taxatione etiam iniqua facta.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCXXVIII.

ITEM quòd iudex ex causis animum suum mouētibus ut dicit mandans ex officio citari personaliter reum per procuratorem respondētem ut respōdeat interrogationibus iudicis non grauat per hoc.

¶De consue. Rub.

Conclusio CCXXIX.

PRIMO quòd ex cōsuetudine optandi quis in diuersis uacationibus potest pluries optare:quia uerba consuetudinis hoc habent & mere,uidelicet ut semper antiquior portionem habeat pinguiorem,& loquimur in actu cuius effectus est reperibilis:igitur &c.

¶De fide instru. Rub.

Conclusio CCXXX.

IN PRINCIPIO facta in partibus uigore compulsorię requirit partis uocationem. allegaui de testib.significauit.& c.Albertus.& c.in nomine.c.de testa.publici inducendo. tu cogitabis.

¶De accusationibus. Rub.

Conclusio CCXXXI.

Ver

VERITATE criminis ꝑbata[a] per duos testes, licet nõ probetur infamia, hodie potest agi ad effectum accusa. per modum inquisitionis ex officio. Non ob. c. inquisitionis. & c. cum oporteat. de accu. & ibi no. allegabã rationem. l. iij. de offi. prę. si. & l. ita uulneratus. inducendo & ęquiparãdo semiplenam probationem infamiæ saltẽ probationem duorum testium de ueritate.

a ¶ Veritate criminis probata. Nota *quòd crimen probatur multipliciter: per rei euidentiam, ut cum quis in crimine deprehẽditur. l. aliàs. j. distin. si quis diaconu. item cum quid est ita notoriũ ut nulla tergiuersatione celari poßit. ij q j. manifesta. item per formã. iij. q. iij. §. item in criminali item per præscriptionem. distin. xviij. c. peruenit. itẽ per iuramẽtum. xvj. q. iij. dilecto. itẽ per instrumenta ea q. iij §. potest item per testes. de coha. cle. & mulie. tua* Per unum *autem testem nõ probatur nisi cùm miraculo. iiij. q iij. in fi & §. sed obijcitur.* Exemplum *ibi de sancto* Bricio. *Casus tamen sunt speciales, quibus probatur per unum testem: quos ponit* Alberi. C. *de testi. l. iureiurandi.*

¶ De accusationibus. Rub.

Conclusio CCXXXII.

INQVISITIO petẽti copiam capitulorum illa danda sunt antequàm respõdeat, licet curia seruat contrarium.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio CCXXXIII.

IMPETRATIO certi corporis beneficii, nõ expreßis qualitatibus secundũ dominum Neapo. & do. Pet. de sarce. ualet tunc, si aliqua exprimãtur, ex quibus &c. ut quia impetretur beneficium electiuum, non dico quòd sit curatum &c. aliter non.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio CCXXXIIII.

SVB gratia de dignitate cathedralis ecclesiæ uel ciuitatis etiã electiuæ & curatæ & capitis tanquàm reseruata papæ nõ facta mentione de cura, electione, & capite, gratia non est surreptitia. Item quòd uirtute dictæ primæ gratiæ propter non obstan. potuit prouidere de dignitate collegiatæ non obstan. quòd ibi sit consuetudo, quòd non nisi canonicis præbendatis possunt tales dignitates cõferri, etiam si ille non fuit canonicus præbendatus, secundũ Pe. de sarce. Item gratia est surreptitia de beneficio facta, non habita mentione de surrogatione.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio CCXXXV.

IN CAVSA domini Guil. gal. quòd ubi concurrunt reseruatio papę & collatio execu-

cutoris apostolici, præponderat collatio: quia non probatur impedimenta lit. refer. præcessisse. fa. no. clem. literas. de rescriptis. de præben. si tibi absenti. & c. si à sede. & per Ioan. Andr. in nouella. & no. in ca. uenerabilibus. de senten. excom. lib. vj. Itē quòd si executor mandat subexecutori, quòd conferat impetranti primum beneficium, quod duxerit acceptandū, poterit conferri antea acceptatum &c.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio. CCXXXVI.

IN CAVSA domi. Pet. de Narbona. primo quòd si in partibus appellationem aliàs non deuolutam &c. cui præfixus erat terminus prosequendi per iudicem nō approbauit, appellatus potest in curia eam approbare absente appellante: & maxime posset procedere reintegra. propter not. Ioan. Hostien. Ioan. mon. Archidiaco. & Ioan. And. in ca. cordi. Sed adhuc tenui contrarium, & mecum plures propter æquitatē: quia equū non esset absentem & ignorantem compelli uenire cum actis & munimentis ad curiam super negotio principali. Facit uerbū, petierit, positum in capi. cordi. cum ibi not. per dictos doct. Tu dic à quo debet fieri hæc petitio: an ab appellato, uel à iudice à quo: quod non potest fieri illis absentibus: an à iudice ad quem, quod non uidetur. Item quia ista petitio fit, ut partes ueniant cum actis &c. continentibus principale: ergo oportet, quòd primo deueniat ad notitiam appellati. Item quòd uim citationis habet, ut ibi patet: ergo debet uenire ad notitiam citati antequàm arctet. Itē quòd desertio appellationis interpositæ ab interlocutoria deuoluitur negotiū principale, non impedit prosecutionem negotii principalis in curia: quia curia nunquàm remittit: licet secus de appellatione à diffinitiua: quia ibi cessante appellatione, cessat negotium principale, cum sit idem.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio CCXXXVII.

IN CAVSA domini Nic. quòd iuramētum [a] præstitum regi nō excusat personaliter citatum in curia de mandato papæ, per c. cum parati. de appel. & ibi not. per Innocē. iuncto c. ueniens. ij. de iureiuran. cū ibi not. Item quòd nec impedimentum incommoditatis. Item quòd nec impedimentum necessitatis datum in mala forma.

¶Iuramētum. *Iurare quid sit, qua causa institutionis iuramenti, qualis sit eius forma: & quando licitū est iurare. uide glos. singula. xxij. q. j. c. j. super uerbo, iuramentum.*

De

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCXXXVIII.

IN CAVSA ecclesiæ quòd non potest archidiaconus nomine ecclesiæ pro interesse ecclesiæ, nisi episcopo & capitulo negligentibus: sed pro interesse suo bene: sed non potest alius quàm ipse appellationem prosequi, nisi esset talis qui adhæsisset infra cx. dies. per not. de elect. ut circa. lib. vj. alleg. not. Innoc. de testi. cum olim. nomine autem episcopi nō potest uicarius. per not. Innoc. de offi. archi. c. j. nec ualet, nisi episcopus constituendo procuratorem ad eam prosequendam, uel alias eam infra x. dies ratā habuerit.

¶De appellationibus. Rubri.

Conclusio CCXXXIX.

IN CAVSA do. Guil. quòd attentata post inhibitionem ubi constat de nullitate appellationis non sunt reuocanda propter uerbum, canonice, positum in cap. non solum. sed ubi constat de iniustitia, seruandus est ordo, qui seruatur cum de possessorio pro uno & petitorio pro alio. de cau. pos. cum ecclesia. & cap. cum dilectus. saluis not. Io. mo. in cap. non solum. alleg. Item quòd episcopus agit pro ecclesia sine consensu capituli in non arduis, in alijs non: per not. Innocen. in cap. edoceri. de rescript.

¶De præben. Et lite pen. Rubri.

Conclusio CCXL.

IN CAVSA dom. Roberti; quòd pendentia litis surreptitiæ gratiæ primi inter primum & secundum impedimentum non reddit surreptitiam gratiam secundi super beneficio cadente in gratia vtriusque per secundum, non facta mentione de pendentia huiusmodi tali lite pendente facta: quia non interest &c. per not. Innọ. ut lit. penden. c. iij. nec habet locum cap. j. & ij. ut lit. pend. libr. vj. quia lis hic non pendet super beneficio. Sed si impetratio facta fuerit sub conditione, si non sit alteri ius quæsitum. Secundo de tali beneficio & per secundum arrestari procurantem literas primi: factum fuerit quo mibus primus illud beneficium per eum acceptatum poterit ante huiusmodi gratiam impetra. secundi facere sibi con ferri: surreptitia est talis gratia secundi, de hoc non faciens mentionem.

¶De appellationibus. Rubri.

Conclusio CCXLI.

MEA IN CAVSA Gerundeñ. à grauamine primo: quòd ubi appellatur à grauamine ante sententiam diffinitiuam, & ab ipsa sententia dif-

finitiua, maxime in causa beneficiali iudex utriusque appellationis procedere potest super principali saluo iure expensarum.

¶De appellationibus. Rubrica.

Conclusio CCXLII.

IN DATIONE apostolorum sufficit qualitercunq; talia dicere per quæ apparet, q̃ uult approbare uel reprobare appellationẽ. Item quòd si loco apostolorũ dicat seu narret notarius, quòd reduxit instantiam, & ordinauit procedendum super principali saluo iure expen. cum ab hac appellaretur, sunt duæ ordinationes: quarum prima operatur reuocationem grauaminis, secundum Pet. de sarcenato: & alia noua dispositionẽ præiudicantis appellati ab ea, & saltem domini concor. quòd cũ bona causa possum remittere causam domino Guil. gal. à quo propter grauamen proximi fuit appellatio interposita, & mihi commissa causa.

a

a

¶De consue. Et de sen. ten. excommu. Rubrica.

Conclusio CCXLIII.

PRIMO, quòd potest consuetudo inducere, q̃ procedatur ad sententiam excommunicationis sine scriptis: licet allegaretur contrarium, quòd talia quæ conceduntur solum ex priuilegio, nõ inducuntur consuetudine, ut quòd procedatur sine libello summariè, & no. Archi. viij. distin. consuetudo. & de hæreti. c. fi. lib. vj.

¶De dolo & contumacia: & de sententia excommu. Rub.

Conclusio CCXLIIII.

ITEM, quòd pro simplici cõtumacia[a] potest capitulũ habens aliàs iurisdictionem suspẽdere canonicos, sicut excommunicare, & tali suspenso fructus auferre: & quòd huiusmodi occasione non potest agi restitutorio: & quòd cõtra petitorium admitti debent articuli de ista materia.

¶Pro simplici cõtumacia. *Nota quòd contumacia est quædam uoluntaria inobedientia, qua quis monitionem iudicis implere contemnit. ita elicitur ex c. ij. de dolo & contu. iuncta glos. in uer. contumaciter. & ibi not. quomodo fit multis modis. & consistit proprie contumacia in non faciendo uoluntarie, quod quis facere sciat se debere: ut patet in dicta glos.*

¶De præbendis. Rubrica.

Conclusio CCXLV.

IN CAVSA domini Galhardi, quòd præfixio termini facta impetranti in aliqua prouincia in forma pauperum, adiecta, quòd ibi elegerat perpetuam mansionem, ibi facta est

autor

autoritate commissionis specialis habentis clausulam de imponendo eidem pauperi, aliàs perpetuum silētium præiudicat infra terminum non probanti: & quòd sola assertio prædicta hic non probat.

¶De fide instru. Rubr.

Conclusio CCXLVI.

INSTRVmētum notariorū Imperialium cōfectum etiam infra terras ecclesiæ probat.

¶De donationibus. Rubr.

Conclusio CCXLVII.

FRATER minor episcopus de bonis ecclesiæ modicum quid, uidelicet xxx. flore. propter impensa obsequia dare potest. C. de sacrosan. eccl. iubemus, & de dona. c. cæterum. Et quòd conclusio facta in causa prophana cum potestate reuocandi potest reuocare ex causa.

¶De præben. Et de proba. Rubr.

Conclusio CCXLVIII.

EXPECTANTI præbendam uacaturam per assecutionem autoritate literarū apostolicarum in personam Titii non sufficit probare literas concessas Titio in forma dignū arbitramur continētes mandatū de prouidendo Titio & Titium possessionem habuisse: nisi probetur prouisio Titii, & modus prædictæ uacationis.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCXLIX.

IN CAVSA mea, ꝙ procurator non potest facere approbationē appellationis, de qua in c. cordi. sine speciali mandato. Alii tamē contrà, si est procurator ad appellandum: quod primo facit: quia non prorogat cum olim, nec facit nisi inclusa sub mandato l. diligenter. graue autem est litigare in curia: & requirit speciale mandatum. arg. cle. causam.

¶De testamentis. Rubr.

Conclusio CCL.

NON executores testamēti, sed hæres institutus potest debita testatoris repetere. in l. nulli. & l. si quis ad declinandum. C. de episc. & cle. per glos. & l. id quod pauperibus. eo. titu. per Cy. & c. ij. de testa. lib. vj.

¶De præbendis. Rubr.

Conclusio CCLI.

IN CAVSA mea Burdegalen. Primo ꝙ gratia facta Titio de certo beneficio Meuii cum uacabat per cōtractum matrimonii eiusdē Meuii uel alio quouis modo: nō debetur illud beneficium Titio in casu, quòd non præmisso modo: sed per resignationem factam per procuratorem dicti Meuii in curia Ro. uacauerit.

¶De fide instru. Rubr.

Conclusio CCLII.

SVMPTVM de registro supplicationum non probat pro producente, nec cōtra eum:

maxime, si producit solum quãtum per se faciebat.

¶De renunt. De probatio. Rubri.

Conclusio CCLIII.

SI PAPA narrans Titium per procuratorem ad hoc legitime constitutum renuntiasse apud apostolicam sedem præbendæ suæ in manibus commissarij ipsius papæ, & illam præbendam ut sic uacantem conferat Meuio, petatque ex dicta collatione ipse Meuius præbẽdam huiusmodi per auditorem cui est causa commissa pro eo contra possessorem sibi iudicari: nõ sufficit sibi quo ad præmissa probare seu ad iudicem producere literam dictę gratiæ: sed ultra hoc oportet probare alias legitime procu. antedictam.

¶De restitu. spolia. Rubrica.

Conclusio CCLIIII.

SENTENTIA lata à iudice in partem non contumacem, nec citatam pro contumacia, uide per not. Innocen, in cap. auditis. de procura. Item in alia causa ex solo remedio cap. reintegrandę. potest pronuntiari spoliationem esse iniustã &c. per not. Archi. in c. sciant cuncti, de elect. libr. vj.

Conclusio CCLV.

SI MANDETVR episcopo citra moñ. uidelicet quòd prioratus monachorũ uel monialium reuocari non debeant, cum non sint spoliandi sine causa: nihilominus tamen reuocatio facta cum causa uel sine causa, reo uocato uel non uocato, collatioque inde secuta ac possessio ablata priuato & data prouiso ualent: licet poßit priuatus officium superioris implorare: & apud eum priuans teneatur de causa docere.

¶De restitu. spol. De reg. Rubrica.

Conclusio CCLVI.

MONACHVS nullo casu potest petere restitutionem si spolietur per abbatem suo prioratu, nisi fuisset spoliatus pendẽte inquisitione uel accusatione, quam procurat contra abbatem; ut not. Innoc. in c. olim. de accu. in j. gl. Item quòd si monachus in prioratu est institutus à papa, requiritur & sufficit in eius priuatione expressus esse. Item quia uicario curã prioratus habente qui pro pensione agit contra priorem confitentem pensionem, dicentem tamen fructus diminutos & minus pẽnsione sufficere uicario, certamque quantitatem offerens sub conditione, dummodo renuntiet in perpetuum maiori pensione, hoc recusante uicario eidem uicario petenti lite pendente sunt aßignanda alimenta pro rata quantitatis oblatæ.

De iur

¶De iureiurando. Rubrica.
Conclusio CCLVII.

a ILLE qui renuntiat cum iuramento[a] exceptioni non ita celebrati contractus & copiæ instrumenti petendæ, post cōtra aliquam earundem renuntiationum non admittitur, nisi primo iuramentum relaxetur.

a ¶Cum iuramento. *Secundum* a *Gof. Hosti. Archi. & in authen. de manda. princi. §. sed neque. Iuramētum est aßertio uel negatio de aliquo licito poßibili & honesto sacræ rei attestatione firmata.* Et nota. *xxij. q. j. §. j. Unde dicitur iurare: quia quasi pro iure introductum est, ut quod sub inuocatione diuini testimonij dicitur, pro uero habeatur.*

¶De iudicijs. De testi. Rub.
Conclusio CCLVIII.

TERTIO non uenienti ad causam pro suo interesse de quo in instrumento sententiæ pro eo super re de qua late agitur docet ad petendum & habendū copiam attestationū iam publicarū admitti debet: licet d. Viuariē. & P. iambo cōtra.

¶De appellatio. Rubrica.
Conclusio CCLIX.

a PRAEFIXO termino appellanti. x. dierum[a] ad prosequendum prodest sibi ad hoc, quòd appellatio sua nō dicatur deserta, quòd infra illos x. dies appellatus fecit causam appellationis auditori committi: licet ipse appellans nihil fecerit, licet Petr. de Sarcen. contra respōdendo certo modo ad l. petendæ. C. de tempo. in integ. re. pe. licet fatetur Specu. tenere cū dominis titu. de appel. Dixerunt antiqui domini etiam sic aliàs fuisse in cōcilio determinatum. Sed dominus Viuarien. dubitauit, ut dixit.

¶x. Dierum. *Nota quòd infra x. dies à die latæ sententiæ appellandum est, ut C. de appel. authen. hodie uero. fallit in absente ex probabili uel notoria causa. quia talis infra x. dies à tempore quo sciuit sentētiam latam, potest appellare. ut C. quomodo & quando iudex. l. ab eo. C. quando appel. sit. l. j. §. fina. & ibi bona glo. Et hoc uerum, nisi sit contumax uere in non comparendo uel ueniendo ad iudicium: quia tunc non auditur: nisi ueniat iudice sedente adhuc pro tribunali. l. diuus. ff. de in integ. resti. Secus si fuißet contumax restituendo: quia potest appellare. l. creditor. ff. de appellatio. §. iußus.*

¶De re iudicata. Rubrica.
Conclusio CCLX.

SENTENTIA lata postquàm uariator unius partis habens ad hoc speciale mandatum renuntiauit liti & causæ contra dominum illius procuratoris uocatum solum per audientiam contradictarum ualet. Sed Viuarien. contrà: quia dicit, quòd lis durabat usque ad sententiā nō obstan. cessione. Item quòd in libellis & sentētiis plus

consideratur mens quàm uerba.

¶De do. & contum. De præsump. Rubr.

Conclusio CCLXI.

IN CAVSA mea Arelaten. quòd si condemnatus bona sua cito post condemnationē ad mandatum alterius iudicis dat in solutum, pręsumitur fraus cōtra eum ipsum repellens à beneficio cess. per.l.fi.ff.de ce.bo.

¶De rescriptis. Rubr.

Conclusio CCLXII.

MANDATVM directū episcopo exequitur electus cōfirmatus.per c.eam te. de rescriptis. cum ibi no.fa.ratio.c. quoniam abbas. de offic.deleg. C.de bo.quæ lib.non fine.ff.de bo.poss. quæ ex te.mili.l.j.& iura.& glo.quæ dicunt idem. uide de electo confirmato, sicut de episcopo.

¶De rescriptis. Rubr.

Conclusio CCLXIII.

COMMISSIO facta ad recipiendum intra producenda per partes dat potestatē recipiendi attestationes, sicut ecōtra in cle.sæpe.ne nimis arctentur uerba rescripti. contra no.Inno.de rescriptis. ex literis.

¶De testibus. Rubr.

Conclusio CCLXIIII.

SI TESTIS dicit me obligasse Titio, quāquàm dicat se nescire ex qua causa, si constet si esset Titio obligatus ex certa causa, præsumitur ꝙ ex illa, & ualet testimoniū.per no.de re.uen.l.quædā.nec ualet obiice re contra testem affinitatē tertii gradus uel senten. excōmunicationis, & probare solum denunciationem, per not.c.pia. & per Innoc.in c.ij.de testi.

¶De testibus. Rubr.

Conclusio CCLXV.

DE IVRE canonico non potest idē esse notarius, & iudex in eadem causa.per c.quoniam cōtrà.nec ob.de testi.quoniā à nobis. quia fateor, ꝙ super his potest esse postea testis: ut ibi aliud nō dicit l.ij.ff. de dolo. l.ij.ob.sed loquit̃ secundū leges.

¶De lit. contesta. De resti.in integrum. Rubr.

Conclusio CCLXVI.

SI VNA pars super causis appellationum, & negotii principalis cōmiss. ad eius instātiam impetret procedi summariè, & alia pars postea obtineat mandatum de restituendo, si de iure &c.potest cadere articulus restitutionis sub articulo negotii principalis nec obtinuerit, ꝙ summariè &c. nihilominus in causa restitutionis procedere summariè, & fiet unum registrum tanquàm super negotio principali.

¶De præsum.De proba.De confessis. Rubr.

Conclusio CCLXVII.

NOTARIVS præsumitur rogatus regulariter, licet

cet non dicatur.

Conclusio CCLXVIII.

ITEM narrata in gratia impetrationis, ad effectum etiã adiudicationis probãtur per confessionem aduersarii, & etiã procurat. Et idem quo ad purificationem, & processum duorum executorum super mortem tertii.

¶De offi.dele. De pro-cura. Rubri.

Conclusio CCLXIX.

VALET generalitas processus executoris, uidelicet in quo comitant omnibus fingu lis presbyteris certæ diœcesis.

¶De dilatione.
Rubrica.

Conclusio CCLXX.

ARTICVLI obiectiui nõ dati in termino, postea in alio termino dari possunt, si alius terminus huiusmodi per iudicẽ asssignetur, & ab assignatione non appelletur.

¶De offic.deleg.
Rubrica.

Conclusio CCLXXI.

ITEM quòd simplex presbyter potest esse subexecutor a apostolicus quo ad cõferendum, & quòd c.statutum, non ha bet locum in executoribus apostolicis inquantum uellent recipere solum partes executorum, remansit, utrum debeamus præsumere tertio collegæ sub nomine dignitatis mortuo infra duos annos fuisse alium substitutum. Item fuit cõclusum, quòd in casu dictæ substitutionis subexecutor datus à duobus non procedet sine illo tertio substituto, nisi esset impeditus.

¶De procuratoribus.
Rubrica.

Conclusio CCLXXII.

ITEM remãsit dubium, utrũ ualet substitutio procuratoris per alias facta de certa persona uniuersaliter ad omnia, in quibus erat substitutus generaliter uel specialiter deputatus.

¶De appellationibus.
Rubrica.

Conclusio CCLXXIII.

DEFECTVS intimationis appellationis in causa appellationis, licet uitiet deuolutionem, quantum tangit præiudicium appellati, non tamen quantum tangit appellantem: quod glos. & Paul. æquum reputarunt in clemen. causam quæ.

¶De confessis.
Rubrica.

Conclusio CCLXXIIII.

SVPER crimine[a] opposito alicui in modum obiectus ad repellendum eum in beneficio, non tenetur ipse positioni uel interrogationi respondere. Secundo quòd si dicatur confessus condemnatus uel conuictus de crimine positioni uel interrogationi de hoc

 datæ

datæ respondere tenetur, Has duas conclusiones, & fundamenta earum ponit Inno.de confess.cum super.pro quibus de accus.accedens. Tertio ꝙ si respõdit se infamatum, tenetur respõdere super ueritate criminis. Hanc ponit Innocẽ.cum sua ratione. de elect.dudum Tothoma.ipse Innocẽ.uidetur uelle, ꝙ super corporis uitio teneatur quis respondere, cum sit crimẽ, sed de irregularitate secus. Sed corporis uitium non inducẽs irregularitatẽ nõ obest.etiam Innoc.uelle uidetur in c.dudum.ꝙ super crimine quod post peractã pœnitentiam inducit irregularitatem, tenetur quis respondere: ubi autem proceditur contra aliquem principaliter super crimine per uiam accusationis: denũtiationis uel inquisitionis, certum est quòd conetur respõdere capitulis contra eum datis, secundum Viuarien. Prò secunda conclusione prædicta facit l.iij.ff. de testi.iiij.q.iij.si testes.de accus.inquisitionis. §.j. ad quæ se retulit glos.in cap.cum causam.de testi. & dictã l.iij. solebat semper allegare do.Pe.Nicho.de neapo.de uitio personæ est hodie determinatum.de elect. si formæ aliàs for te.lib.vj.

a ¶Super crimine. *Nota quòd crimen proprie est mortale peccatum, ut patet per Gregor.homilia xij.Facit xxv.dist. §.criminis.in uer. quin fiat criminale dum placet.Largo autem modo accipitur quandoque pro ueniali, etiam iuxta illud,* Nemo *sine crimine uiuit.quandoque pro infamia: & quãdoque pro peccato depositione digno, ut hic.Vide glo.in d. §.criminis appellatio.& quæ sunt crimina depositione digna, uide d. An.in c.at si clerici.de iudi.*

De his quæ à ma.par. cap.si. Rubrica.

Conclusio CCLXXV.

AD EXPEdiẽdum negotia uniuersitatis per rectorem requiruntur duæ partes.l.nulli.& l. pane.ff.quod cuiusque uniuersi.no.uel contra.& l.nominationũ.C. de decur.lib. x.secus si per singulos de uniuersitate per modum uniuersitatis congregatos. ut ff.ad municip. quod maior.secundum dominũ electum Viuarien.qui dicit Cy. ita notasse. de procura.l.neque. quod est ualde notabile.

¶De rescriptis. Rubrica.

Conclusio CCLXXVI.

IN CAVSA mea Auinionẽ.Cremonæ & Saõie.Primo ꝙ licet patriarcha Iherosolymitanus, qui cõmisit causam domino Bonifacio, haberet potestatem ab Vrbano per se uel alium in causis cœptis &c. procedendum summariè &c.tamen quia licet petitum esset in dicta commissione domini Bonifacii, quòd possit procedi summariè, fuit illud in signatione

om

omissum, nō potuit Bonifacius procedere summariè &c.

¶De litis contesta. Rubr.

Conclusio CCLXXVII.

ETIAM ubi summariè non proceditur arctatio terminorum extra palatium contra morem palatii uel omissio conclusionis nō uitiant sententiam uel processum.

¶De resta. Rubrica.

Conclusio CCLXXVIII.

PRO eo, quòd Michaël de fabrica maritus Cremonæ, suo & dictæ Cremonæ nomine ratione restæ duarum dotium, uidelicet matris Guillentæ uxoris Ioannis restantis Cremonæ filiæ eiusdem Guillentæ, ad quā restam dictus Ioannes restantis, qui Bernardum filium suum instituens in casu quo idem Bernardus sine liberis moreretur, uoluit suam hæreditatē ad pauperes deuenire: & cuius Ioannis filius Bernardus antedictus hæreditate adita & relicta Sania sua nouerca secunda uxore dicti Ioannis hærede de dicto fideicommisso mentione nō facta obligatus egit contra dictam Saniam, & cōtra procuratorem animarum: quia ratione fideicōmissi antedicti dicebant hæreditatem dicti Ioannis ad pauperes pertinere coniunctim & diuisim asserentes hæreditatem dictorum patris, & filii ad Saniam, & procuratorem antedictum pro partibus eos contingentibus peruenisse, & concludentes utrunque condemnari prout, & quemadmodum partis hæreditatis eos contingentis, & nō aliter nec ultra lite super huiusmodi petitione cū dicto Michaële solummodo per Saniam contestata: condemnatio secuta non ualet, quantum tangit partem procuratoris, & condemnationem factam insolidum non obstante, à die declaratiue facta post reuocationem cōclusionis, in qua petit idem Michaël pronuntiari & condemnari Saniam ad totam restam antedictam, tanquàm lite super toto minime contestata.

¶De inuentario. Rubr.

Conclusio CCLXXIX.

ITEM quòd Sania non debet gaudere beneficio inuentarii: tum quia non uocauit creditores legatarios: tum quia in præsentia testis & notarii nō nominauit nec realiter ostendit omnia bona: tum quia non uocauit in testi. cognit. personam hæredi. tum quia non descripsit per se uel alium notarium specialiter adhibitū, ipsa bona: nec adiecit sigillū sanctæ crucis: imo ut presumitur, nec inchoauit infra xxx. dies. Itē quia contra petitionem restit. dictarum duarum dotium non potest opponi cōpensatio de mutuo recepto: per Michaëlē, aut de bonis hæredit.

dicti Ioannis receptis per ipsum Michaëlem: cum non appareat, quòd illa receperit nomine Cremonæ: etiam ꝙ nõ obstán. quòd nomine etiam suo egerit, ne per compẽsationem Cremonæ eius uxoris præiudicium afferatur.

¶De rescriptis. Rubri.
Conclusio CCLXXX.

LICET plura narrentur in commissione ad restitutionem cõtra sentẽtiam obtinendã si unicum sufficit, licet aliã falsa sint. nõ obst. de rescri. ex parte. & cap. cùm olim. & c. inter cæteras.

¶De procuratoribus. Rub.
Conclusio CCLXXXI.

REI uendicatio, & Publiciana simul intentantur alternatiue de cõsuetudine, cõtra illius not. §. alie. de acti. no. & legi. c. abbate sane. de re iud. lib. vj. & per Innoc. de resti. in integ. constituitur.

¶De litis contest. Rubr.
Conclusio CCLXXXII.

ITEM, quòd litis contesta. contra duos, si pòst unus alteri succedat, non sufficit ad totum illi adiudicandum sine alia litis contestatione.

¶De procuratoribus. Rub.
Conclusio CCLXXXIII.

PROCVRATOR ad agẽdum uel defendendum qui sententiam pro se obtinuit, quæ transiuit in rem iudicatam, cogitur defendere dominũ in causa restitutionis obtentæ à principe cõtra sentẽtiã: & fuit obtentũ de primo anno domini Guil. gal. in cõsiliis: uidetur casus. ff. de procu. l. qui proprie. §. itẽ quæritur.

¶De confessis. Rubr.
Conclusio CCLXXXIIII.

IN DICTA causa mea Auinion. Cremonæ, Pet. & Saniæ. Primo ꝙ cõfessio Michaëlis facta in libello primæ instantiæ, ibi dum dicit, ꝙ hęreditas Ioãnnis, & Bernardi &c. ad procur. animarũ, & Saniã pro partibus eorũ cõtingentibus peruenerunt: reddit sñiam domini Bonifacii iniustã. Item ꝙ reuocatio dictæ cõfessionis, quæ uidetur facta in libello instãtiæ secũdæ fieri non potuit sine causa secũdũ do. Viuari. P. iambo. & Guil. gal. de nõ. ecclesia. Licet domini Ni. & Io. & Simon ac Robertus cũ plures nõ essent tũc in consil. cõtra. Dixerunt tamẽ domini Viuariẽ. & Guil. & P. iambo. post eũ: ꝙ licet nõ ualuit dicta reuocatio in modum erroris: ualuit tamẽ quo ad mutationẽ in modo agendi: ut qui prius agebat cõtra duos, nũc nõ agit, nisi contra unũ. Quodq; dicta cõfessio facta respectu procuratoris animarũ, & modo agẽdi intẽtati cõtra eũ nõ obest respectu Saniæ. alleg. l. fi. ff. de interrog. act. Item quòd ego iudex secundæ instantiæ ex libello dato in secunda instantia, & contestatione secuta ex productis possum infirmare sentẽtiam domini

mini Bonifacii pro ea parte super qua fuit litis contest & pro alia infirmare, & nihilominus pronuntiare, sicut si essem iudex instantiæ primæ super toto & pro Cremona: quia data additione super libello &c. post reuocationem cõclusionis potuisset.dom.Bonifacius super ea lit. contest. & seruatis de nouo super toto seruandis super toto pronũtiare. ergo & ego qui fuc cessi in locũ ipsius. Sed ex post facto dominus Viuarien.se mutauit, dicens quòd expedit causam istam poni in relationibus.

¶De lib. obla. De re iudica. Rubr.

Conclusio CCLXXXV.

SI LIBELLVS emptoris datus fuerit ad æstimationẽ rei uenditæ quæ tradi poterat, & non ad traditionẽ: & sententia super ea lata ualet: totum ualet libellus & sẽtẽtia: nisi ex alio capite uitietur de æquitate canonica. Ego cõtrá, per l.j.ff.de acqui.emp. & l.si seruum. §.h. & l.eum qui ita.ff. de uerb. obli.& de consti.pecu.l.pro minori nominis.& si cer. pet. l. cũ fundus. §.quod ad pecunias. & hoc plene not. ff. de re iudi.l. si quis ab alio. § fi.ff.de act.emp.l. j. Super hoc etiã uide de iureiur. l. si duo patroni. §.si quis iurauerit. & infra.iiij.folio pagina secunda.

¶Vt lite pendente. Rubr.

Conclusio CCLXXXVI.

IN MATERIA attentatorum non auditur quis petens restitutionẽ beneficii, nisi coloret titulum: licet Guil.gal. contra. Item quod lata sententia in restitutione totali ex priuilegio litis penden. est diffinitiua quo ad effectum cle.appellanti.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCLXXXVII.

ITEM quòd allegans titulum infectum peius facit, quã si nihil pro titulo allegaret.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCLXXXVIII.

ITEM quòd possessor nõ docens de titulo nec colorãs obtinet in casu prædicto, petente restitutionem nõ colorate, & hoc quo ad effectum absolutionis. Item quòd materia cõtraria, uidelicet continuæ possessionis usq; ad tẽpus quo spoliatio attẽtata dicitur inclusiue admittenda est contra petentem.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCLXXXIX.

POST conclusionẽ &c. possunt produci iura etiam per illum quo instãte fuit cõclusum etiam in beneficialibus.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCXC.

ET QVOD glo. cle. literis. de proba. de narratis per papam de facto alterius super quo &c. licet reprobetur quo ad effectum adiudicationi, & nõ tamen quo ad effectũ defensionis & inten

& intentionis actoris probatæ elisionis. Sed dominus Nico. & ego cõtrà: quia reus in exceptione est actor maximè intentione iam fundata.

¶De renuntiatio. Rub.

Conclusio CCXCI.

ILLE appellans qui petit copiam actoris post appellationem, & diem ad dicendũ contra, nõ censetur appellationi renuntiare. Item quòd literæ executorũ solo sigillo &c. recognito uel ꝓbato sigillo faciũt fidẽ.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCXCII.

ITEM quòd si ꝓcurator causam prosequẽs infra tempus non appellat, nõ auditur dominus post tempus appellans, nisi per uiam restitutionis.

¶De filijs presbyte. Rub.

Conclusio CCXCIII.

a ILLEGITIMVS [a] dispensatus ad dignitates cu & elec. habebit ĩ ecclesia cathedrali.

a ¶Illegitimus. *Nota quòd illegitimus prohibetur promoueri per uiam iustitia, cap. ut innotuit. de elect. nõ tamen prohibetur per uiam gratia, ut ibi not.* Abb. *Et an legitimatus quo ad actus ecclesiasticos per hoc sit legitimatus quo ad actus seculares? Dic quòd communis opinio canonistarum est, quòd sic. extrà qui filij sint legitimi. cap. per uenerabilem. ubi de hoc nota. per omnes: & ibi etiam nota de potestate imperatoru & papa.*

¶De attentatis. Rub.

Conclusio CCXCIIII.

ID AVTEM quod dicitur materiam attentatorum magis priuilegiatam esse, quàm materiam interdicti unde ui, uel beneficii c. reintegranda. intelligit d. Viuarien. quo ad effectum procedendi sine ordine iuris: non quo ad effectum procedendi absque collatione tituli in materia beneficiali.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCXCV.

IN CAVSA mea Auinioñ. Saniæ & Cremonæ, quod iudex secundæ instantiæ pronuntians super nullitate primæ instantiæ ex defectu ordinis iudiciarii potest, si reperierit seruato ordine iustam fuisse dictã sententiam &c. potest etiã pronuntiare in eadem sententia eo modo quo pronuntiauerat primus iudex.

¶De confessis. Rub.

Conclusio CCXCVI.

CONFESSIO facta in prima instantia potest reuocari in secunda docto de errore & etiam non docto.

¶De resti. in integrum. Rub.

Conclusio CCXCVII.

CAPITVLVM, suscepta. de resti. in integ. non habet locum in sententia. arbitr. quia illa non habet executionem. not. Innocen. in cap. quintauallis.

De lib

¶De libelli oblatione. Rubrica.

Conclusio CCXCVIII.

DE CONSVEtudine admittitur libellus alternatiuus nullitatis uel iniquitatis & restitutionis.

¶De arbitris. Rub.

Conclusio CCXCIX.

PETENS laudum rescindi reductione ad arbitrium boni uiri, etiam per modum restitutionis non censetur cõtrarius, sed uidetur solum ius speciale restitutionis intentare.

¶De locato. Rub.

Conclusio CCC.

ITEM quòd locatio non probat possessionem.

¶De conces.præb.Rub.

Conclusio CCCI.

SI ACCEPTO simul plura beneficia excedentia simul taxam literarum mearum, ualet nihilominus quo ad primum secundum & tertium nominata quæ non excedunt.argu. C.de dona.l.sancimus.ff. de uerbo.oblig.scire debemus.ff.de iurisdi.om.iudi. si idem cum eodem. de hæredi.insti. l. qui soluendo.ij. cum concor. de elect. c.penulti.iij. responso.in fin. de præben.mandato.lib.vj.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCII.

VBI IMPETRATVR certum beneficium cum expressione certæ taxæ si negetur, taxa probanda est: & uidetur negata, si dati fuerunt articuli de hoc obiectiui: & si repulsi fuerunt, secus ubi uirtute generalis gratiæ ad certam taxam &c.esset beneficium, quod dicitur per impetrantem infrà taxam acceptatum: quia illa taxa sibi negata præsumitur.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCIII.

ITEM quòd narratio baccallariatus in gratia etiam non negata quo ad effectum adiudicationis probanda est.

¶De re.eccle.non alie. Rub.

Conclusio CCCIIII.

CAnonicus uolens alienata nomine ecclesiæ reposcere, debet ex remedio malæ alienationis concludere, ut sic intelligatur & restringatur cap. si quis presbyterorum. super quo uide in nouella. de testi. cum olim.

¶De foro compe. Rubrica.

Conclusio CCCV.

IN CAVSA mea Ianueñ. quòd de iure qui subiicit se cameræ & promittens extra curiam soluere in curia: licet repertus in curia ibi possit conueniri: non tamen potest extra curiam citari, ut ibi respondeat. Licet domi. Viuarien. uideretur contrà. allegabatur tamen pro auditore cameræ concludendo in contrarium.

De pro

¶De procuratoribus.
Rubrica.

Conclusio CCCVI.

SECVNDO quòd procurator deputatus ad causas deuolutas & de iuris necessitate in curia tractandas de nullitate processus [a] habiti cum eo in causa non deuoluta nec in curia tractanda agere potest: quia illa est in curia de necessitate tractanda.

a ¶De nullitate processus. *Nota quòd in consistorio principis non attenditur nullitas processus, si constet de meritis causæ, ut not. Abbas in cap. ad petitionem. de accusatio. Item in dicto consistorio si esset de bono iure partis, non habetur respectus ad nullitatem processus. notat idem Abbas in cap. cum olim. de re iudica.*

¶De foro competenti.
Rubrica.

Conclusio CCCVII.

TERTIO quòd dominus comparens coram iudice remissionis concessæ huiusmodi procuratori in causa huiusmodi non uidetur prorogare seu ualidare processum habitum uel habendũ cum procuratore prædicto, dummodo processus fuerit nullus ex defectu iurisdictionis: uidelicet pro eo quòd causa super qua agebatur in curia coram auditore cameræ non est tractanda in curia. Quarto quòd grauauit auditor assignans terminum ad concludendum uel dicendum causam quare &c. contra allegantem contradicendum, nec est suis positionibus responsum.

¶De ordinaria cognitione. Rubrica.

Conclusio CCCVIII.

IN CAVSA Guliel. gal. quòd ciuilis est criminalis ex eodem facto simul in eodem libro &c. fui cum Nico. Simo. & Guliel. quàm opinionem sequitur Guil. de Cu. licet glo. d. Rob. Viuarien. & Estulanus, cõtra sequen. Cyn. in l. una. C. quando ciuilis actio præiudicet criminali. & Bart. in l. prætor edixerit. §. primo.

¶De iudicijs.
Rubrica.

Conclusio CCCIX.

IN EXECVTIONE citationis sufficit executio facta in ecclesia cathedrali: & illa de qua agitur: & in ecclesia collegiata oppidi, ubi est illa ecclesia, dummodo maximè iuret post præsentationem dictæ executionis pars ad cuius instantiam fuit executa, quòd non potuit procuratorem uel principalem apprehendere, licet aliàs seruatus non sit ordo clementinæ, causam quæ.

¶De iudicijs.
Rubrica.

Conclu

Conclusio CCCX.

FVIT citatus intrusus personaliter ut centesima die compareat coram auditore cũ authoritate &c. de iustitia responsurus, auditurus &c. facturus & recepturus quod dictauerit ordo iuris, potest procedi per audientiam ad omnes actus &c. ut si aliquis ipsarum esset omissus, non uitiaretur propter hoc processus, licet hodie tantum inualuerit stilus obseruationis terminorum per audientiam: quòd etiam apposita dicta clausula ad omnes &c. in citatione & executione omisso termino ad probandum omnia totum unit, secundum Pet. de sar cenato. Sed motiuum dominorum quo ad primum terminum cum fingit uirtute citationis & executionis prædictarũ esse hic apprehensum. Sed contra talem procederetur per auditorem ad omnes & singulos actus. igitur &c. Et in his fuerunt omnes concordes, inter quos Viua rien. & Guliel, gal. sed nõ Nico. de narbo.

¶De fide instrumentorum, Rubrica.

Conclusio CCCXI.

IN EADEM causa quòd præsentatus producit literas præsentationis cum testibus sine sigillo & subscriptione notarii: sed uicarii generalis episcopi sigillatas sigillo ꝙ ibi asseritur esse uicarius sine testibus & subscriptione notarii: & dat in articulis ibi esse consuetudinẽ, quòd non consueuerunt nomina testium & uicariorum in talibus literis poni: & ꝙ uicarius eo tempore ibi erat talis: aliàs articuli sunt repellendi, quia male specificati nimis generales, nec datur ibi clare de potestate uicarii.

¶Vt lite pendente. De uerborum significatione. Rubrica.

Conclusio CCCXII.

IN CAVSA domini Ioan. quòd appellatione illorum quorum interest quo ad materiam. cap. si hi contra quos. ut lit. penden. lib. vj. & cap. quamuis. de re iudi. non ueniunt nisi illi quorum interest ratione iurisdictionis eiusdem seu occasione. Sed quo ad materiam c. statutum. de elect. lib. vj. ueniunt omnes quorum interest etiam ratione cuiuscunque interesse & ex quacunque causa. Item tenetur & placuit, quòd si mortuo illo contra quem primo litigatur causa ad curiam per appellationem deuoluta cõmittatur causa contra illos quorum interest, intimatio facta illi cuius post dictam causæ introductionẽ interesse cœpit, non operatur uim citationis: nec facit quòd lata sententia contra mortuum, quę quo ad mortuũ ualida non

non fuit, sibi præiudicet: imo quòd contra eum ferri posset etiam terminis seruatis per audientiam contra. Item quòd dictum cap. quamuis intra. in casu quo super illo iure de quo pronuntiatum est, alius ad quem eiusdem iuris pertinet defensio, sciuit &c. Secus si quilibet ius diuersum unus ab alio prætenderet, ut duo hæredes, uel duo quorum quilibet se in beneficio ius habere prætendit, quod non potest procedere ex eodem iure secundum Innocen. de præben. nisi essent. de restitu. spol. ex literis.

¶De appellationibus. Rubrica.

Conclusio CCCXIII.

SI A SENTENTIA excōmunicationis uel eius executione appelletur[a], reposi-tio in statū fieri non potest: quia reuocatio grauaminis locum habere non potest.

a ¶Appelletur. *Nota quòd à qualibet sententia, uel grauamine potest appellari, si est hominis, de iure canonico. De iure autem ciuili non ab interlocutoria, nisi quādo iudex in criminali uel ciuili negotio quæstionem per tormēta interlocutus est. cōtra l. ante sententiam. ff. de appel. reci.*

¶De procuratoribus. Rubrica.

Conclusio CCCXIIII.

PROCVRATOR constitutus ad prosequendū cōtra Titium & Sempronium non potest prosequi cōtra Caium super iure beneficii: quia eodē iure se fundare non poterunt illi tres, scilicet Titius, Sēpronius & Caius, & tamē deputatus procurator ad unam causam, aliam nō potest peragere. de offi. dele. cum olim. Itē quia mutatio personæ inducit mutationē causæ. ff. de excep. rei iudi. l. cum à te. & l. quæritur. cum l. sequen.

¶De iudi. De libel. obla. Rubrica.

Conclusio CCCXV.

AGENS contra monasterium ut sententia arbitralis contra monaste. pro eo lata super certis possesśionibus declaretur per monasterium obseruanda, & eidem monaste. non licere quomodolibet aduersus eam reclamare: & in eodem libro persistens non auditur contra libellum monaste. super restitu. aduersus dictam arbitralem sententiam dandum, & expostfacto datur excipiens de spolio earundem possessionum per idem mona. contra eum facto, & sic super spolio pro eo & contra ipsum monasterium fuerit ipsa arbitralis sententia lata.

¶De litis contest. Rubrica.

Conclusio CCCXVI.

IN CAVSA mea Gerūdeñ. in qua aduocati allegarunt.

Primo

Primo quod in causa appellationis extraiudicialis, quæ dicitur prouocatio ad causam, requiritur litis contesta. cuius defectus totum uitiat.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCXVII.

a IN CAVSA nullitatis[a] requiritur ordo iuris. no. Innoc. de procura. auditis. & melius de offic. iudi. c. ij. in fi. suæ gloss. mag. iuncto principio illius gl. & casu illius c. sic quòd omissio termini ad producendū omnia, quæ est de stilo palatii substātia lis, reddit totum nullum: etiam si nullitas colligitur ex actis alterius instantiæ in uim compulsoriæ productis: quia ex illa acta alia possunt produci, ex quibus releuabitur nullitas. Tertio ꝙ auditor deputatus specialiter ad certam causam factus episcopus suam iurisdictionem quo ad illam causam non perdit. Quarto quòd appellans petens sententiam pòst ferri, suæ appellationi renuntiat.

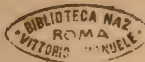
a ¶In causa nullitatis. *An pendente causa nullitatis pro sententia præsumatur, Feli. pulchre in c. quoniā. peu. col. uer. ulti. de proba. Et an nullitas processum possit declarari parte absente, idem in c. causam. in j. colū. de rescrip.*

¶De pactis. Rub.

Conclusio CCCXVIII.

ET HOC quinto, ꝙ compositio regis Aragonum & episcopi Gerunden. pro pace seruanda in diœces. Gerundeñ. obligans in perpetuum episcopum seu eius officialem Gerundeñ. omni casu quo apparuerint malefactores frangeñ. pacem diœce. Gerundeñ. quos per solitū processum contingit esse à pace eiectos & excommunicatos, & pro talibus publice declaratos ad cōuocandū communis ciuitatis & diœce. Gerundeñ. & sub pœna excommunicationis. & xx. sol. pro quolibet nō parente, ueniant cum armis &c. ad insequend. &c. cum episcopo aut uicario regis, aut loca tenen. in exercitu dictos malefactores: nō ualet ipso iure. licet aliqui & plures contrà. tamen domini Viuarien. Guil. Gal. & Estulanus, dicunt quòd nō ualet. Sexto, quòd si ualeret, ualeret monitio facta de omnibus personis dictarum ciuitatum non habens clausulā, nisi causam &c. non distinguēs sexum, statum, conditionem, uel numerum personarū, aut subd. episcopo in temporalibus à nō subditis commonitos specialiter, uel scientes monitionem ab ignorantibus, uel non specialiter monitis, non habēs tenorem constitutionis incertum, sed solum scuta crude & nude secundum formam dictæ cōstitutionis. Sed in hoc fuerūt aliqui domini contrà, propter confusionem monitionis. Et quia moni-

m tio

tio uidetur sententiam excōmunicationis ferre contra formam c.Romana.§.caueāt.de sent.excommunicationis.lib.vj.Sed ad primū dicūt aliquādo, q genus intelligitur ciuiliter:ad secundū quod sententia excōmunicationis ibi nō fertur,sed magis lata per constitutionem declaratur.

¶ De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCXIX.

IN CAVSA mea Gerūdeñ. quòd ubi resultat nullitas ex actis eiusdem iud.potest pronuntiari super illo ordine iuris non certo: secus si sit nullitas aliorum processuum super qua principaliter agatur,Item si iudex instantiæ secundæ corā quo dabantur positiones de nullitate & iniquitate sententiæ primi pronūtiet solum super nullitate sententiæ primi iudicis,& causa appellationis à sententia secundi iudicis, & aliæ causæ quæ remanserunt coram eodem iudice secundo,tertio iudici remittantur:ille tertius iudex ex actis habitis coram eo potest pronūtiando super non iniquitate sententiæ secundi,pronuntiare super nullitate sentētiæ primi: & id quartus tertio in omnibus surrogatus. Item quod cum sententia secunda reuocat primam, & tertia confirmat secundam, & quarta reuocat primam, secundam, & tertiam: ex eisdem actis remitti debet iure cuiusdā compensationis cōdemnatio expensarum hinc inde.

¶ De fide instrumen. Rub.

Conclusio CCCXX.

IN CAVSA mea Burdegaleñ. quòd literæ apostolicæ super gratia facta arguendo de canonicatu & præbend.Burdeg.& de resignatis per Melch. procurato.Burdegal.de mo.qui eos obtinebat in curia Romana in manibus camerarii cum confessione Garsiæ aduersarii de constitutione Melchi. procura. & renuntiationis quo ad effectū adiudicationis faciendæ,arguendo contra Garsiam etiam quo ad præbendam,sed non ad Guilielmum alterum competitorem prędicta negantem,prædicta intelligendo etiam si Garsias negauerit Melch.fuisse constitutum ad renuntia. præbendæ. & ipsum renuntiasse præbendam.

¶ De fide instrument. Rub.

Conclusio CCCXXI.

IN CAVSA domini Guili. Gal.pro custode Tyberis domini nostri papæ quod licet literis episcoporum sigillis sigillatæ sint,uel authenticæ,præsertim ubi hoc habet consuetudo. de fide instrum.c.ij.cum ibi no. per Inno. hoc tamen sibi locum non uendicat cōtra apostolicos impetrātes,ne cōfingantur fraudes. Secūdò,quòd nihilominus probatio dictæ materiæ est admittenda

mittenda cum datur de alia materia sufficiente, quia istam saltem faceret adminiculatiue.

Conclusio CCCXXII.

a ITEM quòd intimatio[a] non habet uim inhibitionis.

a ¶Intimatio. *Quando arctet intimatio, uide in c. cum contingat. v. col. uer. vj. quid. de rescriptis.*

¶De fide instrument. Rub.

Conclusio CCCXXIII.

LITERA auditoris citationis ad partes sig. llata & subscripta non probat commiss. ibi incorporatã, nec ipsius præsentationem: sed bene inducit præsumptionem, cui non nega tæ per partem standum est. a

¶De dilationibus. Rub.

Conclusio CCCXXIIII.

PENDENTE termino uirtute nouæ cõmissionis præfixo ad probandum dispensationem uel promotionem, potest procedi uirtute primæ commissionis: nec erũt propter pendentiã dilationis termini reiterandi.

¶De accusationibus. Rub.

Conclusio CCCXXV.

VBI mandatur auditori, a quòd super crimine criminaliter intentando citetur quis personaliter: non est necessarium, quòd impetrãs ante obtentam citationem se inscribat, licet uideatur contrà. C. de requirendis reis. l. nullus. ij. responso.

¶De fide instrumen. Rub.

Conclusio CCCXXVI.

IN CAVSA domini Card. Minatañ. quòd litera abbatis Cluniaceñ. super collationẽ. prioratus pro eo qui obtinuit confirmationem eiusdem collationis non obstan. reseruationibus, nõ facit fidem contrà illum, qui post dictam confirmationem illum prioratum impetrauit à papa.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCXXVII.

MATERIA data de falsitate contra instrumẽtum[a] est obiectiua. Item quòd si in commissione primanarretur materiam obiectiuam datam esse post terminũ & male fuisse specificatam: & petatur his non obstan. eam admitti: & respondeatur mandando eam admitti, non obstante quòd male specificata non adiecto de lapsu termini; uidetur nihilominus concessum, quòd non obst. lapsu termini &c. Et ita do. uicecancellarius declarauit.

¶Instrumentum. *Quid sit instrumentum, & unde dicatur: quòd instrumentum alio modo dicitur documentum, quia docet: alio modo munimentum, quia munit partem: & quòd largo modo instrumentorum appellatione testes & omne id quod iudicem instruit continetur, Specu. ti. de instru. edi. §. j.*

¶De rescriptis. Rub.
Conclusio CCCLXVIII.

SI PAPA ad instantiam litigantis super ecclesia cui huius litis occasione subtracti sunt per alteram partem fructus prębendæ, mandet Petro auditori palatii coram quo etiam pendet causa, quòd durante huiusmodi lite faciat illi litiganti de fructibus huius præbendæ usque ad trieonium respponderi; & recedēte de curia dicto Petro altera pars Guilielmo auditori obtineat committi causas penden. coram dicto Pe, inter dictas partes cū inciden. depen. emergen. & connexis: nō uidetur per hoc committi secundo auditori potestas faciēdi dicto litiganti de dictis fructibus responderi, ratio: quia non surrogatur secundus, nisi in causis iurisdictionalibus & contentiosis & alterius non est executoria de fructibus in modum priuilegii concessa, quæ non uirtute primæ cōmissionis factæ in causa prima ad quam se refert ista surrogatio, sed secundæ executoriæ compe tiit primo, in qua secunda non est surrogatus secundus, nec est eiusdem naturæ secunda ut prima; & tamen sub generali clausula dependenti &c. uidētur solum uenire illa quæ sunt eiusdem naturæ, uidelicet causarum iudicialium, maxime quia aliud non uidetur cogitare aduersa pars impetrans uel concedens. Item à grauantibus processum executoris. cōmis. etiam auditoris, etiā non requiritur uocatio partis: etiam si in commissione dicatur, si inuenerit ita esse aggrauet.

¶De præbendis. Rub.
Conclusio CCCXXIX.

IN CAVSA domini P. iam bonis quòd litera illa directa d. N. Aud, primo, in qua eidē Nicolao mandatur, quod si per euentum litis reperit neutrū litigantium in beneficio de quo litigatur coram eo ius habere, alteri ipsorum litigantiū in litera nominato prouideat, non fuerit ante sententiam eo. d. N. præsentata, & à dicta sententia fuerit appellatum, & causa appellationis commissa do. Pe. potest d. N. exequi literam antedictam: quia succedit in causa &c. Primo enim, uidelicet d. N. non committebatur, nisi habito respectu ad auditorem huius causæ, in qua succedit do. Pe. per rationem c. quoniam abbas. licet uerba aduersentur. facit l. annua. §. j. ff. de leg. cum ibi alleg. & no. Inno. de fo. comp. dilecti, in princi. Sed facit contra. ff. de priuileg. c. peremp. §. fi. libro vj. Sed finaliter solui posset, facit magis contra quod supra proxime notatum est in alia causa. Nec ob. quòd non fuit dicta litera d. N. præsentata: per ea quæ

Ioan.

Ioan. Andr. notauit, in cap. quoniam abbas. de offic. deleg. alle. super finē primæ glo. post Host.

¶De uerborum signi. Rub.

Conclusio CCCXXX.

SI CONDEMNATVS ciuiliter in causa ad pecuniam ex tali facto, ex quo potuerit resurgere leue crimē, ob hāc condemnationem incarceratus per procuratorem suum impetrat à principe causam committi pro eo contra iudicē & mandatum directum eidem iudici, quo mandatur, quòd à carceribus relaxetur, & ad curiam principis suis expen. sub fida custodia remittatur: uerbum, sub fida custodia, intelligitur de custodia militum & clientulorum. C. de custo. & ex. re. l. j. Hoc enim facit uerbū, fida, informans mandatū: ut l. j. alle. per quod soluitur ad l. j. & l. diuus. ff. eodem titulo. Itē quia imputatur i'li qui impetrauit rescriptum: quia fuit obscure locutus: uerbum, fida custodia, proprie in eius præiudicium recipietur: ut regula, contra eum. cum ibi notatis. lib. vj.

¶De libelli oblatione. Rub.

Conclusio CCCXXXI.

a LIBELLVS [a] in quo petitur declarari sentētiam obseruandam esse, quæ sententia fuit lata in possessorio & petitorio, simul uidetur in possessorio & petitorio datus.

a ¶Libellus. *Quid sit libellus, & unde dicatur: Spec. titu. de libel. concept. §. ij. Et quid libellus formatus debeat continere, & exemplum de hoc: & quæ sint necessaria in libello. eod. titu. §. v. & in prin. titu. De quo ultimo, quid debeat continere libellus, Bar. in l. j. ff. de eden. & in l. edita. C. eo. ubi plenius de materia libellorum, quàm alibi.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCXXXII.

ARTICVLI unius recto ris dati contra Archidiaconum in eum iurisdictionē uendicātem de ista materia, uidelicet quòd ipsi rectores sunt soli episcopo Rodoneñ. immediate subiecti, admittendi sunt: quia licet negatiuam implicēt: illa tamē est probabilis. de cau. poss. cum ecclesia. Item quia licet non tantum specificati sint: tamē sunt de iure partis, & possunt per responsiones testium specifice sciri, uidelicet in modum reductionis causæ. Item & articuli dati de ista materia, uidelicet quòd dicti rectores seu eorum parochiæ sunt extra limites Archidiaconatus eadē ratione. Itē quòd clerici chori ecclesiæ Rodoneñ. sunt soli epō subiecti, etiā si teneāt tales personas, & ꝙ isti sunt clerici chori &c. Nō quia materia ista per se data admittenda esset, sed quia alias materias saltem colorat.

¶De rescrip. De præb. Rub.

Conclusio CCCXXXIII.

IN CAVSA domini Card. Minacen. quòd admittantur articuli aduersus dictum dominum Cardi. pro eo quòd ubi factum certū narratur papæ ad gratiam obtinēdam, omnia obstantia gratię quæ clare possunt colligi ex narratis, uidentur tacite esse sublata: licet de illis tollendis in concessione gratiæ nihil dictum fuerit per expressum, per not. Iaco. & Pet. C. si contra ius, uel uti. pub. L. ulti. & de excessi. præla. c. uno. lib. vj. per not. Ioan. And. in nouella.

¶De restitu. in integ. Rub.

Conclusio CCCXXXIIII.

IN CAVSA domi. Pe. Iambo. quòd modica præsumptio sufficit pro restituendo ad appellandum; cum mandatur auditori, quòd restituat, si & prout de iure, ut cum sententia super desertione transiuit in rem iudicatam, & condemnatus petens aduersarium eam restitui producit pro docendo de diligentia instrumentum de diligentia facta per unum quem constat in actis esse procuratorē: licet uere sit: quia sic præsumitur, quòd non fecisset ille talem diligentiam, nisi procurator esset: & quia requirere procuratorium, esset requirere plenam probationem, quæ habet fieri in causa appellationis.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CCCXXXV.

SENTENTIA lata super restitutione ad appellandū, & omnis alia talis tangens negotium principale, licet quo ad hoc quòd appellatio ab ea interposita debeat fieri in scriptis, censeatur interlocutoria: ut c. cordi. quo tamen ad materiam cle. appellanti. & alios effectus, censetur uim diffinitiuæ habere: & ita consueuit seruari in palatio, secundum dominū Viuarien. quod est notabile.

¶De cōcessione præb. Rub.

Conclusio CCCXXXVI.

IN CAVSA domi. Guiliel. Gal. quòd tribus executoribus sub forma cap. scifcitatus datis de rescriptis pro executione gratiæ in forma pauperum fuerit factus processus purificatus, in quo duo se nominānt de se cum alio tertiò quem nominānt executores esse & narrañ. per testimonia fidedignorum pauperem reperiisse idoneum: in quo processu sunt tria sigilla ignota cum subscriptione notarii, & super quo deponit unus testis tres executores interuenisse: per hoc non est sufficienter probata purificatio gratiæ: quia præsumitur eo modo loquendi duorum executorum tertiū fuisse absentē: quam præsumptionem nō tollit unus testis: & tamē non constat illum non

nō posse uel nolle procedere: nec constat illum alias commisisse uices.

¶ De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCXXXVII.

PROTESTATIO conseruat ius in possessione. in ca. Cumana. de elect. Item quòd non de rigore, sed de æquitate canonica bene post moram cōcluditur in actione ex empto, ad æstimationem, melius tamen cōcludetur ad rem, male ad interesse. uide not. ff. si certum petatur. l. vitium. in fi. magnæ glos. & not. in iiij. fol. in medio secundæ paginæ. & not. per Innocen. de senten. excommunicationis. sacro. in magna gloss. post prin. col. & per glo. ff. quæ sententiæ sine appellatio. rescind. l. prima. & quæ loquitur & no. in iiij. col. ti. si de feud. de mu. contra. fu. cap. si facta. Et ibi uide in fi. glo. & quæ le. institu. de donatio. §. perficiuntur. & not. la. ff. de uer. obligationibus. l. ij. §. item si in facto &c.

¶ De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCXXXVIII.

IN CAVSA mea Gerunden. primo, quòd omissio seu taciturnitas status causæ, in qua est conclusum, etiam si sit causa in qua proceditur summariè, reddit impetrationem super illa causa cōmiss. supplentis nullitates processus nullam: si per commissionem dabatur potestas procedendi ulterius, & ulterius impetrans eius uigore procedere uellet: quia licet cōmissio non sit necessaria, tamen factum secūdum effectum operatur. Item quòd si petitur potestas procedēdi summarie simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicii terminis palatii non seruatis sola facti ueritate inspecta, & conceditur, q̄ proceditur summarie &c. omnia prædicta per uerbum &c. uidentur concessa. Item quòd si ad supplendum nullitatis processus petitur quòd possit procedi perinde ac si dicti defectus non obstarent, & signetur quòd possit procedi huiusmodi defectibus nō obstan. omnino tolli uidētur dicti defectus. Item quòd si papa signet suppletionē defectuum secundæ instantiæ sub conditione si constet de nullitate & iniquitate primæ sententiæ, oportet quo ad effectū pronuntiandi super iniquitate primæ sententiæ de illa constare: sed quo ad effectum pronuntiandi super nullitate huiusmodi sufficit de nullitate constare: & intelligitur significatio de iniquitate insurgente aliunde quàm à nullitate: uidelicet à re ipsa, quia res contenta sub genere post expresionē amplius non continetur sub ea.

¶De consuetudine. De re iudic. Rub.

Conclusio CCCXXXIX.

a CONSVETVDO [a] nō potest inducere, quòd ualeat diffinitiua sententia, uel excōmunicatio, uel suspensio, aut interdictum sine scriptis, & absque hoc quòd redigatur in scriptis: secus tamen no. de interlocutoria. de sen. & re iudi. c. ulti. lib. vj. in fine primæ gl. Caue tamen, quòd idem fuit obtentum in suspensione canonici à uoce capitulari & fructibus præbendæ suæ quod in diffinitiua. Sed ut dixit auditor, credo quòd cōsilia mutanda sunt. Primo, quia ut no. de sen. excom. c. j. lib. vj. super uer. obseruari. in fi. illud. c. j. habet locū in suspensione proximæ dicta per not. de app. quoniam ad hoc. nec mirū, quia talem suspensionem etiā à beneficio facit abbatissa. de ma. & obe. dilecta. quæ caret clauibus & quauis potestate censuræ. de pœniten. & remissio. noua quædam. imo nec per cōsequens locum habet. c. j. in suspensione à beneficio: per not. de sent. excō. c. is cui. in fi. li. vj. per gl. & Arch. fa. quia circa talia merè positiua uincit consuetudo legē communem contrariam, dummodo sit rationabilis, & præscripta. de consuet. c. ulti. Vt autem dicatur rationabilis, non oportet quod habeat rationem pro se urgentem: sed sufficit ratio persuadēs, dummodo non habeat contra se rationem omnino urgētem. no. Ioan. And. in c. fi. de consuet. alleg. in iij. oppo.

a ¶Consuetudo. *Quis potest consuetudinem introducere, quæ requirantur ad faciendam consuetudinē, quomodo interrumpatur consuetudo, & utrum papa reuocet consuetudinem particularē, si de ea non faciat mentionē: uide Angelum de Clauasio in sum. sub hac dictione, consuetudo.*

¶De rescrip. De iudi. Rub.

Conclusio CCCXL.

IN CAVSA mea Gerūden. quòd uirtute libelli dati corā domino Roberto & processus habiti coram eo, quia d. successit do. Pet. & domino Ro. successit d. T. & d. T. successi: ergo potestatē omniū huiusmodi audiui, quo ad ea quæ ipsi facere debuerunt. Nec ob. sententia. d. Rò. quia nulla fuit. nec obstat omisio termini ad producendum omnia. Primo, quia ille defectus per commis. est sublatus. Secundo per dictam cōmissionem habeo potestatem procedendi sine terminis sola facti ueritate inspecta. Tertio quia ille terminus fuit seruatus coram dominis G. & Tho. & coram iudice primo. Item quòd uigore nomine petitionis summariæ dandæ super nullitate & iniquitate processuum sacristæ, & toto

toto negotio principali pronuntiare, nõ obſtante, quòd iam ſit concluſum, uidelicet antequam daretur noua petitio antedicta. Item quòd ſana cõſcientia poſſum dicere parti, quòd det petitionem nouam ſuper omnibus ſupradictis. Item quod in expenſis factis coram ſacriſta & in expenſis factis coram do. R. uſque ad illum ſtatum cauſæ, in quo incepit partem grauare nulliter procedẽdo debeo condemnare partem communitatum in expen. omittere condemnationem. Item quòd nullo modo debeo confirmare ſentẽtiam domini Rober. quæ nulla fuit uigore commiſsionis proximè dictæ, ſecũdũ do. Viuarien. & aliquos alios dominos. Sed Guil. gal. & quidam alii domini contra: ego autem aſſentio magis domino Viuarien.

¶De probationibus. Rub.

Concluſio CCCXLI.

SI IVDEX qui admiſit omnes articulos partis proteſtando expreſſe, quòd non admittendi non cenſerentur admiſsi includendo poſtea omnes in remiſ. ad partes quam concedit de conſenſu partium, ſub ſigillo ſuo, non uidetur recedere à dicta proteſtatione: ſed magis continuare errorem: & hoc primo tenui: ſed poſt me fuerunt plures contrarii: & alii qui mecum: ſed finaliter, quia dominus Viuarien. fuit mecum, obtinui.

¶De reſcriptis. De præben. Rub.

Concluſio CCCXLII.

AD EFFECTVM obtinendi adiudicationẽ non ſufficiũt actori apoſtolico, qui impetrauit beneficium reſeruatum: quia dixit illum ſub collatione &c. literæ apoſtolicæ id narran. & probationes in camera factæ, tamẽ quo ad effectum obtinẽdi, quia iuxta commiſsionem quæ habet, quòd nõ obſtan. ſuſpenſione &c. procedatur in utroque, ſi auditor reperiat, quòd ille fuerit ſubcollector: quia hoc eſt præparatorium. ff. de exhibend. l. iij. §. ibidem. Et hoc caſu habet locum opi. Pau. & gloſſ. in clemen. literis. Item quòd ordinarius ut repellatur petens reſtitutionem beneficii, ſufficit quòd conſtet beneficium eſſe reſeruatũ. plus dixit dominus Viuarien. quòd ſufficit, quòd conſtet ſummariè, quòd eſt mihi durum.

¶De appellationibus. Rub.

Concluſio CCCXLIII.

APPELLANS non tenetur ultra ſecundam uicem ad petẽdum apoſtolos coram iudice comparere. ſecundum opi. Guil. Pau. in cle. quam-

uis rigor. Item quòd terminis seruatis in secunda instantia super iniustitia occasione libelli per partem fugien. super nullitate oblati. super quo offerens petit terminos iterato seruari non sunt termini reiterandi: sed ex eisdem actis cognoscenda est nullitas & diffinitiua. Dixit enim quòd termini seruati super iniustitia, uidentur seruati super nullitate: quia nulla maior iniustitia quàm nullitas, secundum Inno. de appellatio. dilecto.

¶ De rerum permutatione. Rub.

Conclusio CCCXLIIII.

PRAESVMITVR permutatio facta[a] fuisse in fraudem impetrantium ex istis quæ sequuntur. primo ex magna beneficiorum inæqualitate, & coniunctione personarum: quia inter fratres ex senio & aliquali infirmitate, & morte secuta infrà viij. dies sequẽ. dummodo prædicta simul concurrant: & tali præsumptioni statur, licet non sit uera probatio. Dixit tamen dominus Viuarien. quod si concluderetur principalem per alteram permutantium ad declarationem fraudulose, permutationes prædictæ nõ sufficerent.

a ¶ Permutatio facta. *Nota quod beneficiati possunt libere tractare de permutatione fienda: non tamen debent illam concludere sed supponere se dispensationi superioris. not. Ioan. Andr. in cap. unico. de rerum permutat. in fi.*

¶ De iudiciis. Rub.

Conclusio CCCXLV.

IN causa mea Gerunden. quòd domino Euoto cõdemnato in prima instantia nulliter & inique dum ipse erat episcopus Gerunden. & trahebatur inuitus in caussis tangentibus ecclesiam: facto nunc episcopo Segobor. possum declarando dictam condemnationem nullam adiudicare expen. dictæ instantiæ primæ, licet episcopus modernus Gerunden. habeat recursum contra eum. Secundo quòd in facto proxi. dicto possum cõcipere sententiam secundũ formam tactam in l. utique. ff. de rei uendi. uel simpliciter dictam condemnationem, quãtum tangit dictum episcopum declarãre nullam: etiam de expen. mentione non facta. Nec obst. dicta glossa. quæ loquitur in re perempta: hic secus, secundum Viuarien.

¶ De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCCXLVI.

PROCVRATOR in uno procuratorio ad appellandum, & causam appellationis ad prosequendum appellando sine protestatione[a] uidetur recipere

pere onus etiam quo ad prosecutionem causæ appellationis. Sed dominus Guili. & ego contrà: quia ratione cle.j.de procurato.est, quia procurator uidere potest in instrumento omnia. Item quia nō esset ratio de uno magis quàm de alio, ergo de omnibus.l.uxori.j.responso.ff.de leg.iij.quæ rationes cessant hoc casu: ergo stetur regulæ, sufficit si cui uel in paucis &c. & quòd non præsumitur in dubio, iuncta l.in me.C.de procur.In causa mea Burdegal. prout in schedula dubiorum.

a ¶Sine protestatione. *Quid sit protestatio, quotuplex sit, quid sit declaratoria, cui sit facienda, quis possit protestari, qualiter: ubi, & quando fieri debeat protestatio: quis sit eius effectus, an requiratur consensus protestati, & multa alia notanda & dubitabilia in hac materia & plenius quàm alibi: uide Bar. in l.uerbum.§.morte.ff. de oper.no. nun.& in l.j.eo.tit.*

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCXLVII.

IN CAVSA mea Tullū.ꝙ commisso articulo appellationis & negotio principali, qa intelligitur in euentū de cōsensu partium tacite uel expresse, potest omitti articulus appellationis, & procedi in negotio principali.

¶De cap.licet. de re. per. lib.vj. Rub.

Conclusio CCCXLVIII.

ANNO &c.Romę & quinta Febru. quod permutatq uno beneficio cum duobus, euicto uno habet locum recursus: fa. bene ad argumen.l. si aliam. secundo responso. cum sua ratione. ff. de solu. quia respectum habuit coniunctim ad duo &c. beneficióque iure deciperetur. Et ideo ratio cle.uendicat sibi locum. hoc uerum, secundum domi.Francis.in litera mutationis, per not.Ioan.Andr. cap.licet.de re.permu.lib.vj. super glo.quid si.in fi. in nouella. quod uerum dixi, si mora tolleret præsumptionem ignorātiæ, probabis igitur, aliàs non: propter cap.si beneficia.de pręben. lib.vj. Vel aliter secundum dominum Nicol. quia dictum Ioā. loquitur respectu tertii expectantis uel alterius, cui interim facta esset collatio, nō respectu alterius permutationis, contra quem agitur hic de recursu. Dixit etiam capit. si beneficia. seu eius rationem extendi ad hunc casum: quia ratio est iuris communis: & per cōsequēs extensiua. Et ita secundum Alex. & tres alii in ea hunc casum fundant. plus uolui dicere in imaginando propter uerbum, libere, positum

positū.in c.si beneficia.quod nō admittatur quæstio proprietatis cōtra uolentē habere recursum, per no.Ioā.And.de uer.libere.in c.si beneficia.melius in c.licet.& de præben.lib.vj.sed bene placuit d.N.Dixi etiam imaginando,quòd nō oportet ꝙ semper statim alterum nō euictum immediate dimittat:sed non sufficit,quòd sit paratus dimittere habito effectu recursus:sicut dicitur de habente unū curatū promoto ad aliud.per not.de elec. commissam.lib.vj.quod placuit domino Nicolao.

¶De præsumptio. Rub.

Conclusio CCCXLIX.

a SICVT pręsumitur[a] pro impetrante ueniēte ad causam, quòd eius acceptatio producta facta fuerit infra mēsem,secundum not.Innocē.de concess. præben.quia cunctis. & Paul.in cle.cum ei quem.Idem præsumitur pro tertio de gratia & acceptatione primi dante per modū obiectus cōtra secundū,dummodo non constet quando uacatio inceperit publice in ecclesia esse nota:quia nō præsumitur nota, nisi probatur, ut dicitur de absente tempore absētiæ quæ appellat post decem dies à tempore latæ sentētiæ,præsumitur appellare infra decem dies à tēpore scientiæ,quia nō præsumitur scientia,ut regula,præsumitur.facit fortius:quia cum antequàm incipiat currere mēsis,id est ante notā uacationem publicè possit acceptare impetrans, secundū omnes: sequitur quòd mensis nō est de forma seu substantia acceptationis:ex quo sequitur quòd exhibitio acceptationis per se probat, nisi detur & probetur notam uacationem præcedere acceptationē,& tunc teneretur oppositiones replicādo dare & probare, quòd infra mēsem modo parare nō debet quis arma aduersario suo.Et est ratio,quia licet mēsis præfigatur acceptationi eius, quòd cū principium,scilicet tempus quo incipit currere, est incertū,quo non certificato,nō potest certificatus esse finis:igitur &c.& hoc fuit motiuum,& opinio domini Nico.saluo ꝙ dixit in uer.fortius quod fuit meum.

a ¶Præsumitur. *Quid sit præsumptio,& unde oriatur,uide Specu.ij. parte titu.de præsum. §.j.Item quot sunt præsumptionum species, & de ipsarum effectibus: & multa bona de præsumptione.eo.tit. §.ij. & nota quòd præsumptio iuris est,qua iure originē habet:& ita appellatur: quia ius tantum figit pedes,quòd statuit super ea,& non admittit probantem cōtrarium.De præsumptione uero hominis,non est dare certam doctrinam.*

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCL.

Non

NON ob.dicto Innocē.de conces.præben.cū nostris. & c.proposuit.& Compo.de electio.quod sicut materia de homicidio presbyteri, & de immiscentia senis cū infamia data cōtra prouisionem ad impediendum inductis in pos.est admittenda.per c.ipso iure.de rescript.lib.vj.& de accu.accedens.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCLI.

EADEM die quod surrogatus in iure & ad omne ius,quod decedenti & litiganti quomodolibet competebat,nō uidetur surrogatus in possessione,etiam si decedēs fuit possessor,uel ei competiit interdictū: si uidelicet de possessione uel possessorio iudicio mētio non fuit facta: quia de illo nō uidetur fuisse cogitatum.secus si facta fuit de hoc saltē in narratione:quia tūc hoc cogitare potuit iūcto quod possessio ante eius acquisitionem ius est,de acquir. pos.l.pergere. & not.C.eo.ti.l.licet enim tunc circa omnia cogitata operantur dicta uniuersalia uerba suum uniuersalē effectum,iuxta no.Dy.in reg.de regu.iur.lib.vj. Et ita dixit dominus noster Greg.xj.modernus semel in collatione disputādo &c.

¶De exceptionibus, Rub.

Conclusio CCCLII.

CONTRA absolutionem excipiens de manifesta offensa nō tenetur declarare offensam:tum quia se referre uidetur ad causam in exceptione insertam.c.j.de senten.excōmunica.lib.vj.quia aliàs non esset audiendus:tum quia certum petit, & ita non ob.l.si rem.ff. de rei uendi.licet ex causa incerta,sicut rem certā uendicans ex incerta & generali causa:puta, quia d.c.abbate sane.& l.in rem.uide suprà conclusionē xx. aliàs l.quod idem est.ubi de hoc, & allegatur duplex ratio cōclusionis ipsius,ut ibi patet.

¶De cautio.præstan. Rub.

Conclusio CCCLIII.

CAVTIONES præstitæ de repræsentādo citatū coram auditore cameræ iure delegato præcedente,durāt etiā si causa occasione appellationis à grauamine cōmittatur auditori palatii,per l.proponebatur,ff.de iudi.& l.mortuo.eo.tit. quod intellige,si in cautionibus nomen auditoris non fuit expressum,quia aliàs secus,ut ff.iu di.sol.l.cum apud,in fi.& ibi no. Barto.

¶De sentē.excom. Rub.

Conclusio CCCLIIII.

SI APPELLATVR ab auditore,quod spreta exceptione de manifesta offen-

sa

sa ipse absoluit,& ipse uelit reuocare grauamē:ipse habet admittere appellantem ad probādum offensam infra terminum iuris:& postea præmissa monitione reintrudere offensa probata:ratio,quia aliud nō posset facere iudex ad quē:& ita locū habet ratio,cum cessante.

¶De appellationibus.Rub.

Conclusio CCCLV.

I APPELLATIO interposita ab auditore à grauamine in causa propter quam tenet appellantē incarceratum, & committatur auditori causa etiam negotii principalis,sic ꝙ recepta cautione idonea relaxauit appellantem à carceribus,& non cognito de iniusta incarceratione,nec recepta prius cautione relaxet, ipse grauat ,licet postea cautionē recipiet.per c. Pisanus.de restit.spol.& de electio.prouida.cū similibus : secus si cognito & reperto incarcerationem fuisse iniustā , relaxaret: quia tunc hæc nō faceret uigore specialis commis.sed potius ex communi iustitia,quam non uidetur uelle dicta commissio absorbere,secundū Nico.& hoc bene probat.c.ij.de rescript. Et quòd dictū est,auditorem palatii non grauare , si relaxet &c. dummodo cautiones præstitæ fuissent corā auditore cameræ, ut supra cōclusione,quæ est tertia præcedens,quæ incipit cautiones.Intellige nisi in commiss. aud. palatii fieret mētio de iam præstitis corā audi.cameræ, quæ forte non ualuisse prætenduntur,& papa nihilominus mādaret auditori palatii quòd recepta cautione idonea relaxaret: quia tunc intelligeretur de alia. argu.l.doli clausula.& l.Seio.in princ.C.de pac.

¶Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CCCLVI.

ILLE DE cuius non iure cōstat,non debet admitti ad petendum reuocationem attentatorum pro eo quòd tūc cōstat de non interesse suo:& rationē Innocen.in ca.significasti.de diuor.quælibet in casu isto : & in hoc omnes concordant.secunda Martii.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCLVII.

TERTIA Martii quòd si appellans infra terminum x.dierum supra datum à iudice à quo ad prosequendū appellatio nem pro se non facit diligentiā, nihilominus diligentia appellāti infra eundē terminum x.dierum faciendo causam committi facta appellanti prodest. caue, quia Specu.dicitur tenere contrarium in secūda parte.Spe.tit. de appella.§.nunc uidetur.uers. sed pone.Auditor etiā si appellandus in termino ad dicēdum con

contra huiusmodi commissionem excipiendo dixerit eã nullam,& talem quę non dabat iurisdictionē audi.ratio quia appellatus se posset iuuare de appellatione appellantis.C.de appella.l.omnem.etiã si appellans nollet ea uti.ut not.doct. C.de appel.l.per hanc.alleg.l.per eos. modo infra x. dies appellatus approbauit dictã appellationē, & dixit se uelle uti ea,& bene,cũ commissiones nō possunt non esse communes,apparet de cōmissione huiusmodi iuuante,quia appellatus de ea se iuuare posset.C.de diuer.rescriptis.l.j.& C. de tempo.in integ.restitu.spol.l. petendæ.præterea, quia deficit desertio per diligentiam appellantis& appellans in sua oppositione seu impugnatione non perstitit:igitur &c.nec ius quæsitũ appellato ex huiusmodi impugnatione non cōsentit. Et in hoc omnes cōcor.pōst publicas relationes.

¶De concessio.præbendæ. Rubri.

Conclusio CCCLVIII.

2 ACCEPTATIO facta per pauperem[a] impetrantē ualet ante purificationem: dummodo purificatio facta fuerit intra mensem,aliàs non.per hoc facit quōd acceptatio non est,nisi declaratio uolũtatis quę præsumitur durare.de bap.maiores,Secundo quia ualet acceptatio uacaturæ.ut c.quia cunctis.§.pe.& c.ne captandæ.& tamen ante uacationem gratia est cōditionalis.ut l.hæres meus.de hære.& fal.fa.bene ff.de op.leg. l.si cum optio.ubi datio libertatis penden.conditionis legato optionis ualet,licet pendeat ex euentu.fa.l. legatarius.§.j.ff.de opt.lega.fa.quia conditio in forma pauperum solũ uidetur dirigi ad prouisionem.fa.bene ff. de secun.tab.l.ij.§.si sub conditione.de testa.mili.l.in fraude. §.testamen.de leg.iij.l.j.§.si filius.ibi,si durauerit uoluntas.ff. de offi.præsi.l.obseruare.§.fina. ibi,si ante.ff.de noua.l.quotiēs. §.j.de solu.l.sub conditione infra mensem.Et in hoc concor. quasi omnes post publicas relationes, præter dominum Franciscũ nisi postea renouet uerbo,signo,uel facto,ex quo postea appareat de eius animo.arg.ff.de op.le.l.optione legata.ff.quorũ le.l.j.§.quod ait prætor.uer.uoluntate.ff.ad Trebel.l.sed si ante.ibi,cum dicit,si ratum habeat à contrario.de secun.tab.l.in liberum.§.in testam.uer.plane.de testa. militis.l. tribunus.uidetur tex.ff.de acqui.hære.l.is qui hæres.& l.is potest.& l.si quis extraneus.in princi.& l.hæres institutus.rem ra.ha.l.bonorum.facit quia acceptatio facta est per uerbum præsentis tēporis,si de iure sibi debeatur gratia.ut l.cedere

dere diem. de uerbo. signi. insti. de uerbo. obli. §. ex conditionali. fa. quia maioris effectus debet esse prouisio, quàm acceptatio: quia dat ius in re, & acceptatio ad rem. c. si tibi absenti. & ibi per Archi. & c. quoddã. de præben. & de concess. præben. c. si. li. vj. & tamen tunc prouisio nõ ualeret: qa tũc fieret cõtra mentẽ papæ & contra formam literæ. ergo. de rescriptis. cum dilecta. & ibi not. per Compos. fa. quia acceptatio sicut aditio dicitur actus legitimus, qui nõ recipit conditionem: ut regula, actus legitimi. fa. c. ij. de elect. lib. vj. cum ibi not. respondet quòd nõ ualet acceptatio: quia & ante purificationem per eum ius aliquod acquiritur qđ ꝓbât ultima iura: sed bene ualet ut purificetur cõditio acceptandi, & satis fiat ei, ut per gratiam purificatam pòst ius quæratur per pͥma iura. De secundo alle. casus saltẽ in ratione. ff. rẽ ra. ha. l. bonorũ alle. bene quòd officialis episcopi de criminibus & excessibus subditorũ potest cognoscere ad partem saltem quo ad declarationẽ sententiæ excõmunicationis latæ à iure, secundum ea quæ not. Cardi. de offic. uicarii. c. licet.

a ¶ Acceptatio. *Nota quòd acceptans ad sui commodum aliquod ius tertij inualidum, non potest similiter ad aliud commodum suum improbare.* Vide *Cardi. consil. cxj. col. j.*

¶ De appella. De offic. delega. Rubri.

Conclusio CCCLIX.

CONDEMNATVS per procuratorem non legitime defensum appellat à tẽpore scientiæ. §. biduum. à contrario, quòd si tertius executor requisitus de procedendo pro paupere in executione suæ gratiæ respondit se procedere nolle, & hoc ignorantes alii duo executores purificet, ualet processus: & quòd tunc plus ponderatur ex illa existentia rei quàm opinio ad no. Ioan. And. in regula, eum qui certus est. in quæstione ibi super hoc plenissime disputata. in fin. Respondetur ꝙ ibi loquitur in iudicibus, super quo uide Barto. ff. de condi. & demonstra. l. multum. & ff. de iud. l. ij. & ff. de ope. no. nun. alleg. de dam. infect. l. si finita. §. Iulianus. & hic loquitur in executoribus. præterea hic nedum erat non uoluntas, imo uoluntas recusatoria procedẽdi: & quia pręsumitur, quòd sciuerint, nisi contrarium probetur: cum probationes non teneantur ipsi recipere.

¶ De concessio. præbendarum. Rubri.

Conclusio CCCLX.

CONCLVSIO quòd §. secus. clem. primæ. de concessio. præbẽ. intelligi

ligitur in forma pauperum ante purificationem secundum dominum Ro.galhardi,P.gasto,& Guilielmum.Sed domini Nico. & Francisc.clari utique intellectus, & ego contra. pro primis fa.no.Paul.Guiliel.&Ioan.in dicto §. secus. Pro nobis fa.nota. a Ioan.And.de pręben.si pauper. super uerbo,merita.in fi.à contrario.lib.vj.in nouella.& clarissime per Oldr. in suis consiliis. cap.xxvij.& per Ioan.Andr.post eum in quarta parte Specul.tit. de concessio.præben.in addit. Ratio principalis : quia mensis non adiicitur, nisi conditione acceptandi : & ideo duntaxat illam reduxit ad certitudinem: & semper durat ratio primi responsi, cōiungendo tamen decre.qui cunctis. & notaui plene in c.si pauper.& §.secus.allega.

¶De litis contesta. Rub.

Conclusio CCCLXI.

IN DECLARATIONE sentētiæ excommunicationis latæ à canone,etiam cum implorādo iudicis officium proceditur de parte contra certam partem præsentem ad denūtiationem & euitationem, nō est necessaria litis contestat. per not. glo.ord.in cle. si quis suadente. in fi.de pœnis. Sed domi.Ro.& ego contrà,per c.ij.de offi.iudi. cum ibi no.& per no.Spe.tit. de restit.in integ.§.ij.& Cy.auth.si omnes,si ab hære.se abstin.& la. trib.ibi à contrario.& Odof.de fenis tit.de offi.iudi.in tract.iudic.pos.& quia cōtra regulā reperitur ex primo iure probari.

¶De filijs presbyterorum. Rub.

Conclusio CCCLXII.

ILLEGITIMVS[a] dispensatus per episcopum ad beneficia sine cura non censetur dispensatus ad præbendas ecclesiæ cathedralis.fa.quod no.Archi. de expectatiuis. de rescrip. de præben.quamuis. & per not. Io.mo.dicto c.quamuis. de impetrante in cathedrali,quòd ille nō habebit in metrop.fa.quod not.Ioan.mo.c.ij.de fil.presbyt. lib.vj. ubi dicit episcopum cum illegitimo super præben.cathedrali dispensare nō posse: licet Archi.& Ioan.And.ibi cōtra.fa. quod not.Ioan.And.in addi.iiij. partis.Spe.tit.de fi.presby. quia dispēsatus ad ordines & beneficia, nō potest habere præben. cathedralem:quia tūc gratia est stricta:secus si dispensatus foret ad ordines & beneficia cum cura uel sine cura:quia tunc gratia esset larga.arg.dicti c.quamuis. & quia cura plus ponderat, secundum eum,quàm præben.cathedralis. Aliqui tamen domini dubitarunt pro eo,quód loquimur in facto ordinarii,quòd nō ita facile redditur surreptitium, sicut factum papæ.de offic.ordi. c.ij.in cle.Sed nō facit,quia non

loquimur de surreptione, sed de exceptione, quam sortitur gratia papæ plus, quàm gratia ordinarii. de præb. si à sede. lib. vj.

a ¶Illegitimus. *Nota quòd causa illegitimitatis debet semper coram ecclesiastico iudice tractari. Spec. ti. de ord. cog. in prin. Adde quòd si dispensatum est ad ordines & dignitatem cum clausula, quòd si ad episcopatũ uocari contingat, non recipiatur sine licentia papæ: si talis dispensatio facta est à papa uel eius mandato, potest promoueri ad omnem dignitatem. Vide in sum. confess. titu. de fil. presbyt. q. xvj.*

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCLXIII.

SI NARRETVR de defectu & dispensatione facta per ordin. ad beneficiũ sine cura, facit papa gratiam de canonicatu sub expectatione præbendæ cathedralis, ualet impetratio: uel quia approbat opinionẽ, quæ habet hanc dispensationẽ extendẽdi ad præbendam cathedralem: uel quia uidetur tacite dispensare. de re iudicata. l quidam.

¶De præsumptio. Rub.

Conclusio CCCLXIIII.

QVI per se uel procuratorem legitimum deputatum post citationem comparet,[a] præsumitur citatio executa contra eum minus legitime ad eius notitiam peruenisse.

a ¶Post citationem cõparet. *Not. quòd non debent iudicari absentes: nisi citati uenire contempserint. v. quæst. secunda. cap. relatum. & c. de illicita. ea. causa. & q.*

¶De resti. in integrũ. Rub.

Conclusio CCCLXV.

MINOR qui contra commiss. audi. non excepit causam fuisse in partibus usque ad cõclusionem cogitatam, post conclusionem factam coram auditore, non potest petere se restitui ut in partibus remittatur, quia non interest sua ibi plus quàm hic sententiam expectare.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CCCLXVI.

PER sententiam surrogato non adiudicantur fructus &c. nisi surrogatus esset in litem, & constaret litem fuisse super fructibus motã cum eo in cuius locũ surrogatus est: quia tunc deberent adiudicari ratiõe surrogationis in lite. &c.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCLXVII.

GENERALIS exceptio de surreptione cõmissionis nõ ualet, quia non omnis surreptio uitiat commiss. no. Innocen. de appella. super eo.

¶De offic. delegati. Rub.

Conclusio CCCLXVIII.

QVAE

QVAE obtinuit de tempore domini P. de farce. nunc Viuariẽ. Cardi. quòd si detur remiſsio extra locũ habitationis ipſarum partium de una uel dua bus diœceſ. poteſt citari una pars ad inſtantiã alterius in eccleſia notabilioris loci, ubi iudex remiſ. deputatur: & hoc maximè, ſi per auditorẽ cauſę fuerit citata pars huiuſmodi ad procedẽdum ad ſingulos actus huius remiſsionis gradatim in loco prædicto per audi. curię uel cõtradictarũ. Sed dixit do. Nicol. quòd ſufficit quo ad hoc citatio prima: quæ habet quòd ad ſingulos &c. etiã corã ſurrogãdo &c.

¶De iudicijs. Rub.

Concluſio CCCLXIX.

ECCLESIA parochialis pro eo, quòd perſonalẽ requirit reſidentiam, cõſtituit domiciliũ rectori, ita quòd ibi citari, uel ei intimari appellatio poteſt: licet ſecus de una præbenda ſiue cura. per no. Inno. de priuileg. ex ore. quòd intelligo ad effectũ de quo agitur. Nam quo ad effectum alium ſecus: ut de tempo. ordi. cum nullus. lib. vj. uer. ratione beneficii cuiuſlibet, &c. Epiſcopus in cuius diœceſis, &c. promouet ad ordines, quia cẽſetur ibi eſſe quo ad hoc domiciliarius, ſecundum domi. Nicol.

¶De teſtibus. Rub.

Concluſio CCCLXX.

SI TESTES deponunt cõtra canonicum fuiſſe ceſſatum, addendo de excommunicatiõe canonici, ſuper qua non fuit argumentum: probatur ceſſatio, non excommunicatio.

¶De appella. Rub.

Concluſio CCCLXXI.

CITATVS à iure per cap. primũ. de elect. libr. vj. non defenſus appellat infra x. dies à tempore ſcientię. maxime ſi intimatio eum perſonaliter non apprehendit, & potuit habere dubium, uel colorem probabilem ſuper deuolutione dubitandi. Idem etiam hoc ceſſante ſecundum do. Nico. d. Fran. & me, ut citatio iuris &c. quia mitius, &c. l. Celſus. ff. de arb. Item quia text. c. ſtatuimus, non punit niſi in proceſſu. Item quia poteſt habere multas exceptiones doli, & contemptus citatio iuris, plus quam citatio hominis: ſed alii contra, ſecundum not. glo. & P. in clem. cauſam quæ. de elect. ne aperiatur uia fraudibus: & protelationi litium. Dicunt tamen omnes eſſe de ſtylo, quòd infra x. dies à tempore ſcientiæ talis appellet: uerius forſan eſt, quòd not. de do. ſi ante. in fin. magnæ gloſſ. & ibi ſeruatur apud nos omnino, ſuper hoc uide Cy. C. de iudi. l. properandum. §. ſinaut tem reus.

¶De fide inſtrumen. Rub.

Conclusio CCCLXXII.

SI producãtur duo testamenta eorundem notarii, & testium, & formæ, saluo quòd in uno est legatũ magnum pure: in alio est illud idem conditionatum conditione ista, si filius testatus moritur in puberi ætate, standum est conditionato, quia non contradicunt, & si cõtradicerent, plus probaret affirmitas ad instar testium. Item quia aliter argueretur dolus, & falsitas notarii, & fides utriusque testamenti titubaret: tum quia citius præsumitur error, quàm dolus. tum quia in dubio præfertur fauor filii.l.si pater, & l.generaliter.& l.cũ acutissimi.de fideiuss.

¶De senten.excomm. Rub.

Conclusio CCCLXXIII.

SI DICENS se excõmunicatum iniustè absoluitur pro offensa dubia, sufficit quòd det pro expen.iuramentũ cautionis: secus si non dicit iniustè, &c. quia daret tunc fideiussores. de uerborum significationibus.ex parte.c.cum desideres.c.cum uenerabilis.§. secus.de sentent.excommunic.de appel.ablatæ.& ibi not. Aegid.

¶De officio iudicis. Rub.

Conclusio CCCLXXIIII.

PARS tenetur exhibere iudici ex officio petenti copiam suam actorũ habitorum in partibus ad uidendum, si sint originalia, ut pars prætendit, per not.Innocen.de probationibus.cap.j.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCLXXV.

DEPOSITIO de communi re putatiue, & fama sufficit ad probationẽ. de probationibus.c.licet.

¶De re.eccle.non alie. Rub.

Conclusio CCCLXXVI.

CAUSA debitorũ, & onerum importabiliũ est causa sufficiens unionis. per c. dudum.de re.eccl.non alie. lib.vj. cum ibi notatis.

¶De præsumptionibus.Rub.

Conclusio CCCLXXVII.

DICTA causa non præsumitur, nisi probetur, licet ueniens se de illa cognouisse, & ueram causam esse asserat, pro eo quòd nimis sunt leues executores quandoque: sed Guil.& Francis.contrà.

¶De testibus. Rub.

Conclusio CCCLXXVIII.

LICET dicatur in litera remiss. quòd testis infra duos menses recipere, & examinare procuret executor. sufficit, quòd referatur uerbum, infra duos menses, ad uerbum, recipere, & non ad uerbum, examinare. Ita quod post duos mẽses poterit examinare: licet do. Franc.& Guil.contrà.

¶De cau.posses. Rub.

Conclusio CCCLXXIX.

ALIO

ALIO possidente, & ignorante nõ quæritur possessio alteri canonicatus, & preb. per receptionem, & traditionem modicæ pecuniæ.

¶Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CCCLXXX.

SI FACIENS cõmitti causam audi. contra ab. & obtinens citationem ad pa. test. ante citat. execut. spoliet aduers. reuocatur per modum attentati, quia ideo requirit cle. nisi. ut lite pend. exec. citationis, ut deueniat ad notitiam partis citandæ causæ commiss. ut not. in c. causamq;. de testib. in nouella, quæ locum habet statim in actore.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCLXXXI.

SI POST sententiam iudex se absentet à loco iudicii, sufficit appellare coram persona authentica: nec tenetur iudicẽ alibi sequi pro appellatione intimanda, & apostolis petendis. ff. quando appell. sit. in ij. §. biduũ. sed sufficit tũc prosequi coram iudice ad quem.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CCCLXXXII.

SI succumbẽs in expen. condemnatus moritur post appellationẽ per suum procuratorem interiectã, & detur surrogatus, qui uenit ad causam, non debẽt taxari expensæ usq; post finitã causam appellationis, quia semel fuit sentẽtia appellatione suspensa: nec tũc contra surrogatum, sed contra hæredem mortui: nec tunc per audientiam citare sufficit: fallit in expen. registri notario soluendis, quia habet stylus, quòd surrogatus, qui uult se iuuare de registro, teneatur ad illas &c.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCLXXXIII.

NON possessor non auditur in proponendo obiectus, nisi aliud producat, per qđ appareat de suo interesse, nec sufficit probare, quo ad hoc, gratiam primam, licet acceptatio, & prouisio sint probandæ.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCLXXXIIII.

PRO acceptatiõe, uel prouisione probanda solũ nõ datur remissio, si articulans se retulit ad instrumenta publica super hæc confecta.

¶De præsumptio. Rub.

Conclusio CCCLXXXV.

PRODVCTO titulo, & probata assec. possessionis præsumitur, quòd ex illo titulo, per glo. ff. de re. uend. l. quædam.

¶De sententia excom. Rub.

Conclusio CCCLXXXVI.

SI iudex dicit se non credere post appellationem excõmunicasse, & si. &c. dicit se uelle desistere, creditur iuramento partis, quæ post appellationem fuit excõmunicata, quo ad absolution

lutionem ad cautelam obtinendam, cum per hoc iudici modicum præiudicium afferatur.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCLXXXVII.

SI contra petentem altare, ut beneficiũ defendat, possessor dicens illud non esse beneficium, pro eo quod est annexum leprosariæ, quam dicit esse officium in ecclesia cathedrali, non auditur tamen, quia magis uerisimile est, leprosariam esse altari unitam, quàm contrà. per not. in clem. per literas. de præben. Et quia eo, quòd dicit esse officium in ecclesia cathedrali, uidetur fateri, ꝙ sit beneficium.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCLXXXVIII.

DECRETA remissione, & bullata auditor de consensu partium non potest sine noua commissione procedere, quia papa alii committendo, & manum taliter apponẽdo aufert iurisdictionem auditori. de appel. ut nostrum. cum ibi notatis per Inn. & de cõsti. cum M.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCLXXXIX.

SI IN impetratione beneficii expressi de cura, dignitate, & electione, sufficit, quòd hæc probentur de communi replicatione, & fama: tamen, quia principaliter non tenditur, & accedũt not. Inno. in materia notorii. de uerb. signif. ueniens tamen, quia talia narrata ex actis probationem non requirũt: ut not. Ioan. And. de lit. contest. exceptionis. & regula infamibus in conclusione. &c.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCXC.

ARTICVLI qui habent, ꝙ Titius me de tali beneficio tali die spoliauit, nõ cõtrariantur articulis, qui habent, ꝙ Mæuius illa die de illo beneficio me spoliauit, quia in eodẽ delicto plures concurrere possunt, & uerbum, spoliatur, latè accipitur, secundum not. Archi. de elect. generali. lib. vj.

¶De testibus. Rub.

Conclusio CCCXCI.

VBI tempus nõ est de substantia, uariatio testium in tempore nõ uitiat. per not. ff. de testi. l. ob carmẽ. in fi. & per Inn. de hære. c. fraternitatis. in prin. & per Ioan. And. in prima parte Specu. titu. de teste. in addi. suis. Sed facit contrà quod not. Cy. C. de testi. l. testimonio. libro vj. Quæro circa hanc l. in fine.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCXCII.

MOTVS proprius nõ tollit ea, per quæ potest reddi gratia nulla, quæ non ueniũt ex dolo, uel culpa impetrantis, sed potius ex inuerisimilitudine mẽtis ipsius concedentis. per no. Io. An. in c. si motu. in nouella: ut si spectat ad præsentationẽ

patroni

patroni laici, & de hoc literæ nõ faciãt mentionem, iuxta no. de præb.c.ij.lib.vj.per Ioan.mo. & Ioan.And.in nouella.

¶Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CCCXCIII.

SI PETENS reuocari attentata, colorans petitorium ex infecto titulo nõ auditur, quia peius est, quam si titulum non allegaret. iuxta no.Inno.du dum. de deci. Nec obst. ꝙ conclusum non est in petitione, iuxta lecta, & not.in glo.per Inno. de cau.pos.pastoralis. & per gl. & Innoc. de testi. significarunt: quia intelligitur, nisi uehemens præsumptio sit, de iure constare non posse, & quando allegãt infectum titulum, &c.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCXCIIII.

CVM in cõmiss.petitur est, quod possit procedi summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii, terminis palatii apostolici non seruatis, & sola facti ueritate inspecta, & signatur. audiat Aegidius, & procedat summarie, & iustitiã faciat, censentur omnia prædicta per uerbũ, summarie &c. esse cõcessa, nisi aliquod de eis reperietur esse deletũ in cõmiss. & ita nobis dixit dominus uicecancellarius, propter hoc, ut priuilegia omnia hodie multum faciliter conceduntur.

¶De confessis. Rub.

Conclusio CCCXCV.

ID QVOD dicit Innoc.de censi.olim non posse confessionem reuocari, quæ fit tacite per productionem instrumenti, nisi instrumentum pronuntietur esse falsum, intelligitur, quãtum ad ea, super quibus instrumẽtum per se faciat fidem, quia sublata cõfessione remanet instrumentum, aliàs non.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCXCVI.

SI APPELLAVIT procurator pro eo, quia dicit suum dominum possidere, & turbari, & dominus, qui appellationem huiusmodi produxit, post reuocet procuratoris errorem, dicendo se tempore appellationis fuisse spoliatum, nihilominus potest appellationi insistere, quo ad effectum deuolutum per id, quod suprà proximè dictum est.

¶De regularibus. Rub.

Conclusio CCCXCVII.

LICET monachus directum, & proprium interdictum non habet contra prælatum, cui uouit obediẽtiam, ut no.Innocen. de accusa. cum olim. habet tamen bene contra tertium etiam superiorem suum, quo ad iurandum, sed non quo ad obedientiam,

 si sine

si sine causa &c.quia habet uelle, quo ad beneficium, & quia præcariò ab abbate possidet. l. & habet.§.cum qui.& ideo habet interdictum,l.qui præcariò. ff.de præca.

¶De iniurijs. Rub.

Conclusio CCCXCVIII.

IN ACTIONE iniur.ciuiliter intentata requirūtur specificationes.ff.de iniur.l.prętor edixerit.in prin.ubi per Bar. ff.de dolo. l. item non exigit. & extra de procura.tuæ.

¶De iniurijs. Rub.

Conclusio CCCXCIX.

AN IN actione iniuriarum ciuili, articuli dati post terminū sunt recipiendi:conclusum fuit,quòd sic, si est res integra, & non intersit aduersarii. per no.Cy.C.de accu.l.si ea lege. & per l.mancipiorū.ff.de op.le.& not.gl.de uerb. sign.sæpe.in cle.in fi.& quia articuli censentur de iure, & tales accipimus post terminum,quòd sint de iure,patet, quia in hoc non consideramus id ad quod tenditur, sed potius causam ex qua agitur. Si enim contra electum, non ut aliquid acquiratur excipiens,sed solum, ut cassetur eius electio, nihilominus articuli sunt de iure, si causa de qua agitur,sit de iure articulantis:ut probatur in cle.constitutionem. de elect. ergo hic non ponderetur id, quod semper agitur ad uindictam.ff.de colla.bonorū.l. ij. §. emancipati. sed solum id, quod consideratur, quòd causa de qua agitur,est de iure agentis,quia fuit iniuriatus, & offensus,ergo &c.Et per hæc respondetur ad id, quod stylus habet articulos obiectiuos datos post terminum cum declarationibus eorum repellendos,ut no.Compo.de elect. quòd sicut. & Ioan. mo.de regu.iur.in generali.lib. vj.Et Oldr.in quæstionibus suis. con.xlij.secundū librum meum. Nec ob.quod dicitur,quòd post terminum peremptoriū ad probandum,&c.ut de resti.in integ. c.coram.quia fateor id,quod dicit illud c. uidelicet quòd noua dilatio nō daretur, ut ibi etiam per uiam restitutionis: ut ff. de mino.l.auxilium.in prin.ubi uidetur casus,sed non probant illa iura,quoniam si darentur articuli reintegra. absque præiudicio partis,& maximè prope terminū,quando admitteretur more purgatio.arg.l. & si post tres. cum sim.ff.si quis cau.Non obst. l.si ea.C.de accu. & l. si eo tempore.C.de remiss. pig.& l.diffamari.C.qui.ad liber.prouo.non licet: quia loquitur in termino cum magna causæ cognitione propter se solum:& principaliter ad concludendum post terminū assignatū:hic uero secus. quia imo etiam datur propter aliud,

aliud, & sine causæ cognitione: ergo &c. Hanc opi. sunt secuti domini Gar. Bar. & Pet. Alii contra, saluo, quòd dominus Barto. dubitat.

¶De libelli oblatione. Rub. *Conclusio* CCCC.

a CIVILIS, & criminalis[a] actio ex eodem facto descendens in eodem libello sub utraque specie potest intentari. ratio, quia ad diuersa tendũt: super quibus simul sententia fertur. C. de ord. cog. l. iij. simile in auth. de fideiuss. §. neque. fa. auth. de man. prin. §. delinquentes. fa. quòd euitatur litium multiplicatio. Nec ob. ff. de iniur. l. prætor. §. j. ui bo. ráp. l. j. §. ex hoc. de publi. iudi. l. interdũ. iuncta l. duobus. §. Iul. alias incipit, colonus. de iureiur. l. fundi. & l. fundum. de excep. & no. Cy. C. de eden. l. edicta. & Cyn. in regula, nullus pluribus. quia loquitur cũ actioni primò intentatę accumulatur alia actio ex post facto: quo casu per probationes secundæ fieret pręiudicium in prima: hic secus cum simul, quia ipsæ probationes seipsas coadiuuabunt, cum simul ualeant terminari: ut dixi secundum Guil. de Cugno. & Io. Nico. licet Cyn. contra. quando ciuilis actio termi. præiud. l. una. ibi uide. & licet dum in nouitate officii mei aliqui domini, inter quos dominus Viuarien. nũc Cardina. & dominus Pet. modo episcopus Estulanus, de me opinionem dicti Guil. de Cugno. allega. mirarentur, tamen postea omnes domini etiam Viuarien. saluo Estulano, etiã tunc, & modo istam opi. amplectuntur. Vide plenius per dictum Ioan. Nico. in repeti. l. j. C. de fur. & in l. una. C. quando ciuil. acti. Hanc materiam plenè discussi.

a ¶Ciuilis & criminalis. *Nota quòd libellorum species sunt duæ: una habet locum in criminalibus, alia in ciuilibus. Quibus autẽ nominibus isti libelli nuncupantur, uide per Specu. titu. de libelli concep. §. iij.*

¶De regularibus. Rub. *Conclusio* CCCCI.

SI monachus factus prior, siue præceptor pro iniuria sibi facta, per scientẽ eum esse priorem, uel pręceptorem, bene agit etiam sine authoritate abbatis. Nam agere potest nomine præceptoriæ, & eo nomine agere uidetur: igitur &c. Sed clarum est quod agit, ut pręsumendum est eo modo, quo agere potest. Primum patet, quia dignitatẽ habet huiusmodi monachus à prioratu, quę iniuriatur, sicut est in marito, cuius dignitas censetur iniuriari, iniuriata uxore. C. de digni. l. mulieris. libro xij. & ideo agit. ff. de iniur. l. j. §. atrox. Nec obst. de iniur. l. j. §. j. alia est enim ista, quam illa, quę simplici monacho fit. insti. de iniur. §. j. ubi dicitur, quòd uxor non agit

pro iniuria facta uiro, pro eo quòd debet eam defendere uir. non econtrà, quia licet prior habet defendere prioratũ, & pro eo agere, ius tamen agendi, recipit ab ipso prioratu, & ideo magis uidetur à prioratu defendi, quàm econtrà &c.

¶De officio leg. De testi. Rub.

Conclusio CCCCII.

INTER priuatos potestas legati per testes ꝓbatur, per not. Ioan. And. de offi. deleg. cum iniur. super communi reputatione.

¶De officio leg. Rub.

Conclusio CCCCIII.

a LEGATVS de latere [a] potest unire, alienationes facere rerum ecclesiarum immobilium, & ecclesias diuidere, ac dimembrare, dummodo in dimẽbratione, & alienatione prȩlatum immediatum uocet, & eo uocato de causa inquirat, aliter non. Primum patet per c. uacan. de præbend. de excef. prȩla. sicut unire. iuncto. c. abbatem. de elect. libr. vj. Secundum patet per c. ij. de re. eccle. non alie. iuncto, quòd si legatus cum sit inferior à principe ligatur canonibus. c. j. de consti.

a ¶Legatus de latere. *Nota à latere potest causam per appellationem deuolutam infra terminos prouinciæ suæ audire, & terminare. ij. q. vj.*

¶De restit. spolia. Rub.

Conclusio CCCCIIII.

PROBATIONES admissæ in petitorio ante suspensionem petitorii, & conclusionem petitorii, adeo notorium inducunt, quòd post suspensionem petit. restitutionem impediunt, nisi per aliqualem impugnationem probabilem reddantur dubiæ. per glo. Innocen. de fil. presby. constitutus. & de diuor. significasti. Iuncto de cohabi. uestra. c. fi. de priuileg. cum olim. ubi habetur arg. per probationes admissas notoriũ induci: nec ualet, quòd possint impugnari, quia ita quælibet notorietas. ff. ad leg. Aquil. inde Neratius. §. fi. & de confes. c. fi.

¶De cau. posses. Rub.

Conclusio CCCCV.

NEC ualet, quod no. Ber. & Inno. de causa liquere solum, cum conclusum est de testi. significarunt. de cau. posses. pastoralis. quia intelligitur, quo ad effectum simul cum possesso. petitorium per sententiam expediendi, quia posteà non est locus impugnationis. hoc casu secus, cum spoliatus possit etiam ex petitorio se defendere per regulam, non debet actori licere, quod reo licitum non exi stit. Et quia antè dici possit liquere, probat §. si autem ex gestis. C. de iudi. l. properandum. & ibi

& ibi uide Aegidium.

¶De restit.spolia. Rub.

Conclusio CCCCVI.

VBI lis contestata est simul in petitorio,& possessorio, & post suspenditur petitorium, & post suspensionem ex iure petitorii facto notorio impeditur restitutio,nõ fertur sententia in possessorio propter fructus,& expẽsas:quia ratio proprietatis præiudicans possessorio in rei restitu.præiudicat uniformiter in fructibus, & expen. quia si posset spoliatus,factus fuisset per lit.contest. in petitorio malæ fidei possessor. ff. de petit. hæredi. l. contra. §.sed si ante.ergo. argum. ff.de euic.l.uendicantem.Et hoc dummodo agitur ex cap.reintegranda. secus fortè si interdicto:§.ex die.l.j. ff. unde ui.licet dubitem propter l.certum.C.de rei uendi. & per hoc tolluntur no.Innoc.de priuileg.cum olim enim. & Innoc.& Host. de cau. poss.pastoralis.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCVII.

ARTICVLVS consuetudinis contra ius,uel pro impugnatione iuris alterius nõ a est admittendus, nisi specificet actus, quia super illis testes habent solum deponere, ut not. Ioan.And. post alleg.c.cum tanto.Et quia in his casibus clariores ac altiores probationes requiruntur.

¶De præsumptionib. Rub.

Conclusio CCCCVIII.

QVANDO in secunda instantia ex productis in prima per actorem reus fabricat materiam cõsuetudinis, censetur prima facie calumnia.per rationem c.fraternitatis.de testi.

¶De resti.in integrum. Rub.

Conclusio CCCCIX.

PETENS se restitui aduersus tres diffinitiuas,debet de noua causa docere. ff.de mino.l.minor.auth. magistratus.in fi.j.responsi.

¶De resti.in integrum. Rub.

Conclusio CCCCX.

ITEM si petat se restitui ad producendum testes post attestatiões publicatas, per no. Inno.de restit.in integrum. auditis.Item si plura falsa ad obtinendum restitutionem principi fuerunt oblata, quia ex illis præsumitur alia falsa, & calumnia.

¶De senten.excom. Rub

Conclusio CCCCXI.

DENVNTIATIO[a] partis uocationem non requirit.probatur de elec.uenerabilẽ.circa prin.in uerbo obiectioni. ergo facit,quod nõ est actus iurisd

iurisdictionalis, cum possit fieri post appellationem per iudicẽ à quo, de appel. pastoralis. in fin. quod allegat dominus noster Grego. xj. papa indutus in pontificalibus Romæ in capella Iacobo de Cena suo aduocato fiscali ad roborationem suorum processuum tunc per eũ publicẽ factorum, uidelicet die ueneris sancta. xxvij. mensis Martii, Anno à natiuitate domini M.cc-clxxvij. & sui pontificatus anno vij. quos processus fecerat statim contra Floreñ. & in crimine cum eis participañ. & contra ciuitatẽ, & loca quæcunq; in quibus inhabitant, dictas personas excommunicando, & dictas ciuitates, & loca, præsupponẽdo ecclesiastico interdicto allegabat aliud, uidelicet, quod super notorio procedebat. Tertium allego, quia causa suberat. de sentẽ. excommuni. Romana. §. penult. eo. ti. dilecto. & coadiuuare potest plenitudo potestatis: & sine iniustitia cum uera notorietas supponatur.

a ¶ Denuntiatio. *Denuntiationem multiplicem notat Cardi. de relig. do. c. j. lib. vj. Et in quibus causis denuntiatio est necessaria, & in quibus nõ tenet: uide in brocar. Azo. de li. & potesta. denuntia.*

¶ De fructibus. Rub.

Conclusio CCCCXII.

LICET bo. ui pos. teneatur ad fructus extañ. C. de rei uend. l. certum. tamẽ hoc intelligitur nisi eos bona fide tenuerit triennio, quia sic usucepisset. no. Bart. ff. de usucap. l. iiij. extra rotam.

¶ De libelli oblatione. Rub.

Conclusio CCCCXIII.

LICET dicat l. libellorũ, quòd in criminibus sufficit exprimere annum, & mensem: tamen ubi certa pars mensis est de substantia actus, illa distribuendã est. no. Bar. ff. de oper. no. nun. l. de pupillo. & de nego. gest. l. cum act. secundũ dominum Francisc. audi. nõ studui, sed conclusio rationabilis est, & uera.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCXIIII.

VBI SVPER parochiali ecclesia agitur, & est citatio cõtra possessorem ecclesiæ exequẽda, sufficit facere executionem in ecclesia, de qua agitur, & in ecclesia cathedrali, & sufficit cle. causam. de elect. quia ecclesia habetur loco domicilii. no. Inno. de priuile. ex ore. & hoc uoluerunt omnes domini semper, & in omni causa seruari. secus si agatur de præbenda.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCXV.

SI IMPETRAVI ecclesiam, quia dixi quòd possessor

for tenuit eam cum alia incompatibili per plures annos non promotus, sufficit probare, quòd ita tenuerit, licet non probetur non promotio. de rescriptis. ex parte.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCXVI.

SI OBTINENS capellã impetrat ecclesiam, non obstan. capella, quam dicit de bonis suis fundatam, nõ tenetur probare, quòd sic fuerit fundata, uel si habet probare, sufficit eius iuramentum, uel saltẽ alia probatio leuis. Aegi.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCCXVII.

CLE. appellanti, non habet locum in appellatione ab interlocutoria uim diffinitiuæ obtinẽte, sicut ab interlocutoria, quæ fertur super attentatis, uel super articulo restitutionis ad appellandum, imò possunt coram iudice à quo nouo induci. Dic ut supra in conclusionibus domini Guil. cõclusione xiij. fol. xlviij. & cõclu. viij. fol. xlvij.

¶De resti. ad appel. Rub.

Conclusio CCCCXVIII.

PETENS se restitui ad appellandum, nedũ habet probare impedimenta, &c. imò habet etiam probare saltem præsumptiuè aliquid de iniustitia sententiæ. Ratio, quia nõ est læsus enormiter, nec sua interest appellare, nisi sententia lata cõtra eũ sit iniusta. ergo ar. l. Seio. & §. si minor. l. nam postea. probat c. cum uenisset. de in integ. restitu. no. Innoc. eo. titu. coram. & c. cum ex literis. Sed quia agitur de hoc per modũ præambuli, & de hoc in principali iudicio principalius cognoscetur, sufficit summaria, & leuis cognitio, de testib. ueniens. ad exhi. l. iij. §. sciendum. & §. ibidem.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCCXIX.

SI AUDITORI grauaminis ab alio iudice, uel Cardi. fierẽt mille cõmis. super negotio principali, semper habent tacitam conditionem, uidelicet si pronũtiatum fuerit malè processum, & bene appellatũ, & aliter non, nisi per narrata in commis. uel aliàs expresse appareat, quòd uoluerit à primo iurisdictionem auferre. per not. Innoc. de constit. cum M. de appella. ut nostrum. & c. ut debitus. eo. titu. per quæ apparet, quòd non est uerisimile, quòd papa uelit iurisdictionem auferre iudici, nisi dicat, uel de eius certa scientia appareat, quòd uoluerit. Item quia operantur alium effectum, quòd aliter etiã in dicto euentu non cognosceret talis auditor de

de negotio principali. Nec ob.c. ut debitus. quia loquitur in iudice à quo ordinario. Nec ob. quod dicunt aliqui, idem in delegato: quia hoc dubiũ, & quia hoc in audi. palatii nõ seruatur, quia audi. palatii suã iurisdictio nẽ multum restringũt, pro eo, ꝙ ad papam facilis habetur accessus. Aegidius.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCCXX.

ILLVD quod in cõclusione proxima præcedẽti dicitur, locum haberet etiam, si coram dicto auditore grauaminis processum esset per ambas partes super negotio principali quo ad hoc, quòd si post hæc talis auditor pronuntiaret, benè processum, & malè appellatum, nihilominus partes ipsæ si uellent, redire possent sine noua commis. ad iudicẽ à quo, & coram eo procedere super negotiò principali: quia coram diuersis iudicibus potest esse simul iurisdictio eiusdem causæ, & procedẽd. materia est de rescriptis. c.j.c. cæterum.c. cum contingat. cum similibus.

¶De præsumpt. De probatio. Rubri.

Conclusio CCCCXXI.

PROBATIS extremis præsumitur medium. No. xvj.q.iiij. uolumus. Ideo si probatur te fuisse scholarẽ ante, & post confectionem rotuli Parisiis præsumitur, ꝙ fueris ibi scholaris tempore rotuli.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCCXXII.

COMMISSO auditori directa in prima, uel in secunda instañ. super articulis obiectiuis admittendis non obstañ. eorũ mala specificatione, & lapsu termini in tertia instañ. non prodest, quia termini sunt instantiæ, & non causæ, & extraordinarium auxilium non trahitur ad causam ordinario remedio iam prouisum, de appel. l. in causę. modò in tertia instañ. iur. ordinario sibi potuit prouidere bene specificando, & dando in termino, ergo, &c.

¶De regularibus. Rub.

Conclusio CCCCXXIII.

SI MONACHVS habẽs administrationem, talem se nominans, agit actione, quæ non potest cõpetere nisi administrationem habenti, licet non dicat, quòd nomine tali in dubio censetur illo nomine agere. ar. no. Innocen. de præscrip. cum ex officii.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCCXXIIII.

SI IVDEX appellationis à diffinitiua eã pronuntiauerit desertam, & sententiam tran

transfiſſe in rem iudicatam,& ab eo fuerit appellatū in termino ad dandum apoſtolos,poteſt reuocare grauamē.Vide latius in concluſionibus do.Guil.in concluſione lxxij.

¶De præbendis. Rub.

Concluſio CCCCXXV.

SI PAPA nuntio apoſtolico,ut ſuam nuntiationē felicius ualeat expedire,dat poteſtatem cōferendi xx.beneficia etiam ſedi apoſtolicæ reſeruata,ille nuntius cōferre poteſt beneficia generaliter reſeruata,etiā ſi ſint duplici generali reſeruatione reſeruata,etiam ſi uacent per mortem collectoris,uel ſubcollectoris.Ratio, qa talis gratia nō uidetur facta ad impetrationem alicuius,& uidetur eā feciſſe papa ſuiipſius gratia.Ideo latè eſt interpretanda, & ſpeciale eſt,in c.ij.de præbē. lib.vj. Sed ego contrà,maximè propter quandā regulam cauſę, quā papa uoluit in iudicio obſeruari,qua cauetur, ꝙ quęcūq; gratiæ de beneficiis reſeruatis generaliter qualitercunq; factę, uel obtentæ ipſo iure non ualent,niſi de reſeruatione generali fiat mentio expreſſa,& niſi reſeruatio huiuſmodi ſpecialiter fuerit ſpecificata,quæ regula habet locum in gratia facta motu proprio, ut apparet ex uerbis, ergo & in gratia,de qua agitur, quę nō eſt motu proprio facta: tamen hoc in ea nō exprimitur: ut c.ſi motu proprio.de præbē. lib.vj.Et ad hoc eſt reſponſum id quod in ca.is cui.de præben. lib.vj.Nota quòd talis gratia facta collatori,nō eſt ita ambitioſa,ſicut gratia impetrāti,ſed nō fui exauditus: uideat Apollo. Aegidius.

¶De negligen.præla. Rub.

Concluſio CCCCXXVI.

QVANDO epiſcopus non ſuo iure,ſed deuoluto conferre habet,ex ſua negligentia non deuoluitur ius conferendi ad capitulū,ſed ad ſuum ſuperiorem immediatum.Et idē in confirmatione,& inſtitutione not.Innoc.& Ioan. Andr.poſt eum.de elect.cum in cunctis.ſuper ſi.glo.no.Io.And. de elec.quanquàm.lib.vj.in nouella,ſuper penul.glo.no.Archi. & Ioan.And.poſt eum.ne ſe.uacan.c.uno.lib.vj.in nouella.Ratio ſumitur ex not.glo.Ioā.And. in d.c.quanquàm.& Inno.c.quia diuerſitatem. quæ habet,ꝙ deuolutio non ponitur,niſi in caſu expreſſo à iure.Idem etiā no. de ſup.ne.præla.quia regulares, in glo.in cle.Sed quid ſi patrono,uel electoribus negligentibus ad epiſcopum,ad quē ſpectat iure proprio ius inſtituendi,ſeu cōfirmandi, ius eligendi, ſeu præſentādi deuoluatur,nunquid epiſcopo negligente ordinare,hoc caſu deuoluetur poteſtas

stas ordinandi ad capitulum, an uerò ad archiepiscopum. dominus Nico. uidetur uelle imaginari, quòd ad capitulum. Ratio fuit sua, quia hoc casu deuolutio iuris eligendi, & præsentandi ab inferiori ad episcopum, non est nisi consolidatio iuris instituendi, & quasi quodammodo amotio cuiusdã seruitutis. Ita quòd secundũ eum uidetur principaliter considerandũ ius instituendi originale, sed puto contrariũ, quod probo, quia in inferioribus beneficiis, de quibus loquimur, æquiparatur quo ad deuolutionem de episcopo ad capitulum faciẽdæ. peccatum, quod committit episcopus in ordinãdo indignum negligẽtiæ episcopi in ordinando. probat c. cũ in cunctis. in fin. alleg. licet secus in cathedralibus, ut probat c. quanquàm. cũ ibi no. in glo. Ioã. And. modo si propter peccatũ electorum deuoluitur ad episcopũ, & episcopus o[illegible]inet scienter indignum, nõ deuoluitur ad capitulum, sed ad superiorẽ. not. Inno. & Ioã. An. post eum, licet aliqui in hoc eos impugnent. in d. c. cum in cũctis, ergo, &c. Ratio, quia deuolutio nõ imponitur, nisi in casibus iure positiuo expressis. not. Innocẽ. in c. quia diuersitatẽ. alleg. & probatur in d. c. quanquàm. cuiusmodi iste nõ est. igitur, &c.

¶ De dilationibus. Rub.

Conclusio CCCCXXVII.

IN CAVSA quæ uertitur inter capitulũ Agateñ. agẽs, & episcopum defendentẽ super iuribus, & oneribus certis per episcopũ denegatis. In qua per dominũ Cardi. sancti Eustachii admissi fuerunt primò articuli capituli, & postea episcopi, & decretæ remissiones ad partes, & fuit capitulũ usum remissione sua. Stetit episcopus in Auinioñ. ante mutationem curiæ ultimò factam de Auinioñ. ad Romam, & post illã mutationem usq; ad mensem Aprilis, ꝙ non fuit usus remissione prædicta, & facta dicta mutatione, cõclusit in causa ad instantiã capituli, quòd suã remissionẽ reportauit domino Cardinali sancti Angeli, cui propter absentiã domini sancti Eustachii causa huiusmodi prædictæ remissionis nõ ob. fuit commissa, à quo fuit pro parte domini episcopi appellatum propter admissionẽ, & decretam remissionem antedictas, & propter impedimentum dictæ curiæ mutationis, & quia remissione usus non fuerat, & ea uti uolebat. Quibus non obstañ. domini omnes cũ domino Pamp̃. saluis & exceptis dominis Guilhardo, & Benedicto cõcluserunt cõsulti per me nomine dicti sancti Angeli, dandos apostolos refutatorios, attenta notabili negligentia dicti episcopi, & quod

quod causa differēdæ sententiæ præsumitur ista fuisse allegata. per not. Innoc.de concess. præben.post electionem.& quia suppleri potest in secunda instātia. alle.c.tibi.de rescri.lib.vj.de præben.si clericus.sed dicti duo domini pro eo cōtrà dixerunt,quia nō fuit terminus assignatus episcopo ad remissionē prosequendam, &c.per not.Innoc.de præben. extirpandæ. Sed dicebant alii domini, quòd ille, qui competentem terminū à iure habuit, iuxta l.j.C.de dila.& l.fin.ff.eod. alius terminus dandus non est, ne propter eius negligentiam culpabilē alius damnū incurrat.

¶De sequestra. Rubr.

Conclusio CCCCXXVIII.

SOLVS tractatus uidendi, imò nec sola uenditio fructuum facta per possessorē beneficii post sequestrationem[a],de qua loquitur cle.ad compescendam, non inducit uiolationem sequestri,nec dat locum illi cle. Ratio, quia tractatus nō uidetur actus completus.ergo &c.arg.c. perpetuæ. de elect.lib.vj.& not. ibidē in regula,in pœnis.& in regula,odia:in conclusionibus ibi disputatis per Ioan.an.quæ not. habent ex actu non completo pœnam ipso iure nō incurri.Idē tenuerunt de solutione secuta sequestrū facta propter uēditionem præcedentē sequestrū,quia refertur ad tēpus uēditionis secundū eos, per l. Seio.ff. de minor. Sed do. Nico.in omnibus tribus præcedentibus contra, & ego cum eo,quia per quemlibet dictorū actuum nomine ecclesiæ factū, præsumitur eum nomine suo facere,nō posset dictus possessor cōmitti contra interdictū in sequestratione sibi factum: quod interdictum habet, ne de ecclesia,seu eius iuribus,& ipsorū administratione se intromittat.Igitur quilibet dictorū trium actuum est de se completus,quo ad pœnam dictæ cle. Nec obst. quod in tertio refertur ad tempus uenditionis: quia & si refertur, ut ponitur, tamen attento, quòd rector ecclesiæ parochialis fructus etiam retentos suos non facit. ut not.Ioan.andr.in c. præsenti.de offic.ordi.& Io.mo. & Gar. de re.eccle. nō alienan. hoc cōsultissimo.in vj. & Archi. de rescript.statutum.§. accessori.eo.li. fateri oportet, quòd actio petendi huiusmodi pretium, & eiusdem pretii receptio exerceri non possunt nisi nomine ecclesiæ: ergo,&c.

[a] ¶Post sequestrationē. *Sequestratio est duplex,necessaria, & uoluntaria: Necessaria est, quæ autoritate iudicis fit: uoluntaria est, quæ fit cum partium uoluntate: secundum Cyn. & Iacob. de areti. in l. j. C. de prohi. seque. Adde quòd regulariter sequestratio est prohibita. eod.titu.*

¶ De sequestra.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXIX.

PER prædicationem uerbi
a dei[a] incurritur pœna cle. ad compescendam. Ratio, quia nõ solũ sequestrantur fructus beneficii, imò & beneficium ipsum: ut dicta cle. Et quia nomine proprio prædicare non potest, nisi missus à potestatem ha-
b bente[b], igitur præsumitur facere nomine ecclesiæ.

a ¶Verbi dei. *Nota quòd solum dei uerbum debet prædicari. ij. ad Timothe. iiij. Predica uerbum, uidelicet dei. & Marci ulti. Prædicate euangelium omni creaturæ.*

b ¶Missus à potestatem habente. *Adde, quòd non omnis, qui à papa, uel ab homine mittitur, à deo mittitur, iuxta illud ad Ro. x. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? a deo uidelicet, sicut scriptum est Esa. lij. Quã speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.*

¶ De præbendis.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXX.

SI PRAEposituram zesliceen. impetrauit A. tanquàm uacãtem, per extraua. execrabilis. & B. tanquàm uacantem per decretalem eãdem, uel alias quouismodo uacãdi per decre. execrabilis. & probauerint, & propter hoc obtinuit A. quia primus, & in tertia instantia ad ponẽdum, & articulandum B. propter clausulam, uel alio quouismodo mutauerit, & transiuerit ad modum uacandi per decreta. de multa mutando tempus dictæ assecutionis dictæ præposituræ, B. etiam post terminum ad ponendum per modum declarationum potest etiam mutare tempus, ut redeat ad modum uacandi decretalis, execrabilis. nec censetur obiectus, nec requirũtur specificationes exactæ.

¶ De iureiurando.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXI.

POSITIO iurata per iuramẽtum credulitatis, reuocatur per modum erroris, non obstante iuramento, quia iuramentum est de credulitate, nec aliquid aliud ad iuramẽtum calumniæ. igitur, &c.

¶De probationibus.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXII.

CAPELLANIA honoris nõ probatur per testes pro eo, ꝙ solet semper de ista fieri scriptura.

¶De probationibus.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXIII.

POSSESSIO capellaniæ non probatur per duos testes, quorũ unus dicit se uidisse in partibus portare illum rochetum, & cappam: alter dicit ꝙ id in curia uidit, quia capellani ista extra curiam non portant, & ꝙ non

nō sufficit sola possessio:,ratio, quia in his quæ non possunt haberi nisi ex concessione principis,nō sufficit possessio.ut ff.de aqua quotidi.l.j.§.permittitur.

¶De exceptionibus.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXIIII.

SI CONTRA absentem dantur articuli obiectiui minus bene specificati, Iudex si uult, in pœnam contumaciæ potest eos admittere ut ueritas eruatur:quia quòd sint male specificati,dummodo sint de bona materia, spectat ad partem allegare,& nō tenetur iudex id pōderare parte nō excipiēte,dummodo effectus specificationis non sit magnus.

¶De exceptionibus.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXV.

SI CONTRA instrumentum procurationis factum ad permutandum contra impetrantem apostolicum qui post permutationem seu renūtiationem acceptauit, datur quòd constituens procuratorem erat infirmus, & de infirmitate huiusmodi fuit mortuus: materia est bona,per cap.ij.de renuntia.lib.vj.

¶De exceptionibus.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXVI.

SI ADMITtatur materia una obiectiua pro una alterius exclusoria : eoipso omnes aliæ materię ab eodē contra eundem aliàs de iure bene licet, forte aliàs propter malam specificationem repellendæ admittendæ sunt, quia principaliter non uenit eorum admissio, sed potius ad materiam admittendam coadiuuandum : ut si in casu proximæ conclusionis detur coadiuuādum materiam infirmitatis de furore, & dementia,& de confict.& fraude dictæ permutationis, licet non in arcta specificatione tales materiæ cum unitate uenient admittendæ.arg.ff.de acquir.re.do.l.quędam.ff. de re.uendi.l. in modic. Et quia fauetur accessorio , per not. Innoc.de resti.spo.cum ad sedem , & de excess.prælа.tanta. plus facit,quia exclusa est calumnia & præiudicium partis: quod intelligo maxime , ubi omnes materiæ ad eundem effectum tendunt , & ex eodem medio procedunt : quia aliàs forte diceretur,quòd separatorum &c. ff. de calum. l.fin. ff. de condi.l. pater.in fi.

¶ De expensis.
Rubrica.

Conclusio CCCCXXXVII.

SVPER interlocutoria ante sententiam latam cum condemnatione expensarum in expensis taxatione taxantur expensæ pro aduocato & procuratore , sed arbitrariæ , & nisi

 mult

multum laborassent, sufficit pro aduocato in prima instantia vj. flor.& in qualibet aliarum tres: & pro procuratore in prima iiij.& in qualibet aliarum iij.

¶ De appellationibus. Rubrica.

Conclusio CCCCXXXVIII.

IVDEX tertiæ instan. licet reperiat ex actis appellationẽ à secunda instãtia interpositam desertam: si tamen de hoc non fiat quæstio potest nihilominus secundam sentẽtiam confirmare: quia non est articulus desertionis discussus,& potest esse, ꝙ si discuteretur desertio excusaretur. Et hoc maxime: quia appellans non potest de desertione opponere, nec excipiendo hoc appellato etiam allegare.

¶ De iniurijs. Rubrica.

Conclusio CCCCXXXIX.

ARTICVLI dati post terminum in causa iuris ciuiliter attentata, dati tamen uerbo in termino, & de materia libelli, & cito facti dati post terminum bene specificati,& de bona materia, sunt admittendi, non obstante lapsu termini secundũ partem dominorum: quia de iure,& stylus habet, quòd de iure articuli admittuntur post terminum, quia de iure, licet actio infamet, & tendat ad uindictam, probat cle. constitutionem. quia descendunt ex iure partis. Tum quia nõ multũ interest partis, & res est in eodem statu, per l. maioris. ff. de adopt. lega.& l.& si post tres. ff. si quis cau. Tum quia admitterentur probationes. C. qui accu. non pos. l. si ea. per Iac. de are.& Cy.& glos. in cle. sæpe contingit. Tum quia restitutus terminus ad declarãdum ubi dare possent, & ita lapsus termini omnino perimit. Tum quia nõ petitur nouus terminus quo ad qd terminus est peremptorius. Et ita soluitur ad glos. cle. j. de except. Tum quia sunt uerbo & facto. Tum quia libellus præcessit. Tum quia palatium nõ uult, nisi æquitatem, & ueritatem:& in secunda instantia ad hoc admitteretur. Tum quia perempto nũ iudici non uidetur esse præfixum, sed parti: ergo iudex admittere potest, si uult: sed alia pars æqualis eiusdem cõsilii cõtra: quia terminus est peremptorius: & ita solue per glos. dictæ cle. j. de excep. alle. no. de excep. pastoralis. per Paul. in cle. constitutionem. quæ dissoluitur faciliter per primam. In prima parte fuit do. Nico. do. Guil.& Ber. Cremona mecum. In secũda fuerunt domini Ro. Franci. Io. de aurellis, & Guil.& Benedictus. declaret Apollo &c.

¶ De iudicijs. Rubr.

Conclusio CCCCXL.

SI PROcessus est ualidus, licet sententia nulla ex illo per

per alium iudicem iurisdictionē habentem, potest sententia ferri, a per not. Barto. ff. de appel. si expressim &c.

¶ De fide instrumentorum. Rubrica.

Conclusio CCCCXLI.

SICVT litera ordinaria provisiua in præiudicium apostolici cū de data dubitatur non probat, nec litera ordinarii dans potestatē alteri huiusmodi prouisionem faciendi, uel uicarium generalem cōstituens, cum potestate prouidendi: quia si fidem faceret, esset iam modus ita facilis, & apertus ad cogitandum fraudem contra apostolicos, sicut ante.

¶ De fide instru. Rubrica.

Conclusio CCCCXLII.

SI COPIA procuratorii in causa beneficiali appellantis exemplati ad instantiam appellanti præsente, & consentiente dicto procuratore prætenso appellante ad probandum deuolutionem unam cum instrumento appellationis, & intimationem per eundem procuratorem interpositarum coram auditore in iure producuntur, dicta copia seu transumptum sub publico instrumento ut prædicitur productio, facit fidē: licet d. Nic. in hoc dubitet.

¶ De offic. uicar. Rubrica.

Conclusio CCCCXLIII.

SI EPIscopus[a] uicario, uel suo officiali generali det potestatem in uicaria x. beneficia uacātia, uel uacatura conferendi, quo ad uacatura nō ualet concessio. Ratio est, quia generale conciliū huiusmodi concessionē prohibere uidetur. de offic. lega. c. deliberatione. §. prohibemus. li. vj. c. nulla. de cōcess. præben. c. constitutus. & c. cū dilecta. & eo. titu. detestanda. in vj. Nec ob. c. fi. de offic. vica. lib. vj. vbi probatur, quòd vicario, vel officiali generali dari potest huiusmodi potestas vacatura beneficia conferendi, & ita est casus quidam specialis, qui no. per glos. de præbē. c. statutum. lib. vj. in fi. Respondent enim, quòd illud c. fin. de offic. vica. loquitur, dum datur uicario, uel officiali generali generalis potestas omnia beneficia conferēdi, quia tunc sub propria uerb. signifi. uicariatus cōtinetur, nisi esset mētis inuerisimilitudo, quæ per expresionem tollitur, & multa transeunt cū uniuersitate ex literis, cum ibi no. per Innoc. ff. de acquir. re. do. l. quædam. de contrahen. emptio. in modicis. Sed ista ratio non uendicat sibi locum in officiali, cui non admittuntur, nisi iurisdictionalia, ut no. Io. mo. de offi. uica. cap. ij. & de insti. cap. ij. lib. vj. Vide per Io. And. de maio. & obe. cum olim.

& de elect.quanquàm, in nouella. Prætereà quia non est tanta dubitatio fraudis in illo, qui semper, & satis potest habere quid conferat, quàm in alio, qui non potest conferre, nisi pauca. Sed tollitur hæc ratio per cap. statutum, alleg. ubi patet, cum ibi notatis, quia restricta potestas conferendi beneficia uacatura apud sedem etiam potest dari. Dicebant quidam domini loqui dictum cap. statutum. solum de uacante. sed nihil est; quia illud, quo ad actum, & tempus conferendi, secus, quo ad potestatis concessionem. per ibi not. in glos. Ioan. Andr. in additionali in fi. c. posita, & recitatà in nouella. & idem posuit Archid. in eo. c. in sua glo. pen. iuncta glos. Ioan. Andr. & Archidia. qui alleg. cap. fin. de offic. uicar. Dixit do. Fran. cum quibusdam aliis, quòd ratio cap. statutum. locum habet, nisi incerta conceßio potestatis beneficia conferendi non se referret ad primos, quia ibi nō esset tanta præsumptio fraudis, sicut si referretur ad certa, quæ primò uacarēt in numero certo, ut hic, quia ut pinguiora conferret cōtra concilium, ut facilè præsumitur potest committere fraudem. Casus autem, quo referretur ad primos, esset indubitatus, quia primum uacaturum conferendi non potest dari potestas. Casus est in cap. constitutus. alleg. & idem de quatuor, sicut de uno ex identitate rationis, modò refertur hic ad primam secūdum eum. per not. cap. non potest. ij. responso. de præben. lib. vj. cum ibi alleg. uidelicet de uerborum signifi. l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerbo. obliga. l. eum qui. ff. de lega. iij. l. fideicommissa. §. si quis x. de offic. ordi. c. ordinarii. in fi. ibi cum dicit: uel ea quę, &c. ff. de condi. & demonstra. l. hæc cōditio. Et quia aliàs esset in potestate huius habentis huiusmodi potestatem faciēdi suas commis. uenales, quod esse nón debet sua gratia semper illęsa manente, contra id, quod habetur suprà de rescriptis, nonnulli. & cap. sedes. & cap. ad audientiam. ij. ff. de cōtratabu. l. filium quem. §. sed cum exhęredatio. ibi. alioquin uenale, & beneficium recto ris, & ff. de pac. do. l. si liberis. quę ratio allegatur per Ioan. And. in cap. quāuis. in nouella. de præbē. lib. vj. fa. eodem modo sicut l. hæc conditio. ff. de penu lega. l. j. alias est l. j. ff. ad leg. falcid. §. item si ita. fa. de elec. cupientes. §. cæterum. lib. vj. de cle. ægro. cap. uno. eo. lib. §. si autem. fa. optimè. ff. de uerborum signifi. l. inter illam. in princi. Et ad idem possunt allegari omnia iura per Ioan. Andr. in dicta decre. non potest. in nouella. super ulti. glos. ad probandum, quod intelliga

telligantur de primo. ff. de iure do.l.dotis promissio. de pac. do.l. inter socerum.§. ulti.qui & à qui.ma. non lib.l.fin.l. matrimonii.de leg.ij.l.cum pater certam.de uerb.signifi.l. sciendum. de bo.auth.iudi.poss.l. ulti.licet quòd non debeat de primis intelligi uideatur expressum per glos.Ioan.Andr.in dicto ca.quãuis.ij.de præben.lib.vj. quã glos. licet quidam eam reprobent,Io. Andr.ibidem approbat in nouella propter quasdam absurditates. ibi uide. multi fuerunt contra glo.proximam alleg. & quòd sicut mandatum de prouidendo de uacatura intelligatur de prima uacatura. Et idem Io. Andr. dicit in dicto cap.quãuis. lib.vj. in nouella per cap. si clericus. eod.titu.& cap.ne captandæ. de concess.præben.eod.lib.Item licet hæc concessio debeat intelligi de primis ne diutius uagare habeat talis in præiudicium ordinarii collatoris,& ordinarium collatorem in suspenso tenere, maximè si decret.habeat,&c. tamen opponitur,quia hæc interpretatio gratiam reddit nullam, & alia interpretatio redderet eam ualidam. modo interpretatio debet fieri, ut res potius ualeat,quàm pereat.cap.abbate.de uerbo.signifi.potissimè in priuile.de priuile.si papa. ad municip.l.j.in fi.& ff.de leg.j.l.si quando.Videtur præsumendum per prædicta,q̃ dictæ concessionis gratiam gratiosè cõcedens, uoluerit eã facere omni eo modo meliori,quo potuerit sortiri effectum,saltem ut ualeat. Et ita nõ obstã.contra glos.c.quãuis. quia ibi ualet concessio in primis.hic non. Item q̃ ibi est concessio ambitiosè impetrata,hic est concessio multum gratiosa, quæ in præiudicium conferentis latissimè est interpretãda. de consti.princ.l.iij.de deci.ex parte.no.Innoc.de dona.cum dilecti.& est facta ab episcopo Anxitan. collatore, ita quòd cessat eius præiudicium, quia uolenti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus.C.de trãsact.l. cum donationis.& regula.scienti.lib. vj. cum concor. Addo aliam rationem, quia si intelligeretur de specie, in primis archiepiscopus sic committendo fecisset contra concilium generale, & ita peccasset. de ma.& obe.si quis uenerit. si in genere intelligatur, quomodocũq; uacauerit, nõ fecit cõtra conciliũ, nec peccauit, modò in tali casu recipitur præsumptio, quia benignior est, ut nõ peccauerit.ff.pro socio.l. merito.ff. de dona.inter uir.& uxo. l.Quintus.& per hæc non ob.omnia iura in contrariũ alle.quia loquuntur uel ubi interpretatio fit in fauore illius, qui ex ea lucrum sortiri debet : uel saltem, ubi interpretatio nõ inficit

ipso iure dispositionē, nec peccatum inducit. quomodo ergo à propria significatione uerborum recedemus per talem interpretationem, quæ actu uitiat ipso iure, non uideo, quia ut uitetur talis interpretatio, initians in beneficiis propriam significationem excedimus, ut l. j. in fi. ad municip. & l. si quando. alleg. & melius in cap. si papa. alleg. §. j. & cap. abbate. alleg. Video enim quòd gratiam faciens, ut gratia ualere possit, nedum uidetur uelle facere id, quod loquitur, sed etiam præambula, sine quibus sua gratia ualere non posset, instituit. qui ma. non pos. §. j. & de testa. tu. §. j. C. de nec. ser. hær. instit. l. fin. ff. de serui. urba. prædio. l. iiij. §. qui habet. ff. de acquirenda hæredita. l. illud. ergo fortius est præsumendum, quòd à propria uerborum significatione nolit recedere, cum præsumatur eam scire, quia archiepiscopus, qui debet scire iura canonica, per Innocen. de electio. cum in cunctis. fortifico, quia si non intelligitur de primis, &c. gratia non est specialis, sed generalis. probat cap. quamuis. alleg. in princip. & §. j. & probatur de concess. præben. cap. j. §. subiunctum. & cap. ne captandæ. lib. vj. de offic. delega. c. ex parte. modò licet non in genere, tamen in specie potest fieri hæc commissio uicario, uel officiali generali. not. glos. in cap. constitutus. aliàs facit, quia uidetur, quòd liceat episcopo concedenti legē, quam uult suæ sublimitatis concessioni facere, & ponere per l. in traditionibus. ff. de pact. quod intelligo etiam de genere restricto, per cap. statutum. alleg. cum glossellis superiùs alleg.

a ¶ Si episcopus. *Nota, quòd episcopus est persona illustris, ut per Barto. in l. omnes populi. ff. de iust. & iu. Dicitur etiam spectabilis, & interdum summus sacerdos, ut notat Specu. titu. de iurisdi. omn. iudi. Et episcopum oportet esse irreprehensibilem. j. ad Tim. iij. An autem episcopus possit solùm ea, quæ sunt à iure permissa: an omnia, nisi prohibita facere, opinio est. sed secunda communior, & benignior. Et de hoc uide in sum. cōfes. lib. iij. tit. xxix. de lapsis & dispensa. quæstio. iiij.*

¶ De appellationibus. Rubrica.

Conclusio CCCCXLIIII.

SI AB amissione articulorum appello: puta quia impertinentes, uel quia obiectiui, uel defectiui: si reperiatur aliquis impertinens, uel obiectiuus, & malè specificatus iustificatur appellatio. Ratio primi: quia dicendo articulos impertinentes se refert ad omnes, & iustificata appellatione in una simpliciter, uerū est dicere bene

appell

appellatum. Verbum uero defectiuum refert se ad defectum formæ, maximè, quia defectus materię importatur per uerbum impertinen. & ita non ob. cle. appellanti. quæ requirit specificationem.

¶De probationibus. Rubrica.

Conclusio CCCCXLV.

SI CONTRA illum, qui impetrando beneficium dicit se esse de genere comitum do. quòd imò parentes sui fuerunt, & sunt de inferiori genere, & ita est publica reputatio: uel si uolo deducere consumptionem dicendo, quòd per talem procuratorem suum legitimè constitutum aliud tale beneficium acceptauit, sed nō deduco dispositiuum modum, & formam constitutionis, tempus, & locum, articuli non sunt bene specificati in materia obiectiua.

¶De appel. De procu. Rubrica.

Conclusio CCCCXLVI.

SI PER appellationē, quam in causa beneficiali per procuratorem aduersarii prætendo interpositam, deduco causam appellationis ad probādum procuratorium appellantis, sufficit mihi producere instrumentum dicti procuratorii exemplatum de uoluntate procuratoris appellantis, appellādo extra iudicium dictum procuratorem producentis: quia aliter meliori fides per appellatum fieri non potest: licet dominus Nico. dubitauerit, ne sit in potestate partis confingere fraudem submittēdo falsum procuratorem. Sed dicitur, quòd hic contradicit d. ad cōtradicend. admittend. Sed dic, quòd de iure cōmuni exempla non probant nisi præsente, & consentiente eo de cuius cōstat interesse, ut aduersario principali: nec sufficit secūdum eum consensus huius procuratoris prætensi. Sed dicitur, quòd imò, quia aliter de procuratorio fides fieri non potest, cum procuratorium originale apud procuratorem debeat remanere.

¶De probatio. Rubr.

Conclusio CCCCXLVII.

ARTICVLI in causa prophana de iure partis nō obstan. conclusione facta parte absente, licet uocata per audientiam, & non obstante, quòd lapso termino ad ponendum & articulandum dati fuerint, & nō obstante lapso termino ad uidēdum articulos admitti uel repelli: & nō obstante conclusione iam facta, dummodo sit facta cū potestate reuocandi, uel sit data commissio de procedendo summariè &c. possunt conclusióne primitus reuocata, si auditori uisum æquum fuerit admitti.

¶De rescriptis. Rubr.

Conclusio CCCCXLVIII.

COMMISSA causa ad instantiam Petri inter eum ac. M.& Ioan.nō potest uigore cōmiss.huius finita causa respectu Petri agere M.cōtra Io,quia sic persona mutaretur, & non esset idē iudicium,saluo domino Nico.qui est contra.

¶De confessis.

Rubrica.

Conclusio CCCCXLIX.

CONFESSIO facta corā non suo iudice probata, aliàs legitime corā suo iudice non excusata uel reuocata legitime,bene probat.l. Publia. in ti.ff. depo.& l. generaliter.C. de nō nu.pecu.licet acta huiusmodi cōfessionis habita coram nō iudice eam non probent per modum actorum,cum nulla sint ipso iure,& ita procedit cap.at si clerici. de iudi. & colligitur totū ex no.Inno.de elec.per inquisitionē.saluo q distinguatur de præsentia uel absentia,si & prout aliàs de iure foret distinguendū de attestatiōnib⁹ habitis in uno iudicio, qualiter aduersario inuito in alio non probat.uide de testi.ueniens, & c.constitutus.& c. præsentata. & ibi not.& de fi. instru.cap.inter dilectos.uer.nec attestationes.cum ibi not.

¶De confessis. Rubr.

Conclusio CCCCL.

SI PERmutatiuus per pauperem appellantē trahitur in causam: & appellatus suspendit petitorium, & fatetur permutationē factam fuisse ante purificationē gratiæ suæ:sed dicit & deduxit ante suspēsionē permutationē fuisse fraudulosam, & aliàs de iure inualidam:nō censetur per dictam confessionē adeò constare de non iure appellanti, quòd debeat dicta suspensio impediri: quia dicta defensio fraudis in ualiditate discussa, & probata excluderet probationem cōfessionis antedictę,quę tamē in petitorio nōdum discussa est, & in possessorio discuti non potest.

¶De dilationibus.

Rubrica.

Conclusio CCCCLI.

PARS reperta in curia,& citata, licet pro instrumentis suis habēdis de partibus debeat decerni sibi cōpulsoria: & dum uenerit terminus ad producendum omnia ; secundum circunstantias,& distantiarum,& negotiorum terminus ad producendum omnia longior sibi dari, uel post terminum ante conclusionem ; uel sententiam diutius expectare,tamen huiusmodi occasione non debet ante terminum ad producendum omnia processus causa in aliquo prorogari:nec tunc si petat remissionē ad partes, quia corā iudice remissionis produci potuerūt instrumenta,ut cle.sæpe contingit.

¶De probationibus. Rubr.

Concl

Conclusio CCCCLII.

SI MANDATVR auditori per specialem commissionem, quòd admittat articulos obiectiuos non obstante lapsu termini, dum tamen fuerint specificati, & aliàs sunt admissibiles, & auditor reperiet eos non specificatos eo modo quo requirit cõmuniter materia obiectiua, sed repertit semiplene probatos, uidelicet per unũ testem, & uidelicet quòd poterit haberi aliqualiter ueritas in curia; tunc debet & potest admittere eos ad probandum in curia infra certum tempus: quia minores specificationes requirit articulus obiectiuus minus plene probatus, quàm nullo modo probatus. Nam exacta specificatio non requiritur nisi propter præsumptam calumniam secundum omnes &c.

De probationibus.
Rubrica.

Conclusio CCCCLIII.

a SI AGAT abbas[a] pro monasterio, & pro mẽbris suis, non oportet quòd probet illa de membris esse usquequo sint admissi eius articuli.

a Abbas. *An autem abbas possit acquirere prioratibus sibi subiectis, qui habent speciales administratores & intitulatos: dicit singulariter Ioan. Fabri, in §. ei uerò qui. in fin. instit. de inutil. stipu. quòd sic: quia illi prioratus sunt de natura castrẽsis peculij uel quasi &c. quod nunquam exeat mentẽ tuam, quia paucis notum est.*

¶De procuratoribus.
Rubrica.

Conclusio CCCCLIIII.

SI PRINCIPALIS qui Manfredum procuratorem constituit apud acta, post istã constitutionem ad eius instantiam etiam aduersarium prouocando bis compareat, & litem contestatam nõ testando, quòd per hoc non intendit reuocare dictum procuratorem; & post istas duas comparitiones, & lite per eum contestata compareat, & protestetur tunc quòd non intendit &c. reuocare suos procuratores &c. intelligitur fuisse protestatus specialiter de dicto Manfredo, quia alias non apparet. arg. ff. de libe. & posth. l. nominatim. & postea procedat dictus Mãfredus procurator cum parte aduersa non contradicente, ualebit processus quia non uidetur fuisse reuocatus: tum quia sequentia declarant præcedentia: tum quia medium debet sapere naturam extremorum, & interpretari secundum ea. Ideo si probantur extrema, potius presumitur medium: & quia pars post non contradixit.

¶De testi. De præscrip. Rub.

Conclusio. CCCCLV.

MONASTERIVM allegans contra rectorẽ paro hia

rochialis ecclesię se in eius parochia tenuisse & possedisse decimas[a] & à rectore spoliatum fuisse, & in articulis sui possessorii restitutorii deducens possessionem, de cuius initio hominũ memoria non existit, & producens testes qui dicunt se id uidisse à suis patribus, auis, & aliis maioribus audiuisse: licet non dicant se contrarium audiuisse, utpote non interrogati, probant possessionem, colorant titulum sufficienter, & satisfacit per hoc c. ij. de resti. spo. lib. vj. Ratio, quia licet ibi titulus probandus sit simile. ff. de inter. l. ij. §. quædam. & ff. de aqua quoti. & æstiua. l. j. §. permittitur. tamen in hoc possessorio iudicio restitutorio sufficit minor probatio, quàm si ad declarationem tituli in petitorio iudicio principaliter ageretur. Fa. not. Inno. de uerb. signif. ueniens. Secundo, in quantum denotatio ibi notatur: & de testi. ueniens. ij. cum ibi not. Aliter enim probandus est color ueritatis: aliter ueritas plus uiget quàm reuera. Illud cap. ad decimas, non requirit, nisi quòd tollatur uerisimilitudo calumniæ, quam iuris communis probatio inducit: quã uerisimilitudinẽ ex sola probationis præsumptione insurgẽtem inducit alia probatio contraria, quæ insurgit ex dictorum testium depositione. facit magis uerbũ, aliquem diu possedisse. & uerbum, nisi aliud ostendatur. &c. quia per primum patet, quòd antiqua possessio sufficit pro collatione tituli: per secundum patet, quòd sufficit aliud ostendere, per quod sit uerisimile iure communi locum non fore. Et ita fuit etiam aliàs obtentum me præsente, domino Viuarien. residen. in rota.

a ¶ Possedisse decimas. *An & quando solutio decimarum tollatur consuetudine uel præscriptione: uide pulchras remissiones in c. causam. in prin. c. de præscri. ubi multa alia ad materiam decimarum.*

¶ De iudiciis. Rubr.

Conclusio CCCCLVI.

SI P. contra M. obtinuit causam committi cum potestate citandi personaliter &c. & citatio personalis contra M. fuit ad P. instantiam per Aud. decreta ad partes & in partibus. ad P. uenit M. dicens, tu, ut mihi dicitur, obtinuisti citationem personalem contra me super talibus à tali auditore: paratus sum subire iudicium: rogo eam mihi intimes, & me cites. & P. respondit, faciam, dum mihi placebit: uenitque postea M. ad papam & obtinuit dicto auditori committi, quòd dicto P. tacito legitime super absolutione ab instantia iudicii quam petit ipse M. contra dictum P. sibi faciat iustitiam: non potest dictam absolutionem dictus M. contra dictum

P. imo

Primo nec aliquid aliud præter citationem obtinere: nisi prius eodem P. in partibus uigore dictæ primæ commissionis & secundæ legitimè ad instantiam eiusdem M. citato, quòd non est iudicium, nisi saltem citatione executa: & quia renuntiare potuit executioni citationis & ipsi citationi dictus P. & quia tempus non habet executor ad executionem exequendam: & quia fraus est in his possibilis, & faciliter præmenda.

¶De testibus. Rubr.

Conclusio. CCCCLVII.

SI IMPETRANS certam præposituram quam tenet P. eo quòd P. eam obtinens sit assecutus certum archiepiscopatum incõpatibilem, & ambas dignitates tenuit annis pluribus simul: & ita deducendo modum uacandi per decret. de multa, restrinxeritque assecutionem in articulo probando ad certos annum, mensem, diem, tempus assecutionis archidiaconatus præcedentes: & testes producti super articulo, deponunt ultra articulum, quòd etiam de tempore præcedenti fuit assecutus præposituram &c. nihilominus testes huiusmodi plene probant. Primò, quòd concordant cum gratia. Secundo, quia concordant cum articulo. non enim habet articulus negatiue, quia ante tempus in eo descriptum non fuerit assecutus P., præposituram: licet habeat, quòd illo tempore fuit assecutus, & cõcordes sunt: de testi. cum tu.

¶De testibus. Rubr.

Conclusio CCCCLVIII.

SI TESTES super dicto articulo deponentes dictum articulum esse uerum: pro eo quòd ita reputabatur publice & notorie, & fructus præposituræ percipiebat, bene probant, licet non interrogati non deponant se uidisse, quòd receperit dictos fructus.

¶De probationibus. Rubr.

Conclusio CCCCLIX.

PRAEDICTI testes deponentes quòd P. tenuit præposituram de tempore articuli, & ante, & quòd tenuit archidiaconatum simul cum præpositura de tempore sequenti non percutien. ad tempus assecutionis præposituræ uel archidiaconatus, nihilominus probant assecutionem præposituræ assecutionem archidiaconatus præcessisse, & locum esse modo uacandi, per decreta. de multa.

¶De accusationibus. Rub.

Conclusio CCCCLX.

LEX libellorum, locum habet in actio. in iure: etiam ciuiliter intentata. & l. prætor edixit. ff. de iureiurand. & quòd dans liberum super crimine sacrile

crilegii criminaliter tenetur se inscribere: alioquin pars non tenetur respondere libello.

¶De consuetudine.
Rubrica.

Conclusio CCCCLXI.

LICET AGENS ex præscriptione uel consuetudine a quæ prætenditur contra ius commune intentata secundum multos quos credo uerum dicere, tenetur actus deducere in articulis, super quibus habent testes deponere: secus tamen in interdicto uti possidetis. Ratio diuersitatis: quia primo casu in uerisimilem agit: imo non mirum, si magis arctetur ad specificandum illud, super quo soli testes habent deponere. Patet primò de restitu. spo. ad decimas. patet secundo per id, quod dicimus in materia obiectiua propter præsumptam calumniam, & inuerisimilem, requiri specificationes. de elect. ut circa cap. is qui. & cap. si procurator. & cle. constitutionem. l. libellorum. de accusat. & not. Compo. de elect. quòd sicut. &. qui aliter. articulus quodammodo uidetur esse iuris, sed in secundo casu articulus est solùm de positione, quia licet habeat effectus iuris, tamen facti est. de primo ff. de acquirend. possessi. l. peregre. de secundo ff. quib. ex cau. ma. l. denique. C. de acquirend. possessi. l. j. cum ibi not. & quia de iure partis est totus, & non ita communiter iuri communi aduersatur, nec tantum præiudicium parit. Vide tamen quod circa id not. Ioan. in Spec. tit. de testi. in addi. suis.

a ¶Præscriptione uel consuetudine. *Nota quòd præscriptio seu consuetudo iam completa non interrumpitur, licet semel, uel bis fiat contrarium. Specu. titu. de præscript. §. j. uersicu. quia si post completam.*

¶De iudicijs.
Rubrica.

Conclusio CCCCLXII.

SI P. contra Ioan. citationem personalem ad partes obtinuit, & posteà citatione nondum executa Ioan. uenit ad P. dicens: si citationem personalem contra me obtinuisti, ut dicitur, mihi rogo eam exhibeas, & iudicium subeamus, & ille respondet, quòd non faceret tunc, sed aliàs dum placeret sibi, & ob hoc Ioan. ad curiam ueniat, obtineat committi auditori, qui citationem decreuit pro P. citato legitimè super absolutione ab instantia iudicij, quam contra P. petit Ioan. iustitiam fa. procedere non potest auditor contra. P. nisi ipso legitimè citato ad partes: & quod potest eum citare uigore non secundæ commissionis impetratæ per Ioannem, sed uigore primæ impetratæ per Petrum eundem. Aegi.

De præ

¶De præbendis. Rubrica. a

Conclusio CCCCLXIII.

SPECIALES gratiæ & communes ex sui forma non impares sunt, ut sit locus ca. duobus. de rescript. libro sexto. Sed fuimus contra archiepiscopus Corsien. & ego, & nobiscum est dominus Mar. scripsi super hoc plenissimè in sexterno magno. Aegidius.

¶De litis contestatione. Rubrica.

Conclusio CCCCLXIIII.

SI DEPONENS contra depositarium agens potest iudicialiter compellere depositarium ad rei depositæ restitutionem, & reus neget se habere rem, quæ petitur, uel si datis depositionibus, & articulis de deposito facto concludentibus ad restitutionem rei depositæ interloquitur iudex de positionibus, & articulis respondendum fore, & reus respondeat dicendo se habuisse rem, & eam perdidisse, non respondendo directe ad petitionem, neutro casu lis contestat. censetur: tum quia per modum prędictum non uidebatur dirigi modus agendi ad litem contestatam. tum quia petitioni non uidetur esse aliqualiter responsum, &c.

¶De consuetudine. Rubrica.

Conclusio CCCCLXV.

CONSVETVDO[a] quæ habet quòd fructus curatorum beneficiorum administrationem habentium debeantur defuncto pro primo anno, &c. non ualet, quia est irrationabilis, &c. & ecclesijs onerosa. Nec obstat extrauagans Ioann. xxij. suscepti. quia non loquitur, nisi in casu, in quo defuncto deberentur. Modo ille casus est in simplicibus, & quo ad hoc teneretur decisio Ioannis Andr. ad quæstionem per eum disputatam super regula, nemo potest. Ratio enim diuersitatis patet euidens inter hos casus, per not. glos. in cap. præsenti. de offic. ordin. lib. sexto. & tenuerunt notabiliores consilii: alii contra quia uidetur, quòd ratio decisionis Ioannis Andr. uendicet sibi locum hoc casu.

a ¶Consuetudo. *Nota quòd quando consuetudini ueritas suffragatur firmius ualet. distinctione viij. ueritate, & cap. frustra & xij. distinct. illud interpretatur, l. extra. eo. cap. cum dilectus. Adde quòd consuetudo illa dicitur rationabilis qua sustinetur à iure. Not. per Inno. eod. capitu. ulti.*

¶De resti. spoli. Rubr.

Conclusio CCCCLXVI.

SI POSTQVAM beneficiatus fuit in plena, & libera possessione percipiendi fructus

fructus, ille cui debentur ex consuetudine fructus primi anni illos percipit propria authoritate sine uiolentia non spoliat: ita quòd si agit beneficiatus iudicio restitutorio, materia consuetudinis data in contrarium est possessorii exclusoria. Sed archiepiscopus Corsien. & ego fuimus contra, quia dicta materia petitorium concernit secundum nos. Aliud enim est ius percipiendi, aliud possessio iuris percipiendi: & aliud ipsi fructus. Directè enim ad fructus non agitur, nec ad restitutionem possessionis eorum, sed directè, & principaliter agitur ad restitutionem percipiendi, quantum prædicto primo anno, & consequenter ad restitutionem fructuum in modum sequelæ. sed non fuimus exauditi, licet hoc nobis clarum uideretur.

¶De præbendis.
Rubrica.

Conclusio CCCCLXVII.

SI MINOR xiiij. tacito de minoritate ætatis obtinuit primò à domino. N. Gregor. xj. papa moderno gratiam de canonicatu sub expectatione præbendæ ecclesiæ Spireñ. et secundò fuit per nuntium apostolicum habentem potestatem dictos canonicatus, & præbendas conferendi collationem quorundam canonicatus præbendæ dictæ Spirens. ecclesiæ certo modo uacantium, & possessionem eorundem licet ratione dictæ minoris ætatis nulliter & de facto, & post hoc duo & tertio idem minor dictos canonicatum & præbendam per dictum nuntium sibi collatos possidens impetrat ab eodem domino N. reformationem dictæ gratiæ suę primæ apostolicæ: non obstañ. defectu ætatis de aliis prædictis nõ faciens mentionem, supposita regula eod. domi. Nico. quæ habet, quòd tales impetrationes non ualeant tacito de dicto defectu, dicta gratia reformatoria est surreptitia. Tum quia tacuit de possessione prębendæ, quam possidet. Tum etiam hoc cessante, quia tacuit de alio defectu, uidelicet de renuntiatione tacita primæ gratiæ, quam fecit recipiendo præbeñ. à dicto nuntio, & possessionem eius, per cle. gratiæ. de rescript. in clem. & per cle. si ista. de præben. iuncta l. si domus. de serui. urb. præ. quia sublato uno impedimento, aliud remanet.

¶De concessio. præbẽ. Rub.

Conclusio CCCCLXVIII.

SI PRIMVS. in forma dignum arbitramur, acceptat infra mensem, & purificat, & facit conferri post mensem: & secundus acceptat, & faciat sibi prouideri infra mensem, & est in possessione, & tertius post men

mẽſem, & ante purificationem, & collationẽ primi obtinet de eodem beneficio gratiam à papa cum clauſula,ſi non eſt alteri ius quæſitum in re:& tertius excludit primum: quia primus nõ habet niſi ius ad rem,& primus propter clauſulam ſuam retractiuam,quæ hodie currit excludit ſecundum, quia clauſula retractiua inficit per decre. quicquid interim fit,licet,ut dixi,forſan acceptatio primi non ualuerit pro eo, quòd purificatio nõ fuerit facta infra menſem,per l. bonorum. ff. rem rat.hab. Nam clauſula retractiua non concernit niſi uires decre. & habet locum ca.authoritate.maximè in ratione. Nec obſt.determinatio Ioan.Cal.in quæſtione diſputata per eum, ubi tenet, quòd ualet collatio ordin.uel execut.ſecundi facta infra mẽſem primi, ſi primus ius non habeat, quia intelligitur, dummodo primus non acceptauerit, de quo per Ioan.mo.& Ioan.Andr.in c.ſtatutum.de præben.lib.vj. de quo tetigi plenè intra lecturam do. Mar.ſuper clemen.uidelicet inter tit.de cenſi.& titu.de magiſt. in quæſtione ſecunda.principali:ubi pleniſsimè de hoc.quia loquuntur in caſu, ubi impetrans non acceptauit, hic uerò acceptauit,nec ualet,quia ex poſtfacto tollitur ius quæſitũ per acceptationem,uel fortè potius impeditur,quia quod eſt ab initio infectum,&c.c.auditur.de elect.

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio CCCCLXIX.

SI INTER P. habentem contra Mar. tres diffinitiuas ſententias conformes ſuper eccleſia, poſt dictas ſententias coram auditore committat papa executori ipſius P. quòd ſi ſibi cõſtiterit A. pendente lite contra M. uel finita ſe intruſiſſe cõtra eũ ſentẽtias exequatur. Non ob. dictæ lite pendente auditor de ſurreptione dicti mãdati nõ debet cognoſcere, ſed ſtatim debet cõmittere executori, quo ad hoc, & ſuperſedere quouſq; fuerit contra A. executio facta.

¶De procuratoribus. Rub.

Concluſio CCCCLXX.

PROCVRATORIVM ad cauſas motas,& mouẽdas deuolutas, & in quibus aſtringitur cõſtituens in curia litigare, nõ ualet,niſi in cauſis, quæ erant tempore conſtitutionis deuolutæ propter uerbũ præteriti temporis, & propter uerbum, aſtringitur, præſentis temporis.

¶De teſtibus. Rub.

Concluſio CCCCLXXI.

TESTIS cum fama nõ probat exceſsũ taxæ datum contra poſſeſſorem per modum obiectus: per not. Specul.titu.de fama.uer. quid ſi

agenti opponitur. Sed nedū testis cum fama: imò fama sola cōtra impetrantem tacitam præsumptionē inducit: quod etiam casu quo aliàs nō haberet probare quòd infra taxam esset beneficium acceptatum: tamē hoc casu probare haberet, uidelicet si peteret adiudicationem: secus tamen si peteret se absolui tantū: puta quia possidet: quia non tenetur tunc probare. l. cogi. & tenetur probare actor plene. ca. in præsentia.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCLXXII.

SI episcopus obtinēs prioratum, dignitatem, curatam & caput collegii habētem, tempore suæ promotionis ad episcopatum obtinet gratiam à papa antequā uacet dictus prioratus de dicto prioratu cum episcopatum tenendo tacite de cura, dignitate, & capite collegii: totum est surreptitium re ipsa, quia si talia uitiāt prouisionem per regulas cancellariæ, ut cap. cum in illis. & cle. si dignitatē. & cap. fin. eodem titu. in antiquis. ergo talem dispensationem fortiori ratione, quia dispensationes sunt strictioris iuris &c. ut not. cap. j. & fi. de fi. presb. lib. vj. & de præben. non potest. lib. vj. per docto. & Ioan. mo. Regula in generali, maxime quia materia ista est de iure communi: ut de elect. dudum R o. & de præb. dudum. lib. vj. uel saltem præter ius: quia de arbitrariis nō declaratis per dicta duo ca. a'le. proxime. Itē ex alio capite: quia nedum dicta retentio habet duos prædictos effectus: uidelicet effectum prouisionis, & effectū unius dispensationis! imò effectum duarum dispensationum. Primo contra ius quo cauetur duas dignitates curatas nō posse teneri simul: ut c. de mulcta. & cle. si plures. de præben. Modo cōcessa una nō propter hoc alia concessa uidetur. de fi. presbyt. c. ij. de fer. ur. prædi. Nec ualet dubium unius domini, dicentis quòd imaginari posset illam non esse nullam, sed annullandam: licet dictum suum posuerit cōclusione proxi. sequen. pro eo quòd surreptio est de ipsa retentione, & requirit fore opus exceptionis: quia nō est uerum. per not. in c. ad audientiam. de rap. ij. & c. fi. de præben. Et quia ista surreptio procedit ex culpa episcopi, qui sciebat huiusmodi qualitates, & eas tacebat,

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCLXXIII.

LOCVM habent primitiua dicta de cura, etiamsi per uerba exceptionis facta fuit mētio, per cle. si dignitatem.

¶De iure patronatus. Rub.

Conclusio CCCCLXXIIII.

IDEM esset de iure patroni, ad quem spectaret præsentatio,

tio,tacuisse per not.Ioan.Andr. Ioan.mo.& Archi. de præbend. cap.ij.lib.vj.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCLXXV.

PREMISSAE tres con clusiones locum habent, etiam si dicta gratia facta fuisset episcopo motu proprio: quia surreptionem quæ cōpetit re ipsa,& procedit ex intētione, non tollit motus proprius. per no.Ioan.And.c.si motu.Itē quia alia dispensatione opus est.dixi in fi.conclusionis primæ.

¶De officio delegati. Rub.

Conclusio CCCCLXXVI.

PLVRIBVS subexecutoribus ad iudicādum insolidum datis: unus non potest coram alio citare: quia citatio debet esse certa:& incertum est an collega uoluerit seu potuerit procedere: & an sibi terminus placeat assignatus.

¶De officio delega. Rub.

Conclusio CCCCLXXVII.

ETIAM si ualeret,non ualeret saltem citatio facta coram collega ad alios actus gradatim: quia quo ad illos alios actus fieret in quo fieri nō posset. arg.de offic.delega. cum in plures.& ita nō ualeret.ar.C.de don. nter ui.& uxo.l.ꝗ sponsæ.

¶De offic.delega. Rub.

Conclusio CCCCLXXVIII.

PROCESSVS factus coram priore tanquā subexecutore apostolico nō ualet, nisi probetur illum priorē esse conuentualem. per clem.& si principalis.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCCLXXIX.

APPELLATIO interposita ab episcopo ad archiepiscopum, uel ad papam in palatio apostolico à papa recipitur,etiam si appellans infra tēpus appellationis prosequendæ non elegerit prosequi apud papam, & ita recepimus opin. Specul.titu.de appel.in secunda parte.§.nunc tractemus.uer.sed et uerbo.sed quid.licet Io.And. super regula, in alternatiuis.de regu.iuris.lib.vj.in conclusione ibidem per eum disputata, & in addi.Specu. in loco proxime præallega.contrarium determinet de iure, licet id fateatur de iure ciuili, quia non potest appellari omisso medio de illo iure ad appell.l.impares. ff.eodē. saluo etiam, si de iure canonico infra tempus appellandi eligeret.l.bonorum.ff.rem ra.ha.

¶De iureiurando. Rub.

Conclusio CCCCLXXX.

LICET secundum communem opin.non sit locus delationi iuramenti, iuxta l.in bonæfidei.C.de iureiuran.in causa criminali, nec in

causa matrimoniali, uel beneficiali. primò propter l.ult.C.de a proba. secundò & tertiò propter periculum animæ & canonicum titulum, qui requiritur per no.de eo, qui mit.in poss.c. b eum qui, libro vj. nihilominus si contra intrusum, & prætensos intrudentes probetur uiolẽtia, & intrusio per unum testem nõ ad effectum alium, nisi ut feratur sentẽtia super fructibus, qui percipi potuerunt etiam à tempore intrusionis, & etiam contra episcopum, & alios milites laicos per se, uel alios spoliantes locus est dictæ dilationi iuramenti, maximè si per alios testes probatur aliquid de fama, secundũ Nico.de Cremo.& me.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCCLXXXI.

SI AVDITOR secundæ instantię in causa beneficiali habens potestatem procedendi, terminis consuetu. non seruatis, & sola facti ueritate inspecta omisit terminum ad producendũ omnia sequen.& parte uocata sentẽtiam tulit auditor tertiæ instan, qui terminos omnes bene seruauit: potest nihilominus sententiam dicti secundi auditoris confirmare, si aliàs reperit eam iustam. fecit enim quod facere debuit alter, & non grauatur pars, quæ potuit producere coram eo.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCLXXXII.

SI ORDINARIVS[a] ueniens per mortem Titii habens confirmationem in forma perinde ualere, ac si Titius fuerit collector,[b] &c. producat collationem ordinariam, & confirmationem apostolicam, & ad excludendum expectatiuũ apostolicum, qui acceptauit, det de collectoria, quia si aduersariũ non haberet, non haberet necesse dare de hoc, imò si daret materia tanquam impertinens, & non iuuans repelleretur: ergo est obiectiua. consequentia patet per no. Ioan. And. in addi. Spec. de teste. Prima pars antecedentis patet, quia si collector non est, obtinet in uim collatiõis ordinariæ. Si collector est, obtinet in uim confirmationis apostolicæ. Secunda uerò pars antecedentis patet, & sequitur formaliter ex dicta proxima deductione primæ partis. consequentia patet ex dicta proxima deductione primæ partis. consequentia etiam sequitur ex regula, quæ habet, quòd dicitur obiectiua, quæ non esset necessaria sine parte, quam tenuimus in rota, & tenemus: quia cum ad adiuuandum obiicientẽ nil facit, oportet etiam recipere eam ut impugnatiuam, uel nullo modo eam admittere. Et hanc opi. tenuerunt domini Nic, Guiliel. Petrus, Franc. & quasi dominus Bened

Benedictus. Alii uero contra, inter quos dominus archiepiscopus Corsien. de quo miror, quia subtilis est literatus, & domini Robertus Guil. & Bertan. fateor tamen cum domino Benedicto, quod si dicta confirmatio non produceretur, & articulans fateretur collectoriam, materia dictæ confirmationis esset de iure suo, quia eam probare teneretur, tuc etiam, si aduersarium non haberet.

a ¶Si ordinarius. *Quis dicatur ordinarius uide per Feli. in c. post cessionem, in prin. de proba. Et an appellatione ordinarij, uel diœcesani ueniat alius, quàm episcopus. idem in cap. cum olim. col. vij. de præscrip.*

b ¶Fuerit collector. *De collectore uide per Feli. in c. nostra. in xxj. correlario. de rescrip.*

¶De testamentis. Rub. *Conclusio* CCCCLXXXIII.

HAERES legatam conditionalis habet de necessitate probare, nedum legatam, & conditionem de facto fuisse purificatam: imò etiam purificationem conditionalem de uita legatarii euenisse, quia hoc fundat eius intentionem. ergo. ar. no. Bar. l. in illa. ff. de uerborum signifi. per illam l. coniunctam. cum l. hoc iure. & quia uenit nō ex persona sua, imò ex persona legatarii. ergo debet probare fuisse locum legato in persona legatarii ipso legatore uiuente, quod non posset fieri nisi probaret conditionem fuisse tunc purificatam, ut l. cedere diem. & §. ex conditionali. ergo, &c.

¶De testamentis. Rub. *Cōclusio* CCCCLXXXIIII.

CONCLVSIO quòd §. tractari. in l. hæredis institutio. ff. quando di. le. ce. non habet locum in casu, in quo substituto dato sub conditione legatum, sub eadē conditione relinquitur, sed non expresè à substituto. Ratio, quia §. ille loquitur, ubi expresè legatur à substituto sub conditione, à qua dependet substitutio. Et dicit, quòd pēdente conditione moriens legatarius transfert pro eo, quòd conditio etiam non adiecta tacitè subintelligebatur. Ideo adiecta effectū operari quo ad hoc non habebat. Modo ubi expresè à substituto nō legatur, licet censeatur sub conditione legatum à substituto tacite repetitū, tamē hoc est uerum casu quo substitutioni locus erit: ueruntamen quia casu, quo substitutioni locus non esset, de legato hæreditatis onerata foret, & deberet hæres ipsi instituto ab intestato succedens etiam absque aliqua conditione & pure: & ita patet quòd legato talis conditio inhærens substitutioni non esset tacita, ergo expressa, quæ omni casu suspenderet aliud genus conditionis induceret. & ita

P 3 cessat

cessaret ratio dicti §.tractari. Et hæc fuit ratio mea, quæ placuit dominis: & in hoc omnes concordarunt.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCCLXXXV.

PROCESSUS factus uigore commissionis surreptitiæ, contra quam non fuit de surreptione exceptum, nisi longe post terminũ uidelicet nec remittere debet talis auditor, maxime si multũ processit alteri auditori habenti non surreptitiam commissionẽ qui modicum processit. per c.pastoralis. de exceptio. & quia non curamus quis procedat, cum tota iurisdictio sit papæ, nisi nostra intersit.

¶De confessis. Rub.

Conclusio CCCCLXXXVI.

SI CURSOR pro portatiõe remissionis à Io.petens salarium, non probat, nisi quia Io. fatetur quòd portauit communem remissionem inter ipsum, & Pet. tunc non debet Io. nisi in medio salarii cõdemnari: quia cum responsio facit unum structum in totum debet recipi &c. per nota. de confess. statuimus.

¶De arbitris. Rub.

Conclusio CCCCLXXXVII.

PRO portãdo remission. ad Angliã tempore guerræ regum Franciæ, & Angliæ, potest arbitrari salariũ pro labore & expens. ad xxxvj. flore. attento quòd per uias distortas propter guerram deambulare oportet.

¶De præbendis. Rub.

Concl. CCCCLXXXVIII.

SI impetrans aliquod beneficium ecclesiasticum dicit in non obstantia sua, quòd habet in ecclesia Burgen. præbendam gratialẽ, licet post constet, quòd imò præbenda, quam tenet, est corporalis, nihilominus gratia propterea non est surreptitia, etiã posito, quòd gratialis differat à corporali, quia licet utraque sit præbenda data in titulum, & ad uitam, tamen gratialis moritur cũ defuncto, ut c.dilecto. & non corporalis. Et hoc maximè, si non constet ibi esse gratiales à corporalibus distinctas. Ratio, quia hic non disputatur, nisi de errore circa qualitatem beneficii, cuius expressio falsa non mouit papam ad denegandum, tamen respectu canonici uiuentis non differunt. Et quia papa hoc etiam ignorãter potuit credere, quòd omnis de iure dicitur gratialis, cum omnis præbenda de iure debeat gratis cõferri, ut ecclesi. benefi. c.ut nostrum. quòd sit uerisimile papam ignorasse, patet de constitu.c.j.libr.vj.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCLXXXIX.

SVPPOSITO quòd capitulum sancti Seuerini contrà Rogerum canonicum præbendatum eiusdem ecclesiæ, qui certum grossum consuetum antiquiori canonico assignari impetrauit à papa, tanquam generaliter reseruatū, & per dictum Roge. docentē de iure suo trahitur in causam, ad exclusionem Rogeri det articulos de ista materia: uidelicet, quòd ultra grossum terminum prębendarū sunt huiusmodi grossi, & quòd sint res prophanę bonis capituli pauciores, uel minores secundum quòd sunt canonici, & quòd ceden. uel deceden. habente gross. redit sine hominis ministerio ad capitulum, & dantur per capitulum in remunerationem laboris, per hoc augetur cultus diuinus, & tamen alias diminueretur. Item supposito, quòd det de alia materia, uidelicet de ista, quòd de consuetudine ecclesiæ morien. uel deceden. &c. optat antiquior canonicus, &c. grossum, &c. & capitulum sibi assignet, & tenet ad uitam, prima materia inficitur per secundam, istud non uidetur de iure procedere. Primò cum istæ materiæ nō sint contrariæ. Secundò quia etiam reus potest uti contrariis remediis, & totum pellitur.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio CCCCXC.

CONCLVSIO, quòd ubi quis potest defendi ex errore uel alio facto; [a]non sufficit, quòd constet de errore in actis, nisi error allegaretur per illum, cuius interest allegare. probatur ff. ad leg. Iul. de adul. l. si adulterium. §. idem imperator, in fin. & ibi not. per Bart. ad fi. secundæ col. lecturæ suæ. circa illam. l. uersi. ulterius ex hac. l. quod est multum notabile, ut apparet, appellationem esse desertam, & non allegetur, nihilominus possit sententia confirmari &c. ibi enim loquitur, ubi erant probationes apparētes. Et istud est dictū domini archiepi. Corsien. uiedlicet domini Ioan. de Amelia dudum palatii apostolici auditoris, tertius post me, licet secundus fuit dominus Petrus de Narbona episcopus Estulanus.

¶Ex errore, uel alio facto. *In facto proprio an, & quando sit tollerabilis error, & possit reuocari, uide Bart. in l. prima. C. de confes. uer. for mo. Et quis sit iustus, uel iniustus error. in l. Celsus. de usucap.*

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCXCI.

CONCLVSIO, quòd contra commissionē, quæ habet quòd prouisus de canonicatu, & prębenda Meten. compellator infra terminū sibi per auditorem præfigendum, docere se esse legitimum: [a]pro eo, quòd

quòd de priuilegio dictę ecclesiæ Meteñ.est, quòd nullus illegitimus ibidem admittatur in canonicum. Opponitur quòd dicta ecclesia hoc priuilegium habet. exceptio tanquam dilatoria etiam præiudicialis est ante omnia discutienda, quia licet tangat petitorium, tangit etiam surreptionem. Simile est in cap. accepta. de restitu. spolia. Nec ob. de rescrip. super literis. quia ista commissio non est de iustitia, sed potius gratiosa. Nec obst. Iacob. de Are. & Cyn. C. de proba. l. actor. uer. no. ꝙ negantē releuat præsumptio famæ, de qua ante omnia mandatur auditori inquiri, quia illud habet locum in cōmuni materia, non in obiectiua, ubi fama non habet uim unius testis. not. Specula. titu. de testi. fa. tertia parte Specula. uer. sed quid si agēti. fa. optime not. Innocen. de accu. super his. ut si ageret ecclesia Meteñ. pro præmissis. multum bene fa. not. Inn. de for. compe. ex parte in gloss. quæ incipit. not. ar. q. ubi apparet de mente Innocen. quòd exceptiones peremptoriæ quæ nō obstarent in petitorio contra commis. obstarent in possessorio, pro eo, quòd ibidem maiorem gratiam obtinent.

a ¶Docere se esse legitimum. *Nota quòd perfectè probari, uel sciri nō potest, quis sit filius legitimus, sed ex præsumptionibus, & coniecturis. In ris enim præsumptione præsumitur legitimus, qui ex uiro, & uxore natus est in legitimo matrimonio, ut l. filium. ff. qui sunt sui, uel alie iu. & hoc quando ambo in facie ecclesiæ coniuncti sunt bona fide credentes se legitime copulatos, uel etiam, si alter tantum credebat.*

¶De dilationibus. Rub.

Conclusio CCCCXCII.

ITEM quòd uigore dictæ cōmissionis processus est ita fiendus, quia primò est tenor commissionis parti in curia per procuratorem litiganti in partibus intimandus: quia hoc potuit uerisimiliter ignorare, sicut dicimus de morte procuratoris, & de probatione promotionis, quòd de stylo non obseruatur inter eos auditores, & quòd facta fide de intimatione assignetur terminus procuratori, uel principali, si cōpareat ad satisfaciendum, quantum in se est fidem de legitimitate prædicta &c.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCCXCIII.

CONCLVSIO, quòd si dantur articuli post conclusionem, & citatur pars ad dicendum contra, uidetur citari ad dicendū causam, quare non debeat propter huiusmodi articulos conclusio reuocari, quia de hoc solo tunc discutiendum est, nō autem ad dicendum defectus tangentes materiam, uel formam,

formam, quia de his ante conclusionem discutiendum est, & non post, & per consequens, quòd si reuocetur cōclusio, non deberent admitti dicti articuli nisi pars primò citet ad dicendum contra, uel ad uidendum eos admitti, ut discutiantur dicti defectus, quia citatio, quo ad hoc, nō uidetur fuisse facta post conclusionem, & si uideretur facta, non ualeret, & ita reiteranda foret. de testi. c. ij. super uerbo, rite. in cle. imò si noluisset, non esset admittenda citatio ad uidendū articulos admitti: quia huiusmodi citatio in unoquoque medio fieri debet, & habet tacitam disiunctiuam, puta, uel, ad dicendum contra. l. de unoquoque. ff. de re iudi. Præterea, quia terminus ad dicendū contra concernit defectus materiæ, uel formæ. Alter terminus concernit alios defectus, quia non habet potestatem dandi, uel renuntiauit, uel est excommunicatus, uel termini non seruati, & rationes alias iuris, uel facti infinitas, quæ mouere possunt. Nec obst. quòd exceptio est iudic. quia si hoc procederet ad nullam diffinitiuam, uel interlocutoriam pars uocanda foret, &c. Et si contra fiat grauata est, & potuit appellari secundúm dominum Corsien. dominū Fran. & me. & do. Nico. de Cremona: ut credo, alii contra.

¶De resti. in integ. Rub.

Conclusio CCCCXCIIII.

CONCLVSIO quòd si petens se restitui aduersus cōtractum, ex quo possessionem rei alteri dedit, ex eadem causa intēdit interdictum unde ui, uel redintegrādæ, uel quo ad rei, uel quo ad fructus spoliū repellendus est, tanquam sibi contrarius, quia ordinaria, & extraordinaria remedia pure & sine conditione simul nō intentantur. l. in causæ. ff. de mino. & quia se spoliauit, & ita non potuit dicere se ab alio spoliatum, & habet locum in prælato ecclesiæ se modo prædicto spoliante, quia cessantibus dolo, & negligentia cessat. l. fi. C. de acquirend. possess. quæ hic cessat, dummodo ponamus, quòd prælatus contrahens credidit bene facere, nec fuit deceptus dolo aduersarii. negligentia enim notarii non potest. per not. Inno. de conces. præben. cum nostris.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio CCCCXCV.

LICET MORS procuratoris sit domino intimanda, secus tamen de absentia, quia sine intimatione tūc proceditur per audientiam.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCXCVI.

CONCLVSIO, quòd si monachus contra unū prælatū suum, uel alium

ab abbate intentat iudicium restitutorium super beneficio, & agit de iniuria propter ablationem bonorum, & personæ suæ incarcerationem, & prælatus huiusmodi dicit, quòd fecit ut iudex, & describit maleficia monachi propter quæ processit materia huiusmodi, quia tendit ad crimen,& depositionem, inquirit specificationem,& danda est in termino, aliter non ualet. per l. libellorum. Nec propter processum danda est remissio; quia scribi debet. de probatio. quoniam contra.& propter scripturas non datur remissio.

¶De confessis. Rub.

Conclusio CCCCXCVII.

CONCLVSIO,quòd sufficit in articulis datis, qui petuntur ad probandũ admitti,ante conclusionem uerbo reuocare errorem:quia probatur error, dum correcti articuli cum suis correctionibus probabuntur:nec ante uidetur admitti, nisi correct. probatio. Et ita solebat tenere dominus Vicarien.Et ita satisfactum est c.de confes.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCXCVIII.

SI obtinens parrochialẽ ecclesiam reseruatam ex collatione ordinarii, sciens reseruationem eam, à papa impetrat facta mentione de reseruatione, sed nõ facta mentione de eius possessione uitiosa,nõ ualet impetratio.per not.de electione cõmissa.libr.vj.& de elect.dudum Rotho.post medium.

¶De testibus. Rub.

Conclusio CCCCXCIX.

CONCLVSIO,quòd licet in cõclusiõe suprà proxima probetur collatio ordinaria,& possessio inde secuta per testes, non sufficit; nisi testes percutiant ad tempus ipsius collationis,& possessionis inde secutæ.Nec obst.de re iudi.cum olim.prouisus à papa recipiens ab ordinario facit in elusionem apostolicæ sedis: quia exceptio de surreptione gratiæ apostolicæ nõ concernit exceptionem de tacita renuntiatione, uel priuatione, aut alias ipsius gratiæ infectione.

¶De rerum permuta. Rub.

Conclusio CCCCC.

CONCLVSIO, quòd articulus infirmitatis, & articulus furoris contrà permutationem per apostolicum impetrantem sunt boni.c. ij.de re.libr.vj.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCCI.

CONCLVSIO, quòd si plures materiæ obiectiuæ dantur ab eadẽ parte,quarũ una bene specificata,aliæ licet nõ ita bene

bene ſpecificatę tanquàm coadiuuantes admittuntur.

¶De reſti.in integ. Rub.

Concluſio CCCCCII.

CONCLVSIO, quód reſtitutio in modum replicationis cõtra contractũ implorata cenſetur implorari incidenter. ut ff. de iureiuran. l. nam poſt. §. ſi minor. & ita non haberet locum. c. ij. de offic. iudi. nec requiritur obſeruatio terminorum.

¶De reſti.in integ. Rub.

Concluſio CCCCCIII.

a CONCLVSIO, quód cõfirmatio[a] contractus facta per principem, etiã ex ſcientia certa, non tollit beneficium reſtitutionis propter enormen læſionem eccleſiæ in contractu. ratio, quia talis cõfirmatio licet tendit ad ualiditatẽ inualidi. c. j. de tranſact. cum ibi no. nõ tamẽ tendit ad dictũ beneficiũ, quod tendit ad inualidandũ id, quod ualidum eſt, quia ad hoc nõ tendit. actiones etiam diſponuntur ſecundũ intentiones agentiũ. c. cum dilectus. de or. cogni. Nec ad alium effectum debet trahi. l. qui hominẽ. in fi. & cle. ſi dignitatem. in fin. imó eſſet ſurreptitia, quia gratioſa, & nulla aliter: quia ſi papa ſciret læſionẽ, taliter non cõcederet, argu. c. dudũ. de in integ. reſtitu. in fi. & forté daretur reſtitutio aliás per confirmationem: per. c. cũ ex literis. de reſtit. in integ. ſi commiſſum eſt hoc auditori, ſi & prout de iure. Nec obſt. quód gratioſa eſt, & c. cũ ex literis. loquitur in his, quæ ſunt de iuſtitia. quia poſtquàm papa cõceſsit reſtitutionẽ cõtra gratiam fieri poſſe, intelligitur, ſi reperiatur læſio, etiam non obſtãte, quód gratia ſit, uel cõmiſsio effectum totaliter fruſtraretur.

a ¶Confirmatio. *Nota quòd confirmatio qualibet etiam principis intelligitur ſine præiudicio iuris tertij. ut in c. quamuis. de reſcrip. lib. vj.*

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio CCCCCIIII.

CONCLVSIO, quód ſi auditor admittit duas materias cõtrarias, licet de iuris rigore poſſet in totum pronuntiare, male proceſſum, quo ad materiam repellendã, & quo ad materiã admittendã, de æquitate eius admiſsio cõfirmari, ut fiat obreptio litis. Aegi.

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio CCCCCV.

CONCLVSIO, quód ſi ambæ partes fateãtur ſentẽtiam latã, & appellatũ eſſe, nec contra dicat pars appellata, non eſſe infra decem dies appellatũ, iudex non debet de hoc diſcutere, maxime ſi debet ſententia cõfirmari, ſecus ſi appellatus

latus non fatetur appellatū, per cle. si appellationem.

¶De ordi. cogni. Rub.

Conclusio CCCCCVI.

CONCLVSIO, quod quæstione spoliationis benefi-
a cii[a] mota, incidēter per modum attentati, & lata una sentētia super attentatis scilicet pro suspensione petitorii reus spoliator prope secundā confirmationem impetret, ut præmissis non obstantibus procedendum foret super petitorio in possessorio simul potest prius nihilominus possessorium expediri, si de eo prius constet, quia hoc nō tollit commissio, sed solū tollit priuilegiū possessorii, quod habet, quod in petitorio procedi non posset.

a ¶ Spoliationis beneficii. *Nota quòd cū quis spoliatur ab aduersario rebus, uel beneficio, ante litis ingressum restituitur. ij. q. ij. per totū. Adde quòd spoliatio sonat in factū non in exceptionē. Panor. iij. c. ex parte. de cle. non resi.*

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CCCCCVII.

CONCLVSIO, quod in casu proximè dicto fuerunt latæ tres interlocutoriæ conformes super huiusmodi attentatis, pro spoliato non debet post illas tres sententias sic latas amplius procedi super
a petitorio,[a] quousq; illæ sentētiæ quo ad restitutionem possessionis, ac fructuum, & expensarum fuerunt executioni mādatę. Ratio est, tum primò, quia uenit ad eum casum, à quo nō incepisset ante suum cōpletum esse dicta commissio, nam completū esse, nō est quousq; duret processus in petitorio. ergo uitiatur. patet antecedēs, quia papa modo nō cōcederet talem commissionē, si sciret tales tres interlocutorias fuisse cōcorditer latas. patet cōsequentia. ff. de serui. l. generali. §. pro parte. & ff. de uerbo. obli. l. possunt. §. fi. in princi. Secundò quia aliàs tribus sententiis, concordibus fieret præiudiciū contra clemen. j. de re iudica. Tertiò quia hæc commissio est contra ius odiosa, & ideo strictè interpretanda, & tamē non dicit, quòd fiet executio ante oīa, sed loquitur solum de processu, qui tamē fertur per sentētiā. ff. de re iudicata. l. j. Confirmat dominus Francis. quia uidentur hic esse duo priuilegia huiusmodi possessorii: unum, quo ad processum, qui fit ante sententiā, & illud propter dictam commissionem est bene sublatū: aliud, quo ad processum executoris, & post sententiam, & illud nō est sublatum, sed hoc facit magis contrà, quàm pro: quia reuera non est, nisi unicum indiuiduum priuilegium unico, & indiuiduo iure concessum. Ideo in totum uidetur esse sublatum. Item confir-

mat

mat dominus Nico.quia in materia attentatorum non dicitur, quòd non procedatur,&c.sed ꝙ ante omnia reuocentur.Hoc uerò cōcernit magis principaliter executionem,quàm processum. Commissio uerò principaliter cōcernit processum.Sed hoc facit contrà, quia bene uidet, & cōmissio de hoc priuilegio attentatorum mentionem facit,& uult,quòd non obstet processui ipsius petitorii,& tamē alias no ceret.Quarto,quia nō dicit,nisi quòd procedat in utroq;,quòd esse non potest,nisi utroq; processu durante,ergo usq; ad sententiā ulti.super possessorio latam solum,& duntaxat.Quinto, quia nō refertur hæc commissio,nisi ad dandum, non refertur ad executionē,ergo,&c.Sed ego fui,& sum cōtrà.Primò,per contrariam rationem primę rationi,quia tunc nō uitiatur,&c. quando post suum completum esse, &c.ut ff.de serui.l.ut possessorium.§.fi.& dicta.l.penult. §.j.ij.responso.ff.de uer.obliga. Modo hic habebat suum cōpletum esse gratia in dicta cōmissione facta,etiā statim antequàm ad alia procederetur, licet huiusmodi completum esse,haberet causam continuam.& durabilem producentem effectum:ut pote,ꝙ processui petitorii priuilegium possessorii etiam per modum attētati intentati in ali-

quo non obstaret.Secundò per contrariā rationem secundæ rationi,quia mens cōmis.non fuit derogare quo ad hoc iudicio possessorio,quādo iudex in eo continuo,& ante,& usq; ad sententiam,& etiam post sententiā usq; ad completam eius executionē continuo procedere posset.& infra no.fa.in aliquo commissio contra cle.ut calumniis. de iureiur.sed fuit intentio eius fauere petitorio quo ad hoc,ut priuilegium attentatorum, de quo,ut li.pen.c.ij.in clem.cū ibi. nota.processui in petitorio in nullo obstet.modo cle.ut calumniis,loquitur solum de tollendo impedimento, quòd tribus sententiis concordibus obstare haberet.Tertiò,per contrariam rationem tertiæ rationis cōtrariæ,quia licet hoc sit regulare, quòd ea,quæ sunt cōtra ius commune,sunt strictè interpretāda. ff.de actio.& obliga.l.in honorariis.§.sed cum rescissa.nihilo minus,ubi sunt talia,ius aliquod contra quod ueniūt in ius commune,reducunt ad ius commune magis commune, sunt fauorabiliter interpretanda,& nō restringenda:pro eo,quòd cū naturale est illud ius speciale ad cōe redire.ff.de pac.l.si unus. §. pactus.uersicu.ꝙ in specie.licet enim commissio sit contra ius speciale materiæ attentatorum, tamen est secundū ius commune,

ne,quod habet,quòd duæ quæstiones simul motæ simul tractentur.quod patet,quia ius speciale attentatorum priuilegium ab omnibus appellatur.Quarto circa idem, quia si contrariorũ eadẽ est disciplina.instit.de his, qui sunt sui,uel alie.iur.& in priuilegio possessorii dicunt iura non procedi debere in petitorio,quousq; processus possessorit fuerit expeditus.c.pastoralis. de cau.pos.& tamen intelligitur in possessorio etiam usque ad executionem.ergo idem in cõmissione prædicta,ut ibi uerbũ processus ad processum executionis extendatur,ut de restitu. spol.pisanis.facit, quia licet in executione non sit necessarius talis processus,sicut ante sententiam,tamẽ aliqualis necessarius est.ff.de re iudica.l.à diuo.Pio.§. super hæc.Quinto per contrariam rationem quartæ rationis contrariæ. Nam unaquæq; dispositio debet habere & recipere suam interpretationem secũdum finem,ad quem tẽdit.probant iura supra allega.fa.de test.ueniens.Modo cõstat,quòd gratia facta per dictam cõmissionem non tendit,ut dicta materia attẽtatorum in aliquo priuilegietur,& maximè non tendit ad hoc,quòd illi materiæ cõpetit de iure communi, uidelicet, quòd in ea cum petitorio procedi posit.ff.ad municipa.l. j.in fin.sed potius tendit,ut dictæ materiæ attentatorum priuilegium cõferatur,& quòd petitorio beneficium afferat,ut uidelicet in eo procedi continuo, & statim posit, illius materiæ attentatorũ priuilegio non obstante.Modo processus petitorii nõ finitur,nisi quousq; in eo remanet aliquid ad agendũ.C. ad Sylla.l.j.in fine.ergo,&c.Ergo propter nullã materiam, de qua loquimur uerbũ simul debet interpretari ciuiliter,ut durante, uel nõ durante processu attentatorum procedatur in petitorio. Vel debet intelligi, & melius,quòd durante processu possessorii,seu attẽtatorum etiã coram quocunq; procedi posset in petitorio,modo durat processus,quo ad executionem coram executore,.ergo,&c. Sexto per rationẽ contrariam quintæ rationi cõtrariæ,& etiam rationi quartæ,quia dum priuilegiũ cõceditur causæ nõ debet considerari persona iudicis,sed materia causæ : quia persona iudicis non priuilegiatur, sed causa,ut mandatur auditori causæ in prima instantia,quòd procedat summariè &c. Auditor secundæ instantiæ hoc facere poterit:quia nõ fit præiudiciũ personę sed causę.Ita tenemus.Modo hic non fit præiudicium auditori,sed potius parti petitorium intẽtanti,& causæ suæ,ergo,

go,

go,&c.Et ita uerbum simul debet bene recipere suam ciuilem interpretationem,ut dixi.Septimò,quòd causa,quare fuit concessa commissio,fuit ut uitiosus non daretur ingressus spoliato ad beneficiũ,& ut lites abbreuientur.sed ista durat etiam pẽdente executione.Aegidius bellemere.

a ¶Super petitorio. *Petitorium iudicium quod sit, uide C.qui legiti. perso.l.fi.& plenè Specu.*

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio CCCCCVIII.

CONCLVSIO,quòd auditor cameræ apostolicæ nullo modo potest citare extra curiã,nisi habeat hoc à papa speciale mandatum, uel nisi super hoc in aliquo casu specia-li habeat consuetudinem specialem, & hoc est contra ius.not. Ioan.mon.in regula, generali. contra quod nõ potest auditor cameræ imò nec camerarius,uel alius præter papam. Item quia cur. est sibi pro territorio, ergo & præsertim non potest citare personaliter.Et in hoc arguitur eius temeritas, quia prætendit se esse executorẽ processuum, qui fiunt in die cœnæ, imo omnium cõstitutionum papaliũ, tanquàm ordinarius,& per hoc omnem iurisdictionem ordinariorum,imò potius apostolicã nititur occupare. Aegidius.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCCCIX.

CONCLVSIO, quòd in causa beneficiali non debent admitti articuli fundati super gratia,cuius sumptum de registro literarum statim haberi potest,nisi sumptum huiusmodi habeatur,& producatur,quia æquitas dicti modo positi in capi.j.de probatio.plus urget in hoc casu de productio ne.Intelligunt domini cum timeatur de fraude per aduersarium cõmittẽnda,& tunc si producam,& detur copia,detur sic die,& consule.

¶De resti.spo. Rub.

Conclusio CCCCCX.

CONCLVSIO, quòd si inferior commẽdator deducit contra superiorẽ cõmendatorem, spoliationem factam per P.& Mar.familiarẽ dicti superioris commendatoris, & de mandato ipsius, & dictus superior commendator excusando se,ne de iniuria teneatur,dixit hoc factum fuisse per Ioan.eius uicarium eo inuito,& eo ignorante,non bene excusat ideo tunc,quòd illud,quod deducit spoliatus, & possibile est hæc facta multiplicia fuisse plura,

De

¶De resti.spo. Rub.

Conclusio CCCCCXI.

CONCLVSIO, quòd nõ ualet, quo ad excludendũ restitutionẽ, quia dicat superior commendator, quòd eo ignorante facta est spoliatio, postquàm adhuc eum de facto detinet spoliatum.

¶De resti.spo. Rubri.

Conclusio CCCCCXII.

CONCLVSIO, quòd si dicat superior commendator se nõ spoliasse, sed dedisse custodem beneficio uacanti, non bene se defendit in iudicio restitutorio, quia eoipso, quòd illum uenientem non admittit spoliat, & quia calumniose loquitur, quia isto modo datur ordinariis occasio omnes spoliandi.

¶De offic.legati. Rub.

Conclusio CCCCCXIII.

CONCLVSIO, quòd legatus de latere[a] potest episcopali dignitati unire unã
a parochialem ecclesiam illius diœcesis. Hanc conclusionem tenet Ioan.And.in addi.Specu.titu.de lega.§.nunc ostendendum.uer. uno. super uersicu.forte. Ratio Ioan.Andr.quia hoc potest episcopus.in ca.sicut unire.ergo & legatus. per not.Specu.eo.§.ad fin.colum.penulti.uersi.legatus. Caue tamen, quòd Fed.de Se.in quodam consilio suo, quod incipit:Reuerendus in Christo pater.in plebe collegiata contrarium tenet.mouetur per c.fi.de confir.uti.Et bene facit pro hoc no.per Innocen.Hostien.& Ioã. And.qui tenent, quòd collationes ibi factæ de monachis quibusdam ecclesiis, ibi non ualuerũt, pro eo, quòd legatus ad hoc non habebat potestatem.Itẽ mouetur per c.penulti.de offic.leg. lib.vj.in prin.ubi dicit tex.quòd nedum inhibetur legatus de latere conferre ecclesias collegiatas, imò etiam inhibetur de ipsis ordinare, uel disponere quoquo modo quòd hęc sunt à collatione diuersa, quia patet, aliàs frustra ad uer.collationis adderetur.fa.de præben.cum in illis.§. j.& ij.de codi.l.si idem.& fa.no. Ioan.And.de præben.si tibi absenti.in glos.sed nunquid poterit. Accipitur enim uerbum ordinare pro omni actu circa rem exercendo, ut colligitur in q.ij. c.iij.de offic.ordi.c.j.de priuile. si papa.uer.& idẽ.lib.vj.De hoc uidetur casus de excess.prælato. in ca.sicut unire.ubi papa se referens ad canones antiquos dat intelligere, quòd uerbum ordinis ibi positum trahi debet ad unionem.Dicit præterea ipse Federi.ꝙ Ioan.And.hoc idem sentire uidetur in dicto ca.fi.in reportationibus suis. Nec obstat secundũ eum, ꝙ in casu c.fi.aliàs

non

non conſentiebat epiſcopus,de
cuius priuilegio ibi tractatur,hic
bene: quia talis conſenſus non
ponderatur, ut cle. ſi una.de re.
eccle.non alien.Nec obſt.quòd
epiſcopus cum ſuo capitulo hoc
poſſet. ut c. ſicut unire.& cle. ſi
una.ergo.ut cap.ſi abbatem. de
elect.lib.vj.quia Fede.negat hu
iuſmodi alienationẽ. Nam epi-
ſcopus poteſt alienare cum con
ſenſu capituli,ut in canone ſine
exceptione, & tamen ſine con-
ſenſu huiuſmodi cum authori-
tate legati non poſſet alleg. de
his, quæ fi. à ma.par.capi. c.j. &
ſufficit dare inſtantiam. j.q.j.ſi-
cut urgenti. & fauorabilior eſt
iuriſdictio epiſcopi in ſua diœ-
ceſ.quàm legati,licet legatus ſit
ordinarius. de offi.ordin.c.ij.in
clemen.alle. §. nunc tractemus.
uerſi.penult. licet Specu.de hoc
dubitet.eo.ti. §.nunc oſten.uer.
uno.plus tenet Feder.ubi ſuprà.
quòd legatus nõ poſſet alterare
collegium,nec de loco religio-
ſo facere collegiatum, & dicit,
quòd colligitur de eccle.ædific.
c.pe.Nec poſſet inuitis canoni-
cis dare licentiam plebanis per-
mutandi inuicẽ ſuas plebes col-
legiatas,quia qui nõ poteſt con
ferre,nec habet poteſtatem da-
re,ut colligitur ex not.Io.Andr.
de rerum permu.c.uno.in gloſ.
per conſtitu.cle.Ratio omnium
præmiſſorum ſecũdum eum eſt
iſta, quia ſolius principis eſt ali
quem priuare iure ſuo,uel alte-
ri præiudicare. ut dicunt iura,
quæ alleg.de religio.domi.cap.
conſtitutus.in prin.imò plus di-
cit,quòd legatus nõ poſſet ſim-
plices capellas aliis beneficiis
unire, ſi per huiuſmodi unionẽ
auferretur ius conferendi ordi-
nario loci,quia non conceditur
legato iura aliena in perpetuũ
præiudicium turbare, licet iſta
beneficia nõ collegiata uacãtia
poſſet cõferre, & in hoc ad tem
pus præiudicare.de offic.leg.di
lectus.eod.tit.cap.ij. & iij.lib.vj.
imò nec papa uniẽdo uult alteri
præiudicare,uel ius alicui aufer
re.de reli.domi.c.ij.& ibi gloſſ.
quod cap.bene facit ad prox. di
cta.fa.iura,quæ no.in ſimili con
cluſione de iure patro.nobis.in
gl.magna.in addi.Dicit etenim,
quòd qui cõtrarium dicit,uide-
licet, eccleſiam collegiatam per
legatum poſſe reduci ad capel-
lam, ut deſinat eſſe collegiũ, &
dignitas, & diminuatur cultus
diuinus.det tex.de hoc.Reperio
etiam, quòd Ioan.And.per epi-
ſcopũ,cui uniuit legatus dictam
plebem,conſultus reſpondit, ꝙ
expediebat ſibi habere confir-
mationem papæ,ex certa ſcien-
tia,dicens hoc eſſe dubium,re-
mittẽs ad Spec.in dicto §. nunc
oſtẽdendum.uer.uno. & ad no.
in c.fi.de cõfir.uti. nec aliud ibi
ponit in effectu, quid dicẽdum
uidetur. ſic diſtinguo, quia aut

loquimur de dignitate tali, cuius ordinatio legato admittitur. per decr. de liberatione. in prin. de offi. leg. lib. vj. aut de alio beneficio inferiori. Primo casu sta rem cum Fede. quòd non ualeret unio, de illo facta per legatum per superius allega. quia adempto minori, uidelicet collatiõe, fortiori ratione id quod maius est, uidetur ademptũ, uidelicet unio. quia perpetua dispositio fortior, & maior est, quàm temporalis. Et ita procedunt prox. per Fed. alleg. Aut loquimur de aliis beneficiis, quorum collatio, & dispositio potest pertinere ad legatũ. Et tunc subdistinguo, quia aut per huiusmodi unionẽ non fieret præiudiciũ, nisi beneficio, de cuius unione tractatur, & tũc procedat conclusio palatii, & dicta opinio Ioan. And. no. in Specu. tit. de lega. §. nunc ostendendũ. a super uer. uno. puta quòd potest legatus tale beneficium unire. Nec obst. quòd istud non est iurisdictiõis, quia nec est ita propriæ administrationis, quin sit authorizabilis potestatis, sicut sunt dispensationes, quæ sunt in potestate talis legati, seu beneficiorum collationes. c. j. de offic. leg. lib. vj. Aut fieret præiudiciũ alteri ecclesiæ, uel dignitati, quã beneficio uniẽdo per huiusmodi unionem, &c. & tunc dico, ꝙ in præiudicium huiusmodi talis unio non ualeret. Et est casus in c. fi. de cõfir. uti. uel inut. utpote, si per unionẽ perderet episcopus suam iurisdictionem, & alia sua iura, ut d. c. finali. Vel si ordinarius collector, uel patronus perderent iura conferendi, aut præsentandi. Ratio est, quia nec episcopus hoc posset facere. ut de offic. ordi. ad hæc. & de loca. ca. uestra. Hoc enim speciale est in principe, quòd tale præiudicium afferat, ut supradictum est, dictã subdistinctionẽ probat in ratione dictæ cle. si una. coniun cto c. fine exceptione. & c. dudũ. infrà proximè alleg. quod prox. intelligo, nisi in auferendo iure alterius ecclesiæ seruaretur forma canonis sine exceptione. & cap. dudũ. de re. eccles. non alie. libro vj. Et per ista ego, qui fui ualde dubius, sum modo Dei gratia clarissimus.

¶Legatus de latere. *Panor. in c. j. de offic. leg. tenet, & bene, quòd solum cardinales dicuntur legati de latere, maxime hodie. Adde, quòd legatus de latere ex generali potestate recipit potestatem dispensandi in omnibus casibus, in quibus dispensant episcopi, archiepiscopi, primates, & patriarchæ, & in omnibus aliis. præter reseruatos papæ. ut c. ij. de offic. leg. lib. vj. Et de his intelligitur, quòd sunt honorandi, sicut papa. Et quã plura ad hanc materiam. & de eorum potestate magna. uide Spec. tit. de offi. deleg. §. iij. & per totũ Abb.*

in

in rub. de confir. ulti. uel inutili. & Bart. in l. perhibere. uersicu. pone. ff. quod ui aut clam.

¶De offic. legati. De re. ec. non alie. Rub.

Conclusio CCCCCXIIII.

CONCLVSIO, quod in unione fienda per legatū non requiritur consensus capituli, etiā si fiat unio episcopali dignitati, quia licet episcopi potestas propter coniunctionem, quæ est inter ipsum, & capitulum suæ ecclesiæ sit arctata ad consensum, uel consilium huiusmodi requirēdum, ut de his, quæ fi. á prela. cap. nouit. & cle. si una. tamen in legato, qui cum capitulo non habet huiusmodi unionē. hoc non reperitur expressum. Aegidius.

¶Ad idem.

Conclusio CCCCCXV.

CONCLVSIO, quòd in unione fienda per legatū nō requiritur tractatus. Ratio est, quia si cōsensus, uel consilium capituli hoc casu non requiritur, ut suprà prox. ergo nec tractatus cum capitulo. quia de alio intelligi nō posset hoc casu.

¶De officio leg. Rub.

Conclusio CCCCCXVI.

CONCLVSIO, quòd legatus actum huiusmodi unionis committere potest, quia iure ordinario hoc sibi cōpetit. ar. ff. de iurisd. om. iud. l. more maiorum. cum l. sequen.

¶De offic. lega. Rub.

Conclusio CCCCCXVII.

CONCLVSIO, quod grandis attenuatio redd. dignitatis episcopalis propter guerras, est sufficiens causa dictæ unionis. per lecta, & not. de rebus eccl. non alie. dudū. lib. vj.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCCCXVIII.

CONCLVSIO, quòd si prælatus unius ecclesiæ rei ad eandem ecclesiam pertinen. prælato alterius ecclesiæ per suum prædecessorem locatæ, petit fructus pro tribus annis primò præcedentibus, tanquam de eis spoliatus, & nihilo minus ratione pēsionis de quinque annis non solutæ petit declarari illum conductorem cecidisse in commissum, & cecidisse à iure suo, tanquam contrarius repellendus est in totū, quia in hoc, quod petit dictos fructus, cōtractū inficit. Et in hoc, quod dicit illum cecidisse, cōtractum supponit. l. Titio. usufructus. ff. de condi. & demonst.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCCCXIX.

QVOD duo diuersa probationū genera nō possunt cōiungi, ut minus plene plenariam probationem inducāt. ar. ff. de excusa. tu. l. spadonem. §. qui unam. & maximè, si ad diuersos fines tēdūt,

puta unū ad probandum unum obiectū:aliud uero ad probandum aliud obiectum, quia separatorum separata est ratio.ff. de calum. multo melius probatur. ff.de rei uen. in uēditionibus.§. itē quæcunque.uer.non idem.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCCCXX.

CONCLVSIO, quòd si appellatio beneficialis legitimè deuoluta causam semel
a deuoluat ad apostolicā sedem,[a] desertio superueniens non potest tollere deuolutionem antedictam. Primo, quia appellatio in causa beneficiali non interponitur solum,ut reparetur grauamen,imo etiam principaliter ut causa ad curiam deuoluatur, secundū dominum Francis.Item quia intimatio hanc deuolutionem principaliter inducit,secundum dominū Nico.Addo,quia, licet quòd effectus requirēs continuam assistentiam causæ cesset causa cessante. de episco. & cle,l,generaliter,de in integ.resti.mili.l,fi.secus tamen de effectu,cuius perfecta productio est momentanea,& qui non requirit causæ continuā assistentiam, Ideo mortuo legato non moritur eius cōstitutio, de offi.leg.c, fi.sicut moriente patre,non igitur moritur filius. Exemplum in casu nostræ materiæ:deserta appellatione deseruntur effectus ipsius appellationis requirē.continuam assistentiam ipsius appellationis,tanquam causę,sicut est suspensio effectus ipsius sententiæ,ut l.furti.in prin.ff.de his qui no.infa.Et idem tenet palatium de attentatorū reuocatione ex priuilegio ipsius appellationis.quia huiusmodi priuilegium requirit continuam assistentiam appellationis eiusdem tanquam causæ.Secus uerò, ubi effectus in totali suo esse statim & momētaneè, ac perfecte producerentur ,ita quòd per eius persistentiā non requiret continuam assistentiā appellationis, tanquam causæ, ut est in facto actus requirens liberā iurisdictionem, sicut in facto excommunicationis, Casus est de senten,excommu,licet.in vj.Modo ad propositū, deuolutio est effectus momentaneę & perfectæ productionis,igitur sortitur. Secundò cōfirmatur,quia ius quęsitum appellato secundū huiusmodi quo ad huiusmodi deuolutionem, per negligentiam appellantis auelli non debet.ut de elect.ab eo.& de elect.ab eo.lib. vj.& cle. cōstitutionem.regula. non debet. C. de inoffi. testa. si quis in suo.Et not,per docto.& Cy.C.de appella.per hanc.in vj. quæstione. Et tamen per appellatio. & intimationem hoc ius deuolutū,est quæsitum appellato,ergo &c.Non obst.cle.si appellat

pellationem. ubi patet etiam, quòd etiã appellato prosequen. non ideo minus sententia transiit in rem iudicatam. quia hoc non uidetur tangere præiudicium appellantis, sed potius fauorem. Tamen quia aliqui dicere uolunt, quòd etiam confirmari potest. per no. ff. de appel. l. si expressum. Tertiò confirmatur hoc, quia licet hæc deuolutio concernat articulum grauaminis, quo ad eius deuolutionẽ, a per modum appellationis, tamen concernit etiam principaliter negotium principale, quod non deseritur ita faciliter. operetur ergo desertio circa id, ꝙ respicit. Quartò confirmatur, quia res, quæ iam peruenit ad suum completum esse, ex causa superueniente non retractatur. regula. factum legitimè. cũ concor. & ff. de serui. urb. præ. §. fin. modò effectus deuolutionis iam peruenit ad suum perfectum esse ante desertionẽ. Quintò confirmatur, quia non appellatio, non intimatio, sed l. scripta, puta c. statuimus. licet appellatione & intimatione præcedentibus tanquam profanis secundum omnes hoc inducunt. ar. dictæ l. nunquam moritur.

a ¶ Ad apostolicam sedem. *Adde, quòd appellationi ad apostolicam sedem est ab omnibus deferendum, & non deferens punitur. ij. quæst. vij. decreto. & cap. quoties episcopi. & processus post appellationem factus eneruatur. eo c. quoties.*

¶ De iudiciis. Rub.

Conclusio CCCCCXXI.

CONCLVSIO, quòd etiam post annum cum dimidio à tempore dictę deuolutionis computandum, potest in curia in dicta causa procedi per audiẽtiam absque hoc, quòd fuit citatio alia, uel intimatio[a] ad partes. Ratio est, quia in causa deuoluta ad curiã modus citandi est per audientiam, & hoc scit totus uniuersus orbis. Igitur cũ hoc potuerit præuidere pars, sibi imputatur, quia nõ fecit alterum de duobus, uel quia statim nõ fuit suam appellationẽ prosecuta, uel quòd nõ misit ad custodiendam audientiam contradictarum cum sufficienti mãdato. Imputatur enim ei, qui præuidere potuit, ut l. si domum. ff. mandati. c. concertationi. de appellat. lib. vj. Primò, quia non loquitur de desertione appellationis extra iud. sed de tempore appellandi. Secundò esto, quòd fateor huiusmodi ibi desertioni locum fore, tamẽ hoc est, quo ad partis præiudiciũ concernens grauaminis reuocationem, non quo ad effectum deuolutionis; quam dicta desertio non concernit, ut proximè dictum est. Nec ob. quod notat Comp. de elect. statuimus.

ib.vj..tẽpora, de quibus loqui-tur c.statuimus.ita currere appellato, sicut appellanti,& seruanda fore per utrunque, quia illa tempora non concernunt tempus,quo procedi debet,sed concernunt tempus,in quo procedi non debet,&c.Nec obstat,quòd potuit appellans ignorare processum fieri posse post desertionem, tamen quia si errauit in facto,sibi imputatur,& præuidere potuit,ut dixi,si in iure ignorantia non est probabilis. igitur, &c.Aegidius.

¶Intimatio. *Quomodo debet intimari appellatio aduersario, nota.in cle. de elect c.causam. Et si quis intimat appellationem alieno nomine, tenetur facere fidem de mandato, aliàs non ualet.not.per Archi.in distinct.si quis.*

¶De testibus. Rub.

Conclusio CCCCCXXII.

CONCLVSIO, quòd si pars, cui fuit semel decreta, uel expedita remisßio, producit testes in partibus, sed propter factũ partis fuit impedita citationem exequi contra partem,& test.contra producentem deposuerunt, non est danda alia remisßio pro eisdem testibus,quia præsumeretur,quod idem deponerent sicut ante.

¶De officio iudi. Rub.

Conclusio CCCCCXXIII.

CONCLVSIO, quòd si auditor primæ instãtiæ nõ pronuntiauit secũdum petitionem rei, sed secundum petitionem actoris, & male,& secũdus auditor secundę instantiæ repetiit pronuntiandũ esse pro reo, & contra actorem,hoc debet facere,licet reus petitionẽ primæ instantiæ non repetierit, quia duo facere debet. Primũ corrigere maleficiũ per primũ.Secundò facere, quod primus facere debuit,quia nõ sufficit abstinere à malo, nisi fiat, quod bonũ est. de no.fo.si.in fi.in feu.coll.iiij.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CCCCCXXIIII.

CONCLVSIO,ꝙ in omni prima instãtia, in qua procurator omnes terminos seruauit, taxandum est pro procuratore pretiũ xv.flor. quia ita habet l.ff.ex quibus.l.prospexit.licet quãdoq; causa sit leuis, quia si grauißima esset,nõ plus haberet.ff.de iure.l.eũ qui.Aeg.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCCCXXV.

CONCLVSIO,ꝙ commißio procedendi sola facti ueritate inspecta,&c.in omni causa impetrata parte absente ualet,etiã non facta mentione de partis absentia, quia hoc præuideri potuerat,cum sit de pertinẽtiis causæ,& quia faciliter, & sæpe obtinetur. Item, quia citatus est absens ad omnes actus,& per audiẽtiam ad istum ad dicendum contra.Et Nic.dicit,

cit, quòd negari nõ potest, quin commissio ualeat ipso iure.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio CCCCCXXVI.

CONCLVSIO, quòd ui gore huiusmodi commissionis primo auditori in prima instantia directæ secũdus auditor in secũda instantia procedere põt. Primò, quia fit causæ ista commissio, quæ durat in secunda instãtia procedere potest primo: secũdo quia non debet esse arctior ꝓcessus secũdæ instantiæ, quàm primę, seu causæ appellationis, q̃ principalis.

¶De rescriptis. Rub.

Cõclusio CCCCCXXVII.

CONCLVSIO, quòd habens gratiam ab Vrbano, ante mortẽ eius constituit procuratores ad prosequẽdam gratiam, & acceptandum prouisionem, & possessionẽ recipiendam, & superueniente domino Gregorio, & post eius reuocatoriam dictus procurator acceptat uicariam curatã, & eius possessionẽ nanciscitur collatione facta, & quòd hoc facto dictus cõstituẽs impetrat à Gregorio aliã gratiam de pręmissis mentione non facta, nec apparet, ꝙ præmissa ad eius notitiã peruenissent, sed post impetratã gratiam per sex mẽses ipse impetrãs narrans suam possessionẽ dictæ curiæ per dictũ suum procuratorẽ eius nomine fuisse continuatã, usque tunc eam intrat, & administrat sicut uicarius, non ideo inficitur dicta gratia per modũ surreptionis. per lecta & not. in c. gratia. de rescript. lib. vj. Nec obst. narratio. s̃. proxi. quia potuit esse, ꝙ ideo dixit suam possessionem per dictũ suum procuratorem de illo tempore continuatam fuisse, quia tunc reuocatoriam ignorabat.

¶De fide instrumen. Rub.

Cõclusio CCCCCXXVIII.

CONCLVSIO, ꝙ instrumentũ, quo cauetur impetrantẽ narrasse uacare beneficiũ, & cadere sub gratia sua, & illud acceptasse, non probat gratiæ consumptionẽ, nisi probetur, ꝙ infra tẽpus acceptauerit, quia obiectus est, in quo prę sumptio non sufficit. per not. Innoc. in c. super his. licet domi nus Nico. & Franc. cõtra, & ego cum eis. Aegidius.

¶Vt lite pendente. Rub.

Conclusio CCCCCXXIX.

SI Titius commendator sancti Antonii Vieñ. cõtra Mæuium alterũ cõmendatorẽ eiusdem ordinis super quibusdã iuribus spectantibus ad præceptoriam Titii possess. per Mæuiũ, & præceptoriã Mæuii ex causa cuiusdã arrendationis corã auditore contenditur, & moriatur Mæuius, & eius loco, quo ad pręceptoriam Seius surrogatur, & admittitur ad causæ prosecutionem,

tionem, & post hoc in causa inhibitio. per auditorem obtinet Seius à papa mandari, se induci in possessionem dictorũ iuriũ, & inducitur, non reuocatur per modum attentati mandatum, & inductio proximè dicta: tum a quia iniusta fuit inductio cum præceptoria possessionem nunquam amiserit: tum quia nihil fit in præiudicium litis, cum super possessione illorum iurium non litigetur. fa. not. ff. quòd ap pel. pen. nihil innouatur. l. j. in prin. per doct. secundum Franc.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCCCCXXX.

DOMINVS nouos constituendo procuratores, primos reuocare uidetur, etiam si secundo constituti onus procurationis non acceptant. no. glo. Ioan. And. in c. si duo. de procu. lib. vj. in glo. ij. & no. idem Arch. fa. in ar. ff. de adi. leg. l. & si trãsferan. & l. legatum ij. §. j.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCCCCXXXI.

LICET procurator factus dominus litis in prima instantia per litiscontesta. nõ possit reuocari inuitus sine causa, secus tamen est in secunda instantia, nisi in ea fuerit lis contesta. uel actũ fecerit, qui in sententiis loco lit. contest. habetur. Ratio est, quia licet dominus litis efficiatur procurator per cõtestationẽ, hoc intelligitur quo ad instantiam, non quo ad causam. Modo licet sit eadem causa diuersæ tamẽ instantię. tamen aliqui domini fuerunt contra.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCCXXXII.

SI prouisus [a] per ordinarium dubitans, quòd ille per quem uenit fuerit subcollector, impetrat confirmationem in forma perinde ualere, ac si non fuisset subcollector, & postmodũ cum per apostolicum impetrantem trahitur in causam, ipse ordinarius confirmatus dat simpliciter de huiusmodi subcollectoria. materia huiusmodi est de iure suo & non obiectiua. quia facit ad gratiam dictæ confirmationis, quæ alias effectũ non habet, & quæ tunc prouisionẽ operatur, quam canonizare interest potissimè, si cõfirmatus in conscientia sua hoc credit. Simile, quia impetrans gratiam, quòd si per euentum litis neutrum litigantium constiterit ius habere, sibi prouideatur, dat obiectus, ut tenet palatium: & tamẽ casus similis uidetur: igitur &c. Dominus Gal. & ego cõtra. Idem Reuerendissimus pater dominus Cardinalis sancti Eustachii, & dominus Nicol. ab initio idem. Sed per rationẽ ultimò tactam in ultimis consiliis dubitauit, & ultimò licet sine motiuo in dubitatione perstitit sequẽdo partem maiorem, nescio qualiter.

Ratio,

Ratio,quia deductio huius materiæ,non esset necessaria deducenti,si aduersarium non haberet.igitur est obiectiua.patet cõsequentia per regulam, quam palatium in hac materia tenet. probatur primum, quia si fuerit subcollector,siue non,sibi adiudicari deberet: quia si non ualuit collatio ordinaria,& sic ualuit confirmatio: igitur frustra expectaretur euentus probationis huiusmodi.ff.ad Velle.l.aliquando. C. de proba.l.ad probationem.& l.neque naturales. Secundo quia materiæ deductio non est necessaria ad fundandum ius deductionis, cum sine illa fundetur,ut dixi, sed bene facit aduersarium repellendum:ergo præsumitur,quòd data fuit solum ad repellendum:& si admittitur ad dictũ effectum solum admitti uidetur. Primum patet ex dictis.Illatio patet,quia de quolibet actum faciente prę sumitur, quòd facere intendat ad finem illum:ad quem ualere potest, & non alias.ff.de leg.j.si quando.ff.ad municipa.l.j. in fi. c.si papa.& c. abbate. cum simi. ergo clarè patet, quòd hoc casu immittit in alium,iuxta l.Proculus.ff.de damn.infect.ff.si seruitus uendi.l.sicuti. §.Aristo.fa.ff. de aqua plu.arcen. l. j. §. idem aiunt.& §. denique.de leg.præstan.l.uirilis. §.ij.ff.de Carbo.l. iij.§.si duo.Et per hoc cessat ratio domini reuerendi patris, & maximæ scientiæ uiri Ioan. de Amelia, olim auditor. nunc archiepisco.Corsiẽ. Dicebat enim hoc casu referre, an daretur dictus articulus in euentum,an uerò simpliciter,ut primò casu censeretur obiectiuus, secũdo non. Dico enim secundo casu idem, quia licet simpliciter detur, prę sumitur tamen,quòd detur propter aduersarium repellendum. quia aliter datione non esset opus, cum ad ueritatem disiunctiuæ sufficiat quãcunque partem esse uerã. Tertiò hoc probo sic,quia aut ponderamus solum ordinariam prouisionẽ prę cedentem, aut consideramus solum confirmationem sequentem, aut consideramus utrunque coniunctim. Si primò non potest negari,quin sit obiectus, ad quem tamen non admitteretur talis,nisi admitteretur ratione possessionis defendendę. ut de se patet. Secundò casu probo esse idem.quia talis confirmatio casu quo potest sortiri effectum,ęquiparatur prouisioni papali factę cũ clausula:etiam si subcollector,&c.modo in tali cẽseretur obiectus.Tenet enim palatiũ, quòd secundus in data habet clausulam, etiam si sit dignitas,uel curam habeat animarum,& primus non habeat hanc clausulam, & secundus de dignitate, uel cura deducat, obiectus est,

est,& ita fuit seruatum cōtra me de tempore d.Io. Rober. & dominorum sancti Eustachii,sancti Angeli,.& de Benehino Romæ in palatio, Anno lxxvij. Tertio casu idem , quia medium debet sapere naturam extremorum,& uidetur eadem, & fortior ratio. l.præmissa.Sed caue,& aduerte, & nota, ut dissoluatur ultima ratio per dominum Nicolaū subtilissimè in contrarium facta de gratia, quod si per euētum, &c. quia facio magnam differentiā, utrum timēs titulum suum prætensum non ualere,impetret ad audi. causæ mandatum de prouidendo sub collatione aliqua, cuius exislētia inficeret dictum titulum primū: an uero aliquis timens de suo titulo,ut præfertur,impetret primò à papa confirmationem sub forma : perinde ualere, per quam uult papa, quòd etiam si constet de certo impedimento, de quo timetur, quòd aliàs titulo primo obstaret, quòd nihilominus ualeat à data confirmationis titulus primus.Nam primo casu,si talis impetrans petat ab auditore prouisionem sibi fieri secūdum formam prædicti mandati,& ad dictam nouam prouisionem obtinendam,deducit existentiam dictæ conditionis,huiusmodi deductio satis potest dici de iure ipsius deducētis.Ratio est,quia cum timeat suam prouisionem primam non ualere, & ideo nouam prouisionem petat negari non potest,quin noua prouisio fienda sit sibi necessaria, & de iure suo. Igitur non mirum, si omnia,sine quibus noua prouisio haberi non potest, etiam de iure suo censeantur,quia idē est iudicium de uia, & de termino, de spon.oratio. Item quia negari non potest,quando existentia conditionis sit de esse actus conditionis ualidæ. ff. de uerborum significationib.l.cedere diem.ff.de conditio.institu.l.si ita quis hæreditatem.Modo sic est in mandato , quòd si per euentum lit. constiterit auditori neutri ius cōpetere, prouideat impetrāti, uigore cuius impetrationis asserens ius neutri competere petit prouisionem nouam sibi fieri, & procedit saltem clarissime, ubi constat ex actis, alias de non iure suo:quia tunc, sicut quodlibet aliud mandatum de prouidēdo diceretur de iure suo, ita istud: igitur,&c.Secūdo casu dico secus,ꝙ deductio materiæ existētiæ talis cōditiōis est obiectiua, ut in casu nostro,de quo agitur. qa aut talis ordinarius cōfirmatus per modū prędictū petit declarari simpliciter prouisionem sibi factā fuisse, & esse canonicā, aut petit pronūtiari dictā ꝓuisionē fuisse & esse canonicā à tempore confirmationis, & nō ante,

ante, aut petit copulatiuè,& simpliciter collationem ordinariã, & confirmationem fuisse canonicã. In primo casu apparet clare, quòd deductio dictæ existentiæ conditionis, est obiectiua: quia cum ad effectum pronuntiationis sufficiat probare dictam prouisionem esse canonicam, & etiam aliquo tempore fuisse, nec requiratur modus agendi, probationem pro omni tempore iam præterito deducere materiam, per quam appareat prouisionẽ prædictam certo tempore fuisse canonicam, uidelicet impetratæ tẽpore confirmationis,& certo tẽpore non fuisse canonicam, uidelicet tempore confirmationis præcedentis, & facit ad fundationem iuris sui, tamẽ siue sit, siue non sit sufficiat, & resultat idem effectus ad effectũ dictæ prouisionis obtinendæ. In secundo casu obiectus adhuc clarior est. Simile ponit Ioan. Andræ. in addit. suis in prima parte Specu. tit. de teste. §. sequitur additio, quę incipit: & sciendum est. Ibi, nunc uidẽdum de articulis, quos causidici impugnationes appellãt. Dicit enim, quòd si prouisus calend. Aprilis contra prouisum calend. Martii dat articulum, in quo deducit uacationẽ de tempore sequen. calend. Martii, articulus est impugnatiuus, quia cum sibi sufficeret in genere sine tali tẽporis limitatione deducere huiusmodi uacationem, si aduersarium non haberet, & quo ad fundandum ius suum, satis uidetur, quod hanc temporis limitationẽ ipse deducit ad hunc finem solum, & duntaxat, ut immittat in aduersarium, & eum excludat, quia secundum eum nedum articulus est impugnatiuus, cum per se solum consideratus impugnat aduersariũ, imò etiam cum adiunctus cum alio hanc impugnationem inducit aliàs. ff. de aqua pluui. arcen. l. si autem plures. & de flu. l. penult. In tertio casu dico, quia aut quantum tangit dictam confirmationem, petit tantum illam pronuntiari canonicam: aut etiã petit illam suum sortiri effectũ. Primo casu idem, quod supra. Ratio est, quia ad hoc, quòd dicta confirmatio sit canonica, nõ est necessaria existentia dictæ conditionis, quia etiam si conditio non sit uera, canonica est confirmatio, & non operatur, nisi abundantiorem cautelam, & exclusionẽ titubationis præsertim conscientiæ. Aut petit etiam pronuntiari, quòd dicta confirmatio suum debitum sortiatur effectũ. Et tunc dico, quòd quia ista pronũtiatio nõ est necessaria, quo ad huiusmodi beneficiũ, & canonicatũ, & suũ titulum in eo obtinendũ, sed sufficit, ꝙ pronũtietur prouisionem fuisse,

fuisse, & esse canonicam. Præsumendum est, quia ista petitio est impugnatiua, sicut illa, qua peteretur pronunciari prouisionem aduersarii non ualere per rationes, de quibus supra, & per consequens omnia, quę ad eam tenderent, & impugnatiua censerētur ex idētitate rationis. Quarto casu idem dico, quia non refert, an sub uerbo breui plura copulatiuè, an uero per diuersas orationes explicare huiusmodi plura, ut probant etiam iura. Modo ista petitio includit duo. Primo, quòd collatio ordinaria ante confirmationem nō ualuerit. Secundò, quòd post confirmationem ualuerit. Modo quo ad primum c. immittit in alienum, ergo responsio patet ex dictis. Quod autem prædicta duo includit, quia aliter conditio confirmationis non esset uera, nec ipsa confirmatio per cōsequens posset sortiri suum principalem effectum, temporis incompetentia me allegare non sinit. Vide, quòd dicta distinctio quadrimēbris supponit, quod dicta confirmatio non inducat nouam a prouisionem, sed facit ualere à tempore datæ suæ collationem ordinariam, quæ anteà non ualebat, sicut econtrà not. in cle. una, de re. eccle. super uer. infectis, & actis. quia uerba dictæ confirmationis clarè hoc habent. patens est igitur ratio differentiæ inter casum, in quo arguebat Nico. ad casum nostrū, quia in primo petitur ab auditore noua prouisio, quam etiam petere, & habere expediret, si aduersarius non ueniret ad casum. In secundo non petitur, nisi antiqua prouisio canonizari, & in primo casu non potest obtineri dicta prouisio noua, nisi doceatur de non iure aduersarii. Sed in secundo potest obtineri dicta prouisio canonizari, etiam si de subcollectoria nō doceatur. igitur, &c. Fateor tamen, quia si non produceretur confirmatio in casu nostro, & confiteretur dans de subcollectoria subcollectoriam, nisi aduersarius impugnaret confirmationem date de confirmatione, esset de iure suo, sed non admitteretur ad probandum per testes, ideo nihil ad factum. Item quia aduersarius semper dictam confirmationem impugnaret, igitur per no. de confes. cap. j. lib. vj. fortius procederent supradicta, si solum peteret se absolui ab impetitione.

¶ Si prouisus. *De prouisione beneficiorum ecclesiasticorū, uide Archi. extrà, de præben. cum nullus. de elec. c. j. lib. vj. Et per Compost. extra, de rescrip. c. capitulum sanctæ crucis.*

¶ De præbendis. Rub.

Concl. CCCCCXXXIII.

SVPPOSITO, quòd Petrus impetrans prætendens se ius

se ius habere ex persona Titii, & Titiū ius habuisse ex persona Guil. uigore gratiæ urbani, & acceptationis, & prouisionis inde secutarum, petit pronunciari acceptationem, & prouisionem sibi factam de beneficio huiusmodi, ut uacañ. per mortem Titii uigore gratię suæ Greg. & Ioannes, qui impetrauit à papa illud beneficium, tanquàm uacans ex persona Guil. ne producat acceptationem Titii factam post reuocatoriam domini Grego. licet obiectus de non iure Titii contra P. forte de iuris rigore non sit plene probatus. tamen ius Titii actoris ipsius Petri ita reuocatur in dubium, quòd Ioannes, qui a alias non haberet apertè, & clarè probare Titium habuisse ius, nunc clarius probare habeat, adeo quòd nisi doceat de alia acceptatione, Ioan. absoluetur ab impetitione sua, imò sibi adiudicabitur beneficium, & alle.fortius ius. ar. C.de edic. Adri. tol.l.iij.

¶De priuilegiis. Rub.
Concl. CCCCCXXXIIII.

SI PAPA facit gratiam uni ecclesiæ in præiudicium alterius, non obstañ. quibuscunque sententiis, non per hoc uidetur sublata sententia lata de expresso consensu papæ: quia aliud est sententia talis, sicut dicimus de pacto. cap. j. de pact. lib. vj. & ita not. gloss. dudum. de sepultu. in fi.

¶De probationibus. Rub.
Concl. CCCCCXXXV.

DICTVS processus probandus est per scripturam, & ideo, quòd ad eum probandum non debet dari remissio secūdum stylum nostrum, quod intellige, si pars citata est, ut ueniat cum actis, & monumentis ab homine, uel forte per appellationem à iure. Alias secus. de procura. dilectus. cum si.

¶De resti. spoliatorū. Rub.
Conclusio CCCCCXXXVI.

IN POSSESSORIO petitorio iam suspenso a in causa beneficiali, cum ordi. papalem papalis reseruatio produci potest. Ratio est, quia decretum inficit nedum titulū, imò etiam possessionem secūdum omnes. Simile de renuntiatione de restitu. spolia. accepta. Plus dicit dominus Nico. quo ad effectum absoluendi, licet nō quo ad effectum adiudicandi de omni alia probatione per literas, quæ non requirit discussionem, quia per eam constaret de non iure. Sed non sum cum eo, quia obstante suspensione fidem non facerent, cum iurisdictio, & iudicium totum quo ad petitorium sit in suspenso.

a ¶ Iam suspenso. *Suspenso, id est, pend*

pendente.ff ad Sylla.l.propter.

¶De resti.spoliatorū. Rub.

Concl. CCCCCXXXVII.

IN CAVSA beneficiali non potest una pars pro eo suspendere petitorium, quòd spoliatum se dicit de una domo pertinēte ad beneficium, de quo agitur: quia illa est alia causa non commissa, & prophana, cuius etiam si commissa esset processus non debet aliam causam beneficialem impedire. per not. Dy. de re. iu. nullus pluribus. in materia cumulationum.

¶De fide instru. Rub.

Concl. CCCCCXXXVIII.

a ACTA[a] habita in causa beneficiali per appellationē deuoluta contra principalem faciunt fidem, etiam contra illos, quòrum interest, qui sciuerunt causam, etiam si sint tales, quorum interest, longe tamen post appellationē incepit, quia statim cum interfuit eorum, si sciebat causam agi, potuerit uenire ad causam. de re iudi. cum super. cum ibi nota:is per Inno.

a ¶Acta. *Qualiter intelligantur hæc uerba: acta: facta: gesta, colligitur ex glo.ff.de cura.bo.dan.l.de curato re.de offi.procur.casa.l.j.in princ.ff. eo.l. Labeo. Et an sit differentia inter acta, & gesta, uide do. Iaf. in l.ij. C.de edendo. Adde etiam, quod acta faciunt notorium secundum Innoc. in c.ex insinuatione. & ibi canonista.de appel. & est glo.in c.significauerunt.de testibus.*

¶De iudiciis. Rub.

Concl. CCCCCXXXIX.

LICET CITATIO originalis per edictū non fuerit affixa in locis, in quibus mandatur affigi, sed solum in huiusmodi locis affixa fuerunt transsumpta publica dictæ citationis, si tamen pars citata misit procuratorem cum procuratorio ad causam istam specialiter in eo designatam, & sub data sequen. dictam executionem, & præcedentem processum agitatum uigore executionis antedictæ, & procurator non comparuit, nisi in conclusione, nihilominus ualet processus ante sui comparitionem agitatus, quia uerisimile est, quòd sciuerit citationem, & tenuerit se pro citato, potuit enim legitimus eius procurator uidisse in curia originalem citationem. Facit maximè, si non impugnetur processus, secundum do. Nicô.

¶De fide instru. Rub.

Conclusio CCCCCXL.

SI PARS non opponit contra instrumentum notarii imperialis, standum est ei. Nec iudex debet requirere probationem notariatus literæ, & signi, postquàm pars non opponit, nec excipit.

¶De cōsti. De sen. excō. Rub.

Conclusio CCCCCXLI.

IGNORANS constitutionem publicam, licet improbabiliter sententia excommunicationis lata per illam constitutionem ipso facto, quo ad deum non ligatur, dummodo id quod facit, non sit aliàs nimis malũ, & maximè, si peccare non credit, ut si auditor, uel notarius uidens literam remissionis nõ bul latam loqui in aliquo contra aliqua acta, in margine literæ scribit illud, quod habetur in actis, non recordatus, ignorans de cõstitutione audientiæ contradicta rum contra taliter facien. excommunicationẽ ipso iure promulgañ. eò, quòd excommunicatio requirit dolum. xj. q. iij. nemo episcoporum. nec aliter potest infligi per statutum, quia aliter esset eo casu iniustum contra c. erit autem lex. iiij. Dy. & de consue. & præscrip. c. fi. C. quę sit lon. consue. l. ij. probatur de sen. excom. c. j. & c. mulieres. iuncto c. si quis suadente. xvij. q. iij. cum ecclesia iudicaret eum excommunicatum, quia talem ignorantiã non exaudiret. xvj. dis. quod dici a tis. depo. c. qui ma. accu. po. cum in tua. cum concordã. Ideo opus est absolutione saltem ad cautelam, &c. Addit tamen do. Nico. quòd si talis non petat se absolui cum diligentia, ligari incipit, quo ad deum: sicut dicimus in sententia lata ab homine, quia tunc ligat cum contemnitur. Sed d. Fran. contra, & ego cum d. F. Ratio est quia si scit se non ligatum, ergo scit se absolui non posse. ergo scit, quòd non tenetur petere id, quod sibi fieri non potest, puta absolutionem; ergo non petendo non contemnit. Secundo non peccat, ergo non ligatur, secus est in sententia lata ab homine, quia illa quis ligatur re quo ad ecclesiã. Sed dices ita, hic certe non bene tunc diceres, quòd statutum quo ad ecclesiam non ligauit non contemnentem, quia sic esset iniustum. probat. c. ij. de constit. lib. vj. licet bene habeat iudex, quòd ligat illum, qui non probat se probabiliter ignorasse, quia aliam ignorantiam non exaudit, ut dixit. fa. bene not. per Paul. in procemio. in Clemen. super uerbo. de cætero. circa prin. & ff. de decre. ab or di. fa. l. fi.

¶De accusationibus. Rub.

Conclusio CCCCCXLII.

CONTRA mandantem delictum fieri[a] oritur actio ex ipso delicto propter mandatum præcedens, non ex ipso mandato, & hoc tenet glo. ff. de seruo corru. l. j. §. suadente. ff. de furt. l. si quis uxori. §. nec uerbis. & qui seruo. §. primo. eodem titul. ubi apparet, quòd non tenetur mandans, nisi postquàm factum est delictum. ideo

ideo reuocatio superueniens, &c.impedit pœnam.not. de hoc de senten. excommunica. eum qui.libr.vj. in gloss. Ioan.Andr. Ideo tenet Barto.de iniur.l.non solum. §. si mandato meo. ex quo concludit Bartol. quòd in accusatione debent describi locus,& tempus commissi maleficii, non locus, & tempus facti mandati,& probatur secundum eum.ff.ui bono.rap.l.j.§.hoc autem edicto.& l.si ut proponis.ff. de fid.instru.In primo, uidelicet quòd designari debeant locus, & tempus commissi delicti, sto cum eo.Sed in secundo, uidelicet quòd non sit de tempore, & loco facti mandati,puto contrarium,quia nedum principalis articulus censetur esse impugnatiuus,imò & omnes facien.ad illud, maximè sine quibus alias principalis materia non concluderet.Not.Ioan.Andr. in titu.de teste.prima parte.Specu.ubi tractat de articulis impugnatiuis. Modo delictum non sufficeret, igitur quoniam magis operatur, uel tantum mandatum, sicut delictum,quia omni casu mandans ex mandato delinquit,etiā delicto aliter non secuto,& tamen delicto secuto non mandans nunquàm delinquit, imò ipsum mandatū opere subsecuto principaliter est illud,quod obligat ipsum mandantē.ergo fortiori ra[illegible]ne mandatū requirit fortiorē specificationē,quàm delictum,ex eodem dicto cōcludunt alii,quòd statutum infligēs delinquēti pœnam ipso iure omni casu, intelligitur etiam de mandato,licet de illo nō faciat mentionem,quia nō ex mandato, sed ex delicto oritur actio contra mandātem,quod intelligunt quidam uerum, ubi statutum est scriptum in rem, puta quia uult clerici percussionem puniri pœna excommunicationis. sic intelligitur c. si quis suadente. iuncto c. mulieres.& cum quis alleg. probat secūdum eos hæc uerba. ff. ad l. Iul. de adult.secus tamen secundū eos, si statutum est in personam,quia tunc mādans nō includitur,nisi ex interpretatione.alle.C.de ui. & ui ar.l.j.§.deiecisse. ff. prout hanc distinctionem uidetur posuisse Ia.de Are.& recitasse Bar. ff.ad.l.Iul. de adul. l.hæc uerba. Modo ad pœnas,quæ infliguntur ipso iure, non uidetur esse locus huiusmodi interpretationibus in statutis,ar.regulæ, quæ à iure, & regulæ, quæ in pœnis. & regula, odia. cum ibi no. per Ioan.And.in q.fa. c. non solum. & c.constitutionem. de re.lib.vj. simul iuncta. Sed dubito, quia c. si quis suadente. loquitur in persona.Sed diceret quis, quòd c.cum quis. & c. mulieres. sunt quædam extensiones,quod non bene uideo.Ideo dubito satis,& uel

uellem declarari.

a ¶ Mandantem delictum fieri. *Et an mandans delictum fieri includatur sub dispositione iuris; uel statuti punientis eum, qui fecerit tale delictum: Vide Panor. in c. mulieres. de sen. excommu. adde ad materiam, quæ notat plene, & subtiliter Bald. in l. non ideo minus. C. de accusa.*

¶ De offic. legati.
Rubrica.

Conclusio DXLIII.

CONCLVSIO, q mandatum factum per legatum de prouidendo certæ personæ de certo beneficio tūc uacante, moriēte legato ante mandati execut. ipso iure expirat, per cap. pręsenti. de offic. lega. lib. vj. melius in ratione cap. si cui nulla. ij. responso. de præben. lib. vj. in nouella. cum ibi notatis per Ioan. Andr. in dissolutione ad cap. si super gratia. de rescript. in sexto Idem in alio habente certam potestatem beneficia certa authoritate apostolica conferendi re integra moriente.

¶ De præbendis.
Rubrica.

Conclusio DXLIIII.

SVPPOSITO casu præcedenti, si ille, qui obtinuit mādatum à uicario domini Papæ, habente potestatem conferendi beneficia deuoluta certæ taxæ de certo beneficio, quod dicebatur esse infra taxam eidem uice illius per alium conferendum, mandante mortuo re integra, narrat papæ prædicta, saluo quòd de taxa mentionem non facit, & papa mandat aliis executoribus, quòd si per euentum litis, quam ille narrans habet cum alio, constiterit neutrū ius habere, prouideant isti, si dicta narrata sint falsa, uel si per alium modum uacet, quàm expressum mandatum est surreptitium. Idem tenui de taciturnitate taxæ, sed non placuit dominis. probabam sic, quia falsa narratio in his, quæ mouere potuerunt papam ad facilius concedendum reddit gratiam surreptitiam. ut de elect. dudum Ro. in fi. & de præben. dudum. lib. vj. de offic. deleg. cap. ij. Modo hic fecit papæ dictus impetrans talem narrationem, per quám, si uera esset, dedit papæ intelligi, quòd si non fuisset mortuus dictus uicarius, qui sibi prouideri mandauit uigore dicti mandati, sibi debuisset prouideri. dixit enim illud beneficium tunc uacere, & tātum uacasse, quòd eius collatio erat ad sedem apostolicam deuoluta, & quòd dictus uicarius habebat potestatē conferendi talia beneficia sic uacantia, quorum collatio esset ad sedem apostolicam deuoluta, & quòd ille uicarius ita, ut prædicitur, sibi prouideri mandari mandauit. Ex quo sequitur, quòd si mortuus non fuisset

ille uicarius, si mandans executor ad prouidĕdum per eum deputatus, ille prouidere debuisset, & per consequens narrasse uidetur, ꝙ sola mors dicti uicarii fuit in causa, ꝙ dictum mãdatum fuit extinctum. Et ideo papa uolẽs isti casui prouidere, uidelicet ne casus fortuitus mortis dicti uicarij obsit isti, prout ad ueritatem impetranti apostolico non obesset. de rescript. si super.libr. vj. dedit sibi alios executores cum mandato simili. Primo ergo apparet, quòd prouocatus fuit papa propter dicta narrata ad facilius concedendum. Nam non est omnino falsum, quòd non careat primordio ueritatis. l. cum filius. §. hæres meus. ff. de lega. iij. Multum ergo conferunt reliquiæ facti præteriti. ut not. Dyn. de regu. iur. c. decet priuilegium. libr. vj. per l. ff. de decurio. l. unius. §. seruus. & l. ulti. eod. titu. & per l. ij. & iij. ff. rerum amot. potissimè, quia ualde æquum est succurrere illi, qui per casum sine culpa sua contingentem, alias ius suum perditurus esset, ut regula, sine culpa. cum concor. & l. iuris ciuilis. ff. de condi. & demonst. alias sequeretur, quòd si falsa expressisset papæ, se fuisse familiarem, uel nepotem alicuius papę cardi. iam mortui, quòd hæc falsa assertio non noceret: maxime quia expressio falsi in literis gratiosis præsumitur dolosè facta. ut not. Inno. de crimine fal. c. accedẽs. maximè in sciẽte eum, cui iste, qui confessus est excessum taxæ. Sed contra prædicta instatur. Primo, quia licet expresserit omnia, de quibus supra, nõ tamẽ expressit, quòd potestas data uicario non esset limitata ad certã taxam, seu quòd dicta ecclesia esset infra dictam taxam, de qua confessus est modo excessum. Secundo, quia dictus impetrãs nõ fundauit suam cõclusionem suæ impetrationis in dictis narratis, nec papa uidetur etiã in eis fundasse, sed potius in litis euentu, quia dicit si per euentum litis, &c. pro eo, ꝙ euentus iudiciorũ dubii sunt. ff. de pœ. l. quod debetur. Tertio, quòd nõ agitur hic de corroborando gratiam primam uicarii eius morte iam extinctã, sed potius de noua gratia nouiter cõcedenda. Igitur inefficacia dictæ gratię uicarii nõ uideretur ponderanda hoc casu. Quarto, quia palatium tenet, quòd impetrans talem gratiam, si per euentum, &c. non habet necesse facientia ad primũ titulum suum, per eum narratũ iustificare uel probare, modo sic uidetur. hic ergo, &c. Ad primũ dico, quòd primò uidetur narrasse papæ dictam potestatẽ uicarii ex dicta taxæ limi-

tatione nō fuisse restrictam, sed potius puram. Ratio est, quia narrans dispositionem præcedentem in narratione non adiiciens conditionem, uel restrictionem, narrare uidetur dictam dispositionem fuisse pure factã: quia quę sine conditione dicuntur, sine conditione debent intelligi, etiam si loquens conditionem agit in mente. C. de conditio. ob causam. l. si repellendi. & xxxij. quæstio. ulti. cap. ulti. in fine. & ibi not. in ultima glos. & not. etiam de iureiurando. quemadmodum. in secunda glos. maximè, quia culpa fuit narrantis, qui legem debuit apertius declarare. ff. de pact. l. ueteribus. & regula, contra eum. lib. vj. cum ibi no. Imputari enim debet narranti, quare cũ credere debuit, quòd papa dictã restrictionẽ intelligere, siue diuinare non potuerit. ff. ad leg. Aquil. l. si putator. quare de ea papam nō certificauit. Item dico idem de hoc, quòd nō expressit propter taxę excessum, sub gratia uicarii, huiusmodi ecclesiam non fuisse comprehẽsam propter eandem rationem. Et quia huiusmodi expressio totum unum sensum, & intellectum expressorum totaliter immutasset, quia totus uerus, & proprius sensus expressorum apud quemlibet audientem, impressisset in animo, dictam gratiam uicarii ab initio ualuisse. Nam articuli de illa materia ad hoc concludentes fuissent, si essent aliàs ad propositum admittendi. Et ita illa taciturnitas, est quædam simulata ueritas, quæ censetur duplex falsitas, sicut dicit Io. mo. de simulata æquitate, quia duplex est iniquitas, & patet, quòd non ita prouocassent papam ad cōcedendum reliquiæ facti inutilis ab initio, sicut utilis. igitur, &c. Ad secundum dico, quòd in intentione impetrantis tria considero, uidelicet id, quod mouit impetrantem ad supplicandum, & hoc tenet locum primi extremi. Secundum, per quod ipse uoluit inducere papam ad concedendum, & istud tenet locum medii. Tertium puto id quod uoluit pars finaliter per concessionem supplicationis obtinere, & istud tenet locum secundi extremi. Primum uerò fuit, seu potius esse debuit hoc casu, quantum colligitur ex narratis, uidelicet quòd licet gratia sibi facta per uicarium ab initio ualuisset, cum per mortem legati desiit esse, & extincta fuit probatio. Nam ideo saltem supplicat sibi de remedio prouideri, quia gratia prima non sibi proficiebat, & exprimebat causam specialem, quare sibi non proficiebat, uidelicet mortẽ uicarii, ergo est uerisimile, ꝙ expres-

sit maiorem, & quod si aliam habuisset, illam expressisset, si eam se posse obtinere, seu sibi nocere putasset, sicut no. Innoc. in simili. de deci. c. dudum. præsertim de eo, quod geritur in mente, & non exprimitur, non causatur excusatio, sed potius accusatio, ut prædixi. Et quod eam sciret patet, quia sciebat potestatem uicarii limitatam ad certam taxam, cum copiam dictæ potestatis insertam in dicto mandato haberet, & confessus est, ut supponitur, taxæ excessum. Interpretemur ergo in eius præiudicium, quod uideatur solum se retulisse ad narrata, quia talia debent esse prædicata, qualia permittunt eorum subiecta. ff. loca. l. si uno anno. cum simi. Tertium uerò est clarum, quia intẽtio fuit ad uiuificãdam gratiam uicarii, sed potius nouam, quæ fortior est, puta apostolicã gratiam obtinendam, sed medium perueniendi ad illam, puta secundum, per quod uoluit inducere papam ad concedendum: fuit narratio quæ præcedit. non enim ad tollendum surreptionẽ fit narratio antedicta, cũ de gratia, quæ nulla est, non sit necesse facere mentionem. ar. no. Inno. de elect. considerамus. & regula non pręstat. cum simi. ergo ad inducendum papam ad facilius concedendum facta fuit, ergo magnam partem suæ intẽtionis fundauit impetrans in narratione prædicta, licet tenderet ad alium finem, & ideo oporteret fateri de papa eadem ratione, per illa supradicta. Nec obstat, quod papa etiam se retulit ad euẽtum litis, quia illud fuit propter hoc, quod de lite in narratione fiebat mentio, & ut alteri parti ius suum in re præseruaret, & etiam ex iure ad rem, si quod alteri competeret, ista noua gratia surreptitia non redderetur, sed nihilominus ex hoc non sequitur, quin ex præmissa narratione ad ista fuerit prouocatus. Ad tertiũ dico, quod concedo antecedens, sed nego cõsequentiam, quia licet non ponderetur, ut amodo debeat canonica reputari, tamen ponderatur, ut sciatur, an ita fuerit, prout narratur, pro eo, quod talis narratio mouit papam ad facilius concedendum, ut dixi. Ad quartum dico, quod palatium nõ tenet hoc ita latè, & si teneret, malè teneret. Vnde ego facio differentiam magnam, utrum talis impetrans dispositiuè narrauit se habuisse, uel habere titulum collocatum, de quo tamen modo dubitat, uel pro eo, quod iste titulus, licet coloratus ex aliquo capite non ualuerit, uel si ualuerit, ex aliquo tamen casu superuenienti dubitatur fuisse extinctus, & tũc certe fateri oportet, quod talis narratio est probanda,

banda, pro eo, quòd potuit papam inducere ad cōcedendum, ut si paulopost creationem Gregor. uacaui t beneficium, & accepto, & fuit mihi prouisum uigore literarum domini Vrbani iam reuocatarum per Gregor. Exemplum de secundo si acceptaui ante reuocatoriā, & post reuocationem fuit mihi prouisum, non dico tamen ꝙ sit probādum illum titulū modo ualere, quia esset contrarium ipsius gratiæ intentioni. Aut non narrauit dispositiuè prædictum titulum coloratum, sed habet literam in forma consueta, quòd ego ex tali causa, & tu ex tali prætēdente in beneficio ius habere super eo, inter nos orta erat materia quæstionis iuxta formam petitionum uestrarum. Et hoc casu sola ipsa prætensio, quæ dispositiuè sola narrata est, est probanda, quia ad aliud papa se non refert. Et ita procedit conclusio palatii, sed in casu coloratus titulus, qui præcesserat, dispositiuè narrabatur, ergo, &c.

¶Vt lite pendente. Rubr.

Conclusio DXLV.

SI PENDENTE inquisitione[a] cōtra Titium canonicū sanctæ Mariæ, Io. admittatur ad huiusmodi inquisitionē prosequēdam, tanquā ille, cuius interest, licet plus non fecerit, nec de interesse suo docuerit, tamen per hoc inducitur quędā pendētia litis, adeò ꝙ si lata sententia ex officio, etiam Io. nō instā. cōtra Titium, per quā priuatur Titius suo canonicatu, & appellato ab ea Io. expectatiuus ad prębendas illam præbendam, ut sic uacantē acceptauit, & sibi obtinuit prouideri, & se in possessionem induci, prouisio & possessio ita debēt, ut attentata reuocari. Ratio est, quia licet antequàm Io. admitteretur, nō faceret partem, quāquàm sentētia sibi præiudicaret. ff. de re iudi. l. sæpe. & extra eod. titu. c. quāuis. tamen postquam ius uult eum posse admitti ratione interesse, si admittitur, partem facit. Nec obstat, quòd nihil fecit, quia administratio huiusmodi non minus operatur, quàm in principali. Citatio quidem legitime executa facit, quia Clemen. ij. ut lite pendente, habet locum etiam in actore, etiam ante executionē citationis factā contra reum, ut palatiū tenet, & in cōclusione nemini contradicente asserunt.

a ¶Pendente inquisitione. *Nota, quòd aliquādo inquiritur de persona: aliquando de crimine: & aliter proceditur in uno: & aliter in altero. Vide per Innoc. extra de postu: prælato. c. j. & per alios etiam. Et de materia inquisitionis, & procedendi per inquisitionem, nota. per Host. & Gof. in sum. de accus. & inquisi. & per Spec. eod. titu.*

¶De dolo, & contuma... Rubr.

Conclusio DXLVI.

CONCLVSIO, quòd citatus, & personaliter apprehensus ad sententiam audiendam nõ comparens, uel qui comparet, & monetur ne recedat, quousque sententia detur, & nihilominus recedit, hoc non obstante non dicitur manifestè contumax[a], quin ualeat ab huiusmodi sententia appellare. Contrarium tenet Bart. ff. de re iudi.l.contumacia.in prin.Idem uidetur tenere Ioã. And.in Spe. titulo de contumacia. §.j. in magna addi.in fin.In hoc,quod dicit, quòd citatus ad unum actũ, quo ad illum actum solum est contumax,& ab illo non appellat,sed in sequentibus secus. Ita quòd delictum contumaciæ ueræ,quæ consistit in uero contemptu iudicis,in hoc punitur, quia ex petitione illius actus, & facto iudicis non poterit appellare:& hoc probat l.cõtumacia.in princip.Nec aliqua l.distinguit, &c. secus tamen in uera contumacia procuratoris, quia quo ad hoc delictum est, quòd non nocet domino,ut pulchrè not.Bar. ff.quando appel.sit.l.j.§.fi.& per Spec. titu. de contumacia. §.j.in fin.& per Inno.ut lite non contesta.c.j.licet in primo palatium seruat contrarium. Vide plenè de materia in dicta additione per Ioan.andr.coniungendo eã cum glos.si ante.de dolo,& contuma.& cum not.per glos. & Innoc.in c.eum qui.eodem titulo. lib. vj. & de senten. excommunica.ex uenerabilibus. §. secus. Aegi. idem Corsieñ. episcopus. fortissima ratio ,quia secũdum omnes doctores, & glos. scribentes iura loquentia secũdum istam materiam non puniunt contumaciam commissam in faciendo, sed in ueniendo : ergo non extenditur id, quod expeditione termini est faciendum, sed solum iudi. contemptus in non ueniendo, scilicet propter dissolutionem.l.creditor.§.jussus. ff. de appellatio. Ratio est, quia licet eadem cõtumacia uideatur uocandus personaliter comparens,&recedens ante terminum,& expeditionem illicentiatus.de iudi.c.j.tamen etiam citatus,& personaliter apprehensus hoc casu non comparens,appellat.Ratio est, quia id, quod dicunt iura uerum, seu uerissimum,aut manifestum contumacem non appellare. ij. quæstio. vj. sunt quorum.xxiiij. quæstio. iij.de illicita.C.de iudi.l. & post edictum.§.properãdum.§. cum autem.&C. quorum appel.non recip. l.j. ff. de iudi.l. post edictum.§. fina.intelligi debet de illo, qui est omnino contumax, uel saltem de illo, qui cõtumax est in his, in quibus potest eius præse

præſentiá aliquid uel pro iudice, uel parte in eius præiudicium operari: utputa in termino ad reſpondendum libello, uel in aliis, quæ ſequuntur litis conteſt. & præcedunt ſententiam, ut in termino ad reſpōdendum poſitionibus, &c. & ita loquitur l. properandum. §. cum autem. & l. quorum appella. non reci. cum ſimilibus. Secus uerò, ſi contumax eſt in termino ad audiendum ſententiam, quia ille terminus non fit, niſi in fauorem citati, ut alleget pro parte ſua, tunc coram iudice ratione iuris, uel facti pro parte ſua facien. Nec quantum tangit aduerſarium eſt aliquid ad expendiendum, niſi per iudicem, & iuri, & fauori ſuo poteſt actor renuntiare. l. ſi quis. C. de pactis. Primò ll. quæ dicunt, quòd uerè contumax non appellat ciuiliter, ſunt intelligendæ, quia cōtumaciæ genus non deſignant, & antiqua obſeruatio hoc interpretatur. argu. l. diuus. ff. de reſti. in integr. c. generali. facit a clemen. ſi ante. de dolo. ubi plenè in gloſ. de hoc, quia loquitur de recedente non tempore ſententiæ, ſed ante alleg. not. per Barto. ff. de inoffic. teſta. l. Papi. §. meminiſſe. ubi not. poſt docto. quòd licet dicāt iura ſententiam præiudicare illis, quorum intereſt, niſi lata fuerit præſente principali defenſore, tamen ſatis dicitur præſens, ſi fuerit præſens uſque ad concluſionem, quia poſtea eius uera præſentia non requiritur. non adhæreas præſentibus, quia non attenditur natura rei in termino expediente, ſed ſolus contemptus non uenientis. De primo uidetur text. ff. de appella. l. creditor. §. iuſſus. cum diſſolutione doct. Secundo uidetur tex. de re iudi. l. contumacia. in prin. & Spec. titu. de contu. §. j. exemplificat cum gloſ. not. Barto. ff. de re iudica. l. contumacia. in princip. & Specu. titu. de contuma. §. j. Et caue, quia non idem de cōtumacia procuratoris. No. Innoc. extra ut lit. non conteſta. cap. j. & Specul. de appellatio. cap. j. de contuma. §. j. in fine. & Barto. ff. quando appelland. ſit. §. j. in fine. ubi ponit Barto. rationem huius, & etiam quando procurator neglexit appellare, qualiter dominus potuit appellare. Et ibi omnino uide. Aegidius.

¶ Manifeſte contumax. *Ille autem dicitur manifeſte cōtumax, qui quando offenſa eſt notoria, & iuſſus à iudice non uult emendare. ut extra, de uer. ſig. c. ex parte. circa finem. ubi etiam dicitur, quòd excommunicatio non debet imponi, ſeu ferri, niſi pro contumacia: quia cum quis paratus eſt audire eccleſiam, quare habebitur ab ea ſicut ethnicus, & publicanus?*

¶De probationibus.
Rubrica.
Conclusio DXLVII.

REVS nihil probans ab impetitione actoris nullã petitionem dantis est absoluendus, quia impetere uidetur, a qui temere ad iudicium uocat. Sed super impositione silentii, quo ad principale, domini fuerunt diuersi, & satis dubii. Item consuluerunt, q̃ nõ ab impetratione seu inquietudine iudicii.

¶De procurator.
Rubrica.
Conclusio DXLVIII.

CONCLVSIO, quòd si Ioan. episcopus Carpen. nominatus se episcopum dictæ ecclesiæ constituit procuratores generales in omnibus causis, &c. censetur nomine ecclesiæ constituere. Tũ quia omnia, quæ habet in dubio præsumitur ecclesiæ, ut not. C. de episco. & cleri. authen. licentiam. & extra, de pecu. cap. j. Tum quia debet præsumi, uelle esse ita diligẽs in causis ecclesiæ, sicut in propriis. Sed prima ratio, utputa cardinali episcopo cessat, quia minores redditus, quos percipit, sunt redditus ecclesiæ suæ. plus enim redditus capellæ, & aliorum beneficiorum suorum in decuplo. Ideo præsumptio hoc casu præsumptione tollitur, secundum not. Inno. de eo, qui fur. or. susce. cap. innotuit.

¶De præben.
Rubrica.
Conclusio DXLIX.

NVNTIVS apostolicus habens potestatem à papa habilitandi tenen. iniustè beneficia ecclesiastica[a] obtinenda, & eadem beneficia eisdem obtinẽtibus nouiter conferendi, nõ habet potestatem conferendi uacantia, per extraua. execrabilis. obstan. reseruatione generali illius extraua. de præben. cap. ij. lib. vj. cum simi.

a ¶Beneficia ecclesiastica. *Nota, quòd beneficia ecclesiastica dicuntur canonicatus, uel prabendæ. iij. q. iij. c. ex multis. Adde, quòd beneficia ecclesiastica danda sunt clericis, quibus parentum bona non suffragantur. j. q. ij. clericos. & c. seq. & illis, qui in ecclesia uigilanter seruiunt. j. q. ij. clericus. Et qui ex bonis paternis sustentari possunt, si beneficia ecclesiæ percipiunt, sacrilegium committunt. j. q. ij. clericos. & c. seq. & c. si quis. quod tamen hodie non seruatur, & malè, dicit glos.*

¶De præben. Rubr.
Conclusio DL.

IN CASV proximè dicto nõ potest talis dispensare in casu dictæ extrauagan. quia ibi requiritur habilitatio ad ordines, quæ non est concessa, & tamen maior est, quia habilitatio fit propter collationẽ, ergo cessante collatione illa cessabit, per cõmunia iura. Item quia dispositio

sitio eadem ad ambo debet referri uniformiter. C. de impu. & aliis sub. l. quamuis.

¶De procuratoribus. Rubrica.

Conclusio DLI.

SI PROcurator datus ad acceptandum possessionem, & beneficium nanciscendum spoliat alium, dominus nō tenetur, quia non uidetur mādasse. ff. de condi. indebi. l. si procurator. ff. si quis iudi. nō ob. l. una. §. si procurator. & ibi per omnes docto. plene, nisi quòd primo sciuerit spoliationem nomine suo factā non cōtradixerit, ut extra, ut lit. non contest. c. j. & not. per Inno. ibidem: & plenius per eum de fideicom. c. ꝙ quibusdam. Nec sufficit uerbo reuocare, nisi de facto ipse dominus mādet procuratori, quòd desistat. argumē. de eo qui mit. in possess. c. j. Sed dico, ꝙ non tenetur mittere expen. suis, ubi longe esset ne dolus procuratoris sibi obsit. cōtra l. si quis in suo. C. de inoffi. testamen. in si. Nec per consequens durante hoc deberet contra eū, seu pro eo processus petitorii impediri. argu. regulæ, non debet. lib. vj. nisi propter moram, uel culpam purgandum factum procuratoris præsumeretur ratificatio, uel consensus in domino per prædicta. ita dixi ut patet omnibus.

¶De testibus. Rubrica.

Conclusio DLII.

IN CAVSA prophana post conclusionem occasione publicandarum attestationum non est conclusio reuocāda, nec post cōclusionem terminus assignandus ad dicendum contra attestationes, sed tūc, prout potest fieri, earum copia detur. Ratio primi, quia articulus ante conclusionem debuit peti. Ratio secundi, quia licet non renuntiato post cōclusionem possit pars dare iure allegationes, conclusio tamen in facto allegationibus uiam præcludit, quia illa debent fieri ante sententiam, & licet auditor retinuerit sibi potestatem conclusionem reuocandi, hoc solum concernit eius arbitrium, & fortè intelligitur, si uidelicet ad boni uiri arbitrium iuxta causæ naturam fuerit reuocanda. Veruntamen si copia attestationum data, æquitas dictaret illa talia esse, propter quæ deberet conclusio reuocari, bene faceret reuocando. præmissa dixi, & dominis omnibus concorditer placuerunt, & domino Corsiē.

¶Vt lite pendente. Rubrica.

Conclusio DLIII.

CONCLVSIO, quòd licet petens reuocari attentata

tata præiudicium appellationis, uel litis non teneatur de iure, uel interesse suo docere etiam coloratè, & in hoc differt iste articulus in possessorio beneficiali principaliter attentato: tamen ubi constaret de non iure peten. attentata huiusmodi reuocari debent compelli, & in hoc conuenit dictus articulus cum dicto beneficiali possessorio, & etiam in his duabus conclusionibus omnes pariter concordarunt nemine discrepante, unà etiam cū domino archiepiscopo Corsien.

¶De rescriptis.
Rubrica.

Conclusio DLIIII.

a SI FACTA alienatione[a] rei immobilis ecclesiasticæ partes aduersus huiusmodi alienationem certam concordiam faciant, & post huiusmodi concordiam illa pars, in quam facta est alienatio, impetret ex certa scientia papæ confirmationem alienationis prædictæ non facta mentione de dicta cōcordia, & alia pars nihilominus impugnet dictam concordiam, ex causa confirmatioñ. prædictæ non potest ratione dictæ concordiæ per eum impugnatæ dictam papalem confirmationem surreptitiam allegare, quia eam impugnando, dicit eam non ualuisse, & per consequens de ea non fieri mentionem, & dicendo gratiam propter eius taciturnitatem esse surreptitiam, dicit eam ualuisse, & allegans contraria non est audiendus. C. de fur. l. j.

a ¶Facta alienatione. *Casus, in quibus prohibetur alienatio rei ecclesiasticæ, ponit Bartol. in authent. hoc ius porrectum. in vij. oppo. C. de sacrosanct. eccle. & ibi etiam aliquid perscribentes. & an, & quādo consuetudo possit diminuere, vel augere solemnitatem in alienatione rei ecclesiæ, uide per canonistas in c. cum causa. de re iudi. & præsertim late per Feli. ibi.*

¶De re iudicata.
Rubrica.

Conclusio DLV.

CONCLVSIO, quòd petitione data per actorem super adiudicatione fienda reo nullam petitionem danti poterit uigore libelli actoris fieri adiudicatio, si non de iure actoris, & de iure rei constet in actis. per not. Innoc. de offi. deleg. c. cum contingat. de restitu. spoli. ex conquestione. uidetur tex. de re iudi. cum causa. in fine.

¶De iudicijs.
Rubrica.

Conclusio DLVI.

CONCLVSIO, secūdum dominum archiepiscopum Corsien. dominum Robertum, & me, quòd si procurator limitat

limitatus ad causas deuolutas,& deuoluendas præsente aduersario in curia impetret committi causam propter partiũ præsentiam per cancellariam sine speciali mandato papæ,& proceditur usque ad conclusionem inter istum procuratorem prædictum,& dictam partem aduersam in causa prophana sine alia cõmissione, processus totus est ipso iure nullus: tum quia ista causa nunquam fuit deuoluta, nec habuit speciale mandatum dictam causam deuoluendi dictus procurator limitatus: item quòd adeò est nullus, quòd non potest per ratihabitionem, uel scientiam domini confirmari, iuxta not.Innoc.de rescriptis.ex parte decani.Ratio est,quia etiã peccat ex defectu iurisdictionis. quia cancellaria non potest cõmittere causas non deuolutas, nisi ambæ partes sint præsentes sine speciali mandato papæ, & ita commissio est ipso iure nulla,ergo non potest reconualescere.de præscript. auditis. cum similibus.Et per not.Ioan.Andr. in regula. ratum. in quæstionibus ibi per eum disputatis.& per Innocen.de offic.deleg. prudentiam.& maximè, quia consensus priuatorum in supplemẽto defectus circa iurisdictionem nihil potest.per l.priuatorum.C.de iurisd.om.iud.licet teneat palatiũ secus: ubi de speciali mandato papæ causa cõmitteretur, quia tunc non curaremus de persona impetrantis, dũmodo reciperetur per partes.ar.ff.de reg. iur.l. hoc iure.not.Spec.in spe.ij.parte.tit.de appel.§.nunc breuiter. uersi.quid si appellauit. Item secus esset in actis habitis corã uero iudice per non procuratorẽ. per l.licet.ff.de iudi.& ff.rem ra. hab.l.iij.§. falsus. Sed dominus, & alii dixerunt cõtrà,quo ad secundam partem dictæ principalis conclusionis.quia dicit,quod id, quod facit cancellaria, facit papa, & quòd uicecancellarius est loco ministri,&ideo non insurgit nullitas ex defectu præsentium partium, sed surreptio. de rescriptis. super literis. Sed non ualet motiuum, quia licet papa uideatur facere,&c.hoc est uerum.ubi faciunt infra potestatem sui ministerii eis datã, alias nõ.Pone enim: mitto famulum, qui ut minister certa uerba obligatoria pro me dicat,dicit ultra quàm sibi cõmisi,ero obligatus? certè nõ, hoc enim regulare est, quòd id quòd fit ultra fines mandati,est nullum.de præben. cap. fina cum similibus. & ita nõ obstat.ff. de consti.pe.l.qui autem. §.finali.

¶De re iudicata. Et de restispolia. Rubrica.

Conclusio CCCCCLVII.

CONCLVSIO quòd si post suspensionem petitorii

rii lata pro spoliato sententia in possessorio spoliatus obtinet cõmissionem, qua mãdatur, quod si pauper est, quo ad fructus, & expensas recipiatur cautio, quã præstare potest de soluendis fructibus, & expensis, & quod credatur suo iuramento super possessione restituta, & ille probauerit se pauperem, nec possit dare fideiussores, sufficit iurata cautio, ut no. per c. uestras. de donatio. inter uirum & uxo. & C. de episco. & cler. auth. generaliter. not. de sen. excommu. cap. uenerabilibus. & quo ad iuratoriam statur rigori commissionis, quæ quo ad hoc gratiosa est, hoc enim potuit papa sicut ab initio tollere suspensionem in totum. Item, si creditur dicto suspẽdentis, non mirum si credi potest papa mandante iuramento spoliationis, quo ad effectum procedendi in petitorio, saluo, quòd per hoc executio minimè differatur, & ꝙ per hoc manus executoris in aliquo non ligentur.

¶De rescriptis.
Rubrica.

Conclusio DLVIII.

CONCLVSIO, quòd si de mandato speciali papæ cõmittitur causa super ecclesia parochiali, nec nõ super iuribus, prouentibus, reditibus ipsius parochialis ecclesiæ, potest intentari uigore huiusmodi commissionis, nedum causa beneficialis, imò etiam causa prophana super pecuniis & decimis, maximè, si agitur etiam super ecclesia, uel si est in commissione uerbum coniunctim, & diuisim, quia in commissionibus ueniunt omnia, quæ possunt cõprehendi super uerbis Innoc. de rescriptis. super literis. & quia largus est papa ad concedendũ, nos non debemus esse stricti ad commission. huiusmodi restringend. arg. dicti c. super literis, in fine. Nec ob. fraus, quæ fieri potest per proximam rationẽ, quæ tunc potissimè cessat, cum alterum de duobus proximis præcedentibus interuenit, ut dixi.

¶De cau. posses. & proprie.
Rubrica.

Conclusio DLIX.

CONCLVSIO, quòd si lata sententia in possessorio suspenso petitorio spoliato omissa cõdemnatione fructuum, & expensarum per spoliatorem prætensum ab eo appellatum, mandet papa auditori secundo, quòd suspensione non obstan. procedat in utroque præstita cautione de soluendis fructibus, & expensis, in quibus dicitur cõdemnatus, potest statim procedi non præstita cautione: cùm in eis nulla facta fuit condemnatio, nec est prius danda possessio, cum per hoc appellationi renũtiare cogeretur: quod non est faciendũ, igitur. &c. Aeg.

De ap

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio DLX.

a CONCLVSIO, quod si de causa beneficiali[a] appellatur,& tria tempora, de quibus loquitur cap. statuimus. de elect. lib. vj. fuerunt lapsa, uidelicet mensis à die, iter arripiendum,& sequens tempus arbitrarium datum ad ueniendū ad xx. dies, dictum tempus arbitrarium immediatè sequens, per quos est absens expectandus, potest procedi, postea quomodocunque etiam post annum à tempore appellationis interiectæ,& dictorum trium temporum iam lapsorum computandum, & ultra una parte adueniente contra aliam partem absentem per audientiam. Tum quia licet dicta tria tempora sint seruanda antequam procedi potest, tamen non datur ad processus inchoatos. Tum quia licet sit circundu ctum edictum primæ comparitionis,bene sufficit citatio noua quæ secundum naturam causæ deuolutæ habet fieri per audientiam. Tum quia talis citatio iuris non citat ad istum actum, uel ad illum, nec ad istam diem plus quàm ad illum, sed arctat ad totam causam,& arctat ad procedendum in curia quando cunque per audientiam citationes emanebunt, sine quibus de stilo palatii esset processus nullus,& ita præuidere,& cogitare debet quælibet pars, quòd per audientiam citare potuerit,& debet,uel in causa appellationis statim post tempora lapsa procedere,uel tenere procuratorem, qui habeat audientiam contradictarum custodire. Simile not. in clemen. tanquam. de elect. in glo. quid ergo in fi. Sed Robertus, & Benedictus cō trarium primitus sentientes, in contrarium allegabant unum, quod per Specu. not. ij. parte spe cu. titu. de appellatio. §. nūc breuiter. uersic. hoc autem certum. cum duobus sequ.& per Comp. in cap. statuimus. de elect. libro sexto. alleg. uidelicet, quod pars perueniens non uidetur seruasse tempus uiginti dierum, &c. nisi inter illud tempus saltem impetrauerit auditorem, &c. Sed nec illud est uerum, nec si uerum esset, ad propositum facit. Primò quidem non est uerum, quia uiginti dies dictæ expectationis non computantur à tempore aduentus alterius partis præuenientis, sed computantur à fine mensis dati ad iter arripiendum, ut notat Hostiensis & Archidiaconus in dicto capitulo statuimus. & Ioannes Andræas post eos. & subaudio: & à tempore lapsus termini arbitrarii ad ueniendum dati, quia illa duo tempora hoc tempus tertium præcedere de necess

necessitate habent: nec mirum, quia aliter sequeretur, quod si ex fortuna uenti per mare ueniret pars una infra triduum à tempore appellationis interpositæ: cùm tamen tempus itineris arripiendi, & tempus ueniendi forte facerent quinque menses, quod statim infra uiginti tres dies à tempore interpositæ appellationis contra absentem non culpabilem procederetur, sic quod posset fieri definitiua contra indefensum reuerà non contumacem; quod esset iniquum. Sed dices saltem à tempore aduētus post tempora, &c. nihil ualeret & si uenisset ante tempora. Item esset iniquum & contra mentem Hostien. & Archid. & doct. & dictæ decret. quod sine causa compelleretur pars uolens procedere, uenire statim post tempus arbitrarium, pro huiusmodi expectatione facienda. Quid enim si uidens illa tempora necessaria expectanda, habēs per illos xx. dies extra curiam aliquid expedire, uult esse extra curiam ad faciendum sua negotia per illos xx. dies? quid parti oberit? certè nihil. quid enim in curia facerent? certe nihil. frustra igitur fieret. ff. ad Velleia. l. aliquando. cum concor. Sed quæreres: qualiter ergo intelliguntur uerba literæ, quæ dicit: sed si pars altera non uenerit per uiginti dies post aduentum alterius expectata, in electionis negotio, nō obstante cuiuscunque absentis contumacia, sicut de iure fiunt procedetur? Certe ego dico, quòd tex. supponit, quòd pars aliqua statim post duo tempora prima ueneris, quia uerbum aliqui, est partitiuum: not. C. de summa trinitate. l. j. super uerbo, quos. & qui. de uno negat, de alio uidetur concedere. de præsump. nonne. ff. de iudi. l. cū prætor. C. de procurato. l. maritus. Ideo oportet text. intelligere in casu, in quo suus mensis, sed potius tempus arbitrarii cum unius partis præcurrentis aduentu concurrit, & ubi non præcurrerit, quod intelligantur isti uiginti dies currere à tempore lapsus temporis arbitrarii supradicti, secundum Hostiensem, & Archidia. & iudicium rectæ rationis, ut præfertur. & miror de Compre. & Spec. quod fatetur Spec. quòd solam expectatiuam requirit constitutio, non ergo requirit aliquem processum, uel aliquam impetrationem fieri interim. Secundò dico, quòd etiam si dictum præcedens esset uerum, non faceret ad propositum: quia non quærimus de modo tempora obseruandi, ad quem modum dictum Compre. & Specula. se refert solum, & duntaxat: sed quærimus modò solum de tempore, quo post tempora iam

ſeruata poterit in cauſa taliter deuolata inchoari proceſſus, cui inchoationi non reperitur per aliquam conſtitutionem poſitiuam aliquod tempus, ſaltem anni, uel biennii eſſe præfixum. Dicit enim dicta conſtitutio: procedetur, ſed non dicit quo tempore ſit. neceſſarium ſimpliciter huiuſmodi inchoari proceſſum.

2 ¶ Cauſa beneficiali. *Cauſa beneficialis dicitur ſiue agatur de dignitate, ſiue de perſona, uel officio, uel prebenda, uel beneficio. argu. eorum, quæ notantur extra de reſcrip. cap. ſi gratioſè. & cap. ſi propter. libro ſexto.*

¶ De exceptionibus. Rubrica.

Concluſio DLXI.

CONCLVSIO, quòd ſi P. qui ex perſona Ioan. ex cauſa permutationis cum eo, & cum alio de beneficio initæ, uel alio quouis modo ius habere in certo canonicatu prætendit, ad probandum ius Ioan. poſt concluſionem factã in cauſa, & omnibus terminis palatiĩ aliàs ritè ſeruatis, producat literam apoſtolicã, per quam mandatur in forma: dignum arbitramur dicto Ioã. prouideri de huiuſmodi canonicatu, tanquam de uacante per promotionem canonici dictum canonicatum obtinentis ad quandam eccleſiam cathedralem, & opponatur per aduerſarium ipſius P. ipſi Petro, primò, quòd ipſe Ioan. qui aſſeruit in gratia à papa ex cauſa dictæ permutationis, aut alia ſibi facta ſe eſſe doctorem, & familiarem unius cardinalis, in his duobus falſum ſe aſſeruit: item, quòd idem Ioan. in eadem gratia non fecit mentionem de quadam capella certæ eccleſiæ, quam tamen capellam obtinebat: Item, quòd Ioan. in impetratione prima eiuſdem canonicatus nõ fecit mentionem, quòd P. eſſet familiaris illius eiuſdem cardinalis, cuius erat familiaris idem Ioan. ſed eſt uerum, quòd idem dominus cardinalis gratiam ipſius Ioan. procurauit. item, quòd ipſe Ioan. fuit tempore dictæ permutationis excommunicatus, quia mutuum per eum receptum monitus ipſe conſentiente de ſoluendo in certo termino non ſoluit, &c. & alioquin lata excommunicatione in eum, & lapſo termino fuit denuntiatus. Hæc denuntiatio non facit ad effectum peremptoriè, licet ſufficeret ad effectum dilatoriè. Fa. not. Ioan. Andr. de except. pia. & de ſentent. excommunicati. cum deſideres. in nouella. & ita hic non obeſt, nec hic ex præſumptionibus iudicamus in materia obiectiua: quod intellige, niſi talis fuiſſet eo uocato iudicialiter ſeruatis ſeruandis declaratus

tus, seu denuntiatus: quia talis sententia contra eum pro iure haberetur.ff.de stat. homi. l. ingenium. & l. res iudicata. ff. de regu.iur.Primi duo & ultimi dictorum obiectorum sunt repellendi.De primo, & secundo est clarum, quia deducunt negatiuam non coarctatã. C.de proba. l. actor. De quarto est clarum, quia constitutio facta est in fauorẽ cardinalis, qui inter duos suos familiares de beneficio prouidit, & non potest prætendi deceptus.argu.C.de rescin.uendi.l.quisquis. De quinto est clarum,tamen quia non solutio secundum Innoc.de accusa. super his.in hoc casu esset necessariã ad probandum, quæ tamen est quædam negatiua non determinata, & per consequens improbabilis, ut suprà facit.de ele. bone.cum.ibi not.per Inno.Fateor tamen, quòd probatio doctoratus, & familiaritatis narratorum in gratia Ioan.non pertinet ad P.quia pertinet ad Io. secundum Ioan.And.de lit. contesta.c.exceptionis. de reg.iur.in famibus. in quæstione ibidẽ per eum disputata. De tertio uerò puto,quòd materia est bona. de præben.si motu.lib.vj. & quòd si forma est bona, nec apparet ex processu causæ, quod aduersarius P. potuerit præuidere hanc exceptionem à natura sibi competere, & hoc iurare uoluerit, quòd terminum lapsum in conclusione non obstãte audiri debebit,quia de nouo,&c. ff.de interroga.actio.l.de ætate.cum similibus.probant c.j. in fin. & c. ut circa.in fine.de elect.lib.vj. & ca. pastoralis. de exceptio. licet dominus Nico. & quidam cum eo uidentur innuere uelle pro parte contraria arguere dicen. stylum obstare in contrariũ seruatum esse:tamen quiã obiiciẽs ante omnia debuit præuidere, quæret si aliqua obiect. sibi poterat competere. Tum quia materia est odiosa. Tum quia in secunda instantia posset reparare, & in tertia. Tum quia prima opinio obtinuit per dicta iura. Si uerò iurari uoluerit repelli debuit, & reputari calumniosus: maximè,quia super qualibet exceptione, & in qualibet parte litis debet exigi huiusmodi iuramentum, seu saltem potest. de iuramen.calum.c.ij.in fi.lib.vj.Et probant iura prædicta:licet aliqui domini uidẽtur primo uelle contra,qui postea se reduxerũt. Sed etiam dominus Nico.& domini alii se satis reduxerunt.

¶De exceptionibus.
Rubrica.

Conclusio DLXII.

CONCLVSIO, quòd si possessor secundus in data [a] contra actorem primum in data, cum ad eandem collationem expectarent. & am

& ambo idem beneficium post utriusque purificationem infra tempus debitum acceptassent, & sibi ambo fecissent de eo per suos executores prouideri, det certā materiam obiectiuā principaliter ad unum effectum, uidelicet surreptiōis gratiæ ipsius actoris primi in data, & generaliter ad omnem alium effectū, qui sibi prodesse potest, & alteri parti obesse. & reperitur, ꝙ a ad effectum surreptionis prodesse non potest: licet tamen reperiatur quo ad effectum renuntiationis, seu priuationis, seu consumptionis causæ eiusdem actoris aliàs probata materia ipsa facere posset, tamē propter hoc admitti nō debet, quia materia obiectiua non specificata ad probandum admittenda non est, secūdum omnes. de procura. cap. tuæ. de elect. ut circa. cap. j. §. qui. ca. procurator. c. constitutiones. de testi. præsentium. & cap. pia. de sententia excommunicatio. libro vj. de accusa. libellorum. ff. de iniur. l. prætor. in princip. Modo dictus articulus, seu materia datus ad omnem finem, &c. quo ad hoc est generalis, & sine specificatione. ergo &c. & fuit dictum domini Nico. & placuit ualde omnibus.

a ¶In data. *Nota, quòd data literarum attenditur, uide per Ioan And. in fi. li. vj. super uerbo, data. Et utrū debeat una, uel duabus lineis terminari, uel qualiter, nota per Archid. xxv. q. ij. in sum. Et uide ibi pulchra circa literas papales.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCCLXIII.

CONCLVSIO, ꝙ Cle. gratiæ. de rescript. & c. de mulcta. de præb. & dec. eū. qui. de prēb. in vj. nō habēt locū in eo, qui recipit beneficiū incompatibile,[a] credēs se habere ius in eo, & nō habens, & quòd hoc casu præsumitur ignorātia, nisi scientia probetur. ff. de proba. l. uerius. & regula, ignorātia. lib. vj. de præben. eum qui. quia dicit scienter. & probat regula, sine culpa. Item quia c. de mulcta. non habet locū in canonica assecutione. probat c. eum qui. quia aliàs superflueret. Et c. eum qui. non habet locū nisi in sciente, ut probatur ibi, in princ. & c. gratiæ, habet locū in tacita renuntiatione, quā quis ignorans non præsumitur facere uelle. ff. de iurisdictio. omn. iudi. l. si per errorem. cum similibus: Aegid.

a ¶Beneficiū incompatibile. *Quæ beneficia sint incompatibilia, & nō possint simul retineri, uide Archid. extra. de resti. c. gratia. lib. vj.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCCLXIIII.

CONCLVSIO, ꝙ gratia facta de certo beneficio per modum mādati de prouidendo, si habilis reperiretur,

retur,&c.& possessio secuta, ac cõmunis reputatio, &c.nõ probat sufficienter titulũ in beneficio, maximè aduersario opponente,& negante,& aliàs de iure suo docente, quia titulus habilis ad acquirendum in futurũ, non causat ius in re.ff.de acquiren.poss. l. si ex stipulatione.cũ similib.nec probat hoc esse,&c. C.de proba.l.neque natales.maximè, quia plena probatio aduersarii per minus plenam istius non elidetur.C.de edict.Adria. tollen.l.iij.& de testi.l.uolumus. & per nor.Cyn.C.si certum pet. l.in bonæfidei.in quæstione fin. Tamen aliqui domini dixerũt, quòd si talis talem aduersarium non haberet,fortè etiam ad adiudicationem sibi proficeret talis præsumptio.per not.gloss.ff. de re.uen.l.quædam.

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio CCCCCLXV.

CONCLVSIO,si procurator [a] habens potestatem a plures substituendi, & substitutionem reuocandi primò substituit Bernardum protestando, quod comparendo postea non reuocet,nisi dicat expresse,& postea sine protestatione substituit Albertum,Bernardus uidetur reuocatus.extrà.de procur.c.non iniuste.cum concor.ibi alle.dummodo in eadem causa secus,no. Arch.de procu.licet.lib.vj.& Io. An.in d.c.iniuste. probat l.cum semel.ff.de tutelis.Nec obst.dicta protestatio per procuratorem in prima substitutiõe facta, quia non rescribatur, nisi ad modum reuocandi tacite per personalem comparitionem, ut de se patet: de quo extrà,de procura. si quem.cum concor.Modo alia est tacita reuocatio, uidelicet per nouam personę alterius deputationem. Præterea alia hic, quàm ibi,quia comparitio non fit nisi ad certos actus, & habere potest executores ex mente, ut in d.c.si quę.ij. responso. Sed secunda substitutio fit ad totũ,& caret illis executoribus: & not. clariorem titubationem secundo substitutis circa fidem,uel diligentiam primi substituti,probat clausula generalis, quæ habet quòd separatorum separata debet esse ratio:& quòd clausula apposita circa unum specialiter non operatur ad aliud, iura sunt communia.

¶Si procurator. *Nota unum licet extrauagãs,quòd procuratores duo, si sint dati insolidũ ad negotia,unus potest exigere debitum ab alio, siue debitum fuit contractum ante mandatum eius factum, siue post.* Vide *Feder.consi.xcix,& consi.cxxv.*

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCCLXVI.

CONCLVSIO, quòd si ego possessor, & reus ab ordinario in hospitali habente

bente sub se parochialem ecclesiam sibi unitam institutus contra apostolicum de ecclesia per executores prouisum excipio proponendo, ecclesiam esse unitam hospitali, & non econtra. exceptio huiusmodi non uidetur obiectus, sed de iure hospitalis. per cle. constitutionem. de elect. & debet admitti, etiam si contrarium probauerit apostolicus per aliquos testes in curia, quia probatio probationẽ non excludit. Nec obstat, imò coadiuuat, quia per compulsoriam habuit ponere quædã iura non probantia, nisi narratiue unionẽ quam prætendit, quia præsumptionem saltem faciunt illa, & quia alia forte in uerificatione plenaria producet, & quia materia est probabilis per testes. ut in c. cum de beneficio. de præben. lib. vj. Nec obstat, si apostolicus deducit possessionẽ contrariam annorum xl. proximè præcedentium. quia uidebitur in fine quis melius probabit. Nec obstat, si quis producit collationem factam per papam de ecclesia, quia præsumptio probationem non excludit: not. Io. mo. de hæreti. cap. fin. libro. vj. Aegidius.

¶ De ordi. cogni. et de cau. pos. & proprie. Rub.

Conclusio CCCCCLXVII.

CONCLVSIO, quòd si Ioan. contra P. possessorem ecclesiæ agit petitorio, & possessorio super ecclesia possessã per Petrum, & eodem iudicio pendente P. agit contra Ioan. super spoli. domus pertinen. ad dictam ecclesiam: & suspendit petitorium per utranque partem, & postmodum, quia dicta suspensione non ob. auditor procedit cum Io. in petitorio, etiam antequam iudicium restitutorium intentatum per Petrũ fuerit terminatum, ipse Petrus appellat, dandi sunt sibi apostoli duarum, uel alterius earundem, aut uigore c. frequens. de restit. spol. libro vj. aut uigore c. super spoliatione. de ord. cog. aut per l. fundi. l. fundamẽta. de excep. ff. & principia materiæ accumulationum, sed nullo modo potest. igitur, &c. stabitur regulæ, quæ habet, quòd mutuæ petitiones simul tractentur, nec se impediant, quæ ponitur per Dyn. in regula. nullus pluribus. lib. vj. Et probatur de ordi. cogni. cum dilectus. Primò enim non potest se iuuare per c. pastoralis. de cau. possess. ex aliqua dictarum duarum suspensionũ. Primo si quidem ex suspensione petitorii Ioan. super ecclesia attentati se iuuare non potest, quia supponitur in facto, ꝙ ipse Pet. sic suspendens possidet dictam ecclesiam, modo tamen priuilegium dictæ suspensionis non detur, nisi spoliato, & in odium spo-

liantis.ut probat dictum cap.pastoralis.patet quòd possessor nõ suspendit petitorium rei, quam posidet. Præterea ex alio capite, quia suspensio non fit in fauorem fiendæ restitutionis, & possessorii intentati à suspendente petitorium rei, quam possidet, ut illud ante omnia expediatur, ut probat dictum cap.pastoralis.modo talis non agit aliquo iudicio possessorio, nisi super domo, ut præsupponitur.igitur, &c. Secundò non potest se iuuare ex suspensione petitorii sui super domo intentati quantum ad ecclesiam, quia suspensio unius petitorii in alio petitorio non suspenso totaliter diuerso nihil operatur: quia in separatis debet esse separatus effectus. ff. de calum.l.finali.& de condi.& demonst.l.pater Seuerinam, in fine.nec debet operari dispositio, nisi circa propriũ effectum, cui adiicitur, & secundum finem, ad quem tendit. ar. dicti c.cum dilectus. & de testi. c.ueniens.cum similibus.modo petitio ecclesiæ, & petitio domus sunt diuersæ ex toto. Primò, quia una intentatur nomine proprio, not.Inno.de resti.spol. in literis. Alia nomine ecclesiæ. no.Inno.de probatio, ex literis. Secũdò, quia una tendit ad declarationem tituli in beneficio. Alia ad declarationem tituli in domo, & hæc recipiunt separationem. Tertio, quia una est beneficialis, & alia prophana. igitur, &c. Item dico secundò, quòd non potest se iuuare per c. frequens, tum quia de hoc in dicta appellatione mentionem nõ fecit. & ita obstat sibi clemen. si appellanti. tum quia ante appellationem de hoc nõ excipit, & ita non dicitur grauamen ante appellationem illatum, cum illud priuilegium non competit, nisi exceptione opposita. ut probat c.cũ dilectus.allega.coniunctim cum c.super spoliatione. alle.& ita non ualet, quo ad hoc appellatio iudicialis. de appel.ut debitus. & ca.cordi, tum quia illa est exceptio dilatoria, a quæ debet proponi, antequam lis pro contestata habeatur, & non fuit ita proposita, igitur, &c. Addunt quidam, quòd de spolio rerum prophanarum contra agentem super titulo beneficii nõ potest excipi.per si.dicti c.frequẽs. sed non omnes admittebant hoc. Item dico tertiò, quòd non potest se iuuare ex dicto cap.super spoliatione.alleg. per eadẽ motiua.sicut dictum est de cap.frequens. maxime per tria prima. Item quia super spoliatione tũc solum locum haberet, cum primò egisset Pe.suo possessorio super domo, & uellet Ioannes modo reconuenire super ecclesia. Sed in casu, in quo primo egisset Ioannes super ecclesia, sicut

sicut fecit, secus esset, quia reconuentio Petri licet in modū exceptiōis proposita fuisset, potuisset repellere, seu differre cōuentionem Ioannis, tamen ipsa in modū reconuētionis proposita hoc nō posset facere, & hoc probat directe dictū c. cum dilectus. & probat ratio naturalis, a quia facilius impediuntur contrahenda, &c. ff. de his qui sunt sui, uel alie. iuris. l. patre furioso. Modo iam fundatū est iudiciū, cum lis est contestata, uel habetur pro cōtestata. l. hoc amplius. ff. rem ra. habe. Item dico quartò, ꝙ non potest se iuuare ex l. fundi. & l. fundum. alleg. nec ex materia cumulationis, quia illæ regulæ loquūtur, ubi ab eodem cumulatio fieret. secus enim, si à diuersis. ut le. & no. C. quando ciuilis act. crimi. pręiudi. Et potest etiam tolli per l. si autē. ff. de exceptio. nō prosequor. Secundo, quia etiā si ab eodē fieret cumulatio, nō haberet locū hoc casu, per l. sed si ante. ff. de excep. per quam apparet, ꝙ si peto primo uiā ad fundū, & idem si primo peto partē fundi, & postea uellē accumulare petitionē fundi, certe possum. Igitur sic in proposito. Tertio, quia forte nō habet locū, nisi in uno iudicio ageretur possessorio, in alio petitorio, ut modo sit hoc casu. Quarto, quia forte nō habet locū regula cumulatiōis, ubi una actione agitur nomine proprio, in alia nomine ecclesiæ, sicut hoc casu per rationē. c. frequēs. in si. alle. Quinto, quia exceptio huiusmodi præiudicii quę reo cōpetit, est dilatoria, ut dixi, & debet poni ante lit. contesta. igitur, &c. Aegidius.

¶Exceptio dilatoria. *Nota, quòd exceptionum aliæ sunt peremptoriæ, & aliæ dilatoriæ, aliæ anormalæ, & aliæ mixtæ. de quibus uide plenè per Spec. ij. parte. tit. de excep. c. j.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCCLXVIII.

CONCLVSIO, quòd si Ioannes, qui ecclesiā sancti Marti. à papa obtinuit, ut uacan. per nō promotionem Borchardi possessoris. iuxta c. licet canon. de elect. li. vj. qui Borchardus coram executore dato ipsi Ioanni ad prouidēdum sibi de dicta ecclesia, si uocato illo Borchardo dictā ecclesiā reperiret dicto modo uacare, uocatus, & cōparens confessus fuit, non promotionē antedictā traxit in causam Ioan. qui ex eodē modo uacādi sumpta occasione ex dicta cōfessione Borchardi dictā ecclesiam obtinuit sibi conferri per ordinarium collatorem, & se in possessionem induci à domino meo papa obtinuit per cōmissionem specialem domino auditori mādari, ꝙ si sibi cōstaret de cōfessione prædicta dicti Borchardi, præfigeret terminū

ipsi Ioanni, infra quem probaret ꝓmotionẽ Borchardi, alioquin quòd imponeret sibi silentiũ,& probat dictus Ioan.dictã cõfessionẽ per processum dicti executores habẽtis testes,& no. in quo narrabitur dicta confessio, & per notariũ productũ in causa, qui super hoc clare deponit,sufficit hæc probatio ad dictum finem, cum iste articulus, qui nòn est nisi præparatorius, super quo principaliter nõ agitur,nec est pronuntiandũ super eo,non requirit probationes ita arctas.ff.ad exhi.l.iij.§.sciendũ. & §.ibidẽ.& quòd not.Innoc.de uerb.sig. ueniẽs de notario &c. tamẽ quia magna fides adhibetur ei, cui committitur aliquod negotiũ extra iudiciũ expediendũ, cum super illo negotio refert:ut not.Inno. de fide instru. c.j.in fi.pen.gl.& Comp.de elec. statuimus.col.iiij.uer.item quęritur.de quo per Io.An.de proba:post cessionem modo dictus executor in processu super hoc extra iudiciũ per eum agitato hoc fatetur, & narrat, ꝙ sit iste processus actus extraiudicialis: per not.Inno.de pręsump.c.fi.& gl.de offi.deleg.c.uno. in clem. Item,ꝙ notarius cum testib.qui dicit se omnibus cum testib. interfuisse in instrumẽto processus probare uidetur, ꝙ omnia simul, & semel facta coram testibus, & rogato notario esse dicuntur.Et ita non ob.not.Innoc. c.quoniam. contra falsam assert. ui.Aegidius.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCCCLXIX.

CONCLVSIO, ꝙ parti, cuius causa fuerat in recessu domini nostri de Auinione ibidem cõmissa in Auinione,& quæ obtinuit à d.N.nihilominus eam hic cõmitti,pro eo, ꝙ asseruit acta esse hic, & etiã registra papalia,per quæ uolebat se iuuare, sufficit hic esse notarium causæ cum suo prothocollo,[a] qui uult facere registrũ, quod nondũ fuit inceptũ, & quod producat de dictis unũ sumptũ gratię suæ,in qua se fundat.Ratio primi,quia ꝓthocollum cẽseretur acta, cum alia nõ sint, potissime si redigantur in modum actoris.Ratio secundi, quia hoc casu secũdũ dominos plurale resoluitur in singulare. Item, ꝙ registra etiã in plurali dicũtur illa de quibus sumptum fuit illud, & quia talia notantia surreptionem debet magis per partẽ opponi,quàm à iudice suppleri.Item fuit obtẽtum,ꝙ auditor, cui est facta dicta cõmissio: uocitatis uocandis,&c.potest,& debet simul mittere iudici deputato in Auinione intimationem habẽtem uim inhibitionis cum citatione.

a ¶Cum suo prothocollo. *Quomodo liceat notario, seu tabelliom ampliare*

pliare uerba prothocolli, seu abbreuiare cum ea redigit in publicũ instrumentum, uide Specu. in ti. de instrum. edit. §. ix. uer. item opponitur contra rescriptum.

¶De testibus. Rub.
Conclusio CCCCCLXX.

CONCLVSIO, ꝙ licet procurator in termino ad producendũ omnia reuocatus non sit, in eadem instantia ꝓ domino alias sit bonus testis. de testi. c. ij. lib. vj. tamen quo ad probandum pertinentiã collationis, super qua directe nõ agitur, nec pronuntiandum existit, & quæ per consequens non requirit probationes ita arctas, sufficit cum dispositione clausula dicti procuratoris in testem, per dominũ producti probatio cõmunis opinionis, & famæ: maximè, si prætensus collator habito ad eum recursu super exceptione apostolici prouisi illum recepit, & admisit. quòd intellige si aduersarius negantẽ huiusmodi collationis pertinentiã non habeat, aliàs secus. dominus Nico. aliqualiter dubitauit, sed satis consensit post.

¶De exceptionibus. Rub.
Conclusio CCCCCLXXI.

a QVOD si V. possessor in data[a] secundus contra Nico. in data primum, & actorẽ utroque docente de iure suo obiicit de consumptione gratiæ suæ in termino, quòd post gratiã Nico. de anno domini M. ccclxx. de mense Ianuarii anno. xxv. diem eiusdẽ mensis uacauit beneficiũ aliud, quàm illud, de quo agitur quòd nõ uacauit, nisi postea de anno. lxxj. Et quòd ipse Nico. dictum beneficium acceptauit de anno domini M. ccclxx. xxv. die mensis Ianuarii post terminum, attendẽs, quòd si articuli prędicti ad eandẽ anni reputationem referantur inter uacationem, & acceptationẽ fuit quasi annus, declarat post terminum dictos articulos dicens, quòd primũ articulum intelligit, & declarat secundũ computationẽ ab incarnatione, & secundum articulum secundũ computationem à natiuitate, & producit instrumentũ publicum probãs dictã acceptationem per ipsum Nico. factam fuisse de anno ab incarnatione domini M. ccclxx. xxv. die Ianuarii, dictũ instrumentũ coadiuuans reddit dictam materiam cum dictis suis declarationibus admissibilem: quia nedum tollit odium, & præsumptã calumniam materiæ obiectiuę prædictæ, imò secundũ aliquos probari uidetur: imò secundum omnes probat, saltẽ quo ad effectum ad soluendũ dictũ V. possessorem ab impetitione dicti Nico. actoris.

¶In data. *Adde, quòd data anterior literarũ facit regulariter literas præferri exceptis tribus casibus. Fel.*

late in c.capitulum.ij.col.uersi.litera priores.de rescrip. Et *an, & quando attendatur tēpus datæ, est regula affirmatiua cū sex nouus fallentijs, de quibus per eundem in c. eam te.in antepen.col.in uer.tēpus datæ.eo.tit.*

¶ De exceptionibus. Rub.

Conclusio CCCCCLXXII.

NON obstante cōclusione suprà præcedente si V. cōtra N. deducens in causa beneficiali primò obiectū surreptionis: secūdo obiectū consumptionis, & de inductione primi obiectus dedit de uacatione C. ecclesiæ, quæ est sibi necessaria ad deductionē secūdi obiectus sufficit: licet in deductione secundi obiectus, dictā uacationē dispositiue non deducat: maximè si generaliter saltē se ad illā referat, & post primā materiam dedit ad omnē modū, quòd sic se referendo ad illam cū uidetur repetere, & ita satis aduersarius certificare, & specificare.

¶ De conces. præben. Rub.

Concl. CCCCCLXXIII.

CONCLVSIO, si expectans cum adiectione mensis probat gratiam, processum, acceptationē, prouisionē, collationis pertinentiā, & uacationem suff center probat, etiā si sua probatio uacationis ad mensem prædictū, uel tempus dictę acceptationis nō percutiat. Ratio primi, quia acceptatio præsumitur facta infra mensem. no. Inn. de conces. præben. c.j.li.vj. & Pau. in cle. cū ei quem. Ratio secundi, quia prosequēdo litē acceptat. ar. de conces. præben. c. unico. in fi. in cle. & ita locus est suprà proxi. dicto.

¶ Ad idem. Rub.

Concl. CCCCCLXXIIII.

CONCLVSIO, quòd dicta præsumptio, uidelicet quòd acceptatio facta fuerit infra mensem, habet locū, si de tali acceptatione detur contra impetrantem per modū obiectus ad probandū cōsumptionem gratiæ suæ secundū dominum Nico. ratio sua, quia dictus mensis non currit à uacatione, sed à tempore notæ publicę uacationis in beneficiis. ut clem. una. de conces. præben. in fi. Caue, quia non dicit, quòd nō currat impetranti à tēpore, quo sciuit beneficium esse uacans. sed interpretatur impetrantem non prius scire currere, ergo si sciret antè, qa solū in incertis locus est conjecturis. ff. de uerb. obl. l. continuus. §. cū ita. Sed non ob. huic deductioni, scilicet nec solū infra dictū tempus, sed ante à tempore uacationis pōt acceptare. nisi ergo cōstet de publica notitia uacationis in ecclesia, quęri nō debet, an acceptauerit infra mensem, quia primo debet constare de mense, quàm quæri quid actum fuerit infra illū mensem, & de his quæ non sunt, & non

non apparent idem est iudiciū, &c.ff.de contrahen.emp.l.iij. cū igitur ad efficaciā acceptationis mensis nō sit necessarius, sed ad tollendā huiusmodi efficaciam acceptationis nedum ex natura mensis imò eius lapsus necessarius, ergo nō excipiens de acceptatione, sed replicandū de mēsis lapsu ante mēsem, & mensis existentiā probari habet secundum eum, quod subtile dictum & prima facie mihi placet, licet quibusdam dominis nō placet.

¶De proc.& de uer.sig. Ru.

Conclusio CCCCCLXXV.

PROCVRATOR deputatus ad causas motas, & mouendas, duntaxat deuolutas, intelligitur deputatus ad causas, quæ tpe, quo mouebantur erāt deuolutæ: qa determinatio adiecta certo determinabili, cuius effectus refertur ad incertū tempus futurū importat tēpus suū, & referri debet ad tēpus sui determinabilis. probat cle. si de beneficio. de præb. & de uerb.sig. sicut.li.vj. cū ibi no. super uerbo, cōmēsales. p Io. An. in nouella.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio CCCCCLXXVI.

SI impetraui causam cōmitti super beneficio contra Ioan. possessorē cum potestate citādi ad partes, & executus fui citationē in ecclesia, de qua agitur in personā P. se dicentis procuratorē dicti Io. & nomine procuratorio petentis, & recipientis copiā dictæ citatiōis, de quo constet in actis, ꝙ erat constitutus per dictum Ioan. procurator ad causas motas, & mouendas dūtaxat, tamē ad deuolutas etiā super beneficio, de quo agitur, ualet executio. ratio, quia procurator erat legitimus ad causam istam per conclusionē supra positā. Nam cōmissio facta de speciali mādato papæ cum potestate citandi, deuoluit causam tractandā ad curiā, licet citatio effectū non operetur. Modo cle. causamq́;. de elec. dicit, ꝙ sufficit facere intimationē in personā ꝓcuratoris legitimi. Iste uerò fuit legitimus, & onus assumpsit, ut præfertur. licet secus secundum dominū Nico. si non constaret, ꝙ onus assumpsisset. per c. licet. de proc. lib. vj. in quo multi decipiuntur secundum eum, & ita non sufficeret hoc casu produducere procuratoriū, nisi probaretur assumptio oneris.

¶De iudicijs. Rub.

Concl. CCCCCLXXVII.

ETIAM si executio proximè dicta fuisset facta solū in personas possidentiū pro dicto Io. dictū beneficiū, & in beneficio ipso, uidelicet in ecclesia parochiali curam animarum habente, & dictæ personæ literis citatoriis citātes spoliassent, & eum uulnerassent, sufficeret, licet non sit facta in personam

propriam, uel procuratoris, nec in ecclesia cathedrali. tum quia fecisse uidetur citãdus, seu alius pro eo, quo minus aliter citari potuisset. tum quia nõ est uerisimile, quòd illa fecissent, nisi aliquod mandatũ habuissent, uel aliàs aliquid de uoluntate dicti Io. sciuissent. tum quia imputatur Io. quia nõ contradixit, nec mandauit postea. ut li. nõ cõtest. c. j. tum quia uerisimile est, quòd dicti spolian. notificarũt ipsi Io. in cuius fauorem hoc fecerunt. Et ita semper est locus dictę cle. causam quæ.

¶De resti. spo. Rub.

Concl. CCCCCLXXVIII.

a SPOLIATVS [a] ad colorandum titulum producens prouisionem prętensi subexecutoris sine gratia, & processũ, ac sententiam diffinitiuam adiudicatoriam pro eo contra aliũ in palatio latam, & executoriã super eo emanatã, sufficienter titulum colorare uidetur. quia non est uerisimile ad obtinẽdum in palatio pro se sententiã adiudicatoriam contra quemcunque, nisi docuisset de iure suo. quia palatium non solet adiudicare ex sola confessione aduersarii, propter not. gl. in c. eum qui. de eo qui mit. in poss. libro vj. licet quo ad petitorium non sufficeret hæc probatio. quia nõ exemplis, &c. C. de sen. l. nemo.

a ¶Spoliatus. *Nota, quòd spoliari dicitur qui priuatur per sententiã. extra. de pac. c. cum clerici.* Et *nota. per Host. de restit. spol. c. conquerente. & an spoliatus per iudicẽ sit restituendus: uide Goffr. de restit. spol. in sum. §. generaliter. & sequen.*

¶De uerbo. signi. Rub.

Conclusio CCCCCLXXIX.

SI AGENS super uicaria certa certæ ecclesiæ: in primo articulo describit quatuor uicarias, & in omnibus sequentibus articulis determinat se ad unã earundẽ, nõ describẽs eã alias, quàm dicẽdo: dicta uicaria, &c. intelligitur, ꝙ semper censetur per hæc uerba: dicta uicaria, &c. de uicaria, de qua agitur, & non de alia, quia de alia non agitur. & sermones sunt inquirendi iuxta materiã. ff. loc. & cõduc. l. si uno anno. & maximè, nisi articuli sint de iure partis: licet idem satis crederẽ in materia obiectiua per prædicta.

¶De his qui ui. Et de iureiuran. Rub.

Conclusio CCCCCLXXX.

IVRAMENTVM de quo loquitur l. C. si quãdo. C. unde ui. & c. super eo. extra quòd metus causa. non concernit probationem uiolentiæ, uel doli, sed supponit eam probatam, & ea probata concernit damni æstimationem, & nihilominus in causa beneficiali non probaret literarum probantium titulus amisionẽ ad effectum adiudicationis

cationis faciendę uiolentiā p asso, licet aliqui diceret, quòd quo ad effectū absolutionis ab impetitione secus esset. Primū eñ, uidelicet adiudicatio ratione praeiudicii aduersarii, quòd operatur cofessio non fieret. no. gl. c. eum qui. de eo qui mit. in poss. lib. vj. Secundum uerò tendit ad praeiudicium spoliantis, uel dolosi, in quo fundāt se dicta iura.

¶De appellationibus. Rub.

Concl. CCCCCLXXXI.

LICET uelit Cle. causam quae. procurari nō posse fieri intimationem, nisi sit specialiter deputatus ad causam, tamē non procurator appellationem interpositam per dominum bene potest aduersario intimare. probat glo. antepen. dictae Cle. causam quae. Nec obst. alia gl. super uerbo specialiter. quae incipit: approbat opi. ad fi. eiusdem glo. quia intelligenda est de appellationis intimatione interpositae non per dominum principalem, sed per procuratorē: quia aliàs contradiceret fini Cle. & antepenul. glo. in fine.

¶De app. Et de procur. Rub.

Concl. CCCCCLXXXII.

a LICET in causa beneficiali[a] per appellationem de partibus ad curiā legitime deuoluta, processus necessarius per partes principales sine collusione legitime, & iudicialiter agitatus obsit absentibus, quorum interest. Secus tamen, si partes principales iudicialiter processum nō fecerint. quòd appareat, etiam si eis petentibus, & consentientibus auditor cum interpositiōe decreti mandauerit, & fecerit fieri registrum sine magna parte processus super quibusdam copiis, seu ex eis. sic no. Inno. ut lit. non cōtest. c. j. de hoc, q procurator nō necessariò, sed uoluntariè agit, quia nō noceret domino. facit ff. de pet. haere. l. qui repudiātis. §. fi. cū cōcor. ff. de euic. l. si ideo. C. de peri. & cōmo. rei uēdi. l. j.

a ¶In causa beneficiali. *Nota, quòd cum tex. dicat causa beneficialis. extra. de cleri. non resi. c. conquerente. indistinctè est intelligendū ar. extrà. de praeben. c. maioribus. Adde, quòd est intelligendū de beneficio spiritualis. Secus si ecclesia dedisset alicui clerico uel laico aliquod beneficiū tanquam benemerito ad sustētationem. xvj. q. j. possessiones. & q. vj. illud. Et tale beneficium non requirit residentiam.*

¶De rescriptis. Rub.

Concl. CCCCCLXXXIII.

LICET usus palatii apostolici habeant cōmis. auditoris sine speciali mādato impetratas per non procuratorē ualere, hoc intelligitur, si per illū nomine cuius fuerūt impetratae, postea approbatae fuerūt tacite, uel expresse: puta quia earū uigore illi postmodū processerint. per l. licet. ff. de iud. alle. no. de resc. c. nōnulli. Ratio, quia talis iudicis

cis cōfeſsio facta abſenti nō ualet, quouſq; ipſe ſciuerit, & acceptauerit. per Inno. in c. quia cum ctis. de conceſſ. præben.

¶De reſcriptis. Rub.

Concl. CCCCCLXXXIIII.

CONCLVSIO, quæ ſequitur ex præcedenti, quòd ſi nomine meo ne a ſcitur, per quem contra B. fuit impetrata commiſsio. Primo ad auditorem A. Secundo ad auditorem C. & ego primo approbem commiſsionem auditoris C. & recuſem procedere, & approbare commiſsionē A. eoipſo uidelicet ualet commiſsio facta auditore C. & non commiſsio facta auditore A. non obſtañ. ꝙ B. primo proceſſerit coram auditore A. ad multos actus, quia ex proceſſu ipſius non fuit ratificata commiſsio nomine ipſius non impetrata, ſed ex proceſſu a mei facto coram auditore C. ualidatur commiſsio facta ipſi auditori C. per prædicta.

¶De reſcriptis. Rub.

Concl. CCCCCLXXXV.

IN CAVSA proximæ concluſionis per unum procuratorem meum utraque commiſsio fuiſſet impetrata, nihilominus ſi dictus B. approbauit ſecundam commiſsionem comparendo, & petendo copiam libelli, & producendo uerbo aliqua iura, non poteſt poſtea reprobare, per regulam, quod ſemel placuit. Item quòd ualet proceſſus coram ſecundo factus, ſi de prima commiſsione alias tamē bona non excipitur, quia vtraq; dat iuriſdictionem. Nota Innoc. de reſcriptis. c. cæterum. & probat l. j. C. de his qui ſpon. mu. pub. li. x.

¶De ſentē. excom. Rub.

Concl. CCCCCLXXXVI.

SI excommunicatus [a] pro re iudicata, puta, quia non ſoluebat expenſas litis, in qua fuerat condemnatus, non eſt ab ſoluendus, niſi ſoluat expenſas executoriæ, & etiam contumaciæ non parēdo monitioni executionis, quia reuera iſtæ ſunt expenſæ litis, & ſequuntur ex ea, & quia caſus eſt de ſen. excom. uenerabilibus. §. ſecus. li. vj. quo ad expen. contumaciæ, & ſi contrarium fecerit auditor, grauat, & appellatio ab eo interiecta iuſtificatur.

¶Si excommunicatus. *An autem excommunicatus poßit petere opponendo exceptionem compenſationis, ſi conueniatur? dic, ut per gloß. & doct. in c. cum inter. de excep. ubi cōcluditur, quòd ſi excommunicatus poßit conſequi agendo id quod uult compenſare, non admittitur ad except. Secus ſi non poßet id conſequi agendo.*

¶De conſuetudine. Rub.

Concl. CCCCCLXXXVII.

NON ob. c. nulla. c. ulti. c. ne captandæ. & c. deteſtanda. de conceſ. præben. poteſt ualere cōſuetudo, quòd cap. eligat ex ſua ordinaria poteſtate canonic

nicos,& huiusmodi canonici sic electi secundum ordinem suæ receptionis acceptent minores præbendas uacañ.& quòd cap. præbendam acceptatā acceptanti debeat assignare,quia consonat iuri communi:ut de pręben. dilectus.j. & ij. & c. inter cætera. & c.relatum.de conces.præben. cum super.

¶De præben. Rubri. Cócl.CCCCCLXXXVIII.

SI DVO fuerint sic recepti, uidelicet A. primo, & B. secundo,& vterq; postea præbendam uacantem acceptauerit,& capitulum præbendam huiusmodi sic acceptatam A. primo assignare denegauerit, & eam B.secundo recepto assignauerit, ualet assignatio facta ipsi B. nec potest A. contra ipsum B. super dicta præbenda agere:sed agat,si uult contra capitulum. c. dilectus.j.& ij.& c.cũ super,alleg.supra proxi.ubi casus est supposito fine suæ ultimæ glos.& c. inter cætera.& ibi not.per Inno. Hosti.Ioan.And. & omnes breuiter doc.Item dominus G.fundabat se super dicto Inno.Host. Io.And.in c.de præben. dilectus ij.super uer.recipi. & per Archi. si postquàm.super uer. ius. addens,quòd canonicatus receptio præbendam afficit.de rescriptis. tibi qui.de præben. eum qui. hi qui.& si postquàm.& c. dilectus. alleg.Sed ista magis faciunt contra eum,quia loquuntur de receptis solum authoritate apostolica.Sed d.Guil.contra, quia contra,quia cõsuetudo optionis tantum ius dat canonico præbendam optandi,quia collatio alteri facta de eadem præbenda nõ ualeret.alle. lecta & no.de consuetudine.c.cum in tua.lib.vj. ergo dicta consuetudo acceptandi idem operabitur, cum acceptatio non sit,nisi quædam optio secundum no.Hostien.& Io. And. in c.cum in multis.in fi.de rescri. lib.vj.& respondet ad c. super.& c. dilectus. quòd ibi erat solum uinculum iuris communis, hic ultra.consuetudo hæc nimis me mouet,quia aut dices,quòd non potest ualere talis consuetudo, & tunc ob.quæ dicta sunt in conclusione proxi.præcedeñ.& etiā obstare uidetur c.cum in tua.alleg. Aut dices, quòd ualet consuetudo,& tunc statim sequitur, quòd prouisio facta contra talē consuetudinem cassa est ipso iure per regulam,quæ contra ius. cum concor.uel saltem cassanda per c.cum dilectus.de consue. & c.Cumana.de elect.& c.cum ecclesia.de cau.pos.& proprie.Sed tollebat hoc responsum do.Nico.per hoc,quia si sic,&c. tũc esset uera expectatio præbendæ uacaturæ,quòd in eisdem,nisi in canonicis iam prouisis, & præbendatis, de quibus non præsumitur, quòd essent ita ardenter

ad

ad excogitandum in mortem uiuentis, ficut de nullo modo prouifis. Item quia fecundum aliquos ibi non eft mutatio tituli,fed redditũ,corpore præbẽdæ remanente.eo.tit.pręhendali.fecundũ alios fi mutatio eft, uel fit in uim primi,uel fit authoritate iuris.Nec ob.de collatione canonicatus,quia ille canonicatus eft fupernumerarius, nec præbendam afficit,licet habeat aliquos effectus,iuxta lecta, & no.de cõftit.cũ M.tamen d.F. & B.dubitarunt.Alii uerò erant clari omnes.

¶De confuetudine. Rub.

Concl. CCCCCLXXXIX.

LICET confuetudo,de qua loquitur c. dilecto. de offi.Arch.recipiat extenfionem,[a] prout ibi le.& not. præfertim per Innoc.tamẽ fecus de poffefsione recenti per alios ueraciter ignorata,& in paucis obferuata, ut probat difcurfus glo.Inno.in c.dilecto.præfertim ubi non agitur de cõfuetudine, fed de præfcriptione inducenda.fecundũ ibi no.Itẽ dixi poffefsionem recentem requirere colorationẽ tituli propter præfumptionẽ famæ malæ, propter not.Innoc.de in integ.refti.c.ij. glo.per monachum.ad finem.

a ¶Recipiat extenfionem. *Extenfionis materiam uide per Bar.in l.fi conftante.in vij.q.ff.folu.mat.& in auth.quas actiones.C. de facrofan. eccle.in quibus locis uide etiam per alios fcribentes.*

¶De procuratoribus. Rub.

Conclufio CCCCCXC.

SI PROCVRATOR habens poteftatem unũ,& plures fubftituendi, & reuocandi, reaffumendi,& rurfus fubftituẽdi,fubftituit primo Albertũ,fecundo Bernardũ fine proteftatione, tertio cõparens in caufa cum proteftatione[a],quòd non intendebat fubftitutos fuos reuocare,& appellauit,& termino fibi ftatim ftatuto ad dandũ apoftolos ftatim Goffridũ fine proteftatione fubftituit:per Goffridi fubftitutionem non uidetur Alberi.uel Bern.reuocatus,quia quæ incontinẽti fiunt,ineffe uidentur.ff.fi cer.pet.l.lecta.§.dicebam. Modo præcedebat immediate proteftatio de non reuocando,ergo,&c. Itẽ quia ex proxime præcedenti uoluntate colligitur uolũtas in fequẽ.de præfum.ex ftudiis.maximè,quia non facilè præfumeretur,ꝙ uno eodem momento fuiffet contra uoluntatem,uidelicet nõ reuocandi,& reuocandi, licet fi primo cum dicta proteftatione,uidelicet nõ reuocãdi appellaffet, & tunc de iudicio recefsiffet,& poft hæc reuerfus ex interuallo ad iudicium Goffridũ fine proteftatione fubftituiffet, forfan cont

contrarium diceretur pro eo, quòd iterum uolũtas esset mutata, seu esse posset secundũ aliquos, sed quòd in alio proximo casu ita subito mutata fuisset nullus diceret.

a ¶Cum protestatione. *Nota, quòd protestatio nihil aliud est, quàm animi agentis expressio extra. de regula. c. cõsulti ff uti pos. l. si duo. & multa notanda, & singularia de protestatione uide per Bald. in suis singul. in uersi. protestatio.*

¶De præsumptio. Rub.

Conclusio CCCCCXCI.

RETENTO themate cõclusionis proximè præcedentis, per dictã protestationem nedum declaratur uolũtas uolendi reuocare Albertum primo substitutum, imò etiam declaratur uoluntas de tempore substitutionis, & Bernardi, quòd tunc per eam noluerit dictum Albertum primum reuocare, quia ex conclusione proxima præcedenti colligitur, quòd ex dicta protestatione colligitur, quòd nedũ per comparitionem, imò personæ tertiæ substitutionem non intendebat reuocare nec primam substitutionẽ, nec secundã. Modo ista sequens uoluntas etiam præsumitur fuisse in præcedentibus actibus, maximè cûm aliàs frustra fieret protestatio, quia non ponuntur alii substituti, nisi dicti duo Alber. & Ber. sicut enim ex præcedentibus uoluntas trahitur ad sequẽtia. de præsum. ex studiis. ita trahitur ex sequeñ. ad longe præcedentia, ut patet. C. ad l. Iul. de adulte. l. si qui adulterii. cũ quatuor concor. ibi alleg. in gl. Nec mirũ, quia tota ista materia procedit ex præsumptione, & coniecturatione uoluntatis. ut de procu. c. si quem. lib. vj. & per cõsequens facile per præsumptionem, uel cõiecturam contrariã tolli potest, ut not. Innoc. de eo, qui fur. or. rece. c. innotuit. in fi. Et si alii ponerentur substituti, ad quos protestatio referretur, deberet allegari per partem, & aliàs præsumeretur fraus, & facit, quia præsumitur in secunda substitutione dicta protestatio fuisse omissa, cũ hodie præsertim per notarios audi. in incur. semper consueuerit poni, & pet hoc saluatur unus magnus processus, & sumptuosus, &c.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio CCCCCXCII.

SI PROCVRATOR abbatis deputatus ad agendum contra episcopũ, uolens ualidare processum obtinuit etiã commissionem specialem contra capitulum, & illud citari fecerit, & suspendi pro contumacia, uidelicet suspẽsio iuris, quia eam per primã commissionem etiam contra capitulũ extende-

bat,

bat,secundū quosdā per c.edoceri.de rescrip.& si nō per primam,tamē per secundam.Itē licet capitulum prælato defendēte non teneatur uenire ad causam,sed sufficit,quòd præstet cōsensum in causa ardua prælato agente.per c.edoceri.Et ibi not. per Inno.tamen quia pro multis causis potest dirigi actio contra capitulum,quæ possunt sub cōmissionis generalitate comprehendi,& quia commissio secunda expresse dirigitur cōtra capitulum,& quia capitulū expresse uocabatur, negari non potest, quin capitulum debuerit cōparere causam allegaturum saltem, quare ad prosequendū compelli non deberet.per l.si quis ex aliena.ff.de iudi.& l.ex quacūq;. ff.si quis in ius uo.nō ie.Nec ob. quòd impetrans erat simpliciter cōtra episcopum cōstitutus,quia probat c. edoceri. allega. quòd per hoc uideatur satis contra c. constitutus.imò per præmissa satis domini concordabant,quòd dicta suspensio erat iusta,sed saltem negari nō potest,quòd fuerit aliqua.quia lata à iudice cōtra partē iniuste tenet.not.in c. sacro.& c.Romana.de sen.ex.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio CCCCCXCIII.

VNVM modicum impedimentum restituit terminū decem dierum datū per iudicē à quo fertur diffinitiua,à qua appellatur ad appellationē prosequendam ad dictū terminū ipso iure:utputa,quia una hora congrua quæsiuit dominū Pōtium, qui signat commissionēs,& nō potuit reperire congruo loco, &c.Ratio est,quia ita est in termino dato à iure.no.Innocē.de appel.ex ratione.Igitur idem est in termino dato ab homine,qà ista æquiparātur.Præterea,quia non datur hoc tempus ad complendum,sed datur ad aliquā diligētiam faciend.modo per hoc probatur diligentia.

¶De cau.pos.& proprie.Ru.

Cōclusio CCCCCXCIIII.

LICET possessio,& communis reputatio actoris mei mihi regulariter sufficiāt,quia super iur.actoris principaliter non est pronuntiandū. Fa.no.Cy.post Pe.C.quę sit lon. consue.l.ij.in iiij.articulo uersus finem secundæ quæstionis illius articuli quarti.per Inno.de uerbo.signi.ueniens.de notorio.& fa.not.in capi.j.de reg.iur.lib.vj. in fin.ulti.gloss.& l.siue possidetis.C.de probatio.de sent.excom.c.si iudex.li.vj.cum ibi no. per Ioan.mo.tamen illud intelligitur de possessione aliquandiu cōtinuata:secus uerò de minus recenti,quia illa sine titulo minus euidenti non potuit causare ita cito talem communem re

reputationẽ, quæ deberet sufficere isto casu possessori. hinc est quòd licet primo casu possessor dignitatis agens contra creditores non haberet docere de titulo, si sibi negaretur: secus tamen in casu secundo. not. Inn. de con. præbend. c. quia cunctis. in gloss. cum plures. uer. si uero contra alios agatur. & quòd coadiuuant no. per Inno. de restit. spol. c. in literis. in gloss. magna post princ. primæ coll. & qđ me. cau. c. ij. §. per monachos. in fin. Fa. no. per Inn. de eo qui fur. or. re. c. innotuit. & de præsu. illud.

¶De proba. De testi. Rub.

Conclusio CCCCCXCV.

VBI ius actoris de necessitate & uere probãdum non potest descendere, nisi ex uno titulo, puta, quia per literas apostolicas in forma cõmuni prouisum, & in possessionem inductus, non sufficit, quòd testes dicant, quòd literas uiderunt & processus, & uiderũt earum uigore dari possessionem, nisi de prouisione effectus literarum, & purificationis earũ ipsi deponant: quia aliter non possunt reddere bonam causam.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio CCCCCXCVI.

SI A. contra B, habet probare C. fuisse capellanum papæ, & producat gratiam per B. impetratã de beneficio ut uacan. per obitum C. in quibus narratur C. fuisse capellanũ papæ, ipse A. probat per hoc sufficienter capellaniam, quia talis narratio confessionem inducit. per no. Io. An. in nouella. c. cum impositionibus. de iureiuran. li. vj.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio CCCCCXCVII.

NON est locus ca. de multa. de præben. nisi secunda assecutio sit pacifica nedum de facto, sed de iure: puta, quia non litigiosa, & quo ad hoc approbata est gloss. Archi. & Ioan. An. posita in c. cõmissa. de elect. lib. vj. allegatur c. dudũ. de præben. in fi. lib. vj. & reprobatur gl. Innoc. in c. constitutis. de appel. quod intelligitur uerũ, dummodo in limitibus legitimę possessionis moueatur sibi lis. per no. per glo. in dicto c. commissa.

¶De præbendis. Rub.

Cõclusio CCCCCXCVIII.

VERBA ista (sublata difficultate quacunque) posita in ca. si beneficia. de præbend. lib. vj. intelliguntur de difficultate facti, non de difficultate iuris, & quæ probabilem causam haberet, per not. Innoc. de præben. pro illorum. ar. ff. de petit. hære. l. illud. adeò, quòd si causam probabilem habuit litigandi, etiã si per tres instantias forte litigaret, locus esset recursui secũdum aliquos dominos.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio CCCCCXCIX.

SI VIGORE commissionis impetratæ per appellatum post appellatione͂ propter non prosecutione͂ iam desertam, appellans, & appellatus processerunt usque ad conclusionem, & tunc auditor instante appellato pronuntiat appellationem desertam, non debet condemnari appellãs in expensis factis ex processu habito uigore dictæ commissionis super negotio principali, quia per factum appellati istæ factæ fuerunt: secus si appellans commissionem impetrasset. Et ita consului domino Nicol.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio D C.

a SI DELEGATVS apostolicus[a] ad instãtiam unius partis altera absente nõ per contumaciã in loco, in quo non procedere debebat, causam remisit ad curiam beneficialem, & tanquam remissa commissa fuerit auditori procurator legitimus alterius partis in remissione absentis, ad alterius partis instantiam citatus, & nihil obiiciens, ualet processus, licet de præmissis, ex quibus remiss. nullitas uidetur insurgere, dicta cõmissio non facit mentione͂, quia talis taciturnitas non nullitatem, sed surreptionem inducit, de rescript. super literis. & debuit pars excipere, &c. sed non fuit ponderatum, quòd sine speciali mandato papæ, uicecancellarius tales causas non deuolutas committere non potest.

¶Delegatus apostolicus. *Nota, quòd delegatus dicitur index extraordinarius. C. de dila l. prima & est honorandus, sicut ille, qui delegauit. lxxxiij distinctio præcipimus. Sed nõ creditur ei, nisi ostendat literas delegationis. xcvij. distinct nobilissimus. & de hac materia delegatorum satis profunda, uide extra. de offic. deleg per totum. & lib. sexto. cum ibi notatis per omnes.*

¶De concess. præben. Rub.

Conclusio D C I.

IN CAVSA mea Rotomagen. supposito, quòd dominus noster in gratiis communibus ordinauit, quòd habe͂s unicum beneficium xl. libra. secundum communem ualore͂, uel taxam decimæ in forma pauperũ impetratæ ualent, si Ioan. habe͂s beneficium cum cura taxatum ad x. impetrauit in forma pauperũ faciens de dicto beneficio mentionem, & narrans illud beneficium secundũ decimæ taxam ix. lib. nõ excedere, gratia sua propter hoc nõ est surreptitia, quia non omnia expressa falsa secundum dominos uitiant impetrationes, sed illa sola, de quibus põt aliqualiter præsumi, quòd mouere

mouere potuerunt principẽ sal tem ad facilius concedendum, not.Innoc.de concef.præb cum noſtris.Modo in propoſito non poteſt hoc præſumi uerifimiliter, attenta maxime ordinatione antedicta.ergo,&c.

¶De reſcriptis. Rub.

Concluſio DCII.

a CANCELLARIA[a] poteſt oẽs cauſas, quæ ſunt de communi iuſtitia committere,& per conſequẽs, quòd poteſtas de abſoluendo ad cautelam auditori cõmiſſa, coram quo pẽdet cauſa per dominum Pontium ſine ſpeciali mandato bene ualet,quia illud eſt de cõmuni iuſtitia.de offi.deleg.cum contigat.de ſenten.excommun. per tuas.& c.ſolet.& c.uenerabilibus.§.ſecus.

a ¶Cancellaria. D*e cancellaria papæ,uide extra.de reſcrip.c ad hoc ſumus.* Et *quare dicantur cancellarij, nota.per Azo.in ſumma.de aſſeſſ.§.cancellarij.*

¶De ſent.& re iudicata.Rub.

Concluſio DCIII.

DE SENTENTIA lata ſuper deſertione diffinitiuæ ſententiæ latæ debet tantũ recipere notarius, ſicut de diffinitiua, quia habet uim diffinitiuæ.not.gloſſ.quòd uim diffinitiuæ habeat.de app. cap.ſecundo. & idem in ſententia lata ſuper attentatis:fortiori ratione ſecundum eos ſuppoſita conſtitutione papę Ioan.quæ habet. quòd tantum debet recipi de ſententia uim diffinitiuæ habente,ſicut de diffinitiua.

¶De offic.delega. Rub.

Concluſio DCIIII.

CONCLVSIO, quòd licet ſit iuſta cauſa recuſandi iudicem delegatum ſuper promotiõe mihi facta, quia authoritate ordinaria prouiſionem fecit, tamen nihilominus ante exceptionem recuſationis, ſeu ſuſpicionis oppoſitionẽ potuit ſubdelegare.not.gl.de app. à collatione.lib.vj.Aegid.

¶De teſt bus. Rub.

Concluſio DCV.

CONCLVSIO, ꝙ licet procurator, qui eſt, uel fuit nõ poſsit eſſe teſtis in cauſa.de teſti.ij. lib.vj. nec ſolicitator fortiori ratiõe, quia ille cencetur ad cauſam maiorem affectionem habere : tamẽ clericus, ſeu familiaris procuratoris poteſt bene eſſe teſtis, quia nõ reperitur eſſe prohibitus, ſi bene deponit ſuper cauſa reſtitutionis ad appellandum cum iuramento procuratoris receptum ſupplementum ſatis ſufficit de iure C.l.in bonæ fidei.

¶De cau.poſſeſſ.& proprietatis. Rub.

Concluſio DCVI.

CONCLVSIO, quòd ſi commiſſo petitorio,& poſſeſſorio in cauſa beneficia

li,quod uidetur fieri per solam commissionem petitorii, de possessorio tamen mentione non facta,nec apposito uerbo exclusorio,tenet.arg.c.de iud.l.nulliter.cum ibi no.nec ob.C.de nego.gest.l.fi.Ferat auditor definitiuam in possessorio solo,pro eo,quòd petitoriũ erat suspensum,& ab illa appellatur, ac causa appellationis huiusmodi, & negotii principalis de petitorio expressa mentione non facta committatur alteri auditori,coram quo ille, qui contra se habuit sententiam in possessorio, altera parte cõsentiente,renuntiat dictæ suspensioni per eum in prima instantia factæ, & seruat terminos in utroque, & ualet processus:licet aliqui contra. Ratio est, quia licet commissio facta super appellatione à definitiua interposita etiã deuoluat negotium principale sic, scilicet quòd adiectio negotii principalis in ea facta superfluit, hoc intelligitur uerum,dummodo nõ reperiatur separatum aliquod principalius negotium à negotio appellationis. Tunc enim, quia non reperitur,quod adderet illa adiectio, non mirum si nihil addat,sed ubi reperitur aliquod aliud negotium, quàm appellationis principalis, tũc quia reperitur quod addat, non mirum si addat, sicut in casu, quo super certo grauamine ante sententiam appellatur, & committitur causa grauaminis,& negotii principalis. Modo ita est in proposito,quòd licet petitorium, & possessorium sint duæ causæ se quasi non contingen.argu.ff.de acquiren. poss.l.naturaliter. §. nihil. tamen facta relatione de una ad aliam petitorium principalius esse censetur, quia trahit ad se possessorium. de cau. pos. cum ecclesia.& ca. cum dilectus. Et facit,quia commissiones latè sunt interpretandæ in curia.per not.Inno.de rescrip. c. super literis.Caue tamen, quia non intelligo hoc casu fuisse commissum auditori secũdo negotium principale, nisi in euentum: uidelicet in casu, quo pronuntiaret per primum super possessorio male fuisse pronuntiatum, quia in illum solum casum perderet iurisdictionem, uidelicet cum grauat, nec aliter super nõ expeditis est sibi iurisdictio auferenda.de appel. ut debitus. & c.cordi.cum similibus.Et licet illa iura loquantur cum appellatur ante sententiam, tamen hoc casu obtinere debent,quia ratio in utroque casu est uniformis. ar.ff.de fonte.l.unica.de transla. inter corporalia.cum similibus. Sed diceres: ergo processus nõ ualuit contra conclusionẽ. Probo, quia quæ fiunt uigore dispositionis conditionalis, conditione pendente non ualent. ff.de

ff.de condi.insti.l.si quis ita hæredi.uel lega. & de concess.præben.cū ei quem. in cle.j.responso.Sed respondeo, quòd hoc casu alia ratio format pactum:puta,quia cum articulus grauaminis, & negotiū principale simul auditori committuntur partibus ambabus consentientibus, potest auditor omittere articulum grauaminis,& procedere in negotio principali. ar. de appella. cordi.libr.vj. cum ibi notatis. Et ita seruatur. Modo ita fuit in proposito,& præmissa omnia dixi, quæ finaliter dominis omnibus,ut uidebatur,placuerunt.Et ita fuit obtentum.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio DCVII.

CONCLVSIO,quòd si intentatę suprà proximæ quæstionis suspendēs nō renuntiasset suspensioni, & solum in possessorio fuisset processum,& finaliter fuisset in pos
a sessorio [a] sententia confirmata, causa petitorii deberet remitti auditori primo,etiam si auditor primus appellationi à dicta sententia lata in possessorio interiectæ detulisset. Nec obst.c. cum appel.de appel.lib.vj.ij.responso. Ratio est, quia reuera sunt causæ diuersæ se ipsas non cōtingētes,ut de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil.ar.de resti.spo. in literis.& c.item cū quis.Aegi.

a ¶In possessorio. *Nota,quòd possessorium iudicium est triplex, scilicet pro possessione adipiscenda, retinenda,& recuperāda:ut in c.postoralis.de causa possessionis.in gl.iiij.*

¶De foro competenti. Rub.

Conclusio DCVIII.

CAPITVLVM primum de fo.comp.lib.vj.j.responso.non habet locum in appellationibus ad legatū natum, uel de latere interiectis:quia potest adiri per uiā simplicis querelæ.Et ita not.glo.de foro compe.Romana.in vj. & de appella. cordi.eo. lib. Hoc tamen impugnat, & post eum dominus Benedictus, quia licet episcopus, & legatus in iurisdictione concurrant, ut de offi.leg.c.j.tamen
a præuentio [a] facta per episcopum ademit legato iurisdictionem, ut de fo.compe.c.proposuit.nec appellatio sibi iurisdictionē deuoluit, nisi in euentum omittere uerum articulū grauaminis, & procedere in principali,esset prorogatio quædā,quę requirit consensum iudicis perdentis iurisdictionem,ut c.significasti.de fo.compe.& quæ non potest fieri nisi parte utraque consentiente.ff.de iurisdi.omn. iud.l.si conuenerit. & l. si per errorem. & ff.de iudi.l.j.& l.ij.in princip. Nec sufficere uidetur consensus tacitus appellantis. per not. Innocen.de offic.delega.prudentiam. Sed præmissis ad pauca respicientibus in scholis uiderentur

rentur forsitan collecta, tamen de iure non ualerent, & omnibus aliis dominis displicuerũt. Primò quidem non est uerum, quòd præuentio adimat iurisdictionem alias habenti ipso iure, licet exceptionem paret contra præuentum. Nec c. proposui sti. loquitur in casu isto, sed loquitur, ubi appellatione probabili præuẽtus uult recedere altera parte inuita. Et c. significasti. loquitur in prorogatione alias non iudicis proprii. hic secus, & hic utraque pars consensit. quia appellans appellando cõsensit, nec potest à consensu huiusmodi resilire. ut c. cordi. & gl. Inno. in c. prudentiam. loquitur in errante, sed in sciente secus. Ita ꝙ omnia prædicta fundamenta Lapi sunt falsa.

a Præuentio. *Nota, quòd præuentio inducitur per litis contest. in c. penul. de fo. competen. quod uerum est, nisi alter sit impeditus cognoscere. Bart. sing. in l. si maritus. in §. j. de adulte. Inducitur etiam quandoque præuentio per citationem, quandoque per libellũ, & quandoq; per sententiam. uide Bar. plene in l. si plures. de leg. j.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCIX.

IMPETRANS beneficium uacans [a] tanquam per mortẽ Titii, non sufficienter probat Titium habuisse ius, solum producendo supplicationẽ per papam de huiusmodi beneficio signatam ipsi Titio, quia non probat hoc esse, &c. C. de proba l. ad probationem. & l. neque natalis. Modo posibile est, ꝙ literę in can. non potuissent expediri, uel cũ aliis clausulis restrictiuis fuissent expeditæ: uel ꝙ ille repulsus fuit in examine: uel quòd non per modũ prouisionis, sed per modum mandati de prouidendo transiuisset.

a ¶Beneficium uacans. *Beneficium impetrans uacaturum tenetur de sui receptione in canonicum, & in fratrem facere mentionẽ. extra de præbend in nostra. Si autem impetrat uacans, non, ut not. eod. c. per Innoc. quod est notandum.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCX.

LICET palatium teneat hanc opinionem, quòd impetrans gratiã de beneficio, tanquam de uacante per certum modum in personã Titii, uel aliquo quouis modo præterquam ipsius Titii obitũ, uel aliquem modum, non potest habere, nisi contingentem in personam Titii: tamen si impetrans per obitum Titii, & post timens, quòd uacaret per obitum Seii, nec aliàs, nisi per mortem Titii uacasset, & reperiatur uacare per contractum matrimonii ex persona Meuii, per quem modum in secunda data sequen. & etiam cõfirmationem aliis impetrauit. Primus ius habet

bet uigore dictæ confirmationis secundum dominum Nico. cui tunc prima facie assensi. Sed alii omnes contra. Ratio nostra fuit, quia pro eo, quòd de altero modo uacandi ratione personarum in præcedenti narra. confirmationis fiebat mentio, ad talem modum alternatiue cõcessio, seu conclusio confirmationis se referre debebat: maxime quia hic non fuit clausula, præterquam per obitum: & maxime quia fuit alia exceptio, uidelicet dummodo non uacaret per assecutionem authoritate literarum apostolicarum. Sed in primo casu ibi non fiebat mentio, nisi de una persona, & referebatur exceptio solum ad illam. Et ita uidebatur, quòd etiam ad illam solam deberet referri regula. Quanquam tamen in primo casu Ioan. Cal. disputauerit, & contrarium tenuerit. In secundo uero casu omnes alii fuerũt contra, quia sicut per stylum habet restringi generalitas clausulæ ad unicam personam, dum de illa unica facta est mentio, ita deberet habere stylus, quòd si fiat mentio de duabus personis, solum ad illas duas personas dictæ clausulæ generalitas referatur per identitatem rationis, alleg. clemen. j. de præben. cum gl. super uer. & quamuis aliam. allegant l. fi. §. cui dulcia. ff. de uino, triti. & oleo lega.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio DCXI.

LICET capella papæ de iure scripturam non requirat, quia papa, qui capellanos facit, non facit sub bulla, sed mandat eos recipi per camerarium, & tunc camerarius eis receptis per dationẽ cappæ, & rocheti, & birreti eos in matricola inscribi facit inter alios, tamen propter dictã inscriptionem dans articulum de huiusmodi capellanatu, tanquam calumniosus ad probandum per testes non admittitur, nisi doceat de aliquo probabili impedimento, quo impediente de dicta inscriptione fidẽ facere non potest, sicut dicens se priuilegium amisisse, uolens probare tenorem, debet prius probare amisionem, ut c. cum olim. de priuileg. not. ibi per Innocen. in glo. ij. sicut allegans se gratiam specialem à papa sub certa forma obtinuisse, & de narratis dans articulos, petẽs eos admitti ad probandum per testes, non admittitur in palatio ad hęc, nisi producat gratiã, postquam eam potest faciliter de registro habere, nisi causam probabilem alleget, quare eam habere non posset. Et ita seruamus propter præsumptã calumniam. Aegid.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio DCXII.

ACTOR admissus ad probandum huiusmodi capellaniam per testes, forte ex causa

probando cõmunē reputationē & possessionē, sufficiēter nō ꝓbat, quo ad effectū deducēdi reseruationē, & per eā reū aduersariū, & possessorē excludēdi. Ratio est, quia reseruatio nō afficit beneficia illorum, qui uere sunt de ista professione. Modo possessio non facit titulum, ut l. habemus. ff. de decur. & à ueritate recipit separationem, ut in toto ti. plus uale. &c. & l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquir. poss. & de cau. poss. cum ecclesia. & c. cū dilectus. Vbi enim requiritur ueritas causæ ad productionē effectus, non sufficit reputatio sola. Item licet quis reputetur iudex delegatus, cum non sit, nō propter hoc ualet eius sentētia. not. Inno. de rescri. c. super literis. in glo. imò siue forsan. circa princ. Nec ob. l. Barbarius. ut no. Inno. in gl. prædicta. tamen hoc adiicit, ꝙ actor habet plene probare. de proba. in præsentia. C. eo. tit. l. actor. & l. contra negantē. & ff. eo. l. ij. C. de eden. l. qui accusare. & C. de re. uen. l. fi. & maximè, dum adiudicationem petit. Sed si esset reus, & possessor nō petēs adiudicationē, sed absolutionē ab impetitione, forte putarē bene, quia huiusmodi communis reputatio induceret pręsumptionem, quę uoluerit onus probandi in aduersarium. C. de proba. l. siue possidetis. Faciunt præsertim not. Cy. in d. l. actor. Primū dictū confirmat id quòd materia dictæ capellæ in actore uidetur obiectiua, & per consequens requirit clariorē probationē. per not. Innocen. de accu. super his.

¶De testibus. Rub.

Conclusio DCXIII.

TESTIS deponēs super articulo dictæ capellæ, & dicens, ꝙ ideo scit, ꝙ fuit præsens in curia, dū ille fuit factus capellanus nihil ꝓbat, licet do. Bart. in tractatu suo, de testibus, dicat hoc testimoniū bonum de actu apprehensibili, proprio uisu, uel auditu: scio, ꝙ fui præsens: tamen hoc intelligitur de illo, qui fuit præsens sic, ꝙ uerisimiliter actus nō potuerit fieri, quin hoc uiderit, uel audiuerit: tamē alias secus, ut hoc casu. Potuit enim esse, quòd fuit in taberna, uel ecclesia, & quòd non potuerit uidere quid fieret in capella papæ. Aegid.

¶De pręsumptionibus. Rub.

Conclusio DCXIIII.

SI in causa beneficiali actor possessor, & reus dans libellū uerbo procedūt usque ad conclusionē inclusiue, nihil producendo hincinde, & reus renuntiet liti, & causæ: & ob hoc actor petat, quòd declaretur reo non cōpetere, nec cōpetiisse aliquod ius, sibi perpetuū silentium imponendum fore, & imponi, sēq; ab impetitione ipsius rei absoluendū fore, & absolui, auditor debet præsumere, totū istud negotium

gotiũ esse collusoriũ, & à pronuntiatione supersedere, quousque actor in aliquo docuerit de iure suo.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio . DCXV.

CVRIA existente in Roma,& papa cum cardinalibus suis existente in Anania ad dietã cum dimidia prope urbẽ, partibus litigantibus ad Ananiã recedentibus procuratoribus,& substitutis non admissis potest per audientiam procedi contra eos.Ratio est,quia pars pręsens nõ tenetur talẽ aduersariũ suum quærere extra locum, ubi curia causarũ exercetur.ff.quando ap pel.sit.l.j.§.dies autẽ.uer.adeũdi autẽ facultatẽ.cũ si.& ff.de ꝓcu. l.una.& l.seq.postquam agimus de actu expediendo certo loco & non alibi,absens ab illo loco cẽseri debet simpliciter absens ꝑ prædicta iura. Secus uero,si dispositio requirẽs personæ præsentiã nõ se arctaret ad certũ lo cum loci. & ita procedit, quod habetur de præben.præsenti. li. vj.in prin.& §.j.& §.loca.

¶De testibus. Rub.

Conclusio DCXVI.

ETIAM testes de Roma in casu supra proximo ad Ananiam receden. iurantes se non recedere causa ꝓductionis proxime dicẽdæ, & se non esse reuersuros in breui,possunt recipi,ut affuturi.

¶De lit.contesta. Rub.

Conclusio DCXVII.

SI AGIT actor super beneficio, tanquam super unito suæ dignitati,& tãquam super re, quæ est de pertinentiis suæ dignitatis:licet reus præten dat illud ad se iure tituli, & tanquam beneficium ex collatione apostolica pertinere:tamen nõ censetur causa beneficialis, sed prophana,& requiritur litis cõtesta.adeo,ꝙ reus citatus ad respondendũ libello non cõparẽs est excommunicãdus.Ratio est, quia ex persona actoris ius metimur. ff. si pars hæredi.pe.l.j.in prin. plus dicebat do.Nic.quòd etiam si ageretur, ut de beneficio absens non comparens excõmunicari deberet, quia possit procedi summarie. Hoc con cernit solum fauorẽ præsentiũ partiũ,& procedentiũ,non autẽ concernit cõtumaciã partis aduersæ non curantis procedere, secundum eum.sed dubium est.

¶De officio delega. Rub.

Conclusio DCXVIII.

SI executor papæ datus super unione fienda,[a] cui papa cõmisit de certis prætensis causis, quare petebatur fieri unionem, diligenter inquireret, & si reperiret esse ueras procederet,prout de iure ad huiusmodi unionem faciendam, qui referendo se cognouisse de dictis causis, & se reperisse eas esse ueras, procedit ad huiusmodi unionẽ, non propter hoc dicto dicti exe

cutoris super ueritate dictarum causarũ est fides in iudicio plena saltem adhibēda. Licet enim crederetur nudo nuntio, uel ministro super aliquo nudo, & simplici officio causæ cognitionē non requirenti sibi commissæ referenti, ut cursori super citatione. ar. ff. de re. eorum, qui sub tu. uel cura. l. magis puto. §. ne tamen. & extra. de app. cum parati. nec mirum, quia testis, & notarius ex publico eorum officio est de hoc deponere: tamē ubi exigitur causæ magnæ cognitio, & in facto arduo, tunc licet credatur tali executori referēti se super hoc inquisiuisse, quod inquisiuit: tamen quòd illa inquisitio contineat ueritatem super hoc sibi nō creditur, etiam si uerbo hoc dicat, uel literis promat: nisi appareat de illa inquisitione, qualiter facta fuit: & hoc maxime, si per hoc graue alicui præiudiciũ afferat. Et hāc distinctionem posuit Spe. tit. de remis. §. utile. uer. sed nunquid remissio. in fi. Et hoc uerum, nisi forma mādati haberet, quòd de repertis inquisitione fidem faceret executor sub proprio eius sigillo: quia tunc crederetur huiusmodi sigillo propter formā. secundum Spec. in d. §. utile. in fi. Modo hic est factum arduum, & nō est hic dicta forma. ergo licet credatur inquisitum, seu cógnitum fuisse: non tamē credere ea, quæ in inquisitione contineātur uera fuisse, nisi aliter constet. Aut enim processum fuit ad huiusmodi inquisitionem parte uocata, & in forma iudicii, & tunc certum est, ꝙ deberet fides fieri per acta, nec sufficit relatio iudicum. de proba. quoniā contra: aut parte non uocata, & tūc esset iniquum, quòd probationes illæ postmodum in iudiciũ, etiam si in forma sua originali producerentur, sicut tenemus in palatio de processu executorũ inquirētiũ super narratis in gratia secūdũ formā mādati sibi facti, qa ꝓpter hoc, ꝙ hoc fit parte absente, postmodum negotio deducto in uiā litigii, nec talib⁹ probationibus, nec executori super hoc referēti, quo ad hoc, creditur, secundum oēs. Nec obst. si dicas hic nō est locus partis. uocat. ut cle. si una. de re. eccle. non alie. quia dico, ꝙ hoc non bene concludit, rectorē uiuentē tēpore uniōis forte de causæ huiusmodi falsitate non posse cōqueri, quia de suo præiudicio non agitur, quod tamen clarũ nō est ex toto. Sed si hoc uerum esset, tamē quādo rector successor illius, cui præiudicat dicta unio, posit dare, causam ueram non fuisse. Sed dices: ꝓbet ergo falsitatē, qui eam allegat. arg. ff. de proba. l. ij. Respōdeo, ꝙ probat eoipso, ꝙ ueritas nō probatur. ut C. de re mili. l. super seruis. Licet enim hoc alleget, nō tñ hoc allegat asserendo, prout nec tenetur,

netur, sed potius negando. Pro quo sciendũ, quòd quicquid esset in ordinario hoc casu, tamẽ requiritur ueritas causæ, quia illa fuit exposita in rescripto. arg. de rescript. c. ex parte. ergo sine illa ad unionẽ nõ potuit procedi, & per cõsequens ad iustificationem unionis probanda est. Simile de conuersione in utilitatem & c. authẽ. hoc ius porrectum. C. de sacra. eccle. & ff. de exerci. l. fi. Hæc enim est regula, quòd omnia illa, quæ sunt de directo necessaria ad fundandum ius, & intentionem agendi, uel defendendi, maxime affirmatiue prolata (& idem etiã forte in negatiuis) probãda sunt, ut hanc regulam ponit do. Bart. de uer. oblig. l. in illa. fa. bene. c. j. de re. eccle. non alie. lib. vj. ubi uidetur casus, quòd in alienatione causa probanda sit, cũ ibi dicat Ioã. And. quòd illa causa ibi expressa fuisset bona, si fuisset probata. Modo nihil est sibi commissum, nisi quòd exquirat, & uniat, & cum hoc quod inquisierit, & per inquisitionem, quam fecit, ita esse repererit, & unierit, & tamen quòd nõ sit ita, sicut sua inquisitio habet, maxime quia sua inquisitio fuit facta parte non a uocata, forte per falsos testes nõ iuratos & male deponẽtes, igitur, &c. Caue, si peteretur canonizari unionem prædicta clare procedunt. Sed si possidet ille, qui ex unione se iuuat, maius est dubiũ: uidelicet an ex facto, & relatione executoris insurgat saltẽ talis præsumptio, quæ ipsum releuet à probatione, nisi causæ falsitas cõtra eum probetur. Sed puto idem, quia postquàm status præcedens unionẽ plene probatur, ex quo plenẽ fundata est intẽtio ipsius agentis, oportet quòd possessor excipiens suam exceptionem plene probet, ita quòd præsumptio, uel semiplena probatio rei excipientis plenam actoris probationẽ in aliquo non emanaret. argu. eorum, quæ not. per Cy. C. si cer. peta. l. in bonæfidei. in ultima conclusione. Nec mirum, quia reus in sua exceptione est actor. ff. de probatio. l. in exceptionibus. Iunge omnino, quæ habes in cõclusionibus domini Neapol. conclusione lix. fol. x. ubi finaliter tenetur, quòd falsitas causæ nõ uitiat ipso iure unionem. Sed caue, quia loquitur in unione facta per ordinarium, non autem loquitur in casu nostro, uidelicet in unione facta uigore rescripti, in quo causa narratur, & in quo intelligitur clausula, si est ita, ut dixi.

¶ Vnione fienda. *Adde, quòd unio duarum ecclesiarum facit unam. extra ne sede uacante c j. & uide extra. de exces. prælat. sicut unire. Et si unum regimen, uel statutum unitur alteri, quomodo debet regi, & secundum*

dum quæ statuta, uide Bar. in l. si cõuenerit. §. si nuda. ff. de pigno. actio. Et quando duo uniuntur adinuicem quid inducatur, in l. j. §. si coharedẽ. ad l. Falci.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCXIX.

SI IN causa beneficiali iudicialiter, uel extraiudicialiter ab aliquo grauamine fuerit ap-
a pellatum ad papam,[a] & causa huiusmodi appellationis de negotio principali mẽtione non facta fuerit commissa per papam auditori, nedum potest auditor procedere super articulo grauaminis, imò etiam super negotio principali: quia talis appellatio, licet quo ad uerba nõ cõtineat, nec tangat, nisi articulum appellationis, tamẽ effectualiter continet, tãgit, & deuoluitur negotiũ principale, ut c. statuimus. de electio. lib. vj. Et maxime clarius est hoc, cũ causa more solito committitur cũ incideñ. depeñ. emergeñ. & connexis: quia tunc negari nõ potest, quin principale negotium sit de incideñ. emergeñ. dependeñ. & cõnexis, secundum omnes.

a ¶Appellatum ad papam. *Nota, quòd ad papã potest appellari omisso medio. ut per Philippũ Perusinum de appel. late in capi. dilecti. in glo. j. uer. x. militatio. & in uer. vj. intellige. Sed ad imperatorem non potest appellari omisso medio. ut per eundem in c. dilecti filij prior. eo. tit.*

¶De electione. De insti. Rub.

Conclusio DCXX.

CAPITVLVM fi. de electio. li. vj. quod loquitur in electionis confirmatione, non habet locũ in institutione, quæ sequitur præsentationem, & eam approbare uidetur: licet Ioan. And. ibidem in glo. in nouella notet contrarium, quia ista specie differunt, ut probat c. cũ in illis. de præben. lib. vj. & tamẽ c. illud ultimum, de elect. lib. vj. ponit ius nouum à iure cõmuni exorbitans, & ita nõ debet extẽdi ad casum specie differentem, ut c. non solum, & c. constitutionem. de reg. lib. vj. imò omnino, & penitus diuersum, ut uidetur, ergo per c. statutum. de elect. lib. vj. imponitur pœna nullitatis: licet Ioan. And. ad hanc rationem respondeat satis colorate. Prædicta intellige nõ ubiq;, sed ibi solum, ubi non est consuetudo cõtraria, quia in Anglia, & Normandia, & certis partibus Alemaniæ obseruatur dictũ c. fi. in iustitiæ. Sed in illis consuetudo talis seruanda est, tanquàm optima legum interpres. c. cum dilectus. de consue. & l. sed si de interpretatione. ff. de legi.

¶De restitutionibus. Rub.

Conclusio DCXXI.

CLE. auditor. de rescrip. nedum habet locum in collatione,

tione,imò etiam in institutione, & uidetur ibi notari super uer. debitum.in glos.quia institutio uere collatio est. Et si haberet locum c.si.de elect.lib.vj.de institutione.minus adhuc haberet dubia,per ea,quæ no.in d.clem. super dicto uer.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio DCXXII.

PROCESSVS factus per iudicem,à quo est appellatum pendente termino[a] ad dandum apostolos,non est ipso iure nullus.Et hanc opinionē tenet modo palatium,licet de tēpore aliquo meo tenuerit totū contrarium.Et in opinione contraria erant domini Viuarieñ.P. Iambo.& Guil.gal.Sed absentāte se domino Viuarieñ.palatiū mutauit,& hanc amplexum est. Et istam opi.tenet Ioan.And.de appel.ut super.lib.vj.licet ille tenuerit cōtrarium in capi.cordi. eo.titu.Caue in primis,quia nō negatur,quin appellatio sit legitima in uim appellationis iudicis à quo iurisdictionem suspendeñ.totus ille processus quantocunq; post appellationem sit nullus,& quādo post ueritatem causæ probatam sit de facto reuocan.de senten.excommu.per tuas.cum simil.Sed procedit solum dubium nostrum bene clare,an ob hoc solum, quia pendente termino ad dandum apostolos factus fuit, debeat dici nullus,etiā si causa,propter quā appellatum est, non sit uera.Et dicitur quòd nō.Primo,quia separatum est illud, à quo est appellatum à processu,de quo agitur de appella.ut debitus.ergo impedimentum unius alteri nō nocet,etiā coram eodem,& inter eosdem.de testi.causam quę. & c.cū uenisset.de appel.inquisitioni.ff.de mino.l.etiam.cū sua glos.C.de rapt.uirgi.l.una.ideo appellatio super cōuentione nō impedit processum reconuentionis.Ber.de appella.super eo. & Guil.in Spec.recon. §.penul. in fin.Secundo, quia appellatio friuola,uel nulla ex falso grauamine hunc processum impedire nō debet:ergo nec eius sequela,puta, dicti termini præfixio. Confirmatur,quia appellatio in una causa iurisdictionē ordinarii in alia causa nō suspendit.de appella.ad hæc.& c.cum teneamur.& c.proposuit.& c.pastoralis.& eo.tit.Romana.§.cū uero. Sed idem esset in delegato hoc casu,ideo nō curo.Tertio,quia expectatiua, & penden.termini id solum impedit interim fieri, quòd prorogat,& pro quo expediendo præfigitur,nō autem alia separata ab eo,quæ nō habent fieri in termino, nec post necessario,quia ita intelligitur l.siue pares.C.de dilationibus. & c.significāte.de appel.& probat

batur C.de re.credi.l.generaliter.§.his autem statutis.Vbi dicit text.licet absenti præfixus sit terminus,in quo ueniat præstitum iuramētum decisorium litis,uel illud aduersario relaturus dicti termini relatione, & penden.non obstañ.super aliis litis articulis ab isto iuramēto separatis potest procedere iudex.Et hunc intellectum posuit Cy.in l. siue pars.alleg.modo iste processus à datione apostolorū est separatus.Facit, quia appellans pendente termino suæ appellationis recurrit ad iudicē à quo, &c. de appella.cum teneamur. Quarto,quia terminus iure datus ad appellandū,uel ad appellationem prosequendā ante sententiam nō impedit processum iudicis.de appel.non solum.lib. vj.ergo nec terminus hominis ista æquiparando ar.j.de appel. c.personas.& seq.& clem.quamuis.eo.titu. Quinto,quia extra iudicialis actus,ut appellatio nō uitiat per se,nec extra sua pendētia iudicialia,si aliàs licite fiat. de elect.cum inter.& c.considerauimus.C.de rei uendi.l.si fundus.& no.Innocē.de ma.& obe. dilecti.de his quæ fi.à ma.par.c. j.de appel.constitu.ij.responso. Sed talis termini præfixio est actus extraiudicialis. Probo,quia eam potest facere unus de pluribus.ut cle.j.de appel.quod alias non posset.ff.de re iudica.l.duo ex tribus.Tendit enim ad hoc, quòd iudex à quo suam iurisdictionem perdat,si nō det,&c.de appella.cordi.c.ut super.& c.ab eo.lib.vj. Sexto, quia appellato iste terminus nō est præfixus,& cum eo solo potest procedi.de do & contu.eum qui.lib.vj ergo cum appellato non impeditur processus,quia ratio non apparet,maxime , quia appellans interim etiā potest procedere coram iudice,ad quem appellauit illo termino pendēte,quia aliàs nō computaretur in fatali,ergo. de appella.ex ratione.& tamen cōputatur.ar.de appel.sicut appellationem.in clem.& cle.quāuis.eo.tit.ab eo.arg.regulæ non licet actori.lib.vj. Septimo, hoc uidetur probari per decre.ut super.& decre.ab eo.alle.quia ponunt tria tempora:primū de negatione apostolorum,secūdum negligentiæ,tertiū quod procedit.De duobus primis disponit Innocen.dicens,quòd perdit iurisdictionem iudex à quo,denegans , uel negligens instāter,& debite requisitus.De tertio non disponit,ergo relinquitur priori dispositioni.C.de testa.l.sancimus.de appella.pręcipimus.in fi.& ar.sumptum à contrario cōfirmatur,quia dictio tunc,posita in c.ut supra.notat temporis extremitatem.ff.de cōditio.& demōstra.l.iiij.in fi.sic & dictio,nā: ut ibi not.de consti.ex literis.de appel.

appella.l.super.eo.ij.in fi.& c.ad aures.& c.cum speciali.uer.excessu quoq;.de sacra.unc.c.ulto. §.unde in ueteri.de app.quam sit.lib.vj.de præben.tibi.in fi.eo.lib.cum si.& per consequēs processus ualet ante.argu.à contrario sensu quod est fortissimum. argu.xxv.distin.qualis. de regu. cum utrum.cum cōcor.Octauo, quia nō reperitur prohibitum, ergo. de transla.inter. de deci. ad audientiam.de uerbo.signifi. cum in partibus.cū concor.Nono,per decre.non solum.qua cauetur processum factū post appellationem à grauamine ante inhibitionem,uel institutionem non reuocari, & tēpus includit dandorum apostolorum. Decimo,quòd factum denotat intentionem tantum,sicut uerba,imo quandoq; plus.ff.de edic.eden. l.si tamen.§. ei qui.ff.de legi.l. de quibus.Nam causa probatur per effectū.xij.q.ij.quatuor.not. xxij.q.v.cauere.j.q.j. cū omnes. Ideo facta quis appellat.de appel.dilecti.ibi, cum corpore. Et iudex facto partem grauat, & præcedens uidetur obstan.exceptiones tacite remittere. de appella.ex parte.ij.no.Spec.eo. titu.§.qualiter.uer.item quòd faciat iudicem.& facto appellationi renuntiatur.de offic.delega. gratum.ergo eodem modo facto appellationi non defertur. ergo uidetur uelle appellationem remittere, licet uerbaliter hoc nō dicat,sed postea dicit ad instructionē superioris,id quod potest appellans,eoipso intelligetur per prædicta.hanc opi.tenet Pau.qui hanc conclusionem solenniter disputauit per præmissa motiua.Addo ego casum in terminis,in capi.ab eo.alleg. ij.respōso.& miror,quòd Pau. nō pōderauit:quia decre.ab eo. declarat id,quod dictum erat in ca.ut super.processum nō dantis apostolos extunc nullum fore,solū debere intelligi in duobus casibus, uidelicet dum recusat eos dare,uel cum non dat infra tēpus negligēter id omittendo.ergo dictum c.ut super. in altero casu tertio,puta cum recusat,nec negligit, & tamen non reperitur alius text.annullans processum nisi ille, ergo, &c.Per præmissa faciliter respōdetur ad omnia cōtraria,quę ad contraria mouere possunt. Et si uis specifice uidere:uideas Pau. in disputatione prædicta ad cle. quamuis.in fi.quæ uidetur dicere,quòd demū post datos apostolos,aut denegatos,uel omissos per negligentiā,potest procedere appellans super sua appellatione. Sed intellige illud, subaudi,iudice à quo requisito, sed quando ante posset non negat Ioan.de ligna.de appellatio. dilectus. Distinguit an dederit potestatē postea apostolos irreuoca

uocabiles: an uero refutatorios ut primo casu non ualeat processus interim factus, & ita seruetur opinio Hostien. Secundo casu ualeat processus, & ita seruetur opinio Ioan. And. Sed nõ bene uideo, quin etiam primo casu processus per rationes primo factas, licet ultima ratio forte non urgeret hoc primo casu. Nec ibi tanta æquitas est sicut in secundo. Intellectum Cyn. ad l. sicut pars. allega. quam allegaui supra in tertia ratione, ponit dominus Barto. ff. de re iudic. l. ij. in ultima quæst. addens, quòd etiam in connexis, & aduersantibus procedi posset dilatione non obstante, si causa dilationis iam cessaret: ut si habuisti decẽ dies ad ueniendũ, & uenisti prima die, sequen. diebus in omnibus procedi poterit. Idem dedit a iudex terminum decem dierum ad dandum apostolos, & prima die dat apostolos refutator. Pro quo alle. casum l. nobilem. ff. ad Trebellia. l. à filia. §. fin. pro quo ff. de sta. libe. l. iij. §. Stichus annua.

a ¶Pendẽte termino. *Termini appellatione quid ueniat. Barto. in l. iij. ff. de annu. lega. Et an dies dati termini computentur in termino plene per doct. in l. j. ff. si quis cautio. per cano. in capi. pia. de exceptio. lib. vj. & in capi. frequens. de restitu. spol. eo. libr. Panormi. in capi. super eo. ij. de appellatio.*

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio DCXXIII.

PROCESSVS factus per iudicem, à quo est appellatũ ante sententiam post inhibitionem iudicis ad quem, nedũ est reuocandus per modum attentati, nec c. non solum. de appel. libr. vj. imo est etiam ipso iure nullus, quia non est dubium, quòd talis hominis inhibitio suspendit iurisdictionem iudicis à quo. fa. no. Innocẽ. de testa. Raynaldus. modo facta à tali iurisdictione suspensa nulla sunt ipso iure. de senten. excom. per tuas. & c. licet. eo. tit. lib. vj & de dolo. c. ueritatis. in fi. cum ibi no. in d. c. Raynaldus.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio DCXXIIII.

PROCESSVS nullus[a] in casu cõclusionis supra proxime per superueniẽtem renuntiationem appellantis factam de appellatione sua, & omnibus inde secutis, non reuiuiscit per regulam quòd ab initio. & c. auditis. de elect. cum concor. & præsertim, quia prædicta regula indubitáter locum habet, quando ualiditas nõ pendet solum à cõsensu ratum habere uolentis. per not. Innoc. de offic. deleg prudentiam. & Ioã. And. in regula, rati. & regula, ratum. in cõclusionibus ibidẽ per eum disputatus. Modo hic procedit

cedit nullitas ex alio, quàm ex defectu consensus, puta ex iurisdictionis suspensione, ergo, &c. probatur, quia licet renuntiaret tunc suæ appellationi, non per hoc sequitur, quòd uellet processum ualere in sui præiudiciũ, qui ante non ualuerat, quia in sui præiudicium quis nõ uidetur uelle tacite cõsentire. ff. de furt. l. qui uas. §. uetare. & C. de procu. l. inuitus. & maximè, quia nec cum eo, nec eo nomine fuit ille processus factus. arg. c. eum qui. de do. lib. vj. Sed secus, si reuera fuisset appellatũ legitime, & nõ inhibitum, secũdum aliquos: tamen appellatio, quãdo renũtiatur, habetur pro non facta etiam retro. ut. ff. de his, qui not. infa. l. furti. §. j. in fi. tamẽ quia non potest amodo pronũtiari bene appellatum. Et idem est iudicium de his, quæ nõ sunt, &c. ff. de cõtrahen. empt. l. in lege. & l. Rutilia Polla. Sed credo. de contrario esse in ratione casum expressum. in cap. licet. de sen. excom. lib. vj. & fa. & probãt omnia allegata in sua cõclusione supra proxime, pro quo ut dissoluatur l. furti. §. j. in fi. sciẽdum est, quòd inter ea, quæ sunt à sui principio nulla omnino, & ea, quæ nõ sunt nulla omnino, sed sunt in suspẽso propter incertum euentum futuri casus, est longa differentia. Nam in primis nullo modo potest locum habere ratificatio, nec reminiscentia, nisi superueniat causa sufficiens de nouo producenda in esse. Sed secus in secundis, prout ista clarissime ex not. Inno. in cap. prudentiam alleg. & glos. not. in regula rati, & in regula ratum, alleg. & Dy. in regulis prædictis, & regula, quòd ab initio. Modo constat, quòd sententia, & infamia, quæ dicitur effectus ipsius sententiæ, ab initio non est ex toto ipso iure nulla, nec per appellationem ex toto extinguitur, sed potius ponitur in suspenso propter incertitudinem futuri euentus, & tamen facta per iudicem post legitimam appellationẽ suspensam nulla sunt à sui principio, & ex toto nulla. cap. per tuas. alleg. igitur, &c. Dico enim secundo, quòd licet directe uigore appellationis de uiribus appellationis cognosci non possit, ut super ea pronuntietur, cognosci potest de hoc incidenter ad effectum pronuntiandum super nullitate dicti processus. ar. cap. iudicis. l. quoties. & C. de ordi. iudi. l. aditæ. & probatur in dicto cap. licet.

¶ Processus nullus. *Quanto tempore duret nullitas processus, & qualiter pronũtietur super nullitate iudicij, uide Abba. in cap. cum olim. de re iudicata.*

¶ De probationibus. Rubrica.

Conclusio DCXXV.

SI HABVI semel remisſio-
a nem [a] ad probandum per te
ſtes in cauſa, & iudices proceſ-
ſerunt primo ad executionem,
nulliter tamen:tum quia nõ ipſi,
ſed quidam notarii ſimplices ex
eorum commiſſione contra ca.
ſtatutum. §.j. de reſcriptis,libr.
vj.ad huiuſmodi teſtium rece-
ptionem proceſſerunt.tum quia
pars non fuit uocata ad huiuſ-
modi receptionem. Et poſt hoc
melius conſultus ſupplicaui eiſ-
dem iudicibus,quòd cum ex cau
ſis prædictis nulliter proceſsiſ-
ſent, iterum uellent procedere
ad aliã receptionẽ per ſeipſos,
& parte uocata, & illi dixerunt,
quòd nollent, nec propter iuſtũ
metum auderent, pro eo, quòd
cauſa erat contra unum familia-
rem archiepiſcopi Colonien.in
cuius diſtrictu ipſi erant, qui ſu-
per hoc ſcripſerat eis, & ego
hæc proprie exponens optimũ,
quòd ſi conſtaret de dicto me-
tu,daretur alia remiſsio,nõ exi-
gitur in probatione dicti metus
arcta probatio,quia uoluntas ſo
lum iudicum alias forte ſufficε-
ret. Et quia ex metu directe in
principali non agitur,nec opor
tet, quòd ſit metus mortis, uel
cruciatus corporis,aut amiſsio-
nis partis bonorum, quia etiam
propter minas iudicis à iudican
do ſe excuſauit.ut ff.de arbitris.
l.licet.in fine.& de uaca.mu.l.pe
nulti.§.fina.in fine.ff.de iudic.l.
ſi longius.in fine.primi reſpon-
ſi.& ff.quemadmodum teſtamẽ.
aperiã.l.ſed ſi quis.Et certe mul
tum bene probaretur tunc me-
tus,ſi deponerent tunc teſtes ſu-
per hoc producti,quòd conſue-
uit in conſimilibus caſibus uio-
lentias iniuriáſque inferre,in l.
in bonę fidei.in princip.ff.de rei
uendicatio.& ff.commo.l.argẽ-
tum. Et ſi conſtaret, quòd dictis
iudicibus minatus eſſet de præ-
dictis archiepiſcopus antedi-
ctus.per l.metum.cum gloſſ.ſua.
C.quod metus cauſa.Faciunt no
tata gloſſ.C. ſi quis imperatori
maledix.l.unica.Et ita no.d.Bar.
ff.de operis noui nunciatio.l.ſi
quis ipſi prætori.v.quęſt.Et qua-
liter ex pręcedẽtibus minus pręſumitur
ſumitur actus ſequens.uide not.
Cyn.in l.metũ.& l.una.C.ſi quis
impera.maledixe.alleg.imo do-
minis uidebatur, quòd ſi teſtes
deponunt in partibus,quòd pro
aliqua re mundi non procede-
rent,ſi eſſent in ſtatu illorum iu
dicum propter iuſtum metũ ar-
chiepiſcopi,hoc ſatis ſufficit, ꝙ
hoc caſu non requiritur,ut dixi,
arcta probatio.Et quia præſumi
tur,quòd ipſi ſciant conſuetudi
nem illius archiepiſcopi tan-
quam notoriam,& ideo ſic de-
ponunt.talis enim conſuetudo
in talibus factis publicis non po
teſt eſſe non notoria.argumen,
de

de translatio.c.quanto.Caue tamen, quia dicta constitutio ad ius commune nihil addit,sed potius forte contra ius commune quodammodo ad metus probationem arctare uidetur.Hinc est, quòd si aliàs deneganda foret de iure remissio, altero forsan de duobus casibus: utpote, uel quia testes omnes, qui possunt produci, coram notario publico simplici,ut prçmittitur,depo suerunt totum contrarium eius, quod probandum est. Suntque eorum depositiones per produ centem petentem aliam remissionem productæ in actis,& sic, quòd ex hoc insurgit contra eũ maxima præsumptio de non iure suo.per capitu.tertio loco.de probationibus. seu in eius causam:uel quia, quòd non bene, sed male, & nulliter processum fuit,nõ processerit ex facto,uel culpa iudicum,sed potius ex facto,& culpa partis, certe de iuris rigore dicta cõmissione non obstante adhuc dicta remissio a deneganda foret.secundum casum intellige, nisi dum rursus petierit à iudicibus, quòd iterũ bene procederent,fluxum nondum esset tempus, sed restaret tantum, quòd procedere possent,quia illud residuum tempo ris non fuerit auferendum sibi. ut regula.indultum.libr. vj.cum concordan. Et hoc dummodo se minus arctauit,Nec obst.l.fin. §.sed & si quis.ff.si quis cau.De primo casu caue ne possint subesse aliæ probationes, quia de iure probatio probationem fiẽdam non excludit,nec propter præsumptam calumniam facile repellitur quis à probando.not. Io.Mona.de hære.c.filii,uel hæredes.lib.vj.

¶Remissione. *Quid sit remissio, quæ sint consideranda in remissione facienda,quibus casibus fiat remissio,& qualiter.& quando fieri debeat.uide per Spe.tit.de remis.§.j.ij. iij.& iiij.*

¶De consuetudi.
De priuilegijs.
Rubrica.

Conclusio DCXXVI.

SVPPOSITIS tam de iure, quàm de consuetudine, quòd unusquisque auditor palatii [a] sibi habeat idoneos notarios eligere,licet uicecancellarius eos habeat examinare, & approbare, saluo quòd dum nouiter creatur auditor,dominus uicecancellarius alium loco illius,etiam per modũ surrogationis,potest auditori prçsentare.Nã cum huiusmodi consuetu do sit contra ius,est restringenda,& tenenda in suis terminis.

Modo si aliud diceretur, extenderetur. igitur. argu. ff. de actio. & obliga. l. in onerarijs. §. sed cum recisa. & regula, quę à iure. cum concor. Probatur fortius, quòd si id, de quo minus uidetur inesse, inest, & id de quo magis. ut ff. solu. matri. l. si uero. §. de uiro. authen. multo magis. C. de episco. & cleri. tamen in materia communi non restringibili de natura sua, nec ex uerbis restricta, tempus ex mente iuris intelligitur solum de primo, & non trahitur ad sequens, ut patet concor. alleg. ad hoc per Ioan. andr. Ioan. mo. & Archi. & aliorum. de præben. non potest. §. j. lib. vj. & c. quamuis, eod. titulo. Modo hoc casu consuetudo est arctata ad unum de primis, & ad tempus, igitur & maxime urgent ista, quia hæc consuetudo non loquitur, nisi de tempore certo, uidelicet dum est nouus auditor, & nouiter factus: igitur ad aliud tempus non debet extendi, ut l. inter illam. in princip. ff. de uerbo. obliga. & l. hæc conditio. ff. de condi. & demonstra. Facit, quia abhorrent, quòd dispositio nude, & simpliciter loquens infinitatem importet. ff. de lega. iij. l. fideicommissa. §. si quis. ex. de rescrip. cum in multis. libro vj. cum concordan. xj. ibi allega. in glos. de præben. is cui. §. j. & ij. eod. libr. Et pro hoc optime facit not. Archi. de fil. presby. c. ij. in fi. lib. vj. quia licet Ioan. andr. sit contra, ut plene per eum ibi, & c. non potest alle. tamen opinio Archi. hodie approbatur ab omnibus, tanquam uera. Sed oppones primo de hoc, quod not. Ioan. mo. de uerbo. signifi. lib. vj. in conclusione, quæ incipit: sed cum uerò episcopus haberet indultum, ubi dicit, quòd si episcopus habet indultum cum temporis præfixione, quòd quatuor clerici suis officijs insistētes gaudeant de fructibus suorum beneficiorum, & illos quatuor elegerit, & tamen unus cedat, uel decedat ante præfinitum tempus, nihilominus potuerit alium episcopus surrogare, qui dicto indulto gaudebit. per l. sicut in annos. ij. respō. ff. qui. mo. usufru. amit. & induco pro eo l. iij. §. quòd si quis ita. ff. de suspec. tu. quæ bene facit pro hoc. etiam alle. Ioan. an. ff. de leg. iij. l. si ita fuerit. & ff. de fun. instructo. l. si mancipia. & decre. quia circa. de priui. cum concor. ibidem alleg. Secundo de eo, quod notat Ioan. and. an priuilegium de quo loquitur c. sicut. alleg. locum sibi uendicare possit in familiaribus tempore priuilegij nō receptis, sed postea recipiendis, ac etiam in beneficiis tempore priuilegij nondum adeptis, sed post datam priuilegij adipiscendis, in gratia uidetur ibi fieri dignitati

episcopali, quæ semper durat. allegat not. sua de rescript. c. fi. libr. vj. super tertia glos. Modo etiam in proposito agimus de priuilegio consuetudinario dignitatis officij in cācellaria præsideñ. Tertio oppones de regula, is qui in ius. de regu. iur. libr. vj. cum omnibus suis cōcor. pro quorum duorum contrariorum solutione est sciendū, quòd duo sunt genera priuilegiorum, inter quæ est differentia longa. Nam quoddam priuilegium reperitur forte, quod non habet temporis extensionem, nec effectuum multiplicationē, sed momentanee, & per unum actum suum unicum effectum, licet durabilem producit in esse. Et tūc priuilegium effectu huiusmodi producto consumitur, licet effectus perseueret. Exēplum patet in gratia expectante beneficium uacaturum. de offi. deleg. ex parte. & de præben. si clericus. libr. vj. & patet per ea, quæ not. post Hostien. de rescript. cum in multis. libr. vj. in ulti. glos. Patet exemplum in patre filium generante. Et ita intelligitur secundum unum intellectum c. j. in fi. de fi. presby. lib. vj. & c. non potest. §. j. alleg. Nec in istis oportet loqui, an habeat locum surrogatio, quia postquàm priuilegium est consumptum, non potest amplius effectum producere, ut probant supra proxime alleg. Aliud uero priuilegium reperitur, quod non est sui effectus productione momentaneū, sed extensiuum, non dico, quin nude in momento producat effectum perfectum, sed dico pro eo extensiuum, quia ex uerbis, & mente, uel continuo potest producere effectum suum, ut si dono tibi usumfructum bonorū meorum, donec uixeris, licet interim ca. diminutione, uel alias perdideris rehabebis, quia ad quodlibet momentum uitæ tuæ tibi donatus est, ut dicta l. sicut in annos. §. j. Vel uolo, quandocunque eris in Italia, sis tutor filiorum meorum. Idem ut s. & sic de similibus. & de his casibus surrogationi locus est. Et ita loquitur §. quòd si quis ita. & l. si ita fuerit, alleg. Modo ita est in casu per Ioan. andr. modo supra not. Idem etiam in casu not. per Ioan. andr. uidelicet in c. sicut. Primo enim casu priuilegiū habet unum certum tempus sibi præfinitum, & per totum illud debet sortiri suū effectum, ergo oportet fateri, quòd surrogationi locus sit. c. sicut. licet non habeat certum tempus, tamē habet tempus incertum: puta ad uitam priuilegiati, postquàm aliud non dicitur, & potest, & debet illud priuilegium sibi continuo operari, maximè quia naturam beneficij habet, & nemini præiudicat. ut c. quia circa. de priui-

 leg.

legiis.cum concordan.ibi no. Modo in casu nostro nõ est priuilegium habens naturam beneficii,imò est ius iniquum alteri præiudicans, & obuians iuri communi,igitur non potest argui de illis casibus ad casum istum.Item illud priuilegium c. sicut loquitur per uerba confusa extensiua,ut per uerbum,potest, non respicientia certum tẽpus. Ista uero consuetudo, de qua hic agitur,loquitur p uerba certa,uidelicet de primo,&c.& cõcernit certũ tempus. Et isto modo dissoluit glos.cap. porro.ad cap.quia circa.& per alium modum supra proxime dictum soluit ad cap.cum in tua,&c. Item cõsuetudo,de qua loquitur respectu cuius auditor producit effectum unicum momentaneũ, puta in primo notorio, & in illius productione quo ad illum auditorem expirat,quia non habet aliud tempus certum,uel incertum respectu auditoris illius, per quod extensiue & productiue operatur.Et ita iura alleg.nõ obstant, imò magis argumen. sumpto à contrario,quod est in iure fortissimum,probant contrarium,argumen.xxv.dist. qualis.cum similib.Nec obstat regula.is qui in ius.cum concordan. quia licet dicat surrogatus cens. eodem iure,&c.tamen non dicit,quòd ideo,quòd quis potest primum facere,quòd possit propter hoc surrogare. Pone enim, quòd papa dat potestatem regi Franciæ, qui per tempus fuerit ad nominandũ ad primas duas præbendas post suam coronationem in ecclesia Parisiensi uacaturas duas personas idoneas, dicens,quòd si semel nominauerit duas personas ad duas præbendas,quòd in perpetuum possit,& in infinitum surrogare,certe nullus sanæ mentis hoc diceret.

a ¶ Vnusquisq; auditor palatii. *Nota, quòd auditores in curia Romana uocantur auditores sacri palatii,quibus causa committuntur à papa,uel uicecancellario,& ut plurimum causa minores,uel deuoluta ad sedẽ apostolicam,per decretalem, statuimus. de elect.lib.vj.*

¶ De consuetudine. Rubrica.

Conclusio DCXXVII.

IVXTA thema conclusionis suprà proximè supposito, quòd præfatus dominus uicecãcellarius ab uno,uel à duobus annis citra usus fuerit iure dictæ surrogationis solum trina uice, & solum in personis trium audit. & postea in persona alterius quarti auditoris accidat casus dictæ surrogationis fiendæ,non propter hoc debebit in casu prædicto uti sua possessione prædicta contra dictum alium quartum auditorem,contra quem nunquam alias usus fuit,

fuit,quia in iuribus concernentibus ut singulos,non ut uniuersos factũ unius alteri non obest. ut in c.cum omnes.de consti.in fi.j.gl.& ea quæ leguntur,& notantur de re iudi.c.quamuis.& l. sæpe.eo.titu.de pluribus hæredibus,scilicet quando sententia contra unum lata alteri nõ obest.Nec obst.c.dilecti.de offi.archi.quia in hoc iure competenti cuilibet auditori,& diuisim non potest notari casus c.dilecto.qa c.dilecto.loqtur in una antiqua consuetudine iam præscripta. Nos autem hic loquimur in recẽti possessione,& in certa præscriptione impedienda.modo, ut no.Inno.in c.dilecti. alias dicta extensio locum non habet in possessione, uel præscriptione. Probant optime no.Innoc.in c. tua nobis.de deci.in fine.Sed in consuetudine sola quæ biennio a non inducitur [a] secundum omnes.Item locum non habet dicta extensio,etiam in consuetudine,nisi in maiori parte casuũ similium fuit obseruata.no.Inn. in eodem cap.dilecto.quòd nõ fuit hic obseruata nisi in tribus. Item quia locum non habet dicta extensio in cõsuetudine onerosa,quæ est contra ius,secundũ eundem Innocen.in dicto cap. dilecto.& tamen ista obseruantia esset auditoribus onerosa,& est cõtra ius,ut de se patet.Item quia non habet locum dicta extensio in iuribus per aliũ possessis,secundũ Inn.in d.c.dilecto.& tamẽ hic alii posidebãt,uidelicet alii auditores ista iura.Præterea ex alio capite nõ põt iuuare dicta possessio.quia si in his, quæ per eũdẽ posidẽtur,nõ nocet alterius occupatio,nisi in occupatis,ut ff.de acquir.pos.l.qđ modo,in fi.Fortius in his,quæ p alios posidẽtur.Præterea si collegii iura prędicta cõpeterẽt,tamẽ collatio ignorãti fact. illorũ triũ obesse nõ potuit. Itẽ habet locũ cum tũc clare.l.ꝑ in eo,in fin.alleg.modo.Caue tamẽ,quia licet supponã dictam trini actus possessionẽ, tamen nõ pono eã ueram,sed sine præiudicio causa disputationis, & ueritatis eliciendę,quia prætenditur per dominũ uicecancellarium, eã suppono,ut etiã supposita ea appareat de nõ iure ipsius.Nec obst. quòd trinus actus bene inducit cõsuetudinem,per l.ij.C.de episco.audi.Et requiritur etiã tempus,ut c.quanto.in fi.de consue. cum ibi nota.

a ¶Biẽnio nõ inducitur.*Quãto tẽpore firmetur cõsuetudo,& an obtineat uim legis,uide C.q̃ sit lõ.cõsue.l. ij.& in sum.cõ.d.ti.q.ccvj.& ccvij.*

¶De testibus. Rubr.

Conclusio DCXXVIII.

CARDINALI soli contestan. alium non habenti non creditur in causis,tanquàm testi. extra.de testi.c.licet

uniuers.cum ibi not.in ulti.glo. & super ea saluis in casibus, in quibus dicto domini Cardinalis de stylo curiæ [a] creditur. Super quo notat Ioan. andr. post Host:en.de appella. constitutus. super uersi. assertionem.& not. per Archidia. & post eum per Ioan.andr. in nouel. de elect. ut circa.libr.vj.super uersi. factum: & etiam ibi not.de hoc Innocē. & etiam Ioan. andr. super glos. ij. & Ioan. andr. de testi. cum à nobis. & Hostien. & Ioan. andr. post eum de fide instru. quòd super his. uide omnino conclusionem.

a ¶De stylo curiæ. *Nota quòd stylus Romanæ curiæ multum attenditur, maxime in scriptis.extra, de falsa.c.quàm graui. & de cōfir.uti.uel inuti.c.penul. Adde quòd stylus curiæ facit ius, & potest allegari in decisionibus causarum, si ius non reperitur. Panor. in cap.ex literis. de consti.in iij.col.*

¶De testibus.
Rubrica.

Conclusio DCXXIX.

NVLLI etiam si esset Romanæ ecclesiæ cardinalis creditur, tanquàm testi.l. iurisiurandi, extra de testi. c.tuis. & c. nuper. cum ibi notatis. & c. at si Christus. eo.titu.

Conclusio DCXXX.

LICET dominus uicecancellarius etiam Romanæ ecclesiæ cardinalis, quo ad effectum expeditionis literarum super gratia confectarum pro informatione super narratis dictarum literarum de papæ mandato, & ex commissione speciali testes reperit, iuramenta eorum etiam si opus sit dicere parte uocata, receptio huiusmodi coram auditore, cui causa super eisdem literis post committitur inter partes postea iuris ordine procedenti, non facit fidem, seu probationem plenam. Ratio, quia ad alium finem procedebatur tunc qui minus erat principalis, & præambulus. Ad alium uero finem et principalem modo agitur, & super hoc uidetur tex.extra.de testi.ueniens.c.cum in tua.c.causam quę.c. constitutus. & c. ea.in fin.cum si. Et maxime, quia dicti testes lite non contestata, nec habito processu producuntur.extra, ut lite non contesta. c.j. ij. responso.in rubro & nigro. Item quia in casu, in quo summaria probatio est sufficiens.

Conclusio DCXXXI.

SI ETIAM tales attestationes ualerent, tamen soli relationi, uel sigillo domini cardinalis uicecancellarij super eis non adhiberetur plena fides. per c. quoniam contra falsam. de proba.cum si.

¶De præbendis.
Rubrica.

Conclusio DCXXXII.

Supp

SVPPOSITA noua domini nostri Gregorij papæ xj. moderni constitutione, quæ habet, quod ut honori dominorum cardinalium deferâtur gratiæ factæ per papam de beneficiis uacantibus [a] per cessum, & decessum, uel aliàs familiarium dominorum cardinalium de familiaritate huiusmodi mẽtione non facta, tanquàm concessæ per inaduertentiam papæ, sunt surreptitiæ, & nullæ ipso iure, & quòd moriente quodam Roberto familiare domini cardinalis Cantuarieñ. nuper etiam defuncti: eodem tamen cardinali uiuente adhuc, Io. beneficium quoddam uacans per mortem dicti Roberti impetrauit à papa de dicta familiaritate mẽtione nõ facta, tamen ante huiusmodi impetrationem præfatus dominus Cardinalis consensit dicto Io. quòd ipse dictum beneficium impetraret. Sed noluit, quòd de dicto consensu fieret mentio in supplicatione papæ porrigenda. Quæritur utrum dicta gratia Io. fit surreptitia, & nulla ipso iure. D. Francisc. Rober. Galhar. & Bernar. dixerunt, quòd non. Ratio eorum est, quia quando lex habet certam rationem finalem annexam, præsertim in ipsa l. expressam, cessante ratione legis, cessare debet lex. allegant do. pro casu. ff. de flu. l. j. §. non tamen omnes. Hoc tenuit Dyn. in regula, certum est. de regulis iuris. lib. vj. per l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. & de re mili. l. milites. circa princip. ff. qui pe. tu. l. uidendum, circa principium. de excus. tut. l. scire oportet. §. aliud. cum iuribus allegatis. & per glos. not. & Io. mo. alleg. De quo etiam per Pet. de bel. perti. C. de legi. l. nõ dubium. & ibi per Cy. in secunda oppo. & in prima cõclusione. Addidi huic rationi, quia hoc, quod dictum est locum habet tunc maxime, cum lex talis est specialis & exorbitans à iure communi, ut hoc dictum posuit Ioan. andr. de renun. post translationem. Probatur C. de episc. & cler. autent. generaliter. & C. de restitu. in integr. l. fina. Modo ista constitutio domini papæ est specialis, & exorbitans, & habet rationem scriptam, & specialiter in ea expressam: uidelicet, ut in hoc dominorum cardinalium honori deferatur. Modo uolenti, & consentienti non fit iniuria neque dolus. C. de transact. l. donationis. & regula, scienti. libr. vj. cum concor. Sed do. Nico. Guil. Benedictus, & ego eorum omniũ minimus fuimus prima facie in opinione contraria. Rationes meæ fuerunt tales. Prima fuit ista, quia ponderabo hic duas fuisse rationes in constit. expres-

ſas papam mouentes ad ita declarandum, uel ordinandum: una proxima,& immediata, uidelicet quòd cōceſsio facta per eum de beneficio per primam. capitulo, fraternitatis familiar. &c. non facta mentione de familiaritate, cenſebatur facta per inaduertentiam,& ita contra mentem ſuam. Et iſta fuit cauſa uera proxima, & immediata & finalis, & per conſequens attendenda per legem penultimam. ff.de conditione ob turpem cauſam. & ff.de donationibus,lege prima.Alia fuit ratio impulſiua, & remota,uidelicet ut honori dominorum cardinalium deferatur, quo ad hoc,& iſta ceſſante, & alia remanente adhuc remanet conſtitutio, & uidetur argumento ff.de poſtulationi.lege prima.§. ſexum.Modo ſubiiciendo minorem huius argumenti non poteſt notari aduertentia papæ ex ui dicti conſenſus adhibiti in occulto exiſtentia,ipſi papæ non notificata. Cum ergo ad tollendum huiuſmodi aduertentiam requiratur talis expreſsio, argumento qui & à quibus lic.ma. non ſi.lege, proſpexit. de præbendis. capitulo, ſi motu proprio.in fine. libro ſexto.Confirmabat hoc dictum Nicolaus, quia ueriſimile eſt, & ualde poſsibile, quòd papa in hoc conſiderauerit nedum conſenſum cardinalis, ſed etiam fauorem familiarium ipſius cardinalis, quia Romanæ curiæ etiam ſeruire uidentur reductiue. Confirmabam aliter quia & poſsibile, & ueriſimile eſt,quòd papa uoluerit ſibi ſpecialiter reſeruare diſpoſitiones beneficiorum talium familiarium etiam propter ſe, pro eo etiam, quòd ſe reddidit communiter faciliorem, & promptiorem ad eos, quàm aliis melius & pinguius in beneficiis prouidendum, ſicut uidemus de officialibus, & capellanis papæ, & ſimilibus: licet hoc clarius procederet, ſi huiuſmodi conſtitutio huiuſmodi beneficia reſeruaret, ſed licet non reſeruet, plus facit, quia reſeruationi dictam ſpecialitatem addit. Prædicta tamen ratio impugnabatur à domino Franciſco. dicebat enim quòd licet hic notent duas rationes, uidelicet honorem cardinalis, & inaduertentiam papæ, tamen una dependet, & ſequitur ex alia, uidelicet inaduertentia ex dicto honore, &c. ergo tantum uidetur una, argumento ff. pro donatio.lege ultima. & ff. de nouationibus.lege,ſi enim.cum ſimilibus. Sed poteſt dici, quòd ſi conſtaret, quòd dicta cauſa prima

effet finalis, & sola dicta euasio esset tolerata. Sed hoc non constat, nec supra hoc forsitan præsumendum, maxime secundum illos, qui dicunt, quòd causa in dubio præsumitur impulsiua, ut not. Accursius. de donationibus. lege, secunda. §.ultimo.ff. & Dynus, in regula, decem. libro sexto. licet aliter notet Ioannes Monachus, de scismati. capitulo finali, in fine ultimæ gloss. & aliter post Petrum, Cynum. C. de episcopis & clericis.l. generaliter. Et aliter Ioannes Andræ. in dicto capitulo, post translationem. super gloss. argumen. est, in fine. Præterea aliqua dicta, propter quæ forte tollitur præsumptio, quæ haberet dictam causam solam fuisse finalem. Præterea hæc obiectio domi. Franc. tollitur clarissime per rationem proxime sequentem. Secunda ratio mea fortior est ista, quia licet honor, & cætera esset, & præsumeretur sola causa finalis huius constitutionis, tamen propter talem consensum ipsius cardinalis secreto adhibitum, non tollitur dicta causa, nec cessat. Igitur propter talem consensum non cessat constitutio. patet arg. quia uerba constitutionis sunt clara, & eis standum est mente non resistente, nec ratione cessante.ff. de exercitoria. lege, prima. §. si is qui nauem. & ff. de legatis tertio.l. non aliter. & dicta lege, prosperit. Probatur antecedens. hic enim duo ex parte cardinalis considerare debemus: puta commodum, & honorem. Commodum in hoc consistit, quia de talibus beneficiis obtinere poterit à papa sibi, uel suis nepotibus, consanguineis, familiaribus, notis, uel amicis prouideri, qui sibi tenebuntur, ac libentius tenebantur. Honor est in hoc, quia talis notabilis expressio est honorabilis cardinalis. argumento.ff.de iniuriis. l.item apud. §.ait prætor. & de præbend. quamuis. libro sexto. de electione. statutum. de senten. excommunica. quàm periculosum. eod. titu. licet exceptio cõmodi tollatur per dictũ consensum, non tamen tollitur exceptio honoris, &c. facit stylus curiæ, [b] qui habet pro magno honore quarundam personarum pro aliis supplicãtium, quia illi & non alii in literis inscribantur, puta regales, cardinales, & archiepiscopi. Modo solum honorem dicta constitutio pon derauit: igitur, &c. Tertia ratio mea adhuc fortior est ista: quia in præiudicialibus consensus in præiudicium consentientis non recipit extẽsionem extra uerba.

ff.de

ff. de uerbo. obliga.l. quicquid astringendæ.& l.si à colono. argu.not. per Dyn. in regula. qui tacet.libr.vj. argu. ff.de furtis.l. filius. §.notare.& C.de procura. l.maritus.cum simil. Modo iste consensus ex uerbis non habet, nisi quod complacebat domino cardinali,quòd ille impetraret,si posset,à papa hoc beneficium, & habet hunc effectum, quòd si impetret ex hoc sibi nesciet nec referet malas gratias, & tamē secundū aliquos (quod tamen clarum non est) habet etiam hunc effectum, quòd dictę impetrationi se opponet,sed eam non impediet, non autem habet hunc effectum, quòd ille impetret eo modo,quo fieri debet, & potest, & cum uerba hoc non habeant & de hoc ostendi non debent:imò plus dicūt quidam,quòd hic attenditur honor dignitatis cardinalatus, & per consequens tacita renuntiatio non obesset.arg.de fo. compet. si diligenti.cū si.& ibi no.Quarta ratio mea.est confirmatoria proximæ præcedentis, quia uoluit cardinalis, quòd papa ex isto consensu ad concedendam gratiam istam moueri posit:ergo suo iuri non uidetur per dictum consensum renuntiare,sed solum displicentiam & ingratitudinem,quam impetrans contra cardinalem incurrere posset ex impetratione sibi remittere.

patet consequentia, quia si uoluisset ius suum impetranti concedere ut facilius impetrans obtineret: uerisimile est quòd uoluisset quòd papa id sciret,& ad hoc facilius moueretur:quia pię sumitur de eo, qui uult unum, quòd debeat uelle uias per quas peruenitur ad illud.ff.de spon.l. oratio.ff.de acquir. hære.l.illud. Probatur antecedens,quia in facto supponitur, quòd noluit cardinalis ꝙ hoc papæ exprimeretur.ita ꝙ uerisimile est,ꝙ cardinalis se retulerit ad id,quod papa consensum ignorās, familiaritate tamen ei expressa, de hoc facere uellet. Sic enim cogitare posset, ꝙ consensu isto non recipiente extensionē nō obstante ius suū illæsum sibi duraret.Nec ob.ff.qui. mo.pig. uel hyp. sol.l. sicut. §. non uidetur. ubi cōsensus expressus uenditioni rei propriæ præiudicat domino, quia uenditio ualet:quia dico,ꝙ si id cōsentiret simpliciter papa sciēte,& papa conferret,certū esset. Idem forte si ignorāte,dūmodo consentiret,ꝙ uellet impetrare, etiam de familiaritate mētione non facta:qđ tamen dubiū est,& forte falsum propter primā rationem.& tollit etia hāc præsumptionem uoluntas contraria.De qua cōstat,ut supra proximè dixi.Quinta ratio mea,quia dolus in tacendo,maxime aliàs exprimēda,& quæ potuissent mouere ad

ad denegandũ, uitiant gratiã. de rescrip. super literis, cum si. Modo ex scientia certa, ut supponitur, iste tacuit mentionem aliàs exprimendam, & quæ potuisset mouere papam ad denegandũ. Et si ex certa scientia tacuit, præsumitur tacuisse, ut gratiã facilius obtineret, & ita, ut papã circumueniret, & ita per dolum. Et licet aliquæ de dictis rationibus forsan possent euadi, tamen attento, quòd iam surreptio per constitutionem est plene, & uere probata, illæ quinque rationes omnes simul sumptæ adeò reddunt dictam excusationem prælibatæ surreptionis iam plene probatæ dubiam, & obscuram, quòd standũ est surreptioni iam clarè probatę, quod arg. not. per Cyn. C. de re. cre. l. in ratione fidei. in ultima q. & cap. in præsentia. de proba. & l. ij. C. de edic. diui Adri. tol. Tamen casus prima facie dubius est.

a ¶De beneficiis uacantibus. *Nota, quòd beneficia dignitatis, uel personatus uacantia in curia Romana non possunt conferri, nisi per papam usque ad mensem. post mensem uero illis, ad quos pertinent, per seipsos tantum, uel ipsis agentibus in remotis per uicarios, quibus hoc sit commissum. extra de praben. c. ij. & iij. & cap. præsenti. & ca si apostolica.*

b ¶ Stylus curiæ. *Quod stylus curiæ sit attendendus: uide per Feli. in c. ad hæc. de senten. excom. Item stylus quando faciat ius, & multa de stylo, uide per eundẽ Feli. titu. de rescri.*

¶De his quæ fiunt a præla. Rubrica.

Conclusio DCXXXIII.

LICET contra processum agitandum pro episcopo, etiam cardinali cõtra possessorem in causa ardua nomine ecclesiæ suæ posit possessor opponere de non consensu sui capituli, propter c. causam. de iudi. quia sine tali consensu sui capituli ad ardua etiam in iudicio nõ debet ipse ꝓcedere, ut ibi tãgitur, & not. Inno. de rescri. edoceri. in fine. tamen contra procuratorem hoc opponi non posset, quia ad ipsum solum prælatum pertinet exercitium actionis. Notat ipse Inno. in c. edoceri. de rescriptis.

¶De iudiciis. Rubr.

Conclusio DCXXXIIII.

SI EXCIPITVR ut supra proximè contra episcopũ, & episcopus replicet se carere capitulo, ut de elec. in plerisque. lib. vj. sibi nõ creditur, nisi probet, quia de iure communi cathedralis ecclesia habet collegium, sed super hoc iudex summatim inquirere debet.

¶De præbendis: Rubr.

Conclusio DCXXXV.

SVPPOSITA ordinatione domini nostri moderni, quæ habet, quòd in reformationibus gratiarum nõ est opus de non

non obstan. beneficiorū ipsius reformati fieri mētionem, dummodo in principali facta fuerit: licet in confirmationibus secus, pro eo, ꝙ papa in gratia principali per eum concessa semel in reformato pluralitatem approbauit, quod non fit in confirmato, quia nil papæ prærepsit, si habens primam gratiam ex aliquo defectu inutilem, puta, quia de lite mentionem non fecit, impetrat facta mentione de defectu surrogationem, & prouisionem nouam. Valet etiam si de beneficiis suis non fecerit mētionem, dummodo in prima gratia hoc expresserit. ratio est, quia omnis reformatio nim nouæ prouisionis habet: ergo nouam prouisionem non est nisi exprimere tacite subintellectum. Ergo idem in expresso, sicut in tacito. per not. glo. de elect. c. ij. lib. vj. & eo. lib. de spon. c. uno. in ulti. glos. Idem tenuerunt domini, etiam si in reformatione facta est mentio de aliquibus tacito de uno, qd mihi dubium fuit propter fraudem præsumptam, & etiam dubium fuit domino meo. Ratio etiam fuit in conclusione prædicta principali secundum dominum Nico. quia in potestate petentis surrogationem non fuit dare modum confectioni literarum, an per modum reformationis, uel nouæ prouisionis fierent, nec factū officialium cancellariæ omittentiū uiam reformationis, & eligentiū uiam surrogationis, & nouæ prouisionis debent fuisse uti in damno. ratio tertia, quia mēs, & uoluntas papæ, & ratio urget uniformiter in utroque casu, iura sunt cōia.

¶ De rescriptis. Rubr.

Conclusio DCXXXVI.

SVPPOSITO, quòd domino nostro papa Grego. xj. anno præcedēti proximè de mense Nouembris existente in Ianua absente uicecancellario, & quolibet alio pro eo ex parte eiusdem d. n. per cursorem fuit mihi Aeg. cōmissio præsentata; quæ signata per dominū nostrū, nec per uicecancellariū, uel aliū eius officiū alias quod appareat gerentem, sed per reuerendissimum patrem dominū cardinalē sancti angeli, de mandato tamē, prout ipse in signatione refert, licet alias appareat, eo. d. n. standum est dictæ signationi, quanquam præiudiciali, quia erat causa prius in Auinione cōmissa, & ibidem remansura, quia licet alias forte de rigore iuris dicto cardinali regulariter non crederetur: tamen in his cōmissis secus: præsertim ubi alii papæ in talibus nō assistunt. Super quo remitto ad not. in remissionibus per me signatis.

¶ De rescriptis.
Rubrica.

Conclusio DCXXXVII.

a SI AVDITORI[a] per d. n. cõmittitur causa, q̃ fuit ante ex eiusdẽ nostri ordinatione remãsura, dicta ordinatione nõ obstã. dũmodo partes nõ essent ciues Auinionen. cũ potestate citandi: & auditor ante citationẽ se informauerit de dicta clausula, dũmodo, &c. & repererit ita esse, & citauerit, fueritq; citatio cum executione reportata, & in termino ad dicendũ cõtra commissionem, comparuerit procurator ad excipiendum, & ad appellandum solum deputatus, qui de hoc exceperit, & fuerit ad ap probandum admissus termino octo dierum sibi præfixo peremptorie, qui licet non consentiret in termini præfixione, non appellauit, nec infra terminũ aliquid probauit, sufficit dicta extraiudicialis informatio per auditorẽ facta, maxime, quia ad eũ pertinet de cõtrario dare, & probare, & ad hoc habuit terminũ, & nõ fecit. Et quia negatiua de sua natura probanda nõ est, nec pro ea præsumitur, maxime hoc casu, quia illi sunt aliunde oriundi, & requiritur certa solennitas, ut quis ciuis efficitur, ut probatur C. de incol. l. ciues. libr. x. per l. patet, quòd sola domicilii mutatio, & noua constitutio curiæ non facit.

a ¶Si auditori. Nota, *quòd auditor iste appellatur auditor contradictoriarũ, cuius est magnũ officiũ circa rescripta iustitiæ, & dandos iudices, qui impetrentur extra curiam.*

¶De rescrip. De re iudi. Rub.

Conclusio DCXXXVIII.

SVPER articulo grauaminis, à quo est appellatũ, non impetratur commissio, antequam dati fuerint apostoli. non intelligitur de articulo habente uim ultimæ diffinitiuæ: puta desertionis, quia illa uidetur esse diffinitiua, & sequitur sententiam, & articulus grauaminis notat id, quod sentẽtiam præcedit, igitur. Vide not. de appel. cordi. libro sexto.

¶De resti. in integrum. Rub.

Conclusio DCXXXIX.

ALLEGANS titulũ pensionis, de quo habetur de præben. c. nisi essent. & agens restitutorio, non est audiendus propter titulum infectum. Et si habuit contra se sententiam in possessorio, & non appellauit infra tempus legitimæ impeditus, non ideo restituendus est: quia de non iure, nec de interesse suo satis constare uidetur per infectum titulum. alleg. de confect. patet in cap. nisi essent. alleg. consequentia probatur per not. Innoc. de diuor. significasti. An uerò super protestatione personali spoliato competat restitutio, materia est l. ij. ff. quorum bonorum. de pact. si certis annis. & ff. de usur. l. cum de in rem uerso. & ff. si serui. uendi. l. si quis

quis diurno.de elect. querelam. per Odonē de Senonis in tract. suo iudi.possi.ti.quorū bonorū.

¶De resti.spoliato.
Rubrica.

Conclusio DCXL.

a SVPPOSITO, quòd corā Paulo auditore spoliatus [a] agēs restitutorio per episcopum intēdentē impediatur, nedū habere possessionē ecclesiæ, de qua litigabat, sed etiā huiusmodi occasione litis habere fructus unius prębēdæ, quā in diœcesi obtinebat, & quod his papę narratis obtinuit per eo Paulo, quia erat causæ auditor, committi, quod lite pēdēte dicto spoliato de fructibus dictę prębēdæ faceret responderi, postquā recedēte Paulo de curia, P. auditori sunt commissæ causę, quas inter istas partes audiebat Pau. cum inciden. dependen. emergen. & cōnexis dictā cōmissionē poterat exequi P. auditor. Ratio, quia saltē negari non potest, quin sit de causa, uel depēden. inciden. emergen. & cōnexis ipsius causæ, quia occasione litis facta fuit. Simile ff. de inoffi. testa.l. si institutio. §. pen.& extra.de accu.c. ex parte. & de offi.dele.c.j. Nec ob. quod capitulum ecclesiæ, ubi est præbēda non est de partibus, quia hoc uenit incidēter, ut ff. de offi.deleg c.j. & de ap. Romana.§. si uero partibus.ar.C.de iudi.l. quotiens.& C.de ordi.cogni.l.aditę. Vide tamen super hoc in conclusionibus Neapol. conclusione cxlv.fo.xxiij.ubi tenere uidetur contrarium in gratia, si per euentum litis apparuerit neuter, &c. licet hodie palatium sit in contrarium, quod bene facit ad cōtrarium propositū. Et hoc casu de dictis narratis leuis præsumptio, seu probatio sufficit: quia de his in lite plenius est agendum secundū do. Viuarien. cardinalem.

a ¶Spoliatus. *Cum quis spoliatur ab aduersario rebus, uel beneficio, ante litis ingressum restituatur, uide ij.q.ij.per totum.iij.q.j.episcopi.v.q.ij.si primatem. ix. q. iij. fratres, xxxiij.q.ij.historia.*

¶De præbendis.
Rubrica.

Conclusio DCXLI.

SI MANDATVR executori, quòd si uocato possessore repererit beneficium uacare, per extrauagan. execrabilis. prouideat Titio: prouisio per eum facta aliter nulla est. de offi.deleg. uenerabili.& ca.cum contingat.& de restitu.spo.pisanis. quia forma non seruata, &c.

¶De iudicijs.
Rubrica.

Conclusio DCXLII.

PROCESSVS FActus uigore commissionis, de qua cōmissione dictum est supra parte non uocata, non est nulla ipso iure. per not. Innoc,

Innocen. de præsumpt. dudum. Et quia talis partis uocatio regulariter etiam in iudicialibus iniustitiam, & non nullitatem inducit, & ideo interlocutoria nihilominus ualet, not. Inno. de procura. audit. Tamen si esset uerbum: si repereris, &c. crederem esse iudicialem cõmissionem, non modo executoriam, quia iudici iudicialiter proceden. directa fuit. ar. pro hoc, ut talia sint subiecta, qualia, &c. ff. loca. l. si uno anno. arg. extra. de censib. præsenti. in gloss. super uer. constiterit.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCXLIII.

ERROR nominis proprii possessoris, contra quẽ commissio impetratur, per cognitionem dictæ possessionis designati non uitiat. arg. C. de leg. si quis in fundũ. & de lib. & posthu. l. nominatim.

¶De præbendis. Rub. a

Conclusio DCXLIIII.

SI papa prouidet mihi de beneficio uacañ. per obitum Titii tempore domini Vrbani cum clausula: dũmodo per Vrbanum de eodem beneficio non fuerit dispositũ, ualet prouisio, etiam si papa Vrbanus signauit supplicationem de dicto beneficio pro Martino, & etiã si Martinus signat gratiã, & ratam habens super ea literas mandauerit fieri, dũmodo literis non con fectis fuerit Martinus mortuus, uel uxoratus, aut religionẽ professus. Ratio est ista: tum quia signatio supplicationis nõ probat: tum quia non potest surreptionem inducere ordinatio effectu carens, & suspensionẽ perfectam superueniens amittens per communia iura. Et ita non obst. de re iud. cum olim. Item, quia si fuisset papę dictum de dicta ordinatione, & subiunctum; qualiter reductum erat ad non causam, non minus cõcessisset.

¶De probationibus. Rub.

Conclusio DCXLV.

NON obstãtibus cõclusionibus ccccclxij. & ccccclxiij. suprà præcedentibus, si deduco in impetratione capellaniæ unicum titulum ex persona antecessoris mei, puta per assecutionem ecclesiæ parochialis authoritate literarũ domini nostri papę Vrbani in forma paupe rum[a], & testes mei deponunt, se uidisse literas purificationis, acceptationem, & prouisionem, & possess. assecut. harum authoritate factam, & quòd ita sit, est publica uox, & fama, satis sufficit ad obtinendũ in causa. Ratio mea est, quia casus, inter quos non est diuersitatis ratio, ad paria iudicantur. ff. de uerbo. obliga. l. à Titio. Modo si agamus de probando titulo authoris, siue de probando modum amissionis sui tituli inter ista est eadem ratio,

tio, ergo. quòd sit eadem ratio probatur dupliciter. primo, quia utrunque eundem effectum habet, quia si titulum non habuisset antecessoris, nõ dicitur uacare per eius personam. Et ita nõ habet ius impetrans. de rescrip. a susceptum. sicut si ius haberet, & modus in eius personã non contigisset. Secundo, quia idem in probatione tituli authorũ non sequitur plena probatio, quia licet quis arctetur ad probandum literas, quas habere dicitur de titulo suo, quia præsumitur ꝙ eas habet, & custodiret si esset a unum, &c. tamen secus est de literis probantibus ius authoris sui, quia illud difficilius, & grauius est, ideo positio, & communis opinio, quo ad hoc, releuat. C. de probatio. l. uti possidetis. ff. de offi. pretoris. l. Barbarius. & ff. de proba. l. sed arbiter. & ar. not. Innocen. de uerbo. sig. quid per nouale. & c. ueniens. Et quia super titulo authoris nõ est pronuntianda. fa. no. glo. ff. si serui, uend. l. sicuti. §. sed si quæratur. & C. quæ sit lon. consue. l. ij. in v. ar. iij. cõclusione. ix. & no. gl. qui fil. sint legiti. c. lator. modo istæ duæ rationes locum habent, hoc maxime, quia literæ in forma cõmuni, non registrantur. Non obst. quòd ex recenti possessione difficile inducitur possessio, &c. quia dico, quòd ad inducendum commune opinionem hic aliud concurrit: puta, quia testes uiderunt literas, processum, acceptationem, & prouisionẽ. Et in certis non est locus coniecturis. ff. de uer. obl. l. cõtinu⁹. §. cũ. Ita finaliter omnes tenuerunt.

¶In forma pauperum. *Literæ in forma pauperum quæ dicantur, uide Abb. in c. postulasti. in ij. colũ. de rescript. Et quomodo cognoscãtur literæ in forma pauperum, uide per Feli. in d. c. postulasti. ij. col. de rescript. uer. dum declarat ob naturam.*

¶De consuetudine. Rub.

Conclusio D. C X L V I.

CONSVETVDO[a] potest inducere, quòd duobus notariis uocatis super testamẽto facto &c. ad alias causas, quàm pias credatur sinę testibus, & subscriptione, quia cõsuetudo detrahens formę testandi, in modo probandi bene ualet. de testa. Raynutius. & c. cum esset. & de testa. relatum. de fide instru. cũ dilectus. & not. per Dy. de reg. iu. li. vj. indultum. Quicquid diffuse nouerint in contrarium legistæ, & Bart. C. de sum. trini. l. j. ibi tenuit Barto. etiam istam partem. arg. de testa. l. fi. & per l. ij. C. quemad. testa. ape. iuncta l. publicati. C. de testa. & l. si quis ex ar. cũ ibi not. ff. quemad. testam. ape. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. & falſ. hære. l. fi. iuncto, quòd pater & ciuitas æquiparantur. ff. de iusti. & iu. l. ueluti. & de cap. l. postlimi,

limi.§.filius.& per l.omnes populi.ff. de iusti.& iu.quia nõ reperitur prohibitũ, nec obſecundum eum.l.ſi.C.qui teſta.fa.poſ. quia ibi cõſuetudo præterita limitatur,non autẽ futura prohibetur. Et ita uidetur ſentire Cy. ibi.& in l.dudum.C.de contrah. emp.ſecundũ eũ. Nec eſt,ut dicit,temeraria hæc bona,& fauo a rabilis teſtantibus, ſicut in militibus,& inter liberos,& rationę teſtium.ar.l.ſi quis ex aſsignantibus.ff. quemad.teſta.ape. Vide de hoc in Specu. de inſtru. edi. §.compendioſe.uer.ſed de conſuetudine.& per Henr.bohic.de teſta.cum eſſes.& alios ff.de iuſti.& iu.l.omnes populi. Et licet c.relatum.& c.cum eſſes. nõ loquãtur de conſuetudine, probãt tamen rationẽ hoc caſu ſaltẽ in foro eccleſiaſtico non obuiare conſuetudini, imò in omni foro ad ueritatẽ. ar.iiij.diſtin.erat autem l. Nec mirũ, quia ab initio de iure diuino, in ore duorum,uel trium ſtat omne uerbũ, quia ſi repertum eſt iuramentũ, hoc à malo eſt.de iureiuran.& ſi Chriſtus.Et ſi conſtitutũ eſt,maiorem numerũ requiri in teſtamentis,hoc eſt de iure poſitiuo propter periculũ maius. Modo iura poſitiua tolluntur per conſuetudinẽ.ergo,per c.ſi.de conſue.cũ ſi. Item quia minor fraus poteſt committi per duos notarios in caſu noſtro,q̃ per unum ſolum.uer.de teſti.adiecerimus. quo caſu tamen omnes dicerẽt poſſe ualere cõſuetudinem per iura alle. Nam unicus notarius confingendo teſtes mortuos per ſeipſum ſolum poſſet committere fraudem, quòd non ſit hoc caſu, quia duo non ſunt ita cito falſarii,ſicut unus.

¶Conſuetudo. *Not. quòd cõſuetudo facit licitũ, quod alias eſſet illicitũ,ut in auth.de defenſo.ciui.§.quia utro etiã & notatur per Arch.lxiij. diſt.c.qa ſancta. Et facit delictũ,qd alias ſui natura nõ eſſet delictũ.ff.de extraor.crũ.l.ſalutari.§.ſunt quædã.*

¶De uerbo.ſigni. Rub.

Concluſio DCXLVII.

SI EXPECTANS ad beneficium cum cura,uel ſine cura acceptat parochiã uacantem,& executor prouidit ſibi de præbẽda parochiæ uacãs uel uacaturæ,ualet prouiſio: tũ quia appellatione præbẽdæ poteſt omne beneficiũ cõprehẽdi, quia præbet:tum quia in multis partibus parochiani maximæ ciuitatis prębendarii uocãtur,occaſione.no.in c.cum eccleſia Sutrina.de cau.poſ.tum quia ſe refert ad certũ corpus.Nec ob.de uacatura,uel ſi uacat.ar.no.in c. ſi tibi.de præb.lib.vj.per Io.mo.

¶De officio delegati. Rub.

Concluſio DCXLVIII.

SI AVDITOR ſecũdæ inſtantiæ propter abſentiã primi ſigillauerit literã ſequeſtri,

contra acta non potest reuocare, quia de literis nō cognoscit, quia spectat ad auditorē cōtradictatum, corā quo debent proponi exceptiones. domini Guil: Bened. & ego solus contrà, quia apponere sigillū spectat ad eius officium per ordinationem papalem: ut sic uidelicet errorē in actis nō sigillet. ar. regulæ, eius est nolle. cum concor. & ca. j. de reg. iur. in antiquis. & c. cessante. de appell. cum ibi no.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCXLIX.

LICET una de præcedentibus cōclusionibus, uidelicet conclusio ccclxxxviij. computando numerum istarum conclusionū, sed secundum numerum conclusionū domini Guiliel: quæ est inter illas conclusiones xc. uide meam. s. folio xcvj: & illā domini Guil. folio lxxvij. Vide etiam suprà in conclusione xj, & conclusione cccccxcv. Aegidius. Et habet, ꝙ commissio facta auditori primę instantiæ de admittendo articulos iam datos, eorum mala specificatione non obstante, ad auditorem secundæ instantiæ non extēditur, pro eo, quòd iure ordinario sibi cōpetit remediū faciendi specificationes in prima instātia omissas, quia lapsus termini primæ instātiæ nō est peremptorius in secunda, cum termini sunt instantiæ, & nō causæ, Nihilominus dicta cōclusio locum non habet in casu, in quo papa ad lapsum termini nō habuisset respectum, sed potius ad defectum materiæ: utputa, quia negatiua nō coarctata, nec prægnans, ut quia infra terminum non soluisti, uel non fuisti promotus. Talis enim secundū naturā non recipit probationē, ut C. de proba. l. actor. & per consequens nec specificationem, quia specificatio in materia obiectiua nihil aliud est, quàm coarctatio directe cadens in animū testis, quòd deducit materiam esse probabilē. Et ita patet, ꝙ termini prohibitio, uiæ prohibitionē inducit. ff. de spons. l. oratio. uel quia licet sit probabilis, quia specificabilis, tamen specificatio est diffinibilis, ut de excessu taxæ. Et in his duobus casibus nō habet locū dicta cōclusio, ꝙ papa non considerauit lapsum termini hoc casu instantiā concernentem, sed potius considerauit defectum materiæ, uel difficultatē specificationis, quæ concernunt totā causam, quia concernūt directe ius, seu defensionē ipsius partis. Idem forte, si papa nō retulit se ad articulos iam datos, sed potius ad dandos, quia istud non cōcernit magis unā instantiā, quàm aliam, sed potius causam. iura enim & defensiones partiū concernūt causam, & negotiū principale, sed terminorum

tum obseruatio, & eorum continuatio concernit instantiam, & constituit eam. Et hoc tertiũ notabile est. Et in duobus primis casibus fuerũt quasi omnes concordes, saluo solo, quòd do mi. Guihel. à prin. quodammodo deuiauit, sed uidebatur post reuerti. Tertius casus non fuit tunc tactus, sed recordor, ut mihi appatet, alias audiuisse, & uidisse concilia in hunc tertium casum se declinasse.

¶De iudicijs. Rub.

Conclusio DCL.

a CVRIA Romana[a] adhuc existente in urbe auditor existẽs in Anania, cui committitur causa cum potestate citandi, potest in Anania decerne re citationem, dummodo fiat citatio ad locum habilem, uidelicet in quo idem auditor in Romana curia pro tribunali sedebit. De materia huius, & sequentiũ, seu circa eam, uide per Bar. de ope. no. nunt. l. prima. §. nuntiatio. colum. quarta. uer. quærit. Iacob. de Are. an citatio. imò uidetur contrariũ. Primo quia eadem debet esse ratio de uia, & de termino. ff. de spon. l. oratio. Modo effectus citationis non posset fieri, nisi in curia, quia est contentiosæ iurisdictionis. igitur, &c. Secundo, quia executio citationis non potest fieri extra territoriũ. ut de re iud. pastoralis. in clem. uer. & ut id tanquam notorium. ergo nec decretum, quod censetur quædam interlocutoria. ut l. neminem. ff. de exhib. re. & C. de his, qui ad eccle. confu. l. præsenti. Et non fit, nisi per iudi. Et tamẽ citationis executio fit per nuntium. Nec debet esse maioris ponderis executio, quàm ipsum principale, & tamen auditor habet Romanam curiam pro territorio. ergo, &c. confirmatur, quia aut est auditor ordinarius, aut delegatus, sed neuter istorum extra territorium suum aliquid facere potest. ff. de iurisdictione omni. iudicum. l. fi. de rescrip. statutum. §. in nullo. libro sexto. ergo, &c. Fa. quarto, quia in iudicio spectamus initium. ff. de mino. l. iij. §. scio. Modo citatio est huiusmodi initium. ut institu. de pœ. te. litigan. §. fin. probatur, ut lit. pend. cap. secundo. in cle. Inducitur pro parte ista. ff. de fer. ex. por. l. si minor. Et pro hac parte facit, quod not. Franc. Accurs. & Iacob. de Are. C. de feri. l. fin. & Dyn. & Bar. ff. de no. ope. nnnt. l. prima. §. item nuntiatio. uidelicet, quòd non ualet die feriata facta ad diem nõ feriatam, per iura prædicta. Modo de tempore ad locum bene arguitur. arg. ff. si certum petatur. l. unum. Ad hanc partẽ uidebatur uelle domi. Gualhar. & etiam domi. Nic. ab initio, licet propter sequen-

tes rationes post inceperit dubitare. Sed in contrarium uidetur; quia decretum talis citationis est iurisdictionis uoluntariæ, igitur potest extra territoriũ exerceri, saltem cum eius effectus in locum habilem dirigatur, patet consequentia per l. obseruare. in §. ff. de offi. proconsul. & leg. argumen. ff. de donatio. inter uirum & uxorem. l. si. cum gloss. & l. seq. & C. de dona. ante nupt. l. si quid sponsæ. & ff. de hære. institu. l. in tempus. cum similib. ff. de offic. proconsul. l. secunda. & C. de feriis. l. actus. licet uideatur contra C. de dilato. l. à præcedente. soluetur infra modum actus citationis decernendæ, licet à iurisdictione contentiosa procedat, tamen quantum in se est, uolũtariæ iurisdictionis esse censetur. Quod probatur primo, quia fit die feriata quicquid nouerint alii superius nominati, ut not. Dyn. post se corrigendo Pet. & Cyn. C. de feriis. l. fin. & Ioan. And. eodem titu. c. conquestus. in nouella. Et ita seruatur, & tamen actus contentiosus non fieret illa die. ut l. fi. cap. conquestus. allega. cum si. Item, quòd sit uoluntarius, & nõ contẽtiosus, probatur ratione, quia actus non dicitur uoluntariæ iurisdictionis, pro eo solo, quia liberè dependeat à uoluntate iudicis, quia iudex suam iurisdictionẽ etiam inuoluntariè subdito ministrare tenetur, cũ hæc iura mãdent. Sed pro eo dicitur uoluntariæ iurisdictionis, quia põt expedire sine alicuius uocatione, & sine causę cognitione. ff. de offi. procõsulis. l. ij. Modo ita est, ꝙ citatio, quæ fit parte absente, fit sine causæ cognitione. Et idẽ esset de illa, quæ fieret partibus præsentibus, & consentientibus, seu nõ altercantibus, nec contradicentibus. Licet secus, si partibus hincinde super hoc altercantibus, & inuicẽ contradicentibus iudex dilationem certam daret, quia tunc interloqui uideretur. ut not. Cyn. in dicta l. dies festos. & d. l. à procedẽte. Et probatur in d. l. à præcedẽte. cum sua dilatione ad l. uoluit. § fin. ff. de interrog. acti. Secundò, principaliter quis existens extra territorium, & ita in loco minus habili potest committere alteri exercitium suæ iurisdictionis, fiendæ tamen in loco habili: puta infra territoriũ. ut ff. de officio procõsulis & legati. l. obseruare, allega. & ff. de offic. præfec. ur. l. fin. & not. ff. de offic. delega. nouit. & ita seruatur. Modo auditor in casu nostro non habet potestatem citandi extra curiam per totum orbem. ergo, &c. & committendi in loco inhabili, quod fiat ubique, quia totus orbis est locus habilis isto casu. Tertio fortius, quia ipse auditor habet po-

testatem citandi extra curiam. ergo potest extra curiam committere alteri, quòd citet, quia non est fortioris efficaciç commissio sola de citando, quàm citatio ipsa.licet enim regulare sit, auditores nõ cõsueuisse cõmittere,tamẽ in citationibus, & cõpulsoriis consueuerunt committere, & negari non potest, quin illud sit regulare, ꝙ quis põt hoc facere per se, quod per aliũ. & econtra.de re iud. quod alicui.& c.potest quis.& c.qui sicut.cũ si.Prima ratio facta in cõtrariũ in nullo obstat, quia tunc est eadẽ ratio de uia, & termino cũ ratiõe subiectæ materię prohibetur terminus absolutè, & simpliciter, imò potius permittitur,licet prohibeatur certo modo, loco, uel tempore fieri.Tũc bene potest esse, ꝙ permittatur uia,modo,loco, & tempore huiusmodi, dũmodo quo ad hæc ex nulla uia, & termini ratione diuersitas reperiatur inter uiã, & terminũ.Modo sic est in proposito, quia citatio est uoluntariæ iurisdictionis, & processus uigore ipsius agitandus contentiosè. Modo iurisdictio uoluntaria extra territoriũ bene exercetur,& non contentiosa, ergo, &c.Sic sponsalia fiunt per uerba de præsenti, & ante pubertatẽ, & de matrimonio secus. Ad secũdũ dãtur multæ respõsiones, quarum aliquas uide per Pau.in cle.pastoralis:quas licet nõ placeãt non impugno.Et ibi de ista materia plene. Alii dixerunt, quòd illa ratio posita in uer. & ut illud. non est necessaria sed persuasiua,& per se non concludit,sed cum aliis bene. Sed ut dicit Pau. hæc solutio est temeraria. Alii dicunt, quòd §. si uero apparitor ibi. l. omnes ubique, C.de epi.& cle.& §.si cõtrahentes.c.Romana.de fo.compe.lib. vj.loquitur in executione citationis facta in territorio saltem illius superioris, qui ordinarium, uel iudicẽ delegatum dedit, & loquitur in casu nostro. Sed c.pastoralis. loquitur in executione citationis facta in territorio non subiecto citanti, nec superiori suo,saltẽ qui eum iudicem quo ad hoc dederit. Terræ enim ecclesię imperio subiectæ non sunt. Et istam solutionẽ ponit do.Bart.in xj.col.pro Federico imperatore,per eum gloss. Vel forte potest dici, quòd in §. si uerò apparitor. est speciale in præfecto urbis,ꝙ super causis in urbe Romæ delicti,uel contractus ibi initi,aut alias,coram eo tractandum possit citari in prouincia degens.Et ita seruat auditor cameræ apostolicæ ratione contractus, &c. Et hoc forte de priuilegio, uel de consuetudine speciali: quo iure enim hoc posset, textus non declarat,sed supponit quòd possit. Qualiter

autem hoc posſit, ſupplere debemus propria alia iura. Et hoc probat §.contrahentes.alle.quo ad effectum procedendi in cauſa, citatio ibi non fit, ſed ſolum quo ad dimittendum in poſſeſſionem, & non habet propriè uim citationis, ſed magis intimationis, ſeu denuntiationis. Nec fit talis citatio propter perſonam, ſed rem. Et ibi uide pleniſsime per Ioan. And. in nouella. ubi per eum de materia multum late. Nos autem in caſu iſto non loquimur de inhabili loco etiam quo ad citationem exequendam, ut oſtendit tertia ratio huius partis. Ad tertiũ ſatis reſponſum eſt. Ad quartum & ad quintum facile eſt reſpondere. Ideo omitto.

a ¶ Curia Romana. *Nota, quòd curia Romana ſæpe mutat obſeruantias ſuas propter mutationes ſummorum pontificum, & auditorum, & aduocatorum, ut patet per Compoſt. extra. de ele. c. j. lib vj. & Ioan. And. eo. c. j. in nouella ſuper uij. glo.*

¶ De procuratoribus. De exceptionibus. Rub.

Concluſio DCLI.

SI. PARS actrix in perſona Ioan. ſui procuratoris præſens contra unũ procuratorem partis reæ obtinuit diffinitiuã, & actori petenti executionem dictæ ſententiæ obiiciatur per eum, quòd dictus Ioan. non fuit procurator ipſius actoris, pro eo, quia in inſtrumento procuratoris ſolũ nomen notarii apoſtolici fuit ſine ſubſcriptione expreſſum, talis exceptio non eſt admittenda: maxime, ſi procurator uerus ipſius rei pendente iudicio interrogatus, an uellet aliquid dicere contra procuratorium ipſius Ioan. dixit ſe nil dicere uelle. Ratio eſt, quia huiuſmodi exceptio non eſt peremptoria[a] procurationis, licet uideatur obſtare probationi ipſius. Et ita eſt magis dilatoria, quàm peremptoria, de qua poſt litis conteſt. quærendum non eſt. ff. de procura. Pomp. §. rati. Quòd autẽ non ſit peremptoria ipſius procuratoris, quia non ſequitur inſtrumentum, non probat, ergo non eſt ita, quòd quandoque non deficit ius, ſed probatio iuris. ff. de teſta. tute. l. duo ſunt Titii. Item confeſsio partis releuat à probatione. de offic. c. fin. & eod. titu. eod. lib. vj. Modo procurator rei confeſſus eſt ipſum procuratorem eſſe. quia interrogatus dixit, ſe cõtra procuratorium nihil uelle dicere, & cum eo, tanquam cum procuratore continuo litigando, eum, ut uerum procuratorem approbauit, quòd potuit, quia hoc erat de neceſſariis dependentiis ipſius cauſæ. In quibus factum ueri procuratoris bene præiudicat domino, ſecundum

not.

not.Innoc.ut lit.non contest.c.j. de fideiuss.quòd quibusdam.potuit enim esse,quòd sciebat procurator rei etiam aliter, quòd ille Ioan.erat uerus procurator actoris.Item tertio,quia non reperio, quòd cognomen sit de essentia instrumenti huius.facit de fid.instru.cum Pe.tabellio.ut euitetur enim æquiuocatio, & incertitudo l. duo sunt Titii. aliâs solet opponi cognomen, quæ incertitudo, &c.quo plures in nomine, & cognomine concurrerent,uedicarēt sibi locum. Item quarto, quia qualitas ipsa a notariatus apostolici satis uidetur haberi per cognomen, si alius notarius apostolicus eiusdem nominis non reperitur in partibus illis. ut ff. de liberis & posthu.l. nominati. & si certum petatur.l. certum. Modo quòd esset alius notarius apostolicus in partibus illis, pro tunc cùm sit facti,nō præsumitur,nisi probetur, ergo apparet, quòd ipsa etiam ex forma sua de se est mala.Quinto,quia saltem ratihabitione ualidarentur sententia, & processus.ff.de iud.l.licet.ff.rem ra.ha. l. iij.§.falsus. Probo,quia lex habet iudicium pro ualido actum cum procuratore actoris, de cuius mandato dubitatur, si cauet de rato habendo, alioquin prouisio legis primæ C.de procurato. non ualeat, & tamen ratihabitio nihil addit ad mandatum. Modo petendo executionē sententiæ quis eam ratam habet,ut C.de re iudica.l. ad solutionem. Et licet in procuratore rei, in quo cessarent plures de rationibus supradictis possit esse dubium : tamen in procuratore actoris dubiū non uidetur per prædicta. Et ibi in hoc fuimus concordes. Sexto, uide in domino Archiepiscopo Bareñ.regeñ. cancellariam pro domino Cardinali Pampilieñ. xiiij.Iulii.anno lxxvij.

¶Non est peremptoria. *Quæ sit exceptio peremptoria, & quare sic dicatur, item quòd exceptionū peremptoriarum aliæ dicuntur simpliciter peremptoriæ exceptiones: aliæ uerò exceptiones defensiones uocantur,uide Specu.ij.parte titu.excep.§. primo.* De *dilatoria habes suprà in quadam additione.*

¶ De procuratoribus. Rub.

Conclusio DCLII.

PROCVRATOR deputatus ad prosequendum causam in curia tempore quo curia erat Auinionæ, quæ causa ex ordinatiōe papæ primo post recessum curiæ de illo loco ibi remansit, & postmodum ex certis causis est ad curiam iterum

aduocata, si curiam ipsam secutus fuerit, ipsam causam adhuc hic prosequi debet, & potest, quia suum mandatum non concernebat ipsam curiam, & per consequens omnem locum, ubi curiam esse contingeret. Nec mutatio curiæ facta per papam potuit, seu debuit mādatū procuratoris dicti aliqualiter immutare, ita quòd nil est domino de dicta aduocatione nouiter facta intimandum: quia sufficit, quòd procurator ad hoc commissum per dominum intimetur, sicut si committeretur de nouo causa recitanda in curia, & reperitur procurator habens mandatum ad causas in curia tractādas contra eum sine alia intimatione procedi posset, saluo quòd ad dominum consulendum, & ad instrumenta producēda sibi possit dari dilatio. de procu. c. dilectus. cum si. Et in hoc etiam domini concordarunt.

¶De in integrum restitutione. Rub.

Conclusio DCLIII.

QVADRIENNIVM de quo in l. superuacuam. C. de tempo. in integrum restit. quod ex persona pupilli mortui in pupillari ætate maiori hæredi ipsius pupilli cōpetit, currere incipit nedū à tempore, quo maior hæreditatem huiusmodi dicti pupilli adiuit, sed etiam statim post mortem pupilli etiam hæreditate iacente. per l. ad diem. & l. cum filius. §. primo. Bar. ff. de uerborum obligationibus. & l. fi. ff. de nau. fe. & per not. Dy. in regula. cum quis in ius. libro sexto. cum remissione Spec. addi. ibi per Ioan. Andreā. Et quia, ut dicebant dicti domini, hæreditas iacens repræsentat personam minoris, & maioris retrotrahitur aditio ad tempus mortis, ne fingatur quis, etiam quo ad tempus, decessisse pro parte testatus. Et quia fuit in culpa, nam cito potuit adire, & non adiuit. Et quia aliter posset habere duo contra mentem l. & quia, ut dicit domi. Nicol. idem de iure reperitur in tempore decem dierum dato ad appellandum, sed text. non cogitabat. Sed domi. Guil. & ego dubitamus: quia aut hæreditas iacens, quo ad hoc cōsideratur, ut repræsentans pupillum, aut ut repræsentans hæredem maiorem. Si primo non potest respectu præscriptionis huius quadriennii tunc inchoari, quia non plus potest inchoari fictio a ueritatem repræsentans, quàm ueritas aperiretur, si esset ueritas huiusmodi in natura.

tura.ut C. de iure do.l.in rebus. & tamen si uiueret uere pupillus sibi non curreret, nec currere inciperet, quousque maior esset. C. in quibus cau. in integrum restitutio non est necess. l.finali. & cle.una.de restitutione in integrum. ergo nec ualet dicere, quòd hæreditas, seu ipse hæres repræsentet pupillũ, ut maiorem, quia hoc esset impossibile in natura, & fictio circa impossibilia nõ operatur. ff. ex qui.cau.ma.l.deniq;. & ff. de cap.l.in libello. §. factæ. institu. de adoptio.l. minorem. Secundo casu idem: quia contra maiorem habito solum respectu ad ipsum, non potest inchoari talis præscriptio, quandiu ille maior non potest agere. C. de anna. præscrip.l.prima, in fin. Nec mirum, quia ex parte prescribentis non subsistit aliquod fundamentum ipsius præscriptionis hoc casu, sicut possessio, uel usus in usucap. & præscript. seruitu. facit ff. quorum bonorum.l.secunda. Sed solum fundamentum huius præscriptionis, actionis, seu officii iudicii est negligẽtia ipsius, cui competit ius agendi, & qui non agit cum agere possit: ut dicta l. prima in fin. & l. sicut. & l. omnes. C. de præscript.xxx. uel xl.annorũ. Et ideo de istis non intelligitur regula, sine possessione, ut ibi notaui. Modo talis negligentia in non ualente age re non notatur. de concess. præbend. quia diuersitatem. in fin. ff. de calum.l.annus. de ædil.edict. l.cum sex. Ideo nõ obstat, quod dicitur. Speciale enim in ecclesia, &c. cap. primo. de præscript. quia uerum est regulariter. Sed dico propter rationes proxime datas, iste casus, quo ad inchoationẽ, cum illo concordat. Nec obstat ꝙ, quo ad personalia iura, seu priuilegia, maior non repræsentat minorẽ ut minorem, quia concedo. Ideo dico, quòd maior hic consideratur, ut maior. Et ideo hic attenditur sola negligentia eius, & statim currit sibi negligenti. Non obstãt alia suprà alleg. quia procedunt regulariter, & procederet, si pupillus decessisset maior, sed aliàs repugnantia ueritatis, & fictionis hoc non patiũtur hoc casu. Sed ista dicta aliis dominis non placuerunt, quia formæ motiui subtilitatem prima facie non capiebant, uel formam imaginatio mea non est demonstrans, uideat subtilior me. sed ratio mea imò demonstrat, & de ea est casus C. de tempo. in integrum restitutio. l. ea quæ. ultimo respõso. & plus no. ibi in penultima conclusione. ibi uide.

¶ Fictio. *Not. ꝙ fictio non põt operari plus quàm ueritas. ff. de statuli. l.cum hæres. § ij. & l. si triẽnio. Ad de, si*

de, si concurrit cum ueritate, an praualeat. Bart. in l. filio, ubi scribentes. de lib. & posthu. Et quomodo procedat regula, de qua hic, uide Alex. & Aret. post Barto. in l. singularia. ff. si cer. peta.

¶De resti. in integ. De probatio. Rubri.

Conclusio DCLIIII.

SI supponeremus pro uero, quòd dictum tempus curreret solum à tempore aditæ hæreditatis opponenti de præscriptione, nõ autem agenti ad restitutionem, probatio temporis aditus incumberet reo, quia sicut actori incũbit probatio intentionis suæ, ita reo suæ exceptionis. ff. de probatio. l. in exceptionibus. Modo actor ad fundandum intentionem agẽdi nõ habet probare, nisi huius beneficium à persona minoris competiisse, & se minori successisse, cum tempus non desit de essentia suæ intentionis. Sed reus non potest fundare suam intentionem de lapsu temporis, nisi probet eius inchoationẽ, & ista est ratio, per quam tenuit Innoc. de concess. præben. quia in cunctis. lib. vj. quòd præsumitur impetrantis acceptatio facta ante lapsum sui mensis, nisi contrarium contra eum probetur. Et quia quilibet in sui commodũ præsumitur diligens, ut no. Pau. eo. titu. cum ei quem. in cle. Et in hoc omnes prædicti domini cõcordauerunt.

Conclusio DCLV.

CAPELLAM sancti Petri de urbe papa cum curia in urbe existẽte uacañ. per mortem A. & B. qui in urbe tunc morabatur, tanquàm uacãtem apud apostolicam sedẽ impetrauit à papa: & C. eandem capellam ab ordinario collatore obtinuit, uel uigore bonæ apostolicæ expectationis pure, uel purificate eam acceptauit, præfertur C. dummodo B. non esset aliàs cortesanus, quia secundum hoc gratia esset surreptitia, per c. præsenti. lib. vj. Sed pone, quòd B. præcedit in data, quid iuris? Dic, quòd aut gratia B. licet præcedat collationem, sequitur tamen acceptationẽ. Aut præcessit utrumq; in apostolico expectante, uel in ordinario collationem ordinarii. Primo casu, idẽ quod supra: q̃a forma dictæ impetrationis super generali reseruatione prætensa fundatur, quæ præsupponit nõ fuisse ius in re, nec ad rem obstante decreto reseruationis. Et ideo nõ est uerisimile, quòd ius tale etiã ad rem uoluerit tollere, quod non cogitauit. ff. de iurisdi. óm. iud. l. si per errorem. Præterea, quòd talis forma nõ habet clausulas tollẽtes huiusmodi ius ad rem. Secũdo casu est magis dubium pro eo, quia quòd ualeat

gra

gratia B.facit,quia papa facilius mouetur ad faciendum gratiã a de non uacãte apud sedẽ,quàm de ibi uacãte.c.ij.de præben.lib. vj.Et ita nõ uidetur, quòd talis expresſio surreptionẽ inducat. Tamen contrarium puto prima facie,quia tale quale præiudicium affert ordinario collatori conferendo beneficiũ spectans ad eius collationem illa uice, quod facere nollet,si hoc sciret, ergo expresſio falsi potuit mouere ad concedẽdum.Fateor tamen hoc secundũ membrũ fore dubium, nec fuisse decisum per concilia, quia ibi non fuit motum.

¶De priuilegiis. Rub.

Conclusio DCLVI.

NOTARII pœnitẽtiariæ censentur papæ officiales, & seruitores,& gaudẽt exẽptione,cum Matthæus editi à domino Io.papa xxij.quia licet sub nomine maioris pœnitentiarii scribant,cum ad officiũ Romanæ curiæ,& pro papa, & sede apostolica exercent suum officium.Et hoc potiſsime per duas extrauagañ.cle.papæ.vj.quarum prima incipit.Ad perpetuam rei memoriam.

¶De offic.legati. De probatio. Rub.

Conclusio DCLVII. a

AVDITOR palatii de cõsensu ambarum partiũ potest etiam in causa beneficiali, uel prophana dare remiſsionẽ a sub sigillo suo ad partes pro testibus recipiendis,& ita à tempore nostro in palatio est obseruatum,& ante,& uidetur de iure per c.statutũ.§.in nullo quoq;. in fi.de rescriptis.lib.vj.licet nuper papa in publico consistorio uno alio domino auditore, uidelicet domino Gal.& me,præsentibus de hoc miraremur dominis Viuarieñ.sancti Eustachii & sancti Angeli cardinalibus asserentibus totum contrarium, quibus restiti tunc,& papa uoluit,ut præterita saltem ualerẽt, de futuris tũc noluit dicere pro, uel cõtra.Sed postquàm ita utimur,& longo tempore usi sumus, & est hoc iustiſsimum, & æquiſsimum:tum per hoc facilius,& cum minoribus sumptibus expediãtur quod debet quærere papa,& non aliud.ff.si cer. peta.l.quidam.de no.ope.nun.l. j.§.inde potest quæri.& extra.de do.c.si.deliberauimus continũare usum nostrum: maximè,cum iuri,& æquitati applaudeat,ut præfertur,niſi papa contrarium dixerit per specialem commiſsionem ordinandũ.Et etiam in dicto cõsistorio me iuuarunt d. cardinalis de Bernhic, qui fuit auditor,& quidam aduocati.

a ¶Dare remiſsionem. *Nota quòd remiſsio fit pro testibus.in clemẽ.de uerbo.signi.c.ult.§.quis positiones. & de*

& de testi.c.præsentium.lib.vj.Adde,an sub.remissione generali cōcessa à papa,uel ab alio habente potestatem,ueniat iuramentum. Dic ut per Albe.in ope.statu rubri.an statu tum iuratum.in fi.

¶De feriis. Rubri.

Conclusio DCLVIII.

AVDITOR palatii, qui dictam remissionē sub sigillo suo decreuit,& in causa, in qua proceditur tempore uacationum,& coram quo fuit de loco,& iudicibus cōcordatum, post articulorum admissionem, & dictam commissionem sic di rectam,& totū ante uacationes in ipsis uacationibus post sequen.potest partes compellere ad concordandū de nuntio,qui remissionem huiusmodi portet ad partes,quia nō est iste actus, nisi quædam executio actus iudicialiter expediti,ergo,per c.fi. extra.de iudic.in antiquis.

¶De feriis. Rubri.

Conclusio DCLIX.

DICTA compulsio potest fieri extra iudiciū,& in domo, non obstan.quòd requirat partis uocationem,& totā Romanam curiā habemus pro territorio:licet quo ad actus principaliores ad procedendum habeamus certum locū. Sic enim a in domo absoluimus parte uocata,dearrestamus partem,& re cipimus testes affuturos.

¶De sup.negli.præla. De præbendis. Rub.

Conclusio DCLX.

PROBATA uidetur deuolutio eoipso, quòd probatur,quòd ordinarius[a] uidit literas acceptationis, & prouisionis impetrantis primi, & quòd publica fama est ibi,quòd impetrans ante plures cōtraxit matrimonium. per not.gloss.ordi. positæ.ff. de recep.l.j & melius C.de in lit.dan.tuto.l.penul.quę gloss.semper ad prædicta duo, uidelicet de intimatione, & fama allegatur.Item quòd prædictam probationem non bene satis diminuit hoc, quòd probetur excipiendo, uidelicet quòd scientibus, & authorizantibus collatoribus secundus in data, qui etiam sibi de eodē beneficio fecerit prouideri, illud beneficium cum alio permutauit,quia probata intentione actoris plene nō sufficit probare exceptionem semiplenam.arg.ff.de probatio.l.in exceptionibus.& not. C.si cer.peta.& de iureiuran.l.in bonæ fidei,ad fin.per Cyn.licet aliàs teneat palatiū,quòd quandiu beneficium est plenum non currit tempus collatori regulariter.

¶Ordinarius. *Quis dicatur ordinarius,uide per Feli.in cap.post cessionem.in princi.de probatio.*

De

¶De dilationibus. Rub.

Conclusio DCLXI.

IN CAVSA in qua maxime proceditur sola facti ueritate inspecta, possunt simul asignari duo termini, uidelicet ad uidendum articulos admitti, qui sunt de iure partis, & ad uidendum testes super eis recipi, si cõtingat eos admitti, & postquàm admissi fuerint, quia forté primus terminus est superfluus, qa ordo datus tollit inculcationẽ, & quia non requiritur hic solennitas feriarum &c.

¶De iudiciis. Rub.

Conclusio DCLXII.

SI EX gratia per me de beneficio sub certo modo uacandi obtenta egerim cõtra Titium aduersarium usq; ad cõclusionem & post cõclusionem, & ante sententiam obtineo de eodem beneficio aliam gratiam sub alio modo uacandi absque a alia terminorum reiteratione, potest pro me uigore secundæ gratiæ sententia ferri, si per eam constet de iure meo. Ratio, quia in causa beneficiali deducitur omne ius ab initio, quod competit, uel cõpetere potest utriq; parti, ut de elect. statuimus. libr. vj. & ita per consequens non est locus distinctioni c. abbate sane. de re iudica. lib. vj. Nec potest conqueri altera pars, quia omnes terminos sibi necessarios ad docendum de iure suo habuit. Dixerunt tamen domini, quòd si aduersus istam secundam gratiam competerent sibi defensiones legitimæ pro eis proponẽdis, & probandis, posset petere sibi terminos asignari competentes. arg. c. statuimus. de elect. lib. vj. in fin. & c. ut circa. in fin. eo. ti. & lib. & c. pastoralis. de excep. ij. respõso. Et quia quæ de nouo emerserint, &c. ff. de interro. acti. l. de æta. §. ex causa. & ff. qui satisda. cog. l. ab'arbitro. Pro primo dicto huius conclusionis multum facit: quia libellus actoris in causa beneficiali nunquàm consueuit se restringere ad certam causam agendi, ut potest uideri in causis singulis.

¶De concessio. præbendæ. Rubri.

Conclusio DCLXIII.

PAVPER [a] expectans habens episcopum executorẽ, & si ille non posset, &c. habens duos alios executores, uidelicet decanum, & cantorem steterit per quatuor annos à tempore obtentæ gratiæ, quòd non fecit gratiã purificari, & post quatuor annos prædictos uacante beneficio episcopo se absentante ad quatuor dietas, licet per dictos quatuor annos fuisset præsens, illi duo, decanus, & cantor

tor propter dicti episcopi absentiam purificant, & post hoc acceptat impetrans dictum beneficium, & facit sibi illud conferri, ualent purificatio, acceptatio, & prouisio factæ infra mensem, quia aut obstaret episcopi irrequisitio, aut suæ absentiæ procedentibus non facta notificatio, aut præcedentis negligentiæ annorum quatuor. præscriptio. sed nullum istorum potest dici. ergo. Primum uero dici nõ potest quia absentia remota censetur impotentia quędam. argu. ff. de uerbo. significa. l. nepos. & probatur de rescrip. sciscitatus. & not. Ioan. And. in regula eum qui. in quæst. j. per eum disputata. lib. vj. Et quia non tenetur talis pauper talem episcopũ ubiq; quærere extra locum suæ ciuitatis, & diœcef. argu. ff. quãdo appella. sit. l. ij. §. dies autem. uersi. adeundi autem facultatẽ. & probatur optime. ne se. ua. c. uno. li. vj. maxime sumpto argu. à maiori destructiue, quia ibi arguitur de auferendo ius concilii, uel consequens competẽs proprio iure propter absentiam solam. Hic uero non competeret hæc exceptio, nisi iure alieno. Et ita bene facit uer. adeundi autẽ facultatem. alleg. Modo quód iste sit locus remotus probatur satis per lecta, & not. extra. de rescript. c. nonnulli in gloss. ij. ubi probatur & not. locum remotum esse ad duas dietas extra diœcef. facit magis c. statutum. eo. titu lib. vj. Item nec secundum potest dici. Primo, quia quicquid scrip. Ioan. And. in dicta quæst. disputata, tamen per tres diffinitiuas cõcordes obtẽtum est, & quicquid sit in iudicibus. In executoribus tamẽ gratiarum sufficit existentia impedimenti hoc casu: licet no. Bart. obstent, de quibus per eum. de oper. no. nuncia. l. si finita. §. non solum. de re. autori. iudic. pos. l. ait prætor. §. constet. de conditio. & demonstratio. l. multum. de. iudi. l. ij. sed etiam si dicta cõclusio, quam tamen post publicas relationes in palatio obtinui, uera non foret, regulariter tamen hoc casu fateri oportet, quod uera sit, pro eo, quia uerisimile sit illos duos executores episcopi absentiam sciuisse, quia præsumitur satis eam fuisse notoriam. per not. Innocen. de cleric. non residen. c. ex parte. j. fa. de transla. præla. quãto. nec iudicialis propositio, nec probatio corã executoribus est necessaria: maxime, quãdo partes execut. & non iudicis in se recipiunt. Nec ob. tertium principale. Primo, quia licet in alienationis culpa mora sit punienda, tamẽ in propriis solum est culpanda, ut ff. solu. matrimo. l. si constante. §. si maritus. Et hoc est, quod dicit regula mora sua cuili

cuilibet est nociua, debere intelligi in mora alteri præiudiciali, prout clare deduxi in lectura mea regularū super regula, b mora.[b] Hic agitur de mora in re propria cōmissa, & alteri non præiudiciali, quia aut attenderetur hoc casu præiudicium collatoris, aut episcopi executoris. Primum non, quia non contulit ante purificationē, & ualet tunc collatio, non obstante tunc aliqua purificatione secuta, prout patet clare per latam deductionem, quam feci in q. tangēte intellectū. §. secus in causa argent. & probat clemen. cum ei quem. §. secus allega. de conceß. præb. uel cōtulit postea, & tunc sua nō interest, quia tunc, uel ante sit facta purificatio, & ita de mora huiusmodi nihil ad eum. Secūdum nō, quia episcopus hoc casu nō confert iure suo, sed uice papæ: ita quòd isto casu suū interesse ponderari non debet. Secundo principaliter hoc idem deduco sic, quia licet in his, in quibus est à iure, uel ab homine statutus terminus certus, mora non facientis infra terminum non facienti sit præiudicialis, ut probant iura alleg. in l. mora. probat materia præscriptionum temporaliū, ubi sunt iura infinita. de hoc tamen alias non affert præiudiciū regulariter ante terminum præfixū, probāt lecta, & not. de præben. si tibi absenti. lib. vj. de consuetu. cum in tua. libro vj. Et hoc uerum, nisi in casibus, in quibus hæc iura statuunt specialiter. de rescrip. tibi qui. lib. vj. de præbē. si clericus. ratio specialitatis dictæ prouisionis est ad occurrendum diuturnis uacationibus. Simile de elect. c. j. & c. ut circa. & c. quam sit. lib. vj. Et propter præiudicium collatoris ordinarii, & secundi in data, quæ hic cessat: modo hic non est ad purificandum præfixus terminus ab homine, uel à iure, ergo, &c. Tertio principaliter hoc idem probo sic, quia reintegra locus est moræ purgationi, ideo si mihi collatum est beneficium, & à collatore terminus præfixus ratam, uel non ratam collationem habendi, termino lapso re integra possum ratam habere, ut ca. tibi qui. allega. cum ibi not. Quarto principaliter, quia dispositio, cuius effectus concernit certā conditionem, satis cito purificatur, cum eueniente conditione effectus purificatur, quia ante frustra fieret. per l. aliquando. ff. ad Velleia. cum simil. Modo gratiæ effectus concernit, quo ad effectum suum consequendum, uacationem beneficii per modum conditionis, ut patet ex forma gratiæ, ergo satis est, quòd uacante beneficio purificetur: maximè, quia sperare uacationem, quæ communiter fit per mortē, esset inhonestū. argu. ff. de uerb.

obligatio.l. inter stip.§.sacram. Sexto principaliter, quia satis est in iudicialibus quòd tempore præsentatiõis rescripti sit absens, uel impeditus alter coniudicum, ut patet per c.cõstitutus. & per c.prudentiam.de offi.deleg. quæ loquuntur indistinctè, & maxime cõiungendo. de appella.ut debitus. & ca.super eo. quæ probant tempus præsentationis attendi. Ergo idẽ hoc casu, cum de illis tex.ad executionẽ arguatur. tũ coadiuuat æquitas hanc partem, quia nõ refert, an tempus, uel illi duo hoc faciant, cum nõ de illorum interesse, sed solum de fauore impetrantis hic agatur. tum, quia firmius est iudicium, &c.c.prudentiam.alle. tum, quia aliter uitiaretur, quod debet ualere potius in dubio, ut c.abbate.cum simil. Plus obtentum fuit, quòd etiam si fuit negligens infra tẽpus acceptandi, per xij.dies, de quibus episcopus in loco fuit præsens, licet statim postea se absentauerit ad quatuor dietas, sibi nõ obest, per notata.Ioan.Andr.in regula, mora.lib.vj.in quæstione disputata ibidem per eum.

a ¶Pauper. *Nota, quòd pauper dicitur parum potens, uel parum habẽs, ut not.per Archi. viij. dist.quo iure. Aliquando etiam pauper dicitur, qui fideiussorem dare non potest.ff. de cust.reo.l.si quis reum.*

b ¶Super regula, mora. *Mora quid sit, quæ sit specialis, quis sit eius effectus, qualiter purgetur, & plura, no.Bart. & alij post glo.quam alibi ibi, quotuplex sit mora, quotupliciter cõmittatur.in l.mora.ff.de usu.*

¶De sententia excom. Rub.

Conclusio DCLXIIII.

SECVNDVM dominum Aegidium archiepiscopum Corsieñ.ꝙ si iudex propter iniuriã non uocatã partẽ excommunicauit, ipse eodẽ errore debet absoluere taliter excõmunicatum, etiã parte altera non uocata, & dicebat hoc determinatum fuisse per dominũ Oldr.in una de quæstionib.suis pro hoc alleg.ff.de euict.l.minor xxv.an. in prin.& quod ibi notat glo.ij. Dicitur enim ibi, ꝙ si minor Titio, & Titius fundũ Seio uendiderit, & Titius de euictione miserit, & minor etiã aduersus Seium restitutionem iure speciali obtinuerit, etiã iure speciali cõmittetur contra Titiũ ipsi Seio promissio de euictione, licet ideo euictus non fuerit, quia nõ esset uẽdentis, per quod ibi not. Secũdò argumẽtor, quòd si die feriata detur sentẽtia per officiũ iudicis, ꝙ eodẽ modo debet restitui præstita satisdatione. ff.de rei uend.l.ex diuerso. Vbi de errore sequitur error. Itẽ pro hoc, quia hoc iure error, in quo debet posse uti etiã aduersarius. ff. quod quisq; iuris.l.j.§.j.per totum.

tũ. Et ita accidit in persona mea, quia unus cardinalis semel me citatũ in teste procuratore meo nõ expectato præcipitanter excõmunicauit, antequã essem auditor, & postmodum eadẽ die etiam post recessum partis, & ea non uocata me absoluit. Et est istud notabile si sit uerum. do. tamen Nico. de hoc dubitauit.

¶De resti. spoliatorum. Rub.

Conclusio DCLXV.

a AGENS petitorio & possessorio [a] in beneficiali, simul aduenietibus & pendentibus feriis, petitorium potest suspendere expresse, & etiã petitorio nõ suspenso expresse potest procedere in possessorio restitutorio solum ex priuilegio ipsius possessorii, non obstantibus dictis feriis. Patet primum, quia suspensio talis, est actus partis, non iudicis, & procedit ex priuilegio iuris, & à mera, & sola uoluntate ipsius suspendentis in iudice, & parte inuita. de cau. pos. c. pastoralis. Ideo potest fieri omnibus tẽporibus, & omnibus locis, quia positiuæ constitutiones prohibẽtes procedi certis temporibus, & locis, loquuntur de processu iudiciali iudicialiter per iudicem fiendo. C. de fer. l. dies. extra. eo. conquestus. ff. de fer. l. j. Secundo hoc idem probatur, quia unumquodque consideratur secundum finẽ, ad quem tendit, & propter quem fit. ut ff. de auro & argen. leg. l. & si non fit. §. perueniamus. Et quando unũ propter aliud, &c. ff. de donatio. l. fi. Modo ista suspensio fit ad finem, ut in possessorio procedatur, nõ autem ut procedatur in petitorio, in quo tunc procedi non possit. ergo sicut in possessorio potest procedi, possit etiam fieri hæc suspensio, ut concesso termino censeantur media cõcessa perueniendi ad id. ff. de serui. rust. prædi. l. iij. §. iter. Præterea quia hoc iure priuilegium non est limitatum tempore, igitur. Patet ratio quia separatorum separata debet esse ratio. ff. de calum. l. fi. C. de procur. l. marito. & de dona. inter ui. & uxo. l. maritus. Modo petitorium, & possessoriũ sunt huiusmodi. ff. de acquir. possess. l. naturaliter. §. nihil. Prçtereà quia petitorium, & possessorium coadiuuat, quia colorat titulũ, ergo sibi obesse nõn debet. Præterea, quia ius hoc casu priuilegiũ possessorii non aufert, ergo nec nos auferre debemus. argu. ff. soluto matrimonio. l. si uero. maximè, quia hic non agitur de præiudicio aduersarii, quia expedit aduersario, quòd non suspenso petitorio in possessorio procedatur, quàm quòd suspensio fiat: quia secundo casu post ferias poterit ipse procedere in petitorio, quod

nondum possest, igitur &c,

a ¶ Agens petitorio & possessorio. *Adde, quòd consultius est agere possessorio, quàm petitorio. l. is qui destinauit. & ibi Bar. ff. de rei uend.*

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio DCLXVI.

EI QVI in gratia asseruit, se esse scholarem, sufficit si probet, quod fuit ante scholaris, licet nõ tempore gratiæ, sicut de baccalauriatu, licentiatu, magistratu, & doctoratu dicere consueuimus: quódq; etiã, licet impetrans in rotulo studii, habeat probare se esse studentem tempore quo rotulus fiebat: tamen sufficit, si testes dicant, quod paulò ante ipsum ibi studentem dimiserũt, quæ de proximo fiunt in esse uidentur. ff. si cert. peta. l. lecta. §. dicebam. ff. de rei uend. l. quæ religiosis. Preterea, quia allegans recessum ita breuem, id probare haberet. de bap. maiores. cum simi. Preterea, quia constitutio domini nostri uidetur excipere iustum casum.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio DCLXVII.

AVDITOR deputatus in causa beneficiali potest purificare gratiã de qua agitur coram eo, quia istud est de pertinentiis causæ, & si faceret hoc executor lite pendẽte reuo caretur per modum attentati: ut de appel. ut nostrã. de cõsti. cum M. infi. cum ibi not. per Innoc. si enim potest prouidere, ut cle. auditor. de rescript. ergo facere omnia illa, sine quibus prouisio fieri nõ potest. Modo gratiæ purificatio est huiusmodi, igitur &c. Sed certe hoc nõ est sine aliquo scrupulo dubii, licet ita seruetur: tum quia cle. auditor ponit ius nouum, & tamen nõ tangit hunc casum; tum quia clem. loquitur in eo, cui beneficium iam debitũ est, & qui habet ius ad rem. Sed ille, cuius gratia adhuc est purificanda, nondum habet ius in re, nec ad rem, quia in credito cõditionali ante conditionis existentiam non uenit, nec cessit dies ante conditionis euentum, ut patet de uerb. sig. l. cedere diẽ. Modo licet ad iudicem pertineat executio, & declaratio, iure tamẽ ius nouum parti conferri non habet, ut ff. si serui. uendi. l. sicuti. §. sed si quæratur. Et præsertim apparet ista ratio in purificatione gratiæ concessæ in forma pauperũ, in qua etiam contrarium dicunt aliqui per huiusmodi rationẽ. Aegid.

¶ De concess. præben. Rub.

Conclusio DCLXVIII.

CLAVSVLA posita in forma pauperum, quæ habet, quòd si per solertem inquisitionẽ, adeò facit cõditionẽ, quod etiam si pauper alias millesies esset idoneus, & per executorẽ etiam sciretur, & pronũtiaretur esse talis, nõ sufficeret, quia exe-

cutori,

cutori,ut executori,& certo modo,uidelicet per inquisitionem solertem de hoc cõstare debet, alioquin conditio non purificatur, tanquam forma nõ seruata. de rescrip.cum dilecta.j.de offi. deleg. cum uenerabili.de restit. spol.Pisanus. de elect.quamuis. & c.prouida.lib.vj.Et hoc tenuit Pau.in cle.cum ei quẽ.j.responso.super hoc uer.inquisitionis. de concess. præben. Et per hoc uidi, quòd quidam pauper perdidit unum beneficium.

¶De feudis. Rub.

Conclusio DCLXIX.

a OBEDIEN.uassallorum,[a] uel subditorũ recipiẽtium dominũ ad possesionẽ castri, uel uillæ, nõ dat illi ueram possesionẽ in præiudicium domini ueri,ut not.Innoc.de resti.in integ.cum uenisset.de resti.spo. olim.iij.de cẽsi.uenerabili.quod tamen intelligendũ est in casu, in quo uerus dominus in possessione esset, quia cum possessio non perdatur, nisi possessor habeat animũ uerum,uel fictum eam perdendi. ff.de acqui.poss. l.iij. §.in admittẽda. & l.quemadmodũ.ex facto alterius perdi non pôtest, ut l.quod nostrũ. ff. de re iudic.Sed si possessio esset uacans omnino,dicerem secus: quia sufficeret nuda apprehensio facti cum animo possidendi. ff. de acqui.pos.l.j.similis differentia.eo.titu.l.quòd meo.in fi.

¶Obedientia uassallorum.*Not. q uassalli dicũtur,qui habent feuda ab aliquo. De obedientia autem,& seruitio,quod debent domino,dic inspiciendum esse,quod fuit conuẽtum in concessione feudi.Secundo recurre ad bonum textũ in c.de forma.xxij. q.ij.& doc.in c.j.de feud.*

¶De sent.exc.De excep. Rub.

Conclusio DCLXX.

SI CONTRA petentẽ beneficiũ absolutionis ad cautelam,pro eo,quia potest,& cõtra appellationẽ legitimam fuit excõmunicatus, de his duobus plene docẽtem,excipitur, quòd ipse renũtiauit appellationi, & exceptio est reiicienda.per c.licet.de senten.excom.lib.vj.licet crederem secus in reuocatione attentatorũ,quia ex priuilegio appellationis est priuilegiũ huiusmodi attentatorum sic priuilegiatũ. De quo priuilegio not. gl.cle.j.ut lite pẽd. Si enim cessat appellatio, cessat eius effectus, uidelicet omne priuilegiũ eius,per regulã, cum principalis.Sed fateor quòd absq; priuilegio huiusmodi per modũ nullitatis uia simplici & ordinaria attentata possent uenire ad dictorum attentatorũ reuocationem,per rationem c.licet. & ita cõcordaret cum proximo casu.

¶De sent.exc.De excep. Rub.

Conclusio DCLXXI.

LICET subditus unius episcopi,alterius nõ sui iudicis

sine sui episcopi consensu iurisdictionē prorogare nō posset, ut de fo.cōpe.significasti.tamē si excōicatus per capitulum unius ecclesiæ cathedralis,pro eo petat se absolui ab excōicatione huiusmodi ad cautelā:puta,quia dicit,ꝙ capitulū in eum iurisdictionē nullam habeat,& contra eum excipiatur, ꝙ in capitulo contrariū est confessus, & super hoc producatur publicū instrumentum,dicta exceptio est recipienda,tanquā bona. Nec obst. not.Bar.ff.de uerb.oblig.l.sciendum. & ff.de castren.pec.l.si forte.ubi per dictā l. dicit cōtra ea, quæ quis nō potest per se dispo nere,nō ualet eius confessio:ut prælatus solēnitatē iuris in alienatione non uolens omittere, nō potest confiteri eam nō esse seruatā,nec donās extra castren se peculiū filiofa.potest cōfitendo cōtrariū facere,quod habeatur in castrēsi.Et ita loquitur dicta l.si forte.quia ista intelligun tur,quantū cōfessio huiusmodi posset esse alteri præiudicialis, ut puta, in primo casu ecclesiæ, & in secūdo casu patri ipsius. ff. de acquir.hære.l.placet. Sed in casu, in quo potest cōfessio nemini præiudicare,nisi confitēti, tunc secus.arg.C.de non nume. pe.l.generaliter. & ff.depo.l.Publia.secundum do.archiepiscopum Corsien.& mihi placet.

¶De reli.& uenera.sanc.Rub.

Conclusio DCLXXII.

EXTRA rotam:ꝙ in informatione,quę circa negotiū canonizationis[a] alicuius,qui dicitur sanctus esse,per dominum papam,uel aliū de eius mādato, super uita, & miraculis dicti sancti recipitur, nō est necesse uocare illos,quorū interest per generale edictū. Sed contra uidebatur,per l.in causæ.§.causa cognita.& l.etiā.§.fin.ff.de mino. C.si mi.ab hære.se absti.auth. si oēs.ubi requiritur talis generalis citatio, etiā dum non agitur contra partē,propter hoc, quia potest esse,ꝙ aliqui sunt,de quibus nō apparet,qui possunt prętēdere interesse.Et propter hoc in simili.ff.de adop.l.nam ita diuus.cum alleg.ibi. Et facit bene, ut uidetur,c.fi.de elec.lib.vj. ubi in confirmatione electionis uocandi sunt quorū interest,etiam si non sunt aliqui prætendētes, nisi interesse commune. Modo cōmune interesse in proposito potest quilibet catholicus prætendere:uidelicet, ne in ista ecclesia militanti aliquis,qui fuerit malæ uitæ,ueneretur ut sanctus, sicut cuiuslibet parochiani unius ecclesiæ particularis interest,ne ibi malus prælatus instituatur.Et ideo admittitur quilibet talis ad opponendū se confirmationi propter huiusmodi interesse commune, prout not. de elect.ut circa.per Ioan.mo.& alios,

alios,& præſertim per gloſſ.an. in gl.quorum intereſt. Vnde,ut prædicta ſoluantur, & appareat ueritas dictæ concluſionis,cum quæritur,an in omni confirmatione ſuperioris actus expediẽtius præcedente aliquis neceſſario generaliter, & ſpecialiter ſit uocãdus. Diſtinguo,quia aut procedit ſuperior ad inſtãtiam partis ex officio reſidẽte in parte. Aut ex officio ſuo mero, in ipſo ſolo,& nõ in parte reſiden tiam faciente.Hanc diſtinctionẽ ponunt Iac.& Pet.ff.de iuriſdict. om.iudic.l.j.& Odoff.de Sen.in tractatu ſuo de interdic.ſeu poſ. iudi.tit.de offi.iud. Primo caſu, ſi agitur contra certam perſonam, eſt indubitatum, ꝙ requiritur eius uocatio.ff.de re iudi. l.unoquoque.in princ.de maio. & obe.c.inter quatuor, cũ concordan.Item regulariter,ſi agitur cõtra incertam perſonã, ſeu incertas perſonas,quibus maxime de directo præiudicaret expeditio actus, & hoc,ſiue iudicialiter agitur.ut auth.ſi omnes. & §. cauſa,alleg.ſiue extraiudicialiter,nõ quia ualeat,ſed quia nõ præiudicabit perpetuo illis, quorum ſpecialiter intereſt, eis non uocatis.ff.de natali.reſtit.l. ſi.& l.nam ita diuus.alleg. probat l.penult.§.ſi.de mino.alleg. quia quod omnes tangit,&c.C. de auth.præſtan.l.ſi.Et iſtam diſtinctionẽ in effectu fecerat Inn. in confirmatione electionis factæ iudicialiter, uel extraiudicialiter.de elec.cum dilecti.c.nihil.& c.ſtatuimus. & de dona.cũ olim.de app.conſtitutus.ij.quia nondum uiderat.c.ſi. lib.vj. Secundo caſu principali ſubdiſtinguitur,quia aut uult ſuperior ex officio huiuſmodi procedere contra iſtam perſonã,uel in directum præiudiciũ certæ perſonæ.Et tunc illam uocare habet de neceſsitate,per iura allega.& arg.ij.q.j.nos in quẽquam.cum concor. Aut non agit contra aliquam perſonã certam,uel incertam, nec in directũ præiudiciũ alicuius certę,uel incertę,& tũc nõ requiritur aliqua uocatio cuiuſlibet,licet poſsint eſſe aliquæ perſonæ,quæ poſſunt prætẽdere aliquod indirectum præiudicium, uel intereſſe, ut commune.Ratio,quia his ſuppoſitis nõ poteſt dici talis actus iudicialis, qui nullã habet partem,ut c.forus.§.in omni.de uerborũ obligationibus.& in extraiudicialibus non requiritur partis uocatio.Hinc eſt,quòd licet ſuperior habens per modum prouiſionis eccleſiã ordinare de bono pręlato,habet præmittere bonã informationẽ de perſona electi, & qualitate pręlaturę.no.Inn.in c.cũ dilecti.alleg.& probatur ſatis.viij.q.ij.c.j.& ij. & tamẽ non requirit informatio illa partis uocationem, imo nec tenetur

prouisor partẽ audire. not. Inn. de præsumpt. dudũ. de concess. præb. proposuit. Et hoc not glo. in d.c.si.de elect.lib.vj.in ult.gl. Hinc est, quòd cũ dominus papa cõmittit inquisitionẽ faciendam de sufficientia certę personæ nominatæ, uel supplicatę sibi ad certam ecclesiã cathedralem reseruatam & uacantem, in hoc nõ uocatur pars: imo nec auditur, nisi de gratia, & speciali mandato, quia nec supplicatus habet aliud ius, propter quod faciat partem: nec est negotium istud iudiciale, sed est potius quædã extraiudicialis executio officii ipsius superioris. Et procedit hoc siue sic procedat superior ad supplicationẽ alicuius siue proprio motu, ut probant superius alle. Et probatur prædicta distinctio, quo ad duo membra magis dubia per dissolutionem dictæ l. nam ita diuus. & l. cum adoptio partes. eo. tit. in l. nã ita diuus. agebat prosequens confirmationẽ adoptionis, & iudex ad cuius instantiã procedebat, & in l. cum adoptio. partes inuicẽ super adoptione uoluntarie procedebant, Ratio diuersitatis inter totum primũ casum principalẽ, ac primũ membrum secundi casus ex parte una, & secundũ membrũ secundi casus ex altera, est ista. Quia primo casu, cũ agitur ad instantiã partis, iudex suam iurisdictionẽ non fundat, nisi in iustitia partis. Modo non esset rationabile, ꝙ talis superior ad instantiã unius subditi, in alterius præiudiciũ, ex iure ipsius subditi aliquid attentaret, imò nec debet dare audiẽtiam uni parti in alterius præiudiciũ, nisi illa audita & uocata, quia debet esse medius inter eas, ut c.j.de re iudi.lib. vj.& de iusti.& iur.l.j.§.iuris præcepta.ff. Sed in secundo membro secundi casus ipse superior utitur iure suo ex officio mero. Et ita nemini iniuriam facit, ut ff.de iniur. l. iniuriarũ. §. j. Præterea tunc non est ipse medius, neque iudex, quia ipse solus est, & pars: iuxta not. Inn. de uerbo.signi. ex parte. &. in primo membro secundi casus, cũ agitur contra partẽ specialiter, ibi non utitur superior solũ de iure in eo residẽ. imò incurrit in ius alterius, ideo nihil de facto agit, & male. C. de iure fisc.l.proh ibitũ. Aut ipsum uocat, & audit, & habeo propositũ. Modo cõclusio nostra clare cadit sub secũdo mẽbro secũdi casus principalis, ergo &c. Et simile est in statutis, in quibus nõ requiritur uocatio subditorũ, licet eis bene præiudicet. Et ꝙ sit cũ bona informatione ad ea procedendũ. C. de legi.l. humanũ. Et quod teneatur probationes admittere, nec se opponentẽ audire, ut partẽ, adhuc melius colligitur, & notat Inn. de censi. uenerabili

nerabili.in gl.magna.& de uerbo.sig.ex parte.in gloss.magna. imò per ibi no.non expedit admittere quẽ,ut partem, sed bonum est audire ad suiipsius informationem extraiudicialẽ.Et ita fuit conclusum per dominos Cardin.cõmissarios in facto canonizationis do.Caroli.uidelicet per do.Alba. Flori. & sancti Angeli tunc cõmissarii, quibus assentit dominus meus sancti Eustachii d. quòd alii domini cardinales in consistorio in hoc etiam concordarunt.

a ¶Negotiũ canonizationis. *Nota, quòd non licet uenerari aliquem pro sancto, nisi sit canonizatus per sanctã Romanam ecclesiã. extra de reliquijs & uenera. san.c.j.in fi. An autẽ ecclesia Romana poßit errare in canonizatione, uide Feli.in c. uenerabili.de testi.col.j.*

¶De reli.& uenera.sanct.Ru.

Conclusio DCLXXIII.

EXTRA rotam:si domino papa,uel eius cõmissario sit a per facto dictæ canonizatiõis, [a] ut in conclusione supra proxima dicitur, procedente cõparet aliquis, se dicens esse fidelẽ catholicũ, & se opponat, & dicat, ꝙ talis processus agitandus nõ est,seu ꝙ tales testes recipiendi non sunt,seu quòd ad talẽ canonizationẽ non est procedendũ, si probabilia alleget,audiendus est, & si uult dominus papa, uel cõmissarius, licet ad hoc procedens de necessitate minime teneatur secundũ aliquos. Ita uidentur posse deduci ex no. Inn. de præsump.c.dudum.de appel. constitutus. ij. de concess. præb. c.proposuit. Nã prout deducit Inn.in locis præalle.superior habens iurisdictionẽ, & ualens ad sui officii executionẽ ex natura sua extraiudicialẽ, puta ad prouisionẽ beneficii procedere iudicialiter,uocatis quorum inter est,si eligit magis procedere secũdum naturã negotii, puta extraiudicialiter, põt non admissis exceptionibus procedere ad executionem officii sui,nec reuocabitur factũ suum ex eo solo, quia excipiẽtes nõ audiuit,licet cassari posit probata ueritate causarũ,saluo, ꝙ à dicta executione ex causa probabili, & uera fuerit ante factũ appellatum, postea probata causa collatio, quæ aliàs non fuisset cassa, sed cassanda propter præcedentem appellationẽ legitimã, ipso iure cassa erit: quia in contemptũ appellationis legitimæ non debuit spernere causam probabilem,& uerã,sed debuit saltem per se inquirere, & cognitor de causæ ueritate cessare. Effectus uero est, quia hoc casu nõ impeditur secũda electio, uel prouisio ista nõ cassata,& aliàs impeditur,ut patet exemplũ in prouisione facta homicidę.Et hinc est

quòd ut dicit Inn.maximè,si causa probabilis alle. sit uerisimilis & dubia, bonũ est excipientem audire,prout ista deducit Inn.in locis præalleg. & præsertim in d.c.constitutus. Cum enim talis executio officii sit extraiudicialis,ut dixi,ab ea cessandũ nõ est propter cõtradictionem cuiuscunque,ut C.debi.uẽdi. pig.impe. nõ pos.l.j.C.de rescin.uend. l.si maior.ff.pro emp.l.pen.not. Inn.in c.dilecti.de ma. & obe.in glo.ad quid ualet. post prin.ubi reperies multos alios effectus appellationis extraiudicialis à prædictis facientes ad prædicta. Bonũ est tamen nihilominus audire propter rationẽ c.j.de fer. non ordi.Et quia melius est ante tẽpus occurrere, &c.l.fi. C. in quibus cau.in integ.rest.non est necess.Et quia ubi maius periculum,&c.ff.ad Car. l.j. §. sed & si quis.& c. ubi periculis.de elect. lib.vj.Attamẽ licet expediat audire, nõ debet quis admitti, ut partẽ faciens, sed solum ad informandum extra iudiciũ animũ ex officio præcedẽtis.dixi.s. in fi.præcedentis conclusionis.

a ¶Dictæ canonizationis.*Nota secundum Inno.in c.audiuimus.de reli.& uener. sanc. quòd canonizare aliquẽ,est regulariter statuere, quòd aliquis honoretur pro sancto. Quæ autem requirantur in canonizatione,respondet idem, quòd regulariter probationes de fide, &. excellentia uita,& miraculis eius.extra, de testi.uenerbili fratri nostro.*

¶De reli.& uenera. sanct. Rub.

Conclusio DCLXXIIII.

ETIAM extra rotam:quòd licet sit dictum circa cõclusionem præcedẽtem, quòd in casu dictæ conclusionis bonum est audire excipientem, & probabilia allegantẽ, tamen si apparet, quòd excipiens nõ excipit bono zelo, quẽ habeat ad ecclesiam & ad fidẽ, sed potius ex odio, quod habuit aduersus mortuũ,uel ex inimicitia, quam habet aduersus illos de genere mortui,de cuius canonizatione [a] agitur, ille non est aliqualiter audiendus, sed potius totaliter repellendus.de re iudi.c. cum I. & A.de appell. ex insinuatione. de accusa.repellantur. & c. cum oporteat.cum c.seq. & quæ not. in c.proximè alle. & in concor. ibi no.& de simo.licet Heli.c.fi. & c.super tuas.cum ibi no. & allega. utrobique. de excus. tuto. inst.§.inimicitiæ.iiij.q.iij.§.item in criminali.ff.de arbi.l. licet.in auth.de testi.§. si uero quis dicat.& C. eod. auth. si dicatur.iij. q.v.accusatores.

¶De cuius canonizatione. *Adde, quòd solus papa canonizat sanctos.de rel.& uenera.sanct.c.primo. qui quidem papa, quòd ualet, facit non ualere, & econuerso.extra, de excess.*

excess. prelat. tanta. Item nulli legi subiacet. extra. de supplen. negligen. prala. licet. xj. quast. j. peruenit. Et sententia eius facit ius. extra. de iudi. in causis.

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCLXXV.

SI impetrans beneficium, expressit illud non excedere certam taxam, ad hoc probandum fama sufficit, & communis reputatio. per not. Ioan. And. in c. excep. ut lit. nõ contest. lib. vj. & in quæstione per eum disputata super regula, in famibus. eo. lib. Per quæ apparet, quòd super narratis in impetratiõe gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur, sufficit probatio minus plena. Tamen quia ista assertio est negatiua, quæ sui natura non probatur. l. actor. C. de prob. & quæ de sui natura inest. ut l. rerum. cum ibi no. ff. ad leg. Fal. ideo non generatur, si onus probandi transit in aduersariũ, præsumptio insurgens ex communi reputatione ex natura dictæ negationis coadiuta. arg. C. de probationi. l. siue possidetis. sicut in casu alio, requirente tamen urgentem probationem, ut puta, quia contra ius. ponit Ioã. Andr. in quæstione per eum disputata super quarta, per rectorem contra episcopum præscribenda, in regula, sine possessione. de regu. iur. libro vj. De fama qualiter probatur, plene per Barto. ff. de quæstio. l. de minore. §. corrupta. & per Henricum Bohic. de probatio. c. cum causam. & de sponsa. in præsentia.

¶De probationibus. De præbendis. Rub.

Conclusio DCLXXVI.

SI impetrans beneficium, illud asseruit curam non habere animarum, huius negatiuæ probatio sibi non incũbit, quia de iure ita est, quòd nullum beneficiũ habet curam, nisi habeat populũ, uel clerum, quod non ponitur in facto per aliquam partem. Item, quia assertio hic tacite intelligebatur. ut cap. si. de præben. & cap. cum in illis. libro. vj. eo. titu. ergo expressio non mutat formam. de conditio. & demonstra. l. condi. quæ extrinsecus. & facit ius commune, de quo supra.

¶De hæreticis. Rub.

Conclusio DCLXXVII.

CONTVMAX[a] ut hæreticus est condẽnandus. iuxta cap. excommunicamus. §. qui autem. de hære. & eod. titu. cap. cum contumacia. Etiam potest damnari post mortem de uerbo est indubitatum per cap. sane profertur. xxiiij. quæstio. ij. & per l. ex iudiciorum. ff. de accu. iuncta. l. Manichæos. C. de hæret. & extra. eod. c. urgentes. Sed de præsumpto habet conclusio

idem

idem pro conclusione alleg.d. noster.ff.de bo.eorum,qui mortem sibi cõsci.l.iij.in princip.& C.de hæret.l.Manichæos.§.pe. de hære.accusatus.in princi.lib. vj.& iura multa,in quibus quis sola præsumptione eodem modo,& ad eandem pœnam damnatur.C.de adulte.l.si qui adulterium.Ita quia nõ condemnantur,sed declarantur condemnati,per auth.Gazaros.in fi.de hære.Primo,quia licet c.cum contumacia.in fin.dicat,quòd,uelut hæreticus, talis condemnandus est,tamen exponitur uerbum illud,uelut,tanquàm expressiuum ueritatis,secundum Archidia.& Ioan.Andr.ibidem hoc notãtes. Secundo, quia illud uerbũ,uelut,non designet fictionem contrariam ueritati,ut sic talis fictus hæreticus censeatur, sed potius designat præsumptionẽ, nõ dico uehementem, quia illa non sufficeret,& quia illã inducit sola cõtumacia in causa fidei,sed uiolentam,ut ibi no.Ioan.And. uidelicet in dicto cap.cum contumacia.in prima gloss.Et ideo præsumptio talis sufficit pro probatione,etiã ad effectum cõdemnationis sequendæ, ut not. de simo.c.cum insinuatũ.in ulti. glo.& de præsumptio.literas.in gloss.penulti. Nec mirum,quia probatio,& testimonium etiam procedit ex præsumptione,quæ habet,quòd in ore duorum,uel trium stat omne uerbũ.de testa. cum esses.cũ si.Tertio,quia aliter sententia,quæ ferretur tanquàm cõtra hæreticum, iniuste ferretur, nisi reputandus esset uerus hæreticus: quia iniustum esset non hæreticum,ut hæreticum cõdemnari.Nec contumacia potest dici per delictũ hæreticæ prauitatis secundũ se.Modo pœnæ debent adæquari delictis.ut l.sancimus.C.de pœnis. Quarto hoc probo,quia si contrarium diceretur,hoc esset maxime propter hoc,quia non tam deberet procedi acriter contra præsumptum hæreticũ,sicut contra illum,de quo directo cõstat, quòd est hæreticus,propter not. de præsumpt.quia uerisimile.in ulti.gloss.in fi.Et uidetur c.inter solicitudines.de pur.ca.quæ tamen opi.nõ approbatur.ut not. Ioan.And.post eum.aliàs ibidẽ. & in ca.si accusatus.in princi.de hære.lib.vj.in nouella.Sed hoc nõ dici potest pro eo,quòd hoc dictum Innoc.non tangit modũ procedendi,quo ad sententiam ferendã,uel nõ ferendã:quia ita bene proceditur ad ferendã sententiã ex præsumptione,[b] sicut ex probatione directa,ut dictũ est. Sed tangit modum procedẽdi, quo ad pœnæ imponendæ qualitatem,aut quantitatem, ut ex eius dicto apparet.Et quòd hoc sit uerum,quòd ex sola præsumptione uiolenta damnetur quis ad

ad mortem,casus est in c.si episcopus.de hæret.ubi episcopus, qui reiecta propria ecclesia instituit scienter hereticos,eo ipso præsumitur præsumptione uiolenta participare in hæresi,& cō demnatur ut hæreticus, etiam post mortem per eādem uiam. facit c.filii,uel hæredes.eo.titu. lib.vj.iunctis, quæ ibi not.in iij. glo.De ista quæstione uide plenissime.de hære.cum contumacia,lib.vj.

a ¶Contumax. *Nota, quòd contumacia dicitur hæresis.c.si qui presbyteri.lxxxi distin. Et contumax dicitur infidelis.xxxviij dist. nullus. Et de his uide gloss.nota.iiij.distin. si papa.Vide etiam Panor.in c.j.de iudi.*

b ¶Præsumptione uiolenta.*Not. quòd præsumptio uiolenta uenit ex propinqua facti circunstantia.dist. xliij.quorundam.Adde,quod plene probat,licet recipiat probationem in contrariū.ut patet xxvij.q.j.nec aliqua.& c.causam, & c.proposuisti. de probatio.*

¶De hæreti.De iudiciis.Rub.

Conclusio DCLXXVIII.

IN TALI processu fiendo post mortem,maxime ad sententiam audiendam uocandi sunt illi,quorum interest:uidelicet filii,& hæredes. Sed uidetur quibusdam dicendū contrarium.Primo, quia contra talem nō est sententia condemnatoria necessaria:igitur nec aliqua uocatio.cōsequentia uidetur clara,antecedens patet,quia iam talis condemnatus est per auth. Gazaros.in fi.C.de hæret. ubi patet,quòd illa auth.iam talem condēnauit anno lapso,quę quidem auth.est probata infra eo.inquisitionis.lib.vj.in princi. Secūdo,quia talis sententia post mortem ferenda in personā defuncti,filiis & hæredibus obesse non debet:ergo uocādi nō sunt illi,quorum non uidetur interesse.consequentia uidetur nota. probatur antecedēs per l.eius, qui delatorem.in princ.ff.de iure fis.Vbi dicit tex.quòd si delatus de termino corruperit delatorem,pro cōuicto habetur.Sed si præmoriatur obesse nō debet hæredibus.Ex qua l.Barto.ff.de uerbo.obli.l.cum filius.in princi.recipit hāc conclusionē,quòd ubi quis propter solam fictionē, uel præsumptionem esset de crimine condemnandus, non nocet hæredibus, licet fortiter sit contra l.secundam.in princi.ff. de bo.eorum,qui ante sen.mortem sibi consci.Ibi enim reuera contra hoc est casus secundum intellectum gloss.in cap.filii,uel hæredes. Tertio, quia quando processus tangit unum principaliter, & unum per modum cō sequentiæ,sufficit bene procedere contra illum,quem principaliter tangit,seu ad id,de quo principaliter, etiā omissis ipsis

con

consequentiis.Et patet quia sen tentia lata contra illum,contra quem,seu super illo principaliter præiudicat omnibus,qui ueniunt per modum cõsequentiæ, ut ff.de inoffic.testa.l.Pamp.§.fi. iuncta l.sibi opposita.ff.de except.rei iudi.l.j.& uera solutione approbata.in d.§.fi.per Cy. C.qui res iudi.no.l.j.& per hoc ff.de libe.agno.l j.§.fina.cum l. seq.Modo ita est,quòd principaliter sententia est ferenda cõtra mortuum.Et pro hoc facit, quod not.glo.in d.ca.sane probatur.ubi soluendo contrarium de hoc, quòd mortuus nõ potest citari,nec contumax reputari,dicit speciale esse hoc secundum eũ.Dicit etiã,quòd Archidiaconus aliter soluit dicendo, quòd imò in persona censetur cõtumacia perdurare,nec alios tangit,nisi per modum consequentię,igitur,&c.Facit pro ista ratione,quod no.Bart.ff.de uer. obligatio.l.cum filius.Vbi dicit, quòd in concernentibus priuatam utilitatem condemnatio facta contra illum,quem principaliter tangit,nõ obsit illis, quos tangere poterit per modũ consequentiæ.ut C.de fal.mo l.j.& ibi no.scilicet quòd sententia lata contra matrem nõ præiudicat filio.Pro quo C.de fi.instrumen. l.si uteris.& quod not.Cyn.qui accusa.non pos.circa finẽ.tamen ubi cõdemnatio respiceret publicam utilitatẽ secus.C.ubi cau. fis.l.j.& notat glo.in homicidio. ff ad Syl.l.in conuentione.facit C.ad l.Iul.maie.l.si quis.Vbi sententia lata in patrem habet effectum inferendæ pœnæ in filiũ sine nouo processu.& l.fi.eo.tit. & l.ex iudiciorum.ff.de accusa. de hære.cum secundũ.Itẽ quod ibi ultra not.Barto.d.quòd licet hoc secundo casu de concilio, & urbanitate posset uocare illos,quos tangeret per modum consequentię.ut suprà de inoffi. testamen.l.si suspecta.& C.de lit. contestatio.auth.nunc si hæres. & not.in simili Pet.& Cy.de aduo.di.iudi.l.j.circa fi.hoc tamen de necessitate non est fiendum secundum eum.Plus, & quarto dicebat do.Fran.quòd alios uidelicet filios,& hæredes nõ tangat,uidetur, quia iam bona omnia ipso iure confiscata sunt per commissionem ipsius delicti,quæ probatur ex dicta præsumptione uiolenta.ut c.cum secundũ.de hære.lib.vj.iuncta authẽ. Gazaros. alleg. igitur amplius uocandi non sunt.Hæc autem motiua scripsi contra morem proprium propter dictum Fran.in eis, sed potius propter ea aliqualiter dubitantem,licet mihi dubia minime uideantur. Attendo igitur ad quæstionem nostram,quam uerissimã,& indubitatissimam puto, & eã deduco contrariis rationibus,quæ se

ſequuntur.Primo, quia ſentẽtia hoc caſu iudicialiter eſt ferenda, ergo neceſſaria ſunt quatuor perſonæ.patet conſequentia per c.forus.§.in onmi.extra. de uerbo.ſigni.antecedens ſupponit cõcluſionem, & probant iura, quæ ponunt uerbum:condemnetur etiã poſt mortem.de quibus patet in cõcluſione proxime præcedenti.Suppoſito ergo, quòd ſint neceſſariæ quatuor perſonæ, dic mihi, quæ ſunt illę.Iudicẽ habes ex officio procedentem:teſtes,ſeu. alias probationes habes, uidelicet contumaciam excommunicationis,& obſtinationem annalẽ, quæ uicem probationis obtinẽt,& per conſequens locum teſtiũ tenẽt. in d.c.cum contumacia.Famam uero habemus loco actoris. ut c.qualiter.ij.de accu.poſt princi. & de ſimo.licet Hely.poſt prin. & procuratorem reipublicæ, uidelicet procuratorem fiſcalem: quia intereſſe publicum principaliter hic uerſatur.ut ff.de pub. uect. & cõmiſſ.l.licitatio.§.quod illicite.Modo dic mihi,quis erit reus? certè non mortuus, quia mortuus in iudicio ſtare nõ poteſt.in auth.de nup.§.deinceps. colla.iiij.ergo fateri oportet,ꝙ uiuus.Si uiuus,ergo uiuus cuius intereſt,cum illi,quorũ non intereſt, in iudiciis minime audiãtur regulariter.ut c.non ſolet.ij. q.vj.cum ſi.& ſi admitterentur, præferrentur ſaltẽ illi, quorum intereſſet principaliter.ff.de ſepul.uio.l.ſepulcri.& ff.de accuſ. l.ſi plures.Modo nõ eſt aliquis uiuus,cuius tantum interſit,ſicut eſt filius,uel hæres propter pœnas quæ eis infliguntur.C.ad l. Iul.ma.l.quiſquis.extra.de hære. c.excommunicamus. §.credentes.& eod.titu.c.quicunq;.lib.vj. Et bona,quæ eis auferuntur.ut c. cum ſecundũ.l.eo.titu.alleg.Ergo oportet,quòd illi,uel interſint,uel propter cõtumaciã abſint,alioquin iudicium,& ſentẽtia eſſet nulla.C.quomodo, & quando iudex.l.ea quę.Et quod ſit tale intereſſe,propter quod admittendi ſint tales, probatur de bo.eorum, qui mortem ſibi conſci.l.ulti.§.fi.& extra.de hæret.c.filii,uel hæredes.Nec obſt. auth.Gazaros.in fi.quia licet cõdemnatio noua ſit neceſſaria, ut probat auth.Gazaros,tamen ſententia declaratoria bene eſt neceſſaria, antequàm nominatim pro hæreticis publicentur. probatur de hære.c.cum ſecundum.in fi.Nec mirum,quia auth. Gazaros ponit ſententiam generalem, quam profert contra omnes,quæ,&c.Modo licet quilibet ueniens cõtra ſtatutum,uel ſententiam hominis promulgãtis pœnam,uel ſententiam generaliter contra prohibitionem faciẽ.ipſo iure ſtatim pœnã,uel ſententiam ipſo facto incurrat,

tamen nunquàm est habendus, uel nominandus, seu denuntiandus pro tali, nisi per sententiam declaratur, & probatur in d.capi. cum secundum.in fin.in authen.de incest.nupt.§.primo. xxiij.q.v.si uos.& C.de ligu. Et hoc bene not.recte in simili Archidia.c.pro humani.in fin.in gloss.quia sufficit. lib. vj.& eo. lib.de pœ.super uer. infamis.c. fœlicis. Sententia uero talis declaratoria criminis debet ferri iudicialiter, & parte uocata, ut probatur in clemen.præsenti.de censi.in gloss.quæ est super uer.constiterit. Et hoc tenuit expressiue argumen.super a dicto uersicu.infamis. Et idem uidetur tenere ipse Archidiaco. in capitu.simili.de electio.quòd sit. lib.vj. in gloss. Sic supra. Et per hoc sublata est prima ratio domi.Fran.Nec ob.quòd dicit respondendum ad c.filii,uel hæredis.simpliciter, sed tribus concurrentibus, de quibus ibi cauetur,quia salua pace hoc nõ dicit text.sed bene dicit supposito certo facto, quòd ibi exprimitur non admitti filios,uel hæredes huiusmodi ad probandum certum articulum, uidelicet furorem,nisi cessantibus tribus casibus ibi expressis: non quia admittendi non essent ad omnem legitimam defensionẽ allegandum:puta ad impugnationem probationum illorum trium casuum. ut ibi not. Ioan. Andr. Sed pro eo, quia altero de tribus ibi expressis posito in esse, intentio agentis est adeò magna præsumptione adiuta, quòd probatio contraria præsumitur calumniosa, & repellitur,ut ibi pulchre deducit Ioan. mo.Et hoc principaliter probatur,quasi ex eodem fundamento,quia diffinitiua sententia lata edicto peremptorio nõ proposito, nulla est ipso iure.ut l. j. §.item cum edicto.ff.quæ sen. sine appel. rescin. Sed constat, quòd edictum peremptorium contra mortuum proponi non potest,cũ finis peremptorii a sit ut compareat,&.suas defensiones iuris,uel facti proponat,aut saltem appellet. ff. de iudic.l.& post.§.fin.& C.de iudi.l.properandum.§.cum autem.& quorum appella. non rescin. l. j. & per consequẽs uia ueniendi ad finem etiam est impossibilis.ff. de spon.l.oratio.cum simi.ergo oportet,quòd proponatur contra unum, ergo contra filios, uel hæredes per proxima dicta in alia ratione. Nec ualeat dicere, quòd uideatur uelle in eadẽ contumacia mortuus perdurare: tum quia post mortem desiit uelle.ut C.de sacrosanct. eccle.l.j.tum quia cõtumax etiã in uno articulo, non censetur contumax in alio sequenti articulo.imò ad illum nihilominus

nus est citandus. ut not.gloss.ab omnibus approbata. extra, de do.c.eum qui.lib.vj. Nec debet dicere,quòd sit speciale, quia licet hoc sit speciale, ꝙ post mortem procedi posset, tamē quòd extendamus illud speciale ad istud aliud speciale, quòd nullum peremptorium ad audiendum sententiam sit proponendum,non dicit l.ergo.ar.ff.solu. mat.l.si uero.ff.de act.& obliga. l.in honorariis.§.sed cum recisa.& l.ius singulare.ff.de legi.& per hæc non obst.no.glo.& Archi. quia uel exponēda sunt secundum præmissa, uel de iure non procedant. Tertio principaliter, quòd ista est regula, & maxime iuris ciuilis,& canonici:quando aliquis actus est iudicialiter expediendus, & nō appareat persona certa, cōtra quā debeat expediri,sed possint esse uerisimiliter plures quos expeditio tangit, & quorū interest,seu posset præiudiciū generari,nunquam debet,nec potest procedi ad talem iudicialē expeditionem,nisi proposito generali edicto,per quod citentur generaliter illi, quorū interest. ut ff.de adop.l.nam ita diuus.de mino.l.in causæ.§.causa cognita.§.si minor se abst.authen.si oēs.ff.de re iud.l.de unoquoq;. de ma.& obed.c.inter quatuor. extra,de elect.c.fi. lib.vj. Super quo uide omnino Inn.extra,de procura.in nostra. in glo.qualiter recipiuntur.uer.dic ergo petitionem. Modo in casu nostro certa persona,cōtra quam procedi poterat, amplius non apparet, & possunt uerisimiliter esse multi, quorum interest, uidelicet illi de genere,uel hæres, & qualiter interest, prius dixi, igitur,&c. Nec obst. quod dixit Bar.in l.cum filius.per l.eius qui delatorem.quod supra prēmisi, quia illud dictum licet ponat regulam, tamen fallit in crimine læsæ maiestatis, & in latronibus, & furibus.ut no.glo.in l.ij.ff.de bo.eorum,qui ante sent.consci. sibi mor. & in crimine hæresis. secundum ipsum Barto.qui hoc no.in d.l.ij. dicēs l.Manichæos. quantū ad hoc corrigi cum glo. quia ibi agitur de præsumpto hæretico, per c. cum secundum. alleg.Et de hoc est casus in l.serui filii,uel hæredes.cum gl.quia ibi agitur de præsumpto hæretico,& tamen gloss.notat hæredem admitti ad defensionē ne bona perdantur.Et certe nō minus debet[b] priuilegiata accusatio hæresis esse, quàm simplicis furti,in quo loquitur d.l.ij.Præterea possum dicere, ꝙ l. eius, quæ loquitur in criminalibus,in quibus bona non auferūtur,nisi per sententiam,quæ sententia si feratur ex præsumptionibus magis est temperanda.per no.in c. quia uerisimile.de præsumpt.in

b

 fi.per

si.per Inno.potiſsime contra illos, quos non tangit ita principaliter, qui magis uenia digni ſunt, quia morbo alieno laborant. Sed nos, qui loquimur in caſu,in quo bona per delicti cōmiſsione amittuntur, ideo præſumptio probans in principali, in ſequela neceſſario probat. ff. de procura.l.Pomp.§.ſed & ſi.& de rei uend.in fundo.Sed ſecundum hoc ſaltem fateri oporteret fallētiam eſſe in caſu l.ij. in prin.alleg. ideo alia ſolutio gl. & Bart.eſt ſecurior. Et per hoc eſt ſublata reſponſio ſecunda. Quarto principaliter hoc probatur, quia in actu iudicialiter expediendo primo,& principaliter uocandi ſunt illi, quorum principaliter intereſt,ut probatur in l. ſepulchri. & l. ſi plures. alleg.& melius, & clarius in c.ſi. de elect.lib.vj. Vbi dicitur,quòd ſi apparet principalis contradictor, cuius principaliter interfuerit, ille primo, & principaliter eſt uocādus. Modo licet ante mortem non intereſſet principaliter filiorum, & hæredum: tum quia ſupererat pater, cuius principaliter intererat: tū quia nōdum erat apertum eis ius ad illud ſuccedendi.C.de pact.l.ulterius, tamen poſt mortem,eorum principaliter ſolū intereſt: tum quia apertum eſt eis ius ſuccedendi in bonis, niſi obſtēt crimen,& accuſatio.Et ita ſunt contradictores,& cōpetitores principales in bonis: tum quia non ſupereſt ille,cuius principaliter interfuerat:tum quia cenſentur eadem perſona cum defuncto, ac eum repræſentare uidentur. ut l.fi.in fin.C.de impube. & ali. ſubſti.& in auth.de iureiuran. à mo.præſti.in prin.colla.v.Et per hoc colligitur ratio tertia in cōtrarium facta, quia iſti,quorum intereſt, ſunt illi, quos non per conſequentiam, ſed principaliter tāgit. De hoc an admitti deberent ultro ſe offerētes nullus unquam dubitauit, quia imò illi,quorum ſpecialiter nō intereſſet, imò prorſus extranei ad defendendum mortuum,qui ſe defendere nequit,admitti debeāt.ut ff.de libe.cau.l.benignus. arg.ff.de appell.nō tantum.cum ſimil. Nec obſt.id quod quarto in contrarium dicebatur, uidelicet quòd per delicti cōmiſsionem ipſo iure bona confiſcantur,quia dico, quòd hoc uerum eſt.Sed dico,quòd quouſque ita declaretur per ſententiam, hoc dubium eſt.item primo ab hæredibus ſciendū eſt,ſi hoc fateantur.ff.de iudi.l.ſi debitor.quòd ſi ſic,reſtat ſententia,ſeu præceptū ſine magna cauſæ cognitione proferendum,quia in confitentē nullæ ſunt partes iudicis, niſi in condemnando.ff.de confeſſ. l.j.& iij.ſi neget,iudicialiter conuincēdus eſt.Poterit enim dicta

ficta

ficta contumacia non obst. eam per probationem contrariā excusare probando, quòd ille legitime fuit impeditus, uel nō apprehensus fuit. Vt consueuit dici in c. contumacia. & probatur in c. filii. cum ibi no. Et in dubio saltē circa iudicialia absens condemnādus est, ut l. absentem. ff. de pœ. ij. q. j. nos in quenquam, imò requiritur uocatio, ut asser tione partium iura pandantur. C. unde ui. l. fi. Et si tantum protraxi calamum in materia non forte adeo dubia, parcatur illi, cuius dubitatio huic protractioni forte non adeo utili causam dedit. Facit pro prædictis, id quod seruamus iuxta cap. si hi, contra quos, ut lite pend. lib. vj. & cle. j. eodem titu.

a ¶ Finis peremptorii. *De effectu peremptorij, & quicquid de peremptorio dici potest, uide per Spec. titu. de citatione, quasi per totum.*

b ¶ Accusatio hæresis. *Hæresis quid est, & unde dicatur, nota. in summa Azo. Goff. & Hosti. de hære. & per Archi. de re iudic. c. ad apostolicæ. §. ij. lib. vj. Adde iuxta Paulum. j. Corinth. xj. quòd oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant.*

¶ De hæreticis. Rub.
Conclusio DCLXXIX.

SI APPARENT filii, uel hæredes, aut alii, quorū interest principaliter, illi omnino specialiter sunt uocandi. per c. fi. de elect. lib. vj. Et hoc placuit domino Nic. de Cremona, & domino Roberto de Stratone auditoribus, prout mihi prima facie apparebat. Et pro hoc de excep. rei iud. l. j. ff. ubi secundum unum intellectū apparet, quòd defensio uel uocatio legatarii non obest hæredi super uiribus testamenti, quia hæres est ille, qui est principalis, qui principaliter est uocādus, quem intellectum approbat Cyn. post C. qui res iudi. non no. l. j. in sua magna distinctione, & dominus Bart. in d. l. j. ff. de re iudica.

¶ De hæreticis. Rub.
Conclusio DCLXXX.

CONCLVSIO suprà præcedens locū habet, etiā si edictum peremptorium[a] uere emanasset, & in personā illius, qui postea mortuus extitit, personaliter executū fuisset, dummodo termino edicti pendente mortuus fuerit ille sic, quòd non potuerit personaliter comparere. Ratio est, quia quando dispensatio delata in tempus termino pendente ante sui cōplementum esse peruenit in casu, à quo non potest incipere, uitiatur, ut promisi tibi tali die Stichum seruum dare, interim moritur, aufertur mihi facultas dandi, & quòd ab initio hominem mortuū minimè promittere potuissem, stipulatio uitiatur. ff. si cer. pe. l. quod te. de uer. oblig. l. incedium. C. si cer. pe. quia illud

loquitur in origine generis ob hoc,quòd genus perire nõ potest.Vnde si poneretur pro possibili,ꝙ postquam tali die promisi tibi seruũ in genere dare, a & mortui essent omnes serui, extincta esset obligatio ex identitate rationis.Præterea quia effectum suum debet sortiri edictum adueniente die sua.ff. de uerbo.sig.l.cedere diem. Et tamen tunc non potest, quia effectus est citatum non comparentem cõstituere contumacẽ.Modo mortuus non potest esse hic contumax,quia contumacia requirit contemptum.ff.si quis ius dicenti non obtemp.l.j. in prin. de re iudica.l.cõtumacia.primo respõso,& §.primo.& mortuus non potest contemnere.Itẽ probatur hoc per l.cõtra pupillum. §.j.qui ad maius.ff.de re iudi.ergo tempore, quo debet in esse producere effectum suum, hoc non potest,ergo nõ ualet. C. de cadu.tollend.l.ista. §. quòd si in medio:cum si.facit l.quod sponsæ.C.de dona.ante nup.Præterea negotia sunt ponderanda, & considerãda secundum tempus, in quo fiunt, & expediuntur. ut ff.de seru. expor.l.moueor.cum simili. Modo tempore ferendæ sententiæ causa non concernit mortuum principaliter, reuera cum,quo ad ueritatẽ, huiusmodi sentẽtia in nullo ipsum liget, uel sibi præiudicet.xxv.distinct. qualis.& de cele.mis.cum Marthæ.in fi.de quo per Hostien.& Io.And.de sen.excomm.c.à nobis.Et ibi plene per Henricum.

¶ Edictum peremptorium. *Not. quòd edictorum aliud est monitoriũ, aliud conuẽtuale, aliud citatorium, aliud peremptorium, de quo hic, de quibus omnibus uide.ff. de iudi.l.ad peremptorium.*

¶ De procuratoribus. Rub.

Conclusio DCLXXXI.

SI CITATVS legitime [a] constituit procuratorem ad causam, & miserit procuratorẽ ad curiam, & ille qui habebat procuratorium,tamen in procuratorio nõ nominatus,ad mandatum auditoris,illud mandatũ produxit in iudicio,in quo procuratorio apparẽt nominati duo de principalibus procuratoribus Romanæ curiæ, de quibus tamen nullo modo apparet, ꝙ aliquis eorũdẽ susceperit onus. Et his nõ obstan,processum fuit per audientiam,pro eo,quòd dictus citatus nec per se,nec procuratorem comparebat etiam usque ad sententiam inclusiue, dictis duobus procuratoribus in procuratorio nominatis,seu eorum aliquo minime citatis, seu interrogatis,an uellẽt assumere onus huiusmodi procuratorii, nihilominus ualet processus.Ratio,quia citationes per audientiam fiunt ad istum finem, ut si principalis,uel eius procurator, qui

qui accepit onus, & procedere uelit, est in curia præsens, compareat, igitur illi imputetur, qui audientiam nõ custodit, uel qui minus diligẽtem elegit. Et quia onus istud spectat ad citatũ, ut faciat diligẽtiam, ꝙ eius procurator onus accipiat cum effectu, & ueniat ad causam, non autem spectat ad illum, qui citari procurat, ergo. Et in hoc omnes cõcordarunt præter unũ, cuius motiuum erat leue, & finaliter in contradictione non persistebat.

a ¶ Citatus legitimè. *Nota quòd citationem non debet committere bonus iudex, nisi prius uideat petitionem actoris, an sit honesta, & iusta. ita dicit Old. in l. cũ clericus. & Bal. repetit not. dignũ. C. de episc. & cle.*

¶ De procuratoribus. Rub.

Conclusio DCLXXXII.

IN CAVSIS beneficialibus, & alias spiritualibus non admittitur persona coniuncta: utputa frater ad agendũ pro fratre, imò nec ad citationẽ impetrandum: quia, quo ad huiusmodi spiritualia, nõ curatur de coniunctione, uel cognatione huiusmodi, ut extra, de iudi. si animum. lib. vj. & ad Trebel. l. ille, à quo. §. tempestiuũ. imò nec cum cautione admittitur, quia ubi certum est quem admitti nõ debere, nec etiã cum cautione admittitur, cautio tunc demum locum habet, cum dubium est de mandato. C. de procur. l. j. & ibi no. Cy. Et in hoc omnes cõcordarunt, & ita seruari mandarũt, prout seruatum, & ordinatũ fuerat ab antiquo. Allegatur, quia spiritualia non recipiunt æstimationem. j. q. prima. quàm pio: de pact. cum pridem. Sed facit contrà, quia loquitur in causa beneficiali. Facit etiam tex. cum sua glo. in contrarium. de constitu. cum M. In prophanis tamen dicit do. G. secus allegans lecta, & no. de procu. c. j. de rescrip. nonnulli. & ex parte decani.

¶ De concessio. præben. Ru.

Conclusio DCLXXXIII.

SI IMPETRANS in forma pauperum dixerit se obtinere unam parochialem ecclesiam, cuius taxam dixit non excedere xv. libras, ut secundũ ordinationem domini nostri moderni impetrare posset in forma pauperũ, & probat per unũ testem super dicto non excessu communem reputationem, & famã, sufficit, maximè cum suo iuramento in probationis supplemẽtum. Sed fuit oppositum contrà. Primo, quia iuramenti delatio non habet locum, ut uidetur in his spiritualibus. per not. Ioan. An. de eo, qui mit. in poss. eum qui. Secundo, quia iuramenti supplementum non habet locum, nisi ubi est probatio semiplena. C. si certum petatur. l. in bonæfidei. Ad primum

dicebatur, quòd illud uerū circa principalia constitutoria iuris, & tituli, secus de aliis solum tollentibus dubium surreptionis, maxime, quia non excessus eoipso debet de iure cōmuni præsumi, nisi probetur excessus, ita quòd stylus requirens huius articuli probationē, uidetur nimis rigorosus, secundum do. Corsien. Item dicebatur, quòd hic non habetur copia alterius probationis. Sed plus placuit prima solutio propter remissionē solitam dari probationibus faciendis. Sed ut sit finis litis, statur dictæ tali quali probationi dicta præsumptione coadiutæ. arg. c. filii. de hæret. lib. vj. Ad secūdum dicebatur, quòd hic semiplena probatio est probatio plenà secundum naturā negotii, de quo agit. Ideo ex identitate rationis semiplenitudo semiplenæ probationis recipit supplementum iuramēti illius, maximè qui debet omnino scire unum, sicut in proposito nostro: & quia istud est de leuibus, & quasi eoipso probatum, non opponitur.

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio DCLXXXIIII.

a QVANQVAM de appellatione à diffinitiua [a] per scripturam non constet in actis, si tamen illa pars, quæ dicitur appellata impetret super ipsa appellatione commissionē, postmodum coram auditore per ipsum impetrato det libellum, in quo petat duo: uidelicet pronuntiari male appellatum: secundò sententiam confirmari, uidetur per hoc confiteri fuisse in forma, & tempore debito appellatum, & sibi præiudicat talis confessio, adeo, quod auditor sine alia probatione talis appellationis potest dictam sententiam confirmare, si alias fuerit confirmanda. Ratio primi, quia qui aliquid confitetur, ex consequentia confiteri uidetur illud quod ex illo de necessitate infertur. ut c. dudū. Rotongeñ. de elect. ubi eoipso, quòd electus confitebatur archidiaconatum Ambianeñ. uisitare, inquirere, & excommunicare, ex consequentia confitebatur, quòd dignitatem, uel personatum habebat. modo ipse reus, qui dicitur appellatus, cōfitetur appellatum in commissione, & talis confessio sibi semper prẹiudicat, ut patet per no. Ioan. And. de iureiur. in c. cum portionibus. lib. vj. in nouella. in princi. Item confitetur sententiam per auditorem præfatum confirmari posse in hoc, quòd dispositiue hoc fieri petiit. Ex quibus sequitur dictam appellationem esse talem quæ deuoluat per ea, quę deduxi supra una con. quia si appellatum non foret, appellatio non deuolueret, & transisset sententia

tia in rem iudicatã:& per consequens super cõfirmatione,uel infirmatione in uim appellationis pronuntiari non posset, per cle.si appellationem.de appel.Vide etiam super hoc supra. Sed diceres, quòd non ualet talis confessio super re,super qua non potest ipse confitens dispo nere.ut no.do.Bart.ff.de uerbo. obl.l.sciendũ.ff. de castrẽ.pecu.l.si forte,quia lex illa,& dictũ huiusmodi intelligũtur,inquãtũ huiusmodi confessio concerne ret præiudicium alterius, quam ipsius confitentis. Sed si nõ con cerneret,nisi prejudicium ipsius cõfitentis,secus.Nam uerba nar ratiua non inducunt obligationem,& tamen probant, seu con fessionem inducunt: quæ pro ueritate habetur. ff. depo.l. Publia.in fi. Item non possum face re, quòd dominium rei meæ in te sine traditione trãsferatur.ut l.traditionibus.C.de pact.& tamen si confiteor rem certã esse tuam, quæ tamen mea est, in mei præiudicium confessio pro ueritate habetur, licet dominiũ uere non transferat.not. Cy. C. de iu. & fact.igno. l. cum falsa. Sic ergo in proposito erit. Et ideo si cõfiteor litẽ esse contesta tam in causa mea, confessio in mei præiudiciũ pro ueritate habetur.secũdũ Inn.licet gl.uideatur contra. de proba. quoniam cõtra,aliàs est ut lite non cõtest. quoniã frequenter. Plus uoluerunt aliqui dicere, quòd postquam pars confitetur appellatũ, non oportet probare, quod infra x.dies.nisi pars opponat probationem.per c.Romana.§.si uero uocatus. de appel. lib.vj.Vbi uidetur requiri oppositio partis.Et pro hoc facit,quòd habetur suprà una conclusione. Sed nõ placuit aliis, quia quis etiam partẽ non habens tenetur probare omnia constitutiua formaliter iuris sui,sine quibus ius ha bere non potest, ut no.Compo. de elec.non potest dilectus,nisi. & ibi probatur.Modo tẽpus est de forma essentiali ipsius appel lationis.ut auth. ei qui.§.si uero uocatus.alle.Nec obst. ꝙ impetrans habet probare tẽpus suæ acceptationis,licet sit de forma. no.Inn.de cõcess.præb. qui cunctis.& Pau.cle. una.eo.titu.quia statim à tempore uacationis, licet non incipiat currere,ualeat fieri acceptatio.Sed hic oportet appellare infra x. dies à tempore sententiæ,nisi ponatur,quod contra absentẽ, &c.& tunc præsumitur ignorãtia illo casu,sicut alio,& certũ est semper quando incipit currere hoc tẽpus.Secus ibi. Et quod dixi in acceptatione,idẽ puto in tẽpore.c.quia di uersitatem.in fi.de concess.prçb. & eod.titu.c.nulla.ex identitate rationis,& de iure fundatur intentio conferentis, licet ius restringat in casu negatiuo. ergo illa probanda est in modum ex-

ceptionis, ergo, &c.

a ¶ A diffinitiua. *Not. q diffinitiua sentētia cum maxima deliberatione ferri debet. xj. q. iij. cū apud. & c. seq.* a *C. de poe. l. qui sentētiā. Adde, q super appellatione interponēda dātur dies x. ad deliberādū. xij. q. vj. anteriorū.*

¶ De senten. excom. Rub.

Conclusio DCLXXXV.

a RES iudicata[a] de qua potest opponi contra petentē beneficium absolutionis ad cautelam, non dicitur sententia diffinitiua appellatione suspēsa, sed solū intelligitur de eo iudicato, quod nulla est appellatione suspēsum, qd intelligo siue præcedat appellatio, siue sequatur, dūmodo sit de casibus, de quibus non sit de iure specialiter prohibitū appellare. uidetur. text. ff. de cond. inde. l. eleganter. §. pe. Ratio est, quia sententia, à qua est appellatū, pendente appellatione uim rei iudicatę nondum habet, quia per appellationē est suspēsa. ff. ad Turp. l. j. facit ff. de re iud. l. iiij. §. condemnatum. Et ita not. Accur. ff. de re iudi. l. j. ideo text. communiter utuntur hoc uer. manifesta offensa, ut c. soli. & c. uenerabilibus. §. secus. de sen. excō. in vj. pro eo. quòd manifesta contumacia, uel in non comparendo. ut d. §. secus. uel in non restituendo. de uerb. signi. ex parte. & l. qui restituere. ff. de rei uend. censetur manifesta. offensa. Sed non dicitur manifeste offendere, qui non paret iudicato, à quo appellauit. ergo, &c. De quo aliqui prima facie mirabātur, sed hoc clarissimum.

a ¶ Res iudicata. *Res iudicata quādo dicatur, uide Barto. in rubri. C. de re iud. & in l. litigatoribus. C. de appel. per Felin. in rubri. extra. de re iudi. in prin.*

¶ De senten. excom. Rub.

Conclusio DCLXXXVI.

LICET appellationi renuntiatum fuerit, nihilo minus occasione illius, dummodo sit bona ex forma, & tempore, & probabilis, potest peti absolutio ad cautelam. per c. licet. de sent. excom. lib. vj. Et quòd instrumētum productum non iudicialiter, & parte non uocata ad dicendū contra, ad impediendum absolutionē ad cautelam nihil facit, quod not. Inn. de sen. excomm. solet. iuncto de testi. in nomine domini. comparando testium, & instrumentorū productiones. Nec obst. auth. si quis in aliquo documento. & quòd non ualet tale procuratorium non expressis nominibus propriis canonicorum nomine capituli constituentiū, nisi cum notario sit sigillatū. Et quia hoc alibi plene tractaui non insisto.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio DCLXXXVII.

PETRVS habens ecclesiā parochialem sancti Martini curatam, & expectans ad collationē Cenomañ. episcopi etiam cū cura, uel sine cura ecclesiam

sancti

ſancti Ioannis uacantē per mortem Guil. acceptauit, & de ea ſibi fecit per ſuum executorem prouideri. Quod conſiderans Bernardus dictam eccleſiā ſancti Martini, tanquam talem, quæ per dictam aſſecutionem dictæ eccleſiæ ſancti Ioannis ſperabatur uacare, ſi per dictam aſſecutionem dictæ eccleſiæ ſancti Ioannis, uel alio quouis modo eam uacare contigerit, impetrauit à papa. Poſt hoc apparuit ſpecialis reſeruatio dictæ eccleſiæ ſancti Ioan. quę fuerat prius ſemper occulta, & ideo pro iſta uice gratia Bernardi non potuit ſortiri effectum. Poſt hoc dictus Petrus quandam aliā eccleſiam parochialem ſancti Vincentii uacantem, & cadentē ſub gratia acceptauit, & fecit ſibi de ea prouideri. Quod attendens quidam Nic. dictā eccleſiā ſancti Martini, tanquā uacantē per obitū, per aſſecutionem dictæ eccleſiæ ſancti Vincētii à domino papa impetrauit, & forte cum clauſula, ſeu, ſi quouis alio modo uacaret. Fuit quæſtio, cui dictorum dominorum, uidelicet Bernardi, uel Nicolai dicta eccleſia ſancti Mar. deberetur. Et tenuerunt domini omnes concorditer nemine diſcrepante, ꝙ deberetur Bernardo primo impetranti, & nō Nicolao impetranti ſecūdo eccleſiā prædictā. In contrarium fuit, ut dicitur, do. Martinus de Salua, pro eo, ꝙ ab acceptatione, & prouiſione eccleſiæ ſancti Io. dicta gratia quodāmodo dependebat, quæ tamē acceptatio, & prouiſio ipſo iure non ualebant. Sed domini nō curarunt, quia non depēdebat gratia Bernardi à ualiditate acceptationis, & prouiſionis ipſius, ſed potius à ſpe ipſius ualiditatis, quæ non deerat: item, quia ſi nō ualuerit primus modus, locus fuit ſecundo per clauſulā: alio quouis modo. Præterea, quia clauſula: uel alio, non ſolū concernit nō uacationē perſonā propter aliam cauſam quā nullitatē acceptationis quam propter nullitatē. Nec ſubeſt ratio aliter dicendi, ergo uniuerſaliter. per no. gl. de elect. ut circa. lib. vj. Alle. no. per Lap. de reſcr. c. ſuſceptū. li. vj. Et dicitur ꝙ ita tenent collecta. Io. de lig. in c. de mulcta. de præb.

¶ De hæreticis. Rub.

Concluſio DCLXXXVIII.

IN cauſa cōcluſiōis ſuprà pręcedētis, ꝙ ſi citatus ſuper fide non cōparuit, & fuit cōtumax, & poſtmodū ſtetit in dicta excommunicatione obſtinatus per annum, ita ꝙ anno elapſo non reſtat, niſi ſententia declaratoria, a & tūc moritur, nihilominus habet locū dicta conclu. ſcilicet, ꝙ uocandi ſunt filii, uel hæredes, quorū nunc principaliter intereſt. Primo, quia in criminibus proceditur ad inſtar priuatorū

iudiciorũ, preter casus exceptos, ut l. absentē. ff. de pœ. Modo in priuatis iudiciis, etiã cõclusio in causa, & omnib⁹ paratis ad sententiã promulgandã, pars nihilominus ad audiendã sententiã est citanda de necessitate, ut ff. quæ senten. sine app. rescin. l. j. §. itē cũ ex dicto. & C. quomodo, & quãdo iudex. l. ea quæ. & l. ab eo. & l. consentaneũ. & C. de iud. l. properandũ. §. si quidē. cum §. seq. qui nõ distinguũt, ergo &c. Facit, quia cõclusio facit omnia esse parata ad sententiã, ut c. auditis. de procu. & c. cũ dilectus. de fi. instr. & c. significauerũt. de testi. Secundo hoc fortificatur, quia ubi maius periculũ, &c. ff. ad Car. l. j. §. sed & si quis. Tertiò quia imò uidetur de iure cõmuni nedũ dictam uacationē esse necessariã, imò ultra, ꝙ contra absentē, & cõtra contumacē sententia in criminibus ferri non debeat. ff. de accu. l. si absentē. & C. de accusa. l. si accusatoribus. l. absentē. & l. fi. eo. tit. arg. ff. de requirẽ. l. j. licet sit speciale in criminibus minorē pœnam relegationis requirentibus. Nõ dico, quo ad uocationem, sed quo ad non condemnationem absentis, ut dicta l. absente. ij. responso. Quarto, quia speciale est in contrarium, scilicet tribus cõcurrentibus, uidelicet instructio causæ, & causa absentię reipublicæ parte absente, & quòd pro absente erat sententia ferenda, secundum Ia. But. & Iaco. Are. C. ad le. Iul. de adul. ergo. In contrariũ est ius commune. ff. ad municipa. l. 4. in fi. Et si sit ibi ius commune secundũ Cyn. tamen unum est, ꝙ casus ille loquitur, quando pro absente, & contra præsentē in crimine sententia est ferenda. Sed hic est contra, & magna ratio diuersitatis, quia in casu l. quamuis. si absens pręsens uoluit aliquid ad impediẽdã sententiã allegare, hic secus, ergo, &c. Quinto quia licet ille, contra quem proceditur habeat cõtra se iuris præsumptionem, imò probationē etiam notoriã sufficientē ad eius condemnationē: tamen si illa præsumptio iuris, uel probatio notoria potest aliquas probationes excusationis habere, omnino uocãdus est accusatus, ut sciatur si aliquas excusatiões probabiles poterit allegare. ut probatur. de pręb. c. licet episcopus. lib. vj. iuncto c. de mulcta. eod. titu. in antiquis. de re iudi. c. pastoralis. facit cap. cum ecclesia Sutrina. de cau. posses. c. auditis. de præscri. & c. de quarta. aliàs sequeretur, quòd statim ferri deberet sentẽtia pro eo, cuius intentio fundata esset de iure cõmuni alia parte nõ audita contra iura proxime allega. Modo ita est, ꝙ licet hęc pręsumptio c. cũ cõtumacia. sit sufficiẽs ad cõdẽnationē, tamē

potest legitimas, & ꝓbabiles ꝓbationes, excusationes, & defensiones habere: puta furorem, uel absentiam in remotissimis, aut captiuitatem, uel infirmitatem, ergo, &c. Cũ ergo nũquàm emanauerit citatio ad huiusmodi excusationes, uel defensiones allegandas, fateri oportet, quòd ut processus iustificetur, terminus iste ad audiendam sententiam habet hoc, quod cõparens in termino possit allegare defensiones huiusmodi, & probare si quas tales habet. Ex quo sequitur, quòd causa nõ plene audita, & ita non sumus in casu l. quamuis. C. ad l. Iul. de adult. sed potius in casu l. j. de requi. re. ff. hinc est, quod notauit glo. de iureiur. ad nostram. iij. in notoriis citationem esse necessariam, uidelicet ad dictum effectum, probatur satis de appella. cum parati. & de diuor. c. porro. & ij. q. j. deus omnipotens.

a ¶ Sententia declaratoria. *De sententia declaratoria uide per Bart. in l. eius, qui delatorem. de iure fisci. ubi dicit, quòd ille est primus textus, qui fecit sibi honorem post doctoratum. uide etiam per Alexã. & Are. in l. is qui bonis. de uer. obliga.*

¶ De hæreticis. Rub.

Conclusio DCLXXXIX.

PROXIMA conclu. & conclu. dclxviij. supra precedens etiam locum habẽt, si citatio ad audiẽdum sententiã emanasset, & citandũ personaliter apprehendisset, dũmodo citatus pendente termino citationis sit uita functus. & ista est conclusio dclxxx. supra præcedens. Saluo, quòd addit de casu conclusionis supra proxime præcedentis. Et hoc deduco sic quia sentẽtia lata absq; legitimo defensore nõ præiudicat illis, ad quos legitima defensio dicitur pertinere. ff. si quis inge. esse di. l. j. & de collu. dete. l. cum non iusto. Et hinc est, quòd ut sentẽtia contra hæredem lata super recisione testamẽti præiudicet legatariis, oportet, quòd causa fuerit per hęredẽ defensata. ut ff. de inoffi. testa. l. Pap. §. meminisse. & l. qui repudiantur. §. fina. ff. de euic. l. si ideo. & C. de peri. & cõ. rei uen. l. j. Modo si ex ista citatione sine alia uocatione ferretur sententia, tempore sentẽtiæ causa non haberet aliquem defensorẽ, ergo, &c. Secundo hoc idẽ probo, quia si diceremus dictũ peremptorium emissum ante mortẽ, &c. sufficere, aut nos consideraremus eius effectũ respectu defuncti, & hoc nõ per ea, quæ circa conclusionem dclxxx. allegaui. Aut respectu filii, uel hæredis, & hoc non, quia aut consideraremus personam filii, uel hæredis, ut repræsentatiuam ipsius mortui. Aut tanquàm tertiã personam ratione sui proprii interesse

esse uocandam ad causam. Sed primũ dici nõ potest, quia obligatio personalis cõtracta ex delicto, super qua contra defunctũ iudicium fundabatur, nõ potest facere talem trãsitum: licet alias instãtia bene transfundatur de persona testatoris in personam hæredis. ut l. inter eos. ff. de fideiuss. de persona patris in filiũ, & de persona testatoris in hæredem. C. ex delic. defunc. l. una. C. ne filius pro pa. per to. & si filii puniantur, hoc est ex delicto patris, ut legitur, & not. C. ad l. Iul. maie. l. quisquis. Si cõsideretur, ut persona tertia, &c. tũc dicta citatione nõ arctatur. Tum, quia nec mens, nec uerba hoc patiuntur. Tum, quia si non tenet expressum principale, nec tacitum accessoriũ. l. fi. si pen. appel. mor. inter. C. Item hoc uidetur esse determinatum. per l. in summa. §. fi. ff. de re iudica. ubi uidetur tex. quòd edictũ peremptorium soluitur morte, & circũducitur. Facit ff. de iudi. l. post edictũ. §. j. facit, quia omnes rationes conclusionis supra proximè hic locũ habẽt. ergo. Redeo ad cõclusionem dclxxvij. nã domino nostro papæ prima facie, argumentatiue tamen, ut dicebat, contrarium uidebatur. Primo, quia ista est regula, quòd crimina morte extinguũtur, quæ reperitur fallere in hæretico uero[a], qui damnatur post mortem. xxiiij. q. ij. §. his authoribus. C. si reus, uel accusator mor. fu. per to. xxiij. dist. quorundam. xxij. q. iij. admonere. Sed in ficto hæretico, seu præsumpto nõ reperitur prædicta regula fallere, ergo, quo ad fictũ hæreticum, uel præsumptũ regulæ erit stãdum. arg. ff. de reg. iur. l. j. & eorum quæ no. Dy. eo. tit. lib. vj. in Rubrica. Si enim reperiretur hoc cautum, hoc maxime uideretur per c. si quis episcopus. de here. uel per c. filii. eo. titu. lib. vj. Sed hoc est falsum, ut uidetur. Primo, quia c. si quis episcopus. nõ loquitur de hæretico uero uel præsumpto, sed de fauore, imò & de episcopo instituente extraneos non fautores, nec loquitur de accusatione, uel damnatione, sed de anathemate, ergo. Itẽ quia in c. filii. loquitur de uero hæretico, secundum eum. Secũdò cõfirmatur sic, quia in pœnalibus, & exorbitantibus non fit extẽsio. de elec. statutum. lib. vj. de re. nõ solum. & in c. cõstitutionem. lib. vj. sed iste casus est huiusmodi, ergo. Tertio hoc confirmatur, quia ita reperio in crimine læsæ maiestatis, quia licet lex in illo crimine generaliter dixisset, de illo posse fieri accusationem post mortem. de accu. l. ex iudiciorum. tamẽ postea iurisconsultus declarat, id locum nõ habere in casu extenso, uidelicet ultra duo capita prima illius l. eo. tit. l. fi. Quarto uidetur

detur hoc idem posse probari per c.accusatus.§.porro.de hære.lib.vj.cum ibi no.Io.mon.ubi propter suspicionem, uel fautoriā hæresis, nō est quis post mortem accusandus. Quinto, quia uerbum, uelut, positū in c.cū cōtumacia, ex proprio significatu designat similitudinariā comparitionē, & standum est in dubio proprietati uerborū. Sexto, quia non dicit, hæreticus declaretur, sed dicit, ꝙ pœna hæretici damnetur. ergo supponit, ꝙ non sit uerus hæreticus. Septimo, quia si talis cōtumax statim post annum nō condemnatur, ipse post annum semper posset uenire, & purgare suam cōtumaciā, & condemnationē euitare, ut not.Ioā. And.& Hosti.de hære.excōmunicamus. §.qui autē.super uer. dānetur. Sed si esset uerus hæreticus, ipse absq; abiuratione hęresis ex tali purgatione sententiam nō euitaret, ut extra.de hęre.c.quia ad abolendā.§.j.& eo. titu.c.accusatus. Et quicquid sit, saltem propter præsumptionē, nedum magnā, quæ citationem induxerit, aut uehementē, quæ ex cōtumacia orta fuit, sed uehementissimam, seu uiolentā, quæ ex pertinacia annali cū aliis pręmissis insurgit, purgatione opus foret. argumen.de præsum.literas.de purga.cano.inter sollicitudines. Octauo secundū dominū sancti Eustachii, quia si uiueret corpore, posset etiam legitimas suas defensiones allegare, ac præsumptionibus præsumptiones tollere, iuxta no.Inno.de eo qui fur.ordi.susce.c.innotuit.in fi. Mors enim hāc facultatē sibi aufert, ergo & effectū cōdemnationis, qui ferri non debet, nisi huiusmodi defensionibus auditis.C.si per uim, uel alio modo. l.fi. Itē posset cōtumaciam purgare, ut præmittitur, quod mors excludit. Nono secundū eū, quia illa suspicio, uel præsumptio, unde fit cōdēnatio, secundū c.cū contumacia. nō oritur ex aliquo errore certo circa articulum fidei certum uere, uel præsumptiue. Possibile enim est, ꝙ suspicio prima dans actionē citationi, erat orta propter fautoriam hæreticorum, quæ reuera nō est hæresis, nec cōcernit, quantū in se est, plus unum articulū, quàm alium. Itē potest oriri ex cōtēptu clauiū, ut c.grauē. qui contēptus potest esse in illo qui nō credit articulum, In unā sanctā ecclesiā. sicut & cōtēptus cuiuslibet præcepti ecclesiæ. Modo talis confusio propter eius incertitudinem, ecclesiæ nō est ita scādalosa, nec ita exaggeranda, nec ita periculosa. Decimo secundū eū, quia secundū cōsuetudines Frāciæ corpus mortui, qui post mortem dānatur, ut hæreticus, relinquitur brachio seculari, & per brachiū seculare cōburitur: modo si

do si uiuus dānaretur statim posset redire ad fidē,& cōfiteri errorē cōtumaciæ,& talē pœnam euitare,ut c.ad abolēdā.§.j.alle. quod remedium mors excludit: ergo iniquum esset,ꝙ dānaretur.Dicebat tamē,ꝙ talis nō tenetur cōfiteri se in fide errasse, quia de hoc nō cōstat uere,sed sufficiat,ꝙ confiteatur cōtumaciam suam,& ꝙ offerat obedire mādatis iudicis sui.Plus dicebat soluendo ad c.inter solicitudines.de pur.ca.ꝙ ibi processum fuerat cōtra præsentē in suis defensionibus exauditum.& ideo ibi ad purgationē cōpellebatur. Hic uero nullus processus factus fuit cōtra hunc,nisi citatio prima inducēs cōtumaciā,& citatio secunda ad sententiā audiēdam.Grauius enim,ut dicit,procedendū est cōtra præsentem,& auditum,quàm cōtra absentem inauditū.Vndecimo.idē probabat sic,quia iudicandus ex præsumptionibus mitius iudicatur. not.glo.c.inter solicitudines. & Inno.de præsum.quia uerisimile probatur per Inno.in c.afferte.& facit C.de episc.& cle.l.si qs non dicā rapere.cū ibi not.per Cy.& C.ad l.Cornel.de sicca.l.si quis cū telo.etiam cū ibi no.per Cy.Idē do.Grego.in cōtrarium allegabat:primo,quia Archi.idē uidetur notasse in c.cū cōtumacia.exponēdo uerbū: uelut.Respondet do.Gre.ꝙ solus est,& loquitur cōtra rationem,& proprietatem uerbi.Secūdo de hoc uidetur esse text.in c.accusatus. j.responso.ubi crimen relapsus ex sola præsumptione iudicatur.Tertio inducit l.in princi.ff. de bo.eorū,qui mortē sibi cōsci. ubi accusatus de crimine se interficiens,habetur pro confesso de illo crimine,& post mortem eodem modo ex illo crimine proceditur,sicut si in uita fuisset directe,& plene probatū.Quarto inducit iura,quæ dicūt,quòd ex præsumptione æquæ bene,& eodem modo,& ad eandē pœnam quis damnatur,sicut si esset directe probatum crimen cōtra eū,ut C.ad l.Iul.de adult.si quis, adulterium. Quinto inducit l. Manichæos.§.penul.de hære.C. ubi ex præsumptione quis damnatur,ut hæreticus.Sexto inducit auth.Gazaros.in fi.C.de hære.confirmatā in c.inquisitionis. eo.tit.in vj.Vbi patet,quòd talis præsumptus hæreticus non est dānandus,imò iam dānatus,ita quòd hic nō agitur de sententia proferēda condemnatoria, sed sufficit declaratoria,id est ꝙ pronatur:damnetur id est declaretur esse dānatus.Quid dicendum?do.Grego.licet hoc dubiū magnū reputaret,sed se nō declarauit.Sed domini Mediolañ. Pictaui.Viuarieñ.& sancti Angeli cardinalis.Nico.de Cremon. auditor Martinus de Salua refer

ferendarius.Iac.de Sena.& Iac. de Ianua aduocati,& ego Aegi. eorum minimus fuimus in opinione secūda,cum mea conclusione ante dicta:licet dominus meus dominus sancti Eustachii esset contra per motiua prædicta.Motiua huius partis nostræ uide suprà circa dictam cōclusionem,& hic suprà proxime tacta sunt.Tamen ultra ea,uel magis clare potest ista pars secundū dictos dominos sic deduci.Primo, quia c.cōtumacia.ponit regulā, quod uelut hæreticus talis dānetur, ergo per omnia uelut hæreticus condēnabitur,nisi quātū reperitur de iure contrariū cautū esse. patet consequētia:quia propositio artis,licet indefinita,ualet uniuersalē,ut no.glo.ut circa.de elect.li.vj.& Dy.in rubri.de reg. iur.lib.vj.sed hæreticus dānatur post mortem,ergo iste.Secūdo, quia aut est cēsendus uerus hæreticus,& habeo propositū,aut non,& tūc nō debet sibi imponi pœna hæretici,quia pœna de necessitate delictum præsupponit,& sibi debet coadæquari.C. de pœ.l.sancimus.Tertio,qa aut præsumitur de solo delicto contumaciæ per se considerato,aut præsumitur ex crimine hæresis. Sed primū dici nō potest:tum quia nulla cōtumacia potest esse b tātū delictū,sicut hęresis[b],& per consequēs nulla cōtumacia requirit tantā pœnā.cōsequētia,patet,quia dictū est,quod pœnæ debēt cōmensurari delicto:tū quia pœna cōtumaciæ per nō cōparitionem nō purgaretur,ut probatur C.de iudi.sancimus.& ff.si quis iudi.non ob.l.una.in princ. cuius contrariū patet per deductionē septimę rationis alterius partis s.factā.Quarto hoc probatur,quia iudex nunquàm debet procedere ad sententiam, quousq; sibi clare ex actis cōstet de ueritate illius,super quo uult sententiā ferre,ut ff.de offi.iud. l.illicitas.§.ueritas.& de testi.significarunt,cū si.Sed super crimine hæresis,& eius pœna potest ex tali præsumptione ferri sententia.ergo talis pręsumptio non purgata,nec excusata facit perclare cōstare de hæresis crimine. Quinto quòd probatio præsumptionis uiolentę est sufficiens probatio,etiā in materia criminali,ut l.dolū.C.de dolo. & dicta l.qui alternū.ergo cēsetur clara probatio.patet consequētia p l.fi.C.de probat.Sexto. quia præsumptio hęresis nō notat certā speciem,uel qualitatem hæresis,nec in ipsa hæresi aliquid mutat,quo ad speciem,uel etiā quo ad qualitatē,sed solū signat factū,quo plene & directe probat l.per quod ipsam hæresim præsumit,seu habet pro plene pbata,& adeo quod mādat pronūtiari super ea,tāquàm sup plene probata: ergo dicta hæresis sic

sic probata censetur uera hæresis,& habetur pro uera, & uere probata.Patet cōsequentia:tum quia mutatio facti, seu qualitatis intrinsecæ,seu extrinsecę,rē, de qua agitur,non immutat.licet enim id pluribus uiis, uel modis fieri ualeat,non tamē refert,quo modo fiat, dummodo fiat. Quid enim refert de eo,qđ probandū est,quomodo probetur,siue probetur per testes,siue per instrumēta,siue iudicia,aut pręsumptiones?Certe nihil.Post quàm enim ista ad eundē effectum tendūt,cēsentur æquipollētia ita,ꝙ inter ea nihil refert, de proba.licet.ff.si cer.pet.l.certum.Septimo,quia aut huiusmo di hæresis,quam præsumptā appellas,est uera hæresis,& habeo propositum,aut nō est uera hæresis,& si sic,ergo non est hæresis,quia ens,& uerū conuertuntur. v .methaphisicæ : aliàs esset c dicere,quòd diuersitas in modo probandi diuersificaret rē probandā cōtra illud,quod dictum est in ratione proxime præcedēti.Et si non est hæresis,ego non est præsumpta hęresis:licet possit esse præsumptio,ꝙ sit hæresis,quæ hæresis non est.Octauo, quia probatio cōueniēs naturæ materiæ est sufficiens,ubi uideli cet alterius naturæ ꝓbatio probari non potest,licet in alia ma teria nō esset sufficiens,ut ff.de proba.l.si arbiter.& no.Inno.de uer.signi.c.ueniēs.& c.quid per nouale. Modo in ista materia non potest haberi probatio,nisi per præsumptiones,qa id quod probandū est in animo hominis consistit : uidelicet male de fide sentire. Vnde posset esse, quòd ore confitēs se esse hæreticum,nō esset hæreticus.no.xj.q. iij.non solū.& est glo.ij.Et quātomagis esset hoc possibile de illo,quem testes dicerēt hæreticum esse.Modo quæ in animo consistūt,directe nō probantur, sed per præsumptiones,quæ ex exterioribus actibus colliguntur.no.Inno.de testib.causamq;. & Cy.C.de dolo.l.dolum.alleg. & ibi probatur.ergo probatio ex præsumptione procedens est hic bona,& sufficiens, & recepta à iure. Sed caue, ne sis ita simplex, quòd credas præsumptionem probare, uel probari, quia illa iuris est,[c] & per consequens nō probat,nec probatur, sed semper certa est.ff.de iur.& fact.igno. l. ij. Sed bene dicas, quòd clare, & directe probatur aliquod factum,ex quo clare,& directe probato ius præsumit aliud factum faciēs ad propositum,de quo agitur,quod quidem factum aliud non probabile est directe occasione dictæ præsumptionis , dictam & directam probationem ad factum istud indirecte trahentis, per dictam directam probatio

bationẽ dicitur indirectè probari, prout totum colligitur ex not.Innocẽ.in d.c.cum causam. de testi.& Cy.in l.siue possidetis.C.de proba.ubi plene tractat materiam præsumptionũ. Si ergo alia probatio hic non possibilis, nisi indirectè, quæ mediante iuris præsumptione ex quodã intrinseco facto insurgit, quid ad rumbũ de diuersitate factorum, siue an ex isto, uel ex illo facto insurgat hæc præsumptio, ego non uideo uere. Nono hoc idẽ probo, quia ut no.Cy.in d.l. siue possidetis. & ita dicunt breuiter oẽs glossatores, & summistæ. ista est differentia inter fictionem, & præsumptionẽ, quia fictio proprie sumpto uocabulo semper est contra ueritatem, licet non contra possibilitatẽ iuris, uel naturæ. Patet primo C. de rei uxo.actio.l.una. in princ. C.de sent.pa.l.fi.instit.quib.mo. ius pat.pot.§.ab hostibus. Patet secundum ff.ex qui.causis ma.l. denique.& ff.de capti.& postli. reuer.l.in bello.§.factæ.& nota. ff.de lib. & posthu.l.Gallus.§.si eius.ad fi. Sed præsumptio semper licet in casu dubio, est assumptio alterius partis ueræ, & ueritati assistit, & ita procedit ff. de sta.ho.l.ingenuũ. ff.de re iudic.cum si.ergo si sic ius præsumit, & uult stare præsumptioni. Decimo, quia præsertim in materia, quæ non potest directam probationem habere, id quod probatur per præsumptionem, uerum esse censetur, & replicatur. casus est ff. de his, qui sunt sui, uel alien.iuris.l.filium.C.de nupt.l.si uicinus.ff. de proba.l.j. iuncta l.Lucius. ff. de condit.& demonstr. Vndecimo potest induci, ꝙ si sola præsumptio sufficit ad damnandũ unũ ad pœnas grauissimas, ergo fortius idem in mortuo, quia ibi nõ agitur de pœna tẽporali, & amissione bonorũ. Inducebat dominus Nico. illud speciale, quod de probatione liberorum no. Archi.in c. sane profertur.xxiiij.q.ij.quia ibi not.esse speciale, scilicet ꝙ in hoc crimine probent dicti liberi, quia non idem contra usurariũ, & tamen loquitur ibi de accusato post mortẽ, & ibi etiam ponitur casus cap.si quis episcopus.alleg. Nunc uideamus qualiter contraria dissoluentur, seu potius taliter qualiter, & saluo omni meliori iudicio euadẽtis. Et primo ad primum, & dico ꝙ imò fallentia locum habet in casu isto, quia debemus talem reputare uerũ hæreticũ per prædicta, & maxime, quia de hoc est casus in c.sane profertur. alleg. Et si uis, potest ad dissolutionẽ uti contrario argumẽto per argumentum primum huius partis supra proxime factum, & tamen dicitur, quòd c.si quis episcopus.nõ loquitur de hæretico

uero,uel presumpto.Dico quòd si contra talem potest procedi post mortem,fortius cõtra præsumptum hæreticum,quia propter maioritatem criminis hoc in crimine hæresis,sicut in duobus principalibus capitibus læsæ maiestatis est statutum. Item dico, quòd illa est una specialis fautoria,uidelicet instituere hæredem illum,quem scit instituẽs esse hæreticum, quæ ita magna est, quòd ius ibi præsumit hæreticam prauitatem, quia talis inter præsumptos hæreticos nominatur.in c.sane profertur. alleg.sicutille,qui recipit consolationem ab hæretico in morte per manus impositionẽ,per hoc presumitur esse de credentibus, de quibus de hæreti.excommunicamus.ij.§.fi. & c. filii. allega. Nec ob. quòd ibi loquatur, &c. etiã de episcopo instituente extraneos non hereticos,quia ista lectura est expresse contra gl.& contra Io. An. in nouella, & ab omnibus legẽtibus reprobatur. Nec potest sustineri de iure, pro eo,quia tales nõ sunt excommunicati de iure,quod reperiam:licet secus de fautoribus hæreticorum, ut c. excommunicamus. §.credentes.de hereti.Nõ enim reperio, quòd episcopus instituens alium, quàm ecclesiam sit excommunicatus, & tamẽ post mortem ab homine excõmunicari non potest,nec c.à nobis in magno.de sent.excom.Nec ob. quod ibi non loquitur de condemnatiõe hæretici, sed de excõmunicatione, seu anathemate, quia re uera illud anathema quod dicitur de hæreticis post mortẽ,non est aliud,quàm condemnatio hæretici mortui, quæ fit post mortem,patet,quia loco condemnationis tam in ueris, quàm in præsumptis hæreticis canones antiqui utũtur hoc uer. cõdemnatione permixto,& accipiunt unum pro alio, ut patet discursu illius c. sane profertur. Præterea,quia alias frustra emanasset per modum casus specialis ille text. & frustra inter alios casus similes fuisset annumeratus in c.sane profertur,quia excommunicatio etiam mortui in omni casu etiam post mortem fieri potest ad effectũ exhumandi corpus de terra benedicta, per c.à nobis.Nec mirum, quia de re mortua bene cognoscitur, & iudicatur per modum declarationis ad effectus,qui possunt concernere uiuos : ut ff. de rei uendi.l. utique.cum.simi.Ad id, quod dicitur de ca.filii.quod loquitur de uero hæretico, certe fateor. Sed dico,quòd non constat directe de uera hæresi recipientis consolationem per manus impositionem ab hæretico in morte,sed solũ præsumptiue, quia posset esse,quòd alia intẽtione dictã consolationẽ, & ma-

nus impositionem reciperet, q̄ animo credendi erroribus, licet præsumat ius talē id fecisse animo credendi, sicut pręsumit ius contra talem cōtumacem annalem, & pertinacē in tanta pertinacia ideo perstitisse, quia male sentit de fide. Et ita est ibi casus pro nobis. Ad secūdum dico, ꝙ hic non fit extensio aliqua, imò procedit ex uerbis, & mente, ut dixi, quia talis, ut dixi, uerus hæreticus est censendus. Ad tertiū ego dico, ꝙ hic non fit aliqua extensio mundi, quia casus iste d cadit sub mente, & proprietate uerborum. Non enim est extendere propositionem artis etiam indefinite loquētē, si pro omnibus eius suppositis recipiatur, imò est eius mens, & uerborum proprietas, ꝙ ita fiat, ut no. glo. de elect. ut circa. & Dy. de re iu. li. vj. maxime etiam, quia in uerbis deficientibus casus inclusus sub mente etiam uenit sub constitutione pœnali, etiam pœnam infligēte ipso iure, nec censetur esse extensio, ut ecce capitulum Carpieñ. priuat ipso iure electū appellantem, uel contra quē appellatur, si certo tempore nō ueniat, & prosequatur, &c. Nec loquitur in prouiso, uel postulato, & tamē lex dicit hunc casum includi ex mēte absq; extēsione. de elec. si postquā. in fi. & ibi no. super uer. mēte, in fi. facit lex C. de adul. l. si postulauerit. §. ratio. de edēdo. l. quidā. §. numularios: & quod no. de tēp. ord. c. j. in gl. quid etiā. li. vj. & idē no. Arch. de pœ: di. j. c. pone. Facit ad hoc c. licet can. de ele. li. vj. cōiuncta cle. una. de offi. uica. & quod ibi no. in glo. fi. & quod no. Ioan. Andr. de elect. lib. vj. c. fi. super glo. ij. in nouella. & quod notat Accursi. ff. de re iud. l. quæ propter: & in auth. ut hi qui se ob. ha. prohib. res minoris. §. j. in glo. nūquid. Dico enim, ꝙ omnes hæreses mundi tendunt ad idem, uidelicet contra fidem[d] quæ una est, ut in extrauagāti. unam sanctā. & contra deum unum, qui unus est. & ideo, qui peccat in hæresi super uno articulo fidei, censetur peccare in omnibus, ideo omnes abiurat. de hære. c. accusatus. gl. j. lib. vj. & ita sunt omnes eiusdem rationis. Sed in crimine læsæ maiestatis sunt plura capitula diuersarum rationum, & generum, siue specierū, & quæ committūtur in diuersos. Nam est unum capitulum, quod committitur in personam principis. Aliud, quod cōmittitur in rempubl. Alia quæ ueniunt per modum extensionis, & non cōmittuntur directe in principem, nec in rempubl. & ista sunt alterius speciei, & rationis, quàm duo prima. Ideo non mirum, si constitutio mere pœnalis loquēs in duobus capitulis primis, ad alia se non extendat, uel si cōstitutio

generaliter loquens ad illa duo capitula restringatur. Et ita loquitur l.si ff.ad leg.Iul.maiestatis.Ad quartũ dico,quod §.porro,non loquitur de hæretico uero,uel præsumpto,sed in fautore,idem dico,quod de dicto Io.mo.ibi posito. Modo fateor,ꝙ non debet pœnalis constitutio loquens in hæretico extẽdi ad alium casum alterius rationis,& speciei, uidelicet ad casum fautoriæ,sicut dixi de casu l.si.ad lẽgẽ Iul.maiest.ff. Sed dices,quòd c.si quis episcopus. & c.filii. loquuntur in aliis duabus speciebus fautoriæ. Sed dico tibi, ꝙ uerum dicis, Dico tamen,quod aliquę sunt fautorię ita magnę, & mali generis,quod ius ex eis, & ultra id,quod sonant, præsumant ueram hæresim, ut si episcopus hæretico intantũ faueat, ꝙ ipsum relicta ecclesia sua hęredem instituat in sua ultima uoluntate:uel si infirmus ad mortẽ tantam cum hæretico familiaritatem, & confidentiam habeat, ꝙ in morte ab eo recipiat consolationem per manus impositionem,præsumitur, quòd nedũ fauere uel familiaritatem habere uoluerit,sed quòd ideo intantum fauerit, uel consolationem ab eo sic receperit, quia credidit erroribus eius.ut in c.si quis episcopus.& cap.filii.alleg. Sed aliæ sunt fautorię non adeo infectæ,& malæ,quòd ius recipiat tantam præsumptionem ex eis, quòd iudicet tales esse hæreticos,licet male de eis suspicatur. Et de istis loquitur §. porro. cũ ibi not.per Ioan.mo. Ad quintum dico, quòd significatis horum uerborum, quasi, uelut, ueluti,tanquàm,recipiũtur secundum naturã materiæ,in qua ponuntur, iuxta quam sermones sunt ante omnia secundum philosophum inquirendi. ff. loca.l. si uno anno. Vnde si natura materiæ habet quòd recipiatur cõparatione,uel similitudine,tunc recipiendum est.ut ff.de usufru. earum rerum, quæ usu consu. l. secundã.ff. soluto matrimonio. l.si cum dotem. §.si mulier. extra,de iudic.nouit,ibi:tanquam ethnicus,& publice peccans.de excess.præla.cum graue,ibi:tanquam membrum putridum. Si uerò natura materiæ habet, ꝙ exemplum,uel designet ueritatem, quasi in modũ causæ, quia ab effectu multum bene arguitur ad suam causam. argumen. xxij.quæst.ij.quod ait.xxiij.q.v. cap.j.& probãt rationes omnes, & iura supra alleg. Nec reperio dictam expositionem Archidia. ab aliquo reprobari. Ad sextum dico,quòd dicendo consequẽs, uidetur satis necessariũ includere antecedens.ut ff.de procura.l.ad rem. & l.ad legatum. ff. de serui.rusti.prædi. l. tertia.§.si iter.ff. de acquirenda hæredi.l. illud.

illud.C.ne.seruis hære.institu. l. pe. Modo in sententia ferenda super crimine duo sunt regulariter.Primum est delicti declaratio quod præcedit per modum causæ.Secundum est pœnæ impositio, quæ dicitur uoce condemnatio,quod sequitur ad primum, sicut sequitur effectus ad suam causam, sicut dicimus in personalibus,quòd sentẽtia debet declarare obligationem, & inducere condemnationẽ,licet totum posset simul fieri, & in realibus debet primo declarari dominium, & postea cõdẽnare ad restitutionẽ. Nec mirũ, quia omnia iudicia tendunt ad declarationẽ regulariter, quia iudex non debet dare nouum ius partibus,sed declarare iam competens.ut ff.de rei uen.l.sed ex diuerso.ff.si ser.uen.l.sicuti.§. sed si quæratur.Ergo dicẽdo,ꝙ condemnetur ut hæreticus,uidetur dare potestatẽ eum hæreticum declarandi. Vel aliter dicẽdo,ꝙ sententia debet esse simpliciter declaratoria,per auth.Gazaros. in fi. Et ꝙ exponetur uerbũ:condemnetur,id est,declaretur condemnatus propter naturã materiæ.Ad septimum caue,quia dictũ,de quo hic arguitur, non est usquequaque uerũ. Si enim intelligis de purgatione istũ operante defectũ,ꝙ non declaretur post dictã purgationẽ esse hæreticũ,dico,quòd bene dicis, quia nunquam fuit ita hæreticus malus,quin si digne pœniteret,subito desineret esse hæreticus.ut xxiiij.qõ.j. hæc est fides. Vbi de hoc est quæstione ultima. dicit apostolus.& c.qui in ecclesia.ij. Idem puto, quo ad pœnæ corporalis mutationem, &c. quia etiã statim post pœnitentiã sentẽtia hæc induceret. ut c.ad abolendam.§.j.alleg. Si uero tu uis tollere pœnæ mutandæ impositionẽ,puta pœnã carceris,& declarationẽ,scilicet præteritæ hæresis respectu effectus dictæ pœnæ mutatæ, tunc autẽ in purgatione huiusmodi excusatur contumacia, & pertinacia nude, & probabiliter, utpote, quia erat infirmus,uel furiosus,uel captiuus,uel taliter absens,ꝙ non cognouit edictũ citatorium, licet falsò diceretur ad eum peruenisse. Et tunc dico, quòd bene euitatur totum, scilicet sententia, & quæuis impositio pœnæ. Et sic procedit dictum viij.positum.in cap.excommunicamus. § primo.super uersi.damnetur. in nouel. Ratio, quia ante sententiam reus semper potest allegare suas defensiones.Et si illas allegauerit, & probauerit condemnationem euitabit. ut probat cap. filii. alleg. Aut ipse in nullo excusat contumaciam suã, sed forte eam confitetur : dicit tamen , quòd non animo male opinandi de fide hoc fe-

cit, & offert se stare super hoc mandato iudicis, & ecclesiæ. Et tūc dico, quod nihilominus nō euitat istam sententiam, uidelicet, quin declaretur esse hęreticus, & quòd etiā non euitet pœnæ mutatæ impositionē, uidelicet pœnam carceris de rigore iuris. Et hanc opi. quicquid dicatur tenent Hostien. & Io. And. in c. excommunicamus. §. j. alleg. reprobādo, quo ad hoc dictum viij. per auth. Gazaros, alleg. nisi quantum de rigore iuris. Ratio quia cum uiolenta præsumptio, super qua fundatur c. cū contumacia. respiciat tempus præteriti anni, & purgatio concernat tempus præsens, non potest esse e sufficiens ad elidendam dictam aliam præsumptionē uiolētam, cū non percutiat ad tēpus suum. Et quia ualde est possibile, quòd tunc fuerit hæreticus, & nō modo. Nam quando moræ occasione status negotii est mutatus, nō est locus purgationi. ut probatur ff. de act. & obli. l. traiectitiæ. §. deinde. & per l. quas uincit. alleg. si bene inspiciantur. & hoc probatur, uidelicet. ff. de ope. le. l. mancipiorū. & de præben. si tibi absenti. Modo ita est hic, quia propter morā orta est præsumptio ueræ hæresis, imò forte si neget ueram hęresim est in periculo, quòd nō reputetur uere pœnitēs, postquam per dictam præsumptionē iuris probatur hæresis tēporis præteriti contra eum. & uidetur text. in c. ad abolendam. §. j. in fi. Item miror, quòd saltē negetur hoc casu purgationi locus esse, quia uidetur mihi esse cōtra principia iuris. Nam negari nō potest, quòd sola præsumptio uehemens, licet non uiolenta, nec sufficiens ad condemnationem inducit effectum purgationis, etiā in crimine hæresis, ut probatur ad literam de præsump. c. literas. & facit c. inter solicitudines. alle. de purga. ca. Pro eo enim, quòd talis præsumptio non est uiolenta, nec per consequēs sufficiens ad condemnationem inducendum, requiritur purgatio, [e] tanquam remediū subsidiariū, quo remedio opus non est, cum est præsumptio uiolenta, quia illa sufficit ad condemnationem. ut de simo. c. insinuatum. cum ibi notatis, super ultima gl. & tamē negari non potest, quin ex sola contumacia orta fuerit præsumptio uehemens, & ex pertinacia annali uiolenta secundū omnes scribētes, ergo si negare cōdemnationem, saltem uiribus oportet fateri purgationi locum fore, quia sola negatio citati non potest tollere sic subito pręsumptiones ambas, sicut nec tollit in iuribus allegatis. ¶ Ad octauum dico, quòd sicut mors pręcludit plures modos defensionis, ita tollit plures modos punitionis,

nitionis, ut pote mortē ciuilem, & temporalem, ac pœnam carceris. Item licet post mortē damnetur mortui memoria, & bona publicentur in hoc casu, & tamē in hoc plus puniuntur illi de genere, & habentes succedere adhuc uiuentes, quàm ipse mortuus, & modicum affligitur ipse mortuus secundū ueritatem. Viui uero admittuntur ad defensionem secundū omnes. ut ff. de lib. cau. l. j. ij. & iij. & l. liberius. e. titu. & de app. non tantū. & de bonis eorum. l. iij. §. fi. & de iure fis. l. res quæ. ad leg. Iul. maie. l. fi. Sic ergo uideo, quòd contra pupillum, furiosum, & absentē causa reipublicæ fit processus grauior, uidelicet missio in possessionem. Dico grauior respectu absentis, quā hic respectu mortui. Præterea quid mihi dices, nunquid in directa accusatione contra attestationes, & probationes directas forsan falsas daretur uiuo defensio, & tamē illa post mortem excluditur, nec impedit exclusio post mortē accusationē, ergo, &c. Ad nonum dico, quod ergo procedit ex errore certo, uidelicet ex cōtemptu clauium, quod inducit uehementem præsumptionem hæreticæ prauitatis. ut c. grauem. de pœn. Præterea quia nō refert an contra unum articulum specialiter an contra deum, uel fidem in genere erretur: quia semper est idē defectus, quia fides tota est una. Et qui peccat in uno, omniū est factus reus, ut prædixi per c. accusatus. §. j. alleg. Item quia hic non attenditur solum ratio scandali, imò magis attenditur ratio periculi, ne una mala ouis inficiat totum gregem. xlv. dist. sed illud. xxiij. quæst. iij. resecandæ. de regu. ea quæ. in fin. primi responsi. Ad decimum dico, quòd in tali statu, in quo quis moritur, cēsetur semper resistere uoluisse, si uixisset, de c. maiores. de bap. C. de usufruct. l. ambiguitatem. Et idcirco, quia amplius non est locus remedio per pœnitentiam, securius procedi pōt ad terminos illius qui nec pœnituit, nec pœnitere potest declarationē & punitionē. Ad undecimū dico, quod secundū ueritatē illa Inno. in c. quia uerisimile. & glo. Bern. in c. inter solicitudinē. communiter reprobatur: imò dicit ibi Host. quòd deficiens in purgatione, & ideo cōdemnandus, uerus hæreticus est censendus, & ut talis, pœna ordinaria puniendus, nisi pœnituerit, &c. quia qualitercunque probetur hæreticus hoc sufficit secūdum eum. Et ita no. Host. ibidem, & c. cum P. eo. tit. & c. qualiter. ij. de accu. & Io. Andr. post eum. Item quia hoc non concernit tēpus, uel modū ad sententiam procedendi. Sed concernit, dum est sententia ferenda modū pœnam

infligendi, ideo nil ad rumbum. Non obst. no. Cy. in l. si quis non dicam rapere. & l. si quis cũ telo. quia loquuntur in delicto non consumpto secundum omnes.

REDEO ad conclusionem dclxxvij. & dclxxxviij. de uocatione illorũ, quorũ interest, &c. ¶ Circa quod sciendũ, quòd domini Pictauieñ. Mediolaneñ. Viuarieñ. & sancti Angeli cardinalis, & do. Martinus de Salua, fuerunt in opinione, quòd tales de necessitate uocandi non essent, licet domini Mediolañ. & Viuarieñ. Cardinales, & dominus Mar. de Salua prædicti bene faterentur securius esse, & expedientius ante factũ ipsos uocare. Sed dominus noster, & dominus meus d. cardinalis sancti Eustachii, & domini Robertus de Feracone, Nicolaus de Cremona, & d. Fran. laudo, auditores, & domini Ia. de Sena, & Io. de Ianua aduocati, & ego eorum minimus, fuimus in opi. quod conclusiones prædictæ dclxxviij. & dclxxxviij. essent ueræ. Motiuũ principale primæ partis fuit, quia instantia causæ criminalis nõ transit in hæredẽ, sed potius durat cum mortuo, quia damnatur mortuus, & memoria eius, & concernit mortuũ principaliter, ergo omnibus præiudicat. Nec potest dici edictum circunduci, quia illud habet locũ, cũ instantia transit in hæredem, nec est ferenda sententia contra mortuum. Allegabatur c. ut hi, contra quos. ut lit. pen. lib. vj. ¶ Motiuum alterius partis nostrę fuit istud, quia aut consideramus interesse mortui, aut consideramus interesse uiuorũ. Si primò, adhuc, postquam caret omni speciali, & principali defensore, edictum peremptorium proponendum est, ut sciat iudex, an sit aliquis cognatus, affinis, uel alius, qui defendere uelit, per l. hoc autẽ. §. j. ff. de bo. auth. iud. pos. l. cum proponas. in vij. q. quia prædicta loquuntur in prędicto maiore, quæ potuit citare ad domum, ut l. iij. §. sed ad domum. ff. de damn. infect. uel qui potest dimittere procuratorem. necnon in princ. ff. ex quib. cau. maio. Sed hic secus. facit l. benignus. ff. de lib. cau. Si consideremus interesse, & præiudiciũ illorum, qui uiuunt, habent locum argumenta facta circa dictas conclusiones. Et hoc potissime, quia licet uiuente principali uideretur eos istud concernere per modum sequelæ. Modo istud eos concernit principaliter, & multo principalius quàm aliquos alios, quia principales cõpetitores sunt in bonis, & est eis apertũ ius, & non ante. Nũc non habent aliũ defensorẽ causæ, & ante habebant, ita ꝙ cessantibus nunc rationibus, & causis, quarũ cessabat prius uocãdi necess

necessitas, locus huiusmodi uocationum esse debet per communia iura. Et per hoc motiuũ tollitur motiuũ contrariũ. Nec ob.c. ut hi, contra quos. quia dicitur ibi uocandos non esse illos, quorum interest, quia imo consueuimus eos uocare, & credo ꝙ de necessitate uocandi sunt, quia idem puto iudicium de toto, quod de parte, postquam non reperio rationem diuersitatis inter totum & partem, ut de rei uend. l. quæ de tota. & ff. de usuris. l. qui sit. Modo si ab initio, respectu totius litis, causa beneficialis nõ reperiret defensorem, tunc ageretur contra certam personam, & uocãdi essent omnes, quorum interesset per edictum. ut ca. fi. de electione. libro sexto. ergo idẽ in parte processus fiendus mortuo eo cuius principaliter interest, quia aliter sententia non ferretur iudicialiter, quia nõ ferretur contra partem certam, uel incertam, sed potius extraiudicialiter. Et ita uim rei iudicatæ non haberet. Nec ualet dicere, quòd pro eo, quòd non transit instantia directe in hæredem, sit non circunductum edictũ: quia imò est ista potissima una ratio, quare necessario circundatur, quia mortuum non potest arctare, nec constituere contumacem, nec per consequens in eius personam aliquem operari esse ctum. Sed solum erat dubium propter hæredem, quia repræsentat personam defuncti, in uitiis, & omnibus, ut ff. de diuersis & temporalibus præscriptionibus. l. cum hæres. Et ideo uidebatur propter eũ durare edictum. Modo lex illo casu dicit non durare, ergo fortius nec in isto durabit. Nec ualet dicere, quòd quia mortuus tãgitur principaliter, & damnatur, præiudicet aliis, quia colorem haberet, si mortuus defenderetur, sed eo indefenso iniquissimũ esset, quòd sententia lata contra indefensum, ubi uel alteri nocere deberet, pręsertim in crimine. ff. de requirendis reis. l. j. de pœnis. l. absentem. & C. de accusa. l. si accusatoribus. & l. absentem. & l. fi. & C. quomodo, & quando iudex. l. consentaneum. l. ab eo. & l. ea quæ. & ff. si quis ingenuus esse dicatur. l. j. & de collusione detegenda. l. iij. & ff. de inoffi. testa. l. qui repudiatur. §. fi. & l. Papinianus. §. meminisse. & ff. de euic. l. si ideo. & C. de periculo, & commodo rei uenditę. l. j. Pro parte nostra allegabam id, quod probatur clare per l. proxime alleg. uidelicet quòd ea, quæ fiunt in causa, non nocent absentibus, nisi causa legitime sit defensata, præsertim in criminibus per iura prædicta, quæ clare hoc probant. Item allegabat dominus noster, quòd

A 5 ad

c.j.& intelligi debet dubius,qui determinate persistit in dubietate.Secus de illo, qui de fide cum dolore cordis tentat.de quo supra.

c ¶Requiritur purgatio. *Not.quòd purgatio canonica licita est, & diuersimodè exercetur.ij.q.v.per totũ. & an deficiens in purgatione puniatur,ut conuictus, uide per Abba. in c.accedens.de accu.Adde,quòd quẽadmodum deficiens in purgatione punitur ut conuictus,ita & contumax in purgatione assumenda. ut patet ex c.tua nos.de coha.cleri.& mulie.*

¶De accusationibus. Rub.

Conclusio DCXC.

IN CRIMINE læsæ maie
a stațis [a] bona non confiscantur ipso iure.ut l.quæsitum.ff.qui & à qui.ma.li.non fi.& insti.de hereditatibus,quæ ab intestato deferuntur.§.per cõtrarium. & ibi not.licet secus in crimine hæresis,& aliis criminibus,dequibus in c.cũ secũdũ.de hære. lib.vj.& ibi probatur,quod est notabile, secundum dominum nostrum. Idem no.d.Bar.ff.de iure fisci.l. imperator. licet Dy.contra,quẽ ibi reprobat Bar.licet etiam do. Ioan.Andr.in glo.c.cum secundum.in fi.de hæret.lib.vj. cõtrarium teneret,& male.Vide omnino de materia huius conclusionis supra.

a ¶Læsæ maiestatis.*Nota,quòd graui pœna puniũtur cõuicti crimine læsæ maiestatis. xv. q iij. sane. Adde, quòd nulli de se cõfessio creditur contra alium, nisi in crimine læsæ maiestatis.xv.quæst.iij.nemini. & C. de accusa.l.fina.*

¶De confessis. Rub.

Conclusio DCXCI.

CONFESSIO emissa iudicialiter,uel extraiudicia-
a liter [a] facta probat cum deliberatione in præiudicium confitentis.probant communia iura. C. de non numerata pecu.l.generaliter.ff.depositi.l.Publia. ff.de confessis.l.j.C.eod.l.una.extra. eo.c.cum super.& c.ex parte.de excessi.prælato.quàm graue.

a ¶Iudicialiter, uel extraiudicialiter. *Confessio iudicialis an præiudicet confitenti,uide Panor.in ca.ex parte de confess. An autem confessio extraiudicialis præiudicet in absentia partis,uide eundem Panor.in c.si cautio.de fide instru.*

SEQVVNTVR
fallentiæ.

PRIMA fallẽtia est. ¶Si persona, quæ confitetur,habeat aliquem defectum, qui impediat ipsum effectualiter confiteri, ut quia furiosus,uel mente captus, ut de successionibus ab intestato.cap.primo. uel pupillus non habens autoritatem tutoris, ut ff.de confessis.l.certum.§. in pupillo.In alio autem minore, uel non ualet,uel datur.restitutio.ut dicta l.certum.§.penultimo.Super quo dic, ut not. Cyn.C. de confessis.l.una.circa principiũ.

& in

& in ultima quæſt.de cõfeſsione adminiſtratoris qualiter noceat domino.dic ut notat Inno. ut lite non conteſt.c.j.& c.quòd quibuſdam.de fideiuſſoribus.& per Henri.de cõfeſsis.ex parte. in tertia diſtin.& per do.Barto. ff.de cõfeſsis.l.certum.§.ſed an & ipſos.& per Iacob.& Pet.ff.ſi quis ius dicenti nõ obtempe.l.j. §.ſed ſi procurator.& ibi etiam plene per Bart.& forte infrà dicam.& Cy.de confeſsis.l.una.in xiiij.q.

SECVNDA fallẽtia.¶Si nõ ſponte,ſed coacte eſſet quis cõfeſſus.ff.de cõfeſsis.l.j.§.diuus. niſi in confeſsione ceſſante metu,& uiolentia ultro perſeueraret,ut d.l.j.§.ſi quis ultro.& notat Cy.C.de quæſtio.l.fi.in v.q.

TERTIA fallẽtia.¶Vbi per errorem quis cõfiteretur,& non ſcienter. De quo dic,ut notat Bar.de cõfeſsis.l.non fatetur.& per Cy.& Iaco.Butri.C.de iuris, & facti ignorãtia.l.error.& per Cy.C.de confeſsis.l.una.in xiiij. q.& per canoniſtas.de confeſ.c. ulti.& ibi per Henri.in ulti.diſt. & forte infrà dicam.

QVARTA fallentia. ¶Vbi ueritas cõtraria,de qua cõſtat, aut rei confeſſatæ,ſeu eius cauſæ incertitudo,fauor,uel fraus, ſeu iuris,uel naturæ impoſsibilitas ipſi confeſsioni aduerſatur.De ueritate contraria habes ff.de interrogatoriis·actionibus.l.in cõfeſsionibus.& l.is cuius.& ff.ad legem Aquiliã.l.inde Neratius.§.fina.Dixi de qua conſtet,quia confitẽti incumbit onus probandi,ut l.inde Neratius.§.fi.allegato.& hoc probato conſtet de errore.Ideo locus eſt reuocationi.ut C.de confeſſis.l.una.circa princ.lecturæ huius.j.De incertitudine rei cõfeſſatæ eſt caſus C.de confeſsis.l. certum.j.reſpõſo. De incertitudine cauſæ uidelicet nõ expreſſatæ in confeſsione,eſt tex.ff.de probat.l.cum de indebito.§.fin. extra de fi.inſtru.ſi cautio quod habet locum in perſonalibus.& ita procedit quod no.Spec.titu. de confeſsis.§.nũc dicendũ.uer. ſi autem nõ fuit cauſa,&c.ſaluo quòd facit probationẽ ſemiplenam,etiã in perſonalibus,ut ibi notat Specu.& Accur.C.de con uen.fi.debi.l.ulti.lib.x.Sed ſecus in realibus,& eſt text.ff.de confeſsis.l.certum.§.ſed & ſi fundũ. Ratio diuerſitatis eſt iſta,quia in una re nõ poſſum habere,niſi unicum dominium,& ex unica cauſa,ut l.ubi autẽ non apparet. §.fin.ff.de uer.obliga.& inſtitut. de actio.§.ſic itaq;.Sed in perſonalibus ad eandem rẽ poſſum habere plures obligationes, & ex pluribus cauſis.ff.de actioni. empt.l.nõ eſt nouum.cum ſimil. Ideo nõ mirum,quòd in realibus non eſt,neq; eſſe poteſt aliqua incertitudo in re confeſſata,

ta,cum res, de cuius dominio agitur,est certa.argu.ff.de libe. & posthu.l.nominatim.& de test.c.licet ex quadã.Sed in personalibus est incertitudo super re cõfessata,uidelicet super debito,uel obligatione.arg.l.cum incertus.ff.de lega.j. ergo non mirum,si una propter incertitudinem uitietur,& alia non,ut l. certum.in prin.& §.j.alleg.in simili. per l.& eandẽ. §.actiones. ff.de except.rei iudi.per hanc l. dicunt Cy.& Pet.C.de probat.l. non epistolis.& hi in c.ex parte. de cõfes.in realibus causam nõ requiri.Et quòd ideo ualet in eis cõfessio sine causa.ut ff.de probat.l.quidam.& l.ultima.Sed ratio præcedens uidetur mihi clarior.Eodem modo facit c.abbatem.de re iudic.lib.vj.Hinc est, quòd opinio unius subtilis doctoris non procedit, qui dicebat,quòd de iure canonico confessio emissa sine expressione certæ causæ bene ualet in personalibus.Dicebat enim,quòd ratio §.fin.l.cum de indebito.fuit, quia nõ omnes causæ obligationum de iure ciuili pariunt actiones.ut ff.de pact.l.iurisgentiũ.§. sed cum nulla,quòd nõ procedit de iure canonico.per no.de pact.c.j.& eo.tit.quotiens.xij.q. ij.quicunque suffragio.& c.quia Ioan.de iureiuran.c.ex parte.de rescrip.Sed non ualet,quia imo est alia ratio dicti §.fi.uidelicet certitudo obligationis in confessione deductæ.Itẽ habet hoc locum in obligationibus,nõ autem in liberationibus.ut ff.de pact.l.tale pactũ.in princi.& in authen.de testi.§.licet.colla.vij. Intellige quo ad effectum probandi.Secus enim quo ad effectum liberandi,si pars præsens non esset.dicam infrà.Ratio diuersitatis est fauor liberationis. ut l.Arrianus.ff.de actio.& obligatio.& l.fauores.ff.de reg.iur. imò & alia potest esse,quia plus destruit negatio,quàm affirmatio ponat,quia negotio destruit totum,quod sequitur eã,ut ff.de rebus dub.l.is qui ducenta.§. utrum.Ideo si profiteor te non teneri mihi in decem,certe fateor te in nulla causa teneri,quã sequitur,nõ teneris,ergo ex nulla causa teneris,quia si teneris, reuera ex aliqua teneris.Modo qui ex toto negat,suam negationem incertã nõ facit,ergo cessat ratio §.fi.l.cum de indebito. allega.in causa liberationis. Et ideo non est mirũ,si cessat etiã decisio illius iuris.Idem etiam puto in aliis pactis super liberatione factis,quæ secundũ omnes non habent aliquam dispositionem tacite,uel expresse,utpote si confiteor te soluisse. Ratio, quia multiplicatio obligationũ nunquàm præsumitur.argu.ff.de proba.l.cum de indebito.§.j .Et quia præsumitur solutio facta

ad

ad effectum liberationis obliga tioñ.grauior.ff.de solu.l.j.& §. ad hæc.alle.Primum tamen pactum de lege tale factum secundum communẽ opinionẽ habet in se dispositionem tacitã liberatoriam.No.hoc in c.ex parte. alle.arg.per l.iurisgentiũ.§.pretorum.& l.si pactũ.ff.de probat. & nihilominus,quòd licet tale pactum factũ in absentia partis, non ualeat ad obligationẽ,ualet tamen ad liberationẽ. Facit ad sequentia ualde bene.Caue, quia etiã fallentia habet locum in extraiudicialibus,quia in iudicialibus standum est cõclusio ni iam dictæ,etiã si fiat in iudicio confessio sine causæ expressione.Ratio,primo,quia nõ est tex.loquens in cõfessione iudiciali,qui ponat fallentiam cõtra regulam cõclusionis nostræ antedictæ.Secundo,quia tex.dicũt indistincte confessionem iudicialem ualere,nec dicũt,an cum causa,uel sine causa.ut ff.de interrog.act.l.j.& l.uoluit.§.quod autem.& ff.& C.de cõfes.per to. imo satis hoc probatur in l.certum.§.& si alia.ff.de cõfes.Tertio,quia in iudiciis quasi cõtrahitur.ff.de pac.l.iij.§.idem scribit.Modo obligatio contrahen da causam non requirit.Sed cõ fessio extraiudicialis non parit obligationẽ.ut d.l.Publia.in fin. Et ista est una ratio diuersitatis inter iudicialia,& extraiudicialia secundũ Pet.in d.l.generaliter.C.de non nume.pec.in iij.q. Sed alia ratio potest reddi, quã imaginor,quòd ratio,quare cõfessio facta de re incerta nõ ualet,non fuit,quia res incerta deberi nõ posit,quia imo potest. ut ff.de leg.j.l.cum incertus.& l. legato.ff.de iure do.l.cum post. §.gener.Sed fuit,quia confessio facta de re incerta,non uidetur facta bene deliberate.Ideo uoluerunt iura,quòd talis negatio obesset confitẽti.Item, quia agi non potest in personalibus,nisi certa causa expressa,ut extra.de lib.obla.c.si.& de censi.c.peruenit.& C.de edic.di.Adria.l.ulti. & ff.quãdo di.le.ce.l.ult.hoc legatum.Facit ff.de iureiu.l.duobus.§.colonus.& de insti.l.habebat.ar.fur.ce.l.si colonus.Modo confessio nõ parit effectũ obligationis regulariter.ut l.Publiã, in fin.sed bene probationis, ut ibi.Probatio autem fieri nõ potest,nisi primo detur libellus super modo agẽdi,ac lis super eo contestetur,ut extra.ut lite non contest.per totũ.Dari autem nõ potest libellus sup incerta obligatione,ut probatũ est.Nec super incerta potest ferri sententia.insti.de actio.§.curare.C.de sen.quæ si.ex cer.quan.per totũ. xj.q.iij.graue.Sed caue,quia cõfessio facta iudicialiter parte presente sup incerto,bene præiudicat in effectu.Ratio est,quia

iud

iudex debet compellere eũ captis pignoribus, uel per censurã, si sit ecclesiasticus, suam cõfessionem declarare, ut d.l.certũ.§.j.cum ibi no.in gl. Vel debet haberi pro confesso, si nõ respondeat certum, ut c.ij.de cõfes.lib.vj. Vide super hoc Cy.C.de iura.calum.l.ij.§.ꝙ si actor.& Bar. in d.l.certum.§.j. Aliud de confessione facta extra iudicium propter causam, quæ suprà, & infra sequitur, sed quia cessat iudicis officium, & non competit actio ad compellẽdum ad faciẽdum cõfessionem certiorem. Si uero detur libellus super incerta obligatione, confessio illam non probat, quia extra propositiones artis male argui potest ab indefinita ad singularem, ut colligitur ex no. Dy. in rubri. de re iud.lib.vj.in glos.& gl.in c.ut circa.de elec.eo.lib. Nõ enim sequitur: debeo tibi decem, ergo debeo tibi ex causa mutui, ut de se patet, nec potest operari confessio, nisi proposita, & probata judicialiter, quia nullus extra iudicium potest sibi ius dicere. C. de iudic.l. nullus. Sed prædicta cessant in confessione iudiciali. Nam illa refertur ad causam, ex qua agitur., quia quæ in præfa. &c.ut l. Titia.§.idem respondit. ff de uerb.obli.& facit l.ij.& iij. C.de sen.quæ sine certa quanti. licet si actum esset generaliter, & admissus fuisset libellus, licet fieri non deberet.iuxta.l.fi.C.de an.excep.putarem ualere talẽ cõfessionẽ, pro eo, quia parit obligationem, & facit hæc authoritas iudiciorũ, quam non debet quis deludere ff.de iudi.l.si prætor. Facit, quia nõ ualet talis cõfessio, nisi parte præsente secundum communẽ opinionẽ, ut d.l. certum.§.si quis absente. Sed diceretur infra Modo nõ est uerisimile, ꝙ coram iudice, seu parte præsente quis dicat cõtra se indeliberate, uel male: argumẽ.C. arbi.tu.l.fin. Ideo de negatione in iudicio, non uideo, quo ad hoc, curãdũ fore. Et ita per præmissa clare apparet, qualiter ualet confessio facta cum causa, uel sine causa in iudicio, uel extra in psonalibus, uel realibus, in obligationibus, uel liberationibus de fauore, ut si confiteor me esse seruum tuũ, fauor libertatis impedit, ne cõfessio obsit. C.de lib.cau.l. interrogata.& l. parẽtes. Quod intellige, nisi cõfessio fieret iudicialiter, & contentiose, ut l.iubemus.eo.titu. Et ita not.si glo.j.c.ex parte alle.& Accur.l.una.C. de confes.& ibi per Cy.de frau.uel iuris impossibilitate uel naturæ. Dic ut not. gloss.ac etiam doct.omnes cum glo.in l.una.& c.ex parte alle.

QVINTA fallentia. ¶ Si uerba confessionis nõ proferuntur propter se, nec animo confitendi, ut si crederem te esse fratrem meum,

absenti nõ requiritur obligatio. ut §.alteri.insti.de inutil.stipul. quia eius consensus requiritur. ut l.si absenti. ff. de dona. & de præben.si tibi absenti.lib.vj.Secus uero secundum eos,ubi fieret confessio, etiam in iudicio, dũmodo procederetur per modum uoluntariæ iurisdictionis, quia talis confessio ualet etiam ad obligandum. Et istud membrum posuit Cyn.post Pet.C.de epis.& cler.auth.generaliter: & d.l. non nudis. Et sic intelligunt l.rem pu.sal. fo.l.nõ quasi.& de magi.conue.l.j.§.exigere.& dicta auth.generaliter. Ratio diuersitatis inter istos duos casus secundum eos est ista, quia cum agitur cõtentiose inter partes, ut in primo casu, quælibet pars per se prosequitur. ut l.de unoquoque.ff.de re iudic.Ideo non oportet, ꝙ iudex in aliquo suppleat personam partis. Sed ubi proceditur uoluntarie,ut in secundo casu,non uocatur absens pars. Ideo opus est, quòd iudex suppleat personam absentis secundum eos. In extraiudicialibus uero dicti docto.dicunt, ꝙ quo ad effectũ probãdi, de quo præsens conclusio intelligitur, non requiritur in confessione pręsentia partis,imò probat cõfessio extraiudicialis facta etiã in absentia partis.Probatur primo sic, quia ꝙ præsentia partis sit necessaria ultra casum præno tatum,non reperitur iure cautũ. ergo §.consideremus.alleg.& l. illud.C.de colla.fa.ij.q.v.consuluisti.de transla.episc.inter corporalia.§.sed denique.Secũdo, quòd de uno dicitur, &c. C. de procura.l.maritus.ff.de iudi.l.si prætor.de pręsump.c.nonne.ij. l.fi.ff.de interro.act.& §.si quis absente. loquuntur in cõfessione iudiciali, ergo secus in extraiudiciali. Tertio,quia cessante ratione l.&c.ff.de iure patr.l. adigere.§.quamuis. Modo ratio iuriũ dicẽtium in confessione iudiciali requiri partis præsentiã,est, quia illa parit obligationem, quæ non potest quæri absenti, ut dictum est.alle.ff.de uerbo.oblig.l.j. de act. & obli.l. consensu.institu.de obli.quæ ex contractu nasc.Modo ista ratio cessat in extraiudiciali, quia illa non est obligatoria. ut l.Publia. in fi.Quarto,quia in depositione testis, quæ ualet etiã ad probationem, non requiritur præsentia partis.facit no.de testa.c. ij. Quinto, quia in ultimis uoluntatibus,quę fiunt in absentia partis.ff.de leg.ij.l.cum pater.§. surdo. & C. quando di.leg.ce.l. fi.ualet confessio etiam ad obligandum se ex causa apposita,ut ff.de libe.le.l.legaui. §.ult.C. de fal.cau.l.j. & tamen arguitur de istis ad illa.de lega.j.l.seruũ filii, §.eum qui. & de concess.præbẽ. quia cunctis.uersi.sed existit.ar.

ff.de leg.iij.l. qui chirographũ. Et licet ex ultima uoluntate diſpoſitiua quæratur abſenti,non tamen ex enuntiatiua.Ideo arg. procedit,quod intelligit Pet.de confeſsione non tendente, niſi quo ad effectum probandi,quia ſi tenderet ad effectum diſponendi obligationem,uel libera tionem,ſecus,per præmiſſa. alle gat ff. de pac.l.tale pactũ. & de do.l.nuda. & de ſol.l.ſi cũ Cornelius. quod intelligit, quo ad effectum diſponendi, uolens dicere. Secus quo ad effectũ probandi, etiam in confeſsione ad diſpoſitionem tendente, quod dictum Cy. puto notabile propter unum,quod ſtatim ſubdam infra.quid dicẽdum uidetur?dicta opinio Pet. inquantum recedit à gloſſ.mihi placet,niſi confeſſus uellet in alium caſum declarare, uidelicet quòd dixiſſet per errorẽ, uel per truffam,&c. per not.Inno.de elect.per inquiſitionem.de iudi.at ſi clerici. de hære.ab inteſta.c.ſi. quod tamen probare haberet,quia uerba prima facie ſemper debent recipi in ſenſu , quem ſonant.ff.de ſupell.lega.l.Labeo.& l. ſi quis in ambiguo.ff.de re.dub.Aut ergo oportet, ꝙ probet ſe aliter intellexiſſe, ut dixi. Aut, quòd recipiát uerba proprie in eo, quod ſonant,& dicat ſe uerum dixiſſe, & habeo propoſitum. Aut dicat ſe falſum dixiſſe,& tunc allegat ſuam turpitudinem, & ſuam temeritatem, quæ puniri debet. ut ff.de act.empt.leg.Iul. §.j.& l. j.ff.ad Turpil.Et hanc rationem ponit Iac.Butr.C.de iuris,& fac. igno.l.error.in ulti.q.ad mendacium,& non eſt audiendus, ut l. generaliter. C. de non nu.pecu. quæ in effectu hanc rationẽ ponit.arg.de ſer.pig.da.ma.l.ſi creditoribus.& l.ſi poſt mortem.ff. de adop.Sed nunquid eſt uerum dictum Petr.in hoc, quod dicit, quòd fallit concluſio in iudicio contentioſo? Et certe glo.uidetur hoc modificaſſe in dicto §.ſi quis abſente. ubi uidetur uelle ſentire,quòd in caſu,in quo contracto eremodicio pòt fieri ſententia pro abſente,poteſt etiam confeſsio abſenti prodeſſe.Ratio, quia §. ille ſi quis abſente. fundatur in iſta ratiõe,quia abſenti ſententia non datur, contrahitur autem hodie eremodiciũ,ut C.de iudi.l.properãdum. §.ſi quidem.de dolo & contu.c. cauſámq;.& c.prout.Et hãc opinionem ſequitur Pet. §.de confeſ.l.una. in vj.quæſt. Et Cy.etiã uidetur eam ponere generaliter,non ad caſum,&c.Nec ualet dictum cuiuſdam licentiati, qui inſiſtit dictę reſtitutioni,quia dicit, quod non contrahitur eremodicium,nec fertur ſententia pro abſente, nec cõtra eum,niſi ipſo abſente per contumaciam. Sed non ualet hoc,quia nõ plus

debet

debet adferre contumacia absenti, quàm non contumacia. l. siue hæredi. ff. de negot. gest. & c. eum qui. de præben. libro vj. imò forte pro absente non contumace, qui causa in totum instructa, & conclusione facta in causa se absentat, potest hodie ferri sentētia. ut l. quamuis. C. ad leg. Iul. de adul. ponendo, quòd ibi non sit casus specialis respectu reipublicæ, ut ibi tenet Cy. Solum ergo, quo ad hoc, consideretur, quòd lex hodie habilitauit iudicem, etiam contentiose procedentem ad quærendum obligationem absenti. ar. dictæ l. properandū. §. j. iuncta l. actori. C. de iureiur. quod est notabile, si sit uerum. Sed miror ualde, quòd doctores non tetigerunt, an confessio facta pro absente, quę de iure fforum sibi nō prodest, quo ad obligationem pariendam, an sibi prosit, quo ad probationem inducendam? Videntur tamen in hoc sentire, ꝙ non in hoc, quòd simpliciter dicunt confessionem non ualere. Sed puto saluo meliori iudicio, quòd imò ad effectum probandi bene ualet. Primo quia non sequitur, non ualet ad obligandum, ergo non ad probandū, ut patet in cōfessionibus extraiudicialibus. Et facit optime, quod notat Cy. de cōfessione. ad deliberādū. supra eo. uer. quod intelligit Cyn. quod ideo ibi dixi esse notabile dictum. Fortius id probo, quia & si non ualet talis confessio, ut iudicialis, ualere tamen debet, ut extraiudicialis. prout pulchre notat Innoc. de elect. per inquisitionem. in glo. magna. authoritates enim iudiciorum sibi obesse non debent, imò debēt reddere eam magis authorizabilem, & solēnē: quia in iudicio præsumitur quis loqui magis deliberate, quàm extra. Non obst. l. fi. ff. de interrog. act. quia clare loquitur de effectu obligandi. Nec ob. §. si quis absente. quia etiā de illo loqui uidetur in hoc, ꝙ reddit rationem de obligatione nō quærendo patrono absenti ex confessione liberti, & de sententia nō ferēda pro absente, ex qua quęritur actio. l. actori. alle. Et etiā si pōt intelligi, ut concordet cum aliis iuribus, & cū principiis iurium. C. de inoffi. do. l. una. & de elec. cū expediat. li. vj. Nec ualet responsio, quam dant gl. ad l. Publia. in fi. dicētes, ꝙ loquitur ibi de confessione, quæ fit per nuntium, uel per epistolā, quia illud ponderari deberet, quo ad effectū contrahendæ. ut l. j. §. fi. ff. de contrah. empt. nō quo ad cōfessionē inducendā, quę nihil parti absenti reuera acquirit, sed negāti repugnat. l. generaliter, alle. Et ita procedit l. Publia, in fi. ubi nō quæritur obligatio, quia uerba enūtiatiua erant. ut l. Lu-

cius.ff.de consti.pec.fa.quia secũdum do.Hug.& Bar.sunt certi casus,in quibus non simpliciter, absque dubio cõfessio facta in absentia partis in iudicio nocet,utputa si nõ simpliciter, sed in libello, uel in positionibus, & exceptionibus actor,uel reus altera parte absente afferãt aliquid.per l.cum precum.C.de li. cau.Item si in cõmissione id exprimatur,per no.Io.An.in c.inquisitioni.de iureiur. li.vj.in nouella.Et non uideo rationẽ magnã specialitatis in istis. Prædicta posuit Hugo in ca.ex parte. & Bart.in d.§.si quis absente.& ibi latius uide.

SEXTA fallentia. ¶Vbi quis spe futurę numerationis confitetur,& hoc siue in obligatore, siue in liberatore. Nam in obligatore nõ obesset effectualiter, nisi usq; ad biẽniũ. In liberatore,non nisi usque ad xxx.dies,& habet locũ aliquibus, uidelicet quinque concurrentibus,ut hoc probatur C. de nõ nu.pecu.l.in cõtractibus. & C.de do.caut.nõ nu.l.fi.& auth.ibi posita.insti,de lite.ob.per totũ. Sed caue, quia si fieret dicta cõfessio, etiã in casibus huius fallẽtiæ,iudicialiter, & contentiose respõdendo positionibus, nõ esset locus fallentiæ,sed potius regulæ,quia cum iudiciũ reddatur in inuitũ, non est uerisimile, ꝙ uoluntarie ibi confiteretur spe futurę numerationis.ff.de uerb.obl.l.inter stipulantem.§.Stichũ.Et hoc not. Cyn.in d.l.in contractibus,post Pet, Item caue,quia prædicta locum habẽt,ut sonant,cum impugnantur.Ideo cõfessio,quia dicitur facta spe futurę numerationis non secutæ.Secus uero,si impugnaretur, quia si esset aliter actũ, quàm dictum,& ita per simulationẽ,uel per dolum, quia tunc exceptio non esset temporalis,sed perpetua,sed in ea incumbet onus probãdi excipienti, & ita effectualiter statim obesset confessio. Et ita procedit, quod in cõtrarium notat Lamber.C.eo.l.una.Et ita non est uerũ, quòd fauorabilior sit actio, quàm exceptio,secundũ Iac.Bu. qui ita intellexit, & soluit ad omnia iura.in l.generaliter.& in l.cõtractib.alle.quod Pet.& Cy. non cogitauerũt,nec Henri.saltem,quantũ uerba eorũ sonant,

SEPTIMA fallentia. ¶Vbi cõfessio est facta super eo,quod quis non potest disponere, seu cui non potest renuntiare, nam tunc non ualet confessio,ut notat Bar.ff.de uerb.oblig. l.sciendum.& ff.de castren.pec.l. si forte allegetur.ff.de nouat.& dele, l. doli mali exceptio. §. diuersum.& quod not.C.de in integ, rest.mil.l.de tutela.Itẽ allegatur l.j.& ij.C.de iu.ha.fisc.lib.x. Vbi nõ præsumitur subhastatio tempore uenditionis interuenisse pro

pro eo, qui requirit temporum interualla tunc interueniſſe nõ potuiſſe. Sed etiam hoc diſtingue, quia aut eſt ſimpliciter impoſsibile de iure, uel de facto id, ſuper quo emanat confeſsio, & tunc procedat iſta fallẽtia per ea, quæ not. ſunt in fallẽtia quarta. Aut eſt poſsibile, ſed eius omiſsio, uel renuntiatio non eſt poſsibilis ipſis partibus, & tunc aut quæritur, an ualeat cõfeſsio in præiudicium alterius, utpote eccleſiæ, uel minoris, uel alterius perſonæ. Et ſic procedit l. ſi forte. cum ibi not. de caſtren. pecu. quia pater ibi donata iur. peco. occuparet. ff. de acquir. hære. l. placet, niſi dicerentur eſſe caſtrenſia. Aut agitur de præiudicio ſolius confitentis, & tunc dico, quòd regulariter ſibi præiudicat, per ea, quę notaui conclu. dclxxxiiij. Saluo, quòd ſi eſt minor, uel non ualet, uel reſtituitur, ſecundũ no. ſupra in fallẽtia prima. probata tamẽ quo ad reſtitutionem prima læſione. per ea, quæ notat Cy. C. de confeſſ. l. una. in ultima quæſt. Et attende, quòd concluſio noſtra in criminibus locũ habet reſtringendo ad perſonam nõ patientem defectum, ut in fallentia prima, & aliis, ut in ſecũda, & tertia fallentiis prælibatis. & dic de ſecũda, ut notat Io. An. ij. q. j. nos inquam. & Bart. de diuor. ex literis. ubi per Hugo. Nec habet locum reuocatio poſt perſeuerantiam in criminibus. ff. de custo. reo. l. ſi confeſſ. in fi. C. de pœ. l. qui ſententiam. xv. q. v. presbyter. C. de appella. l. j. de mino. l. auxiliũ. De tertia fallentia habeo xv. q. vj. c. j. xxxj. q. ij. Lotharius. ff. de qõ. l. j. §. diuus. de cõfeſſ. l. non fatetur. & d. l. error. & d. c. ex parte. Facit pro regula de elect. per inquiſitionem. de confir. c. j. ij. q. vij. quicunque. Nec habet locum reuocatio in confeſsione ſponte, & ſemel tantum, deliberate tamen facta. not. c. ut noſtrum. ut eccleſiaſt. benefi. & Archid. in d. c. nos inquam. & c. licet. de iureiuran. lib. vj. de appell. c. poſtquã. lib. vj. facit l. generaliter. alleg. C. de re. cre. l. ſi quis. in fin. propter uitandam uariationẽ, quæ ibi appellatur iniquitas. Facit ff. de ſtat. ho. l. liber homo. qui ſatiſdare cog. l. de die. §. fi. de dona. l. quidam in iure. Nec ob. cà. ex literis. alleg. quia forte eſt in matrimonio ſpeciale, uel fuit ibi perſeuerãtia, uel primo confeſſio fuit facta ad partẽ, ut ibi not. Hoſt. & alii. Vel dic alias, ut ibi not. Ioan. An. Fallit etiam regula, ubi cauſa iracũdiæ, uel indeliberate emiſſa fuit confeſsio. ut ff. de re. iu. quod calore. l. ij. diſt. ſi quis iratus. quod prædixi de cõfeſsione facta in criminibus, modifica omnino, & reſtringe per ea, quæ notaui, & ſcripſi infra in una concluſione.

¶De confessis. Rub.
Conclusio DCXCII.

LICET confessio præiudicet, quo ad probationem, non tamen quo ad obligationẽ, nisi uerba dispositiua obligationis in se cõtineat. Istam conclusionem deducit Cy. post Pet. tam quo ad regulam, quàm quo ad exceptionem in d.l. generaliter. C. de non nu. pe. in j.q. & Host. in d.c. ex parte. de confess. in prima distinctiõe. probat Pe. regulam, tum quia uerba enunciatiua obligationẽ non inducunt. C. de test. mili. l. ex his uerbis. tum, quia iste non est modus obligationis inducendæ. ff. de his, qui sunt sui, uel alieni iuris. l. patre. & l. offerre. §. placet. ff. de actio. & obl. tum quia iura uidentur hoc dicere in l. Publia, in fi. alle. patet exceptio, quia cessat ratio regulę, & habet locum ratio cõtraria, quia uerba dispositiua dispositionẽ inducere debent. ut ff. de pac. l. j. cũ infinitis. Secus est tamen in pacto liberationis, quia si fit tale, fateor te non teneri. Cõmunis opi. habet, quòd parit liberationẽ. per l. tale pactum. & l. iurisgentium. §. prætorũ. ff. de pact. Ratio diuersitatis l. fauorabiliores. de regu. iur. licet de hoc ultimo non tim clarus. Prim. secũdum Pet. & Cy. C. de non nu. pec. in ultima uoluntate locum habent, saluo ꝙ confessio ibi emissa ad obligationẽ, &c. etiã sine uerbis dispositiuis expressis operatur dispositionẽ obligationis. ut ff. de le. ij. l. unũ ex familia. §. fi. & de interro. act. l. de ætate. §. qui interrogatus. & C. de fal. cau. adiec. l. j. & l. pe. Et saluo secundo, quòd non requirit causæ adiectionẽ ad obliga. &c. ff. de leg. ij. l. Lucius. §. quisquis. Nec plus potest reuocari secundum eos, quàm emissa inter uiuos. imò nullo modo per hæredẽ, si sint iurata per testatorẽ. ff. de leg. iij. l. cum quis decedẽs. §. codicillis. C. de probatio. auth. quod locũ. Vide Cy. in d.l. generaliter. in conclusionibus vij. viij. ix. x. xj. & xij. & per Hugo. in d.c. ex parte.

¶De confessis. Rub.
Conclusio DCXCIII.

ERRONEA confessio facta in iudicio, uel extra, reuocatur, saltem usque ad sententiã, docto de iusto errore. ut ff. de interro. act. l. de æta. §. qui iusto. & §. fi. & ff. de confess. l. non fatetur. C. de iuris, & fac. igno. l. error. & extra de confess. cap. fi. Dixi de erronea, quia secus regulariter in confessione ex certa scientia facta, quia illa regulariter nõ reuocatur. ut ff. de donatio. l. quidam in iure. & leg. Iulianus. ff. de confess. & l. qui Stichum. eo. titu. Fallit quo ad præparatoria iudiciorũ in duobus casibus. Primus est, si reus, cõtra quem agitur rei uendicatione, confess

confessus est se possidere, cum tamen non possideat, & actor, & reus hoc sciebat, ut l.is qui se obtulit.ff.de rei uendi.Fallit secundo in eisdem præparatoriis ante lit.contest.ubi aduersarius ex reuocatione non potest prętendere interesse.ut ff.de interrog.act.l.de ætate. §.si.Et intelligūtur capitula aduersarii per lecta, & not.de rei uendi.in l.si autē.Et intelligitur de iusto errore, ut j. sequitur, & probatur in d.§.qui iusto.Sed non intelligo de ita iusto, qui excludat leuē, uel leuissimā culpam, sed Bart. sic intelligit. Hinc est,quòd error iuris non excludit latā culpam,ut l.error.C.de iuris,& fac. igno.quam Bart.sic intelligit.& hinc est, ꝙ quia error iuris non excludit latam culpam.ff.de iuris,& fact.igno. ideo in iudicio non excusat.ut l.non fatetur.alleg. & huiusmodi sententiæ est glo.ff.de noxa.l.electo.§.neq; & in c.ex parte.allega. quia debuit cōsulere peritiores.l.ui bonorū.ff.de bo.pa.ar.l.quod quis. ff.de reg.iur.Dy. dicit hoc uerū post lit.contest.Secus ante,in regula cap.ignorātia.quod tenuit gl.ff.de dona.l.quidam in iure. Sed Pe.dicit, ꝙ imò admittitur reuocatio confessionis ex errore iuris post lit.contest.ope restitutionis. Allegat casum ff.de confess.l.cum fideicōmissum.facit,quia error iuris iuuat in damno uitando.l.error. Sed si error facti posset ipso iure reuocari sine ope restitutiōis,uide super hoc gl.ff.de interro.act.l.de ætate.§.Celsus. quam ponit Archi. xxxij.q.j.c.apostolus. Sed Iac.de But.in d.l.error.dicit,ꝙ imò intelligitur l.cū fideicōmissum.de errore facti. Et tenet gl.ꝙ iuris error in iudicio indistinctè prę-iudicat, per l.error.alleg.Bar.uidetur insistere opi.Dy.in l. non fatetur.alleg.Et dictam opi.Dy. etiam approbare uidetur Cy.in d.l.error.Ideo securior est sequēda, quæ communiter approbatur.Sed si esset probabile dubiū iuris,in quo errans secutus esset opi.docto.minus ueram putarē opi.Pet.sed satis æquam,quia talis excusaretur ab expensis. Sequitur: in iudicio, uel extra. In hoc conueniūt,ꝙ uterque error ante sententiam reuocatur. Sed disconueniunt, quia error iuris sufficit in extraiudiciali. ut l. cū falsa. C. de iuris,& fac.ignor.& ibi not.per gloss.& Cyn.& alias facit ff.de iur. & fact.ignor.l.regula.Iacob.But.in l.error.aliam differentiam ponit,d.quòd semper in iudicio confessio erronea facta scienter præiudicat in probabilibus,quia loco probationis est. ut C.de iura.calum.l. secunda.§.quod obseruari,quia non habet effectum inductiuū, sed declaratiuum. Sed in extraiudicialibus habet effectū etiam

induđiuum, seu declaratiuum. Ideo in his, quæ per consensum confitentis induci possunt, confessio præiudicat, etiam facta à sciente ut ff. de acquir. possess. l. iij. §. in admittēda. & l. id quod. §. differentia. eo. tit. & ff. de pact. j. responso. In aliis secus, ut in l. cum falsa. Sed hoc periculosum dictum propter conclu. dcxcij. præcedentem. Sequitur: reuocatur, & interim præiudicat. C. de libe. cau. l. iubemus. Dixi saltem usque ad sententiā, quia regulariter post sententiam secus, ut l. error. alleg. Et hoc uerū, nisi fuisset iustissimus error omnē culpam excludens, quia tunc post sententiam per uiā restitutionis in integrum ex generali clausula: si qua mihi iusta uidebitur, ut ff. de interrog. ac. l. de ætate. §. si ex causa. & l. cum fideicommissum. alleg. secundum Iac. de Butr. & alios. Dixi postea: docto de errore &c. le. & no. de cōcess. c. fi. Ratio secundum Iac. de But. quia præsumitur mente cogitasse, quòd uerbo expressit. ff. de suppel. leg. l. Labeo. aliàs esset allegare suam temeritatem punibilem. ff. de actio. empti. l. Iul. §. j. ideo errorem alleganti incumbit probationis onus. ff. de prob. l. ei qui dicit. Palatiū tamen admittit continuò huiusmodi reuocationem de errore, nō docto etiam usque ad sententiam diffinitiuā tertiæ instantię.

¶De confessis. Rub.

Conclusio DCXCIIII.

IN CASV cōclusionis supra proximè docet de errore, qui probat rem se aliter habere: nisi in casu, in quo errorē in proprio facto, & de damno uitando non tractaret, uel in casu, in quo erraret in iure. Pro cōclusiōe sunt gl. in d. l. fatetur. & d. §. qui iusto. & d. l. cū de indebito. circa prin. uidetur tex. de iur. & fac. igno. l. si post diuisionem. licet contrariam gl. habeamus ff. de leg. j. l. si res obligata. & Dy. in c. j. præsumitur. de reg. iur. lib. vj. & glo. de noua. ff. si quis delegauerit. Et ibi distinguitur error in facto proprio, siue in facto alieno. Patet conclusio quo ad regulam. Primo in reuocatione cōfessionis procuratoris, seu alterius, &c. ut l. certum. alleg. ff. de confess. §. sed an ipsos. & ibi gl. Patet secundo dicta conclusio quo ad regulā in confessione ipsius reuocantis, cum error uersatur in facto alieno, ar. ff. pro suo. l. fi. & l. si quis delegauerit. alleg. Patet tertio etiam in facto proprio, cū tractatur de damno euitando extra iudicium. l. si post diuisionem. alleg. & l. sed etsi me præsentem. ff. de condi. indeb. & gl. in l. cum de indebito. ff. de proba. in prin. Patet quarto conclusio quo ad regulam in pręparatoriis iudiciorum, ut d. §. iusto. cum glo. j. Exceptio uero prima regulæ

regulæ patet in iudicio, & extra iudicia, quia in facto proprio non præsumitur error. ff. ad Velleia. l. quanquam. & argu. ff. pro suo. l. fi. Et ideo oportet probare circunstantias, ex quibus error præsumatur, ut persuasio aduersarii. l. fi. quando de pec. anna. est act. & l. hominem. pro suo. temporis longinquitas. ff. de acquiren. possess. peregre. in princip. & per Dyn. in cap. præsumitur. alleg. uel dum negotium est, implicitum. ff. de confess. l. penulti. ff. de pact. l. emptor. §. Lucius. Secunda exceptio regulæ patet, quia præsumitur de quolibet, quòd non ignoret iura, ut ff. ad Trebellia. l. si hæres ab eo. in fi. & quòd consuluerit peritiores. l. ij. ff. de iur. & fact. igno. & l. ui bonorũ. ff. de bo. poss. Ideo oportet, quòd ignorãtia iuris ex aliquibus circunstantiis uerisimilibus præsumatur, iuxta doctrinam, quam dat iurisconsultus in l. si adulterium cum incestu. §. j. ff. de adulte. puta ex circunstantiis istis, uidelicet ex qualitate personarum, & qualitate rerum. Si uero confessio haberet iuris errorẽ expressum, eoipso de errore constaret, ut l. ornamentorum. ff. de auro & argen. lega. & l. cõfessionibus. ff. de interrog. act. & C. de confess. l. una. cum ibi no. in gl. ibi, nisi ius, uel natura repugnet. ut C. de iura. cal. l. ij. §. quòd obseruari. Ideo dicit, ꝙ confessio facta emissa super malo intellectu unius l. non præiudicat cõfitenti: secus si positió, cui respondetur esset iuris consuetudinarii, quia illud probandũ est, uel statuti municipalis, uel extrauagantis ipsius principis. per l. cum perlatum. ff. de re iudi. quam intelligit Bart. in extrauag. fa. extra de fide instru. c. pastoralis. cùm ibi not. Et censetur fieri confessio iudicialiter, quæ coram arbitro recepto, sine pœna, uel cũ pœna rato manente pacto. per l. cum antea. alias secus, quia incidẽdo in pœnam reuocari possit, licet non iudicialis. l. j. ff. de arbit. Aliud in arbitramento, quia transactio est, nisi esset cuius laudum, sicut sententia executioni mandaretur, quia tunc uideretur iudicialis, uideturque iudicialis facta corã notario, in uim cuius notarius uigore statuti facit præceptum, &c. secundum Bart. cuius præcepta sunt ad literam.

¶De confess. procura. Rub.

Conclusio DCXCV.

FACTVM, seu confessio non dolosa, nec uoluntaria procuratoris ex mandato domini præcedẽte, uel eius ratihabitione sequente, ac negligentia, seu contumacia, uel imperitia procuratoris eiusdẽ circa eidem procuratori commissa, quæ domino expedirent, uel per se gereret,

reret, quæ eidem necessaria forent, tanquam negligentia, aut contumacia, uel imperitia simplex, si ignorauit, uel tanquam contemptus quo ad necessaria, si sciuit, aut purgare potuit, & nō purgauit, in iudicialibus, & extraiudicialibus domino nocēt. Dixi: factum, quia de omissione postea in alia conclu. Dixi: seu confessio, non quód confessio non sit factū, ut l. licet. & l. uerbum facere. ff. de uerb. sign. Sed quia quo ad istam materiā confessio est factū singulare, specialiter nota. dignum. ar. ff. de iniu. l. item apud Labeonē. §. hoc edictum. Dixi: non dolosa, quia dolus, & collusio procuratori specialiter non mandatus, si de eo cōstaret effectu obesse domino non deberet. ut C. unde ui. l. meminerint. & l. fi. C. de acqui. pos. Dixi: in effectu, quia si potest recursum habere per acta mandati cōtra procuratorem ipso iure sibi preiudicat, alioquin in subsidium contra dictā confessionē directa restitutio sibi datur. arg. C. de iudi. l. properandū. §. h. & ff. de eo, per quem factū est. l. fi. Dixi: si de eo constaret, quia non præsumitur, & qui dolum allegat, & c. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. Dixi: nec uoluntaria, ut puta si ueniret uoluntariè ad iudicē, & non interrogatus, uel iussus ab eo, uel à parte ad cōfitendum uero se offerret. Et licet doc. hoc intelligant, ubi proceditur per modum uoluntariæ iurisdictionis, & sic intelligunt. ff. de confes. l. una. & plenius hoc notat Cy. post Pe. C. de iura. cal. l. ij. circa primam oppositionem. Et de hoc etiam notat Bart. in dicto §. sed an & ipsos. & Henricus in d. c. ex parte. Tamē idem credo, ubi per modū contentiosæ iurisdictionis, & offertur ultro confessio per modum, quem dixi, pro eo, quia uidetur mihi quo ad hoc satis identitas ratiōis. Et quia dominus ad hoc nō teneretur, & ita magis uidetur fecisse ex uolūtate, quàm ex necessitate, & magis ex dolo, quàm ex bona fide. Fateor tamē ꝙ istud membrū dubium mihi remanet. Caue tamen, quia confessio extraiudicialis magis adhuc cēsetur uoluntaria, & ideo illa præiudicare nō debet. Et ita intelligatur §. sed an & ipsos. & uidetur casus de in integ. rest. c. si aduersus. lib. vj. à cōtrario. quia ibi loquitur de cōfessione facta in iudicio solū, & ibi notat Ioan. And. & ita not. gl. in c. ex parte. alle. Præmissa intelligitur in casu, in quo nō haberet ad talem cōfessionem speciale mandatū. Istud membrū ponit Cy. in d. l. ij. C. de iura. cal. quia si haberet esset indubitatū, uel ratihabitio se queretur per sequentia. Ex hoc enim uenit, quod proxime dictū est, quia talis cōfessio uoluntaria

ria non cōprehēditur sub generali mādato, secūdū Pet. & alios. doct. prædictos. Et ita si uoluissē potuissē totū hoc cōprehēdere sub sequētibus uerbis. Sed specialiter uolui id notare, quia materia ista est ultra alias notatu digna, specialiter per hoc edictū ad id, quod dixi de cōfessione uolūtaria, quæ nō uidetur māda. ta. Facit, quod not. Inn. in c. j. ut. lit. non contest. circa mediū magnæ glo. ubi no. quòd si procurator sciens, & uoluntarie producit falsa instrumenta, non nocet domino, & aliàs bene colligitur ex dictis Inn. ibidem dicta cōclusio. uide omnino ad materiam istā, quā habes suprà in una conclusione. Dixi etiam: non uoluntaria, ut idem daretur intelligi, ut cōfessio necessaria, quam faceret procurator respondendo libello, uel positionibus aduersarii, aut interrogationibus iudicis, caderet sub generali mandato, & domino noceret, quia dominus si præsens esset ad eā teneretur, & procurator nō tenetur respondere, nisi id, quod credit esse uerū, ut ff. de re iudi. l. iiij. in princip. & §. tutor. ff. de procura. l. non solum. in prin. C. de iura. cal. l. ij. §. quod obseruari. extra. ut lite non contesta. ca. primo. de confes. cap. fi. de re iudi. suborta. Ratio, quia sententia & confessio ambulant pari passu. ff. de re iudi. l. post rem. & l. certum. §. sed & si fundum. Modo sententia lata contra procuratorem, nocet domino. ut ff. de procura. l. Plaucius. & de re iudi. l. si se non obtulit. in princip. & §. si tutor. Et hoc, nisi uelit reuocare confessionem probando contrarium, iuxta ea, quę dixi in cōclusione proxime præcedenti. Ratio diuersitatis inter hunc casum, & suprà proxime præcedentem est: ista, quia confitendo uoluntarie quis uidetur donare uelle, quod non potest. ff. de pactis. l. contra iuris ciuilis regulas. §. si filius. Sed tamen per modum iurisdictionis contentiosæ censetur id facere inuitus. ar. ff. de uerborum obligationib. inter stip. §. j. & agnoscere bonam fidem, ut ff. de administra. tuto. l. quotiens. §. sicuti. l. actus sui. & l. proinde. ij. §. si procurator. ad leg. Aquil. respondet Pe. quod licet dicat ibi procuratorē teneri, nō excludit dominū. Ex omnibus enim causis tenetur procurator nō in cōfessione uolūtarie facta. Et habēt locū ista etiā, si contrahat, uel quasi in nomine dñi, nisi in cōtractu sentētiæ. ut l. Plaucius. l. si procurator. §. pro cōtrariū. ff. si se obtulerit. all. Bar. uero intelligit dictū §. procurator. in cōfessione uolūtarie facta. Et habēt locum etiā ista in tutore secūdū Bar. dū modo iudiciū esset ceptū cū tutore. Secus si cū pupillo cum authoritate tutoris, quia tunc non

teneт

teneretur tutor respõdere.ut d. §.sed an & ipsos.& d.§. quod obseruari. Dixi: procuratoris, quia de facto domini nõ dubitatur.de tutore dic ibidem saluis notatis Pet.C.de his,qui.ut indig.l.Polla.& ibidem Cyn.de confessione administratorũ ecclesiæ. Vide Cyn.in l.una.C.de confes.& l.iubemus nullã.C.de sacrosanct.eccle.Melius per canonistas in c.præsentium.de testi.lib.vj.& de in integ.rest.si aduersus.eo.lib.& per Archi.xxij. dist.de Cõstantinopolitanis, de tuto.per Bar.ff.si quis ius dicen. non obtemp.l.una.§.fina.& per Iaco.Butri.in d.l.Polla.Fa. quia no.Inno.de præscrip.cũ olim.in fi.prælati habent meliorẽ administrationem,quàm alii administratores.Item,quia secus in facto defensoris,uel alterius mandato carentis,ut ff.de interrog. actio.l.si defensor.§. j. Idem in procuratore fines mandati excedente.ff.de cõdi.inde.l.si procurator.ff.quod quisq; iur.l.iij. §. si procurator.ff.commo.l.argentum.de ope.no.nun.de pupillo.§.si plurium.j.responso.de exceptio.doli.l.apud Celsum.§. quis non tutor.C.de procur.l.si procurator.Ratio,quia alterum alterius odio &c.C.de inoffi.testa.l.si quis in suo.in fi.Nec culpa unius debet obesse alteri.l. meminerint.allẽ.& regula non debet.lib.vj.Et sic potest intelligi de appella.significante.& ff. man.l.si diligenter.& de offic. deleg.c.cũ olim.& c.cũ dilecto. & de resti.spo.Pisanis.quia nec hoc casu procurator,quod intelligo, nisi ratum debuerit,ut statim dicetur.Hinc est,ꝙ quia delictum nõ comprehẽditur sub generali mandato, ideo ex eo non tenetur dominus,qui specialiter nõ mandauit per statim dicenda.Dixi:ex mãdato domini præcedente, si mandatũ fuit speciale,etiam in delictis est indubitatum.ff.de interro.actio.l. qui seruum.ad fi.primi respõsi. allegat Barto.ff.ad leg.Aquil.l. proinde.§.j.& ibi glo.ff.de cõdi.inde.l.si procurator.in princ. & ff.si quis ius dicen.nõ obtẽp. l.j.§.si procurator.Bar.facit etiã de elec.c.si compromissarius.in vj.& ff.de ui,& ui arma.l.qui ui à me.& §.quoties.& §.deiecisse. Sic potest intelligi ff.de digni.l. quotiens.libr.xij.& ff.ne uis fi. ei.l.j.§.si domini.& C.de accus. l.non ideo.cũ ibi not.quod intellige in uno eodẽq; iudicio, & non in alio,licet secus in domino confitente.not.Compo.& Ioan.And.de elect.post inquisitionem.Idẽ puto cessante speciali mandato,si habuit generale,sub quo directe cadit factum procuratoris.Nec reperitur à generalitate exceptum,quia tũc id censetur commissum fuisse specialiter,quia tantũ operatur genera

neralitas in omnibus suis suppositis nõ exceptis, quantũ specialitas in suo casu speciali. l. si duo. ff. de admini. tuto. Dico: non exceptis, propter casus non excep. no. per Ioan. mo. in regula, in generali. li. vj. Et facias quo ad hoc differentiam inter casus, & casus. ut facit glo. in c. non potest. de procura. in cle. & Ioan. And. de rescript. c. sedes. in nouella. Idem puto de nõ duráte inclus. in mandato inclusis, tamen per modum consequentiæ necessaria, ut ff. de procu. l. ad rem. & l. ad legatũ. cũ simil. Dixi: uel eius ratihabitione sequẽte confirmatum, quia ista ratihabitio mãdato comparatur, ut C. de Macedo. l. fi. & sic ratam habeñ. alienã culpam suã faciunt. no. j. q. iij. sic itaq;. facit l. si procurator. de cõdi. indebi. alleg. xxvij. q. v. si quis se. lxxxiij. distin. quid prodest. de senten. excom. cũ quis. lib. vj. de re iudi. ratihabitio. & c. ratum. Et ratum habẽs hoc casu, quo ad cõmodum, tenetur etiã ratum habere, quo ad onus. ut ff. de except. doli. l. apud Celsum. §. de authore. Idem si lucrum ad eum peruenisset ex dolo, quia de lucro teneretur. ut d. l. apud Celsum. §. illa. & ff. de dolo. l. non debet. cũ §. fin. cum l. seq. & ff. de tribu. l. iij. §. Iulianus. Dixi: ut neglig ẽtia, seu cõtumacia, uel imperitia. Ista consistunt in nõ faciendo. Imperitia respicit principaliter ea, quæ cõcernunt expedienda domino, de quibus dicam super illis uerbis, quæ domino expedirent. Cõtumacia respicit ea, quæ concernũt mandatum superioris, factũ ad instantiam alterius partis, de qua statim dicam, in uer. procuratoris negligentia. Negligentia uero communius est ad utrumq;. Dixi: procuratoris, ut non includã propriam cõtumaciam domini. Vnde dicit Bart. ff. si quis ius dicen. nõ obtempe. l. j. §. si procurator. quòd contumacia radicatur in illo, qui debet aliquid facere, & nõ facit. Et ideo si dominus est ille, eius est contumacia, nõ procuratoris. ff. man. l. si procuratorem. §. si tutores. Simile in l. si cum filius. §. in hac. & l. ad diem. ff. de uer. obli. Vnde contradicit, quòd si domino est iniunctum, & ipse mittit procuratorem, & procurator non facit, cõtumacia est domini, alle. etiã. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. penulti. ibi no. licet propter casum cõtingentẽ in personã procuratoris, dominus excusaretur, sicut si cõtigisset in persona sua, ut C. qui petant tut. l. cũ à matribus. de pig. c. significantibus. Facit, quòd dominus patiatur propter cõtumaciam procuratoris. C. de dignita. l. quoties. allega. ubi patitur missionem ex primo decreto, quæ non est adeo magni præiudicii. Itẽ si non appel

pellauit procurator infra decẽ dies.ff.quãdo app.non fit.nec l.j.licet si succurratur quãdoq; secundũ formã.l.eleganter.§.penulti.ff.de dolo.Dixi:circa eidẽ procuratori commissa,quia circa alia secus,ut in alio membro dixi.Dixi:quæ domino expedirent.Ideo si omiserit producere iura,dare obiectus in termino, appellare,uel emere rem meliorem pro pretio minori,aut abstinere ab emptione talis rei, &c.nocet imperitia domino.sic ff.de procur.l.defectus.cum sua materia. ff. ex quibus causis in pos.ea.l.ij.ut lite non cõtesta.c.j. cum ibi no.ff.quod cuiusq; uniuer.no.l.j.§. si uero.& l.ciuitates.de appella.sępe contingit.ij. q.vj.§.biduum.uer. si aduersus. & d.l.j.in fi.quando appellã.fit. & d.c.ij.de confes.lib.vj.de procura.l.nõ solum.§.j.cum ibi not. C.de sacrosan.eccle.l.iubemus. nullam.C.de acqui.pos.l.fi.ij.responso.& l.quoties.C.de eroga. mili.an.l.fi.lib.xij.ff.de ædi.edi. l.quòd si nolit.§.mancipium.de uerbo.obliga.l.sed si ex stipulatu.de electio.cupiẽtes.§.quòd si per xx.lib.vj.Ratio, quia dominus ex sua culpa uidetur pati pœnam,quia procuratorẽ eligit minus peritũ,& diligentẽ,iuxta nota.in d.c.si compromissarius, in glos.poterunt facere.Facit ff. de mino.l.cum mãdato.in fin.& insti.l.sed & si quis à procuratore.in fi.l.fi.C.de acqui.pos.ij.responso.alleg.ff.de procura.l.nõ cogen.cum l.seq.licet recursum habeat dominus contra procuratorem per actionẽ mãdati.C. mã.l.si à procuratore.& l.si inanis sit actio.& l.nam is.ff.de do. & c.Odoardus.de solu.Imputet suæ culpæ dominus.argu.regulæ,quod quis.Facit etiã ff.de cõtrahen.empt.l.iij.& dicta l.apud Celsum.§.illa.& c.quæsitũ.& d. c.suborta.& dicto c.sępe.de cau. pos.c.cũ olim.ff.de tribu.l.procuratoris.& l.illud.& d.l.quòd si nolit.§.si mancipium.& l.ędiles. §.& notandũ.eo.tit.Dixi:necessaria,&c.ut excludam uoluntaria,&c.probãt iura omnia suprà proxime alle.quare excludo uoluntaria supra super uer.nec uoluntaria.Dixi:tanquàm negligẽtia,&c.ut excludã pœnam grauiorem propter delictũ infligẽdum, ut excommunicationẽ,uel mulctam,ut l.j.§.si quis procurator.ff.si quis ius dicen.non obtẽ. & quod quisq; iu.l.iij.§.si procurator.& de procura.§.si proprio.§.adeo.l.meminerint alle. C.de acquir.pos.l fi.j.respon.ff. de dam.infect.l.si quis missum. de re iudic.l.neq; iurisdictio.ff. de procu.l.neq; ignotis.mand.l. si mandato.in princ.de libe.cau. l.in seruo.de excep.doli.l.si procurator.in authen.de eccle.tit.§. si quis in sua domo.Non obstat C.de his,qui.ut indig.l.Polla.§.

à pu

ā pupillis.cedēdo ibi actioni liberatur.alle.Inno.ad hoc.ff.quādo ex fac.tu.l.j.ff.de admini.tut. l.fin.Ideo propter cōtumaciam procuratoris non perdit dominus beneficium appellādi,secūdum Bar.tenet Inno.ut lite non contesta.c.j.nec cōdemnatur in expensis,si dominus citatus ad causam misit procuratorē,& ille fuit contumax secundū do.Bart. licet Inno.contra,ut lit.non cōtest.c.j.probat.l.unica.si quis ius dicenti.in fi.Ratio,quia delictū est causa condēnationis expeñ. quod nō uenit in generali mandato.ff.de his,quę fi.in frau.credi.l.si pater.& ff.de condi.inde. l.si procurator alle.etiā sic alleg. Bar.ff.de admini.tut.l.non ignotum. licet repelli posit dominus non refundēdo expēsas.Sed credo,quòd dictū Innoc.procedit ubi dominus fuit citatus ad totam causam, & ita seruamus ex prædictis,licet Bart.dominū non pati missionem ex secundo decreto propter cōtumaciā procuratoris dicat,quia nimis magni præiudicii est.ut ff.si ex noxa.causa aga.l.iij.& l. hoc amplius.in fin.de dam.infect.& ff. quemad.test.l.j.in fi.Dixi:si non purgauit &c.C.de excep.& transactio.mi,an.l.j.lib.xj.& l.ij.C.de fal.iudi.de procura.l.non solū. in princip.ut lit.non contesta.c. j.in princip.uide in Specul.titu. de execu.sen.§j.

¶De confes.prælati. Rub.

Conclusio DCXCVI.

CONFESSIO prælati agētis præiudicat ecclesiæ ipso iure,etiam si sine consensu capituli agat.Cōsilia.Ista cōclusio licet hic ponatur in numero,fuit obtenta anno lxxv.de tempore domini Vuarieñ.cardinalis tūc contradic. auditore.Sed hic ponitur ex certa causa.Circa quod breuiter dico,quòd conclusio ista duas habet partes. Circa primam dico, quòd prima pars dependet ab uno alio dubio, uidelicet si prælatus dicitur administrator legitimus suæ ecclesiæ, quo ad effectum agēdi,uel non,& si est administrator legitimus, & in quibus causis sit administrator legitimus. Et in hoc concernit materiam secūdæ partis conclusionis. Dico enim in causis, in quibus prælatus est administrator legitimus ecclesiæ suæ in agendo,confessio sua præiudicat ecclesiæ ex modo,quo præiudicat confessio administratoris alterius legitimæ,uidelicet si sit facta in iudicio.& per modum iurisdictionis contentiosæ,& absq; collusione,& fraude, iuxta ea, quæ dixi supra in una conclusione.& circa eam,& hāc conclusionem probant iura clare.ut extra.lit.non contesta.c.j. de confes.c.ulti.de re iudica.c. sub

suborta.de pos.præ.ad hoc. de cap.mo.cũ dilectus.de elect.dudum.ij.Sed ibi contra aliqualiter.licet enim prædicta iura in syndico,uel procuratore loquãtur,fortiori ratione urgẽt in prçlato,qui maius ius ratione suæ legitimæ administrationis sibi competentis iure suæ prælaturç habere cẽsetur,quàm dicti procuratores & syndici.Patet, quia procuratorem cõstituit,& reuocat.de procura.c.j.de iudic.causamq;.no.Archi.de testi.præsentium.Hanc cõclusionem posuit Cy.post Pet.in l.una.C.de cõfes. a in xv.q.De ista parte est casus in ca.si aduersus.de in integ.restit. lib.vj.Si intelligatur de confessione prælati, quod aliqualiter uidetur sonare glo.Si uero non esset legitimus administrator ipsius causæ, & litis,tunc secus esset dicendũ per rationẽ contrariam.Et hanc secundam partem posuerũt etiam domini Pe. & Cy.in loco præalleg.& gloss. quæ dicit,quòd requireretur cõsensus sui capituli. Ita notatur xxij.distin.de Constantinopolitana.in pen.glo.per c.j.de procura.& c.causamque.de iudic.& Archidia.& gloss.uidetur sequi dicta glo.in c.præsentium.alleg. Videamus igitur in quibus causis spectat hoc casu legitima administratio ad prælatum.Et breuiter ad istam quæstionem respondet text.quòd prælati sunt administratores legitimĩ suarũ ecclesiarum,& monasteriorum, ac congregationũ,ac pro eis in iudicio stare possunt defendendo.ut ca.edoceri.de rescript.& agendo.ut c.cũ deputati.de iudi.& probat.l.quod cuiusq; uniuer.no.l. ciuitates. Excipit text. unum casum , uidelicet si bona prælaturæ à bonis congregationis sunt distincta omnino.ut in ca.edoceri.in fin.quod exponit Innocen.omnino id est etiã quo ad administrationes. Nam sola diuisio non tolleret prælato legitimam administrationẽ,[a] nisi post diuisionem bonis congregationis à bonis prælaturæ distinctũ esset de administratore prouisum,ut pulchre ponit Innocen.in d.ca.edoceri.Sed dices,si ita sit, quòd administratio legitima pertineat ad prælatum,uidetur, quòd debeat eã exercere cum consensu suæ cõgregationis.arg.de procura.c.j. & de iudi.causamq;.Sed ut dicit Innoc.hoc non reperitur,quòd administrator legitimus teneatur de iure cum consensu alterius suam administrationẽ exercere.Et soluit ualde bene ad dicta ad alia iura.Concludit tamẽ, quòd in arduis tenetur requirere consilium in iudicio,sicut extra.c.nouit.& c.quanto. de his, quæ fi.à præla. Et ista est ueritas, saluo quòd aliqui dicunt, quòd imò debet habere consen

ſenſum, & hoc cõceditur gratiæ collatiõis. Sed nihilominus hoc non obſtante dico, quòd ſi agat prælatus ſine conſenſu ſui capituli, uel conuentus, ualet quod facit, & hoc ſine dubio in non arduis. per c. edoceri. & cũ deputati. & etiam in arduis, licet cap. propter ſuũ conſenſum nõ adhibitum poſſet contradicere, & petere, quòd irritaretur, quòd factum foret eius conſenſu ſpreto ipſo ignorante, quia iſta eſt regula, quòd quãdo expeditio alicuius pertinet primo ad aliquẽ iuri ſuo, licet ex poſtfacto forma ſibi adiiciatur, ſecundũ quã debet facere, uidelicet de conſilio, uel conſenſu alterius, quòd ualet quod facit, dicta forma, ſeu dicto conſenſu non adhibito. Hanc regulã uidetur poſuiſſe glo. ordi. in cle. j. de iure patr. ſuper uer. prohibentes. & Inno. de rebus eccl. non alie. dudum. lib. vj. Vbi dicit, quòd ubi cõſenſus requiritur, hæc eſt regula, ꝙ ſufficit, ꝙ interueniat ex poſtfacto, & tamen ſi actus primus eſt nullus, hoc nõ ſufficeret, ut ipſemet dicit, & probat c. auditis. de elect. Et prædictã regulam ſatis probant. c. ij. & iij. de his quæ fi. à præla. cum ibi no. Modo certũ eſt, ꝙ adminiſtratio de iure cõi b ſoli prælato b eſt cõmiſſa: licet ſuperuenerint iura arctãtia prælatũ ad requirendũ conſiliũ, uel cõſenſum, igitur, &c. Faciũt no. per Inn. & alle. de arbit. cũ olim. Et per hoc ſecũda pars ipſius cõcluſiõis eſt expedita, & cõcluſio ex toto uerificata, præterquam in unico caſu excepto, de quo ſupra.

a ¶Legitimam adminiſtrationẽ. *Adde, quòd adminiſtratio legitima, & libera eſt, quando quis poteſt in iudicio agere, & cõueniri, & etiam extra iudiciũ de aliqua re diſponere. uide c. ex literis. de prob. & ibi Inn.*

b ¶Soli prælato. *Adde, ꝙ adminiſtratio prælatorũ maior, & liberior eſt, quam aliorum adminiſtratorũ. extra, de dona. c. cæterum. & no. per Inn. in fi. de præſcrip. c. ueniens.*

¶De litis conteſta. Rub.

Concluſio DCXCVII.

AVDITOR ſecundæ inſtan. litẽ non tenetur conteſtari, niſi uelit. Cõſilia. Iſta fuit etiã de tempore Viuarieñ. Sed an præſens fuerit, & in eo concordauerit, non recordor. Sed ipſam intellige, dum altera pars eſt abſens per contumaciam, & altera non. Et hoc tenet Spec. & Archi. Et ita mandauit auditoribus ſeruari Cle. quartus, ut recitat Spec. Vnde ſuper hoc Archi. de uica. c. ij. lib. vj. Hoc breuiter probant text. in §. illud. l. fi. C. de temp. app. & ca. per tuas. de app. quia in hoc, ꝙ ponunt ius ſpeciale in caſu contumaciæ, uidentur innuere ius cõmune in contrarium eſſe. ut l. j. in fi. ff. ad municip. Et ita non procedunt in

contrariũ, no.per Inno.de offi. deleg.cum cõtingat. uide Ioan super hoc de testa.Rayn.in nouel. Cõtumaciam intelligo,etiã si pars cõtumax in curia sit præsens, quia tunc apprehendi potest,& esse uere cõtumax,& per consequens ex contumacia magis punibilis. l. & post edictum. §.fi.ff.de iudi.quia hoc est priuilegiũ appellationis.ca.per tuas. ergo nec est auferẽdum, nec est restringendũ.de re iud.indultũ. ff.de constit.pri.l.iij.Quid si est appellatũ ab interlocutoria?dic aut in una instãtia quæris, an super articulo grauaminis sit necessaria lit.contest. Et dic, quòd non,quia in una instãtia una lit. contest.est sufficiens.Et ita mandauit auditoribus palatii Clem. iiij.ut recitat Spec.& Archi.in d. cap.ij.de iura.ca.& probatur,de appel.interposita. Aut quæritur si coram iudice appellationis omisso articulo appellationis, iuxta cap.cordi.de appell.lib.vj. uel expedito pronuntiando male processum. iuxta cap.ut debitus. de appell.proceditur super negotio principali. An tunc sit coram illo iudice necessaria li. contesta. Et tunc dic,aut fuerat coram primo lis legitime contestata,aut non.Primo casu non est necessaria lit.contesta.Secundo casu necessaria est.Ratio est, quia aut litis contestatio in causa semper est necessaria, ubi seruatur ordo iuris,ut extra. ut lite non contestata.per totum.& nõ plures, quia hoc non reperitur iure cautum. Item quia iudex appellationis,qui succedit loco iudicis primi, debet facere ea, quæ habuit facere iudex primus.ut l.mortuo.ff. de iudic. & dicto cap.interposita.Modo primus debuisset litem contestari, ubi nondum fuisset contestata, & alias non:igitur idem de isto, & sic de aliis si.Quæ tene menti perpetuo, & in isto articulo non dubitabis.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCXCVIII.

CONCLVSIO extra rotam. Pro qua condenda conclusionem præmitto,supposito isto facto; uidelicet quòd Rodulphus de Coradone utriusque iuris doctor habens gratiam de canonicatu sub expectatione præbẽdæ,dignitatis,personatus,uel officii ecclesię Trecoreñ.canonicatum,præbendã, & cantoriam dictæ ecclesiæ uacañ. uigore dictæ gratiæ de facto acceptauit,cum de iure non posset:tum quia canonicatus, & præbenda,ac cantoria erãt specialiter reseruata,utputa per reseruationem, de qua constat: tum quia quę ad cantoriam, quia cantoria est dignitas post episcopalem maior in ecclesia Trecorensi,& istam acceptationem

nem facti fecit exponi domino nostro formæ gratiæ, & acceptationis antedictæ non facta mentione, quòd gratiam specialiter haberet, uel non haberet de dignitate post episcopalem maiori. Et hoc exposito, obtinuit à domino nostro sibi de canonicatu, & præbēda prædictis specialiter prouideri, tāquam specialiter reseruatis, reseruationē obtinendo, etiam expresſione facta in literis, quòd dicta cantoria erat dignitas maior post episcopalem, & curata. opponitur contra literas, antequam expediantur per cancellariam, ut non expediantur, uel postquam fuerint expeditæ, nec expeditio executioni mandetur, quòd talis prouisio non ualet, pro eo, quòd in literis expectationis antedicta fuit excepta dignitas maior post episcopalē, & de hac exceptione in supplicatione, & literis huiusmodi prouisionis non fit mētio: quæritur utrum talis oppositio, seu exceptio sit bona, & sufficiat ad impediendū literas, uel executionem antedictas, saltē quo ad cantoria. Et primo uidetur, quòd exceptio, seu oppositio talis sit bona, & sufficiens, quia quando alicui obstant plura impedimenta, licet fiat sibi gratia de sublatione unius, non propter hoc tollitur sibi aliud, & ideo adhuc alio remanente totum remanet impeditum. ut ff. de ser. urb. præ. l. si dominus. de fi. presbyter. cap. secundo. de au thor. & usu pal. cap. ex tuarum. de priuileg. cap. pastoralis. Modo dicta acceptatio non ualebat ex duplici capite. Primo, quia gratia se non extendebat ad dignitatem huiusmodi maiorem post pontificalem. Secundo, quia cantoria ante erat reseruata, & non erat sublatum, nisi secundum impedimentum. ergo primo impedimento adhuc remanente totum adhuc remanet impeditū. Tertio, quantumcūque in gratia aliquid exprimitur, uel tacetur, quo non expresso, uel non tacito papa gratiam denegare potuisset, gratia est surreptitia, & nulla. de elect. dudum. & cap. ad audientiam. ij. & de præbend. dudum. libro sexto. Modo ita est, quòd hic uidetur expresſisse, quòd uirtute dictæ acceptationis sibi dicta cantoria deberetur, nisi reseruatio obstaret, quod est falsum, quia ex alio capite acceptatio non ualebat, puta, quia dicta dignitas cantoriæ sub dictis literis non cadebat. Item tacuit, quòd dignitas maior post pontificalē fuisset in literis specialiter excepta, quæ si fuissent expressa, ac non tacita, mouissent principem ad non concedendum, ergo, &c. Contrarium puto, quia aut uitiaretur dicta

gratia prouisiua propter falsi expressionem, aut propter ueri taciturnitatem, cum de potestate collatoris, & habilitate prouisi, seu uacatione minime dubitetur. Sed neutrum horum potest dici. Dico primo, quòd non potest dici dicta gratia defectuosa propter falsi suggestionem, quia si diceretur hic fuisse facta suggestio, istud esset in hoc, quod suggestum uideatur esse, acceptationem pro eo solo fuisse uitiosam, quia beneficium erat reseruatum. Sed breuiter dico, quòd hoc nullo modo uidetur papæ fuisse suggestum, quia non sequitur; hoc impediuit, ergo nõ illud. cum plura posiint esse impedimenta, quorum quodlibet per se esset sufficiens, ut probant iura superius alleg, facit ca. cum pro causa, de senten. excom. Dico secundo, quòd non potest dici dicta gratia surreptitia propter ueri taciturnitatem, quia si hoc diceretur, hoc esset propter hoc, quód tacitum esset in gratia, ꝙ in gratia, uigore cuius fuit facta acceptatio, excepta fuerat dignitas maior post põtificalem. Sed hoc non obst. quia nunquam uitiat gratiã illius taciturnitatis, quod ex narratis, & eorum forma potest, & debet uerisimiliter, principi esse notum: sed sic est in proposito, ergo, &c. Patet primum, quia quando quis facit actum, qui potest certo obstaculo impediri, si sciat obstaculum illud, & sit in eius potestate illud tollere, esto ꝙ nec de hoc aliquid dicat, nec de hoc aliquid sibi dicatur, uidetur ipse uelle tollere illud. ut ff. de excu. tuto. l. idem Vlpia. §. fin. & ff. de re iudic. l. quidam consulebant. & C. de necess. ser. hære. institu, l. pen. Ad quid enim oporteret aliquid dicere alicui, quod per se uerisimiliter scire debet? certe frustra. ut ff. de act. empt. l. prima. in fin. & l. ea quæ. ff. de ædi, edic. l. prima. §. si intelligatur, cum simil. ibidem alleg. Et pro hoc facit, quod not. Iac. Pet. & Cyn. C. si contra ius, uel util. pu, l. omnes. circa princ. uidelicet, quòd licet rescriptum non ualeat contra legem, tamen si facta est talis narratio facti in rescripto, quòd princeps cognoscere potuit huiusmodi rescriptum esse contra legem, licet de hoc in rescripto nil dicatur expresse, seu quòd non dicat, non obstan. tali. l. ualet rescriptum. Item facit, quod dicit Innocen. de rescrip. ca. primo. priuilegium, seu rescriptum concessum per principem a ualere, est ius commune tollere, licet de illo non faciat mentionem, quia in scrinio pectoris præsumitur illud habere. l. omni. C. de testa. Item pro hoc facit quod not. Io. And. in glo. sua de const,

c. I.

c.j.libro vj.quòd papa faciendo nouam constitutionem,generalem constitutionem cõtrariam uidetur uelle tollere, pro eo ꝙ præsumitur illam scire, etiam si de ea mentionem non faciat. Item fa.quod no.Fe.in tract.suo de re.permu. q.iiij.ubi dicit, ꝙ impetratio beneficii ex causa permutationis obtenta,non ualet, si beneficium est reseruatũ, & de reseruatione mentio non est facta, nisi reseruatio illa esset generalis, & publice nota. quia tunc præsumeretur, quòd papa illam sciuisset, & tunc expresio necessario non fuisset. Minor propositio dictæ rationis satis uidetur esse clara, uidelicet, quòd ex forma narratorum papa debuerit scire uerisimiliter, quòd in gratia prima excipiebatur dignitas electiua, quia istud est notorium ex speciali cõstitutione plus quàm notoria, quòd in omnibus huiusmodi literis ponitur dicta clausula exceptiua. In notoriis uerò admonitio, seu expresio necessaria non est. Hinc est,quòd licet emptor debeat euictionem uenditori denuntiare, tamẽ ubi esset notorium, denuntiatione opus non esset.ut ff.de act.emp. l.emptorem.secundo responso. Item hoc alia ratione secundo deduco sic, quia aut dices papã fuisse deceptũ in hoc,pro eo,ꝙ credidit, ꝙ forma sibi expressa sibi hoc importet, & sub ea dignitas talis comprehẽderetur. Aut pro eo,ꝙ ipse putauerit, ꝙ in gratia prima fuerit facta expressa mẽtio,ꝙ dignitas huiusmodi maior etiã cõprehendere tur sub ipsa,quia nõ uidetur, ꝙ ex alio decipi potuisset.Sed neutrum dici potest,ergo,&c.Dico enim primo, ꝙ primũ dici non potest,quia hoc esset ponere errorẽ iuris in principe,quod esset absurdũ.ut c.j.de consti.li.vj. Certũ enim est de iure saltẽ moderno secundũ cõstitutiones domini nostri, ꝙ sub generali gratia non comprehenditur dignitas maior post põtificalem, etiã si nõ apponeretur clausula exceptiua,ut habent ordinationes papę Io.xxij.per omnes dominos summos pontifices ordinate confirmatæ,& constitutio domini nostri moderni data in cãcellaria. Dico præterea, ꝙ nec secundũ dici põt,quia nõ est uerisimile papã uoluisse diuinare. ut l. si putator.ff.ad l.Aquil. Secundo quia uerisimile est, ꝙ papa debuerit idem iudicium facere de eo,quod sibi nõ apparebat,& de eo quod non erat.ut l. in lege. & l.Rutilia Polla.ff. de contrah.empt. Tertio,quia uerisimile est, quòd debuit dominus noster præsumere,quòd nõ fuerit posita aliqua clausula in literis primis, per quam in eis huiusmodi dignitas maior com

prehendi ualeret: tum, quia hoc non est cõsuetum, imò prohibitum fieri, nec credo factũ adhuc fuisse de tempore domini nostri moderni: tum, quia ita esset uerisimile, quòd dictus Rodulphus de hoc fecisset mẽtionem in istis secundis literis, ut eas faciliter obtinere potuisset. quia quilibet præsumitur esse diligens in modis sibi acquirendi. arg. ff. de arbi. tut. l. si defectus. & ff. de proba. l. cum de indebito. in prin. & in fi. & l. si pactum. eo. tit. Concludo igitur in præmissis, papam in concessione dictæ gratię nouæ prouisiuæ nõ fuisse in aliquo circunuentum, & per consequens dictam gratiam minime propter surreptionẽ uitiari. Tertio principaliter hoc probo sic, quia licet falsæ expreßiones, quæ mouere potuissẽt principem uerisimiliter ad facilius cõcedendum, regulariter uitient gratias, quia literæ habent tacitam cõditionẽ, si preces ueritate nitantur: tamẽ nõ omnia tacita, quorũ expreßio mouere potuisset ad denegandã gratiã, uitiãt, sed ea solũ, de quibus reperitur expressum, uel de quibus de iure est certũ, ꝙ eis expreßis papa gratiã nullatenus cõceßisset. Et hinc est, ꝙ licet papa non ita libenter daret beneficiũ magni ualoris, sicut modici ualoris, hmõi uidelicet modicę dignitatis: tamẽ si dat capellã maximi ualoris ualore tacito hmõi talis modicę dignitatis ualet gratia, nec ex taciturnitate hmõi uitiatur: licet secus, si minorẽ ualorẽ expreßisset. ut no. gl. in cle. j. de præb. alle. Facit, ꝙ collatio facta per papã criminoso, ualet ipso iure, per no. Inn. de cõceß. præb. proposuit. & probat c. inter dilectos. de excep. præl. & c. accedẽs. de acc. & tamẽ si fuisset crimẽ expressum papæ, hoc ualde potuisset cõmouere ad denegãdũ de ęta. & qua. eã te. cũ si. Modo ita est, ꝙ hic nõ possum⁹ dicere literas hmõi impugnari posse ex falsi suggestione. quia hic nõ reperitur aliquod falsum expressum, ut prædictũ est, & nõ est certũ de iure, ꝙ si fuisset expressum, ꝙ in primis literis nõ fuisset adiecta dicta clausula exceptiua, papa propter hoc dictã nouã gratiã denegasset, imò uerisimiliter magis est de cõtraria attẽta dignitate impetrãtis, & ꝙ gratia ista noua nõ fundatur super aliquo in re ipsius, ergo, &c. Ad rationes factas in contrariũ faciliter respondetur. Et primo ad primã dicitur, ꝙ hæc est gratia nouũ ius concedens, nõ impedimentũ tollens, & inquãtum tolleret impedimẽta, uideretur utrũque tollere, unũ expresse, & aliud tacite. per prędicta. Ad secundã rationẽ respõsum est per primam rationem huius partis.

a ¶ Per principẽ. *Not. tamen, ꝙ princeps*

ceps potest ex sola uolũtate cõtra ius positiuũ dispẽsare.uide Inn.in c.cum ad monasterium.de sta.regu. Abb.in c.cum literis.de in integ restit.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCXCIX.

SVPPOSITO, ꝙ causa cõmissa ad instantiã abbatis, & cõuẽtus sancti Petri cõtra Ioan. presbyterũ super ecclesia parochiali sancti Martini, quã monasteriũ possedit tanquã unitã, per xij. annos proxime præcedẽtes, & ratione dictæ unionis ad se, & dictus Ioan. ratione cuiusdã prætensæ collationis ad se pertinere prætendunt, decretáq; citatione per auditorẽ cursor ad instantiam monasterii cõtra Ioannem impetrat gratiam à papa iure deuoluto, non faciens mentionem de commissione, & decreto citationis prædictæ, eadémq; die fit executio citationis simpliciter per cursorem ad dicendum contra dictam commissionem tenore commissionis ipsi Ioan. citato non explanato per cursorem. Nec apparet quid præcesserit, an citationis executio, an uero econtra, ualet dicta impetratio. hoc est, quòd non est surreptitia occasione præmissa non obstante. c. causámq;.ij.de testib. quia ut ibi no. Host. nõ intelligitur illud c. nisi de impetratione facienda in præiudicium partis super eo, de quo litigatur. Modo hic secus, quia si unitum est, non uacat. Si nõ uacet, impetratio non ualet. de concess.præb.c.j.nõ ob. c.ij.ut lit. pen.in cle. Tum quia, ꝙ præcesserit executio, tenetur probare excipiẽs. per no.gl.c.fi. in cle.de rescrip. & Cyn.post Ia. C.de proba.l.cum te. ff. de neg. gest.l.cum qui.per gl. Tum quia citatio non habuit plenam certitudinẽ causæ, &c. ut d.cle. si tamen præcessisset plena citatio, forte secus propter præiudiciũ absolu. de quo. C. de rei uen.l.fi.

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCC.

IN casu cõclusionis supra proxime prædicti tẽporis xij. annorum curs. deuolut. esse probatum, fa. quia debuerit ordinarius inquirere. de offi.ord.c.ordinarii.lib.vj. de priuile. cũ personæ.e.lib. maxime propter papales cõstitutiões uniones prohibentes, non ob. possessio, quia nõ nunc, sed in princ. dicti curs. negligentia est attendenda, sed in impetrante habẽte modo acceptare, dicta possessio longa curs. mensis impediret, & excusaret. Aegidius Bellemeræ.

¶De iure patro. Rub.

Conclusio DCCI.

SI possessor comitatus, ad quem comitatũ spectat ius patronatus, & præsentãdi, in cuius iuris possessiõe est ipse comitatus, & erat ipse ultimus

comes tēpore mortis, licet ipse possessor comitatus nunquam alias præsentauit, modo iure & nomine ipsius comitatus præsentauit, ualet præsentatio iure, & ratione dictæ possessionis iuris pręsentandi ipsi comitatui per eum possessorē competente. per no. Inn. de rest. spo. literas. in fi. ubi not. Inn. idem de possessionis beneficio possessori competenti, quam tamē possessionē non apprehendit, quia hoc non obstante ipse pro ea agit, nō suo, sed beneficii nomine. fa. not. de iure patr. c. ex literis. not. Inn. quòd cū iure unibili transit ius istud, de eo mentione nō facta, licet secus in fundo. Modo cōstat pro regula, ꝙ ducatus, & comitatus sunt nomina administrationē habentium, uniuersitatem iuris, &c. de prohi. feu. alie. per Federi. §. præterea ducatus. no. glo. de uoto. c. licet. quod intellige, nisi ipse sit in possessione mala fide, tempore quo pręsentat: licet fateor, quòd sola litis, uel guerrę motio, aut alia quæuis denuntiatio nō facit uerū bonęfideipossessorem[a]
a esse possessorē malæfidei, quo ad hoc, quando ualet, nihilominus ualet præsentatio post per talem facta, nisi ex alio capite insurgat præsumptio malæfidei, quicquid alii dicant. Et colligitur hæc conclusio ex dictis Inn. positis in c. cōsultationibus. de iure patro. Ratio, quia propter prohibitionem talis quis nō debet omittere uti iure suo. Vide super hoc de dictis Inno. de maio. & obedien. cap. dilecti. Potest enim esse, quòd lis iniuste sibi mouetur: & quòd ea non obstante habet iustam causam suam possessionem defendendi. Nec debet quis pretextu litis motæ à sua possessione desistere. ut ff. de pe. hære. l. illud. ff. de leg. ij. l. qui solid. §. etiam. imò si in hoc impediretur, fieret attētatio, & innouatio in præiudiciū litis. ut lit. pen. c. j. & ij. & c. fi. Vide per Inno. ubi suprà. Et licet denuntiatio fiat ex causa probabili, si uera esset, & aliquid uerisimilitudinis habeat. & ita facit rem dubiā, secundum not. C. de procura. l. j. per Cyn. tamen non sufficit, quia quis nō tenetur de facili credere aduersario suo. Nec obst. C. de rei uend. l. si domum. & l. certū. ff. de pe. hære. l. item ueniunt. §. à quo. quia loquitur ī alio casu, uidelicet quo ad fructus cōseruandos propter dubiū, & loquitur de fructibus, qui conseruari possunt, postquam enim res dubia est, mala fide ageret, si fructus non conseruaret, nec per hoc perceptio fructuum sibi impeditur, & ita nec per hoc status possessionis sibi turbatur. Sed in casu nostro loquimur in fructu, qui conseruari non potest, ne diutina uacatio

inducat

induceat ipſi beneficio diſpendium. Item loquimur in fructu, qui percipi non poteſt, niſi percipiendo conſumatur.not.Inno. de reſti.ſpo.in literis.ubi de hac materia plura, ita quòd tollere facultatẽ præſentandi,eſſet tollere perceptionẽ huius fructus, & ſtatum poſſeſsionis immutare,quod fiendum non eſt,ut prædictum eſt, ergo, &c.Non intro difficultatem , an faciat fructus ſuos bonæ fidei poſſeſſor lite etiam conteſtata. licet enim teneatur reſtituere, an non, quia opus non eſt, licet putem, quòd ſit.Et ita not.duæ gloſſ.ff.de rei uendi.l.ex diuerſo.& quod not. Innoc.in d.c.conſulta. no.gloſſ. Bern.de reſti.ſpoli.olim.Aegid. Sed caue,quia ſi conſtat modo, quòd poſſeſſor tunc nõ habeat ius,& ex cauſa, quàm tunc ſciebat,uel uеriſimiliter ſcire poterat, ſaltem de facili ego tũc reputarem eum fuiſſe malæ fidei poſſeſſorem, quia ſi potuit inquirere, & non inquiſiuit, ſua ignorantia eſt tunc affectata.

a ¶Bonæ fidei poſſeſſorem. *Quis dicatur bonæfidei,& quis malæfidei poſſeſſor,uide* Barto.*in l. exiſtimas. ff.pro ſo. &* Dynus *in regula poſſeſſor.de regulis iuris libro ſexto.* Adde *quòd poſſeſſor malæfidei nunquam eſt melioris conditionis quàm bonæ fidei poſſeſſor:niſi in caſu,ſcilicet propter accidens. ff. de rei uen.l.in rem. §.fi.ubi glo.ſing.*

¶De præbendis. Rub.

Concluſio DCCII.

SVPPOSITO, quòd epiſcopus de conſenſu ſui capituli, & patronus eccleſiam parochialem,quo ad omnia ſpiritualia , & temporalia dederint monaſterio,etiam cum poteſtate prædicandi, & confeſsiones audiendi, & omnia ſacramenta eccleſiaſtica miniſtrandi, & curam omnimodam exercendi,ac fructus omnes percipiendi, ſic tamen, quòd ibi ſit unus presbyter ſecularis,qui per monachos epiſcopo præſentetur, & ab eo inſtituatur,& recipiat curam , & eam exerceat per ſeipſum ſacramenta eccleſiaſtica omnia miniſtrando, & qui eidẽ epiſcopo,& Archidiacono teneatur de eorum iuribus reſpondere, & quòd in perſonis duorũ uicariorum, qui publice dicebantur, & appellabantur à populo rectores dictę eccleſię,ita fuit obſeruatum, quorum ultimo mortuo unus lapſis temporibus omnibus con ferendi à papa dictam eccleſiam, tanquam uacantem etiam deuolutam obtinuit, ualet impetratio.Etiam cenſetur ex uerbis prædictis colligi,dictam uicariam eſſe perpetuam, & non temporalem,& per conſequens in ea cadere ius deuolutionis & uacationis.Ratio prima eſt,quia etiam in eccleſia ſpectante ad menſam monaſterii,pleno iure,

etiam quo ad omnia supradicta. uicarius dicitur perpetuus, qui recipit curam, quo ad regimen populi, ab episcopo, not. glo. de excessi. præla. c. frequens. in gl. no. Inn. in fi. & est casus de c. mo. c. uno. lib. vj. & uidetur modo sic in proposito. ergo, &c. Nec obst. quod monachis datum est exercitium huius regiminis, quia dico, quod uerum est, sed cũ onere suo, ut uidelicet non per se, sed per uicariũ suum exerceant. Sed quia uicarius ille non per eos, sed per episcopum instituitur, illum non possunt amouere, ideo censetur perpetuus. Simile not. Inno. de uicariatu Archidiaconi respectu episcopi. de offic. Archidia. cap. j. Nec obstat, quod præsentant, quia etiam si prouiderent, & manualiter reuocarent, nihilominus beneficium esset perpetuum in regularibus, ut cle. una. de exces. præla. licet secus crederem in seculari. ar. ff. de adop. l. quæsitum. lxx. dis. c. ij. nec patronus, uel collator priuat, quem præsentauit, uel cui cõtulit sine causa. l. dict. satis peruersum. Secunda ratio, quia cau-
a sa finalis [a] est inspicienda. ff. de cond. ob tur. causam. l. pen. ff. de cõd. & dem. l. cum tale. §. legato. Sed causa fuit, ꝙ ipse responderet episcopo, & archidiacono de iuribus suis, ad quod teneri non posset uicarius temporalis, &c. Tertia ratio, quia cõsuetudo, & modus loquẽdi interpretatur secundũ uerborũ mẽtem. de cõsuet. cũ dilectus. ff. de legi. si de interpretatione. Modo ille appellabatur uulgariter rector, ergo, &c. Præterea etiã addẽdo ad rationẽ primã, quid ad rumbum, si monachi haberẽt etiam facultatẽ spiritualia exercendi, cũ hoc posset pluribus insolidũ cõpetere in eadem plebe, ut rectori, episcopo, legato, & papæ, & etiam hoc casu, quo uidelicet monachi per seipsos spiritualia huiusmodi exercerent. Idem tenuerunt domini per supra, & infrascripta, quod est pulchrũ, & forte. Præterea uicarius non dicitur, nisi ad aliud: puta respectu directi, & principalis rectoris. Stat ergo dictã rectoriã esse unitam, & eam regi per perpetuum uicariũ, ut de præbendis. extirpãdæ. §. quia uero. & cle. una. de offi. uica. Quarta ratio secundũ dominũ Corsieñ. facienda est in dubio interpretatio, quæ magis ecclesiæ prosit, quia talis interpretatio est magis pia. Simile ff. solu. mat. l. j. Modo ecclesię prodest habere talem uicariũ perpetuũ, quia talis est pastor, & melius de ouibus curat, ergo, &c. Per hoc est responsum ad id, ꝙ aliqui dixerunt, ꝙ prædicta uerba possint interpretari, ꝙ cura daretur per episcopũ uicario tẽporali, per not. Inn. de offi. uica. cũ satis. Nec ob. ꝙ dictum est ecclesiam

clesiam uacare, cum tamē unita, uel incorporata non uacet, quia intelligēdū est, & exponēdū de uicaria, quia ad proprium sensum uerba nō ualentia trahi, ad impropriū referuntur. ff. de offi. consu. l. ij. de præscr. cum ab aliquibus. lib. vj. saltem ut res ualeat. c. Abbate. & c. si papa. Modo si proprie nō uacet ecclesia, quia principali prælato non caret, uacat tñ in eo, qa secundario prælato uiduata est. ergo, &c.

a ¶Causa finalis. *Et quæ dicitur causa finalis, uide Bar. consi. iij. xxx. uol. Adde, quòd causa semper est considerandà, ex qua quid est factū. gl. in c. intelligentia. de uerbo. signi.*

¶De confessis. Rub.

Conclusio DCCIII.

SI IN causa beneficiali Ioā. reus prouocatus ad causam, cōfessus est, se possidere in principio causæ, & ita ante motam litem in impetratione confirmatoriæ suæ prouisionis, quæ obstante reseruatione nō ualebat, ita asseruit procurator eius, & postmodū deducat in libello, & positionibus suis, de tēpore tamen sequēti actorē fecisse, quominus reus potuisset possessionem habuisse, actorémq; possessioni incumbere, ipso actore tunc etiam hoc asserente, concordanda est dicta cōfessio procuratoris cū dicta confessione, & assertione rei principalis per temporū diuersitates. ar. de test. c. cum tu. & C. de fur. l. manifestissimi. maxime, quia non est uerisimile, procuratorem uoluisse contra producta per eum uenire. produxit enim in facto isto instrumētum possessionis adeptæ ante litem, & confirmationem antedictā per dictum reū, & confessionem, & confirmationem, & assertionem dictæ partis suæ principalis uoluisse aliquid ex certa scientia confiteri: maxime quia non est uerisimile, dominum id uoluisse mandare sub clausula generali, & ideo nō est uerisimile, procuratorem id potuisse, & præsertim, quia uerba, dominus, &c. possunt habere bonam interpretationem si recipiantur cum iuris effectu. ut ff. quod quisq; iuris. l. j. in fi. scilicet quo minus potuerit habere cū effectu, quia non uidetur uersum, quod non durat uersum. ff. de in rem uerso. l. pro patre. §. uersum. facit tamen dubium no. Barto. ff. de uerbo. obli. l. qui ante. ubi uidetur notare, quod interpretatio c. cum tu. quæ habet locum in testibus, instrumentis, & iuris dispositionibus, non habet locum in dispositionibus, confessionibus partis eiusdem, quia primæ probant, & secūdæ nō, secūdum domi. Corsieñ.

¶De causa possessionis. Ru.

Conclusio DCCIIII.

SI IN casu conclusionis supra

pra si reus confirmatus prædictus in dicta confirmatione expressit, quòd fuit possessionem pacifice assecutus. secundo quia fructus percipiebat, si primum probat hoc modo, uidelicet per chordas, & uestimenta, &c. infra ecclesiam fuit in possessionem inductus. secũdum non probat, nihilominus non propter hoc sua confirmatio est surreptitia, quia si habuit possessionem, ergo facultatem liberam fructus a percipiendi, [a] nisi aliud appareat. ut l. in bonę fidei. ff. de acqui rend. re. domi. quod si esset, de hoc deberet per partem excipi. Si sic præsumitur, quòd perceperit. ut l. si defunctus. C. si arbi. tute. & l. cũ de indebito. de probatio. ff. Præterea quid ad rumbum, an percipiat, cum percipere possit, & cum perceptio obstante reseruatione sit infecta, quanquàm in apprehensione fuit ignorata, non uideo. tamen Corsień. fuit in opinione contraria, quia secundum eum dictæ consequentiæ nõ sunt necessarię. replicaui tamen ista nõ fore plene probanda, per notata in cap. exceptionis. & regula, infamibus. tamen hoc non est sine dubio.

a ¶ Fructus percipiendi. *Not. quòd fructus percipiendi dicuntur duobus modis, sicut & fructus percepti: de quibus uide per Spec. tit. de fruct. & interesse. §. j.*

¶ De præscriptionibus. Rub.

Conclusio DCCV.

SI APPAREAT in casu dccj. conclusionis supra præcedentis cõcessio episcopi, quæ dicatur facta cum consensu sui capituli, de quo consensu nõ apparet, & sequatur tempus sufficiens ad præscriptionẽ, illud sufficit. Nam talis titulus errore facti fulcitus dat causam præscribendi: uidelicet si episcopus donat, & ut dicit de consensu sui capituli, & ita credit monasterium, & ita procedit, quod notat glo. de consuetu. cum dilectus. de præscrip. de quarta. & præsumitur talis error per c. ea noscitur. de his, quæ fiunt à præla. Facit, quia iustus error [a] habetur pro titulo. ff. pro emp. l. ij. §. si à pupillo. & §. seque. & ff. pro lega. l. fi. & iustus est hic error facti. l. ij. ff. de iur. & facti ignorantia. Maxime propter lecta, & nõ tata in capi. ea noscitur. Super quo tamen uide dominum Bar. ff. rem ratam ha. l. actor. Secus si in iure errasset. Et ita procedit, quod notatur in d. capi. ij. de his quæ fiunt à præla. argu. de iuris & facti ignorantia. l. iij. & l. regula. & de usucap. l. ij. §. si à pupillo. & l. ubi lex. & l. nonnunquàm. probant notata Archidia. x. q. iij. cognouimus. Et ita notat Paulus in clemen. j. de rebus eccle. non alie. in sua ultima glo. & ibi uide plene. Aliqui domini

ni uoluerunt dicere, quòd requiritur subscriptio clericorũ, pro quo uidetur tex.xij.q.ij.sine exceptione.& notat Innocẽ.in capi.dudum.de rebus eccle.non alie.lib.vj.de alia subscriptione loquitur. Idem dixerũt quidam domini de tractatu per c.tua.in fi.de his, quæ fiunt à præla. Sed dic de hoc, ut in cõclusionibus domini Neapolitani quæst.lviij. Quod dixi consensum capituli interuenisse, intelligo quo ad effectum excludẽdi malam fidẽ in recipiẽte. Et ita procedit opinio Pauli, ut præscriptio currat. Sed quo ad effectum ualidandi alienationem perpetuam secus. Et ita procedit opinio Bart.in d. §.secus.licet secus de alienatione temporali.ut c.ea noscitur. de his, quæ fiunt à præla. Et ita procedit, quod ibi no. Quod intellige, nisi opponatur per partem cõsensum non interuenisse. Et ita procedit, quod not. Innocen.in d.c.ea noscitur.

a ¶ Iustus error. *De errore iusto, & minus iusto, & iustissimo, uide Alberi.de Rosa.ff.pro soluto.l.si existimans.& no.in gl.C.de incestis nup. l.qui contra legum.*

De præbendis. Rub.

Conclusio DCCVI.

SVPPOSITO, quòd ecclesia parochialis spectet ex canonico titulo pleni§ime ad monasteriũ, uidelicet ad spiritualia omnia, & temporalia, ac ipsorum omnium plenũ, & liberum exercitiũ, & fructuum perceptionem omniũ, saluo quòd debent habere secum unum capellanum secularẽ, qui per eos episcopo præsentetur, & ab eo recipiat curam, & in decẽti habitu sacramentum eucharistiæ portet infirmis, & etiam quòd ibi monachi usi fuerũt per seipsos exercitio curæ, & uicariatu sacramẽta ministrando: si moritur capellanus, & impetratur ecclesia, tanquàm uacans per ipsius mortẽ, impetratio ualet, ut supra in una conclusione, & per ea, quæ ibi dixi in fin.& ut gratia papæ ualeat, & in aliquo sortiatur effectum, cũ papa fuerit sine dubio intentionis aliquid cõferendi. argumẽ.de priuile.si papa.de uerbo.significa. abbatem.de leg.j.si quando. Facit, quòd si patronus donet ecclesiá, cẽsetur donare ius, quod in ea habet, ut de dona.c.pastoralis.& de iure patrona.c.cura. Plus dixerũt quidam domini, & plurali numero, quòd si in libello talis impetrans contra monasterium generaliter tria petierit: uidelicet dictam suam possessionem pronuntiari canonicá, & declarari dictã ecclesiam ad eum pertinere, sibiq; adiudicandam fore, ac dicto monasterio nullum ius cõpetere super dicta

eccl

ecclesia: dictus iudex facta fide de præmissis, debet declarare libellum, & super iure dicti capellani ferre sententiam super aliis impetranti silentium imponendo, & hincinde compensando expensas. Pro primo alleg. ff. de lega. ij. l. qui solidum. in princi. ff. famil. hercifcun. l. in hoc iudicio. & not. Cy. C. si aduersus rem iudi. l. j. Pro secundo de expensis allegabantur not. Innocē. de dolo. c. finem. in gl. magna. uer. item nota, quòd si in sententia licet nimis. Facit contra Innocē. de plus pe. c. uno. in fin. ultimæ glo. Sed in primo duo domini subtiliter illud dictum impugnarunt, ut prima facie uidebatur. a Est enim certū de iure, quòd iudex, qui condemnat in eo, quod non tenetur in petitione actoris, male, & fatue agit. ut ff. de euic. l. fundus. & C. de fideicommissa. li. l. fi. Modo constat, quòd ius, quod habuit præmortuus capellanus sub generali ecclesiæ petitione, nō comprehenditur, ergo in illo iure condemnatio fieri nō potest. Quòd non comprehendatur probo sic, quia aut comprehenditur tanquàm pars rei petitæ: ut in l. qui solidum, in ... im. alleg. & hoc non, quia ecclesia est indiuisibilis, & partem non habet, nec ipsa, nec ius incorporale, quod in ea habetur, partem habet. ut de præben. maioribus. & c. dilecto. de constitu. c. cum M. cum simi. Aut cōprehēderetur per reductionem proprietatis uerborum ad improprietatem, sicut de impetratione proxime dixi. Et certe hoc dici nō potest, quia sicut ius monasterium non excluderet, si mentem talē libellans haberet, quod tamen per expressum excludit. Postquam enim nullus prætendit in ecclesia ius, nisi monasterium, & iste impetrās ab eo ipso, quòd impetrans expressè monasterium in libello ex toto excludit, censetur uelle libellum intelligere de directo, & principali iure rectoriæ. argumē. ff. si ager uect. l. ij. Facit, quia libellus debet esse clarus[a] de natura sua. ff. de rei uendica. l. si rem. Et licet ab initio declaratio relinquatur actori. ff. de iudi. l. si quis intētione ambigua. & l. inter sti. §. j. ff. de uerbo. obliga. quod dicti duo domini consulebant, uidelicet, quòd diceretur illi actori per dominum auditorē, quòd dictum libellū declararet, & in casu, quo non declararet, fieret interpretatio cōtra eum, ut in regula. cōtra eum. lib. vj. & saltem debēt in dubio accipi uerba in proprio sensu. ut insti. de iure naturali. §. quoties. ff. de lega. iij. l. non aliter. maxime in odiū declarare ualentis. ff. de interroga. act. l. de ætate. §. qui tacuit. Coniunge cum isto, quòd si libellus debet esse clarus, adhuc senten-

tia

tia debet esse clarior. §.curare. institu.de actio.Et quia non uidetur,quòd ius illius capellani cõsisteret in ipso corpore ecclesiæ,seu in principali eius regimine,sed est sicut quædam capellania,uel uicaria in ecclesia constituta ad releuamen rectoris in aliquo ordinata, sicut uidemus in multis ecclesiis huiusmodi capellanias,uicarias,& præbendas etiam cum animarum cura,seu potestate audiẽdi confessiones constitutas,quibus tamen nõ dicitur prouideri aliquo modo de ecclesia,sed in ecclesia.Et hanc differentiam notat glo.in clem. j.de præben.licet secus putarẽ, ubi monachi carerent exercitio curæ per ea,quæ dixi supra in una conclusione.Hoc supposito dicebant domini,quòd si recusat ille declarare,absoluatur monasterium ab eius impetitione, & cõdemnetur in expẽsis,quod tarde fiendum foret.Et si fieret bonum,esset sentẽtiã taliter declarare, ꝙ appareret modus,& causa pronuntiantis eiusdẽ,si se declararet.Dicebant,quòd pronuntiaretur,secũdum quòd alii domini supra proxime ante prædixerant.

a ¶ Libellus debet esse clarus.*Adde tamẽ,quòd libellus in una,& eadem cõclusione potest pro parte esse aptus,& pro parte ineptus:pars tamẽ inepta nõ uitiabit aptã:ut Lud. Ro.cõsil.ccxlv.in j.col.uer.praterea.*

¶ De renuntiatione. Rub.

Conclusio DCCVII.

SI ILLE qui à sententia diffinitiua contra eũ per auditorem cameræ apostolicæ lata ad sedem apostolicã appellauit, post appellationem cõparet coram eodem auditore,& producit iura sua,ut sibi ostendat suã sententiã fuisse iniustã ad iustũ finem,ꝙ idem auditor ad dictæ sententiæ executionẽ nõ procedat,per hoc suæ appellationi renuntiare non uidetur.Ratio est, quia tunc quis renuntiat facto, & tacitè suæ appellationi,cũ facit actum contrariũ suæ appellationi,ut in eo contrarietas euitetur. ut de appel.solicitudinẽ. in fi.ut ecce appellatio,si sit legitima,iudicis iurisdictionẽ suspendit.ut de senten.excõ.c.per tuas.& habet effectum talis suspensio,ꝙ talis iudex, à quo est appellatum, & cuius iurisdictio sit per appellationem suspensa, nõ potest in causa ulterius procedere,& si procedat,nullus est ipso iure processus.ut c.licet.de sentẽ.excom.lib.vj.& c.per tuas. allega.Et idcirco si appellans cũ tali iudice,à quo ipse appellauit, procedit ad aliquem actum,qui non possit expediri,nisi uirtute iurisdictionis huiusmodi sic suspensæ,tũc uel uidetur uelle per factum contrariũ suæ appellationi renuntiare.ut de .constit.cum M. uel esse sibiipsi contrarius,

quod

quod nō creditur in dubio, nec permittitur in expreſſo: ut c. ſolicitudinem. in fi. alle. Et ita procedit c. gratum. alleg, de offi. de. lega. de teſti. cū ueniſſet. Modo producere iura ſua, nō eſt procedere cum tali iudice ad actū, qui non poſsit, niſi in uim iuriſdictionis expediri, quia hoc poteſt coram nō iudice, & extra iudicium. Præterea quia finis intētus a conſiderandus eſt in facto. ff. de dona. l. ij. in fi. cum l. ſeq. & l. ſed an ultro. in prin. ff. de neg. geſt. Modo iſte producebat, ut non fieret executio. Modo ad idem tendit ſua appellatio, & ita bene fa. notata Innoc. de app. dilecto. in fi. glo. & Pau. in cle. ſi ante. de geminatione appellationis. Præterea, quia ſi productio poſſet reſpicere plures intentiones, & fines, reſpiciendus eſt tamen in dubio ille, qui minus obeſt producenti: puta, quia nō eſt ueriſimile in dubio, ꝙ quis tacite ſuæ appellationi renūtiare uelit, niſi bene appareat per contraria iura præmiſſa: intelligas, niſi petiiſſet à iudice tali, quòd pronūtiaret, uel interloqueretur ſuper executione non fienda, uel ꝙ citaret partem ad dicendū cōtra. Cum enim talia nō poſsint fieri à iudice, niſi in uim ſuæ iuriſdictionis, quæ iam dicitur eſſe ſuſpenſa, apparet, quòd tales actus contrarii ſunt huiuſmodi ſuſpēſioni, & per conſequēs appellationi prædictæ, per clarum fundamentum ſuperius allegatum.

¶ De accuſa. De iudi. Rub.

Concluſio DCCVIII.

AVDITOR cui eſt commiſſum, quòd ſi repererit citandos de contentis in cōmiſ. ſibi directa publice diffamatos, decernat contra eos citationē perſonalē, & qui ſuper huiuſmodi infamia[a] teſtes recipit, nō ob. hoc abſq; ſpeciali mandato, etiā ad inſtantiam procuratoris huiuſmodi citandorū generaliter deputati ad cauſas, non poteſt recipere teſtes ſuper bona fama. Ratio eſt triplex. Prima, qa iſta eſt extraiudicialis informatio. ergo &c. Hanc rationē proſequitur, ut dixi ſ. in una cōcluſione. Secunda ratio, quia natura huius cauſæ procuratorē non admittit. Et ita fuerat ante deciſum per tres concordes interlocutorias in palatio apoſtolico, ut dicebat in conſiliis dominus Guillardus auditor. Item tenuerunt domini, ſi talis procurator uellet allegare cauſas abſentiæ, Nec ob. l. ſeruum quoq;. §. publice. ff. de procura. quia intelligitur de procuratore habente ſpeciale mandatum ad huiuſmodi excuſationem, ſeu cauſas abſentiæ proponendas, & de procuratore poſt datam citationis deſtinato ad hoc ſpecialiter. Sed iſtā rationem deſtruit dictus §. publice. ſi bene uideatur. Sed alia

ratio poteſt eſſe, quia non ante citationis conceſsionē, ſed poſt eius executionē, & reportationem ſunt talia alleganda, quia exceptio accuſationē præſupponit, cū ſit eius excluſio.ff.de excep.l.ij. Præterea de hoc ſolet ſemper ſpecialis commiſsio impetrari.

a ¶Huiuſmodi infamia.Not.*quòd duplex eſt infamia,una,quæ eſt iuris canonici, quæ eſt mortalis peccati, uel excōmunicationis, & hac tollitur, quantum ad culpā per pœnitentiam, & abſolutionē. vj.q.j.illi qui, ſed quantū ad infamiā notā, ſi ſunt clerici, non tollitur, niſi per papam, ij.q.iij.c.* Euthenium.*§.proxi.alia eſt infamia iuris ciuilis.iij.q.vij.infamis. §.porro.* Et *huiuſmodi infamiā non poteſt delere, niſi ciuilis iudex, cuius eſt legem condere. eod. c.*Euthenium.*§.proxi.*

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio DCCIX.

SVPPOSITO quòd Pet. cōtra M.ſuper beneficio obtinuit tres diffinitiuas ſentētias in petitorio, & poſſeſſorio, & fecit fieri executorias, & proceſſus,& poſt hoc reperit A. intruſum, & obtinuit à papa poſtmodum, narrando tamen intruſionem factā fuiſſe tam lite pendente, quàm poſt ſententias antedictas, quòd per executorē dictæ ſententiæ, quo ad poſſeſſorium cōtra dictum A. executioni mandarentur, perinde acſi contra eundem A.fuiſſent promulgatæ, quodque hoc uidens ipſe A. expoſuit d.N.ſe poſſeſsionem huiuſmodi ante dictas ſentētias habuiſſe,& ſe poſſe ſtatim docere de iure ſuo, & obtinuit mandari auditori palatii,coram quo cauſa primo pendebat, quòd ſi reperiret, quòd ante ſentētias huiuſmodi poſſeſsionem habuiſſet, ipſum ſuper petitorio ante executionē audiret. Sed ſi reperiret, ꝙ poſt ſententias habuiſſet hanc poſſeſsionē,eum non audiret,quouſque ſententiæ huiuſmodi fuerint cōtra eum executioni mandatæ,onus probandi, quod poſt ſentētias incumbit ipſi P. adeo, quòd ſi nihil probaret, audiri debet A. & retardari executio. Ratio eſt, quia de iure cōmuni ſententia lata inter P. & M.non debet præiudicare ipſi A. cū diuerſæ perſonæ & ex diuerſo iure ſe fundent, nec unus ab alio habeat cauſam, nec poſsit prohibere alium reperiri : ut ff. de re iud.l.ſæpe.cum ibi not.& eo.tit. c.quamuis.in antiquis. Fallit ſecundum quoſdā in uno caſu:uidelicet ſi ille A.poſſeſſor fuiſſet factus lite pendēte, uel poſt ſententias,uel ſi non fallit,hoc uoluit papa,quia ſub illa tacita conditione:ſi preces ueritate nitantur.de reſcrip.c.ij. ergo ſtabitur regulæ, niſi probetur exceptio, per no.in cle. literas.de reſcrip.

licet fuissent contra aliqui domini sine urgenti tamen motiuo. Et si dicas, cõstat A. nunc pos-sidere, & quòd ante non possederit, est negatiua, quæ probari nõ debet: ut l. actor. C. de proba. Dico, quòd imo, ubi est directa causa intentionis. ut probatur ff. de uerbo. oblig. l. in illa. & ibi plene not. per Bart. modo sic est in proposito eius, ueniat per modum exceptionis contra intentionem de iure communi iam fundatam, ergo, &c.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio DCCX.

IN casu proximæ conclusionis si probet P. quod M. durãte lite & tẽpore sentẽtiæ pro possessore habebatur publice, & notoriè, eoipso satis se exonerat à probatione negatiuæ, attenta natura materiæ, de qua agitur, quæ nõ requirit probatiões ita exactas. ut no. ff. de re iud. l. à diuo. §. si super. Item præsumptio faciens pro negante, ipsum releuat ab onere probãdi. ut no. idẽ Bar. in l. in illa alleg. arg. C. de proba. l. siue possideris. cum ibi no. iuncto, quod cum non sit possibile duos insolidum possidere. ut l. certo. §. si duobus. ff. cõmo. & ff. de acquir. poss. l. iij. §. ex pluribus. Ita nõ uidetur possibile esse communẽ opi. de poss. M. quando sit indirecte opinio cõtraria de A. arg. ff. de procu. l. Pomp. §. sed & si.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio DCCXI.

SI executor ipsius P. datus cõtra A. uigore dictarũ literarũ narrantiũ A. fuisse tam lite pendente, quàm post sentẽtias intrusum, ut in una cõclusione suppositũ est, nõ facta inquisitione de ueritate dictorũ narratorũ processit, monendo eum sub pœna excõicationis latæ sentẽtiæ ipso facto, quod à possessione infra xvj. dies desisteret, & propter hoc fuerit appellatũ, & cã appellationis auditori cõmissa, non obst. hoc, poterit processus hmõi impugnari, quia causarũ cognitionẽ nõ præmisit, dũmodo corã auditore postea cõstet de ueritate causarũ. Et sumitur fundamẽtũ ex no. Inn. de præsump. dudũ. & gl. cle. j. de offi. deleg. & no. Pau. de concess. preb. cum ei, quem. in cle. Mouit etiã dominos, quia, quod executor habeat recipere partis cognitionẽ in aliquo casu, nõ uenit à natura executionis, sed potius à natura exceptionis oppositæ per partẽ, ut patet ex literis, & not. ff. de re iudic l. à diuo Pio. §. si super rebus. Itẽ mouebantur, quia assignatio termini xvj. dierũ habebat cõditionẽ tacitã, licet nõ expressam, si nõ ueniret infra terminũ ad allegandum rationes, & causas, quare non deberet fieri executio contra eum. Sicut enim uenit infra terminũ ad appellandũ, ita uenire potuit ad allegandũ causas

in contrarium,si quas habebat.

¶De re iudicata. Rub.

Conclusio DCCXII.

SECVNDVM dños Robertũ de Stracone, & Nicolaũ de Cremona auditores,si in casu cõclusionis suprà præcedẽtis tẽpore litis agitatæ inter P. & M. A.possedisset beneficium, a de quo P.cõtra M. tanquã cõtra possessorẽ agebat,& sciuisset,quod illo modo P.cõtra M.ageret,latæ sententiæ contra M.ipsi à quo ad possessionẽ præiudiciũ attulissent,& afferre deberẽt. Et dicebat dominus Robertus,quod ita fuerat obtentũ præsente reuerendissimo patre domino Petro sancti Eustachii diacono cardinali in consiliis corã bonæ memoriæ domino cardinali Guil. dudũ habitis. Et quod Paul.hoc tenet in c.suam.de pe.& allegabat c.quia uero. de iudi.c.significauit.de rescr. Per quorũ iuriũ allegationẽ puto,quod in casu illorũ cõsiliorũ possessor tertius,à reo condẽnato possessionẽ habuerat,quia sic illa iura bene faciũt, aliter nõ bene facerẽt. Alleg.d. Nico.c.si clericus.de præb. li.vj. cũ sua gl.quæ dicit,quod illi impetranti pro eo præiudicatur,quia cũ de suo præiudicio ageretur, sciẽs se opponere neglexit,allegãs simile in c.quãuis maxime. quia illa oppositio cõsistebat in agẽdo,quæ grauior uidetur,ista in defendẽdo, quæ uidetur minus grauis,secũdũ eum.pro hoc allego tres gl.Inno.Prima est in c.super eũ.in gl.magna,quasi in mẽdio secũdæ colũnæ illius gl. uer.idẽ uidelicet & res aliqua. Vbi dicit,quod sicut dicitur in l.sæpe.quod agitato iudicio cũ liberto patrono sciẽti prejudicat:ita idẽ uidetur, si res aliqua a uẽdicetur ab aliquo, q eã nõ possidet,sed tenet. Nã ego possessor debeo me offerre defensioni eius, & nisi me offerã,fit mihi præiudiciũ,quo ad possessionẽ.ut ff.depositi. l. bona fide. Licet secus, si ille reus possidebat,quia tunc nõ admitteretur ad defensionẽ, nec fieret mihi præiudicium. ut no.ut lit. nõ cõtest.quoniam.§.si autẽ. & §.fi.Secũdo allego pro hoc aliã gl.eiusdẽ.In.in d.gl.magna post princ. tertiæ col.eiusdẽ gl.mag. uer.per istã autẽ decretalem.in prin.& ex quo,& ibi:ex quo,&c. ibi uide.Tertio allego aliã glo. Inn.de re iud.c.quãuis. in glo.j. ubi uidetur dicere id,quod dicit tex.quod sentẽtia lata inter certos, aliis nõ præiudicat,est intelligẽdum, quo ad actionẽ, uel exceptionẽ pariendã. Nã secus, quo ad possessionẽ.Sed certe illa gl. nõ habet hũc intellectũ, qui sibi imponatur, quia intelligitur de præiudicio mutatæ possessionis de persona rei cõdẽnatæ in aliũ grauiorẽ.patet,quia allegat hoc Inn.in eadẽ gl. Probo eandẽ cõclusionẽ rõne, quia in casu c.cũ

sup.nō fit præiudiciū,quo ad ꝓprietatem,ut ibi apparet in fi.& ita nō est de casibus cōprehensis sub c.quāuis.& tamē ibi præiudicatur,quo ad possessionē, ergo illi, cui res iudicata inter alios nō obest quo ad ꝓprietatē, dūmodo ad eū, & non ad reū condēnatū possessio pertineret, in possessione præiudicatur,si sciuit cām agi, & eā non defendit, nec appellauit. Secundo probo sic, quia si speciale hoc diceres in casu c.cū super.aut hoc diceres pro eo, ꝙ ad Oneteñ.epm priori loco, & ad monasteriū secūdo loco illius causæ defensio pertineret, Aut pro eo,ꝙ cām habuisset à monasterio eps Oneteñ.& neutrū dicere possis,quia sic præiudicaretur in proprietate.ut c.quāuis.& l.sæpe.alle. Aut quia Oneteñ.eps potuisset ꝓhibere monasteriū defendere, & hoc nō eadē ratione,qua supra, per d.l.sæpe. Aut ut dicit Bar.in d.l.sæpe. qa uideretur Oneteñ. eps dedisse facultatē agēdi ipsi mona.& hoc nō eadem ratione, quia in illo casu tenet idē Bart. quo ad proprietatē præiudiciū generari. Et sic intelligit opin. Guer. quā nō puto reprobatam esse.Etiā,quia nō uidetur,ꝙ aliquis de dictisquatuor casibus in casu dicti cap.cum super,ualeat proprie applicari. Et quia si sic decisio eius esset,uel cōtra cap. quāuis,uel cōtra l.sępe,quod nō est credendū. Aut tu poneres rationē specialitatis, quam ponit Inn.in c quāuis.de re iu.in prin. secūdæ colūnæ mag.glo.in uer. argumēto etiā eius,quod dictū est ibi, ad hoc est argumētū, qa sicut Oneteñ. potuit agere contra Auriēsem, si possideret,&c. ꝙ non esset ei ius exercere iura episcopalia:multo fortius,quando ei petebat, debebat excipere. Et certe tūc habes idē hoc casu, quia si Petrus possedisset ab initio, de quo agit Alphōsus,cōtra eum agere potuisset, & per cōsequēs eo agēte potuisset uenire ad cām, & excipere, ne sibi fieret preiudiciū in possessorio, prout & hoc satis ponit Inno.in d.c.cū super, ergo cū ratio specialitatis nō appareat in hoc casu,idē est,maximè,si ratio Inno. posita in d.c.cum super.in dicto uer. per istā autē decretalē.ibi: ex quo enim. qa ex quo iura uolunt, ꝙ cōtra reū ratione solius detētionis detur actio. ut l.officiū.de rei uēd.ꝙ etiā fiat executio,ne iudiciū sit illusoriū,sit bona,& per cōsequens generalis. idē uidetur in ꝓposito, si aduersarius dixit se possidere,cū reuera nō possideret. quia quo ad litē pro possessore habetur, maxime cū per partē,& iudicē ꝓ tali reputetur. ut ff.de rei uend.l.is, qui se obtulit,allegabatur ꝓ ista parte dictū Arch.in c.uno.de eo qui mitt.in pos.li.vj.& opi.Guil,

de

de mõte Lau.qui idẽ dicitur tenuisse in cle.ut calũ.de re iudic. Aegi.In contrariũ facit generalitas.§.fi.l.ſæpe.allega.Vbi dicitur ualde generaliter,ꝙ ſi fundum Titius à te petierit, quem ego,ſed nõ ex perſona Titii,ad me pertinere dico,quãuis contra Titiũ me ſciente iudicatum ſit,nullũ tñ præiudiciũ patior,qa neq; ex iure, quo Titius uictus eſt,uendico,neq; ego potui interdicere Titio,quo minus iure ſuo uteretur. hoc dicit. ſi ergo nullũ præiudiciũ,ergo nec quo ad poſſeſsionẽ.Inducitur regula generalis negatiua,ꝙ res inter alios acta,aliis non præiudicet, quæ nõ reperitur uitiari hoc caſu,etiã quo ad poſſeſsionẽ,ut uidetur.tu cogitabis. Caue, quia do.Fran.dicit,& loquitur, probabiliter ſolui poſſe ad capitulũ.cũ ſuper.qa loquitur in caſu, quo agitur cõtra perſonas,quæ uendicãtur,& de quarũ poſſeſsione agitur, ita ꝙ duo faciunt pro actore, & quia de re tertii agitur.Sed in caſu noſtro ſecus. Domini ſunt multũ cõtrarii,qa dominus Guil.ſequitur do.Fracil.Alii uolũt deliberare,& ego.

a ¶Vẽdicetur.*No.quòd uẽdicatio poteſt ſumi ſtricte,& large,ut uult Panor.in c.uenerabilis.in prin.de excep.*

¶De re iudicata. Rub.

Concluſio DCCXIII.

SI ſentẽtia ꝓ P.fuit lata cõtra M.& executor uelit eã exequi cõtra A.qui poſſeſsioni incumbit, & A. dicat eam de iure nõ exequendam,quia neſciuit cauſam agi, & P.dicat cõtrariũ, maxime uirtute quarundã commiſsionũ papalium executioni ſpecialiter directarũ,ſuper quibus oportebat cauſæ cognitionem habere,talis articulus non poteſt ſine ſpeciali mãdato expediri durãtibus feriis,pro eo, quia cauſæ plenam cognitionẽ requirit, cũ in hoc articulo agatur de pleno præiudicio in poſſeſſorio cõtra illum,quanquam forte nullo iure ſentẽtia debet exequi,modo in intruſione poſſeſsionis requiritur plena cauſæ cognitio.ut C.ſi per uim,uel alio modo.l.fi.& de præben.c.licet.ij.lib.vj. & ita no.§.ſi ſuper rebus.per ea,quę ibi notaui.Nõ ob.ꝙ dicitur communiter idem iuris,& fortioris,quo ad hoc de executione ſentẽtiæ,ſicut de ſententia, cum executio magis debet habere rem paratam, quàm ſententia. ut l. minor annis xxv. cui fideicõmiſſum.ff. de minor. quia dico,ꝙ uerũ eſt in caſu,in quo debet fieri executio contra eum, contra quem ſentẽtia lata eſt,& cõtra quem de iure claro, & per ſententiã declarato ſententia eſt ferẽda. ſed ubi agitur de executione fienda cõtra aliũ, tunc eſt quaſi una noua inchoatio litis propter perſonæ mutationẽ.ff.de excep.rei iudi.l.cum

quæritur. & requiritur alia causæ cognitio, quàm prima. ergò, &c. Sed si partes tacite, uel expresse, uel tacite uidelicet non contradicendo in hoc consentirent, processus ex hoc ualidaretur, pront omnes tenuerunt. ff. de fer. l. j. cum ibi nota.

¶ De regulari. De præb. Rub.

Conclusio DCCXIIII.

COLLATIO facta monacho de parochiali ecclesia consueta clericis secularibus a assignari, etiã de consensu abbatis, absque dispensatione, ipso iure non ualet. Consilia. Ista conclusio fuit obtenta alias, sed ex causa eam pono hic. de materia habes glos. xvj. q. j. in summa. lv. dist. c. j. & c. pro utilitate. xvj. q. j. c. testis. & c. ij. de sta. mo. ubi dicitur notari conclusio in tertia gl. Ber. & in secunda glo. Innoc. & ibi aliquid per Host. & Io. And. & ibi allegantur dicta iura. uide etiam lecta, & no. in c. ꝙ Dei timorē. eo. tit. & ibi plene per Io. And. Et ibi etiam uide Host. qui hoc ibi tractat plene. & ipse, & Io. Cal. tenent cõtra cõclusionē, & præsertim uide, quæ ibi not. in una gloss. & ea, quæ ibi not. Io. Cal. in distinctione, quam ibi per modũ additionis ponit, ubi contrarium nostræ conclusionis tenet ipse Io. Cal. & ipse Hostiē. idem tenet, ut no. Io. Andr. eo. c. ꝙ Dei timorē. propter officium prædicandi, & idem tenuerunt a Hugo, & Bern. prouincialis. Idē tenet Fede. de Senis in consiliis suis. pro conclusione nostra tenet quidã, uidelicet domi. Ioan. de Ligna. ꝓbat, quia monachus mundo mortuus est, licet Deo uiuat. xv. q. j. monachus. & cap. placuit. & c. generaliter. sed per assumptionē ad parochialē ecclesiam resuscitatur, & ista resuscitio est miraculosa. ut igitur resurgat, & actus ciuiles exerceat, est opus dispēsatione [a] superioris. Dicit etiam, ꝙ ista dispensatio nõ debet fieri sine causa utilitatis, uel necessitatis. Opponit Host. quia de iure cõmuni assumitur in episcopum, & mortuus tunc resurgit. Respondet, ꝙ habetur pro mortuo, non quo ad actus regulares. & non ob. ꝙ dicitur, ꝙ l. cõmunis habilitat, & resuscitat. dicit papa, ꝙ episcopus dispensat potestate sibi data à lege. Quid si ad collegiatã præfici uelit? glo. cle. j. de elect. secundũ illũ dominũ nõ firmat. Dicit tamē dici posse, secundum Host. uidelicet idem, quod conclusio habet, ꝙ cum capitulo dispensatio fienda est. Si de socio habēdo quæris, iũge quæ habes de capellis mo. c. fi. cum ibi not. quid dicendũ? Io. Andr. in cle. j. de elect. in gl. dicunt quidam. circa prin. uidetur stare cum opin. Host. Ioan. Cal. Feder. de Senis. Hug. Ber. prouincialis, & Goff.

¶ Opus dispensatione. *Not. quòd dispen*

dispensatio prohibita est, ubicunque non potest fieri sine manifesta declaratione ecclesiæ. Item ubicunque non est iusta causa dispensandi. j. q. vij. ta l. & c. si illa. extra. de elect. c. innotuit. §. multa. & §. fi.

¶De testibus. Rub.

Conclusio DCCXV.

SI DATO peremptorio termino ad probandum testes producti fuerunt, & iurauerunt, sed nõ deposuerunt, & stetit per producentem, quominus deponerent, lapso termino, & parte opponente examinari nõ potuerunt. Spec. hanc tenet titu. de testi. §. qualiter. uer. is quoq;. Iaco. de Are. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infect. & Archid. & Ioan. And. in nouella. de except. c. pia. aliquid per Archi. xxx. q. fi. cap. licet. Iac. de But. contra in l. si quãdo. C. de test. probatur conclusio, quia probatio est ostensio rei dubiæ per argumenta faciens fidem. no. super rubrica. C. de proba. & no. Azo in summa. ergo patet argumentum, quia sola depositio est id, quod ostẽdit. Secundo, quia ex duobus simul insurgit probatio: puta ex iuramento, & depositione. ut l. testium. ff. de testi. ergo uno deficiente totum deficit. ut l. testiũ. §. j. ff. de testi. de excu. tut. l. scire oportet. ff. de repu. l. fin. ff. de iti. actúq; priua. l. j. §. hoc autem. Tertio, quia confirmans trahitur ad tempus confirmati, & nõ econuerso. ut l. si fundus. in princip. ff. de solu. l. uero. C. ad Macedo. l. fi. modo sacramẽtum dat robur depositioni. ut l. iurisiurãdi. C. de testi. ergo præmissa cõfirmant. l. certarum. §. similes. ff. ff. de iure codicillo. ubi codicilli testamento confirmati ad tempus testamenti non trahuntur. Quarto, quia depositio non habet necessariam consequẽriam ad sacramentum, ergo ad illud tempus non trahitur. probatur consequentia. ff. quæ res pign. ob. poss. l. pe. & l. j. & l. posterior. in princ. ff. qui potio. in pig. ha. & dicta l. potior. §. si colonus. patet antecedens, nam testis nõ cogitur deponere, eoipso quòd iurauit, sed compellitur iurare, & deponere ratione ueritatis inuestigandæ. Quid plura? terminus non est datus ad testes producendũ, & iurare, ac recipi faciendũ, sed ad probandum, ergo probatione non facta, excluditur pars. C. de accusa. l. si ea. ff. de iud. ad peremptorium. cum l. sequen. & C. de remi. pig. l. si eo tempore. C. de ingen. manum. l. diffamari. ff. de ope. liber. l. mancipiorum. extra de restitu. in integrum. c. coram. de excep. c. pastoralis. Iacob. de But. qui est in contraria opi. in dicta l. si quando. C. de testi. sic distinguit, aut est terminus ad probandum, & tunc sufficiat, quòd testes iurẽt, cũ testimonii fides ad iuramen-

tum reducatur.ut l.si quando.al-leg.& l.asse. ff. de hære. institu. Interdum assignatur terminus ad habendum probatum, & tūc debuit,&c. Confirmatur primū membrum huius distinctionis nostræ conclusioni aduersans. Primo, quia unum propter alterum,&c. ut l.cum Paulus. & l. cū seruus. ff.de condit. & dem. sed fides testimonii est sacramētum.ut l.iurisiurandi.alle. Secūdo, quia ad primordiū sequētia referuntur.ut l.j.C.de impo. lucra.de præscr.& l.sed & si is.§.si initiū.C.de edē.& l.iij.§.scio.ff. de mino. & fa.op.quod no.in l. unica.ff.de pos.quæ ex testa.mili.tu per teipsum cogita dissolutionē istorū. Sed fortius obstat, & uidetur,ꝙ cōclusio nō procedat, sed sibiipsi cōtradicat, quia ubi nō stat per partē producentē,sibi nō imputatur,ut cōclusio habet, & not.Dy.in d.l.unica.C. de bo.pos. quæ ex testa.mili. ut ff. de condi. insti.l. ex fratribus. C.de usu.l.si pro te. Modo nihil est, ut uidetur, quod litigatori imputari debeat,cū non ad eum pertineat examinatio testiū, sed ad iudicē.C.de testi.l.nullū. & l. ult.C.de fid.inst.auth. apud eloquētissimū.facit C.de tēp.app.l. fi. §.illud.in fi.Scđo dico,ꝙ imò potest bene stare per partē,licet enim testes nō examinētur per partē,sed per iudicē, tamē pars habet solicitare,& implorare iudicis officium,ut id expediat,uel expediri faciat. hoc enim regulare, ꝙ iudicis officiū nō expeditur,nisi parte petente. ut ff.de oper.no.nun.l.de pupillo.§.qui opus.& de damn. infect.l.iiij.§. hoc autē edictū. & d.l.j.§.magistratibus.& quod plene not.per doc.ff.de iurisd.om. iu.l.j.unde si per iudicē,uel aduersariū steterit,ipso iure non nocet,si alias datur restitutio, ut colligitur ex no.in d.c.pia.per Inno. Io.And. & Archi.& per Inno.de re iudicum Bertoldus.

¶De donatione. Rub.

Conclusio DCCXVI.

NON per hoc solū, ꝙ donator possessionū post donationē per eum factā insistit cōtinuo possessioni usq; ad mortē, potest dici donatio facta in fraudē,uel cōtractus ipse donationis esse fictitius.nam nō præsumitur fraus, nisi appareāt aliqua urgentia indicia fraudis, ut l.dolū.C.de dolo.Ideo qui dolū alle.dolū probare tenetur.ff.de proba.l.quoties.ff.de dolo. nec probat hoc esse, quod &c.l.neque natales. C. de proba.possibile est, ꝙ donauit sine fraude, & ꝙ de uoluntate donatarii in possessione remansit, uel forte mutata uolūtate cōtra ipsius uolūtatē,& actio instituta est.insti. de dona.§.proficiuntur.& l.si qs argentū.Item etiā,quia fictiones & simulationes nō præsumūtur, nisi

nisi appareat causa, propter quā factæ sint, & per quam præsumi debeāt.ut ff. de re. amo.l.si mulier.in prin.& ff.qui & à qbus.l. sed si maritus.§.si.ubi est hoc expresse,& expressius extra.de re nun.c.ij.li.vj.Ideo dicit lex alienationem nō posse dici in fraudem creditoris, quæ nō fuit facta de iure fisci.l.j.Sic nō potest dici donatio causa mortis,[a] nisi obstet aliquod periculū mortis. ut ff.de donat. causa mort.l.j.cū l.seq.Sed qualiter soluetur ad l. superuacuū. ff. quibus mo. pig. uel hyp.sol.Certe do.Bar.de Saxa ferrato in quodā cōsilio suo soluendo,ꝙ ultra hoc, ꝙ tenebat possessionē,suberat ibi causa:uidelicet ꝙ excludendo creditorē,quam creditor allegabat propter quam ibi uēditio pręsumitur simulata. Vide ad hæc ea, quę scripsit Bar.ff.de dona:l.post contractā.ubi nota,ꝙ ad præsumendū donationē factā in fraudem oportet,ꝙ aliquid semper interueniat, quod det causam huic præsumptioni.aduerte, qa inter contractū uiolentū, & contractum fictitium est differentia. Nam dicitur cōtractus factus in fraudē, qui uere eo animo agitur,ut uere ualeat,& permaneat prout agitur,sed ideo agitur, ut alius per eū, seu eius occasionē decipiatur, ut ff. de his quæ in frau.credi. alie. sunt.per totum. hoc autē allegare non possunt, quitaliter cōtraxerūt seu huiusmodi participes fraudis fuerūt. C.de reuoca. donatio.l.cū confiteatur.& de seruo da.pig.ma.l.si creditoribus. nec ipsius uolūtarius hæres. l. cui ipse non habet necesse relinquere.ut not.C.de his,quę ī frau.pat.l.ij.Sed certe ille cōtractus irritus dicitur ꝓbatis his,quæ ad fraudē probari habent,& etiā hęres necessarius cōtrahentis,id est,cui cōtrahens necesse haberet relinquere, si in eius fraudem fuit contractus factus, poterit dicere contractum fraudulentū. ut d.l.ij. C. de his, quę in frau.patro.& ibi no.& C. quę in frau.credi.per totū.Et ita loquitur dictus §. superuacuum. Sed simulatus cōtractus dicitur, quando simulatur certus cōtractus fieri,& nō fit,ita sicut simulatur,ut C.plus ualere quod agitur,per totū.ff.de contrah.emp. l.nuda. & ff. de regu.iur.l.imaginaria. C. de distra. pigno.l.& quī sub.C.de aqua plu.ar.l.emptor. C. si quis alteri, uel sibi quāuis. & l.cum propria, & hoc casu tam ipse sic cōtrahēs,quàm eius hæres etiā uoluntarius potest dicere, talē cōtractū esse fictitiū per dicta iura, dummodo fraudē suam nō allegent,ex qua se iuuant,quia tunc obstarent iura prędicta,& l.post mortē.ff.de adop.Et circa hoc sciendum, ꝙ tribus modis potest dici cōtractus fictitius, imaginarius, & simulat

mulatus. uno modo tamē unus cōtractus celebrari simulatur, & tamen in ueritate agitur, quod alius celebretur. sic loquitur totus titulus, plus ualere, quod agitur. & ff. de cōtrah. emp. l. emptu fides. & huius natura est, ut non impediatur inquisitio ei, cui acquiri debet fienda, si ex causa, quę uere agebatur, poterat acquiri. ut d. l. emptu fides. & si cer. pe. l. si ex pretio, & no. l. nuda, alle. & l. imaginaria. alleg. Secūdo modo dicitur contractus simulatus, quia licet uere agitur, quod sic fiat, tamē agitur, quod cito dissolutio cōtractus fiat. ut l. iiij. §. si ab ignoto. ff. de manu. testa. & istius simulationis natura est, ut debeat hæc expresse per pactū agi. ut d. §. si ab ignoto. Tertio modo dicitur contractus fictitius, seu simulatus, quando ex mente nō procedit. i. quando agitur inter partes quod cōtractus nullus sit, & de hoc loquitur l. nuda. & l. imaginaria, alleg. & ff. de ri. nup. l. simulatæ. & de aqua plu. arcen. l. emptor. ut faciunt quidā quandoq; propter effugiendū onera, uel debita fiscalia. Ex pręmissis duo cō cluduntur. Primū est, quod cū simulationis sint tres species, allegās agendo, uel excipiendo cōtractum, uel instrumentū esse fictitiū, & non designans speciē fictionis, nō est audiendus, quia aduersari⁹ sic redderetur incertus. facit ff. de eden. l. j. §. j. & de rei uēd. Pōponius scribit si frumentū: nisi quę loquūtur in agēte. Idem in excipiente. ff. de flu. l. j. §. ab eo. ff. de le. j. l. Titiæ textores. in princ. Idē in probante, quia nō debet obscure probare. ff. de neg. gest. l. cum actū. in fi. & ibi not. de no. oper. nuntia. l. nō solū. §. sed ut probari. & ibi no. in glo. super uersi. quod probatur. & est expressum extra de proba. c. in præsentia. facit optime quod not. Io. And. in glo. de exceptio. pia. lib. vj. super uerbo, speciem. Secundo cōcluditur ex præmissis, quod tali dicenti instrumentū, uel contractum esse fictitium, non sufficit exprimere speciē fictionis, nisi declaretur causa, ex qua colligi ualeat initium huiusmodi fictionis. ratio, quia cum ex ipso actu de per se non inferatur ipsa fictio, ut concludit de iure intentio, addere potest id ex quo insurgat indicium simulationis, ex qua concludi ualeat ipsa fictio per prædicta. facit, quia intentio debet de necessitate urgere. ut l. ad probationem. C. de probatio. ne tibi dicatur nō probare hoc esse, qđ ab hoc contingit abesse. Dicunt quidā in casu nostræ cōclusionis tolli dubium fictionis, scilicet, si donans nomine donatarii se constituisset possidere. per l. quisquis. C. de dona. & l. quidam. ff. de rei. uen. & l. quod meo. & l. qui pignoris. §. j. & l. sequen.

quen.ff.de acqui. pos.in quibus id uidetur expressum, quod procederet, si nulla causa præsumendi fictionem alias appareret, quia si subesset causa huiusmodi, ita bene præsumerem illam clausulam, qua dixit donãs se constituere nomine donatarii possidere, appositam in fraudem, & fictitiè, sicut de contractu ipso, nisi sequeretur traditio corporalis. argum.de hoc.C.de suffrag.l.j.Et eodem modo dicerem de clausula renunti.doli, & fictionis.argu.ff.de noua.l.doli. uer.diuersum. Tertio concluditur ex præmissis, quòd ideo non dicitur donatio fictitia, uel in fraudem, quia de omnibus bonis, uel maiori parte sit facta, nisi subsit aliqua causa fraudẽ præsumendi, & per hoc non obstat l.omnes.§.Lucius.ff.de his, quæ in fraud.cre.uide Bar.in consilio prædicto, quod incipit: Petrus Nicolao donauit, si hæres. ubi reperies magnam partem de præmissis.

a ¶ Donatio causa mortis. *Quotuplex sit donatio causa mortis, & quomodo possit reuocari, uide Bar. in l.ij.ff.de don.cau.mor. & ibi multa ad istam materiam.*

¶ De accusationibus. Rub.

Conclusio DCCXVII.

SI CLERICVS contra laicum intentauit crimen sacri
a legii [a] criminaliter, & eum admisit per procuratorẽ ad causam usque ad conclusionem inclusiue, uenitque sententia absolutoria ferenda pro laico, non potest ad impediendam sententiam, uel processum præcedentem annullandum opponi contra procuratorem, quòd non possit in causa huiusmodi procurator admitti. Primò, quòd non ad impediendum sententiam, per l. quamuis indubitati. C.ad legem Iul.de adult. ubi uidetur casus quòd sententia absolutoria potest ferri in crimine adulterii pro absente, & contra præsentem, ergo & in personam procuratoris fortiori ratione.facit pro hoc, quia communis opinio habet, quòd in causis, in quibus sententia potest ferri contra absentẽ, potest procurator admitti.l. per seruum quoque. §. publice. ff. de procura.ergo idem si pro absente, quia magis iura sunt extensiua in fauorem absentiũ, quàm in eorum læsionem. ut l. absentem.ff.de pœnis. Præterea, quia cessat ratio, quare procurator non potest in criminibus interuenire. ut l.penul.§.ad crimen. ff.de pub.iudi. uidelicet, quod sententia esset elusoria, quia nõ potest absens puniri,&c.quę hic cessat. Et hanc conclusionem tenuit Iac.de Are.& do.Ioã.Nico.Aurel. episcopus, in l.quãuis indubitati.C.ad leg.Iul.de adul. Et per hoc non obstat, quod ibi not.

no.Fran.Accur.&Cy.post eum, uidelicet,ꝙ ista exceptio opponi potest in qualibet parte litis, quod cōfirmat Ioā.And.de iudi. c.j.lib.vj.in nouella. quia illud intelligitur uerum regulariter. Fallit in casu,in quo iam esset conclusum,& sententia absolutoria pro absente ferenda per prædicta.Dixi secūdo,quia prędicta oppositio præcędētē processum non annullet,& sic absoluatur opi.glo l.quamuis,allegatæ.& Ber.ioā.mo.& Archi.ac glo.Ioā.And.in d.c.j.de iudi.lib. vj.quæ habet,ꝙ exceptio ista est dilatoria,& ita determinat Ioā. Andr.ibidē in nouel.Itē probatur dicta cōclusio,quia nō omne crimen sacrilegii requirit pœnā relegatione maiorem,& tamen in his solis criminibus, & dictā pœnam requirētibus habet locū prohibitio.§.ad crimē. secundū communem opi.& docto.opi.ut not.in §.publice.& l.j.§.sed ad ea.ff.quādo appel.per aliū exer. pos.& per Cy.C.de accu.l.reos. & C.de iniur.l.fi.licet Iac.& Pet. & do.Io.Nico.in dictis legibus, & do.Bart.in d.§.ad crimen.ubi plenissime per eum de iure teneāt contrariū esse uerius,maxime per l.fi.C.de iniur.coniuncta l.fi.ff.eo.tit.& per §.ad crimen. qui loquitur indistincte.& per §.sed ad ea.recipiendo usq; inclusiue,ne idem frustra bis repeti uideatur, & bene uidetur probari per l.fi.C.de iniur.quia nedum dicit illustres esse priuilegiatos,ut in causis iniuriæ per procuratorem se defendant,sed ultra dicit,ꝙ nullus alius potest in causa huiusmodi per procuratorē admitti.dicere autē hoc est restringere ad unicum casum.l.unica.C.de fa.lib.esset diuinare ad l.Et si uis scire,qualiter colligitur solutio Guil. de Cun.ad istam l.& qualiter pulchre soluitur dictus §.publice. uide omnino Bar.in d.§.ad crimen.ad l.absentē.respondet do. Nico.ꝙ illa l.loquitur de punitione delicti,quod est notoriū iudici,uidelicet de delicto contumaciæ,ut ibi patet. & in tali cessat ratio l.absentem.& habet locum l.quamuis.C. ad l.Iul.de adulte.Et iste est unus casus,in quo ponitur absens. l. una. ff.si quis ius dicen.nō obtēp.l.j.Non autem loquitur de pœna delicti iudici ignoti,& quod notū fieri non potest,nisi parte præsente. Certos autē casus,in quibus dānatur absens,uide per Bart.in d. §.ad crimen.& prædicta intellige in casu,quo pœna est corpori,uel personæ infligenda:alias secus secundū prædictos, quia tunc ratio iuris cessaret.In contraria opinione sunt Ia.de Are. Odoff.Guil.de Cun.& Iaco.de But.Ideo securior est,per præmissa,quid si ferenda esset condemnatoria,distinguēdo secun

dum glo.& doc.ut s.dictũ est.cũ referebat quidam, ut Io.de Lig. s.c.proximo distinguebat, utrũ ex causa accusatoris interueniret procurator, & tunc ualeret processus: an ex parte accusati, & tunc secus. licet dubiũ hoc reputatet, tamen in casu nostro ui a delicet interuenit ex parte accusati, & est sententia absolutoria pro accusato ferenda, minus est dubiũ, ut uidetur. C.de do.l.sancimus.& ibi per Cy.& ff.de uer. obli.l.j.§.si stipulans.uer.præal. leg. Nõ obst. §.prohibemus. sed magis cõtrariũ probat, quia hoc ibi facit decretum totũ simul inficiens. C. facit tamen, ꝙ ualeat renuntiatio.not.in d.c. dudum. Nec obstat, si dicas, nõ esse constitutiones alias inhabilitantes, quàm extrauagans, execrabilis. quia hoc est fasum, quia c.licet canon.minores inhabilitat, & c.commissa. inhabilitat tenẽtes ultra annum nõ promotos, & tituli de fil.presbi.& de corp.ui. alios inhabilitat.& c.quicunq;. de hęre.& c.fœlicis.& cle.si quis suadẽte.& sentẽtia hominis inhabilitat, ut de se patet. quinimo nõ ualet ratio, per no. pulcherrima Alexandri, nõ obstañ. uer.qualitercunq; uacantia, quia uerbum uniuersale recipit restrictionem. C.de sacrosan.ecc.l.j.& ff.de oper.noui nunc.l.j.§.nunciatio.cũ ibi no.per Bar.uel melius dic, ꝙ cõferendi facultatem hic non impedit defectus proueniens ex parte modi uacãdi, sed proueniens defectus ex accidenti ad modũ uacandi, super additio. scilicet reseruationis. simile in c.ex tuarum.de autho.& usu pallii.cum similibus.

¶Crimen sacrilegii. *Sacrilegij cri men ad quẽ iudicẽ spectet, ad ecclesiasticum, an secularem, uide doc in c.si clericus laicum.* Et *dic, quòd contra sacrilegium potest tam iudex ecclesiasticus, quàm secularis procedere, quãdo agitur ciuiliter ad restitutionem rei subtractæ. Itẽ quãdo agitur ciuiliter non ad pœnã corporalẽ, sed ad pecuniariã, iuxta c.quisquis. xvij.q.iiij.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCCXVIII.

COLLATIONES præbendarum ecclesiarũ collegiatarũ à cathedralibus inferiorũ de iure cõmuni pertinent ad collegia ipsa, & prælatos ipsorum simul, Io.Cal. hãc opinionẽ multum tenet in c.cum ecclesia Vulterana. de elect.reputãs hoc satis probari in c.ea noscitur.de his, quæ fiũ præla.per hoc etiã induci potest c.ex insinuatione. de simo.de hoc per Archi.xij.q. j.§.ultimo. In cõtrariũ allegabatur c.quoniã ut ait, de ui.& hone.cle.& c.quia diuersitatem.de conces.prębẽ.d.Fed.de Senis in consiliis suis cõsilio primo, primam tenet opi.probatur ratio-

ne,

ne, quia ex fundatione patronus consequitur ius patronatus, & si ibi esset ad eũ præsentatio perti neret, secundũ omnes, per lecta, & not. de iur. pat. c. nobis. & per Ioã. And. eo. ti. c. postulasti. super fi. ultimæ glo. Modo omnia bona præbendarũ sunt ipsius ecclesiæ in cõmuni quo ad proprietatem, ut de testa. c. relatũ. §. nomine igitur. facit, quia collegiũ nõ debet esse cõditionis deterioris, quàm laicus, qui non nisi de gratia contra iuris principia ius patronatus acquirit, quia illud spirituale censetur. ut c. quanto. de ordi. iudi. & iurium spiritualiũ nõ est laicus capax: ut c. causam. de præscri. c. bene quidem. xcvj. dist. & c. ij. de iudi. cũ simil. pro hoc facit, quia ideo capellania fundata in ecclesia, uel parochia ex meritis ecclesiæ spectat ad præsentationem rectoris, si non sit ibi patronus, pro eo, ꝙ de bonis, & iuribus ecclesiæ parochialis fundatur, ut legitur, & no. de eccle. ædifi. c. ad audiẽtiã. licet pro hoc allegetur gloss. expressa. de elect. sciãt cuncti. li. vj. in glo iiij. Io. And. quæ est super uerbo, spectat. Quid dicendũ? dominus archiepiscopus Corsiẽ & quidã dubitãt alii de istis consiliis. primo, quia de iure cõmuni est clarum, ꝙ episcopo ab initio est data potestas ista de a omnibus beneficiis[a] suæ diœces. disponendi, etiã cõferendi. hanc regulã ponit gloss. ordinaria in c. quanquàm. de elec. li. vj. addẽs quòd ab illa regula nõ est recedendũ, nisi quantũ reperitur de iure expressum. ar. xcvj. dist. ubi nã. in auth. de crimine. §. consideramus. & regula. quæ à iure. cũ simi. & probatur dicta regula. xj. q. j. regẽda. xvj. q. ult. omnes basilicæ. de offi. ordi. cõquerente. & de insti. ex frequentibus. lo quuntur de institutione, intelligitur tamen de institutione uim collationis habente, quia alia pertinet ad Archid. ut de offic. Archid. c. ad hoc si in quadam. & c. ut nostrum. eo. ti. Modo nõ reperio ab hoc iure primitiuo recessum, nec hoc ius ablatũ episcopis, nec collegiis datum, quo ad canonicatus, & præbendas, licet bene, quo ad capita ipsorũ collegiorum. per c. cõgregatio. xvj. q. ulti. & c. sicut procedit. de elect. de cõsue. cum dilectus. de uer. signi. c. abbate. & gl. c. sciant cuncti. Nec obstãt allegata iura in contrariũ, quia nõ loquuntur dispositiue, sed narratiue, & factum possibile supponunt, sicut econtra in d. c. quia diuersitatẽ. post principiũ. in uersi. mandamus. in princip. Sæpe enim iuri communi hoc casu per cõsuetudinem derogatur, & alio modo, de quo statim dicam. Fateor tamen, ꝙ si daretur, & probaretur, ꝙ præbendæ fuissent fundatæ de bonis ecclesiæ communibus,

bus, tunc præſentatio earum ad capitulũ pertineret, ſicut ad patronum in ſimili caſu, ut probat ratio ſupra ad hoc inducta. Sed nunquid præſumi debet, quòd bonis eccleſiæ fundatæ fuerint? domini fuerunt in magna parte, quòd ſic. per dictũ c. relatũ. licet poſsit eſſe cõtrariũ, per not. Inno. de probat. literis. & in eo. c. relatum. §. in nomine. ubi autẽ ſecundũ unũ intellectũ. Sed pone ab initio fundatur eccleſia, & in capite, & in membris cũ canonibus, & præbendis per eundem fundatorẽ laicum, qui nõ retinet ſibi aliquod ius patronatus, & hoc caſu omnia bona præbendarũ ſunt ipſius cõgregationis, quo ad proprietatem, ut d. §. in nomine. & c. quoniam ut ait, alle. nec per hoc fundat capitulum, ſeu collegiũ intentionẽ ſuã de iure cõmuni, quod conferre, ſeu præſentare debeat huiuſmodi præbendas. domini in maiori numero tenuerunt, ꝙ ſic. imò c. quoniã ut ait. directũ omnibus epiſcopis uidetur probare contrariũ in eo, ꝙ dicit quod certũ in eis ualeat ponere numerũ clericorum. & per eandẽ uiã facit l. in eccleſiis. C. de epi. & cler. in fi. Sed aliqualiter facit ſecunda ſolutio glo. §. ſi quis oratorii domum. C. de ſanc. epiſ. ibi poſita. Nec enim ipſi de collegio fundarunt, nec de eorum bonis, ſed de bonis fundatoris fundatæ fuerunt. ideo non ſubeſt ratio, quæ eſt in fundatore patrono, nec locũ habet ratio c. ad audiẽtiã. l. de ædi. eccle. alle. & per cõſequens ſtabo diſpoſitioni iuris, cum hoc caſu nõ reperiatur receſſum ab eo, ut prædixi. ut C. de appel. l. præcipimus. in fi. & C. de teſta. l. ſancimus. nec ualet, ut uidetur, ratio Ioã. Cal. quæ habet, quòd iſtud, ſicut alia negotia eccleſiæ communia abſq; requiſitione epiſcopi gerere debet collegiũ, per no. Inno. Pe. & Ioã. And. de iura. calũ. c. imperatoris. ſuper glo. pen. & poſt Hoſtiẽ. de inſtit. c. ij. ſuper uer. cõmuniter. per Io. And. quia ibi loquitur de negotiis pertinẽtibus ad adminiſtrationẽ collegii, ſeu menſam eorum, non ſic de collationibus beneficiorũ, per prædicta ad c. in eccleſiis. de præbẽ. lib. vj. dico, ꝙ loquitur narratiue, nõ diſpoſitiue. Et hãc altercationem no. text. loquens ſub diſtinctione. de reſcrip. c. cũ aliquibus. lib. vj. tu cogitabis. Quarto ſuppono, ꝙ quinta clauſula loquẽs de factis, ſolum loquitur de utraq; dictarũ duarũ ſucceſsionũ permixtim, uidelicet deſcendentiũ, & collateraliũ, & illa ſuppoſitio patet ex terminis, & probat duas ſuppoſitiones proxime præcedẽtes. Quinto ſuppono, quòd ſexta clauſula loquitur ſolum de ſucceſsione collateraliũ, de qua loquũtur clauſulæ tertia, & quarta,

ta,& referenda sunt duntaxat: quod probo rationibus,quę sequuntur. Prima ratio est, quia dispositio interpretatiua,seu declaratiua refert se solum, & duntaxat ad casus sub interpretata, seu declarata comprehensos.ut no.in auth.de fi.an dota.instru. na.circa fi.colla.iiij.& ibi super hoc etiam uide Ioã.And.in nouella.& eo.titu.c.procurator.in prima glo.& super ea in nouella.lib.vj.imò potius restringunt, ut probat l.pe.ff.de au.& argen. lega.l.quæsitum.§.j.ut si legatus sit fundus cum ibi existẽtibus,id est familia,& quæ ibi erant,dicta expositio,id est familia &c. facit,quod dictũ legatum adeo restringatur,quòd aurũ,& argẽtum sub eo amplius nõ cõprehendantur. Modo constat,quod dicta clausula sexto posita fuit solum ad interpretationẽ dictæ tertiæ clausulæ in eo,quod dicebat seruatis gradibus, &c.ergo cum illa clausula solũ loquatur de successione collateralium,ut patet supra suppositione tertia, ergo & ista vj.clausula etiam de illa successione intelligi debet. Secunda ratio, quia & si uerba narratiua de iure dispositionem non inducant,maxime illa,quæ propter aliud proferuntur, & propter se.ut ff famil.her.l.quæ familiæ.& C.de test.mili.l.ex his non ipsa,sed potius ea quæ inducũt dispositionem, intuenda sunt,ut authen.si quis in aliquo documento.& hoc maxime,ubi de uerbis dispositiuis apparet. ut extra,de fid.instru.c.j.cũ simi. Modo constat,ꝙ dicta uerba,ꝙ sient inter has personas uolumus gradus seruari, ut scilicet prior gradus posteriori gradui præferatur,sunt uerba narratiua,& non proferuntur propter se,sed propter sequentia uerba: sic in eodem,&c.Et uerba illorum dispositiua sunt illa,seruatis gradibus, &c. posita super tertia clausula.ergo nõ ista,sed illa considerãda sunt,sed illa solum referũtur ad successionem collateraliũ,ergo,&c. Tertia ratio,qa per sequẽtia præcedẽtia interpretãtur,& restringũtur.ut l.nã qđ liquide.§.fi.ff.de pen.lega.& ff.de le.j.l.si seruus pluriũ. §.fi.in fin.Et hoc potissime uerũ in casu,in quo pręcedẽtia adiiciuntur propter sequentia,& ut in eis dispositionem inducãt.nã quando propter aliud cõfœderatur illud, propter quod.ut ff. de noua.l.cũ eum.modo illud, quod in eadẽ clausula sequitur de præpositione priuati in gradu eodẽ,nõ refertur,nisi ad successionem collateraliũ.quod patet,quia de successione descendentium specialiter,& expresse prouisum fuerat in clausula secunda.ergo ista generalitas ad istam partẽ expresse,& specialiter,prout uidetur iam referri nõ

de

debet:ar.ff.de uerb.oblig.l.doli clausula. & de pœnis.l. sanctio legum.C.de pact.cōuen.tam super do.l.fi.no.Ioan.mo.de constitu.c.j.lib.vj. Non obstat si dicas, quòd uerbum uolumus, nō no.superiorem expressionē,sed potius interiorem uoluntatem, quæ potest esse sine uerbis.ff.de acquir.hæredi.l.pro hærede.de concess.præb.c.cum ei quem.in fi.in cle.dico enim,quòd in con tractibus non attenditur uoluntas, quæ nō est in contractu expressa:ut ff.de uerb.obli.l.quicquid.& l.si à colono,eo.tit.modo iste contractus erat feudalis, nec reperitur in pactis alia expressio uolūtatis,quàm illa,quæ dicta est.ergo,&c. Præmissis in facto quinque suppositionibus antedictis suppono primo in iure,ꝙ ius primogenituræ[b] competens ex consuetudine,uel statuto trāsmissibile est ad filium, & ad hæredem ipsius primogeniti,etiam in casu,in quo huiusmodi primogenitus uiuente eo, de cuius successione agitur,mo reretur. Istam quæstionem ponunt & deducunt dicti do.Old. & Io. And.in locis superius allegatis. Ratio principalis est,quia licet in iure,quod debet compe tere ex ultima uolūtate, hoc fit, ꝙ illud antequam cōpetat,non trāsmittitur ad hæredes.ut C.de cadu.tollen.l.una.§.pro secūdo. pro eo,ꝙ dependet à uoluntate testatoris, quæ ambulatoria est usque ad mortē.C.de sacrosan. eccle.l.j.& de adi.lega.l.iij. in fi. §.le.se.tamen ubi requiritur aliquod debitum alicui ex beneficio lega.utputa ex cōsuetudine, priuilegio, uel statuto, cōtrariū totum est,pro eo,quòd non dependet tunc ex uoluntate testatoris ambulatoria, quia nec testator potest hoc ius ipsi primogenito auferre , ut patet per ea, quæ not.ij.q.j.quàm periculosum.& per Host.& Ioan.And.c. licet. de uoto. imò est in omni euētu debitum, licet in tempus incertū deferatur. sic ff.de condit.& demon.l.j.& tanquam æs alienum debitum.ut not.glo.in simili.ff.de collat.bo.l.j.§.si impuberi.& probatur hoc in l. si arrogaretur.ff.de adopt.& l.j.§. si impuberi.alle.simul iunctis cū not.in §.si impuberi.allega.per quas apparet, ꝙ impubes arrogatus quartam, quæ sibi debetur in bonis patris arrogātis ex constitutione diui Pii transmittit ad hæredem,etiā si uiuo patre adoptiuo decedat,quia licet non competat in actu,competit tamen in habitu, & tale ius bene transmittitur,sicut dicitur de querela.C.de inof.testa.l.si quis filium fa.ff.de asigna.liber.l.iij. in fi. cum ij.l.se.facit ff.de inoff. testa.l.Papinianus.§.si quis impubes.C.de liber.& eorum libe. l.j. Item pro hoc, quia circa ea,

quæ competunt filio, ut filio, nõ ut hæredi, non cõsideratur persona patris. ut ff. de interdict. l. iij. & ibi plene per Bar. ff. de sena. l. si emancipatum. §. fi. & ibi not. in ultima gl. sed illud, quod debetur primogenito à iure cõmuni, uel speciali, non debetur sibi, ut hæredi, sed ut filio, quia sibi auferri non potest. fa. C. de la. liber. tollen. l. una. §. sed & si sub conditione. & C. de proxi. sa. scri. l. si quis in sacris. lib. xij. per hoc tollitur arg. de lega. iij. in omnibus. & regula. priuilegiũ. quia priuilegia etiã transeunt ad filium. C. de excu. mu. l. sordidorum. & ibi not. & in l. in omnibus. no. quòd nõ habet locum in filio. Præterea hic persona non est causa priuilegii, sed primogenitura, ergo, &c. arg. ff. de mino. l. nõ solum. & l. minor. §. fi. cum l. sequen. C. ad Velleia. l. hæredes. facit pro hac trãsmissione in argu. ff. de suis, & legit. hære. l. si pro eo pluribus. C. de iure delib. l. cum antiquioribus. in prin. facit bene, quia per uenditionẽ potest transire patre uiuo in singularem successorem. c. quàm periculosum. j. q. vij. optime facit, quia debitum in diem, & sub conditione, etiam ante diem, & conditionem transmittitur ad hæredes. C. ut ab hærede, & cõtra hære. acti. incipit. ff. de act. & oblig. l. is cui. facit pro ista æquiparatione, quia maius ius quæritur ex beneficio principis. ut l. beneficium. & parificatur pacto. l. pacto. & contra. C. de fide. l. fi. Nec obstat l. j. & l. cum hæres meus. ff. de condi. & demonst. quia illud speciale est in legato, pro eo, quòd legatũ datur propter meritum legatarii, & affectionem, quam habuit ad eũ testator. ff. mandati. l. idemq;. §. fi. pro socio. l. nec adiecit. de adi. lega. l. iij. §. j. & C. de codicil. l. fi. §. pe. Modo mortuo legato cessat affectio, quia hæres, quo ad hoc, mortuum non repræsentat. l. in omnibus. ff. de regu. iur. cum simi. De ratione diuersitatis inter contractum, & ultimas uoluntates, quo ad hoc, uide gl. instit. de uer. oblig. §. ex conditionali. sed in casu nostro, ius, quod competit ratione primogenituræ, non est personale, sed reale, cum in unius personam non faciat fidẽ. uide Old. ubi supra. Per hoc soluũtur argumenta multa. Secũdo suppono, quòd id, quod dicitur in suppositione proxime præcedenti, locum sibi uendicat in casu, in quo iure primogenituræ ex pactis primæ constitutionis, sed in feudationibus cessantibus à statuto, & cõsuetudine, huiusmodi soli primogenito deferretur. Ista suppositio patet ex præcedenti, arguendo ex identitate rationis, maxime, quia legis prouisio, & prouisio ex contractu descendentes

dentes recipiunt bene æquiparationem. ut ff. de pa,.l.nõ impossibile. facit, quia uerba prolata à cõtrahẽtibus recipiũt suã interpretationem secũdum ius. Ideo si uerbum arbitrium, quod à iure suã habet interpretationem. ut ff. de uerb. obliga. l. continuus. §. j. proferatur à contrahentibus, eodem modo etiã intelligitur, uidelicet secundum quod de iure arbitrandum est, uidelicet arbitrio boni uiri, non pro libito uoluntatis. ff. pro socio. l. si societatem. de contrah. empt. l. hæc uenditio. ff. locati. l. si in lege. ff. de regulis iuris. l. in personam. §. generaliter. Modo si esset uerbum primogenitus, prolatum à lege, fieret interpretatio, quam dixi in suppositione precedenti, ergo, &c. facit de iureiuran. c. si. cum similib. Plus dico, quòd ista est multo minus dubitabilis, quàm præcedens ratio, quia ista regula minus clara est de iure, quòd debitum conditionale, uel in diem ex contractu descendens, est transmissibile, etiam ante diem, & conditionem ad hæredes. ut C. de actio. ab hæred. & contra here. l. una. & insti. de uerb. oblig. §. ex conditionali. licet secus sit de cõditione, & die incerta, ut predixi. Et hoc facit ratio diuersitatis, quã inter ista ponit Accur. in §. conditionali. quia dicit ꝙ in contractibus interuenit ultra factum donantis, uel promittentis factũ illius qui stipulando sibi & hæredi suo uult acquirere, & stipulari. ut l. si pactum. ff. de proba. quod non est in ultima uoluntate, ubi non interuenit, nisi ultima uoluntas testatoris. ergo à simili, hoc si potuit. l. dispositio, in qua non interuenit, nisi uoluntas principis, fortius hoc operabitur conuentionalis dispositio, in qua non interuenit uoluntas ambarum partium, maxime, quia ista conuentionalis dispositio in indiuisibilibus habet concomitantiam legis canonicæ, & diuinæ, ut apparet per no. Ioan. And. in dicto cap. licet. de uoto. ergo plus debet operari, quàm sola l. canonica, uel diuina, quia triplex funiculus difficile rumpitur. ut extra. de treug. & pac. c. j. & saltem difficilius, quàm unus solus. ff. de libe. leg. l. iij. §. fi. in auth. de cõsang. & uteri. fra. §. j. quæ situatur C. de communi successione. & incipit. itaque. Tertio suppono, ꝙ si lex, consuetudo, uel pactũ solum haberet successionẽ ex primo stipite descendentium, locũ fore in regno, & non ultra progrederetur aliquid de alio modo successionis exprimendo, nihilominus obtineret, ꝙ in duabus successiõibus proxime precedentibus est expressum. quod probo sic, quia lex diuini iuris defert in indiuisibilibus succes-

 sionem

c sionem primogenito,[c] ut deduxit Hostiē.in d.c.licet.modo regnum de iure est indiuisibile.ut l.imperialem.§.præterea ducatus.de prohib.feu alie. per Fed. ergo regni succeſsio defertur primogenito à lege diuina. ergo transfertur statim per suppositionē primam. probo fortius, quia antequam secundus filius nasceretur, ius succedendi primogenituræ fuit ipsi primogenito à lege,cōsuetudine,uel statuto, aut conuentione feudali quæsitum,ergo per natiuitatem primogeniti non debuit eidem minui,uel auferri,per not.Ioan. Andr.in regula.fine culpa. in q. ij.per eum ibidē disputata.Præterea, quia ambobus deberi nō potest,cum sit indiuisibile,& nō poſsit esse cuiuslibet insolidū: ut l.si incerto.§.si duobus uehiculum.ff.commo. Et rationabilius est,ꝙ sit primogeniti,quàm secundogeniti.argu.de maio.& obedien.c.j.& regula.qui prior. lib.vj.Modo uerisimile est,ꝙ talem ordinem uoluerit considerari huiusmodi l.cōsuetudo,uel pactum.ar.ff.de hęre.instit.l.qui soluēdo.& extra.de præb.c.mādato,Modo hoc posito pro constante, ꝙ à lege, consuetudine, uel pacto sit primogenito primo acquisitū huiusmodi ius, fateri oportet illud fore admiſsibile per duas suppositiōes præcedentes,ergo,&c. Quarta suppositio, quæ sequitur ex tribus proxime pręcedentibus est ista: uidelicet ꝙ primogenitus non uenit ad succeſsionem hmōi regni,tanquā primogenitus inter descēdentes à stipite primo,sed potius tanquā primogenitus filius dicti primogeniti,& tanquā eius personā repręsentās,quia licet ius primogenituræ trāsmittatur in eū,tamē ipsa primogenitura non trāsmittitur uere,ut de se apparet.ergo solo habito respectu ad personā, in qua uere nō est primogenitura respectu stipitis primi,nō succederet,sed habito respectu ad repræsentationē,de qua ff. de uerb.sig.l.liberorum.in fi.secus.simile ff. de colla.bo.l.iij.§.portiones.& l.si nepotes.eo.titu. Item simile de hære. quæ ab intest.defe.l.j.§.si ergo defunctus.colla.ix. iuncta auth.itaque.C.cōia de succeſ.& C.de legit.hære.auth. post fratres.ratio huius repræsentatiōis est identitas fictitia eorundē. C. de agri.& cēsi.l.cū satis.& de impub.& aliis substi.l.fi.inst.de stipu.§.ei qui.& ita habet locū id, ꝙ personā eius repræsentans,& in locū eius succedēs utitur eodem iure,&c. regula. cū quis in ius.facit optime,arg.ff.de dona. inter uirū & uxo.l.si donatæ.§.si spōsus.fa.C.de eman.libe.l.fi.Ex his formo quartā rationē, quia posita clausula in fi.nō refertur, nisi ad ea, ad quæ pōt cōgruentius

tius adaptari, si omnia uniformiter nõ cõcerneret. Et talis scriptura. in fi. de leg. j. & probatur in iuribus pro cõtrario allegatis. de rescript. c. olim. & ff. de postu. l. j. §. deinde. & ex qui. cau. maio. l. sed & si. §. deinde. modo sic est hic. ergo, &c. Itẽ probat hoc pronomẽ hãc certitudinẽ designãs. ff. si cer. pet. l. certũ. positũ in tertia clausula, & hic repetitũ. Ex præmissis quatuor suppositionibus clarissime inferas ex multiplicibus capitibus nostrã principalẽ qõnẽ per teipsum. Sed cõtra dictas quatuor suppositiones ultimas opponitur dupliciter. Primo, quia si lex, cõsuetudo, statutũ, uel pactũ hanc successionem trãsferãt, ut probãt superius allegata, quãdo dictum est supra, ꝙ trãsmittat primogenitus in filiũ suũ, nõ uidetur. quia ex diuersis causis, eidẽ nõ acquiritur dominiũ eiusdẽ rei. de fide instru. inter dilectos. §. cũ igitur. Secũdo opponitur, qa si trãsmittere põt ex iure personæ suæ, ergo & auferre, quia eius est nolle, cuius est uelle. in regula iuris. ff. Item qa uitiũ personæ ipsius primogeniti nepoti obstaret, cõtra l. si mancipatum. §. fi. alleg. & l. iij. ff. de interdi. & rele. alleg. Ad primũ dico, ꝙ lex, consuetudo, statutum, uel pactũ transfert actiue, & primogenitus passiue. sic uidetur, quia à patre in filiũ hoc ius per legis dispositionẽ deriuatur, sic licet quis per se suas personales actiones personales directas in aliũ transferre non potest: ut ff. de pecu. l. quis ergo casus. & ff. pro socio. l. iij. cum l. xij. tabularũ transportat eas in hæredes. ut C. si certũ. l. j. & ut ab hæredi. l. una. Sed hæc est differentia, quia prima trãsmissio est necessaria, quia legis prouisio, uel pacti nemini potest auferri. ut regula, indultũ. & l. sicut C. de actio. & obli. secus in ultima uoluntate in casu secũdo. per l. conficiuntur. §. j. ff. de iure codic. Ad secundum fateor, ꝙ si filius primogeniti non posset uenire ex persona patris, pro eo, ꝙ pater à die suæ natiuitatis, & semper fuisset inhabilis, eo, ꝙ in eo cadere nõ potuisset unquam hoc ius primogenituræ actu, nec habitu, ꝙ tunc primogenitus præferetur. Ratio, quia in eo, quod nunquam fuit repræsentatio haberi nõ potest, ut de se patet: & cessante tali repræsentatiõe seruandus est ordo graduũ. Præterea, quia sublato impedimento, quod secũdogenitũ in huiusmodi successione impediebat, effectus ipsius etiã cessare debet per iura cõmunia, sed sublato ex toto primogenito, quo ad hoc tollitur impedimentũ secũdogenito. igitur. & ita procedit argumẽtũ. sed si aliquo tẽpore fuisset habilis, secus: qa statim quãdo nascitur primogenitus, quæretur

sibi ius in successione,& quāquā illud perderet ex post facto, tamen deferetur ad primogenitū eius.l.iij.alle.nō obstante primo dicto huius distinctionis.l.si emancipatus. §. fi.quia loquitur in quodam iure, in quo unius præoccupatio alteri non obest, hic secus. Et alia non uenerit, primo,quia hoc sonat uerbū sublato, quod est participiū, maxime, quia de uno dicit,de alio eoipso denegat, & econtra.l.si prętor.& l.maritus.secūdo,quia sequitur ibi uerbū post aduentum,quod uidetur referri ad tēpus,ubi uenerit, uel illud præcedens, ex quibus concluditur, ꝙ si neutra pars tunc uenerit, sed lapsis xx. uel xxx.diebus,post illud tempus uenisset una pars alia parte minime ueniente.iste casus ex uerbis literæ dicti c.statuimus. uer.sed si pars. nō decideretur,sed quia non est uerisimile, quod uoluerit text.ex mēte decidere illum casum, modo mens ex natura materiæ debet colligi ex ratione illius c. & iuris cōmunis,sed si à fine temporis arbitrarii non cōputaremus, hoc casu ex mēte huiusmodi xx. dies,esset dare infinitos casus,in quibus loco xx.dierū, darentur xl.quādoque centū,si altera pars tarde ueniret, per quod prorogaretur lis contra naturā materię,& rationē decreti,& iuris cō munis.igitur,&c.Pręterea,quòd ambæ cōclusiones sint ueræ, & id qđ sequitur ex eis simul sumptis,ꝙ pars cōparēs, & iudex solū debet inspicere an dicta tria tempora lapsa fuerint, probatur clare hoc modo.pone,ꝙ me existente in curia appellat procurator meus in partibus, uel cōtra me appellatur,& casu ad me uenit instrumētum appellationis, quid dices hoc casu?certe fateri oportet, ꝙ ex mente sufficit lapsum dictorū trium tēporū expectare. uel pone , ꝙ appellaui Romę,curia existente Auinioñ. & statim curia de Auinioñ,Romā accessit,nec me moui de Roma,quid dices tūc?Cōcludo ergo solū considerandum esse lapsum triū temporū prædictorū. Secunda conclusio est,ꝙ si pars cōparens omittit cōparere post dicta tria tēpora ex toto lapsa, etiā per unū integrū annū,& ultra,potest nihilominus post annum à lapsu dictorū temporum triū cōputand.cōparere,& procedere in casu appellationis per audientiā contradictarū,ut principalis cōclusio sonat. hanc cōclusionē deduco ualde clare sic, quia quādocūq; aliqua causa beneficialis, uel prophana, ciuilis uel criminalis per citationē huiusmodi hominis,quo ad totam causam,de speciali domini nostri mādato in partibus legitime executā, ad eandē curiā esset legitime deuoluta,haberet locum

hæc

hæc cõclusio, ut cõtraria practica docet. ergo idẽ in citatione, iuris, de qua in c. statuimus. alle. quia non uidetur, ꝙ minus debet operari citatio iuris, quam hominis. Ratio rationis est, quia in causis plene, & totaliter ad curiã per citationẽ iuris, uel hominis deuolutis, omnes citationes fiendę, sunt fiendę in curia per audientiã ad singulos actus. operatur enim principalis citatio in partibus facta primo ad totã causam, ꝙ pars tenetur subire iudiciũ in tota curia, & per citationes in audientia exequẽdas ad singulos actus respondere, & audientiã seruare, ut practicę cõtinuæ experientia docet, ita ꝙ omnes citationes inuoluendo in una citatione iuris uel hominis ab initio facta inclusę fuerũt, & per singulas citationes postmodũ in curia factas ad singulos terminos distinctæ fiunt, ut probat c. statuimus. cum ibi not. & dixi plene, & totaliter per citationem iuris, uel hominis ad curiam deuolutã, quia per appellationẽ, & ipsius intimationẽ secundũ formam cle. causam. bene fit deuolutio causę ad curiã, quo ad hoc, ꝙ in curia, & non alibi causa tractanda sit ammodo, sed nõ est plena adhuc hæc deuolutio quousq; per citationẽ iuris, quæ requirit dictorũ tẽporũ lapsus, pars arctetur ad certũ tẽpus in causa huiusmodi apud sedẽ apostolicã litigare. Tertio, retardatio processus etiã annalis nõ est modus tollendi dictã plenã deuolutionẽ, uel eius plenitudinẽ diminuẽdi, igitur, &c. ff. de his qui sunt sui, uel alie. iuris. l. patre furioso. cũ simi. Præterea, quia de hoc nõ potest pars cõqueri: quia quanto fuit amplius expectata, tanto sibi maior gratia facta fuit, arguẽdo per regulã philosophi, sicut simpliciter ad simpliciter, & magis ad magis, & maxime ad maxime, nec causa patitur in hoc dãnũ, imò accessit rationẽ, quia ex noua citatione causa prorogaretur, ut de se patet, quia fateor ꝙ ex retardatione causa habuit dãnũ, propter quod superior posset, si uellet, super hoc cõtra partem utranque ex officio prouidere, sed nõ deberet ob hoc ad unius partis instantiã alteri pœnã imponere, quia amborũ cõtumaciæ cõpensantur, ut l. si ambo. ff. de cõpẽsa. & ff. so. ma. l. uiro. fa. de exce. cũ ecclesia. de sen. olim. xxv. dist. c. si. in si. de usu. quia frustra. de re. iur. cũ par. no. Spe. de app. §. nũc breuiter. uer. est autẽ & alius. in fi. Et hoc tamẽ probãt fortiter supradicta, & maxime, quia tarde cõparentis minor est contumacia, quàm nullo modo cõparentis. Nunc restat respondere ad rationes in contrariũ factas. Ad primã dico, ꝙ obseruatio temporũ cõsistit in duobus.

Primo quidem in comparendo in curia infra tempora, uel saltem post lapsum eorum, & hæc sub pœna processus, casu tamē, quo alia pars cōpareret, & procedere uellet. Secundo in hoc consistit obseruatio antedicta, quòd pars diligens, & comparēs expectet eorundē temporū lapsum, nec ante precurrat, quia si hoc faceret, processus uideretur contra non cōtumacem factus, & non teneret. etiam probatur utrunque in dicta decret. statuimus. & concernit utrūque, appellantē, & appellatum, ut de se patet. Et hoc est, quod uoluerūt dicere dicti do. doc. & si das eis alium intellectū, male intelligis & hoc modo intelligendo nihil ad propositū facit, quia dedi satis bonum intellectum. Ad secundam rationē dico, quòd illa facit contra, ut patet in secunda ratione primæ conclusionis suprà per me positæ, & in aliis plu ribus locis huius conclusionis principalis dixi de hoc. Ad tertiam rationē, quòd hic pro forma studiosè non adiicitur, quod arreptio itineris fiat infra mensem, sed pro forma studiosa adiicitur dictorū trium temporum lapsu. ut patet ex dictis argumentis. pro hoc not. Inn. de rescrip. cum dilecta. in gl. no. ordinē. & ꝙ studiose non adiiceretur, ꝙ quælibet pars iter arriperet. patet tamē, quia una nō arripiente alia procedit. Item quia non sonant illa uerba nisi in admonitionem. Nam assignatio termini, imò ipsa appellatio, & nedum appellatio, imò citatio ipsa iur. & nedū illa citatio, imò ius naturale, quod dat unicuique uoluntatem faciendi, quod sibi libet, nisi ui, aut iure prohibeatur, ut inst. de iure perso. §. j. ergo in facultatem, & admonitionem, & non in formā sonant. argu. de off. ord. c. licet in corrigendis. & de rescript. cum aliquibus. lib. vj. Licet fateor, ꝙ ipsa arreptio itineris, & comparitio infra terminum iurisfienda, imponitur sub necessitate causatiua. quia aliter incurreret pœnā processus. Ad quartā rationem dico, quòd terminus iuris, qui cōstat ex tribus temporibus, ut prædixi, & non alius hoc obtinet uim peremptorii. Dico quo ad pœnam processus incurrendam, nō autem ad hoc, quin postea procedi possit, ut dixi. Ad quintam rationem dico, ꝙ licet citatio, de qua loquitur c. statuimus. terminum habeat in hoc certum, quin preueniri non potest, & post quē procedi potest, & nō ante: tamē terminus huiusmodi non habet certitudinē in hoc, quòd de necessitate pars presens habeat tūc causam inchoare, imo ultra si uult potest partē spectare, ut dixi. Ad vj. dico, ꝙ tollitur absurditas, quia si utraque pars sit præsens,

sens, utraque potest agere quãdo uult. Item si appellatus non uult agere, potest appellantē indirecte cōpellere ad agendum, per l. diffamari. C. qui. ad liber. c procla. non licet. Ad vij. rationē respondeo, quòd hoc dictū Inn. intelligitur re nō integra: secus uero re integra, prout idem Inno. se exponit in alia gl. Ad viij. rationem dico, quòd ex eo capitulo, in quo quis cōmittitur in l. non iuuat se de l. sed bene in alio. & ita no. glo. Io. And. de renuntia. ex eo quod. lib. vj. per c. Raynutius, & Raynaldus. de testa. licet ergo quo ad iter arripiendū non datur sibi aliud tempus, quia quo ad l. non uidetur sibi obseruasse, si tamen utendo duplicitate, uel alias negligen- a tia alterius partis non uenientis satis cito uenerit, alias ex ipsa l. quo ad alia capitula, uidelicet quo ad processum se iuuabit. Et hæc sufficiant.

a ¶De omnibus beneficiis, &c. *Quid si papa mandat alicui conferri prabendam uacantem, uel uacaturam, & episcopus, & capitulum, ad quos spectat collatio, alteri conferāt inclusionem mandati apostolici. Dicitur, quòd collatio nulla est, & teneantur ei, pro quo papa scripsit, ad fructus annuatim. extra. de praben. inter catera. & c. dilectus filius. Et per Goff. in summa de prab. in fine.*

l ¶Ius primogenituræ. *De hoc iure primogenitura uide per Albe. pulchra & subtilia. c. de dona. inter uirum & uxo. l. pen. & in procemio digestorum. §. discipuli. & in lib. Oldra. c. cclxxij. & ccciij.*

c ¶Successionem primogenito. *Not quòd dicitur primogenitus, etiā si nullus nascatur post eum. extra. de uerbo. sig. c. Ioseph. & de iure primogenitura inter reges, principes, & nobiles, & qua sint dignitates indiuisibiles, uide plene per Abb. in c. ex insinuatione. de iure patro.*

¶De appellationibus. Rub.

Conclusio DCCXIX.

SI PAPA cū cancellaria existente in Anania, & audientia palatii existēte in Roma, ferat sententiam, & parti condemnatæ uiua uoce illico ab eadem sentētia appellanti dat apostolos reuerētiales,[a] & præfigat terminū decem dierū ad appellationē prosequendā, & infra dictos decem dies appellans arripiat iter per se, uel aliū ad eundum Ananiam pro impetrando cōmissionem assignari super appellatione sua prædicta, talis arreptio itineris, & prosecutio est sufficiens, & desertionem excusat: licet domini Fran. & Ber. cōtra. Ratio dominorum fuit ista, quia istud tempus datur non ad prosecutionē appellationis cōplendū, sed ad huiusmodi prosecutionem inchoandū. Modo satis inchoat prosequi, qui facit præparatoria, absque quibus prosecutio ipsa nō potest fieri, quia

idem iudiciū de termino, & de uia sententiæ quo ad terminum perueniri nō potest.ut l.oratio. ff.de sponsalibus.

a ¶Apostolos reuerentiales. *Nota quòd dicuntur apostoli reuerētiales, seu reuerendi, quādo ob reuerentiam superiorū appellatio defertur.ut c.j. de appella lib.vj in glo.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCCXX.

NVNTIVS apostolicus, cui ad personam ipsius, & eius officiū honorandū ad prouidendum animarum saluti conceditur, quòd obtinentibus beneficia minus iuste in prouincia, ad quam ille nuntius destinatur, posset resignationes recipere, & obtinentes ad eadem beneficia, seu quæuis alia habilitare, ac cū eis pro camera apostolica super perceptis fructibus concordare, & de huiusmo di beneficio etiā qualitercūque uacan. personis eisdem prouidere, nisi sint aliqua talia beneficia generaliter reseruata, ut puta per extraua. execrabilis. Ioan. xxij. illa conferre poterit, licet aliqui contra. probatur primo, quia hæc potestas data est isti nuntio, quæ reuera recipit magnam restrictionem, ut extra, de præb. is cui cōceditur. quia non est motu proprio facta, cum non dicatur hoc in literis. ut c. si motu. in fi. de præb. lib. vj. nō est magis fauorabilis, quàm potestas à iure data ordinariis, ut xj. q. j. peruenit. cū simi. quæ non recipit dictā restrictionem, ut cle. & si ab apostolicæ. in fi. de offi. ordi. tamen illa non concludit beneficia reseruata secūdū omnes. ergo, &c. Item quia potestas data legatis de latere generaliter, quæ non est minus fauorabilis, ita modicum includit papę specialiter reseruata. de officio leg. c. quod translationem, cum ibi no. Item nec specialiter data. ut c. dudum. de præben. lib. vj. Item nec potestas data executori, licet comprehendat deuoluta. ut cle. si de beneficio. de pręb. non tamē includit specialiter, uel generaliter reseruata, secundū omnes. Item uidetur casus in c. ij. de præb. lib. vj. licet loquatur in uno genere reseruationis generalis, quia idem iuris hodie censetur in aliis, & eadem est ratio in omnibus, ergo & uidetur forte id poni causa exempli, & ita nō restringit, ut l. j. §. quod uulgo. ff. de ui, & ui ar. pro eo, quia tunc aliæ generales reseruationes non erant notæ. Ratio, quia in generali concessione nō ueniunt ea, quæ sunt concedenti specialiter reseruata, ut ff. cui man. est iurisd. l. j. primo respon so. de mi. l. illud. ff. de pigno. l. generali. & d. c. quod translationē. cū ibi no. & regula, in generali. cum ibi not. & quod not. ij. q. v. quæ de causa. & quæ no. Io. And.

in prædicto c. ij. de præb.lib.vj. in nouel.facit etiã,quia in generali concessione nõ ueniunt speciàliter prohibita. ut ff. de ritu nup.l.quanquam. j. responso.& C.de acc.l.fallaciter.not.Io.mo. in regula.in generali.sub exemplo xxxij.sed collatio beneficiorum reseruatorũ specialiter omnibus aliis à papa sunt prohibitæ. ergo addunt aliqui aliud motiuũ, ut puta, quia papa alio iure confert reseruata,quia iure proprio, alio iure confert alia, quia iure communi,& in dubio censetur uti iure cõmuni.sed nõ insisto, quia reuera tantũ ius, & tale habet papa in collatione nõ reseruatorũ, sicut aliorum.patet satis ex no.in c.ij.de præb.lib.vj. Et per hoc dixit Fe.in tractatu suo.de re.permu.q.ij.& Alex.in c.uno.de re.permu.li.vj.q.j.partis quartę,quod si detur potestas specialis legato recipiendi renuntiationes ex causa permu.& beneficia resignata ex causa huiusmodi cõferendi,cõferre non potest beneficia reseruata, & si teneremus reseruationẽ nõ includi sub gratia facta motu proprio,quod uidetur securius,quia motus proprius nõ ampliat, sed fortificat, nec includit ibi uerisimilia contra mentẽ.dixi supra cõclusione septingentesima tricesimatertia : ubi plene excussi materiã motus proprii,si opponitur de fauore, qui saluti animę,respondeo, quia id concernit renuntiationem,quam puto etiã absque collatione, per ea, quæ no.de offi.dele.c. deliberatione.§.prohibemus. In contrariũ facit,quod ibi no.per Arch. & Io.And.in nouella. ubi no.renuntiationẽ non teneri, & facit ꝙ communis determinatio plurium determinabiliũ ad omnia uniformiter referenda est.ff. de uulg.& pupil.substi. l. hoc iure. C.de impub.& aliis substi.l.quãuis.ergo uerbum beneficia, seu concessio potestatis,ad collationem,& renuntiationẽ uniformiter referentur. Sed caue,quia facit pro §. prohibemus. inutile trahit ad se utile. Sed obstat regula cõmunis data in dissimilibus per Dyn. in regula. utile. per l. j. §. Trebatius.ff.de aqua quoti.& æsti.

¶De confessis. Rub.

Conclusio DCCXXI.

LICET confessio etiam extraiudicialis regulariter probet. de quo dic, ut habes supra cõclusione dclxiij. tamen secus est in delictis, in quibus cõfessio extraiudicialis delictũ plene non probat,quo ad effectum pœnæ ordinarię infligẽdę. probatur extra, de excessibus prælato.quã sit graue.ubi presbyter beneficiatꝰ cõfessus crimẽ adulterii se cõmisisse,nõ deponitur, nec priuatur beneficio,sed solũ

suspen

ſuſpenditur.& ibi no.per Inno. & Hoſti.ſic ſuper crimine bene
a indiceretur purgatio, [a] ut ibi etiam not.glo.quam approbat Bar.expreſſe.ff.ad l.Iul.de adul. l.capite quinto.quòd confeſsio talis extraiudicialis non plene probat,niſi quo ad effectum cõ fitentẽ ſubiiciendi torturæ,quæ glo.eſt not.ualde.Et poteſt forte eſſe ratio,quia in delictis clariores probationes eſſe debent. ut l.fin.C.de probat.Modo poſsibile eſt, quòd ita fuerit confeſſus,& tamen nõ ita commiſerit,& quòd confeſſus fuerit,nõ quia fecerit, ſed forte animo diffamandi mulierẽ, aut maritum eius,aut forte animo ſe iactandi,& gloriandi:ut d.c.quàm ſit.uel forte animo mentiendi, ut ſunt multi uoluntariè maxime in talibus mẽtientes.Sed caue,talis ſic mentitus diffamans, uel ſe iactans,ſe glorificans de peccato etiam per ſe non commiſſo,ex huiuſmodi mendacio, diffamatione,iactantia,ſeu gloriatione incurrit nouum genus delicti requirens certam pœnã, quæ nõ probata huiuſmodi cõfeſsione,etiam ſine accuſatore, tanquàm pro notorio infligenda eſt,ut probat dicta decretalis,quàm ſit graue.

a ¶Indiceretur purgatio.No.*quòd purgatio, quæ contra aliquem debet indici, debet eſſe orta ex tali ſuſpicione, quæ generet ſcandalum, ut colligitur ex c.tua nos.de cohabi. cle.& mu.*

¶De proba.De iniur. Rub.

Concluſio DCCXXII.

a AD æſtimationẽ iniuriæ, [a] quæ per probationes legitimas haberi non poteſt, debet deueniri iſto modo:quia iudex debet primo conſideratis omnibus qualitatibus,& circunſtantiis omnibus,quæ poſſunt augere,uel minuere huiuſmodi æſtimationẽ, ſuo iudiciali arbitrio taxare certam æſtimationẽ huius iniuriæ,ſeu certam quantitatem,nõ ut in illa cõdemnet,ſed ut infra illam,ſeu in illa,& non ultra pars per ſuum iuramentũ huiuſmodi æſtimationẽ declaret.Et ita intelligitur quod habetur ff.de iniur.l.ſi unus.§.ſeruus meus.& in cõſti.§.j.Et poſt huiuſmodi taxationem pars in ipſa quantitate taxata,ſeu infra eam,declarabit per ſuũ iuramentum huiuſmodi æſtimationem. & ita intelligitur l.iniuriarum æſtimatio.ff.de iniur.& ita intelligitur extra. de iniu.c. olim ſcribentibus.& de offi.ord.c.canonici.lib.vj.cum ibi no.in glo. Nec facio quo ad hoc differentiam,an agatur ex l.Cornelia,an uero ex actione prætoria, licet glo.eam faciat in d.l.iniuriarũ. Sed ſequor in hoc But.qui in d. l.iniuriarum.dictam glo.quo ad hoc reprehẽdit,licet nõ ita decla

claret.fateor tamē, quòd si pars agens uult augere æstimationē,probare debet qualitates,ex quibus æstimatio suum potest recipere iuramentum.Et ita intelligo §.pœna.insti.de iniur.cū ibi no.Bonum exemplum huius primæ taxationis,& sequētis iuramenti declarationis habes C. unde ui,l,si quando.& extra.qd me.cau.super eo.secus tamen in iuramento in litē,quia ibi licet posset taxatio iudicialis præcedere,tamen nō est hoc necessarium ibi,sicut hic,ut patet ff.de in lit.iurā.l.uideamus.§.penult. & in l.in actionibus,§.j.eo.titu. tu uero in hoc rationem diuersitatis cogitabis, primum uero in expeñ.taxatio locum habet,licet enim de iure C.non præcederet taxatio de necessitate,sed sequi posset.ut C.de iud.l.sancimus.tamen de iure authenticorum sequi nō potest,ut in auth. de iudi.§.oportet.quæ situatur. C.de iudic.super dicta l.sancimus.& alias incipit. sed hodie, a sed alias incipit.post iusiurandum.Sed diceres,qualiter procederet practica hodierna,quia post iuramentū taxamus? certe respondeo,& dico,quòd duplex est taxatio.Vna est, quæ habet uim pronuntiationis,nec etiam reuera ipsius cōdēnationis fiendæ,sed habet uim limitationis ipsius iuramenti per partē præstandi,& ita debet procedere iuramentū,quia ultra illam iurare non licet,& ita loquitur authen. post iusiurandū.Alia est,quæ habet uim condemnationis,& illa est,quam facimus post iuramentum.& de illa non negat, quin fieri possit post dictā authē.Sed bene dicit,ꝙ si bene,hoc est infra taxationē iuramentū est in minori, cōdēnatio ferri nō potest.quod intelligit Innoc.super eo.alleg.nisi taxatio primo per iudicem reuocaretur,quia tunc posset.quod intelligit cū causa in minus condemnatio fieri per l.alleg.uideamus.circa fi.iuncta l.quod iussit.ff.de re iudic.Sed dic qualiter sustinetur factum nostrum,quia ista prima taxatio ne non utimur isto modo,quia semper infra certā summā deferimus iuramentū,quod sic faciendo duos actus simul facere uidemur,scilicet summam,ultra quam iurari non possit,taxare, & iuramentum deferre.sic ff.de acqui.hære.l.illud.cum simi.

¶ Æstimatione iniuriæ, *Iniuria dicitur multis modis,sed proprie pro contumelia.ff.ad leg Aquil.l.sed & si quæcunq;.§.iniuria.dic ut ibi.*

¶ De appellationibus. Rub.

Conclusio DCCXXIII.

SI appellatus appellationem beneficialē contra se ad apostolicam sedē interpositam, sibi tamē nō intimatā,licet post mensem à die interpositionis eiusdem

eiusdem computand.deuenerit instrumētū appellationis ipsius ad manus suas,post xj.menses à dicta interpositione computandos,ad dictam sedem inchoauit prosequi,& per audientiā cōtra dictarū absq; alia citatione,uel intimatione facta ad partes usq; ad cōclusionē inclusiue fuit prosecutus, terminos substantiales alias legitime obseruando,ualet processus,secundū do.Nico. Fran.& Ber.& Pe.in qua cōclusione cōsenserunt alii duo domini,uidelicet Guil.& Guil.Sed do.Ro.& Benedic.contra.& do. Corsen.remansit dubius.Motiua dominorū Ro.& Bene.sunt ista.primo,quia Comp.Archi.& sequaces.& in c.j.de elect.lib.vj. uidentur tenere, ꝙ ita tenetur appellatus seruare tempora decret.primæ alle.sicut appellans, modo uerbū, seruare,debet intelligi cum effectu.ut l.j.§.fin.ff. quod quisq; iur.cum simi.ut nedum intelligatur de lapsu ipsorum temporum,sed intelligatur magis de expeditione horum, quę infra illa tempora sunt fienda.Secūda ratio eorum est ista, quia ratio c.statuimus.de elect. lib.vj.alle.est ista,ut diuturnitate uacationis beneficiorū occurratur:modo si non seruarentur tēpora,cessaret ratio.ergo. Tertia ratio est,quia cōtra ius commune ius speciale introducitur cum certa forma.cessante forma huiusmodi cessat illud ius, quia cessante causa debet cessare effectus. modo ca.statuimus, alle.inducit ius speciale sub certa forma,uidelicet si infra certa tēpora certæ expeditiones fiāt, quod not.uerbū infra ibi positū,ergo,&c. Quarta ratio,quia post peremptorium quis absq; restitutione non admittitur. de restitu.in integ.c.coram.de excep.c.pastoralis.Sed ista tempora uim habent terminorū peremptoriorum. Quinta ratio, quia edicto citationis circūducto nō proceditur, nisi parte de nouo citata.ut ff.de iudi.l.& post edictum.§.j.sed actore non comparente in termino iuris edictum circunducitur.ut d.l.& post edictum.§.j.&c.Sexta ratio,quia bene arguitur in iure ab euitatione absurdi.ut C.de furt.l.si quis. ff.de fer.cor.l.j.& de neg.gest.l. Pomp.& solu.mat.l.diuortio.ff. de excu.tut.l.scire.§.aliud.& de reg.iur.l.aliud.§.absurdum.& C. de testa.l.consulta.sed foret absurdum,si appellatus dormiret, quòd appellās eius dispēdio uagari deberet perpetuo in incerto expectādo.facit quia malitiis hominum debet obuiari, ut l.si fundo.ff.de rei uendi. Septimo hoc probatur per Inno.qui in d. c.statuimus.no.expresse quòd si pars iter non arripuerit infra mensem,uel nō expectauerit xx. dies,non habet locū processus illius

illius cõstitutionis. Octauo, quia qui cõmittit in l. cõtenẽdo ipsius obseruationẽ, nõ debet gaudere beneficio ipsius. l. ff. de mino. l. auxiliũ. cũ si. pro hoc sciẽdũ, ꝙ duo tẽpora per decre. hic põderãtur. Primũ tẽpus itineris arreptionis interpositę, pro quo datur mẽsis, qui currit à die appellationis interpositę, & intimatę, ut no. de intimatione Archid. & alii in c. statuimus. alle. Secundũ tẽpus est expectationis, & illud xx. dierum, & incipit currere ab aduẽtu alterius partis ad curiã. de primo tẽpore est tex. in d. ca. statuimus. in fin. j. responsi. ibi cũ dicit, quòd à die abitionis iter arripuerit infra mensem. De secundo tẽpore est text. in eo. c. in princi. secundi responsi, cum dicit, si pars aliqua nõ uenit post xx. dies post aduentum alterius expectata, &c. Aliqui uero addunt tertiũ tempus intermediũ, uidelicet inter duo tempora supra dicta, quod arbitrarium uocant, per §. ꝙ si per xx. c. cupiẽ. de ele. lib. vj. Sed certe gl. Io. An. sensit cõtrariũ in d. c. statuimus. ij. responso. in prin. in glo. quæ incipit. æquior tẽporis computatio. & idẽ no. glo. in d. §. ꝙ si per xx. quę incipit. rationabilior, &c. Quid dicẽdũ? breuiter puto cõtra gloss. ut deduxi ꝯ. ratio est, quia uerba legis dẽbẽt sic interpretari ciuiliter, quòd nullam iniquitatem includãt. iiij. dis. erit autem lex. & probãt iura supra alle. pro absurditate tollẽda, nã iniquum foret quẽ astringi à tẽpore itineris arreptionis de loco, ubi degit ad Romanam curiã accedere ante tempus, quo iuxta iudicis, seu boni uiri arbitrium consideratis cõsiderandis iri solet, & cõmode potest duplicitate nõ utendo. ut ff. de uer. oblig. l. cõtinuus. §. j. & ff. si quis cautio. l. j. argu. eo. tit. l. ij. §. quod autem dixerimus. & ff. de pigno. act. l. si seruus. & ff. de ædi. edict. l. si quid uenditor. ergo citius, quàm more solito iri solet, seu potest, iuerit una pars, quòd eius computatio tẽpore xx. dierum suæ expectationis una cũ tẽpore suæ itinerationis totũ simul non constituat huiusmodi arbitrium tẽporis, hoc non sufficit, ut si solet iri in vj. mensibus. l. fi. ff. de dila. & quadruplicitate usus mutando equos, & itinerãdo cũ curribus, & dormiẽdo in itineratione, sicut faciũt cursores portãtes ꝓspera noua, iuerit in vij. septimanis, & expectauerit postea xx. diebus, & ita quasi duobus mensibus, & quinq; diebus pro aliis tribus mensibus, & xxv. diebus procedi poterit cõtra non contumacẽ, quod est iniquum. Non enim licet sic præcurrẽdo suum aduersarium supplantare. de appel. sæpe. in fi. & c. oblatæ. cum simi. circa mediũ. ar. xvj. dis. placuit. ff. ad Turpil. l. ij. §. fin-

autem.ij.Intelligatur autem aduentus huiusmodi de aduentu secundũ communem itinerandi usum facto,uel saltẽ de tali aduentu,cuius tẽpus coniunctũ cũ xx.diebus nõ faciat minus,quàm sit arbitrarium tẽpus.Et in hoc sit differentia inter cõputationem §.quòd si per xx.& dicti c. statuimus.& in hoc saluentur dictæ duæ glos.& tollatur iniquitas dicta. Et hoc uerius puto, quod licet nouum prima facie uideatur,tamẽ est menti tenendũ.His præmissis pono tres cõclusiones. Prima est, quòd pro eo solo nõ impeditur pars aduersa ad curiam ueniẽs in alterius partis non ueniẽn.cõtumaciam,dummodo res integra sit, appellationem prosequi, q͂ infra mensem iter non arripuerit ueniendi,sed potuis post mensem lapsum:& ista cõclusio cõcernit primum tẽpus.Istam conclusionem uidentur expresse tenere Hosti.& Archi.& Ioã.And. in d.c.statuimus.super uer.infra mensem.& etiam alia citatione, uel intimatione minime requisita,quia dicti doct.aliã citationem,uel intimationem non requirunt:& pro hoc potest in rationem allegari ff.si quis cau.l. & si post tres.ff.de op.leg.l.man cipiorum.& extra.de præben.c. tibi absenti.lib.vj.& faciunt no. supra.Et hãc rationem deduco, quia si contrarium diceretur,aut hoc diceretur,q͂a per hoc induceretur desertio appellationis: aut quia per hoc impediretur, uel circunduceretur citationis effectus,quia recte percipiendo ad medullã aliud non apparet, sed nullum horum potest dici, ergo,&c.Primum siquidem dici non potest,quia hoc esset cõtra cõcordem opinio.doct.omniũ. Secundo,quia dictus mensis nõ adiiceretur solũ ad prosecutionem appellationis,sed adiicitur cõiunctim ad prosecutionẽ appellationis,& negotii principalis,ut ibi patet,& ibi no.p Inno. cuius est ista ratio:ergo utrunq; debet uniformiter inspicere.ar, ff.de uulg.& pup.substi.l.hoc iure.& C.de impu.& aliis substi.l. quamuis.& tamẽ nullus diceret fuisse de mente papæ priuare partem non arripientẽ iter infra mensem ob hoc solũ à prosecutione iuris sui.& cõtrarium tenet glo.Ioan.Andr.in c.statuimus.& §.quòd si per xx.alleg.in glo.duabus similibus supra alle, ergo,&c.Nec per hoc potest dici,quòd impediatur per hoc citatio iuris,seu eius effectus.Ratio est,quia quot sunt personæ citatæ,tot sunt citationes diuersæ & ab inuicem separatæ.ff.de uerbo,obli,l.scire debemus.nec ab eo per cõsequens limitatur. argu.C.de dona.inter ui.& uxo. l.maritus.& ff.de calum.l.fi.quia alias sequeretur,q͂ tẽpora seruans

uans non possit procedere con tra non seruantem, contra men tē decre. & uerba. ergo per hoc, quòd ego appellans non seruo primum tempus, hoc est, nō arri pio iter infra mensem, non mi nus arctantur alii ex huiusmodi citatis ad seruandum, si uolunt euitare contumaciæ pœnā. Præterea, quia citatio ad causam nō concernit, nisi comparitionem, & tempus comparitionis in cau sa. licet ergo deliquerit pars in iter arripiendo, dummodo non delinquat in comparendo, effe ctu ipsius comparitionis puniri non debet, sed solum effectu ter mini dati ad iter arripiendum, illum perdit, nec alius sibi datur. probatur consequētia, quia quis non debet puniri in alio, quàm deliquerit, nec plus, quàm deli querit: ut C. depositi. l. sancimus. & si aliud diceretur, sequeretur quòd non seruans primum tem pus, non esset expectandus in se cundo. ergo. Præterea nullū ius reperitur talem pœnam impo nens, igitur pœna imposita con temnetur. ar. l. si uero. §. de uiro. ff. solu. mat. Item non potest dici circūductus citationis effectus, cum author citationis tempore non comparet in causa. ut l. & post edictum. §. j. alle. sed hic se cus, quia cōparet appellatus in termino, qui. actor est, quia in hoc in causis beneficialibus qui libet potest esse actor, & reus.

Secunda ratio sit ista, quia ratio cap. statuimus. seu eius arctatio nis nō fuit fauor singularis ipsa rum partium, sed magis natura causæ, quæ requirit acceleratio nem secundum omnes scriben tes, præsertim Archid. & facit de elec. c. inter uniuersos. & cap. ne pro defectu. & c. ut circa. lib. vj. & de appella. c. oblatæ. Modo si periret, uel circunduceretur ci tatio iuris, causa nihilominus re maneret apud sedem apostoli cam termināda. per cle. causam. quæ ad deuolutionem huiusmo di obseruationem non requirit, & ita requiritur alia citatio no ua, & per hoc celeritas impedi retur, & prorogatio induceretur cōtra mentem, & rationem de cret. ita quod daretur occasio per remedium decr. impediendi fi nem, ad quem principaliter ten dit. contra l. si miles. ff. de testa. mil. Præterea, quid interest ap pellantis, aut ipsius causæ, uel be neficii appellatū iter arripuisse, uel nō arripuisse infra mēsem, dummodo debito tempore in curia se repræsentet? certe nihil, imò magis causæ, & beneficio obesset. ergo licet in aliqua cul pa fuerit, quam nō reputo mul tum ponderandam, quia in re propria absque cuiuscunq; præ iudicio, ut præfertur. arg. ff. sol. matr. l. si constante. §. si maritus. non propter hoc debet omitti, quin puniatur culpa appellan-

 tis,

tis, quæ per culpam prædictam appellati non purgatur. maximè, cũ sit multo maior. facit quia causa principalis eam puniendi remanet, uidelicet fauor causæ, & beneficii. fa. institu. de nup. §. affinitas. ff. de condit. & demon. l. cum talé. §. legató. cum ibi no. Tertia ratio, quia quando lex specialis prohibet illud, quod alias iure cõmuni nõ esset prohibitum, sed permissum, & pœnam adiicit cõtra facienti, actus contra prohibitionẽ factus pœna præstitus ualidus est ipso iure. ut l. fi. in princ. de diuort. not. Cy. C. de legi. l. non dubium. in ult. quæst. de cuius materia uide per eum C. de sepul. uiola. l. qui sepulchra. & per Barto. in l. scio. ff. de pœnis. licet ergo ius speciale cap. statuimus. mandet iter arripi infra mensem, & per consequens secundum te, licet non fateor, tacite inhibere uideatur, ne aliter fiat: tum quia certam pœnam adiicit, uidelicet de pœna processus in cõtumaciam facti, ergo dicere non debemus processum huiusmodi ualere, quia non est uerisimile, quòd eadem constitutio addat pœnam pœnæ, si non dicat. ut d. l. scio, cum intellectu suo, quem ibi dat Dy. & Barto. post eum. & Pet. & Cy. post eum in l. non dubium alleg. in simili. Secunda conclusio est, quòd si pars comparens post omnia tria tempora supradicta ex toto lapsa, uidelicet post mensem tempus arbitrarium. & xx. dies, uenit ad curiam, & statim post eius aduentum incepit procedere per audientiam, ualet processus: nec ideo uitiatur, quòd comparens nõ expectauit per xx. dies à die dicti aduentus sui computãdos alteram partem, hanc conclusionẽ prosequere, ut dixi suprà. Item pro eiusdem conclusionis clariori deductione suppono duo ad euidentiam. Primũ est, quòd uerbum uenit, positum in uer. sed si pars. non concernit omne tempus, sed refertur solũ ad tempus, in quo pars quælibet, quæ in fine mensis dati ad iter arripuisset, commode uenire potuisset: quia illud tempus incertum est ex natura rei. ut l. interdum. ff. de uerborum obligationibus. & l. continuus. §. primo. eodem titu. alleg. alias omnino intelligeretur cõtra literæ mentem, quia si sic ueniret post inchoatum processum, totum rueret contra mentem, uel nullum esset. argu. ff. de lega. secundo. l. uxori. primo responso. Secundum supponendum est, quòd uerbum, sed si pars, supponit unam partem iam uenisse, tunc uidelicet, cum dicit alterã partem non uenisse: ita quòd loquitur in casu, de quo loquitur prima suppositio proxime præcedens: uenerit una pars.

¶Post

a ¶Post peremptorium. *De effectu peremptorij, & quicquid de peremptorio dici potest, uide Spe. tit. de citatione. §. iij. per totum.*

¶De feudis. Rub. b

Conclusio DCCXXIIII.

ETIAM de extra Rotam, circa quæstionē secundā, quod dicta declaratio dicto nepoti in effectu obesse non debet, quod deduco pluribus rationibus, quæ sequuntur. Prima ratio est, quia princeps nō potest sine causa facere constitutionē, per quam ius meum mihi auferat illud in aliū transferēdo. no. Ber. Comp. Inn. extra. de consti. quæ in ecclesiarum. & ipse Inno. de immu. eccl. quia plerique. ac Iaco. Pe. & Cy. in l. rescripta. de preci. impe. offe. fa. not. per eos. C. de quadri. præscri. l. bene à zenone. Et est ratio, quia istud esset de directo uenire contra naturalem rationem iure diuino fundatam, contra quam nō ualet aliqua constitutio positiua. extra. de cōsue. cum tanto. C. eo. l. ij. & iiij. dist. erit autē lex. Inn. plus dicit in d. c. quia plerique quòd generalis constitutio nec ab initio, nec ex post facto potest includere talē casum. Modo constat, quòd talis constitutio est contra ius, de quo dixi in conclusione supra proxime præcedenti, ut ibi deduxi, & per consequens tendit de directo, ut ius primogenituræ auferatur dicto nepoti, & in dictū secundogenitum transferatur, ergo saltē, quo ad præiudicium dicti secundigeniti, ualere non potest. Et pro isto non modicum uidetur facere, quod no. Hosti. lucerna iuris canonici, & Io. And. tuba ueritatis post eum, in c. licet. de uoto & uoti redemp. uidelicet, quòd consuetudo non potest tollere ius huiusmodi primogenituræ ei, cui alias cōpetere debet, & idem recitatiue approbat ipse Io. And. in q. ij. per eum disputata super regula. sine culpa. lib. vj. in prin. primi membri. Et tamen si iure positiuo hoc induci posset, consuetudo dummodo præscripta hoc induceret, dummodo alias irrationabile nō foret. ut c. fi. de consue. alle. quia hodie saltē per illud c. sunt omnes consuetudines rationabiles, & præscriptæ, etiam aduersus ius commune, per l. cōmunem superiorum approbatæ. Secunda ratio est, quia dicta declaratio, etiam si ualeret, non deberet dici l. communis, sed quædā ordinatio specialis inter solas partes, inter quas promulgata est, uendicans sibi locū. igitur ad eius promulgationē prouocare debuit, & consentire iste nepos, de cuius præiudicio principaliter agebatur, & patet cōsequentia, quia istud esset regulare, quia quātūcūque princeps facit aliquid speciale pro una certa parte, contra aliā

certam,etiã extra iudicium,non per modum generalis constitutionis,debet uocare partẽ,contra quam ordinare disposuit, & id facere de consensu suo, & aliter non. hinc est, quòd, si princeps uelit libertũ restituere natalibus, debet uocare patronũ, uel filium patroni,& hoc facere de eius consensu, & aliter non potest de iure,pro eo,quod patronus, uel patroni filius, maxime ratione succeßionis, de qua in §.sed nostra.insti.de successi. lib,magnum potest prætendere interesse. iste est casus legis pe. & l.fi.ff.de nata. resti.facit ff. de manu.testa.l.pe. & ff. de adop.l. nam ita diuus.ubi hoc tenet Iac. de But.& Bart.post eum.dum uidelicet de præiudicio graui in rescriptis, uel impetratione agitur.facit etiã ff. de iure ann. aure.l.diuus.& de libe.cau.l.j.ff.de pac.l.fin.Et hoc maxime probat l.in præiudicio graui.C.de preci.imper.offe.l.quoties. sicut in proposito in perditione unius maximi regni.probatur antecedens. primo per l.ij.C.de legib. ubi uidetur esse casus, quia ibi dicitur,ꝙ siue suggestione præsentis, siue relatione absentis princeps pro uno contra alium aliquid statuat, nõ habet uim legis cõmunis, sed magis priuilegii,nisi secundũ gloss.definitiuę causa cognita partibus præsentibus pronũtiat,aut faciat statutum redigi in corpore iuris:sed ista cessant hic.ergo,&c.Secũdo probatur hoc, quia statutum de per se probat l.esse cõmunẽ,nisi appareat aliter de mente principis,quia hoc uoluerit.no.glo.§. sed qđ principi,institu. de iu.na. gen.& ciui. & probat l.ij.alleg. mens autem colligitur per modos traditos à lege, ut si per sententiam,&c. ut dixi C. de legib, l.fi.uel si illud fecit redigi in corpore iuris. C. de no.co.cõpo.in constit.una.§.fi.circa fi.uel si ad uenerabilẽ cœtum iudicum, uel docto.legentiũ illud pro l.destituet:aut si per modũ edicti, uel generalis legis id faciat: uel si pro lege in similibus casibus id præcipiat generaliter obseruari:aut si motu proprio forte illud nemine solicitante promulget.ut legitur C.de legibus l.iij. modo prædicta hic omnia cessant.ergo facit argumẽtum uulgatum.de l. patre furioso. ff. de his,qui sunt sui, uel alien. iuris. hic autem nepos uocatus non fuit.ergo,&c. Tertia ratio,quia dices, quòd dicta declaratio est iudicialis,.ergo non ualet parte nõ uocata, & inaudita.ij.q.j.nos in quenquam.ff.quę senten.sine appella.rescinduntur.l.j.§. item cum ex edicto. imò plus tenet Cyn.post Pet. & alii in d.l.iij.C. de leg.quòd si fuisset facta parte uocata,sed absente per contumaciam, non faceret ius generale,

tale,sed solum obesset parti uocatæ.per l.qui superstitis.in fi.ff. de inoffi.testa.facit eo.ti.Pap.§. meminisse.ff.de euict.l.si ideo. C.de pericu.& cõmo.rei uen.l.j.aut dices, ꝙ est extraiu.& tunc aut dices, ꝙ ualeat,tanquam habens uim ipsius declarationis: aut ꝙ ualeat, tãquam habẽs uim constitutionis noui iuris. Si dicis, ꝙ non possit ualere, nisi ut uim habẽs meræ declarationis: tunc dico,ꝙ non ualet,nec obesse potest:quia talis declaratio esset erronea,atq; falsa,per ea, quæ dicta sunt circa conclusionem proxime pręcedentẽ.declaratio enim nihil noui iuris indu cit, sed solũ detegit,quod prius erat.ut l.adeo.§.cum quis.in fin. de acquir.rer.do.& si serui.uẽd. l.sicuti.§.sed si quæratur.sed id, quod non est,nullo modo detegi potest,& materia fundamenti cessante nihil ualet ædificiũ. extra,de presbyte.non bap.ueniens.& j.q.j.cum Paulus.neque enim obesse debet, quod nõ ratione,sed errore factum est.ut l. quod non ratione.ff.de legi.& l.si per errorem.ff.de iurisdict. omniũ iudi.Si uero dicas,quòd ualeat, ut uim habens constitutionis iuris noui, sequitur quòd ad tollẽdum ius iam acquisitum per ius antiquum, uidelicet per ius primogenituræ,facta esset, quod non est præsumendum in principe, & præsertim in papa.

argu.de rescrip.si pro te.& cap. quamuis.de præben.si apostolicæ.lib.vj.& quia hoc forte de iure non posset per rationem primam,maxime, si ius habuit nepos ex infeudatione papali, & pactis,& cõuentionibus ibi appositis. modo princeps tenetur seruare pacta, quæ ipsemet iniuit cum subdito, nec potest uenire contra, saltem de iure, ut probat Cyn.post Guil.de Fund. C. de legi.l.digna uox.per ca.j. extra.de proba, quod ibi uidetur approbare Ioan.And.saltem recitando. Item,quia si sic, uerbum declarationis staret nimis improprie, quod non est in dubio sustinendum.ff.de exerci.l.j. §.in re igitur dubia.de lega.iij. l.nõ aliter.cum simi. Quarta ratio est, quia in casu dubio pluribus occurrentibus circa intentionem disponẽtis interpretabilibus, quarum una est uerisimilis,& honesta: alia turpis, & inhonesta:altera uero similis,& honesta. illa uerisimilis, & honesta recipienda est. Ideo dicit regula iuris, quòd inspicimus semper in negotiis,quod est uerisimilius.ut regula,inspicimus. de regulis iuris.lib.vj.Et regula, in obscuris.eo.titu.cum si.Et dicit alia regula,quòd in re dubia capienda est interpretatio, quæ benignius respõsum affert.ff.de reg.iuris.l.capienda.& l.ea quæ. §.in re ergo dubia.cum cõcor-

dant.& probatur ista ff. pro socio.l.merito.de dona.inter uirũ & uxo.l.Quintus.extra. de procura.c.j.de præsumpt.dudum.& de præbẽ.nisi essent. Modo hic occurrunt in dubia interpretatione dictæ declarationis quatuor imaginationes. Prima est, qa uerba prima facie sonant, ꝙ papa Bonifacius erronee declarando contra conclusionẽ proxime præcedentem. & ista est omnino inuerisimilis. ut C. de testa.l.omnium. & extra.de constit.c.j.lib.vj. Secunda imaginatio est, quòd papa Bonif. habuit mentem etiam si opus esset faciendi nouam constitutionẽ, & tollendi per consequẽs sine causa illius primogenituræ nepoti ius iam quęsitũ.& ista certe non est honesta, in papa potißime, in quo debet uigere omnis puritas.de dona.c.per tuas. & pro hoc bene facit text.in iiij.col. de ali.feu.cap.uno. §.j. in fi.ubi dicit tex.quòd ecclesia cultrix, altrix,& auctrix iustitiæ non patitur cõtra iustitiam aliquid in se, uel alterum fieri, priuatus uero sæpe obuiat iustitiæ. Tertia imaginatio est,quòd do.Bonif.non errauerit in iure,nec habuit inhonestam intentionem, sed errauit in facto:utputa,quia ad sinistram informationem credidit ita esse in pact. infeudationis. Et ista certe est honesta, & uerisimilis: quia uerisimile est, quòd papa ignoret ea,quę in facto cõsistunt, sicut ignorat quilibet quantumcunq; prudens. ut ff.de iuris,& facti igno.l.ij.& maxime,quia referebat se ad dicta pacta,ut suppositũ est in facto. Quarta imaginatio, ꝙ importunitas dicti Caroli regis supplicantis tanta fuit, ꝙ literæ absq; plena papę examinatione,quasi per quandam inaduertentiam propter diuersas occupationes, fuerunt expeditæ. Et ista adhuc magis est honesta,quàm duę primæ. Dicit enim lex,ꝙ plerũque propter importunitates petentium nonnunquam non concedenda conceduntur.ut C.de pe. bono.subl.l.j & ij.iuxta illud:Labor improbus uincit omnia.ergo recipiatur tertia imaginatio, uel quarta,uel saltem altera earundem.Nec mirum,quia,quod proxime dixi de dicto Carol.cũ dictus Carolus haberet unum filium,& nepotem ex altero, & uideret nepotẽ bene prouisum de uno notabili regno,licet nõ dato per eum, sed ueniente ex successione materna, nolebat suo proprio filio etiam prouidere de alio regno,non curauit de exhæreditate nepotis propter prouisionem antedictam, & ut quasi sibi succederent duo reges: & quia hoc non poterat facere per seipsum. ut ff. de interdict.& releg. l.iij. uoluit hoc facere per papam per medium

declar

declarationis antedictæ, quod sibi non profuit, ut præfertur, & merito: quia quæ una uia prohibetur, alia uia non debent esse permissa. ff. de tuto. & curato. da. abhis. l. scire oportet. cum concordan. & pro præmissa quarta ratione facit regula iuris, quæ dicit, quòd quoties nihil sine captione inuestigari potest, ut in proposito est ostensum, eligendum est, quod minimum habet iniquitatis. ff. de regulis iuris. l. quoties. minimũ autem iniquitatis habet interpretatio proxime dicta. ergo &c. Quinta ratio est, quia in priuilegiis, quæ etsi de natura sua sunt contra ius, fit interpretatio secundũ ius, maxime ut minus obuiet. ut ff. de uul. & pupil. substitu. l. ex facto. C. de inoffi. testa. l. si quando. extrà, de deci. cap. ij. lib. vj. fortius est hoc in sentẽtiis, & declarationibus, quorum naturæ repugnat fieri contra ius: quia uerba semper penes materiam propriam inquirenda sunt. ff. loca. l. si una. cum simili. probat l. secunda. de offi. procons. & le. primo respon so. & extra, de rescript. cum aliquibus. lib. vj. & ita loquitur ad literam cap. cum ecclesia uestra. §. idémq;. & facit cap. cum dilec. de consuetu. Modo ista declaratio fiebat iuxta, uel secundũ, aut instar, uel prout in dictis pactis, & conuentionibus oppositis in infeudatione cõtinetur. Ista autem uerba possunt accipi causatiue, uel conditionaliter. Si causatiue, hoc erit cõtra ius, de quo supra cõclusione proxima præcedenti. Si conditionaliter, hoc erit recte secundũ ius. ergo conditionaliter, & nõ causatiue debent recipi. & quòd duplicem sensum cõuenienter habere possint dicta uerba. text. est de uerborũ significationibus. abbate. Nec obst. illud cap. ubi accipitur interpretatio contraria: quia loquitur in materia priuilegii, in quo papa fuerat intentionis aliquid dandi, quod fieri non poterat, nisi acciperentur causatiue: sed hic non loquimur in priuilegio, nec in casu uerisimili sic papã uoluisse aliquid dare, sed in declaratione, quæ de natura sua nihil habet, aliquid de nouo producere, sed duntaxat secũdum ius iam productum declarare, ut prædictum est, ut sic censeatur, sicut priuilegiũ concessum ad instar, de quo dicit Inno. de fide instrumen. inter dilectos. in glo. addi. & Archid. in cap. si papa. de priuileg. libro vj. quòd illud nõ probat, nisi ostendatur illud priuilegium, ad cuius instar aliud dicitur esse concessum. Cõfirmatio, quia legatũ relatum ex toto ad falsam demonstrationẽ non ualet ipso iure. ff. de condi. & demon. l. tali. §. fi. cum l. seq. ergo ar. §. dispo nat. in auth. de nup. iuncto, quòd

causa l. præsumitur fi. ff. de iure patr.l.adigere.§.quãuis.& l.fi.C. de dona.inter ui. & uxorẽ. alle. No.Io.And.de renũ. post translationem. facit ff. de fal. si quis obrepserit.de his qui non à do. ma.l.fi.Sexta ratio est, quia sententia diffinitiua lata cũ causæ cognitione per principẽ, qui facit ius.ut l.fi. C. de legi. etiã si ab ea non fuerit appellatũ,si reperiatur male lata,& per errorẽ,in melius reformatur per principẽ ipsum, uel ipsius in principatu successorẽ,ut de resti.in integ.c. cũ ex literis. ergo fortius:& declaratio facta sine aliqua cognitione per errorẽ, poterit & debebit per dominũ nostrũ reformari in melius.fa.xxxv.q.ix.c.ue niã. & c.sententiã. cum concor. ibidem allegatis,facit etiã,quia sententia lata ex falsa allegatione retractanda est.C.si ex fal.instru.l. j. & ij. & si scienter pars, quæ obtinuit huiusmoi allegationem, fecerit, sibi succurritur ipso iure,ut ff.de iud.l.si prętor. §.Marcellus. secundũ unum intellectũ gl.ibidẽ positum, quam approbat ibidẽ do.Bar.nõ tamẽ curatur,an scienter, uel ignorãter,si absens,contra quẽ proceditur, nõ sit contumax in culpa, b ut ff. de ædili.edic.l. j.§.si causa. hinc est,ꝙ no. Inn.de fide instr. inter dilectos.priuilegiũ obtẽtũ ex falsa causa nullũ esse,& tamẽ fortius in declaratione, cui error iuris plus obesse debet, ut dixi.negari enim non põt, quia causa restitutionis propter falsam allegationẽ sit iniquitas, & iniustitia in ipsa sentẽtia ex dicta falsa allegatione insurgens, æquitas enim cõtraria est illa so la, quæ dat causam restitutioni. ut l.ꝙ si minor. §. fi. ff.de mino. Modo licet iniquitas nõ uitiet sententiã ipso iure, uitiat tamen iuris declaratione:ut d.c.cũ tan to.& c.erit autẽ.alle.ergo restat simpliciter,illã declarationẽ reuocandã fore per do.nostrũ, nõ tanquã iniustam, sed potius tan quam nullã, & erroneã. dico tamen id nõ posse fieri,nisi per pa pã.C.de legi.l.ij. §.j.& l. fi. quia ante papalem declarationẽ facit præsumptionẽ,contra quam nõ admittitur probatio. no.Iac. & Cyn.in d.l.rescripta. De tertia conclusione dic ut s. De quarta q.satis dictũ est.Redeo ad materiã primarũ duarum conclusionum proxime precedentiũ,& se cundæ suppositionis pro illius deductione supra factæ : & oppono:quia dispositio cujus effe ctus differtur in tempus, consideratur secundũ illud tempus,& ideo si sponsus donet simpliciter, ualet donatio [b], quia respicit præsens tempus, sed si sic do net quòd donatio suũ effectum sortiatur, & differatur in tempus,matrimonium uitiatur,quia solum refertur ad tempus illud

eius effect⁹, quo fieri nõ posset. ut ff. de dona. inter ui. & uxo. l. cũ hic status. §. si spõsus. & C. de dona. ante nupt. l. quod sponsæ. & ita econtra, si fiat donatio simpliciter tẽpore matrimonii inter coniuges, non ualet, quia respicit præsens tempus. si tamen differatur, uel referatur eius effectus in tempus mortis, uel diuortii, pro illo tempore, & non ante consideretur, & ualet donatio. ff. de pact. do. l. Beblius. in fin. & de do. inter ui. & uxo. l. si eum. § fi. cũ l. seq. Et hinc est, quod donatio causa mortis suũ totum effectum solũ refert in tempus mortis. Ideo pro illo tẽpore solum cõsideratur persona donãtis, an uidelicet tũc capere possit. de dona. caus. mort. l. mortis causa do. fa. ff. de ma. test. l. libertas. j. responso. & ff. de uer. obl. l. quotiens in diẽ. Modo si consideremus tẽpus successionis, in quo refertur effectus feudalis dispositionis, tunc reperiemus filiũ, qui fuerat primogenitus, capere non posse, cũ tunc sit mortuus, & reperiemus aliũ filiũ tũc capere posse, ac primogenitũ in ætate, & gradu proximiorẽ, &c. Confirmatur secũdo, quia participia præsentis, uel præteriti tẽporis, relata ad uerba futuri tẽporis ad futurum tempus effectum suũ prorogantia, suũ tempus referunt ad tempus futurũ importatum per uerba, ad quæ taliter referuntur, ut cle. si de beneficio. de præben. & in c. sicut. de uerb. signi. lib. vj. cum ibi no. & per Ioã. And. in nouella. ff. de ser. urba. præ. l. si seruitus. & l. si ita fuerit. ff. de le. iij. Modo hoc participium, primogenitus, uel hęc oratio, in gradũ proximitatis primus, referuntur ad uerbũ, succederet. ergo pro tempore quo erit locus successioni, suã, & sui tẽporis interpretationẽ recipiunt, ergo, &c. Tertio probo sic: quia uerba contrahentiũ sic sunt in sensu proprio recipienda, quod extra illũ sensum proprium non recipiunt extensionẽ. ut ff. de uerb. obl. l. quicquid. & l. si à colono. & ff. de arbit. l. non distinguemus. §. de officio. modo hoc uerbũ, succedent, positum in cõuentione infeudationis, potest referri ad impropriã interpretationem, uidelicet ad habitum, seu potentiã succedendi, uel ad propriã, puta ad actum succedendi. probantur hęc ff. de uer. signi. l. qui actionem. & l. minus. ergo in dubio ad propriam referetur. facit ff. si ager uectiga. l. ij. institut. de iure natu. §. quoties. Quarto hoc probo sic, quia conditionalis dispositio futura, & mere causali conditione suspensa, non potest aliquẽ sortiri effectũ ante huiusmodi conditionis euentũ. ut ff. de condi. insti. l. si quis ita hæreditatem. & extra de conceß. præben. ca. ei

F 5 quem.

quē. in cle.j.primo reſponſo.cū cōcor. Nec mirū,quia nec uenit, nec ceſsit ante dies eius. ut l.cedere diē.ff.de uer.ob. modo cō ſtat,ꝙ feudalis ordinatio,ſeu diſpoſitio, uigore cuius admitti debet primogenitus, uel nepos ex primogenito,quam habes ſupra circa dictā concluſionem in clauſula tertia, eſt ſuſpenſa iſta caſuali cōditione de futuro, uidelicet ſi illū, qui pro tempore fuiſſet rex, ſine prole legitima ſui corporis mori cōtingeret,ergo ante mortē regis non poteſt in primogenito eius hæc diſpoſitio aliquē operari effectū, ſed eſt ſolū conſiderandū, quis illo tēpore, quo mortuus eſſet rex, fuiſſet in ætate, & gradu anterior,cuius nō fuit primogenitus morte priuatus, nec filius eius, ut de ſe patet. Quinto hoc probatur ſic, quia iſtud dari ſolet pro regula, ꝙ dum res ante ſuū eſſe cōpletū peruenit ad caſum, à quo non poſſet incipere, habetur perinde, ac ſi nunquā incepiſſet. ut ff.de ſerui.l.pro parte.& ff.ad l.Aq.l.huic ſcripturæ. §.ſi.cū l.ſeq.& ff.de uer.ob.l.pen. §.& ſi placeat. & ff de duo.reis. l.eandē.§.pe. Modo ſi ab initio iſte primogenitus nunquā fuiſſet in rerū natura,tēpore ſaltem quo poſſet eſſe ſpes de ſucceſſione regni,certū eſſet,ꝙ ille nepos nullū ius haberet, cum non poſsit excludere paterū,niſi ex eius perſona. Et certū eſt, ꝙ ille primogenitus pendēte ſpe,& ita ante cōpletū eſſe huius ueræ, & actualis ſucceſsionis deceſsit, ergo &c. Sexto,quia uerisimile eſt, ꝙ in diſpēſationibus, quæ inter peritiſsimos cū maxima maturitate aguntur, uerborū cōgeries magna ſuperaddita nō ſit poſita ad ſolā ſuperfluā repetitionē præcedentiū, ſed potius uerisimile eſt, ꝙ poſita ſunt ad nouū effectū operandū.ut in cōſt.una. §.quibus.C.de no.co.cōp.fa.c.ſi papa.& l.ſi quādo.cū ſi. Modo ſi nō faceremus interpretationē, niſi ſecundū ius,ut prætēdit pars nepotis,ſuffeciſſet dicere,ꝙ haberet in regno homo talē gradū ſeruato tamē ſemper ordine primogenituræ, prout de iure, & ſexu ſemper maſculino in eodē gradu prælato.ergo qđ appoſita ſit ultra tanta uerborū cōgeries nō uidetur factū, niſi ut inquantū uerborū proprietate à iure communi recedatur. argum. C. de pact. conuen.tam ſuper.l. fina. quia non apparet, quòd alium effectum operari poſsit. Septimo, quia diſpoſitio generalis, quæ terminatur in uno, licet omnia ſuppoſita, ipſius generis ex ui orationis uideatur complecti, ut dicit l. Meuius. §. duobus. ff. de legatis ſecundo. & hoc quaſi ſub declaratione futuræ declarationis, uel euentus, ut dicit lex ff.

ff.qui & à quibus ma.non. fi.li.l. iij.tamen secundum ueritatem, nullum suppositorũ determinate sub ipsa dispositione cõprehenditur,& probatur ff.de uer. obli.l.si duo.& de solu.l.qui.§. Stichum.ij.responso.& de leg.j. l.cũ incertus.& eo.titu.l.continuus.§.illud.& l.inter stipula.§. sacram.Et est differẽtia inter generalem,& alternatiuã,ut probant prædicta iura.Et hic est,ꝙ illud suppositum,in quo per sequentem declarationem,uel casuum euẽtus terminatur,ipsa dispositio habeatur perinde, ac si fuisset specialiter,& determinate sub dispositione comprehensum.ut extra.de rescrip.pastoralis.in fin.tamen pro eo,quòd in tali generali dispositione non comprehenditur determinate, aliquid de suppositis illius generis,si ante declarationem,uel euentum esse desinat,uel mutet statum,habetur perinde,ac si ab initio non fuisset sub generalitate comprehensum.ut ff.de sol. l.cum quis.§.qui hominem.& dicto §.Stichum.& ff.de adi.leg. l.qui hominem.& d.§.sacram. alle.&probat optime clemen.si de beneficio.alle.ubi patet,ꝙ si expecto in genere ad collationem episcopi,& aliquod beneficium uacans,spectans ad illam collationem,desinat interim ad eam spectare, quia deuoluatur ad capitulum,nõ debebitur mihi.facit etiam,quia si expecto in genere ad primum beneficium certę collationis uacaturũ,quod duxero acceptandum sine præfixione certi temporis,& pendente deliberatione mea ordinarius cõfert,quia beneficiũ tale mutat statum,amplius ex illa uacatione mihi deberi nõ potest, ut de concess.præben.quia cunctis.uer.subiunctũ.lib.vj. Modo dicta dispositio feudalis,de qua loquitur dicta clausula tertia,est generalis,& incerta,quia refertur ad illũ de pluribus,qui tempore,quo erit locus successioni,erit prior in gradu,& primogenitus in ætate,& licet sit maior spes de primo filio,tamẽ potest esse, quòd eam non capiet.ut instit. de re.diui.§.illud quæsitum.in fi.ergo hæc incertitudo generalis facit,quod nullus,nec primogenitus,nec alius censetur ab initio determinate sub dispositione comprehendi, & per consequẽs,si præmoriatur,habetur perinde, ac si non fuisset aliqualiter ab initio cõprehensus. faciunt iura ultimarum uoluntatum.C.de cadu.tollen.l.una.§.sin autem sub conditione.& alia suprà allegata. Accedo ad solutiones rationũ. Primo ad primam dico,ꝙ ego contentor,quòd inspiciatur tẽpus,quo potest dicta dispensatio suum operari effectum,illa duo diuersa tempora considerã-

da

da sunt. Primus concernit successionē. Secundus effectus cōsistit in successione actuali, quorum deductio patet ex prædictis. Circa tamen primū effectū caue, quia effectus ille licet in filio primogenito sit quasi immutabilis, quia siue ipse superstit, siue filium dimiserit, qui superstit, incommutabiliter ius succedēdi remanet apud eum, per prædicta: sed si nondum extarent filii primogenito facto rege, frater eius secundogenitus haberet in habitu hoc ius succedendi, sed non incommutabiliter, quia si nasceretur filius fratri primogenito regi facto, ille haberet hoc ius, & auferret primo, uigore tamen l. communis. Ad formam ar. eum dicis, quòd tēpore successionis actualis nō est in rerum natura primogenitus pater nepotis, cum sit mortuus, fateor quòd uere nō est in rerum natura: sed dico, quòd repræsentatiue est in rerum natura, quia repræsentatur in persona nepotis filii sui. ut l. liberorū. in fi. ff. de uer. signi. Tu dicis: ergo non potest succedere, quia ille, qui nō est, nōn succedit. Respondeo, & dico, quòd uidetur ipse succedere, eo ipso, ꝙ alius, qui tanquam personā ipsius repræsentans uice, & loco sui succedit, ut in authen. cum cessante. C. cōmuni. de success. Tu dicis: talis fictio repræsentatiua sonans impropriẹtatem licèt caderet in ultimis uoluntatibus, uel l. interpretationibus, nō tamen ita in contractibus, ubi non uenit, nisi id, quod expresse, & propriis uerbis cōprehensum est, ut deducit secunda ratio. Respōdeo, & dico, quòd si in ultimis uolontatibus, ergo fortius in cōtractibus: quia plus se ad tēpus mortis referunt ultimæ uoluntates, quàm contractus, ut in aliis supra deductum est. probat l. una. §. si autem sub cōditione. C. de cadu. tollen. cōiuncto §. ex conditionali. instit. de uerb. obli. Ratio C. de act. & obli. l. sicut. coniuncta l. iij. in fi. ff. de adi. & trāsl. lega. in fi. cum l. seq. Dico secundo, quòd si in l. interpretatiue hæc repræsentatio admittitur, ergo hic, cum sit l. specialis locata à principe inter certas partes. §. sed quod principi. & l. ij. C. de legi. alleg. Item, quia & si pactio est, uel cōtractus, tamen cū hoc est l. iuris communis, quę per cōtractum huiusmodi coadiuuatur, ut dixi supra. Item postquàm contrahētes contrahunt secundum ius, uerisimile est, quòd uoluerunt, quòd uerba eorū intelligantur secundū ius, & secūdum illud si possunt interpretātur, si non possunt, referūtur ad factū. ut de uerbo, licere habere, probat tex. de uerb. oblid. stipulatio ista. §. j. & §. qui. & §. hæc quoq; stipulatio. & in hin illa stipulatio

tione per te nõ fieri.eo.titu.Et pro hoc etiã optime facit,quia licet natura cõditionis sit in facto consistere,& referri ad factum,ut ff.de condi.& demon.l. qui hære.in princi.& l.Meuius. eo.tit.tamẽ si uerba in cõditione adiecta possunt referri ad ius,& interpretari secundũ ius, ad ius referuntur,& secundũ ius interpretantur.ut ff.de solu.l.si seruus x.& ff.de condi.instit.l.si mulier.§ j.& no.Bart.ff.de cõdi. & demon.l.Meuius.alle. Modo uerbum,succedũt,est uerbũ iuris,ut de se patet.ergo interpretatur secundũ ius:sed de iure ità est,ꝙ filius in successione personam patris repræsentat,ergo, &c.Dico tertio,quòd si cõsideremus naturam cõtractus de per se,natura illa hoc habet,ꝙ ius quæsitum ex cõtractu,siue in re, siue ad rem, siue pure,siue sub cõditione, est transmissibile,ut in præcedentibus habetur. Vel dic,& melius,quòd si cõsideremus cõtractum in se,hæc reputatio, seu proprietas bene admittitur in cõtractu,quia si promitto tibi tali die dare centum, uel sub conditione; si nauis ex Asia uenerit,& interim moriaris, hæredi tuo tanquàm te repræsentãti competit actio,licet uerba stipulationis ad te dirigãtur.Et ideo non refert an dicã, promitto tibi,quòd soluam tibi, uel promitto tibi quòd soluam tibi,uel hæredi,ut d.l.stipulatio. §.quæsitum.in fi.Præterea,quia non est pactũ simplex,[b] sed potius est lex pacto coadiuta,ut dixi.Præterea, quia postquàm ius incommutabile,& trãsmissibile de natura sua fuit quæsitum ad istam successionẽ,ad primogenitum trãsfusum uidetur illud in sua successione,ut in præcedentibus dixi.Et ita uidetur hic magis agi de successione primogeniti,quàm patris,seu aui.Et per hoc tertia ratio soluta est, quia uerba contrahentiũ etiam contra proprietatẽ eorum recipiũt bene intentionẽ secundũ ius,ut dictum est supra.per eandẽ uiã esset soluta secunda ratio, quia censetur nepos secũdogenitus, cum uice eius, & ut personam eius repræsentans sic succedat. Ad quartam dico,quòd illa cõditio nõ adiicitur huic casui,sed potius casui loquenti de successione collaterali.& si adiiceretur non obstaret,quia talis conditio tacite inest,& ita nõ facit conditionẽ.ut l.cõditionẽ, quæ extrinsecus.ff.de cõdi.& demõ. & si faceret conditionem, adhuc non obstaret,quia dico,quòd referretur ad successionẽ actualẽ, & in illa semper succedit tunc primogenitus,uel tũc primogenitum repræsentãs,ut dixi in ratione præcedẽti. Ad quintã,non capio bene qualiter faciat,quia secundũ ueritatẽ nec successio

in persona primogeniti cōpletur, nec in persona nepotis impeditur, sed potius inchoatur, & completur. Ideo aut æquiparat ratio, aut nō concludit, &c. Ad vj. rationem dico, ꝙ tertia clausula non superfluit, sed addit de collateralibus, de quibus nō fuerit actum. Et si per uerba prolixiora, quàm posset fieri, tamen per clariora. Ad septimā rationem dico, ꝙ eoipso, ꝙ nascitur filio primus filius, eoipso secundum legē cōmunē, cōsuetudinē, & diuinā quasi ordinationē successor declaratur, cū talis sit ammodo immutabilis. no. Hosti. in ca. licet. Nec ob. ꝙ possit esse ꝙ successionē non capiet nec per se, nec per filium de suo corpore descendētem: quia talis casus malus fortunæ odiosæ non est sperandus. de uer. obli. l. inter stipula. §. sacram. Pro præmissis facit determinatio quęstionis, quā mouet Bart. ff. de uer. signi. l. liberorum. in qua quærit, supposito quòd si statuto cauetur, ꝙ fœmina filia nō succedat extantibus filiis masculis, sed si cōtēta dote contingit, ꝙ aliquis decessit relicto nepote ex filio masculo, an ille nepos succedat in totum, & filiā excludat. Iac. de But. in quadam sua disputatione determinat, quòd sic: quia appellatio filii continet nepotes ex propria significatione secundū eū. & ita not. gl. insti. qui dare tut. po. §. fi. ubi dicit, ll. in contrarium lóquētes referri ad cōmunē modum loquendi. Idē not. in auth. de nō eli. secūdo nubē. §. cum igitur. in gloss. quæ incipit: ac appell. hæc probat Iac. de But. quia propria significatio sumitur ab allusione uocabuli. ut ff. si cer. peta. l. ij. §. appellata. & ff. de uer. sig. l. tigurii. l. pupillus. §. territorium. sed secundū allusionē uocabuli appellatio filii comprehēdit nepotes. ut l. liberorū, alleg. ubi dicitur, ꝙ filius dicitur ἀπὸ τῆς φιλίας id est, ab amicitia, amore, &c. Præterea per glo. alle. dicitur ꝙ interpretatio illa, quæ habet appellatione filiorum nō cōtineri nepotes, sumatur secundū usum communē loquēdi, sed talis usus non est intellectus proprius, sed figuratus, & interpretatiuus. ut ff. de fun. instru. l. cū de lanionis. §. asinam. de suppel. leg. l. habeo. Præterea communis usus loquēdi nō potest alterare proprium significatum, ut s. de usufruct. & re, quæ usu consu. l. ij. & facit d. l. liberorum. uer. sed & Papirius. ubi dicit nepotē interim nō extendi. ad idē facit l. iusta. de uer. sig. Secūdo ad principalē quæstionem allegat aliā rationē do. Iac. de But. quæ etiā si prima cessaret urget secundū eū, quia cū statutū nō disponat, utrū beneficium datū filio per statutū porrigatur ad nepotes, hoc iuri cōmuni relinquitur, & tamē de iure

re communi certũ est, ꝙ beneficium, priuilegiũ, uel honor, qui datur filio, regulariter transit ad nepotes, ut C. de qõ. l. milites. & l. diuo Marco. & de pœ. l. decurionum. & de senato. l. emãcipatum. & de priuile. do. l. j. Tertio hoc idẽ probat, quia filio sublato de medio nepos eius locũ tenere incipit. insti. de exhære. lib. §. posthumorum. & de hære. quę ab intesta. defe. §. nõ filius. ff. de lib. & posth. l. Gallus. §. uidendũ. alle. ad hoc, ꝙ surrogatũ in locum alterius, &c. ut l. j. §. hæc. ff. si quis testa. li. esse iussi. fue. Idẽ determinat do. Bart. ꝙ sicut nepos in successionibus obtinet locũ patris, & primi gradus, licet sit in secũdo gradu. alle. in auth. de hære. quæ ab intesta. defe. §. finautem ibi, illud palã est, quia in locũ patris defuncti, &c. De hoc dixit Bart. se plene dixisse in l. ij. §. j. ff. de suis, & legit. hæred. Sic in priuilegio cõsequẽdo secũdũ eũ, ut quod ex persona sua non cõsequitur, cõsequatur ex psona patris. Sed cõtra, quia statuta nõ accipiunt extẽsionem ad casum nõ cõprehẽsum, dicit Bart. quòd imò bene passiue, qa ius cõmune se extẽdit ad illud. alle. l. j. §. j. de mu. & ho, & quę ibi dixi. hoc dictũ, quia statuta nõ extẽdũtur active ad disponendũ aliũ casum nõ cõprehẽsum, sed in casu, in quẽ disponũt, bene patiuntur statuta, ꝙ lex cõmunis interpretatiue, & declaratiue ad illũ casum se extendat: ut si l. municipalis statuit circa munera, quæ non habeãt curam, nisi personæ absq; erogatione patrimonii, l. iuris cõmunis extẽdit se ad illud diffiniẽdo illud personale, & disponẽdo de illo, tãquàm de munere personali. ut l. j. §. j. ff. de muneri. & ho. Itẽ, si dicit statutũ, ꝙ filius possit facere testamentum, certe l. se extẽdit ad illud, ut intelligatur, quòd possit facere legitime, & secundũ leges, ut sic ex eo adeatur hæreditas, & falcidia detrahatur, & ut omnes leges loquẽtes de testa. locũ habeant: ut l. j. §. ij. ad leg. fal. & ita dicit Bar. in d. l. j. §. j. ff. de mu. & ho. & plenius in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. per eũ repetita. & probatur. ff. de hære. insti. l. ex facto. & C. de inoffi. testa. l. si quãdo. Idẽ determinat Iaco. de Are. ut recitat Bart. in quadã sua disputatione, ista ratione, qa ratio statuti est, ut agnatorũ salua sit benignitas, quæ agnatio conseruatur in filiis masculis. ut insti. de legit. agna. successio. ergo eadem ratione in nepote. Sed prior ratio magis placet Bar. cũ ratio Bar. lac. de Are. non sit expressa in statuto.

¶ Valet donatio. No. *quòd donatio propter nuptias est, quod spõsus sponsæ donat quãdo ab ea dotẽ recipit. extra. de do. inter ui. & uxo. c. nuper. Et uide ibi Hostien & Gof. in sum.*

sum.& Specu.& C.de donatante nup.per totum.

b ¶Pactũ simplex.*Quandã pactorũ diuisionem uide per Bart.in l.pacta nouissima.C.de pact.*

¶De feudis,De accusa.Rub.

Conclusio DCCXXV.

PRO introductione quęstionis,quæro, an si in crimine lęsę maiestatis,uel alio qs dãnetur,& ob hoc bona ipsius publicentur,feudũ[a],quod tenet à barone,fisco applicetur: an uero ad baronẽ directũ dominiũ reuertatur?Quidã dicũt,ꝙ debet pertinere ad fiscũ,uidelicet quo ad utile dominium.& hoc tenet Spe.ti.de feu.§.quoniã.uersi.xl. Et primo psuadetur sic.Nã à iure humano imperatorum dominia descẽderũt.viij,di.quo iure.quia dominus omniũ est imperator[b] ut l.deprecatio.ff.ad l.Rhod.de iac.& l.bene à zenone.C.de quadri.præscri.ergo nõ est hęc,nisi quidã naturalis reuersus fauorabilis.Ratio quia casus uidentur expressi.ff.ad l. Iul. maiestatis.l. fi.& C.eo.l.pe,& in auth,ut nulli iudices.colla.ix.in fin.In quibus dicitur omnia bona dãnatorum hoc crimine cõfiscari.Tertio uidetur de hoc tex.in ratione cum gl.ff.de dã.infe.l.si finita.§.si de uectigalibus.ubi patet,ꝙ si possidẽs fundũ uectigalẽ,siue cẽsualem nõ cauet de dãno infecto, propter eius cõtumaciã fit missio in possessionem iuris sui.Et idem in feudatore emphy.& libellorũ,ut ibi not.Quarto hoc uidetur tenere glo.Cy.& Iac.de Are.in l.si qs in tãtã.C.unde ui. In simili uidetur,ꝙ si emphyteota,siue uassallus inuadit, cadit à iure suo,& trãsfertur in inuasum,p dictã l.Bar.& alii tenẽt totũ cõtrariũ,dicẽtes,ꝙ licet uassallus illud directũ dominiũ perdat,tamẽ nõ applicatur fisco,sed ad dominũ reuertitur primo,qa propter peccatũ nocẽtis,innocẽti pœna inferri non debet.Ideo dicit lex,ꝙ alieni puta mariti, criminis infortunio res uxoris cõstringi nõ debet.C.de dona. inter ui.& uxo.l. res uxoris.in prin.facit ff.de pu.uec.& con.l. cotem.§.si dñs.ubi dicitur,ꝙ si mãdãte,uel sciẽte dño nauis illicitę merces impositę fuerint,nauis cõfiscatur.Secus uero,si ignorãte,licet inuectores pro delicto proprio capite puniãtur.facit authẽ.de eccl.ti.§.si qs in sua.C.de inofli.test.l.si quis in suo.& C.de pœ.l.sancimus.extra.de cõst.cognoscẽtes.de his,quæ fi.à præla. quæsiuit.lvj.di.satis peruersum. Secũdo hoc probatur sic,qa alienatio in potentiorẽ est prohibita,ne domini conditio deterior fiat.C.locati.l.si quis curialis.& l.milites.& C.de alie,mu. iudi.cau.facta.l.fi. eo.titu. extra. capi.ij. Modo princeps est potentior,tum quia excellentior, tum quia magis priuilegiatus.

xvj.

xvj.q.ij.uer.humanum est.argu. ff.de alie.iudi.mutã.causa facta. l.iij.primo respõso.Tertio probatur,quia damnato,uel deportato seruo,uel filio, & bonis publicatis eorũ peculia domino, uel patri non auferũtur, ut de bo.dãna.l.j.& l.si filius. pro quo facit in argu.C.de epi.& cle.l.si quis presbyt.ubi patet, ꝙ si bona clerici intestati suæ ecclesiæ applicãtur, nihilominus peculiũ patrono debitũ, aut res ratione seruitutis ascriptitiæ dño,obnoxia domino,uel patrono redditur.Quarto probatur per ll.quę dicunt, ꝙ si bona liberti publicantur,nihilominus remanet patrono suũ ius patronatus saluũ. ut ff.de bo.libe.l.si in libertũ. & ff.de bo.dãna.l.fi. §. si in libertinũ.facit l.quæ dicit,ꝙ si res emphyteotica in emphyteosim cõcessa aliquo modo peruenerit in imperialẽ domũ, uel in aliquã curiã,ecclesia,quæ illã concesserit, poterit eã uẽdicare infra bienniũ.in auth.de non alie. & emphy.§.j.Quinto de hoc uidetur tex.in x.col.quib.cau.feu. amitt.l.unica. si uassal.feu. priu. cui applic. ubi uidetur text. ꝙ si uassallus feu.priuetur,partim & ad agnatos, uel ad dominũ reuertitur per eandẽ uiam. facit c. si uassallus culpã.in ti. si de feu. defunct.mili.con.fuer.& de eo, qui inter fratres domini sui. c.j. de prohib.feud.alie.per Fede.l. imperialẽ.§.illud.in quib.Bart. reputat casum. Sexto ꝓ hoc inducit,licet priuetur uassallus nõ tamẽ transeat in fiscũ:quia dicit text.ꝙ si uassallus religionẽ ingreditur perdit feudum, sed nõ ob hoc trãsit ad ecclesiã.ut si de feu.mili.con. fue.c.qui clericus. & de milit.uassal.qui ar.bel.deposu.c.uno.& de benefi.fra.cap. uno. in fi.licet alii aliter distinguãt,ut no.Cy.C.de sacros.eccl. auth.ingressi.ubi gl.tangit. Septimo hoc probatur, quia causa, propter quã datur hoc utile dominium feudale,ipsi uassallo est quædam seruitus personalis, quam dño præstare habet.in x. coll.qui.cau.feu.alie. c.j. & quæ sit pri. cau.benefi.am. etiã obligatio fidelitatis, in qua tenetur uassallus domino,quæ etiã mere personalis est, ut ea.collat.de forma fideli. c.j. de noua fideli. forma.c.j.Modo ita est,ꝙ seruitus,& obligatio antedictæ in fiscũ transire nõ possunt:tũ quia mere personales sunt,ut proxime dictũ: tum quia opere unius hominis alię sunt ab opere alterius:ut l.nemo est qui nesciat.ff. de duo.re.ergo non transit utile dominiũ,quia separari non põt à sua causa,& facit totũ illud generale, ꝙ cessante causa cessat effectus: & illud aliud,quod datũ ob causam,illa cessante,repetitur. Octauo hoc probatur, cũ specialiter prohibetur alienari,

publicatione bonorũ ad id perueniri non põt, & ideo si testator prohibuit seruũ alienari, & in casu, quo contra fieret, dedit sibi fideicõmissariã libertatem, nedũ uolũtaria, imò etiã necessaria alienatio, etiã per modum bonorũ publicationis, prohibetur. ut dicit l. de fideicõmiss. libe. l. rogo. & l. cum uero. eo. tit. Modo feudũ prohibetur specialiter alienari. ut l. imperialẽ. alle. igitur, &c. Nono, & ultimo inducitur, quia æquitas dictat, ꝙ res redit ad eũ, à quo emanauit. Ideo dicit l. si duobus cõpetat seruitus aquæ ducendæ per eundem fundũ, & riuum, & unus utitur, & alius nõ, non utens amittit, nec ius ex usu alterius sibi conseruatur, ex hac æquitate, ut saltẽ pro parte non utentis ad fundũ seruientẽ libertas redeat. ff. quẽadmo. seruitus amitt. l. aquam. in fi. Ideo dicit lex, ꝙ expulsis hostibus, res quas ceperãt, nõ publicãtur, sed redeãt ad priores dominos, licet publicarẽtur, si hostiũ forẽt. ut l. si quid in bello. & l. si captiuus. cũ ibi not. ff. de cap. & postl. reuer. Vltimo potest induci l. cõmunis, quæ dicit, ꝙ si seruus communis accusati, uel alterius, in quo accusatus habet solũ usumfruc. ratione quæstionis de eo cõtra accusatum melius habẽdæ publicetur, non publicetur, nisi ius, uel pars accusati, ne alteri præiudicetur. ff. de adulte. l. si postulauerit. §. iubet. sed ista lex magis facit ꝓ prima parte. Tertia opinio fuit quorundã, qui dicũt, ꝙ transibũt ad fiscũ, & tenebit fiscus, donec ille uassallus moriatur, seu potius, quãdiu ille tenuisse deberet, & postea ad immediatũ dominũ reuertetur. probãt per iura, quæ probare uidentur, ꝙ ubi quis est alienare ꝓhibitus, si ex suæ personæ necessitate alienet, nõ tenet ille, in quẽ alienat, ultra tempus, in quo alienãs tenere posset. Ideo si unus de familia tenet rem prohibitã extra familiã alienari, & bona eius ueniãt, emptor non tenet, nisi pro tẽpore illius, &c. ff. de leg. ij. l. peto. §. prædiũ. & l. unũ ex familia. §. si ex familia. eod. ti. & ideo dicit lex, ꝙ si mater rogata à filio hæreditatẽ restituere damnetur de publico crimine, & bona ipsius publicentur, quãdiu ipsa uiuit, bona pertinẽt non ad filium, sed ad fiscũ, sed post mortẽ eius redeant ad filium. ut l. Statius. §. fi. ff. de iure fisci. sic si uxor, cui legatus est usufructus uillæ usque ad quinquenniũ, moritur interim, habebit, qui alias de iure habere debet: sed post quinquenniũ habebunt hi, quibus post quinquennium est legatũ. ut l. uxori usufructum uillæ. ff. de usufru. legã. Item pro hoc optime facit lex, quæ dicit, ꝙ si prælatus ecclesiæ à rege, uel imperatore tenens

feudum

feudum culpâ cõmittit, propter quam feudo priuari debet, donec uiuat priuatus erit, & ad regem uel imperatorẽ pertinebit: sed post eius mortem redibit ad successorẽ. l. unica. §. fi. de capi. Corra. coll. x. & facit auth. ut nulli iudi. in §. quia uero. Præterea uide omnino hæc de pœ. cap. in quib. dist. j. & Bar. ff. de dam. infe. l. si finita. §. si de uectigali. His sic sparsis elicio modo hãc conclusionem, ꝙ inquantum cõcernit præiudiciũ uassalli damnati, & illorum, quibus ipsa damnatio habet de iure præiudicare, bona feudalia ueniunt in confiscatione generali facta ab homine, uel à iure, & non alias, neque ultra, & per hoc in ratione omnes prædictæ tres opinio nes cõcordantur. per hoc enim, quòd in pœna damnati, &c. satisfit primæ opinioni: per hoc uero, quòd non in pœnã domini, satisfit secũdæ. per hoc enim, quòd non ultra, &c. satisfit tertiæ. Primũ probant rationes primæ opinionis. Itẽ pro hoc, quia sicut ex pœna, quæ nocenti infligitur, & innocẽti afflictio inferri nõ debet, ut deductum est, ita utilitas inde surgens ad nullam personam priuatam, etiam innocen. non offensam in casibus non expressis pertinere debet, sed potius ad rempublicã. ut C. de mo. mulcta. l. iiij. & est ratio, quia offensa respicit uigorẽ reipublicæ, de quo C. de Iudæ. l. nullus. & ideo interesse punitionis eiusdem ad ipsam rempub. pertinet. ut l. licitatio. §. quod li cite. ff. de publica. & l. ita uulneratus. in fine. ff. ad l. Aquil. ideo ad bursam fiscalem reipublicæ pertinere debet utilitas huiusmodi interesse, non ad aliquam priuatã. Modo, si aliter diceretur, ad dominũ immediatũ non offensum, nõ ad bursam reipublicæ pertinet utilitas huiusmodi utilis dominii, postquã enim ista duo sunt diuisibilia, uidelicet rectũ dominiũ, & utile, si diuisa remaneãt in fauorẽ reipublicæ absq; magno præiudicio domini, dominus turbari non debet. ut d. l. si postulauerit. §. iubet. Secundo hoc ego deduco, quia fiscus habet pro se intentionẽ iam fundatam: puta, quòd ad eum debeãt omnia bona iura, & actiones ex confiscatione pertinere, ut l. iij. cum infinitis. C. ad l. Iul. de ui. pub. uel priua. nec reperitur l. aliqua excipiens iura, uel bona fiscalia, ergo in eis stabo regulæ, quia qui excipit à regula iam fundata, exceptionẽ probare tenetur. Nec facit l. imperialẽ. cum si. Primo, quia licet prohibeat uassallũ alienare, & eum puniat, si contra faciat: tamen non inhibet, ne ab eo alienetur inuito, sicut fit in confisca tione quantum eius præiudiciũ tangit, sicut lex, quæ inhibet alie

nari id, quod testator uoluit manere in familia, non inhibet, ꝙ urgentibus creditoribus possit ab eo uendi, & alienari inuito pro tempore suo. l. peto. §. prædium. alleg. & l. fin. ff. de fun. do. Itē, quia l. illa imperialē. & aliæ similes præcedunt ll. de cōfiscatione loquētes, quæ tractant de commodo bursæ imperialis, cui nō est uerisimile imperatorem, per l. sequentem de hoc non loquentē expresse præiudicare uoluisse. ut l. sicut. §. non uidetur. quib. mod. pig. uel hyp. sol. quia ius principis semp uidetur exceptum. de iureiuran. c. ueniens. & d. l. imperialē. in fine. quod enim faciebat imperator in l. imperialem. in fauorem dominorum inferiorum, nō est uerisimile, ꝙ in sui odiū uoluerit retorqueri, cum hoc non dicat in regula. in generali. cum ibi not. per Ioan. mo. & l. inquisitio. C. de solu. & l. generali. ff. de pigno. Fa. not. Ioan. Andr. in quæstione, quam disputauit in regula, cui licet. Præterea quia certum est, ꝙ in alienatione necessaria non loquitur, cum successionē in feudum non interdicat, &c. Præterea, quia surrogatus in locum alterius, ut regula, cum quis in ius. & regula, is qui in ius. Modo princeps hoc casu succedit in locum. ut l. iij. de uia pub. alleg. ergo. Nec obst. iura feudorum per Bar. alleg. quia loquitur de delicto commisso in dominū[d], propter quod licet feudum amittatur, tamen bona non confiscantur. ut dicit Specu. ubi s. & bene. loquitur enim de feudi priua. in specie, quod non esset opus, si bona omnia publicarentur: quia cum uniuersitate transirēt. Item patet, quia dicit posse pertinere ad agnatum, uel ad filium de domini uoluntate, quod non esset possibile, si bona omnia publicarentur, potissime propter crimē læsæ maiestatis. Item quia in l. imperialē. §. illud. per eum alle. dicitur, ꝙ uassallus potest inferiorem dominum contra superiorem iuuare, quod nō potest intelligi de principe, qa ille semper excipitur, ut ibi dicitur in fine. Item non discutitur ad do. uel fiscū pertineat, sed discutitur, an ad dominum, uel ad filiū, uel ad agnatū. ergo supponit, ꝙ sit in illis casibus, qui de eis disponit. ergo de illo nō disponit, & referendum est ad casum possibilem, uidelicet circa confiscationē, ut ll. legibus concordētur. l. una. C. de inofficio. dot. & c. cum expediat. lib. vj. de elec. Ad id autē, quod dicit Bar. de seruitute, & obligatiōe personali dicam infra. Ad id, quod specialiter alienari prohibita in confiscatione non transeūt. l. rogo. & l. cum uero. respondeo, ꝙ illud ibi dicitur fauore libertatis. uel potius dic, ꝙ ibi erat legata

gata libertas sub conditione, si exiret manus, seu seruitutē hæredis. Modo idem esset hoc tale feudū, quod non posset transire in aliquam personam de natura sua eo modō, quo infra dicam. Dixi in conclusione: & illorum, quibus, &c. quia quando bona confiscantur, intētio est præiudicare illis, quibus bona deberentur, si cōfiscatio non fieret, quia eoipso, ꝙ fisco applicantur, tollitur eis omnis uia in eis succedendi. ar. sumpto à contrario. ut l. Pompo. §. si & eis. ff. de procur. patet C. ad l. Iul. maiesta. l. quisquis. ubi filii à successione, & bonis parentū excluduntur, &c. & succedit fiscus loco eorū, ut dixi, & non alias. Quæro qualiter hoc exēpletur. Secūdo, quomodo nihilominus totale præiudicium tolli potest? Pro primo sic distingue. Aut dānatur quis ad ultimū suppliciū hoc expresso, uel tacito, quia damnatur de crimine in quo pœna à lege statuta est supplicium, & ita ad ultimum suppliciū damnari uidetur, ut l. j. §. calum. ff. ad Turpil. cum ibi not. per Barto. & bona ipsius etiam à lege, uel homine confiscātur tacite, uel expresse, uel alio modo. Primo casu subdistingue, quia aut feudū est talis naturæ, quòd non durat, nisi ad uitā uassalli, nec est trāsmissibile in successorē aliquem, uel personā aliam: ut in iiij. colla. de feu. iur. uel comi. Vel est trāsmissibile in certos successores, sed de illis nullus superest. Et tunc hoc casu puto feudū reuerti ad dominum immediatum, & non transire in fiscū. Ratio est, quia morte uassalli feudum domino aperitur, ut præsupponitur. Modo talis condemnatio mortem uassallo statim infligit, saltē quo ad bona: quia statim sic cōdemnatus amittit ciuitatē, & libertatem, & efficitur seruus pœnæ. ut l. quo ad statutū. & l. qui ultima. ff. de pœnis. Sed dices, imò statim contracto capitali crimine uidetur perdidisse bona, ut not. glo. Ioan. An. in c. cum secundū, de hær. li. vj. per l. donatur. ff. de donatio. & tamen nondum est mortuus ciuiliter, nec feudū domino apertū. ergo saltē pro illo tēpore debet fiscus habere. Respondeo, & dico, ꝙ dicta gloss. quo ad hoc est falsa: quia reuera non perdit, nisi post solū ipso iure. Et de hoc est casus in l. quæsitum. ff. qui, & à quibus manumis. lib. non fiant. & instit. de hæredi. quæ ab intesta. defe. §. per contrarium. & scripsi supra in una conclusione, licet fatear, ꝙ statim in isto crimine administrationem perdit, & est speciale, ut dicta l. donatio. In aliis secus, ut l. post contractū. ff. de donatio. in crimine hæresis loquitur c. cum secundum. & ita non obst. ad propositū. ergo redeun-

do patet, quòd si fiscus caperet hoc utile dominiũ iam directo dominio consolidatum, in hoc uassallũ nõ puniret, nec eius liberos, uel successores, sed ipsum dominum directum innocentẽ, quod esset iniquũ. Pro hoc optime facit l. ratio. & l. cũ uero. de fideicom. lib. alleg. quia sicut libertas ibi debebatur seruo sub conditione, si hæredis seruitutẽ exiret, ita debetur domino ille regressus ad utile dominiũ, sub conditione, si uassallus ciuiliter uel naturaliter moriatur, &c. ergo per eandem uiam facit l. iij. de bo. dam. cum glo. l. iij. eo. tit. Aut est tale feudũ, quod potest trãsmitti in certas personas, seu successores, ut coll. de feu. quod non habet propriã naturã feud. cap. uno. Et tunc aut aliquis de illis personis successorum, in quas alias transiret de iure hoc feudum, superest. Et tunc quandiu persona, siue personæ huiusmodi supererunt, erit apud eos dictum feudum. Sed illis ex toto deficientibus domino aperietur, & ad eum reuertetur. Ratio est, dum supersunt illæ personæ, fiscus loco earum succedit: quia condemnatio, quo ad hoc, eis præiudicat, ut prædixi, nec agitur tunc principaliter de præiudicio ipsius directi domini. sed illis deficiẽtibus aperitur de iuris dispositiõe illud feudũ domino, & tunc fieret sibi præiudicium, quod non debet fieri: sicut in simili, si papa fecit tibi gratiam ad collationem episcopi, si cum capitulo cõferat, non ualebit, quia præiudicaretur capitulo, minus, si capitulũ solum cõferret. ut de præb. c. cùm illis. & c. mãdato. lib. vj. & ne se. ua. c. uno. eo. lib. Sed si collatio epi deuoluatur ad capitulum, non poterit executor prouidere etiã propter prẹiudiciũ capituli. Et si collatio capituli deuoluatur ad episcopũ, poterit tunc executor prouidere: quia tunc prẹiudiciũ cessat. ut cle. si de beneficio. de præb. Et hoc optime probat d. l. Statius. §. fi. & dicta l. peto. §. præd. & dicta l. una. de capitulis Corra. alleg. & dicta l. uxori usumfructum uillæ. & etiam §. iubet. alleg. & ita seruata est tertia opinio ualde plane. Nunc recipio secundum casum principalem, uidelicet, ubi quis nõ damnatur tali delicto, &c. Et tunc dico, quòd bona de iure talium delinquentium non confiscantur, ut in authentica, bona damnatorum. C. de bon. damnato. nec per consequens potest sibi uendicare locum præsens. quod fallit, ubi lex in pœnam specialiter uult bona huiusmodi confiscari, ut authenti. incestus. C. de incestis nupt. & no. Pe. post Cyn. in dicta auth. bona. & tunc post mortẽ uassalli habetur eadem distinctio, quæ in primo casu

casu supra facta est. Sed ante mortē putarem, quòd utilitas huius utilis dominij debet auferri ipsi uassallo, & dari fisco, & stare apud fiscū, quousque feudū domino aperiretur secundū naturam illius. & no. ultra dictā l. Statius. §. fi. cū aliis iuribus in proximo membro alle. & per rationem illius membri. Et in hoc etiam patet saluatio tertiæ opinionis. Et ideo in conclusione ponūtur ista uerba, & nō ultra, &c. & facit bene l. iiij. & l. una. ff. de bo. dam. Nunc ad secundam conclusionem accedo, uidelicet quo respondetur, quia reuera affertur domino immediato pręiudicium, quia habet imperator sibi non seruire, nec sibi teneri ad fidelitatem, ut uassallus. C. de episcopis & cler. l. ad similitudinē. & l. quisquis. & C. de decu. l. nullus qui uxo. lib. x. Sed ob. l. pen. eodem titu. quia id uideretur facere, quod per alium faceret. ff. de ui, & ui arm. l. iij. §. deiecisse. extra. de restitu. spolia. cum uenissent. Item non est responsum ab obligationem fidelitatis, quæ non cadit in fisco. Item non est responsum ad hoc, ut quis non est compellendus inuitus habere socium. ut ff. pro socio. l. actione. §. societas. præsertim maiorē se. ut ff. de ali. mu. iudi. causa fac. l. iij. §. j. Item uidetur principi ignominiosum, si teneretur alteri per se, uel aliū seruire, & tamē ad hoc teneretur. l. fiscus. ff. de iu. fisci. Ideo Carolus fecit legem, ꝙ nullus alterius uassallus possit esse rex. no. Spe. ubi s. Quid ergo dicendū? dicit Spe. ubi supra, ꝙ istis incōuenientiis altero de tribus modis subueniendū est. Primus est, ꝙ feudum uendatur, & princeps pro æstimatione sui utilis, & dominus pro æstimatione sui directi dominiorum partes recipiant, per l. qui solidum. §. primo. ff. de leg. secundo. ubi dicitur, quòd si testator partem prędii à republica per eum empti Titio legauit, & post eius mortem imperator uenditionem rescindi, & pretium hæredi restitui iusserit, de pretio habebit partem legatarius pro æstimatione partis legatæ, & partem hæres. Sed dices: quomodo inuitus compellitur quis uendere suū directum dominiū, cōtra l. dudū. C. de cōtrah. empt. l. dudū. de iu. deli. l. nec emere? Sed bene respondetur, ꝙ istud est priuilegiū fisci. ut l. ij. C. cōmuni re. alie. & l. utere. C. de prædi. mino. etiam quantumcunque modicam partem habeat in re. ut l. una. C. de uen. re. fisc. cum priuatis. communi, & præsertim ex causa. ut l. Itē si uerberatum. §. j. in fi. ff. de rei uend. & l. si fundus. j. responso. ff. loca. & condu. & l. Lucius. ff. de euic. modo non est modica pars utile dominiū,

ergo, &c. Secundus modus est, ꝙ princeps uendat suũ utile dominiũ huiusmodi ei, qui uelit, & possit seruire domino feudi. iuxta l. unã. §. ex eadem l. x. col. tit. de lege Corradi. Tertius modus, quòd dominus uendat.

a ¶Feudum. *Nota quòd feudũ est concessio rei immobilis facta pro homagio. extra. de simonia. ex diligẽti. an autem feudũ possit alienari saluo iure domini, uide Ludo. Roma. singu. cccccxij. inci. tu habes.*

b ¶Imperator. *Adde quòd imperator, quamuis totius mundi dominus sit, quo ad iurisdictionem, & protectionem, non tamen intelligitur dominus rerum particularium, ut not. glo. & Bar. in proœ. digestorum.*

c ¶In fiscũ. *Nota quòd fiscus est saccus, uel locus, in quo publica uectigalia reponũtur. C. de mune. l. omnibus. & l. in prouincijs. Vel secundum alios, fiscus est camera siue bursa regis.*

d ¶De delicto commisso in dominum. *Adde quòd sicut uassallus amittit feudum propter delictũ: ita etiam dominus proprietatem feudi. in lib feu. de contro. int do. & emp. c. domino cum emptore.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio DCCXXVI.

SVPER articulis nõ admittendis, uel iam repulsis non
a debent recipi testes [a] affuturi. Et hoc uerũ, si sunt repulsi, uel repellendi ex defectu materię. Nã probationes impertinentes sunt omnino reiiciendæ. l. ad probationẽ. C. de proba. cũ si. & ea ratione, qua pro prima instantia repelluntur, ea ratione in ambabus aliis instãtiis repellẽdi sunt, cũ defectus materiæ concernat instantiã totius causæ, nõ solius instantiæ. Secus uero, si propter lapsum termini, uel ex defectu formę, quia male specificati. Ratio, quia testes affuturi non solũ recipiuntur respectu illius instantiæ, sed respectu totius litis, quia causa absentiæ ad omnes instantias est uniformis. Et ideo ante inchoationẽ totius litis recipiuntur, ut c. quoniã frequenter. ut lite non conte. Modo articuli non bene specificati in prima instantia, poterunt melius specificari in secũda, uel tertia: & nõ dati in termino in prima, poterunt in secunda, uel tertia dari. Et si auditor uoluerit deliberare, si articuli sunt tales, super quibus debent testes huiusmodi affuturi recipi, eos arrestet sub pœna excõmunicationis, ne illicentiati, & quousque deposuerint, non recedant: & si cõtra arrestũ, & pẽdente deliberatione recesserũt, dominus auditor non grauabit, quia super hoc pũcto potuit esse dubiũ iuris, & facti, quia potuit esse registrum nõ uisum. Item, quia non debuit cogitare auditor, ꝙ recederent contra arrestũ, & se excõ-

munic

municari permitterent. Et in hoc concordauerūt omnes. Ideo appellatio inde secuta, fuit ab omnib' illegitima reputata. Si tamen in hoc grauasset, tenuit maior pars, ꝙ non potuisset reponere, quia cū testes recesserint grauamē uidetur irreparabile, & ita uidetur esse locus ca. cum cessante. licet ęquitas maneat in contrarium, quia per hoc, quòd reuocat eo modo, quo faceret alteri, uidetur satisfactū rationi. c. cum cessante. Itē, quia per hoc mala suspicio cessat. Sed hoc dominis non placuit.

a ¶ Testes. *An, & quando testes sint reducendi ad concordiam, uide* Bar. *& alios doc. in l. Gallus. §. ille casus. de libe. & posthu.* Et *quoties possint testes produci, nota in sum. confess. quæst. clxxix.*

¶ De ætate & qualitate. Rub.

Conclusio DCCXXVII.

SVPPOSITA ordinatione domini nostri moderni, quæ habet, quòd præbendæ cathedrales nō nisi habentibus annos xiiij. cōferuntur, annus xiiij. inceptus non habetur pro impleto. ut l. si cui legetur. ff. de le. j. ff. de mino. l. iij. §. minorem autem. Nec ob. ff. de mu. & ho. l. ad rem. quia ibi in refectione, hic uero in augmēto temporis attenditur.

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio DCCXXVIII.

SI existens in xiij. uel in xiiij. ætatis suæ anno impetrat canonicatum, & præbendā, ac thesaurariā ecclesię cathedralis, expresso in nō obstan. de defectu ætatis, & facta secū dispensatione, hoc modo: non obstañ. quod sis in xiij. uel xiiij. ætatis tuæ anno. Volen. nihilominus, quòd & si thesauraria sit dignitas talis super dicto defectu tecū dispenset, quo ad thesaurariam antedictam, nō propter hoc secundum maiorē partē dominorū ualet gratia, quo ad canonicatum, & præbendā, supposita constitutione, de qua in cōcl. supra proxima continetur. licet dominus F. & ego contra. Prima pars fundatur per c. non potest, in fin. de præb. li. vj. & cle. j. de præb. in fi. & per no. de fi. presby. ueniens. Secunda pars fundatur, quia si narraretur defectus ætatis, sufficeret, per l. quidā. ff. de re iud. & l. pe. C. de necess. ser. hære insti. qui da. tu. testa. po. in princ. cū fi. & ff. de excu. tut. l. idē Vlpianus. fa. no. C. si cōtra ius, uel utili. publ. l. fi. & per Cy. & per Io. And. post Ber. & allegat extra. c. statutū. § . j. super uer. literarū. in glo. pœnæ papa in literis. cū ibi alle. ergo idem fortius in nō obstantia, quę nondū narrat imo tollit. Et quia doc. certi de nō obstantia solū de narratione dubitarūt. Nec ob. clausula ultima: quia

papa non habēs pro dubio surreptionē, nō inhabilitatē, nec dispensationē requirētē, quæ prouenit de cōstitutiōe sua, quæ est certa. Et quia certa in literis exprimebatur super inhabilitate iuris cōis, quæ requirit dispēsationē ratione dubii occasione dignitatis, de qua nō cōstabat sub cōditiōe, si dignitas esset super hmōi thesauraria dispensari. Et ideo nō ob. regula, quæ de uno. ff. de iud. l. prætor. qa separatorū separata debet esse ratio. ff. de cond. & dem. l. pater se. in fi.

¶ De appellationibus. Rub.

Conclusio DCCXXIX.

SI in causa prophana appellatio ad sedē apostolicā interiecta, fuit recepta à iudice, datique apostoli reuerentiales sine termini præfixione, & ab appellato admissa cū termini præfixione, facta tamen per ipsum solum appellatū, adeo deuoluitur causa, quòd appellatus absque alia citatione contra appellantem in partibus exequenda potest cōtra ipsum appellantē apud dictā sedem apostolicam per audientiā contradictarū procedere, per c. cordi. de appel. lib. vj. & quòd instrumentū, in quo notarius narrat dispositiue, qualiter a ipso, & testibus præsentibus, & uocatis appellatus dictū terminum per eundē appellatū prosecutioni huiusmodi appellationis corā iudice absente appellante præfixum, & in dicti appellantis plenam deduxerit notitiam, probat sufficienter in appellantis notitiam dictam præfixionē peruenisse, pro eo, quia ubi ipsa termini præfixio, seu ipse terminus cum ipsius qualitate, & quantitate fuisset eidem appellanti plene explicatus, nō dicetur in eius notitiam peruenisse, saltem plene, cum indiuidua per huiusmodi qualitates cōcomitātes in notitiā deducantur. c. abbate sane, uer. pe. de re iudi. lib. vj. & l. ubi autem nō apparet. in prin. de uerb. obli. & l. j. §. edere. ff. de eden. Notario uero creditur super omnibus contentis sub proprij uerbi significatione, etiam si sit uerbum iuris. l. j. C. de contrah. & com. stip. & l. sciendum. ff. de uerb. obli. & no. C. de usur. l. j. per gl. Nec ob. d. l. ubi autem. §. si quis uinum. ff. de uerb. ob. Per quem. §. uideretur sufficere, quòd intimando dixisset inter terminum, quem præfixi coram iudice. Pro quo facit ff. de re iudica. l. ait prætor. §. si iudex. C. de senten. quæ sine cer. quan. l. iij. ff. si cer. pet. l. certū. ff. de lib. & posthu. l. nominatim. Dico, quòd aliud est stipulationē[a] in se esse certā respectu naturę: aliud est eius certitudinē deduci in notitiā certæ personæ: ut l. cū ad præsens. cū duabus ll. seq. & cū ibi no. Modo primo casu loquuntur iura proxime al

leg.

leg. Secundo casu loquitur conclusio nostra. Dubito tamen de prima parte huius conclusionis pro eo, quòd Innocen.Io.mo. & Gui.in Spe. titu.de app.§.qualiter.ad fin.dicunt, quòd appellatus non potest præfigere terminum prosecutionis appellationis ipsi appellãti. Ratio duplex. Prima, quia nimis esset graue, quòd appellans terminum suæ appellationis prosequendum à reo metiri deberet. ut l. die. in prin.ff.qui satisd. Ratio secunda est, quia terminũ à iure indultũ appellanti ad suã appellationẽ prosequẽdã nõ potest minuere appellatus, quia hoc nõ reperitur sibi à iure permissũ, licet hoc sit permissum ipsi appellanti. c. personas.de ap. & iudici ex causa.ut c.sit.& c.abbate.eo.tit.Nec uidetur pmitti debere de bona æquitate, quia alteri per alterũ deterior cõditio afferri nõ debet. ut regula, non debet.cum concor. ibi alleg. facit regula. indultum.lib.vj.cum ibi no.& l. si idem. in fi.ff.de iur.omn.iudi. Tertiam rationem addo, quia licet reperiam bene quandoque l.citare, ut c.j.de elec.lib.vj. & iudicem, ut ff. si quis ius dicẽ.non obtem.l.una. & partẽ seipsam. ut c.personas.alle.tamen ꝙ una pars aliam citet citatione, quæ possit eam constituere cõtumacem, non uidetur hoc concessum, per l. non est singulis.ff.de re.iur.& l.nullus.C.de iudę.quia sic esset dare parti, quòd ius sibi diceret contra partem in partis alterius præiudiciũ.contra l.extat.ff.quod met. caus.& l. si quis in tantam.C. unde ui. cũ si.multis. Quarto addo rationẽ, quia quis non cõpellitur inuitus agere. C. nemo age. com.per totũ. nisi indirectè, & per iudicis officium. l. diffamari.C.de ingen. manumi. Pars tamẽ ad hæc per seipsam aliam non potest compellere contra regulam prælibatam, quia hoc non reperitur sibi permissum. ergo, &c.& tamen si &c.appellans compelleretur agere, ergo, &c. Quid dicendum? Breuiter uidetur mihi sic dicendum, quòd istud dubium aliud præsupponit, cuius expeditio debet præcedere, qđ est istud. Vtrũ in causis de necessitate apud apostolicã sedẽ, & nõ alibi tractãdis sufficit intimatio decreta, & intimata ad partes, ac etiã ad curiã reportata, cõtinens processum de proxi.fiendum, & iam factũ, si quis factus esset, una cũ citationibus per audiẽtiã pro exequẽdis, an uerò præcise requiratur citatio in partibus exequẽda? Et quo ad hoc, dico, ꝙ puto, ꝙ sit necessaria in partibus citatio exequẽda, in casu huius dubii. quia istud est regulare, ꝙ absque citatione nõ proceditur in iudicio. l.de unoquoque.cum si. ff.de re iudica. Et quòd citatio, debet

debet exequi in persona propria.aut procuratoris,uel in loco habitationis.ut l.iiij.§.prætor ait.uer.sed ad domum.& ibi no.per Bart.ff.de dam.infec.extra.de ele.& causam quæ.in cle. de do.causam quæ.cum ibi not. Quod autem alle.uel alibi citatio,hoc est contra ius.ideo si reperitur statutũ aliquo casu seruãdum est in terminis suis.ff.de lega.j.l.quod uero.& de accus.l. in honore.§.sed cũ recisa.extra, de re.c.cõstitutionem.& c.non solum.& regula,quæ à iure.& regula,quæ in argumentũ.lib.vj. Modo ꝙ citationum executio fiat per audientiã statutũ est in casibus de cõsuetudine,in quibus quis est citatus in partibus ad totã causam ab homine, uel à iure,uel in curia personaliter apprehensus,nõ autẽ obseruatũ alias reperitur,ergo,&c.quia de primo ratio est,quia iam citatus est ad totã causam,& ad omnes actus. Ideo tales citationes sunt solum coadiutoriæ primæ generalis citationis,& operantur distinctionem terminorum.Ratio in secundo casu,qa personaliter apprehẽsus non debuit recedere sine licentia.ut c.j.de iudi.cũ ibi not.per Ioã.And.in nouella, ammodo præsumitur latitare.& iuxta pulchre no.Bar.in d.§.ait prætor.& Innocẽ.c.si.de eo,qui mit.in pos.ubi no.quòd licet ad diffinitiuam nõ possit procedi abſq; citatione,quæ personam apprehẽdat,illud uerũ,nisi persona fuisset semel apprehensa, quia tũc præsumitur latitare,& sufficeret citare ad domum:sed ista all.cessant,ergo.Pono enim quòd papa causam, quæ inter me,& te pẽdet Parisiis corã episcopo Parisieñ.te existente Parisiis,hic Romæ ad mei instantiam cõmittit huiusmodi causam auditori cognoscendam,& terminandã facta mentione de dicta lite,& eius statu,ac certa scientia,certũ est tunc hic,& nõ alibi tractãdã fore,& tamẽ nullus diceret,quin citatio requireretur ad partes,& quòd intimatio non sufficeret saltem partis. Præterea licet sufficeret intimatio iudicis(quod non credo)tamen secus de intimatione partis,quia pars parti credere non tenetur.apparet ex no.Barto.in materia protestationis.in l.non solũ.§.morte.ff.de no.ope.nun. Alii habent in l.in prouinciali. §.sed & ipsi prætori.& istud cõsolidat quatuor rationes proxime præcedẽtes,& potest facere quintam rationẽ.Quid ergo dicemus?Certe saluo semper meliori iudicio, puto nihilominus conclusionẽ ueram.Pro qua unũ suppono,quòd beneficiũ appellationis est adeo appellãti,& appellato commune,quòd nedum appellanti,imò etiã & appellato competit,& facultas huiusmodi appel

appellationem prosequēdi.ut l. omnem honorē C.quādo prouoca.non est ne.melius.C.de tē. ap.l.fi.§.pe.imò etiam appellante inuito potest prosequi app.ut not.Cyn.in d.l.omnem.& l.per hanc.C.de temp.app.facit C.de appel.aut appellatione cessante.& ff.de contra tab.l.post mortem.in fi.& potissime,quādo ex consensu,& petitione appellati principale negotium ad papam deuoluitur,quia tūc in huiusmo di deuolutione tantū operatur consensus, & petitio appellati, quantum appellatio appellātis. ut d.c.cordi.cum ibi no.Secūdo supponendū puto,ꝙ quicquid reperitur actori concessum, in pari casu reo cōcessum cēsetur, etiam si nō dicatur.in regula,nō debet actori.& l.petēte.& l.terminato.& ff.quod quisq; iuris,l. j.& ij.& extra.de mu.pe.c.uno. Hoc supposito patet conclusio supra proxima,quia si appellās suæ propriæ prosecutioni appellationis,uidelicet per eum interiectę,potest terminū præfigere.ut c.personas.& etiā appellatus apellante tacēte potest suam propriam prosecutionē eiusdē appellationis facere, ut patet per primā suppositionem,ergo poterit suæ propriæ prosecutioni dictæ appellationis,nō dico prosecutioni appellātis,sed dico suæ propriæ prosecutioni ipsiusmet uidelicet appellati terminum præfigere per secundā suppositionem,Caue,quia unus de dominis hāc rationem soluit ualde aperte,dicēs,quòd illud, quod licet actori, licet reo.Vbi est per omnia æqualitas:ut ecce sicut appellatus potest petere iudicem appellatū, quia hoc uoluit appellans:ita appellans pœnitendo potest reuerti ad iudicem,à quo appellauit,quia hoc uoluit appellatus,& pręsumitur, quòd hoc uelit.Ita in proposito permittitur appellāti suæ prosecutioni terminum præfigere, quia præsumitur,quòd hoc uelit appellatus, ut si arctetur appellans, & sua appellatio per non prosecutionē deseratur,uel ut saltem ob citius tēpus datum à lege appellanti ad prosecutionem perueniatur in præiudiciū appellantis. Sed non est uerisimile, quòd placeat appellanti econtra,quia cessat ratio prædicta,& semper tenderet ad præiudicium appellātis,quæ contra priuilegium iuris dātis sibi longius tēpus per factū arctaretur. Modo licet sit uerisimile, ꝙ in fauorabilibus quis libēter cōsentiat,tamen non ita in odiosis.ut l.inuitus.cum ibi not.per Cy.C. de procura.ergo non est rationis identitas utrobiq;,cū sequēdo opinionem aliā,quam tamē pro nunc nō puto periculosam. Pro ea facit,quia Innoc.fatetur, quòd posset prosequi citationē con

cõntra appellantem obtinẽdo. Et certe hoc fateor. Sed dico, quòd lõgus esset, & inutilis iste circuitus, ergo euitãdus. ut l. dõminus testa. ff. de condi. indebi. quanquàm fateor illum modũ esse securiorem propter tantam authoritatem istorum doc. Qualiter soluentur quinq; rationes supra tactæ in contrarium. Ad primam dic, ꝙ hic non metitur appellans tempus suæ prosecutionis ex persona appellati, sed metitur ipse appellatus ex propria persona sua suæ prosecutionis tempus, sicut econtra appellans metitur prosecutionẽ suæ prosecutionis ex persona sua propria. Fateor tamẽ, quòd indirecte, & causatiue cogitur prosequi appellans, eo ipso, quòd sequitur appellatus. Sed idem in appellato, si prosequatur appellans. Nec valet etiã ista ratio ex alio capite, quia præsupponit appellantẽ esse actorem, & appellatum esse reum, cũ sæpe fit econtra, & sæpe fit uterq; actor: ut cum super beneficio litigatur, quilibet adiudicationem petit: & aliter dicere esset dare occasionem fugiendi semper appellanti, & nunquàm prosequẽdi. Ad secundã rationem dico, quòd per istã præfixionem appellati, de qua proxime dixi, nõ diminuatur aliquid de tempore iur. dato appellãti, nec arctatur sub pœna desertionis ueni-re ad prosecutionem, sicut ex propria sua præfixione arctaretur. ut c. cũ sit Romana. nec aliàs grauaretur de huiusmodi præfixione, nisi in hoc, quia indirecte cogitur ire ad defendendum se contra prosecutionem appellati. Sed de hoc grauamine non debet conqueri, cũ ius istud statuitur in eius personam contra appellatum: & tamen ius debet seruare æqualitatem inter eos, per iura alle. & facit optime totus titu. ff. quod quisq; iu. a'le. & ita sunt clara motiua do. sublata. Ad tertiam rationem dico, quòd ista non est citatio partis, sed iuris, uel si est citatio partis, ista est concessa à iure, quia si cõcessa est appellanti, ergo & appellato in pari casu, per prædicta. Ad quartam rationem dico, quòd hoc modo nõ compellitur agere appellans, sed defendere, ad defensionem uero trahitur bene quis inuitus, ut l. inter stipulantem. §. j. ff. de uerbo. obligatio. Ad quintam rationẽ dico, quòd iste est specialis casus à iure permissus, per prædicta. Ad authẽ. appellatione cessante. C. de temp. ap. quod uidetur uelle, quòd appellatus posset prosequi tunc demum, cum de biẽnio solùm superest mensis, quia dico, quòd illud authenticum ponit casum magis specialem, uidelicet, ubi nulla præcessit termini præfixio, nec citatio;

tio: sed apud locum, ubi est iudex appellationis, appellās minime reperitur ibi absq; alia citatione, uel præfixione procedere in causa appellationis propter periculum lapsus termini. Et ita non prejudicat huic casui, nec loquitur in hoc casu.

a ¶Stipulationem. *Quid sit stipulatio, & quare dicatur stipulatio, & quæ sint de substantia stipulationis, uide Barto. in l. j. in princi. ff. de uerbo. obligatio. ubi Alexand. & Areti.*

¶De rescriptis. Rub.

Conclusio DCCXXX.

COMMISSIO impetrata ad causam, facta auditori palatii ad instantiam filiifami. in potestate patris constituti ualet: maxime, si filius a ante lit. cōtesta. emancipetur,[a] & emancipatus ex donatione facta per patrem uigore dictæ cōmissionis agat. Vel si non est emancipatus de cōsensu patris in bonis, in quibus patri nō acquiritur usufructus, agat. Ratio est, quia nō ius ipsius impetrantis commissionem impetrationem non inficit ipso iure, dummodo persona impetrās ad impetrandum aliās non reperiatur inhabilitata de iure: quia si sic, tales exceptiones contingentes negotium principale possent obiici cōtra literas, & lit. contesta. impedirēt contra casum exceptionis, de lit. conte. lib. vj. ubi casus est. dé re judica. c. abbate. quia ibi fuit impetratus iudex delegatus pro parte monasterii illius ius non habētis. patet, quia post lit. contesta. ibi ius competiit, & ualet processus. Nec mirum, siue ius habeat impetrans, siue non, iurisdictio est necessaria, per quam hoc declaretur, uidelicet illum ius habere, uel nō habere, cum æquè ad absolutionem, sicut ad condemnationem iurisdictio sit necessaria: maxime, cū omnia iudicia natura sua sunt absolutoria, ut insti. de perpe. & temp. act. §. fi. Nec mirum, quia commissiones sunt cōmunes. ut l. j. C. de diuer. rescript. Et contrarium dicere, esset inducere aut impetrationem commiss. non ualere, aut impetrantem omnino ius habere, quod esset absurdum. ergo modo de iure non reperio filiumfa. inhabilitatum ratione patriæ potestatis, seu ad standū in iudicio, seu ad commissionem huiusmodi impetrādam: imò reperio, quòd in omnibus casibus pro alio, & pro se in casibus, in quibus sibi competit ius agendi, agere potest, & in iudicio comparere, imò & in omnibus casibus conueniri. ut l. filiusfa. §. sed & ipse. de procu. & ff. de act. & ob. si filius, in secundo. Nec mirum, quia contrahit, & quasi contrahit in omnibus, ut l. tam ex cōtractibus. ff. de iudi.

di.&in iudicio quasi contrahimus.ut l.iij.§.idem scribit.ff.de pecu.Sed oppo.de l.si filius.& l. longius.ff.de iudi.quia ibi speciale.ergo.In cõtrarium est ius commune.d.l.j.in fi.ff.ad mu.Item oppones de l.fi.§.necessitatem. C.de bo.quæ li.Sol.dic,quòd ex triplici capite alicui tollitur aditus iudiciarius.Primo ex eo,quia actionem non habet.ut l.si pupillus.§.fin.ff.de nego.gest.Secundo modo,quia licet actionẽ habeat,tamẽ eius exercitio caret:sicut uidemus in adulto curatorem habente, qui licet habeat actionem,tamen quia administratorem habet curatorẽ, suæ actionis exercitio caret.ut l.j.& ij.C.qui le.per.ha.facta in iudicio.argu.C.de in integ.restitu.mino.l.si curatorem habẽs. Melius exemplum est in prodigo.ut l.is cui.ff.de uerbo.oblig. & l.certi condictio.§.item quæri potest.ff.si cer.pet.Tertio modo, quia inhabilis est persona ad standũ in iudicio,sicut seruus regulariter.ut l.quod attinet.de regu.iur.& pupillus,seu minor. ut l.cum minores.C.si aduer.rẽ iudi.& l.acta.§.fi.ff.de re iudi.& l.nõ eo minus.C.de procur.hoc supposito, quia cessante tertio casu,illi de duobus casibus primis non repelluntur ab agẽdo, quia non habẽt legitimam personam stãdi in iudicio.Sed pro eo,quia non habent ius agendi, seu ipsius iuris administrationem,& tales non impediuntur commissiones impetrare, præsertim si non est in eis in secundo casu,in omnibus,licet bene in casu,de quo agitur,administratio interdicta.Non enim uidetur plus obesse debere hoc, quòd exercitio careat, quàm si actione,& actionis exercitatione simul caret.Modo secundo aduertendum est,quòd de iure fforum,primo erat clausus iudiciorum aditus ipsi minori,quia totum quærebat patri,ut l.placet.ff.de acquiren.hæredi.Ideo actiones omnes,& earum exercitium soli patri competebant saluis casibus.ut l.si filius.& l.si longius.ff.de iudi.& l,filius.j.responso.ff.de procur.& l.si filius, ff.de actio.emp.& castren.pe.ut l.ij.ff.de castren.pecu. De iure uero C.data fuit in peculio aduentitio proprietas actionis ipsi filio,& exercitium patri.ut l.j.C. de bo.ma.& hac ratione usufructus qui acqui.patri.ut l.fi.§.ubi. C.de bo.quæ libe.Istud regulariter uerum, quia de iure C.in casu datur actionis exercitiũ filio,licet patris requiratur assensus.ut d.l.fi.§.necessitatem.C.de bo.quæ libe.Modo si consideremus duos primos istorum casuum,illi non concernũt inhabilitatem filii,sed defectum iuris sui,uel exercitium ipsius iuris.Et minus tertius casus, qui ma

magis est pinguis.ergo,&c.facit pro præmissis,quia non reperitur ius inhabilitans, & edictum non est de permissis,sed potius de prohibitoriis.ergo intelligitur esse permissum.ut l.necnon. §. quod eis,inquit.ff.ex qui.cau. maio.l.j.ff.de testi.& l.ab ea parte.ff.de probatio.Quid enim scitur, dum impetratur cõmissio, qualiter agetur, an ex castrensi, uel quasi,an cum consensu, uel sine?Et hoc est fortissimũ argumentũ,quia sufficit,quod in iudicio interueniat iste cõsensus. ergo non requiritur,quod ante in commissionis interpretatione præcedat. Nec obst.c.nõnulli.de rescript. quia hic pro alio non impetrat,sed pro seipso.Itẽ pro hoc,quia nõ refert,quis rescriptum impetret. ut l.j.& l.uniuersis.C.de preci.impera.offer. Et tangit hoc magis surreptionem,quàm nullitatem commissionis.ut c.super literis.de rescr. Et ita tolluntur not.gl.de scientia,& ignor.principis cõcedentis,in l.uniuersis.alleg.Nec obst. c.j.de rescri.lib.vj.imò facit contra,quia si inhabilitas,de qua ibi dicit,non obst.ante illud c.ut omnes tenebant per ante in cap. pia.& fuit iure nouo id inductũ per dictum c.j.Secus erit in alle. per l.j.ad finẽ.ff.ad munic. Item quia illa inhabilitas nõ uenit ex defectu iur.agendi,sed ex periculo commissionis cõmunis.ergo,&c. Vltimo hoc fortiter roboratur, quia signatiões huiusmodi commissionum non sunt nisi quædam distributiones, & ideo nõ quæritur quis impetrauerit, seu qualis fuerit,an excõmunicatus, uel procurator sine mãdato:quia semper cõmissiones ualent, & nec reciperentur huiusmodi oppositiones de stylo palatii à tempore, de quo est memoria obseruata.ergo,&c.

a ¶Emancipetur. *Nota,quòd emancipare est à potestate,manu, & iure patriæ potestatis dimittere, uel liberare. Et dicitur filius emancipatus, qui à iugo, & potestate, uel manu patris est relaxatus, & sui iuris effectus.*

¶De procuratoribus. Rub.

Conclusio DCCXXXI.

SI filiusfa.ante emancipationem ad agendũ in certa causa,in qua nondũ ius agendi habere poterat,procuratorẽ constituit,& postea ẽmãcipatus fuerit, & ius agendi, & consensum patris obtinuerit,procurator huiusmodi sine alio speciali mandato agere poterit, & erit processus bonus,& ualidus de iure: & per eadem motiua, & præsertim, quia persona patris sufficit tempore iudicii: fortius secundum me, quia ius agendi nõ habens bene procuratoriũ constituit ad agẽdum. Et si diceremus secundũ opi.Iac.de Are.& Cyn. quòd sufficeret consensus etiã post

factum, ut ipsi not. in §. necessitatem. minus haberet dubiũ. Et si tenerẽ, ꝙ processus habitus cũ filiofa. agẽte, uel defendente in omni causa ciuili ualidus esset ipso iure, licet repelli possit ex defectu iuris agendi, & si non repelleretur, deberetur contra eum sententia ferri, sicut in quolibet maiori sine actione agente, ut l. non putarem. ff. famil. ercisc. non crederẽ forte nimis curare in iure: quia facilius respõderetur ad omnia iura. Aliqui uolebant dicere, ꝙ impetratio commiss. non est de act. iudicii. no. Inno. de proba. quoniã contrã, nec procuratorium extra iudiciũ factũ ratione eadẽ, uel fortiori: & per consequens, ꝙ ista facta per filiumfa. tanquam contractus extraiudiciales, bene ualent, sicut no. Iac. de But. de procuratore constituto à minore, & iudicio habito cũ procuratore, qui ob hoc dicit iudiciũ ualidũ ipso iure. in l. nõ eo minus. alle. ad l. oratio. ff. de spon. Respondetur, ꝙ ipsum procuratorẽ debere omnino admitti ad agendũ uigore cõmissionis, & procuratorii, nõ est sequela necessaria earundẽ. Sed est ista sequela, uidelicet iudi. cognitio habenda est super hoc. ergo per no. Bar. ff. de auth. tu. l. j. post Dy.

¶ De foro competenti. Rub.

Concl. DCCXXXII.

EMANCIPATIO clerici filiifamil. facta coram iudice seculari ipsius patris, ualida est. Prima ratio est, quia emancipatio est actus ipsius patris, & non filii. ut l. j. C. de emanci. liber. ergo est solennizanda à iudice patris, & non à iudice filii. Facit, quia ius patriæ potestatis [a] est à potestate seculari, & nõ ecclesiastica introductum. insti. de pa. po. in prin. Secũda ratio est, quia ille est in actu uolũtario iudex, qui in actu cõtentioso iudex esset. Ideo dicit Innoc. de renun. c. quod in dubiis. in fi. ꝙ ille recipit renuntiationẽ beneficii à uolente, qui posset destituere inuitum. Sed ubi filius posset petere per iud. patrem ad emancipandum cõpelli, in his casibus apud iudicem patris agendũ foret. ut l. inter ordinẽ. C. de iurisd. omn. iud. & c. si clericus laicum. de foro compe. Si dicas ecõtra, posset apud iudicẽ filii in certis casibus. Dicam utrũque posse per no. Cy. in l. si prædiũ. C. de præd. mino. quę optime facit ad hanc quæstionẽ, quæ omnia uolo hic pro repetitis haberi. Ideo si agatur in insinuatione, donatio. uel alienatiõe rei ecclesiasticæ, aut de transactione super alimẽtis, per not. Cy. in l. si prædium. adiri debebit iudex illius, de cuius alimẽtis, uel donatione, aut alienatione agetur. Nec considerabitur illud, in quod effectus trãsfertur. Facit not. de præbend. is cui.

cui.lib.vj. de uerborum signific. a sicut.eo.lib. Tertia ratio est, si filii consensus in emancipatione sit necessarius, cum factum patris, qui se habet per modum agentis, est præpotentius facto, qui tenet locum patientis. ergo debet considerari in dubio. ut l. quem.ff.de rebus dub. & l. si non sunt.§.perueniamus. ff. de auro & argen.lega. Quarta ratio est, quia exemptio clericorum tendit ad libertatem eorũ, sed huiusmodi emancipatio non derogat huiusmodi libertati, si coram laico fiat, imò eam auget. ergo. Quidam quintam rationẽ addunt, quia cap. si diligenti. loquitur in iurisdictione contentiosa. Sed nõ est forte sufficiens dictũ, quis potest dare tutorẽ pupillo clerico, non est similis materia, Sed de hoc uide per Cyn. in auth.presbyteros. situatã sub b l.generaliter.C.de episco. & cle ric.ubi tenet, quòd iudex ecclesiasticus. de hoc habetur aliquid de iudic. si annum. lib.vj. ubi est tex. quòd clericatus non liberet à patria potestate.

a ¶ Patriæ potestatis. *Patria potestas quot modis inducatur, uide Bar. in l. item in potestate. ff. qui sunt sui, uel alie. iur. Adde quod certi sunt modi, quibus liberatur quis à patria potestate, de quibus Spec. titu. de tut. §. iij. uer. sed quæritur.*

¶ De libelli oblatione. Rub.

Conclusio DCCXXXIII.

SI cessionarius[a] rei & actionũ cui non est tradita possessio rei, agat contra possessorẽ narrando in libello rem ad se pertinere iure dominii, uel quasi, & ut talem eam petens adiudicari de dicta cessione in libello mentione non facta, si tamen docet de dominio, & de cessione cedentis, licet de suo proprio dominio, uel quasi aliter nõ docet, obtinere nihilominus adiudicationẽ debet. Probatur, quia appellatione dominii in libello continetur, & uenit utile dominium, secũdum Dy. Guil. de Cu. Iac. de Beluiso, & Bar. qui Bar. hoc notat ff. de except. rei iudi. l. inter. §. eandẽ. licet glo. & Pet. de bella pertica contra. ut ipse Bar. ibi no. & gl. ibi. Pet. alleg. pro se. l. argentum. §. si fundũ. de exceptio. rei iudica. Et quia uerbum dominiũ[b] intelligitur de directo. ut l. prima. §. quæ in perpetuum. ff. si ager uectig. uel emphyt. pe. Alii probant suam opinio. per l. per dictum. §. eandem. ibi. nàm in qualicunque, &c. & per l. sed & si pignori. §. item si iurauerit. ff. de iureiurando. & per l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. & demonstrationi. & l. stipulatio ista. §. huius qui. de uerborũ obligationibus. de hoc per Dy. institu. de act. §. aliæ. & per Iaco. de beluiso in authenti. de litig. In contrarium allegaui notata

domini Iac.de Butr.in l.emptor. C.de hæred. uel act.uendit. & l. qui stipendia.C.de procura.ubi tenet expresse, quòd nunquàm quis censetur agere actione cessionis,nisi de cessione faciat mẽtionẽ. Item allegaui rationem, quia quando sunt plures actiones inter se distinctæ,ex principiis diuersis procedentes, una intentata,non propter hoc uidetur intentata alia. ut l.prima. in fi.primi responsi.ff.si mensor fal.mo.dix. Ideo si unam intentat, & succumbat, potest aliam intentare. Nec obst. except. rei iudic.l.si mater.§.primo.& ij. & §.eandem.ff.de except.rei iudi. cap.examinata.de iud. Tunc uero est certum, quæ actio intentatur, quando nomen eius exprimitur.ut l.certum. ff. si certũ petatur. Vel cum factum,& concludendum mediũ certæ actionis exprimitur, quia per eius principia,& finem concludendi medium bene cogitur.ut cap.dilecti.de iudi.hinc est,quòd quia diuersæ causæ diuersas actiones personales pariunt, oportet exprimere causam agendi in personali in libello.c.fi.de libel.ob. Secus in reali ubi dominiũ est causa sufficiens,ut plene not.in c.ij.eo.tit.de libel. obla. Sed ubi secũdum diuersitatẽ principiorũ diuersæ reales actiones oriri possent,ut rei uendicatio, & Publiciana:dicerẽ taliter factũ debere specificari in libello, quo sciri posset qua actione ageretur,argumẽto identitatis rationis.Itẽ,quia alias reus deliberare nõ posset. ut l.j.ff.de eden.in prin.& l.edicta.C.eo.& auth.au feratur.C.de lit.conte.& dicerẽ per consequens,ꝙ si factũ exprimeretur; ex quo deberet oriri rei uẽdicatio solum,ꝙ nũquam cõprehẽderetur Publiciana,nec econtra. Et hoc expresse tenuit do.Bar.in d.§.eandẽ. & satis apparet ex no.gl.Ioan.Andr.de re iud.c.abbate sane. lib.vj. & pro hoc alleg.Bart.l.minor.§.j.ff.de euict.Modo ad propositũ dico, ꝙ nos habemus quatuor genera realiũ actionũ:uidelicet directam rei uendicationẽ,quæ oritur ex dominio directo.itẽ utilẽ rei uendicationẽ, quæ oritur ex utili dominio cõpetẽti emphyt. Publicianã, quæ oritur ex quasi dominio.ut §.aliæ.alle.itẽ utilẽ rei uendicationẽ; quæ non nascitur ex utili dominio,quod sine traditione per cessionem nõ transit.l.traditionibus.C.de pac. & l.si fundum. ff. de fundo. sed propter æquitatẽ cessionis cessionario datur à lege.iuxta C.de act. & obli.l.j.iuncta l.ultima.C. de hære.uel actio.uendi. Modo his suppositis apparet, ꝙ etiam si uera esset opi.Bar.Dy.Guil.& Iac.de Bel.nihilominus ex libello prædicto non possent elici, nisi tres actiones primæ:uidelicet

cet duæ primæ, quæ oriuntur ex quasi dominio, & quarta, quæ oritur ex dominio directo, uel utili, & tertia, quę oritur ex quasi dominio ipsius agẽtis, sed ex quadã æquitate ratione cessionis. ut l. quoties. ff. de præscript. uer. ex dicto libello resultare nõ potest de facto cessionis, undè resultat dicta in ipso libello mẽtione non facta. Quòd autẽ utile dominium non transeat in ipsum cessionariũ, tenet Dy. in c. pro possessore. de reg. iur. lib. vj. & Iac. de Butr. in d. l. emptor. & Bar. in l. j. ff. de act. & ob. in ij. quæstione. licet Cy. aliter uideatur uelle. C. de hære. uel act. uendit. l. fi. & glo. licet obscure. ff. famil. her. l. plane. alleg. Quòd autem dicta utilis actio sit datiua, non natiua, determinat Bart. in dicta l. j. ff. de actio. & obliga. in dicta ij. quæstione. Vide Cy. de actio. & obliga. l. j. in ij. & tertia quæstione. post Petr. quod non transeat utile dominium, & nó. glo. in l. sine culpa. ff. de rei uendic. facit l. huius rei. & l. si rem. ff. de rei uendic. per quas Barto. reprehendit Pet. dicens ista esse multũ necessaria propter libellũ, per hoc succincte hanc quæstionem contra conclusionẽ nostram determinãs secundum se, ut uidetur. Nec potest imaginari, quòd uideatur agere uelle actione directa sibi cõcessa, tum quia sic alieno nomine ageret, quod non uideretur in dubio. not. Bart. ff. de no. op. nun. l. j. §. nuntiatio. & ibi plene. tum quia agit ex suo proprio dominio, uel quasi, non ex dominio, uel quasi, cedentis, nec de cessione mentionem facit. Fuit responsum per dominũ Nico. multum aperte. Et licet ius, ex quo oritur Publiciana quasi dominium appelletur. ut §. aliæ. alle. tamen non per hoc sequitur, quia ius cõpetens cessionario quasi dominiũ ualeat appellari. Et si nõ quasi dominiũ directum, tamen quasi dominium utile. per not. Cyn. in l. fi. C. de hære. uel actio. uendit. post Pet. Verbum enim quasi, notat improprietatem ueritati contrariam, similitudinariam tamen. ut l. ij. ff. de usufruc. ea. re. quæ usu consu. & ff. solu. mat. l. cum dotem, in fin. Modo qui actionẽ habet ad rem, quasi rẽ habere dicitur. ut l. qui actionem. ff. de regu. iur. Modo cessionarius iste habet actionẽ ad habendum hoc dominium. ergo & sicut appellatione dominii uenit etiam utile secundum dictos doctores: ita etiam appellatiõe quasi dominii uenit quasi utile ex identitate rationis. Modo uerba libelli in fauorem libellantis latam recipiunt interpretationem. ut l. solemus. ff. de iudic. & l. inter stipula. §. Stichũ. ff. de uerborum obligationibus. quod mihi placet.

a ¶Cessionarius. *Nota quòd ille dicitur cessionarius, in quē transfusa est obligatio, uel nomē, & debet certiorare debitorem, quòd nomen eius in ipsum transfusum sit, ipsum notificando, uel ostendendo instrumentū, & legendo, & copiam, si uelit habere, dando. ut l. nomen. quæ res pigno. obliga. pos. C.*

b ¶Dominium. *Quid sit dominium, & quotuplex, uide Bart. in l. si quis. ff. de acqui. pos in §. differentia.*

¶De libelli oblatione. Rub.
Conclusio DCCXXXIIII.

Si in libello narro fundū ad me pertinuisse, & pertinere consueuisse, & peto illū mihi adiudicari, ualet libellus: licet in libello in narratione non dixerim pertinere, &c. Ratio, quia sufficit, ꝙ libellus procedat ex præsumptionib. l. omnes. §. Lucius. ff. de his, quæ in fraud. credi. Nec ob. no. Cy. C. de ed. in l. edita. in iiij. q. & gl. & do. Bar. ff. de confess. l. certum. quia illa intelliguntur, ubi in libello quis signat abnegationem: hic secus, quia postulat præsentē adiudicationē. Nec ob. gl. l. certū: quia loquitur in cōfessione, quę non recipit uerborū extensionē, quia præiudicaret cōfitenti, quod non est uerisimile ex eius mēte procedere. Sed nos loquimur in libello, qui recipit extensionē. ut dixi in q. proxime præcedenti. Nec ob. l. si adulterio §. idē Pollioni. ubi non satisfacit erroris existentia etiā notoria, nisi allegetur. quia allegari uidetur cum præsumptiones, ex quibus oritur in libello, uel exceptionibus, exprimūtur. p dictū §. Luc. ut in d. §. idem Pollioni. no. Bar.

¶De impetra. Rub.
Conclusio DCCXXXV.

Si impetrans certū beneficiū tanquam uacans per decre. execrabilis. expressit etiam, ꝙ incumbens possessioni cōtra dictā decre. tenuerat possessionē, & illud beneficiū, quod parochiale existit, & cuiā habet animarū, per annum, & ultra pacifice nō promotus, & probat impetrans huiusmodi non promotionem. &c. sed non probat modū uacandi per dictam decreta. execrabilis. non adiudicabitur sibi beneficium. In contrarium fuit alle. quia, quando ad obtinendum aliquē effectum plura etiam copulatiue adiiciuntur in rescrip. quorū tamen quodlibet de per se est sufficiens ad effectum huiusmodi obtinendū, resoluitur coniunctiua in disiunctiuā: & sufficit de altero facere fidē. ut c. inter cæteras. & c. olim. de rescrip. & c. ex parte, eo. titu. Sed hic sunt expressi duo modi. Vnus per decre. execrabilis. alius per decre. licet canō. quorum quilibet de per se est sufficiens, ergo, &c. eo enim ipso, ꝙ factum exprimens modū uacandi exprimitur, modus uacādi uidetur expressus, cū iuris ignorantia non sit in principe alleganda.

ganda.ut l.omni.C.de testa.& c. j.de constitu.lib.vj & satis colligitur ex no.per Cyn.post alleg. C.si contra ius,uel utili.pub.l.fi. de eo, qui narrauit in impetratione rescrip. Factum,ex quo ius resistens resultat,quia hoc sufficit, ut ibi no. Sicut sufficit narrare factum,ex quo notorie insurgit reseruatio generalis, secundum Fe.de Se.in tract.de re. permu. Secundo, quia in alternatiuis sufficit alteram partem esse ueram.ut l.si hæredi plures. ff.de cōdi.insti.inst.de hære.instit. §.pe.de re.du.l.si is,qui ducenta.§.utrum. & l. ille aut ille. ff.de uerborum signific.Sed dicti duo modi hic censentur appositi alternatiue,& non copulatiue.Et hoc probatur dupliciter. Primo, quia repugnantes sunt.patet,quia quòd semel uno modo uacauit,huiusmodi uacatio per nouam prouisionē non sublata, amplius alio modo uacare non potest, quia actus uacandi est actus priuatiuus, qui non priuat, nisi reperiat habitum,quē priuet.ut l.Titius usufruct.ff.de conditio.& demonst. ergo non possunt copulatiue simul stare. ut l.ubi repugnantes. & l.ius nostrum.ff.de reg.iuris. ergo recipiuntur disiunctiuè, ut uerba principis ad intellectum possibilem referātur. ar.de fide instr.c.inter dilectos. §. cæterū. & de præb.c.si motu.lib.vj.& l.si quādo.ff.de le.j. & ut res ualeat. l.quoties.de uerb.signif.& facit l.falsa.in fi.ff.de condi.& demō. Tertio hoc probat quidā, quia licet dictio,&,quæ non est implicatiua,inducat copulam,non tamen dictio,etiā,quę implicat. alleg.no.in l.si hæredi plures.& l.ille.aut ille.alleg. Sed non uideo,quòd multum faciant.Modo hic ponitur dictio,&,implicatiua. Quid dicendum? Dico standum nihilominus cum conclusione prædicta. Ratio principalis est ista,quia uno ex duobus repugnantibus pure, & dispositiue, & legitime asserto: aliud repugnans eoipso tacite uidetur esse negatum. Ideo qui dicit rem esse meam, dicit ad aliū nō pertinere. ut l.Pomp.§. sed & si.ff.de procu.& ecōtra.ut l.cum quæratur.C.unde ui.probat l.illud.ff.de acqui.hæ.Modo cōcursus pluriū modorū supponitur impossibilis, & repugnās, ut prædictū est.ergo uno modo pure, & dispositiue asserto, oēs alii modi cēsentur esse negati. Modo impetrās hic pure,& dispositiue asseruit modū uacādi per decr.execrabilis. ergo negauit modū uacādi per decre.licet canon. Nec per sequētē orationē potest in dubio cēseri assertum,q̄ præcedenti dispositioni est negatum.ar. ff. de ritu nup.l. quanquā,in prin. quia euitanda est contradictio.& uerba ad cō-

cordiam reducenda, & sequentia per præcedentia moderāda, & interpretanda.ut l.nō est nouum.ff.de legi.& l.si seruus plurium.in fi.ff.de leg.j.& c.cū expediat.de elec.li.vj.maxime,quando sequentia secundū contrarium necessario non includunt, sicut hic. Nam non sequitur:tenuit per annū nō promotus,ergo uacauit. per decre. licet canon.nisi addatur.tenuit. & canonice tenuit.Nam, ut dixi, priuatio habitum necessario præsupponit:ut l. una. §.j.ff.de iniusto, rup. & irrito testa. Pro hoc sunt sublata uno uerbo omnia argumenta in contrariū facta.Sed diceres:ad quē effectum fit de nō promotione expressio, cū modum uacandi nō notet? Respondeo, ꝙ fit ad aggrauādū pſonā possessoris,& per cōsequens ad inducendum papam ad facilius contra eum procedendū,& gratiam concedendū. Et ideo, cum forsan sit de expressis, requirit uerificationē etiā probata uacatione.per decre. execrabilis. Et facillime respondetur ad c. inter cætera.per no.in c.olim.alle. Nō insisto cū de ista cōclusione aliqui domini ex improuiso dubitarūt. Sed salua semper reuerētia tantorū doctorū & patrū, nō uideo occasionē dubitandi, supposita decisione c. susceptū. de resc.lib.vj.Sed forte imbecillitas ingenii mihi, quo ad hoc, intellectum obumbrat.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio DCCXXXVI.

SI in termino assignato per auditorē pertinere ad uidendū absolui partē actricē ad cautelā,ipsa pars rea prius tamē ad dicendū causam, quare nō debeat actor absolui ad cautelā, minime citata det positiones, & articulos cōcludentes de materia offensę manifestę,& rei iudicatæ,nec dicat,ꝙ excipiendo illos porrigat, nihilominus tamē uidentur talia excipiendo sufficienter proposita : adeo, ꝙ si auditor his repulsis absoluit, ipse grauat, & ab eo ob hoc legitime appellatur,dūmodo aliàs nō peccet in materia, nec in forma,nec sint ratione calūnię, uel ex alio capite repellendi.Sed in primis uidetur, ꝙ cōclusio non procedat,qa quādo aliquid potest proponi ad multos fines spē differētes,nō sufficit proponere nisi dicatur, ad quē finē specifice proponatur, ne aduersarius obscurus remaneat, & incertus: & hoc siue agēdo.ut ff.de ed.l.j. in prin.& l.Pomp.scribit.in fi.de rei uen. siue excipiēdo. ut l.j.in fi.ff.de flu.& l. Titiæ textores.in prin.ff.de le.j.& quod super hoc pulchre not. Io.An.extra.de excep.c.pia.lib.vj.super uer.speciē. in gl. siue probāte. ut de proba. in præsentia.ff.de neg.gest.l.cū actū.in fi.& quod ibi no.de ope. no.

no.nunt.Lnō solū.§.sed & probari. & quod ibi notatur, maximè per Bart. C. de petı.hære.l.si post motā. Modo articuli de re iudi. & manifesta offēnsa possunt dari ad finē probatiōis adducēdi super negotio principali, uel ad finē lit.cōt.impediēdi. ut c.exceptionē.de lit.contest.in vj. & ad finē impediēdi absolutionē ad cautelā.ut de sen.exc.c. solet.& c.uenerabilibus.§.secus. cū §. se. lib. vj. qui fines sunt omnes specie differētes,ergo generalis propositio per auditorē merito repulsa. facit c. cū dilectus.de or.cog. Secūda ratio est, quia reus in exceptiōe est actor, & eius partes sustinet,ut ei æquiparetur. ut ff. de proba.l.in exceptionibus. in princi.de no.ope. nū.l.si prius.cū ibi no. de excep. l.j.ergo propositio exceptionis, & propositio actionis æquiparātur. Modo libellus nō ualet,si solam habeat narrationē, nisi etiā habeat conclusionē,seu petitionē. Probatur ad literā, de elect. dudū. Rotho.& de lit.contest.c. uno.ubi per responsionē ad positiones super principali negotio datas nō fit lit.conte.pro eo, ꝙ positiones licet afferāt,& narrent,nō tamē cōcludunt, neque petūt.& ita no. Host.in d.c.uno. & Io. An.ibi enim recitat in nouel.Et est ratio secūdū eū,quia libellus datur, nedū ut reo actionē edat,sed etiā ut iudex secūdū eum sententiā ferat,ut l.fundus. ff. cōmuni diui: uidetur expressum.C. de fideicō. liber. l. fi.nec ob.c.cū uenissent.de insti. quia loquitur de processu corā principe agitato,cuius præsentia omnia purgat.ut c.j.de trāsac.& l. omnes.C.de test.ut no.Io.An.super d.c.uno.super fi.ultimæ glo. post Inn.& Host.His nō obstātibus cōclusioni nostræ standū puto,quam ponit ad literā do.Bar. de excep.l.j.& ij.&iij.quæst.licet ratio, quæ ipsum mouet in iij. q. in proposito meo iudicio nō sit bona. Pro cuius deductione pono duas cōclusiones. Prima est, ꝙ conclusio, siue petitio in propositione exceptionis nō est necessaria. Primo hoc probo, quia non reperitur in l. expressum. ergo nō ponendum. ut §. cōsideremus. in auth. de triē.& se.colla. iij. imo plus,leges plures reperiūtur formas excipiēdi declarātes, in quarū tamē nulla cōclusio,seu petitio annectitur, quod tamē factū foret,si fiēdum esset. §. finautē ad deficiētes.C. de cadu.tol.& sic inducuntur ff. de procu.l.itaque.ff. de act.emp. l.pēdentem.in fi.j.responsi.ff.de exceptionibus. l. fundi.& l.fundum.& ff.de excep.rei iud.l.ij.& de pub.iudi.l.interdū.cum infinitis. Fortiter coadiuuo, ut uidetur, quod cū iura de materia exceptionū loquentia non ponant hoc, uidelicet, ꝙ in exce-

ptionis propositione conclusio siue petitio requiratur, imò magis contrariũ innuãt, ut prædixi. argui, seu ꝓbari nõ põt hoc, nisi ex rõne iuriũ, quę in actionis ꝓpositione requireretur, hoc uideretur, sicut secunda ratio partis contrariæ deducebat. Sed reuera illo modo hoc probari nõ potest, igitur, &c. Quod ita probari non possit ostendo. Nam cessante ratiõe legis, cessat lex. ut l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. pa. ergo fortius. l. extensio: ut l. à Titio. ff. de uerbo. obli. Sed rõ, quę est in libello, cessat in exceptione. ergo. Quod cesset ostendo. Pro quo aduertendũ, quòd duplex est ratio, quare libellus non est necessarius. Prima est, ut actionis genus reo edat, & de ea clare certificet. ff. de eden. l. j. in prin. & C. eo. l. edita. & C. de lit. contest. authen. offeratur. Secunda ratio, ut iudex, qui suum officium non debet regulariter exhibere nisi ad partis postulationem: ut l. j. §. hoc autem. ut ibi plene per Bart. & l. cũ postulassem. ff. de damn. infect. secũdum formam petitionis sententiam formet. ut l. fundus. l. fin. C. de fideicommiss. liber. alleg. Et propter primũ requiritur, quòd taliter factũ narretur, quod actio & causa agendi specialiter describantur. ut cap. dilecta. de iudi. cum ibi notatis. & cap. j. & ij. de libel. obla. cum ibi no. & cap. iij. eod. titu l. Propter secundum requiritur forma petitionis, ut in iuribus alleg. modo ad propositum dico primo, quòd ratio locum habet, ideo opus est factum aliter declarari, quòd ex eius declaratione resultet materia bona, & sufficiens ipsius exceptionis. Et illud est, quod uoluit Barto. in dicta. l. j. de excepr. in quarta quæstione. Et ita procedit, quod habetur ff. de flu. l. habeo. & quod notat Ioan. And. in dicta cap. pia. super uer. speciem. Secundo dico, quòd secunda ratio nõ habet locum in excep. quia exceptio tendit solum ad elidendum intentionẽ actoris, ut pro eo non pronuntietur secundum formam suæ petitionis, & ut reus ab ipsa actoris petitione absoluatur. ut l. secunda in princi. ff. de excep. Modo ad ista consequenda reus non habet necesse petitionem porrigere, quia sufficit actoris petitio, quia super ea iudex suã sententiam absolutoriam formare debet, si reperiat actoris intentionem non probatam, uel per exceptionem elisam. not. pulchre Innocen. de offic. delega. cum contingat. Si ergo ratio legis loqueretur in libello, quo ad petitionẽ in exceptione cesset, cessabit legis extensio, ut prædictum est, ergo, &c. Si tenerentur not. Ioan. j. quæstio. iiij. quia præsulatus, & per aliquos alios

in c.cum ecclesia Sutrina.de cau. pos.& ibi tāgit aliqualiter Ioan. And.in nouel.faceret pro. Item si teneretur opinio Innocen.posita in d. c. uno. de lit. contesta. quam tamen reprobat Hosti. & tangit ibi Ioan. Andr. in nouel. etiam faceret pro. Secunda conclusio, quo ad hoc, est ista: quādo ad partis actricis instantiam ad uidendū pro ipsa parte actrice certum articulum iudicialiter expediri, & reo est certus terminus asignatus, & reus comparens in termino dat certos articulos, & positiones, quorū materia si probata foret, esset sufficiens ad elidendum intentionem actoris circa articulum illum, quanquam ad multos alios fines materia talis dari posit, & quanquam reus ita dando se in aliquo non declaret, nec aliud dicat: censetur tamen specialiter hoc casu dedisse ad istum finē, uidelicet excipiendi, ne ille articulus secundum intentionē actoris expediatur. In ista conclusione concordat Barto.in d.l.4.iij.q.iij. Et ita intelligo eius dicta, licet ratio eius mihi non placeat, ut prædixi. Ratio huius conclusionis est, quia intentiones ipsorum agentium secundum naturam subiectæ materiæ, de qua agitur considerandæ sunt. & recte probatur. in l.uulgata, si uno anno. in prin. ff. de loca. cum con cor. fa. de fid. instru. cum inter dilectos. §. cæterum. & de or.cog. cum dilectus. & de testa. si pater. lib. vj. not. Cy. C. de prædi. rura. l.fi. lib. x. Modo in isto termino non agitur in supposito, nisi in huiusmodi articulo, ergo quicquid tunc dicunt, uel faciūt partes: ad istum articulum solū referenda sunt. Item in isto articulo interuenit actor, ut prosequatur suam illius articuli expeditionem: reus uero, ut eam impugnet. Modo arma reorum impugnatiua actoris sunt exceptiones. ut insti. de excep. in prin. ergo animo impugnandi, & per consequens excipiendi uidentur dictæ positiones, & articuli esse dati. Et per ista responsum est ad duas rationes in contrarium allegatas. Dixi in conclusione, prius tamen non citata, &c. quia si prius esset citata, adhuc sibi obstaret termini lapsus. ut c.coram. de restit. in integ. & c.pastoralis. de excep. cum simi. Caue tamen, quòd non allegetur nullitas excōmunicatiōis ex defectu iurisdictionis, quia tūc exceptio de re iudic. uel offensa manifesta admittenda nō foret, nisi primo manifeste de iurisdictione cōstaret, ut pulchrè not. Inn. in c. solet. alle. in gl. sua magna additionali, post prin. secūdæ colum. & ibi ratio, cui iudicio meo responderi nō potest. & hoc sequitur in conclusione infra proxime se.

¶De

¶De exceptionibus. Rub.
Conclusio DCCXXXVII.

PETITIONI absolutionis ad cautelã non bene op-
a ponitur excep.rei iudi.[a] uel exceptio manifestæ offensæ ex sola non petitione rei iudi.contractæ,in casu uidelicet,ubi ex defectu iurisdictionis,uel erroris,uel expressi nullitas allegatur:uel quia post appellationem legitimam dicitur excommunicatio lata per illum,cuius iurisdictio non negatur, sed potius à partibus approbatur,& per cõsequens non sufficit in exceptione deducere existentiam iurisdictionis,sed oportet ultra deducere notorietatem iurisdictionis eiusdem, quodq; ad deductionem notorietatis huiusmodi non sufficit deducere existentiam,& existentiæ publicã uocẽ, & famã simul.Ista conclusio habet tres partes. Prima pars est Innocen.in ca.solet.& ibi ratio, cui iudicio meo nõ est responsio,quia sentẽtia nomen rei iudicatæ non habet,nisi sit lata à iudice cõpetẽti.C.si nõ à compe.iudi.per totum. Aut enim cõstat manifeste de iurisdictione, aut de non iurisdictione:aut nõ cõstat manifeste de uno,nec de altero,sed dubium est.Primo casu non potest peti huiusmodi absolutio ex defectu iurisdictionis,cum de ea constet manifeste.Nec secundo casu,cũ tunc de nullitate excõmunicationis constet manifeste.Tertio solo casu, uidelicet,cum de iurisdictione dubitatur,est locus petitioni huiusmodi.Sed tertio casu nõ potest dici res iudicata manifesta, nec per cõsequẽs offensa non parendi ei,quia nullo modo sciri possit,an sit res iudicata,nisi sciatur iurisdictio illius,qui eam tulit.ergo nec unius sine altero potest esse notitia manifesta.Caue tamen,quia,an sola iurisdictionis negatio faciat iurisdictionem dubiam,est uidendum. Circa quod dico sic,quia aut intentio negantis fundata est ex dispositione iuris communis,& tunc sola negatio facit rem dubiam, quia probabilis,imò iam probata:ut si ille,qui de iure cõmuni non est iudex,excõmunicauit:& ita procedit l.iij.C.qui. ad liber.procla.non licet. Aut econtra intentio iudicis,& eius iurisdictio fundata est de iure communi,& tũc negatio est improbabilis,& per cõsequens nõ facit rem dubiam,secundũ not. Cy.C.de procur.l.j.Et hoc uerũ, nisi allegaret,& probaret exceptionem saltẽ semiplenã,& tunc redderet iurisdictionem dubiã, & per consequẽs non rẽ iudicatam,& offensam.no.Cy.in d.l.j. ¶Secunda pars cõclusionis nostræ non ponitur expresse per Innoc.& unũ supponit,& aliud disponit.Supponit enim, quòd

etiam si iurisdictio negetur per petentē absolutionē ad cautelā, nihilominus tamen potest excipi de re iudicata, & manifesta offensa, dummodo in exceptione existentia iurisdictionis deducatur. Secūdo disponit, quòd deductio existentiæ iurisdictionis debet notorietatem cōtinere. Primum patet. Tū quia text. dicit contra petētē absolutionē ad cautelā, uult simpliciter posse excipi de manifesta offensa, & re iudica. ergo & poterit isto casu: aliàs esset dicere, quòd sola negatio unius partis tolleret ius alterius, quod esset iniquū. Tum quia hoc casu cessat ratio Inno. quia constito de iurisdictione eius, non cessat ratio, ut dixi. Præterea quia satisfit iuri, cū talis exceptio infra octo dies sit probanda, & ita nō plus impediretur processus, quàm aliàs. ergo, &c. Secundo patet, ubi quis habet probare notorietatem, non sufficit probare ueritatē, ut ipse Inno. ponit in casu nostro in d. c. solet. Modo hoc casu probanda est notorietas. ergo, &c. Tertia pars conclusionis, quæ fuit ualde dubia apud multos, & quasi apud maiorē partē, apud me est satis clara. Nā nō probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. l. neq; natales. l. non epistolis. & l. ad probationem. C. de proba. licet modo hoc sit bene, quòd nihil potest notoriū esse, nisi uerū: ut no. Inno. in c. tua. de coha. cle. & mu. tamen potest aliquid esse uerum, & de illo esset publica uox, & fama, & tamen non esset notorium. Ratio est, quia ut not. Innoc. in d. c. tua. ista est differētia inter cōmunē opinionem, & publicā famā. Et dicit Inno. de uer. signi. ueniens. ad fi. in se dicitur continere manifestum, & notoriū, quia fama, & cōmunis opinio non habēt originemā sciētia certa, sed plerunq; à suspicatione sola, & incerto authore: ut de conse. distin. iij. c. statutum. aliàs sanctū. Sed manifestum, & notoriū semper procedunt à scientia certa: non dico unius, uel duorū, sed totius populi, uel maioris partis. Hinc est, ꝙ licet testimonium super notorio sit super scientia certa, tamen testimoniū super cōmuni opinione est solum super credulitate. Ideo licet communis opinio possit esse de lōge præteritis, tamen notoriū non est, nisi de præsentibus, uel proxime præteritis. ut no. Inno. ibi in d. c. ueniens. Fallit, quādo huiusmodi certa scientia est in memoria populi certitudinaliter reseruata, sicut de Christi passione. Vide Ioā. Cal. in cōmento c. uestra. in descriptione notorii. Modo ad propositum, ergo potest esse uerū, quod ponitur, & probatur per duos testes tanquàm uerum, qui nihil de notorietate scirent depo

deponere,& probare,nihilominus cōmunē uocem,& famā per illos,qui de ueritate dubitabāt. imò per præmissa patet,ꝙ etiā idem testes poterūt deponere, uidelicet de ueritate,& fama,& nihilominus notorietatē ignorare,aliàs negare.per hoc credidi unam absolutionē cuiusdā domini,qui repulsus tali exceptione concessa fuerat,& à qua extiterat appellatum sustinere, nō obstan.quòd notorietas iurisdictionis probaretur per duo instrumenta super confessione partis facta iudicialiter cōfecta; quia dicebatur dicta duo instrumenta nō probare,pro eo,quia licet pro ordinario producta fuissent,tamē pars non fuit citata ad dicendū contra,nec petita citatio huiusmodi, nec negata, modo talis defectus per iudicē appellationis suppleri non poterit,obstan.clem.appellanti.de appel.sed quasi non potui exaudiri,sed non uideo causam.

a ¶Exceptio rei iudicatæ. *Nota quòd exceptio rei iudicatæ non potest opponi,quando sit super eadem re,& quando est ex eadem re,& quando est ex eadem causa,& eadem persona.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCCXXXVIII.

CANONICVS sub expectatione prębendæ papalis post mensem potest præbēdam uacantē acceptare,dūmodo res sit integra,ut quia nō sit collata alteri,nec sit alius impetrās apostolicus, cui non currit dictus mensis.Cōtra cōclusionē uidetur c.si clericus.de præbē.lib.vj. à contrario,qa in eo,quod dicit, ꝙ potest aliā uacaturā acceptare,de ea,in qua fuit negligens, negare uidetur.arg.ff.de iudi.l. cum prætor.cū si.Præterea,quia hoc uidetur tenere gloss.in cle. cū ei quę.de cōcess.præben.in fi. ulti.glo.Sed pro cōclusione est glo.in d.c.si clericus.& probatur ratione,quia recepti authoritate apostolica in canonicos iure suę receptionis,& ratione sui canonicatus in præbendis uacātibus omnibus,& aliis alia authoritate uenientibus præferuntur,& eas uacantes,ut sibi debitas, petere possunt:& si petant collatio alteri postea facta nulla est ipso iure:ut c.eū qui.& c. hi qui.& c.si postquàm.de præben.lib.vj.& de rescrip.tibi qui. li.vj.Nec mirū,quia hic sunt duo iura in eadē persona cōcurrentia,uidelicet receptionis,& canonicatus,& uires literarū apostolicarum,ergo habetur perinde,acsi in diuersis personis residerēt.ut l.tutorē.ff.de his,quib. ut indig.Modo ita est,quòd si non haberet,nisi canonicatum, absq; tēporis limitatione præbēdam nulli alii de iure debitā petere posset.ergo,&c.ut in iuribus

bus allegatis.& c.si clericus.alleg.Itē probat ratio.nā cui iure suo competit optio,electio,uel acceptatio extraiudicialis,si pręfigitur sibi terminus ad hoc faciendū,& in illo sit negligens, post terminū re integra potest id facere.ff.de op.leg.l.mancipiorū.& c.si tibi absenti.de pręben.lib.vj.& quod no.Inno.in cano.quasi recte simile.de elec.cū in cūctis.in glo.dū mensiū.in fi. Dixi:in extraiudicialibus, propter hoc,quia in iudicialibus est contrariū,propter iudiciorū authoritatem,quādo tamē terminus peremptorius studiose assignatur.ut de resti.in integ.c.coram.& de excep.pastoralis.Et dixi studiose,propter not.mea in una conclu.s.licet etiā in iudicialibus non sit hoc clare expeditum.Nec ob.c.si clericus.quia intelligitur, dum subauditur,uidelicet,si iam alteri collata erat, quod finis literæ innuit,& ut iura iuribus,& rationi concordēt. Glo.uero clemē.intelligatur eodem modo.Vel cū est alius impetrans aut respectu habito ad uires gratiæ.Dico tamē,ꝙ executor non potest prouidere obstante forma mādati.ut c.ei cui. de præbē.lib.vj.Si enim ad gratiæ totalem extinctionē hoc determinat.c.si clericus.fortiꝰ quo ad speciem de genere subtractionē,quia quo ad alios gratia remanet firma,& ita nō agitur de præiudicio tantū.Pro conclusione facit bene not.argu.in d.c.si clericus.& c.si tibi absenti.alle.

¶De præbendis. Rubri.

Conclusio DCCXXXIX.

SI QVIA tu obtinens præbendam Rothomā.obtinuisti gratiam à papa de præbenda Parisiensi certo modo uacatura, te offerens in assecutione Parisieñ.dimittere Rotho.impetraui tuam præbendam Rothoma. dum ipsam uacare cōtingat per assecutionem antedictā,& postea à papa impetrans,quòd posfis dictam præbendā permutare cū alio beneficio,& nihilominus præbendā Parisieñ.assequi de mea impetratione mentione nō facta,huiusmodi impetratio tua secunda est nullius momēti, tanquàm surreptitia.Sed contrà cōclusionē uidetur primo,quia cū principis priuilegiū late interpretando uergeat in alterius præiudiciū,seu aliquo casu uergere posset,sed stricte restringēdo ad certum casum,in illo ualere posset absq; alterius præiudicio,non est tūc nullum ipso iure,sed ualet.Sed restringitur sic, ut non præiudicet.Sic loquitur c.tibi qui.& c.quāuis.de rescrip. & c.cum in tua.de consuetu.lib. vj.& c.super eo.de offi.deleg.c. licet in corrigendis.de offi.iud. ord.de auth.& usu pal.c.ex tuarum.

factum, ut ipsi not. in §. necessitatem. minus haberet dubiũ. Et si tenerẽ, ꝙ processus habitus cũ filiofa. agẽte, uel defendente in omni causa ciuili ualidus esset ipso iure, licet repelli possit ex defectu iuris agendi, & si non repelleretur, deberetur contra a eum sententia ferri, sicut in quolibet maiori sine actione agente, ut l. non putarem. ff. famil. erciscũ. non crederẽ forte nimis curare in iure: quia facilius respõderetur ad omnia iura. Aliqui uolebant dicere, ꝙ impetratio commiss. non est de act. iudicii. no. Inno. de proba. quoniã contra. nec procuratorium extra iudiciũ factũ ratione eadẽ, uel fortiori: & per consequens, ꝙ ista facta per filiumfa. tanquam contractus extraiudiciales, bene ualent, sicut no. Iac. de But. de procuratore constituto à minore, & iudicio habito cũ procuratore, qui ob hoc dicit iudiciũ ualidũ ipso iure. in l. nõ eo minus. alle. ad l. oratio. ff. de spon. Respondetur, ꝙ ipsum procuratorẽ debere omnino admitti ad agendũ uigore cõmissionis, & procuratorii, nõ est sequela necessaria earundẽ. Sed est ista sequela, uidelicet iudi. cognitio habenda est super hoc. ergo per no. Bar. ff. de auth. tu. l. j. post Dy.

¶ De foro competenti. Rub.

Concl. DCCXXXII.

EMANCIPATIO clerici filiifamil. facta coram iudice seculari ipsius patris, ualida est. Prima ratio est, quia emancipatio est actus ipsius patris, & non filii. ut l. j. C. de emanci. liber. ergo est solennizanda à iudice patris, & non à iudice filii. Facit, quia ius patriæ potestatis [a] est à potestate seculari, & nõ ecclesiastica introductum. insti. de pa. po. in prin. Secũda ratio est, quia ille est in actu uolũtario iudex, qui in actu cõtentioso iudex esset. Ideo dicit Innoc. de renun. c. quod in dubiis. in fi. ꝙ ille recipit renuntiationẽ beneficii à uolente, qui posset destituere inuitum. Sed ubi filius posset petere per iud. patrem ad emancipandum cõpelli, in his casibus apud iudicem patris agendũ foret. ut l. inter ordinẽ. C. de iurisd. omn. iud. & c. si clericus laicum. de foro compe. Si dicas ecõtra, posset apud iudicẽ filii in certis casibus. Dicam utrũque posse per no. Cy. in l. si prædiũ. C. de præd. mino. quę optime facit ad hanc quæstionẽ, quæ omnia uolo hic pro repetitis haberi. Ideo si agatur in insinuatione, donatio. uel alienatiõe rei ecclesiasticæ, aut de transactione super alimẽtis, per not. Cy. in l. si prædium. adiri debebit iudex illius, de cuius alimẽtis, uel donatione, aut alienatione agetur. Nec considerabitur illud, in quod effectus trãsfertur. Facit not. de præbend. is cui.

cui.lib.vj. de uerborum signific. a sicut.eo.lib. Tertia ratio est, si filii consensus in emancipatione sit necessarius, cum factum patris, qui se habet per modum agentis, est præpotentius facto, qui tenet locum patientis. ergo debet considerari in dubio. ut l. quem. ff. de rebus dub. & l. si non sunt. §. perueniamus. ff. de auro & argen. lega. Quarta ratio est, quia exemptio clericorum tendit ad libertatem eorũ, sed huiusmodi emancipatio non derogat huiusmodi libertati, si coram laico fiat, imò eam auget. ergo. Quidam quintam rationẽ addunt, quia cap. si diligenti. loquitur in iurisdictione contentiosa. Sed nõ est forte sufficiens dictũ, quis potest dare tutorẽ pupillo clerico, non est similis materia. Sed de hoc uide per Cyn. in auth. presbyteros. situatã sub b l. generaliter. C. de episco. & clericis. ubi tenet, quòd iudex ecclesiasticus. de hoc habetur aliquid de iudic. si annum. lib. vj. ubi est tex. quòd clericatus non liberet à patria potestate.

a ¶ Patriæ potestatis. *Patria potestas quot modis inducatur, uide Bar. in l. item in potestate. ff. qui sunt sui, uel alie. iur. Adde quod certi sunt modi, quibus liberatur quis à patria potestate, de quibus Spec. titu. de tut. §. iij. uer. sed quæritur.*

¶ De libelli oblatione. Rub.
Conclusio DCCXXXIII.

SI cessionarius[a] rei & actionũ cui non est tradita possessio rei, agat contra possessorẽ narrando in libello rem ad se pertinere iure dominii, uel quasi, & ut talem eam petens adiudicari de dicta cessione in libello mentione non facta, si tamen docet de dominio, & de cessione cedentis, licet de suo proprio dominio, uel quasi aliter nõ docet, obtinere nihilominus adiudicationẽ debet. Probatur, quia appellatione dominii in libello continetur, & uenit utile dominium, secũdum Dy. Guil. de Cu. Iac. de Beluiso, & Bar. qui Bar. hoc notat ff. de except. rei iudi. l. inter. §. eandẽ. licet glo. & Pet. de bella pertica contra. ut ipse Bar. ibi no. & gl. ibi. Pet. alleg. pro se. l. argentum. §. si fundũ. de exceptio. rei iudica. Et quia uerbum dominiũ[b] intelligitur de directo. ut l. prima. §. quæ in perpetuum. ff. si ager uectig. uel emphyt. pe. Alii probant suam opinio. per l. per dictum. §. eandem. ibi. nam in qualicunque, &c. & per l. sed & si pignori. §. item si iurauerit. ff. de iureiurando. & per l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. & demonstrationi. & l. stipulatio ista. §. huius qui. de uerborũ obligationibus. de hoc per Dy. institu. de act. §. aliæ. & per Iaco. de beluiso in authenti. de litig. In contrarium allegaui. notata

domini Iac.de Butr.in l.emptor. C.de hæred. uel act.uendit, & l. quistipendia.C.de procura.ubi tenet expresse, quòd nunquam quis cẽsetur agere actione cessionis,nisi de cessione faciat mẽtionẽ. Item allegaui rationem, quia quando sunt plures actiones inter se distinctæ,ex principiis diuersis procedentes, una intentata,non propter hoc uidetur intentata alia. ut l.prima. in fi.primi responsi.ff.si mensor fal.mo.dix. Ideo si unam intentat, & succumbat, potest aliam intentare. Nec obst. except. rei iudic.l.si mater.§.primo.& ij. & §.eandem.ff.de except.rei iudi. cap.examinata.de iud.Tunc uero est certum, quæ actio intentatur, quando nomen eius exprimitur.ut l.certum. ff. si certũ petatur. Vel cum factum,& concludendum mediũ certæ actionis exprimitur, quia per eius principia,& finem concludendi medium bene cogitur.ut cap.dilecti.de iudi.hinc est,quòd quia diuersæ causæ diuersas actiones personales pariunt, oportet exprimere causam agendi in personali in libello.c.fi.de libel.ob. Secus in reali ubi dominiũ est causa sufficiens,ut plene not.in c.ij.eo.tit.de libel. obla. Sed ubi secũdum diuersitatẽ principiorũ diuersæ reales actiones oriri possent,ut rei uendicatio, & Publiciana:dicerẽ taliter factũ debere specificari in libello, quo sciri posset qua actione ageretur,argumẽto identitatis rationis.Itẽ,quia alias reus deliberare nõ posset. ut l.j.ff.de eden.in prin.& l.edicta.C.eo.& auth.auferatur.C.de lit.conte.& dicerẽ per consequens,ꝙ si factũ exprimeretur; ex quo deberet oriri rei uẽdicatio solum,ꝙ nũquam cõprehẽderetur Publiciana,nec econtra. Et hoc expresse tenuit do.Bar.in d.§.eandẽ. & satis apparet ex no.gl.Ioan.Andr.de re iud.c.abbate sane. lib.vj. & pro hoc alleg.Bart.l.minor.§.j.ff.de euict.Modo ad propositũ dico, ꝙ nos habemus quatuor genera realiũ actionũ:uidelicet directam rei uendicationẽ,quę oritur ex dominio directo.itẽ utilẽ rei uẽdicationẽ, quæ oritur ex utili dominio cõpetẽti emphyt. Publicianã, quæ oritur ex quasi dominio.ut §.aliæ.alle.itẽ utilẽ rei uendicationẽ, quæ non nascitur ex utili dominio,quod sine traditione per cessionem nõ transit.l.traditionibus.C.de pac. & l.si fundum. ff. de fundo.sed propter æquitatẽ cessionis cessionario datur à lege.iuxta C.de act. & obli.l.j.iuncta l.ultima.C. de hære.uel actio.uendi. Modo his suppositis apparet, ꝙ etiam si uera esset opi.Bar.Dy.Goil.& Iac.de Bel.nihilominus ex libello prædicto non possent elici, nisi tres actiones primæ:uidelicet

cet duæ primæ,quæ oriuntur ex quasi dominio, & quarta, quæ oritur ex dominio directo, uel utili, & tertia, quę oritur ex quasi dominio ipsius agẽtis, sed ex quadã æquitate ratione cessionis. ut l.quoties.ff.de præscript. uer.ex dicto libello resaltare nõ potest de facto cessionis, undé resultat dicta in ipso libello mẽtione non facta. Quòd autẽ utile dominium non transeat in ipsum cessionariũ, tenet Dy.in c.pro possessore.de reg.iur.lib. vj. & Iac.de Butr.in d.l.emptor. & Bar.in l.j.ff.de act.& ob. in ij. quæstione.licet Cy.aliter uideatur uelle.C.de hære. uel act.uendit.l.fi.& glo.licet obscure.ff.fa mil.her.l.plane.alleg. Quòd autem dicta utilis actio sit datiua, non natiua, determinat Bart.in dicta l.j.ff. de actio.& obliga.in dicta ij. quæstione. Vide Cy.de actio. & obliga.l.j.in ij. & tertia quæstione.post Petr. quod non transeat utile dominium,& no. glo.in l. fine culpa.ff.de rei uendic.facit l. huius rei.& l. si rem. ff.de rei uendic.per quas Barto. reprehendit Pet.dicens ista esse multũ necessaria propter libellũ, per hoc succinctè hanc quæstionem contra conclusionẽ nostram determinãs secundum se, ut uidetur. Nec potest imaginari, quòd uideatur agere uelle actione directa sibi cõcessa,tum quia sic alieno nomine ageret, quod non uideretur in dubio. not.Bart. ff. de no.op.nun.l.j. §. nuntiatio.& ibi plene.tum quia agit ex suo proprio dominio, uel quasi, non ex dominio, uel quasi,cedentis, nec de cessione mentionem facit. Fuit responsum per dominũ Nico. multum aperte. Et licet ius, ex quo oritur Publiciana quasi dominium appelletur.ut §.aliæ.alle.tamen non per hoc sequitur, quin ius cõpetens cessionario quasi dominiũ ualeat appellari. Et si nõ quasi dominiũ directum,tamen quasi dominium utile. per not. Cyn.in l.fi.C.de hære.uel actio. uendit. post Pet. Verbum enim quasi,notat improprietatem ueritati contrariam, similitudinariam tamen.ut l.ij.ff.de usufruc. ea.re.quæ usu consu.& ff. solu. mat.l.cum dotem,in fin. Modo qui actionẽ habet ad rem, quasi rẽ habere dicitur.ut l.qui actionem.ff.de regu. iur. Modo cessionarius iste habet actionẽ ad habendum hoc dominium. ergo & sicut appellatione domini uenit etiam utile secundum dictos doctores: ita etiam appellatiõe quasi dominii uenit quasi utile ex identitate rationis. Modo uerba libelli in fauorem libellantis latam recipiunt interpretationem. ut l.solemus.ff.de iudic.& l.inter stipula.§.Stichũ. ff.de uerborum obligationibus. quod mihi placet.

a ¶Cessionarius. *Nota quòd ille dicitur cessionarius; in quē transfusa est obligatio, uel nomē, & debet certiorare debitorem, quòd nomen eius in ipsum transfusum sit, ipsum notificando, uel ostendendo instrumentū, & legendo, & copiam, si uelit habere, dando. ut l. nomen. quæ res pigno. obliga. pos. C.*

b ¶Dominium. *Quid sit dominium, & quotuplex, uide Bart. in l. si quis. ff. de acqui. pos. in §. differentia.*

¶De libelli oblatione. Rub.

Conclusio DCCXXXIIII.

SI in libello narro fundū ad me pertinuisse, & pertinere consueuisse, & peto illū mihi adiudicari, ualet libellus: licet in libello in narratione non dixerim pertinere, &c. Ratio, quia sufficit, ꝙ libellus procedat ex præsumptionib. l. omnes. §. Lucius. ff. de his, quæ in fraud. credi. Nec ob. no. Cy. C. de ed. in l. edita. in iiij. q. & gl. & do. Bar. ff. de confess. l. certum. quia illa intelliguntur, ubi in libello quis signat abnegationem: hic secus, quia postulat præsentē adiudicationē. Nec ob. gl. l. certū: quia loquitur in cōfessione, quę non recipit uerborū extensionē, quia præiudicaret cōfitenti, quod non est uerisimile ex eius mēte procedere. Sed nos loquimur in libello, qui recipit extensionē. ut dixi in q. proxime præcedenti. Nec ob. l. si adulterium §. idē Pollioni. ubi non satisfacit erroris existentia etiā notoria, nisi allegaretur. quia allegari uidetur cum præsumptiones, ex quibus oritur in libello, uel exceptionibus, exprimūtur. p dictū §. Luc. ut in d. §. idem Pollioni. no. Bar.

¶De impetra. Rub.

Conclusio DCCXXXV.

SI impetrans certū beneficiū tanquam uacans per decre. execrabilis. expressit etiam, ꝙ incumbens possessioni cōtra dictā decre. tenuerat possessionē, & illud beneficiū, quod parochiale existit, & curā habet animarū, per annum, & ultra pacifice nō promotus, & probat impetrans huiusmodi non promotionem. &c. sed non probat modū uacandi per dictam decreta. execrabilis. non adiudicabitur sibi beneficium. In contrarium fuit alle. quia, quando ad obtinendum aliquē effectum plura etiam copulatiue adiiciuntur in rescrip. quorū tamen quodlibet de per se est sufficiens ad effectum huiusmodi obtinendū, resoluitur coniunctiua in disiunctiuā: & sufficit de altero facere fidē. ut c. inter cæteras. & c. olim. de rescrip. & c. ex parte, eo. titu. Sed hic sunt expressi duo modi. Vnus per decre. execrabilis. alius per decre. licet canō. quorum quilibet de per se est sufficiens, ergo, &c. eo enim ipso, ꝙ factum exprimens modū uacandi exprimitur, modus uacādi uidetur expressus, cū iuris ignorantia non sit in principe alleganda.

ganda.ut l.omni.C.de testa.& c. j.de constitu.lib.vj & satis colligitur ex no.per Cyn.post alleg. C.si contra ius,uel utili.pub.l.fi. de eo, qui narrauit in impetratione rescrip. Factum,ex quo ius resistens resultat,quia hoc sufficit, ut ibi no. Sicut sufficit narrare factum,ex quo notorie insurgit reseruatio generalis, secundum Fe.de Se.in tract.de re. permu. Secundo, quia in alternatiuis sufficit alteram partem esse ueram.ut l.si hæredi plures. ff.de cōdi.insti.inst.de hære.instit. §.pe.de re.du.l.si is,qui ducentā.§.utrum. & l. ille aut ille. ff.de uerborum signific.Sed dicti duo modi hic censentur appositi alternatiue,& non copulatiue.Et hoc probatur dupliciter. Primo, quia repugnantes sunt.patet,quia quod semel uno modo uacauit,huiusmodi uacatio per nouam prouisionē non sublata, amplius alio modo uacare non potest, quia actus uacandi est actus priuatiuus, qui non priuat, nisi reperiat habitum,quē priuet.ut l.Titius usufruct.ff.de conditio.& demonst. ergo non possunt copulatiue simul stare. ut l.ubi repugnantes. & l.ius nostrum.ff.de reg.iuris. ergo recipiuntur disiunctiuē,ut uerba principis ad intellectum possibilem referātur. ar.de fide instr.c.inter dilectos. §. cæterū. & de præb.c.si motu.lib.vj.& l.si quādo.ff.de le.j. & ut res ualeat. l.quoties.de uerb.signif.& facit l.falsa.in fi.ff.de condi.& demō. Tertio hoc probat quidā, quia licet dictio,&,quæ non est implicatiua,inducat copulam,non tamen dictio,etiā,quę implicat. alleg.no.in l.si hæredi plures.& l.ille.aut ille.alleg. Sed non uideo,quod multum faciant.Modo hic ponitur dictio,&,implicatiua. Quid dicendum? Dico standum nihilominus cum conclusione prædicta. Ratio principalis est ista,quia uno ex duobus repugnantibus pure, & dispositiue, & legitime asserto: aliud repugnans eoipso tacite uidetur esse negatum. Ideo qui dicit rem esse meam, dicit ad aliū nō pertinere. ut l.Pomp.§. sed & si.ff.de procu.& ecōtra.ut l.cum quæratur.C.unde ui.probat l.illud.ff.de acqui.hæ.Modo cōcursus pluriū modorū supponitur impossibilis, & repugnās, ut prædictū est.ergo uno modo pure, & dispositiue asserto, oēs alii modi cēsentur esse negati. Modo impetrās hic pure,& dispositiue asseruit modū uacādi per decr.execrabilis. ergo negauit modū uacādi per decre.licet canon. Nec per sequētē orationē potest in dubio cēseri assertum,q; præcedenti dispositioni est negatum.ar. ff. de ritu nup.l. quanquā,in prin. quia euitanda est contradictio.& uerba ad cō-

cordiam reducenda, & sequentia per præcedentia moderāda, & interpretanda.ut l.nō est nouum.ff.de legi.& l.si seruus plurium.in fi.ff.de leg.j.& c.cū expediat.de elec.li.vj.maxime,quando sequentia secundū contrarium necessario non includunt, sicut hic. Nam non sequitur:tenuit per annū nō promotus,ergo uacauit. per decre. licet canon.nisi addatur.tenuit. & canonice tenuit.Nam, ut dixi, priuatio habitum necessario præsupponit:ut l. una. §.j.ff.de iniusto, rup. & irrito testa. Pro hoc sunt sublata uno uerbo omnia argumenta in contrariū facta.Sed diceres:ad quē effectum sit de nō promotione expresio, cū modum uacandi nō notet? Respondeo, ꝙ sit ad aggrauādū psonā possessoris,& per cōsequens ad inducendum papam ad facilius contra eum procedendū,& gratiam concedendū. Et ideo, cum forsan sit de expresis, requirit uerificationē etiā probata uacatione.per decre. execrabilis. Et facillime respondetur ad c. inter cætera.per no.in c.olim.alle. Nō insisto cū de ista cōclusione aliqui domini ex improuiso dubitarūt. Sed salua semper reuerētia tantorū doctorū & patrū, nō uideo occasionē dubitandi, supposita decisione c. susceptū. de rescr.lib.vj. Sed forte imbecilitas ingenii mihi, quo ad hoc, intellectum obumbrat.

¶De exceptionibus. Rub.

Conclusio DCCXXXVI.

SI in termino assignato per auditorē pertinere ad uidendū absolui partē actricē ad cautelā,ipsa pars rea prius tamē ad dicendū causam, quare nō debeat actor absolui ad cautelā, minime citata det positiones, & articulos cōcludentes de materia offensę manifestę,& rei iudicatæ,nec dicat,ꝙ excipiendo illos porrigat, nihilominus tamē uidentur talia excipiendo sufficienter proposita : adeo, ꝙ si auditor his repulsis absoluit, ipse grauat, & ab eo ob hoc legitime appellatur,dūmodo aliās nō peccet in materia, nec in forma,nec sint ratione calūnię, uel ex alio capite repellendi.Sed in primis uidetur, ꝙ cōclusio non procedat,qa quādo aliquid potest proponi ad multos fines spē differētes,nō sufficit proponere nisi dicatur, ad quē finē specifice proponatur, ne aduersarius obscurus remaneat, & incertus: & hoc siue agēdo.ut ff.de ed.l.j. in prin.& l.Pomp.scribit.in fi.de rei uen. siue excipiēdo. ut l.j.in fi.ff.de flu.& l. Titiæ textores.in prin.ff.de le.j.& quod super hoc pulchre not. Io.An.extra.de excep.c.pia.lib.vj.super uer.speciē. in gl. siue probāte. ut de proba. in præsentia.ff.de neg.gest.l.cū actū.in fi.& quod ibi no.de ope. no.

no.nunt.l.nō solū. §.sed & probari. & quod ibi notatur, maximè per Bart. C. de peti.hære.l.si post motā. Modo articuli de re iudi. & manifesta offensa possunt dari ad finē probatiōis adducēdi super negotio principali, uel ad finē lit.cōt.impediēdi. ut c.exceptionē.de lit.contest.in vj. & ad finē impediēdi absolutionē ad cautelā.ut de sen.exc.c. solet.& c.uenerabilibus.§.secus. cū §. se. lib. vj. qui fines sunt omnes specie differētes,ergo generalis propositio per auditorē merito repulsa. facit c. cū dilectus.de or.cog. Secūda ratio est, quia reus in exceptiōe est actor, & eius partes sustinet,ut ei æqui paretur. ut ff. de proba.l.in exceptionibus. in princi.de no.ope. nū.l.si prius.cū ibi no. de excep. l.j.ergo propositio exceptionis, & propositio actionis æquiparātur. Modo libellus nō ualet,si solam habeat narrationē, nisi etiā habeat conclusionē,seu petitionē. Probatur ad literā, de elect. dudū. Rotho.& de lit.contest.c. uno.ubi per responsionē ad positiones super principali negotio datas nō fit lit.conte.pro eo, ꝙ positiones licet afferāt,& narrent,nō tamē cōcludunt, neque petūt.& ita no. Host.in d.c.uno. & Io. An.ibi enim recitat in nouel.Et est ratio secūdū eū,quia libellus datur, nedū ut reo actionē edat,sed etiā ut iudex secūdū eum sententiā ferat,ut l.fundus. ff. cōmuni diui. uidetur expressum.C. de fideicō. liber. l. fi.nec ob.c.cū uenissent.de insti. quia loquitur de processu corā principe agitato,cuius præsentia omnia purgat.ut c.j.de trāsac.& l. omnēs.C.de test.ut no.Io.An.su per d.c.uno.super fi.ultimæ glo. post Inn.& Host.His nō obstātibus cōclusioni nostræ standū puto,quam ponit ad literā do.Bar. de excep.l.j.& ij.&iij.quæst.licet ratio, quæ ipsum mouet in iij. q. in proposito meo iudicio nō sit bona. Pro cuius deductione pono duas cōclusiones. Prima est, ꝙ conclusio, siue petitio in propositione exceptionis nō est necessaria. Primo hoc probo, quia non reperitur in l. expressum. ergo nō ponendum. ut §. cōsideremus. in auth. de triē.& se.colla. iij. imo plus,leges plures reperiūtur formas excipiēdi declarātes, in quarū tamē nulla cōclusio,seu petitio annectitur, quod tamē factū foret,si fiēdum esset. §. sinautē ad deficiētes.C. de cadu.tol.& sic inducuntur ff. de procu.l.itaque.ff.de act.emp. l.pēdentem.in fi.j.responsi.ff.de exceptionibus. l. fundi.& l.fundum.& ff.de excep.rei iud.l.ij.& de pub.iudi.l.interdū.cum infinitis. Fortiter coadiuuo, ut uidetur, quòd cū iura de materia exceptionū loquentia non ponant hoc, uidelicet, ꝙ in exce-

 ptionis

ptionis propositione conclusio siue petitio requiratur, imò magis contrariũ innuăt, ut prædixi. argui, seu ꝓbari nõ põt hoc, nisi ex rõne iuriũ, quę in actionis ꝓpositione requireretur, hoc uideretur, sicut secunda ratio partis contrariæ deducebat. Sed reuera illo modo hoc probari nõ potest, igitur, &c. Quod ita probari non possit ostendo. Nam cessante ratiõe legis, cessat lex. ut l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. pa. ergo fortius. l. extensio: ut l. à Titio. ff. de uerbo. obli. Sed rõ, quę est in libello, cessat in exceptione. ergo. Quod cesset ostendo. Pro quo aduertendũ, quòd duplex est ratio, quare libellus non est necessarius. Prima est, ut actionis genus reo edat, & de ea clare certificet. ff. de eden. l. j. in prin. & C. eo. l. edita. & C. de lit. contest. authen. offeratur. Secunda ratio, ut iudex, qui suum officium non debet regulariter exhibere nisi ad partis postulationem: ut l. j. §. hoc autem. ut ibi plene per Bart. & l. cũ postulassem. ff. de damn. infect. secũdum formam petitionis sententiam formet. ut l. fundus. l. fin. C. de fideicommiss. liber. alleg. Et propter primũ requiritur, quòd taliter factũ narretur, quod actio & causa agendi specialiter describantur. ut cap. dilecta. de iudi. cum ibi notatis. & cap. j. & ij. de libel. obla. cum ibi no. & cap. iij. eod. titu l. Propter secundum requiritur forma petitionis, ut in iuribus alleg. modo ad propositum dico primo, quòd ratio locum habet, ideo opus est factum aliter declarari, quòd ex eius declaratione resultet materia bona, & sufficiens ipsius exceptionis. Et illud est, quod uoluit Barto. in dicta. l. j. de except. in quarta quæstione. Et ita procedit, quod habetur ff. de flu. l. habeo. & quod notat Ioan. And. in dicta cap. pia. super uer. speciem. Secundo dico, quòd secunda ratio nõ habet locum in excep. quia exceptio tendit solum ad elidendum intentionẽ actoris, ut pro eo non pronuntietur secundum formam suæ petitionis, & ut reus ab ipsa actoris petitione absoluatur. ut l. secunda in princi. ff. de excep. Modo ad ista consequenda reus non habet necesse petitionem porrigere, quia sufficit actoris petitio, quia super ea iudex suã sententiam absolutoriam formare debet, si reperiat actoris intentionem non probatam, uel per exceptionem elisam. not. pulchre Innocen. de offic. delega. cum contingat. Si ergo ratio legis loqueretur in libello, quo ad petitionẽ in exceptione cesset, cessabit legis extensio, ut prædictum est, ergo, &c. Si tenerentur not. Ioan. j. quæstio. iiij. quia præsulatus, & per aliquos alios

in c.cum ecclesia Sutrina.de cau. pos.& ibi tãgit aliqualiter Ioan. And.in nouel.faceret pro. Item si teneretur opinio Innocen.posita in d. c. uno. de lit. contesta. quam tamen reprobat Hosti. & tangit ibi Ioan. Andr. in nouel. etiam faceret pro. Secunda conclusio, quo ad hoc, est ista: quãdo ad partis actricis instantiam ad uidendũ pro ipsa parte actrice certum articulum iudicialiter expediri, & reo est certus terminus assignatus, & reus comparens in termino dat certos articulos, & positiones, quorũ materia si probata foret, esset sufficiens ad elidendum intentionem actoris circa articulum illum, quanquam ad multos alios fines materia talis dari possit, & quanquam reus ita dando se in aliquo non declaret, nec aliud dicat: censetur tamen specialiter hoc casu dedisse ad istum finẽ, uidelicet excipiendi, ne ille articulus secundum intentionẽ actoris expediatur. In ista conclusione concordat Barto.in d.l.j.iij.q. iij. Et ita intelligo eius dicta, licet ratio eius mihi non placeat, ut prædixi. Ratio huius conclusionis est, quia intentiones ipsorum agentium secundum naturam subiectæ materiæ, de qua agitur considerandæ sunt. & recte probatur. in l. uulgata, si uno anno. in prin. ff. de loca. cum con cor. fa. de fid. instru. cum inter dilectos. §. cæterum. & de or. cog. cum dilectus. & de testa. si pater. lib. vj. not. Cy. C. de prædi. rura. l. fi. lib. x. Modo in isto termino non agitur in supposito, nisi in huiusmodi articulo, ergo quicquid tunc dicunt, uel faciũt partes: ad istum articulum solũ referenda sunt. Item in isto articulo interuenit actor, ut prosequatur suam illius articuli expeditionem: reus uero, ut eam impugnet. Modo arma reorum impugnatiua actoris sunt exceptiones. ut insti. de excep. in prin. ergo animo impugnandi, & per consequens excipiendi uidentur dictæ positiones, & articuli esse dati. Et per ista responsum est ad duas rationes in contrarium allegatas. Dixi in conclusione, prius tamen non citata, &c. quia si prius esset citata, adhuc sibi obstaret termini lapsus. ut c. coram. de restit. in integ. & c. pastoralis. de excep. cum simi. Caue tamen, quòd non allegetur nullitas excõmunicationis ex defectu iurisdictionis, quia tũc exceptio de re iudic. uel offensa manifesta admittenda nõ foret, nisi primo manifeste de iurisdictione cõstaret, ut pulchrè not. Ion. in c. solet. alle. in gl. sua magna additionali, post prin. secũdæ colum. & ibi ratio, cui iudicio meo responderi nõ potest. & hoc sequitur in conclusione infra proxime se.

¶De

¶De exceptionibus. Rub.
Conclusio DCCXXXVII.

PETITIONI absolutionis ad cautelã non bene opa ponitur excep.rei iudi.ªuel exceptio manifestæ offensæ ex sola non petitione rei iudi.contractæ,in casu uidelicet,ubi ex defectu iurisdictionis,uel erroris,uel expresfi nullitas allegatur:uel quia post appellationem legitimam dicitur excommunicatio lata per illum,cuius iurisdictio non negatur, sed potius à partibus approbatur,& per cõsequens non sufficit in exceptione deducere existentiam iurisdictionis,sed oportet ultra deducere notorietatem iurisdictionis eiusdem, quodq; ad deductionem notorietatis huiusmodi non sufficit deducere existentiam,& existentiæ publicã uocẽ, & famã simul.Ista conclusio habet tres partes. Prima pars est Innocen.in ca.solet.& ibi ratio, cui iudicio meo nõ est responsio,quia sentẽtia nomen rei iudicatæ non habet,nisi sit lata à iudice cõpetẽti.C.si nõ à compe.iudi.per totum. Aut enim cõstat manifeste de iurisdictione, aut de non iurisdictione:aut nõ cõstat manifeste de uno,nec de altero,sed dubium est.Primo casu non potest peti huiusmodi absolutio ex defectu iurisdictionis,cum de ea constet manifeste.Nec secundo casu,cũ tunc de nullitate excõmunicationis constet manifeste.Tertio solo casu, uidelicet, cum de iurisdictione dubitatur,est locus petitioni huiusmodi.Sed tertio casu nõ potest dici res iudicata manifesta, nec per cõsequẽs offensa non parendi ei,quia nullo modo sciri posſit,an sit res iudicata,nisi sciatur iurisdictio illius,qui eam tulit.ergo nec unius sine altero potest esse notitia manifesta.Caue tamen,quia,an sola iurisdictionis negatio faciat iurisdictionem dubiam,est uidendum. Circa quod dico sic,quia aut intentio negantis fundata est ex dispositione iuris communis,& tunc sola negatio facit rem dubiam, quia probabilis,imò iam probata:ut si ille,qui de iure cõmuni non est iudex,excõmunicauit:& ita procedit l.iij.C.qui. ad liber.procla.non licet. Aut econtra intentio iudicis,& eius iurisdictio fundata est de iure communi,& tũc negatio est improbabilis,& per cõsequens nõ facit rem dubiam,secundũ not. Cy.C.de procur.l.j.Et hoc uerũ, nisi allegaret,& probaret exceptionem saltẽ semiplenã,& tunc redderet iurisdictionem dubiã, & per consequẽs non rẽ iudicatam,& offensam.no.Cy.in d.l.j. ¶Secunda pars cõclusionis nostræ non ponitur expresse per Innoc.& unũ supponit,& aliud disponit.Supponit enim, quòd etiam

etiam si iurisdictio negetur per petentē absolutionē ad cautelā, nihilominus tamen potest excipi de re iudicata, & manifesta offensa, dummodo in exceptione existentia iurisdictionis deducatur. Secūdo disponit, quòd deductio existentiæ iurisdictionis debet notorietatem cōtinere. Primum patet. Tū quia text. dicit contra petētē absolutionē ad cautelā, uult simpliciter posse excipi de manifesta offensa, & re iudica. ergo & poterit isto casu: aliàs esset dicere, quòd sola negatio unius partis tolleret ius alterius, quod esset iniquū. Tum quia hoc casu cessat ratio Inno. quia constito de iurisdictione eius, non cessat ratio, ut dixi. Prçterea quia satisfit iuri, cū talis exceptio infra octo dies sit probanda, & ita nō plus impediretur processus, quàm aliàs. ergo, &c. Secundo patet, ubi quis habet probare notorietatem, non sufficit probare ueritatē, ut ipse Inno. ponit in casu nostro in d. c. solet. Modo hoc casu probanda est notorietas. ergo, &c. Tertia pars conclusionis, quæ fuit ualde dubia apud multos, & quasi apud maiorē partē, apud me est satis clara. Nā nō probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. l. neq; natales. l. non epistolis. & l. ad probationem. C. de proba. licet modo hoc sit bene, quòd nihil potest notoriū esse, nisi uerū: ut no. Inno. in c. tua. de coha. cle. & mu. tamen potest aliquid esse uerum, & de illo esset publica uox, & fama, & tamen non esset notorium. Ratio est, quia ut not. Innoc. in d. c. tua. ista est differētia inter cōmunē opinionem, & publicā famā. Et dicit Inno. de uer. signi. ueniens. ad fi. in se dicitur continere manifestum, & notoriū, quia fama, & cōmunis opinio non habēt originem à sciētia certa, sed plerunq; à suspicatione sola, & incerto authore. ut de conse. distin. iij. c. statutum. aliàs sanctū. Sed manifestum, & notoriū semper procedunt à sciēntia certa: non dico unius, uel duorū, sed totius populi, uel maioris partis. Hinc est, ꝙ licet testimonium super notorio sit super scientia certa, tamen testimoniū super cōmuni opinione est solum super credulitate. Ideo licet communis opinio possit esse de lōge præteritis, tamen notoriū non est, nisi de præsentibus, uel proxime præteritis. ut no. Inno. ibi in d. c. ueniens. Fallit, quādo huiusmodi certa scientia est in memoria populi certitudinaliter reseruata, sicut de Christi passione. Vide Ioā. Cal. in cōmento c. uestra. in descriptione notorii. Modo ad propositum, ergo potest esse uerū, quod ponitur, & probatur per duos testes tanquàm uerum, qui nihil de notorietate scirent

depo

deponere,& probare,nihilominus cōmunē uocem,& famā per illos,qui de ueritate dubitabāt. imò per præmissa patet,ꝙ etiā idem testes poterūt deponere, uidelicet de ueritate,& fama,& nihilominus notorietatē ignorare,aliàs negare.per hoc credidi unam absolutionē cuiusdā domini,qui repulsus tali exceptione concessa fuerat,& à qua extiterat appellatum sustinere, nō obstañ.quòd notorietas iurisdictionis probaretur per duo instrumenta super confessione partis facta iudicialiter cōfecta, quia dicebatur dicta duo instrumenta nō probare,pro eo,quia licet pro ordinario producta fuissent,tamē pars non fuit citata ad dicendū contra,nec petita citatio huiusmodi, nec negata, modo talis defectus per iudicē appellationis suppleri non poterit,obstañ.clem.appellanti.de appel.sed quasi non potui exaudiri,sed non uideo causam.

a ¶Exceptio rei iudicatæ. *Nota quòd exceptio rei iudicatæ non potest opponi,quando fit super eadem re,& quando est ex eadem re,& quando est ex eadem causa,& eadem persona.*

¶De præbendis. Rub.

Conclusio DCCXXXVIII.

CANONICVS sub expectatione prębendæ papalis post mensem potest præbēdam uacantē acceptare,dūmodo res sit integra,ut quia nō sit collata alteri,nec sit alius impetrās apostolicus, cui non currit dictus mensis.Cōtra cōclusionē uidetur c.si clericus.de præbē.lib.vj. à contrario,qa in eo,quod dicit, ꝙ potest aliā uacaturā acceptare,de ea,in qua fuit negligens, negare uidetur.arg.ff.de iudi.l. cum prætor.cū si.Præterea,quia hoc uidetur tenere gloss.in cle. cū ei quę.de cōcess.præben.in fi. ulti.glo.Sed pro cōclusione est glo.in d.c.si clericus.& probatur ratione,quia recepti authoritate apostolica in canonicos iure suę receptionis,& ratione sui canonicatus.in præbendis uacātibus omnibus,& aliis alia authoritate uenientibus præferuntur,& eas uacantes,ut sibi debitas, petere possunt:& si petant collatio alteri.postea facta nulla est ipso iure:ut c.eū qui.& c. hi qui.& c.si postquàm.de præben.lib.vj.& de rescrip.tibi qui. li.vj.Nec mirū,quia hic sunt duo iura in eadē persona cōcurrentia,uidelicet receptionis, & canonicatus,& uires literarū apostolicarum,ergo habetur perinde,acsi in diuersis personis residerēt.ut l.tutorē.ff.de his,quib. ut indig.Modo ita est,quòd si non haberet,nisi canonicatum, absq; tēporis limitatione præbēdam nulli alii de iure debitā petere posset.ergo,&c.ut in iuribus

bus allegatis.& c.si clericus.alleg.Itē probat ratio.nā cui iure suo competit optio,electio,uel acceptatio extraiudicialis,si pręfigitur sibi terminus ad hoc faciendū,& in illo sit negligens, post terminū re integra potest id facere.ff.de op.leg.l.manciporū.& c.si tibi absenti.de pręben.lib.vj.& quod no.Inno.in cano.quasi recte simile.de elec.cū in cūctis.in glo.dū mensiū.in fi. Dixi:in extraiudicialibus, propter hoc,quia in iudicialibus est contrariū,propter iudiciorū authoritatem,quādo tamē terminus peremptorius studiose assignatur.ut de resti.in integ.c.coram.& de excep.pastoralis.Et dixi studiose,propter not.mea in una conclu.s.licet etiā in iudicialibus non sit hoc clare expeditum.Nec ob.c.si clericus.quia intelligitur, dum subauditur,uidelicet,si iam alteri collata erat, quod finis literæ innuit,& ut iura iuribus,& rationi concordēt. Glo.uero clemē.intelligatur eodem modo.Vel cū est alius impetrans aut respectu habito ad uires gratiæ.Dico tamē,ꝙ executor non potest prouidere obstante forma mādati.ut c.ei cui. de præbē.lib.vj.Si enim ad gratiæ totalem extinctionē hoc determinat.c.si clericus.forti° quo ad speciē de genere subtractionē,quia quo ad alios gratia remanet firma,& ita nō agitur de præiudicio tantū.Pro conclusione facit bene not.argu.in d.c.si clericus.& c.si tibi absenti.alle.

¶De præbendis. Rubri.

Conclusio DCCXXXIX.

SI QVIA tu obtinens præbendam Rothoma.obtinuisti gratiam à papa de præbenda Parisiensi certo modo uacatura, te offerens in assecutione Parisien.dimittere Rotho.impetraui tuam præbendam Rothomadum ipsam uacare cōtingat per assecutionem antedictā,& postea à papa impetrans,quod possis dictam præbendā permutare cū alio beneficio,& nihilominus præbendā Parisien.assequi de mea impetratione mentione nō facta,huiusmodi impetratio tua secunda est nullius momēti, tanquam surreptitia.Sed contra cōclusionē uidetur primo,quia cū principis priuilegiū late interpretando uergeat in alterius præiudiciū,seu aliquo casu uergere posset,sed stricte restringēdo ad certum casum,in illo ualere posset absq; alterius præiudicio,non est tūc nullum ipso iure,sed ualet.Sed restringitur sic, ut non præiudicet.Sic loquitur c.tibi qui.& c.quāuis.de rescrip. & c.cum in tua.de consuetu.lib. vj.& c.super eo.de offi.deleg.c. licet in corrigendis.de offi.iud. ord.de auth.& usu pal.c.ex tuarum.

rum.de deci.c.ex multiplici. Et ita loquitur l.ij. §.merito.& §. si quis à principe.ff.ne quid in loco pub.Nec mirum, quia casu,quo cesset præiudicium,cessat ratio prohibitionis,& infectionis.ergo,&c.per iura communia,quæ habent,quòd cessante causa,&c.Modo tua secunda impetratio,de quo supra,potest sortiri effectum absq; præiudicio tuo iure impetrationis: uidelicet in casu, in quo uacatio per modũ per te expressum non potuerit euenire, Pone enim, quòd modus primus à te expressus; per quem præbenda Parisień.sperabatur uacare,erat per contractum matrimonii de Titio eam obtinente fiendum.Iste modus est reducibilis ad impossibilitatem multis modis,ut si Titius efficiatur professus religionis.ut c.beneficium.de reg. iur.libr.vj.uel in sacris ordinibus constitutus.ut c.uno.de uoto.li.vj.Vel renuntiet.ut c.susceptum.de rescriptis.li.vj.uel moriatur: quia mortuus non contrahit.Vel ego primo moriar, uel renuntiem gratiæ meæ,quibus casibus mea gratia posset sortiri effectum istum,uidelicet, quòd etiam si mea impetratio ex aliquo de capitibus prætactis non possit sortiri effectum,nihilominus per unam regulã datam in cancellaria,prębẽda ipsa Rothomagensis remaneret affecta,sic quòd reseruatio permutationis fienda in partibus impediretur; quod impedimentũ tollitur per concessionem dictę tuę secũdę impetrationis.&,iste est magnus effectus,ut uidetur. Præterea apparet alius effectus maximus,quia si præmoreretur, tolleretur impedimẽtum oblationis,& mandati de dimittendo Rothomagen.ergo,&c. Secundo hoc idem probo sic,quia licet concessiones priuilegiorum,cuiusmodi est ista, recipiãt interpretationem restrictiuam, & limitatam, ut iuribus omnibus supra alleg.ff.de uulga.l.ex facto.C. de testamen.l.si quando.de electio.c.cum ecclesia uestra.de deci.c.ij.lib.vj.de priuilegiis.c.abbates.& c.ne aliqui.tamen non recipiunt ita interpretationem destructiuam.ff.de lega.j.si quando.ff.de uerbo.obligatio.l.quoties.ad municipa.l.j. in fi.de uerbo.signifi.abbate.de priuileg.c. motu. etiam si sequi inde debeat aliquale præiudicium tertii,ut c. ad apostolicæ. de priui.lib.vj.cum simi.Ita intelligit glo.dictũ §.si quis à principe.ubi dicit, quòd modicum præiudicium potest auferre,&c. Itẽ no.in l.nec auus.C.de eman. libe.& l.quotiẽs.C.de preci.impera.offe.ubi hoc probatúr,uidelicet, modo hic permitteret ex toto,gratia,& interpretatio, quam dixi nullã,uideretur præiud

iudiciū posse adferre, ergo, &c. Pro conclusione tamen uidetur argui sic, quia rescriptū gratiosum, per quod præiudiciū alteri afferretur, [a]ab initio est inualidum, ut probant iura allegata, & maxime in d.l. quoties.& de rescrip. constitutus. Non enim est, nec esse præsumitur de more seu de mente principis hoc. ut §.si quis à principe.& §.merito. & l.nec auus. alle. maxime dum ignorat, ut ff.de pact. l. tres fratres.& de transac.l. cū Aquiliana. & l.sed mater, C.de inoff.testa.no.ista duo per gl.in d.c.super eo.modo sic est hic. Nā gratia mea totaliter extingueretur, si tua secunda impetratio effectu præsens, & pura, præsentem sortiretur effectū. Facta enim renuntiatione, ex causa permutationis tolleretur omnino spes uacationis expressa in literis meis, ergo, &c. Nam secundum hoc est omnino peremptoria, & nō dilatoria ista. Et ita recte habet locū l.quoties.alle. nec potest dici permutatio pendere ex futuro euentu, quia collationes beneficiorum sunt actus legitimi, qui nō dependēt.ut de elec, c. ij. cum ibi not.lib.vj.& ex huiusmodi pendeñ. multa inconuenientia sequerentur; præsertim in beneficiis habentibus curam, & excommunicandi potestatē, quia sic penderet excōmunicatio cōtra c.præterea.de appella.& ibi notata per Inn. Præterea quia non pōt afferri præiudicium minus, uidelicet dilatorium. ut c.tibi qui.& c. quamuis.alle, ergo multominus peremptoriū, quod grauius est.ut l. quoties.alle. Et hæc ratio uidetur fortis prima facie, si bene uideatur, & inducatur c.quamuis. per hoc patet primā rationē esse sublatam, quia ipsa perēptio speciei est præiudicium totale, quod statim affertur, quia permutatio nō potest esse in suspenso, sicut est dictū. nec obst. ratio secunda, quia in perplexo melius est illi, qui iam habet nō auferri, quàm ei auferri, & alteri, dari. quia non debet unū altare discooperiri, ut aliud cooperiatur. ut l.assiduus. §.except.C. qui po. in pig.ha.& l, ut uirtutū præmia.C.de sta.& ima. quid dicendū? in contrarium fortiter facit, quia tu potuisses absque aliā impetratione superioris dictam præbendā Rothomageñ, renuntiare, & superior renuntiationē admittere, & tamen per hoc solum mea gratia perimeretur ex toto, ergo ex impetratione nō insurgit mihi hoc præiudicium, & per consequens ratione talis præiudicii surreptitia reddi nō potest. Primum patet, quia papa mihi talem gratiā concedendo, non fuit intentionis, impedire te in renuntiando, nec ordinarium in renuntiationem recipiendo,

endo,nec tibi,nec ordinario talia iuris communis beneficia auferre.per iura supra alleg. Ideo tenent Io.And. Pau.& Gezel.in clemen.de rescrip.literas.quod propter gratiam unio non impeditur. Quando enim conditio ponitur in potestate grauati dispositio ipsa adeo debilis est, quod licet grauato eam deteriorare.ut l.qui balneū.§.amplius. ff.qui pot.in pig. ha. & c. si pro te.de rescri.lib.vj. Modo ita est de ista,quia in potestate sua erat assequi.Eo enim ipso,quod conditio apponitur in potestate grauati,uidetur grauato data potestas etiam non implendi.ut l.cū ab eo.uersi.si uero sub cōditione.ff. de contrahend.empt.imò & cōtraueniendi. ut l. si gratuitam.§.j.ff.de præscript.uer.Nec obstant iura, quæ dicunt, quòd si per te stat, quominus habeas possessionem secūdi incompatibilis,&c. c.commissa.de elect. lib.vj.& de præben.licet episcopus.eo.lib. quia loquitur in iam prouiso, qui uolūtarie postquā prouisioni cōsentit,resilire non potest. Nos loquimur in nondum prouiso,qui solo consensu non potest resilire.ut c.si electo. de electio. lib.vj. & c.gratiæ.de rescrip.in clemen.Nec ob.quòd te obtulisti dimissurū,quia plus facis,si ante dimittis. Nam licet primum necessarium,istud non necessitatum remanet uoluntarium.Patet secūdum dictū principale huius articuli per c.suscēptum aliæ.de rescript.lib.vj. Patet tertium dictum,scilicet modus,seu consequentia ipsius argumenti,quia gratia in dubio solum refertur ad ea, quæ de iure communi non competunt.ut c.cum aliquibus.de rescript.lib. vj.& c.licet.de offi.ordina.& ff. ad municip.l.j. Modo de iure communi competit facultas renuntiandi, licet non permutationis impetratio, ergo non ad renuntiationem, sed solum ad permutationis consummationē referri debuit impetratio, & si referretur ad id, quod de iure communi alias competeret surreptitia uocari non posset. Sed dices,quòd,quia renuntiatio fit causa permutationis,& propter eam fit, quod aliter non fieret, non ipsa renuntiatio,sed permutatio est attendenda.Nam quando unum propter aliud attenditur, solum id propter quod, & reputatur solum unum.ut l.fi.ff. de dona.& l.filio.ff.de condi. & demon.tu cogitabis.

a ¶Preiudicium alteri afferretur. *Nota,quòd præiudicium alteri affertur,seu cōtra alterum committitur, quando lite pendente pro altero sententiatur,& quando una parte absente altera auditur, & quādo quis contra ius condemnatur,& quando quid furtiue usurpatur, item per quodlibet factum iniuriosum.*

¶De

¶De probationibus. Rub.
Conclusio DCCXL.

a SI à te uẽdico[a] castrum, quod possides, & quod nunquam ego possedi, tanquã ad me pertinens iure dominii, uel quasi, & probo per testes, quòd pater meus possedit, ac dum uixit, habitus, & reputatus fuit pro domino publice, & cõmuniter, ac notorie, non sufficienter, probo ita, quòd absolui debes à petitione mea, nisi aliud probẽ. Ratio est. Aut diceres hoc casu dominium esse probatum, aut quasi. Sed neutrũ potes dicere, ergo, &c. Primo non potes dicere, uerum dominium esse probatum, quia licet illud sit opinio Placẽ. quòd possessio cum tali reputatione dominii præsumptionem sufficiẽter inducat. per l. litibus. & l. si coloni. C. de agri. & censi. lib. x. & l. Titia. ff. de solu. Tamẽ doct. eam reprobant. in l. cũ res. C. de proba. per Cy. & Bart. in l. quidam in suo. in fi. ff. de condi. insti. Vbi glo. de hoc tangit. Vbi dicit Bar. in effectu, quòd ubi dominium reducitur principaliter siue per actionis, siue per modũ exceptionis, post actoris, intentionem iam fundatam oportet plene probare: nec sufficit possessio, uel fama, ut ff. de rei uen. l. in rem. & l. is qui destinauit. & l. ita. si fur. ff. si cerum pe. & C. de non nu. pecu. l. j. & quod ibi not. & C. de proba. l. siue possidetis. & quod not. eo. tit. l. iiij. l. cũ res nisi cum agitur contra uiolentum. ut l. si quis emption. C. de præscript. xxx. ann. Secus si incidẽter, &c. ut no. l. sicuti. §. si quæratur. ff. si ser. uen. & d. l. quidam in suo. & ſa. no. Cy. C. quę sit lon. cõsue. l. ij. in iiij. q. principali. in fi. ij. q. nec. obst. ff. ad leg. Aquil. l. item Mela. §. pen. quia & de cõtrario constabat, & hoc si positio præsens est. Secus enim si de præterito, ut in casu nostro. & l. quæ nondum sunt. §. quod dicitur. ff. de pig. & quod no. C. de solu. l. mater. & not. Cy. in d. l. cũm res. & quæ solent not. per doct. insti. de act. §. itẽ Seruiana. Item secus, si per modum exceptionis ante fundatam intentionem actoris, quia tunc possessio sufficit, ut l. ob. maritorũ. & ibi glo. C. ne uxor pro marito. de priuile. fisci. l. j. & ibi gl. facit de solu. l. Titia. & l. litibus. hic alleg. Sic intelligitur no. in l. cum res. & l. iiij. de proba. C. & l. at qui natura. §. si cum. ff. de neg. gest. secundum eum. Item non potes hoc dicere de quasi dominio causato primo in personam patris, & trãslato etiã absque aditione in personam filii. ut l. in suis. ff. de libe. & posthu. Aut de quasi dominio creato de nouo in persõnã filii. Sed neutrum dici potest. Primum enim dici nõ potest. Nam quatuor in citatiõe huius actionis necessario requiruntur, scilicet,

licet traditio iusta, causa traditionis, uera possessio, & amissio possessionis. De duobus primis, & de quarto est text. ff. de pa.l.j.& ij. & iij. & per to. & §. aliæ, insti.de act. Tertiũ determinant doct. in Cy, in d,l.cum res. quia usucapioni æquiparãtur, ut l.siue, §.hæc actio, ff. de publi. in qua hoc requiritur. ut l. fi. ff. pro suo, licet fallat in casu. ut l. si ergo. §. partus. ff. de pub. & l. sed & si res, §. si petenti, & l. siue autẽ, in prin. & §. j. & ij. ff. de pu, & ibi est aliquod, quod loco traditionis habetur. Modo licet hic probetur possessio, non tamẽ probatur traditio facta ex causa. ergo nec ualet depositio commu nis opin. & famę ; tum quia illa non refertur ad quasi dominiũ probandum, sed ad dominium, & in illius probatione est sufficiens secundũ omnes. tum quia si ad quasi dominium, uel eius uera principia referretur, tamẽ plenam probationem non facęret, cum uix ualeat semiplenam, secundum no. ff. de testi. l. iij. §. eiusdem. & per Spe. tit. de fama, Sed diceres forte, quod ista cõmunis opinio, reputatio, & fama facit communem errorem, qui habetur loco tituli, ut ff. de publi. l, sed & si, §. Marcellus, & §. si à minore. & pro emp. l. secũda. §. si à pupillo. & §. se. Sed nõ ob, ll. prædictæ, quia loquuntur, & intelliguntur de iusto errore, ut l. Celsus. de usuca. iustus autẽ dicitur error, quando subest iusta causa errandi. ut l. nec ulla. ff. de pet. hære. in princ, & patet in omnibus ll. alleg. Modo ꝙ possidens, qui habetur pro domino per omnes, & per publicam uocem, alius ab ipso possidente ipsum dominum reputans à cõi opinione, & fama, habet iustum errorem, cum ille tunc in facto proprio erret. l. fin. ff. pro suo, Hinc est, quod licet possessor possidentis posset illam cõmunem reputationem si possideret, uel si à possessione cecidisset, sibi pro titulo allegare. l. qui in alterius, ff. de regu. iur. tamen ipse possessor, uel eius persona hoc allegare nõ potest. per prędicta. & hanc distinctionem ponit in effectu pulchre Bart. ff. de usu. l. Celsus. Secũdum uero mẽbrum principalę dici non potest, tamen æquiparatione supposita publicatiõe, & usucapione. de qua supra per l. nihil. C, de hær. tamen quia licet in trãslatione dominii, & per consequens quasi dominii. Fallunt regulæ, quia traditio non requiritur, ut l, cum hęredes. ff. de acqui ren. poss. in prin. l, fi, C. communia de le, l. cum pater. §, surdo, & l, legatum, de leg. ij. cum in creatione noua dominii, uel quasi dominii non reperio eas fallere. Nec obst, l. cum sponsus. §. is cui, ff. de pub, quia debet intelligi

ligi ut ibi no.in prin.gl. per l.ij. eodem tit. non ob. quo in eo.§. no.in fi. quia illud resistit in prima, & ita tenet Ioan.licet Pet.& Ioan.Vaalin contra, de quo per dictum Io.Vaalin in repetitione, quam fecit de §.petenti. in l. sed & fi.ff.de pub. De hoc tamé disputat glo.ff.de pub. l.ij.& iij. Præterea aduertẽdum est, quòd ius Publicianæ est ualde debile. Et ideo sublato sibi pede fortiori, imò quasi ambobus pedibus, & quasi totali suo fundamento, uidelicet traditione ex iusta causa, & possessione, non mirum, si ruat totum, quia si nullum ius agendi nunquam cōpetiit, nec mihi, nec authori meo, quòd absq; principiis creari poterit, esset mirabile. Secus in dominio, quod fuit iam creatum, & quod sine traditione transfertur, & de quasi dominio idé, quia in persona authoris uerum ius dominii, uel quasi, & ius agēdi rei uendicatione, uel Publiciana iam competiit. ergo, &c. Vide tamé Guil.de Cug. & Bar. in iuribus proxime alleg. Et ita tenet Bart. ut proxime dictū est in l.j.ff.de pub.l.cum sponsus.§. is cui.

4 ¶Vendico. *Not. ꝙ uendicare est cōram iudice dicere, uel intendere rem esse suam, uel allegare. ut quādo quis dicit, hac res est mea. & est idē, quod intētare: scilicet ad hoc solum intendere, ut res sua declaretur, & sibi dominium applicetur.*

¶De confessis. Rub.

Conclusio DCCXLI.

SI ad tui defensionem in casu cōclusionis proximè præcedentis dares etiā in euentum, si cōstaret te possidere, dūmodo cōstet de euētu, ꝙ cum in patrē meū haberes forsan tanquā comes in subditū ratione comitatus iurisd.ordinariā, ratiōe diffinitiuę sentētiæ per iudicē tuū in patrē meū latæ propter delictū eius per iudicē tuū prætensum, in modū executionis eiusdē sententiæ dictū castrū per dictū iudicē tuū captū, & tibi applicatū fuerit, eoipso uideris cōfiteri, ꝙ quantū in te est, reputasti castrū istud ad patrem meū pertinere: adeò ꝙ tua talis cōfessio una cū attestationibus, de quibus cauetur in cōclusione proxime præcedenti, satis probāt castrum ad me de iure dominii, uel quasi pertinere. sic ꝙ debeo coram te sententiā adiudicatoriā obtinere, nisi doceas sentētiā iuste latā: quia usus iudiciorū obtinuit, ꝙ sola credulitas partis cōtra quā sufficit absque alia probatione. Ideo talis respōsio de tali credulitate facta positioni plenā confessionem, & de usu iudiciorum operatur. Ratio, quia ueniēs cōtra talē credulitatē calumniaretur, & ita ueniret cōtra calūniæ iuramentū, & sic suā turpitudinē prosequeretur, & per cōsequēs

non esset audiendus. ut l. cum profitearis.C. de reuoca.dona.& l. si creditorib.C. de seruo pign. da.mor. Modo talis allegās titulum suæ sententiæ allegat se habere causam,& titulū ab authore,& per cōsequēs se credere au thori ius cōpetiisse, aut se iniuste detinere.ut l.fi.C.unde ui.qđ esset turpe dictū,uel allegatū.Et per hoc respondetur ad l.à diuo Pio.§.super his.ff.de re iu.& ad illud generale: non probat hoc esse, ꝙ ab hoc contingit abesse. cum si.Et in hoc oēs unanimiter concordauerunt me aperiente. prædicta intellige uera, nisi dicta positio per partē aduersam esset negata, quia tunc nō posset se iuuare de ea,ut no.Io.mo. & Archi.& Ioan.And. in nouel. de confes.c.statuimus. lib.vj. tamē si negata fuisset,primo posset negatio declarari, & declarando reuocari. ut no. prædicti docto. in loco præalleg. Et ita fuit consultum.

¶De feudis.De dona. Rub.

Conclusio DCCXLII.

SVPPOSITO ꝙ magister, & conuētus hospitalis sancti Ioan.Hierosolomi. donās certū casale in feudū nobile pro certo seruitio P. de Iaco. & suis liberis,& affinibus suis,& descen dentibus ab eis,adiiciens etiam hanc clausulam in donatis:cæte rum uolen. uos prosequi gratia ampliori ordinamus, & uolumus ex certa scientia Catharinā filiā uestrā, & alios filios uestros naturales, & eorum hæredes,& eorū quemlibet in perpetuum posse succedere in dicto feudo in totum,uel in partē,sicut prædicti liberi, & affines,prout uobis placuerit ordinare.itē supposito, ꝙ Catharina erat spuria,& ꝙ sciebāt. item supposito, quòd P. habebat filiam legitimā Ioannem,quā dedit in uxorem Gregorio de Leone, sibi in dotem constituens medietatē dicti casalis, & ꝙ Ioanna habuit ex dicto Greg.Claretā filiā legitimā, quæ post mortē dictorū matris, & aui pro recōpensatione amplæ dotis, quæ sibi à Grego.patre dicebatur etiā cōstituta,eidē Greg.patri donauit, & quitauit de cōsensu,& uoluntate dictorū magistri,& cōuentus dictū totū casale, & omne ius, quod in eo habebat, & post decessit superstitibus tamē Gregorio,& Catharina prædictis.Præmissis nō ob. dicta Catharina præfato Greg. est in feudo, seu casali huiusmodi præferēda.Et ita pronuntiaui reuocādo unā sententiā in cōtrariū prius latā. Pro uidēda ueritate huius cōclusionis principalis pono sex conclusiones particulares, quæ sequuntur. Prima est, ꝙ licet ista cōcessio directa in personā Catharinæ suo casu facta fuerit Catharinæ in fauorem, & contemplationem dicti

Petri

Petri patris, tamen non censetur à dicto Petro, nec à substantia eius, sed potius ex dictis magistro, & conuētu, & eorū substantia prouenire. Iunge notata in quadam conclusione, per quæ oportet ista modificare, quia licet ista sit uia brocardica, & plura habeat iura, pro utraque tamē parte ista est ueritas, ꝙ cum uni donatur, legatur, uel promittitur, contēplatione alterius acquiritur illi, cui relinquitur, nō illi, cuius cōtemplatione, &c. & ita censeri debet ff. pro socio. l. qui socium, qui in eū. in fi. Et ita no. d. Bar. post Guil. de Cu. ff. so. ma. l. si uero. §. itē quicquid. in materia ambasiatorū. licet fallat in casu, in quo constat de contraria uoluntate donātis, &c. uidelicet, ꝙ donet alteri, cuius cōtemplatione utilitas acquiritur. Et hūc casum ponit gl. in d. l. sociū. in fi. Nam tunc breui manu censetur transire de una persona in aliam. ut l. singularia. ff. si cer. pe. Secundo casu fallit, ubi recipiēs recipit non ut ipse, sed quasi, ut personā alterius repræsentās. Et ita loquitur l. si uero. §. itē quicquid. ff. solu. matrim. alleg. Et ita potest loqui à contrario. l. debitor. §. fi. ff. ad Treb. Tertio casu fallit, ubi recipiens est talis, per quem posſit, & consueuit de iure cōmuni acquiri illi, cuius cōtemplatione, &c. Et sic loquitur l. si plures. §. j. in arrogatoria. ff. de uulg. & pup. sub. & l. profectitia dos. ff. de iu. do. & l. aditio. in princ. ff. de acquir. hære. & quód no. in l. cum oportet. in prin. C. de bo. quæ liber. & ff. de usu leg. l. & si quid. ff. de acquir. rer. do. l. liber homo. Et est ratio, quia cum ille posſit alii acquirere, & scit hoc donans, si mentē hanc habeat donās, ꝙ sibi quærat, poterit: si ꝙ alii quęrat, alii quęretur, modo ab eo, quod contēpletur quis, mens præsumitur, quia cōsideratio, seu cōtēplatio propriè refertur ad mētē. & hoc, nisi cōstaret, ꝙ nihilominus uellet recipiēti acquiri, quia tūc nō esset locus cōiecturę. l. cōtinuus. §. cum ita. ff. de uerb. ob. Sed ubi non cōsueuit acquiri, etiā cessat ista præsumptio, quia uerisimile est, ꝙ cōtra cōsuetudinē cōem, & usum quis in dubio nō recedit à primaria significatiōe uerborū. ut l. Labeo. ff. de suppel. le. Vide qualiter soluitur ad not. Bar. ff. de dona. causa mor. l. qui pretio. quæ reuera tamē nihil faciūt, & solue per te. Ex ista cōclusione infero, ꝙ licet dictus Pet. de Iac. dictæ filiæ suæ spuriæ Catha. forte de bonis suis nihil donare posset. dixi, forte, quia l. j. C. de na. libe. licet ad hoc allegetur, hoc non probat: quia ponit casum specialem etiā in filiis legitimis locū habētem, scilicet in hominibus in certis dignitatibus cōstitutis, suscipiētibus filios

lios naturales, uel legitimos ex mulieribus humilis status, ut ibi patet, si forte hoc probatur. auth. licet patri. in fin. eodem titu. ibi, cum dicit. sed qui ex damnato sunt coitu, ab omni prorsus beneficio excludātur. & auth. ex cōplexu. C. de incest. nup. cū multis si. tamē nō ob hoc uitiatur dicta cōcessio inquantū dirigitur in personā ipsius Catharinæ, per prædicta. Nam Catherina est talis, per quā nō potest acquiri, cū sit spuria. Itē quia hęc dispositio nō est cōsiderāda pro tempore, in quo, sed potius in quo eius effectus dirigitur, uidelicet post mortē P. quo casu omnis huiusmodi fictio cessat. ar. ff. de dona. inter vi. & vx. l. cū hic status. §. si spōsus. & C. de dona. inter ui. & uxo. l. quod sponsæ. ff. de hære. insti. l. quod tēpus. Itē quia pro tēpore uitę ipsius P. illa fictio nō cōsideratur, quia fictiōes sic extraordinarię, & subsidiatiuæ, ubi ueritas reperitur, de fictione nō curatur. per communia iura. l. in causæ. cū si. Modo expressa ordinatione ad eū pertinet, quamdiu uiuit, nec ex pluribus causis simul pertinere potest. ut c. inter dilectos. extra, de fi. instr. §. cæterū. & ff. de acqui. pos. l. iij. §. ex pluribus. Item quarto, quia nō est uerisimile, ꝙ talē uolūtatē, & intētionē habuerit, per quā ex toto iudiciū suū nullum, & inefficax quo ad hoc redderetur. ut ff. de test. mi. l. miles. Et quia in beneficio nō est faciēda interpretatio, ut res pereat. ut l. j. in fi. ff. ad munic. c. ab bate. de uerborum significa. & l. quoties. & l. si quādo. ff. de operis lib. Modo quo ad Catharinā ualere nō posset aliquo casu illo modo, sed alio modo secus, ergo, &c. Et miror quomodo ad tam pernitiosam interpretationem talis subtilitas Brocardica, & uolubilis animū clare, ut uidetur, à ratione naturali abstrahere posset. ita diffuse scribo, quia ego uidi unū magnū dominum cōtra Catharinā nimis in hoc se fundare, sane de l. si pretio. ff. de dona. causa mortis. & notatur ibidē per glosam, & per Bart. & de l. nec fratris. C. e. ubi notatur. per gl. & Cy. ¶ Secūda cōclusio est, ꝙ dicta liberalitas dicti magistri, & cōuētus, ac etiā pactū dicti Petri pro ea recipiētis potuerūt acquirere dictæ Catharinę: licet absenti, & sine nūtio, uel epistola, seu alio simili ministerio. De prima parte cōclusionis casum reputo in l. quoties. C. de dona. quæ sub modo. in quo omnes doctores casum reputant, uidelicet, ꝙ si dono tibi, ut incertū casum, uel post certū tempus ueniat ad Titiū in fauorem mei donātis, & liberalitatis, quā facio, datur Titio utilis actio, & ualet donatio respectu ipsius. ut ibi no. Cy. & per Io. Nic. & alios.

Nec

Nec ob.ſi dicatur,ꝙ eſt donatio ob cām. Pro quo ſciendū,ꝙ inter cōtractus nominatos, & donationē ob cau. de qua loquitur ti.C.de dona.quæ ſub modo.l.j. eſt longa differētia.Nā donatio cui adiicitur aliquid, à donatione ob cauſam diſtingui debet. Nā quædā eſt,in qua principaliter attenditur liberalitas ipſius donātis,licet adiiciatur aliquod ſeruitiū fiendū, quod tamē non adiicitur principaliter,ut cū rei datę pretio cōpenſetur,quia tūc hanc liberalitatē excluderet. ut l.fi.ff.pro dona. Sed acceſſorie, ut deſignet quādā recognitionē liberalitatis impenſæ. Et iſta eſt uera donatio , licet habeat onus. ut l. j. C.de donatio.quæ ſub modo.& l.ea l.C.de præſcri. uer.& ff.de donat.l.j.& habet locū l.ſpecialis,loquēs in donationibus. ſi quis argentū.C.de donat.Et ita not.gl.in d.l.C.de donatio.quæ ſub modo.Et non mi a rū,quia attenditur,quo ad uerā, & propriā denominationē, id, quod præponderat:& principalius, & potentius eſt in actu, cuiuſmodi eſt hic liberalitas. ut l. quæritur hermap. ff. de ſtatu hom.& l.& ſi non ſint. §.perueniamus. ff. de au. & argen.lega. & l. j. ff. de auth.tut. alia poteſt dici datio ob cauſam, ut illa, in qua cauſa æſtimatur, & compenſatur cū donatione,& in qua liberalitas nō cōſideratur, iſta nō poteſt dici proprie ob cauſam, ex qua oritur actio ex l. ſi quis argētū.& oritur actio præſcri.uerbis,uel in factū,& condictio ob cauſam,cū multis aliis, & in perſona iſtarū habet locū l. quotiens. quia proprie donatio eſt.Iſtam rationē approbant doct.C. de dona.ob cauſam.l.j. in diſſolutione unicæ opin. ibi ſignatæ.& in iij.q.in fi. & idē ponit Cy.C.de pact.inter emp.l.cū te.Et idē uidetur approbare Barto.l.j.ff.de donatio. Lex enim fauorabilis, imo nec odioſa,& reſtringibilis contra propriā uerborum ſignificationem, potiſſime eius ratione durante reſtringenda non eſt. ut l. pupillus. §. in re ergo dubia.ff.de iudi.ff.de leg.iij.l.nō aliter.ff.qui,& à qui. ma.non ſi.l. proſpexit. Licet fateor, ꝙ in ſecūda ſpecie locum non habet,quia reuera donatio non eſt ut prædixi. Modo feudi conceſſio pro ſeruitio certo a eſt donatio, in qua liberalitas principaliter attēditur. ut de feu.da. in uicem l.cōmi.c.j.facit l.donatur.C.de dona.Facit, quia legatum etiam onus habens dicitur donatio, eo quòd onus excedit. l.creditori.de leg.j.Facit ſecundum do. Franci.id quod doctores tenent in feudo agi conditione ex l. ſi quis argētū. Et ita tenent Mar.Subli. qui. mo. feu. conſt.poſt colla.x.qui eum.Nec debet dici, quòd l. quoties.ha-

beat locum in donatione causa mortis, quia illud esset diuinare contra naturã tituli, in quo ponitur. Domini tenuerunt saluo. do, Corsieñ. & do. Ber. quòd de æquitate canonica absenti donari potest sine intermedio epistolæ, siue nuntii ecclesiæ, ut no. Io. j. q. vij. quoties. & cũ eis concordat do. cardinalis sancti Eustachii allegans pro hoc duos tex. uidelicet extra. de procur. c. licet. lib. vj, alle. not. Inn. de concess. præb. c. j. lib. vj. Secunda pars dictæ cõclusionis patet. Nã non solũ paciscendo super re sua potest quis contra communem regulam alteri querere. ut l. Publia. in princ. ff. depositi. & no. Barto. ff. de uerb. obli. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. sed etiam idem potest paciscendo super re, quæ de proximo, siue statim sua futura est. ut in feu. de benefi. fœminæ. c. uno. Vbi patet, quòd fœmina, dum inuestitur de feudo, potest per pactum expressum stipulari pro se, & filiis, & filiabus suis, licet alias nullo modo posset. Et ita tenent doctores, & post eos Bart. ff. de uerbo. obliga. l. quod dicitur. secundo per l. debitor. §. fin. ff. ad Trebel. & per l. Caius. ff. solu. matri. & per l. pactum. C. de pact. quæ hanc secundam partem, uidelicet, quòd super re futura mea possum alteri prorsus extraneo stipulari, tenet idem Barto. in d. l. quod dicitur. in fi. per dictum c. unum. Pro quo facit eo. lib. ti. fi. de feu. fra. c. j. & de duo. fratri. & c. c. j. per eandem uiam, sicut c. unum. de benefi. fœminæ. Tertia conclusio est, quòd uerbum, posse, positum in dicta clausula, cæterum, non importat solũ facultatem, sed importat dispositionem. primo, quia ita est in ultimis uoluntatibus, secũdum qđ not. in l. sæpe. ff. de offic. præsi. per l. fideiuss. §. si quis ita. ergo idem in beneficiis, & donationibus, in quibus est eadem ratio, quia procedunt ex uoluntate unius, & puram liberalitatem concernunt. arg. l. qui chirographum. de lega. iij. & l. si seruus plurium. §. eum qui. de leg. j. allegat domi. Franci. dissolu. l. si quis fundum. ff. de contrahend. empt. ad l. diuortio. ff. de uerbo. obliga. quam ponunt doct. quia falsa demonstratio nõ uitiat stipulationem, quæ uitiat uenditionem: & ita donatio, & stipulatio, & non uenditio æquiparantur ultimæ uoluntati, licet etiã uenditio quandoque æquiparetur. l. qui chirographum. de lega. iij. allega. iuncta l. falsa demonst. ff. de condi. & demonst. Nã sicut legatum fit amore, &c. l. nõ adiecit. ff. pro socio. ita dona. l. donare. C. de dona. & feudum. de feud. dato in uicem le. commiss. c. j. in fi. allega. Itẽ hoc clare probatur, quia hoc poss-

se,

se, uidelicet relinquēdi spuriæ, non potest cōtra l.cōmunē dari à principe ipsi patri, ergo casu, quo moreretur pater sine legitima prole, uerba ista ex toto effectu carerent cōtra mentem donātis, quod dici non potest. per prædicta patet quòd dari nō posset. patet, quia inferior à principe non potest disponere contra legem. ut l.nemo potest. ff.de lega.j.& c.ne Romani. in prin.de elect.in cle. Verisimile autem est, quòd illi se referre uoluerint ad possibilē sensum: ut c.inter dilectos.§.cæterū.de fide instru.alleg. Itē hoc probatur adhuc clarius, quia uoluit hoc posse, tale esse sicut posse aliorum liberorū, & affiniū, quia dicit sicut prędicti liberi, & affines. sed nullus dubitat, quin illud posse liberorum sit dispositiuū. ergo, &c. Præterea, quia sequitur in fin. licet non fuerit sibi scripta clausula dispositiua, in qua donat, concedit omnibus, &c. ꝙ uerbū posse, etiam in cōtractibus referatur ad dispositionem. fa.l.j.ff.man. licet secus in iudicio secūdū mod.l.nō quicquid.& l.sæpe.& fa.no.d.lac.de But.in l.j.C.quomodo, & quādo iudex. Non ob.l.quæ dicit, ꝙ pater non potest filio suo incestuoso aliquid donare: quia dico, ꝙ uerum est de bonis propriis. Et ita loquitur l.j.C.de na.lib. Sed quādo possit sibi pacisci de bonis alienis, casu, quo possit pacisci, lex hoc non dicit, nec est ad hoc extendēda, cū sit odiosa, & contra ius. ergo iste casus relinquitur iuri communi, uel l. si cū dotem.in prin.ff.sol.ma. ergo ualet sicut pro quolibet extraneo, per prædicta. Quarta cōclusio, quòd uerbum succedere, positum in dicta schedula intelligitur de successione tituli singularum prouenięte immediate ex dicta concessione feudali, nō autem de successione hæreditaria, & uniuersali. Primo, quia in uerbis dubiis taliter facienda est interpretatio, ꝙ conueniat naturæ negotii, de quo agitur, & rei, super qua agitur, & personis disponentibus, & in quas effectus dispositionis protenditur. ut c.si pater.de test.lib. vj. possem iura pro singul.allegare, sed gratia breuitatis omitto. Modo ita est, quòd uerbum succedere, utramq; successionē proprie comprehēdere potest, ut probatur ff.de fideicom.lib.l. non tantū.in princ.& ibi no.per Barto. Si igitur sit dubium, pro qua accipiatur, facienda est interpretatio, de qua supra. Modo quòd cōueniat negotio, de quo agitur, patet quia in feudūm de primæuo, & proprio iure nō habet locum successio hæreditaria uniuersalis, sed particularis, & ex pacto, ut in feudis. qui feu.da. pos.§.j. tamen quia pactū, & nō uol

uoluntas ultima hic uersatur. Itē, quia super re singulari & non uniuersali iuris disponitur, & tamen est uniuersum ius, ergo, &c. & ita patet, quòd cōuenit etiam rei, super qua agitur. Item, quòd conueniat personis, patet quia Catharina non est habilis ad hæreditariam successionē, saltē ex persona patris. Item nec eā habilitare ad eam poterāt dispositionem, quia cōtra legē legare, seu dispensare non potest alius quàm princeps in casibus specialiter nō permissis. per lec. & no. qui fi. sint legi. per uenerabilem. no. Inno. de tempo. ordi. c. cum dilectus. in addi. quam recitat ibi Ioan. in nouella. & recitat Archid. licet canon. de elect. lib. vj. Item no. Innoc. de fide instru. cum P. tabellio. & tamen in donatione singulari facta sibi à magistro tanquàm extraneo in casu suo omnia ista cessant, q̄a tunc legitimatione, & habilitatione, & legalitate opus non sit, quia spurii possunt bene inuestiri de feudis, imo & ad honores ascendere: ut ff. de decu. l. spurii. Secundo, quia in dubiis præsumendum est disponētes retulisse se ad casum sibi possibilē, nō autem ad impossibilem. per l. si miles. & §. cæterū. alleg. & hoc maxime in donatione late interpretanda. de dona. cū dilecti. de deci. cū ex parte. maxime, ut ualeat, & uerba de aliquo operentur, per iura communia, quæ superius allegaui multa. modo successio singularis erat eis possibilis, & alia impossibilis, ut prædixi, & hoc ipsi sciebāt, quia publicū erat, & notoriū, & supponitur. ergo, &c. facit bene pro ista ratione, & pro materia. l. hæredibus. §. ulti. ff. ad Trebel. cum ibi no. maxime pro Catharina, ut expressio aliquid operetur, secūdū quosdam, & quòd successio particularis sit propria successio probant iura infinita, quæ causa breuitatis omitto.

¶ Quinta conclusio, quòd uerba illa sicut prædicti liberi & affines, posita in dicta clausula: cæterum, sic sunt interpretanda, q̄ ante affines succedere debeat Catharina, certum enim est liberos affinibus præponēdos: quod tamen probo sic, quia ista uerba: uobis, & liberis, & affinibus uestris, & descendētibus ab eis concedimus, nō faciunt Petrū, & eius affines, & ab eis descendētibus cōiunctos taliter, quòd simul, & pro partibus sint successuri: tum, quia hoc esset quasi impossibile: tum, quia certū est ipsos saltem P. uoluisse præferri: tum, quia postea subiungit liberos, & affines succedere debere, ergo nō uoluerunt eos simul admittere. ex quo sequitur, quòd illa coniunctio, &, nō notat illam cōiunctionē, de qua in l. re cōiuncti. ff. de leg. iij. & l. triplici.

plici.ff.de uerbo.signi.sed notat ordinẽ secundũ quẽ succedere debent.sic ff.de usufruc.l.quoties.de hære.insti.l.qui soluẽdo, & descendit ordo ex presumpta affectione, quam inducit ordo scripturæ, qui quo ad hoc uidetur esse sequendus.de elec.c.pe. de præben.c.mandato.ij.respon so.lib.vj.& l.quoties.& l.soluen do.al leg.& ibi not.sed hic ultra ordinem scripturæ est unũ maius, uidelicet ordinata affectio, quæ inter dictas personas esse debet,& præsumẽda est.certum enim est, quòd maiorẽ affectionem habuit donans ad P, quàm ad alios; quia propter eũ,& con templatione suorũ seruitiorum totum faciebat, ut dicitur in lite ra in princi,& præsumendũ est, quòd ad liberos naturales,& legitimos plus quàm ad affines, qa hoc à natura, & eius instinctu procedit.l.isti quidam.cum ibi not.quod me.causa.modo uoluit, ꝙ tunc nõ cõiungat, sed ratione affectionis ordinatæ ordinem notet.ff.de leg.ij.l.cum pater.§.pe.& Barto.utrobiq;.Hoc supposito, probo cõclusionem; nam certũ est in primo, quòd in uno cõueniunt liberi,& affines, uidelicet in genere succedere possunt, quia ambæ species uocantur ad successionẽ, sed quælibet casu,& ordine suo.& isto modo,& in hoc constat naturales æquiparari utrisq;, quia possunt etiam naturales uenire ad successionem ordine,& gradu simul suo. Sed est aliud, in quo dictæ species differũt, puto, quia liberi habent ordine succedẽdi affines præcedere,& affines habent liberos sequi: modo est dubium, quo ad istã differentiã, cuius speciei naturam sequi debet hæc tertia species naturaliũ liberorum, an speciẽ legitimorũ, an uero speciem affiniũ. Et certe non uideo dubium, quin debeat sequi naturã potius liberorum. Primo, quia in habentibus

a symbolum[a] facilior est transitus. ut ff.de rei uen.l.in rẽ.§.itẽ quęcunq;.cũ si.modo liberi naturales cum liberis legitimis maiorẽ habẽt cõuenientiã, quàm cũ affinibus, quia licet propter defectũ accidentialẽ sacramẽti matrimonii inter eos sit differẽtia legitimitatis,& nõ legitimitatis: tamẽ ibi est similitudo sanguinis,& naturæ, quæ tolli non potest.ff. de cap.dimi.l.eas obligationes. ff.de iusti.& iure.l.pe. § sed naturalia.insti.de iusti.& iu.adeo, quòd appellatione liberorũ bene eos reperio appellari in l.ut ff.ad Trebel.l.hæredibus.§.fin. quod inter affines cessat. Præterea, quia maior est naturalis cõuenientia, quàm accidentalis, ut de se patet: modo inter legitimos & affines est cõueniẽtia naturalis, ut dixi, ergo &c. Secundo hoc idem probo sic, quia ibi reperi

peritur rationis identitas,&c.l. illud.l.à Titio.c.inter corporalia.cum si.Sed ratio,propter quã dicimus liberos affinibus auferri,est, quia præsumitur maior affectio ad liberos.Si dicis hoc facit ordo scripturæ.dico quòd ordo hoc non facit, sed bene ostendit ordo huiusmodi affectionem,& affectio est illa,quæ hoc facit,ut no.in l.qui soluẽdo. & l.cũ pater.§.pe.alle.modo omnino præsumẽdũ est,ꝙ maior erat affectio ad Catharinã,quàm ad Grego.affinẽ.patet,quia primo nominata fuit specialiter,& expresse,& tamẽ nominatio præsumere facit affectionem,ut dixi.Item quia iã nata erat,& sanguine cõiuncta,quia filia.Greg. uero,quia licet forte natus est, tamen pro illo tẽpore non erat affinis,nec aliquo modo cõiunctus,& ideo de eo non fuit cogitatum , nec eo minus ualida præsumeretur affectio ad Catharinã quàm ad Grego.quia naturalis affectio sanguinis plus in afficiendo imprimitur,quàm ciuilis,& accidentalis,per prædicta,pro quo omnino uide not. in Spe.tit.de loca. §.nũc aliqua. uer.lxvij.& Cy.C.de inst.& substi.sub condi.facta.l.generaliter. §.fi.in fi.& Bar.ff.ad Trebel.§.j. ubi uidetur facere contra.Confirmo,quia si ordo uerborũ ordinẽ facit in dispositione antedicta,dico,ꝙ ordo huius clausulæ:sicut prædicti liberi,& affines,facit ordinem in dispositione:uidelicet,ꝙ primo,& principaliter hæc similitudo ad liberos referatur per prædicta: facit,quia in facto est,quòd in instrumento dictæ concessionis post dictã clausulã cęterũ,quandocunq; repetit dictas personas inuestitas,semper naturales affinibus anteponit,per quæ patet,quòd ordo scripturæ sæpius repetitus præsumptiõnẽ fortiorem actionis inducit.argu.C.ad Velle.auth.si à me.Sexta conclusio quantum ad hoc,quòd dicta clausula:aut si alio modo uobis placuerit ordinare,resoluta est, & caret effectu,si P.ad quem dirigebatur,non ordinauerit ante mortem,& per dationẽ in dotem mediocrẽ,de qua supra,nõ uidetur aliqualiter ordinasse,& quòd ordinatio alia facta per Claretam consensu magistri,de quo supra,præiudicare nõ potuit Catharinæ.Redeo nunc ad sextã cõclusionẽ,quæ habet tres partes,De prima uero parte nõ est dubiũ,quia dicta uerba : aut si uobis placuerit aliter ordinare,ponuntur ad denotandũ cõditionẽ resolutiuã suæ puræ dispositionis.Ideo si primo deficit cõditio,& remanet actus purus.ut ff.de in diem adiec.l.ij.& ff.de leg.iij.l.fideiuss.§.hoc autem legatũ.& §.quanquàm.Secũda pars dictæ cõclusionis,etiã mihi

mihi nō uidetur dubia. Primo, quia actus agentiū ultra mentē ipsorum agentiū,& finē, ad quē tendunt actiones eorum, extēdi non debēt. ff. de adi. leg. l. legata. de ordi. cog. cū dilectus. cum simi.& tamen hic nō agebāt ad alium finē, nisi ut filiā dotarent, non autē tendebat natura dispositionis ad ordinationē iuris tāgentis Catherinam. ergo,&c. Secundo, quia quando quis potest actum facere absq; alia qualitate,& ut alius, seu iure suo,& iure alterius,& si simpliciter gerit, uidetur gerere suo iure magis proprio. Ideo dicit l. quòd si hęres gerit actum, quē potest gerere ut hæres,& ut ipse,& simpliciter id gerat, uidetur id gerere ut ipse, nō ut hæres. ff. de acqui. hære. l. pro hærede. §. si quid tamen.& ff. iudi. solu. l. iij. §. sed & quod de tutore. uer. sed & si qd tutor. ubi idem in tutore,&c.& idem in procuratore. no. Bart. ff. de oper. no. nun. l. j. §. nuntiatio. allegās gloss. quasdam & aliquā alia. Modo hic poterat facere pater huiusmodi dotationē iure suo, ut duraret ad tempus. ut c. nuper. de dona. inter ui.& ux. & ultra poterat iure sibi à primo donatorio de mandato,& ut iure Catharinæ & aliū dispositor seu ordinator,& nō apparet, quòd iure suo uti uoluerit, ergo,&c. Tertiò quādo quis disponit pro tēpore certo, non est trahenda sua dispositio ad aliud tempus. Casus est ff. de condi.& demon. l. pater Seueriā. in fi.& quod no. Io. And. in c. cū qui. de dolo & cōtu. li. vj. unam cōtumaciam unius termini ad aliā alterius temporis nō extēdi: modo hic disponebat pro suo,& suæ filiæ ac matrimonii tēpore. ergo ad tēpus Catharinæ dispositio extendi nō debet. Præterea, in se paratis capitulis, inter quæ sequela non est necessaria, non ualet argumentatio ab uno expresso ad aliud nō expressum. ut l. fi. ff. de calum. no. Dy.& post eum Bar. ff. de auth. tu. l. j. Ratio est, quia non probat hoc esse, quod ab hoc cōtingit abesse. ut l. neq; natales.& l. ad ꝓbationē. C. de probat. modo quanquàm disposuit hic pater de dote filię, non tamē sequitur, ꝙ cogitauerit de Catharina, nec uerba dispositionis hoc necessario includunt,& tamen hic in alterius prędiudiciū, uidelicet Catharinę, non uidetur lata interpretatio esse facienda: præsertim, quia in dubio non est credendū illum Petrum suā propriam filiam Catharinā Gregorio sibi in nullo attinenti in casu mortis suę filię,& liberorū eiusdē uoluisse præferre. ar. C. de fideiuss. l. cū acutissimi. maxime, qa pro solo tēpore suo poterit expresio suæ dispēsationis formaliter se extēdere, ergo nec ultra tacite. l. ex publi

blici.cum si.& l.si certũ.cũ si.Præterea,quia si uerba in suo proprio sensu habent plenum effectũ,non uidetur fienda uerborũ extensio ad effectũ aliũ directe non cõprehẽsum de capite proprio,ut l.si uero.§.de uiro.ff.so. ma,modo hic uerba in suo proprio sensu habẽt suũ propriũ,& perfectũ effectũ:uidelicet,ꝙ durante uita patris dos erit in iure Ioannæ,& post eius mortẽ cõsistit in iure Ioãnæ:& Ioãna mortua aperietur illi, qui habebit succedere ex dispositione primæua,nec aliud facere poterat ipse pater,ergo &c.Item posset induci, quia hæc uerba,possent succedere in totũ,uel in parte, notant substãtiã successionis.Et hæc uerba:licet liberi,& affines, modum,seu qualitatẽ ipsius successionis,ergo uerba immediate sequentia,uidelicet:aut sicut uobis placuerit ordinare,signãt nõ substãtiã,sed modũ,aut qualitatem,ut fiat relatio ad immediata.arg.ff.de postu.l.j.§.deinde,& hoc signat uerbũ,alio modo,ergo nõ potuit priuare successione Catharinã,nec in toto nec in parte, dico directe,licet posset ordinare an post,uel ante liberos,uel affines,seu cũ eis succedere posset, & tamen hic dicendo aliter,quàm sit dictum, esset Catharinã excludere omni casu à medietate casalis,uidelicet,quia nullo casu ad eã posset amplius admitti,ergo,&c.Item quia si uoluisset ordinare illo modo,uerisimile esset,ꝙ ordinasset de toto,sicut nõ est uerisimile,ꝙ quis uelit decedere solũ pro parte testatus:& quia qs opus nõ debet uelle relinquere imperfectũ,probãt cõmunia iura.Tertia uero pars conclusionis minus est dubia,quia nõ debet esse in potestate Claretæ tollere ius ipsius Catharinæ sine causa,nec debet esse in potestate donantiũ perfectã donationẽ reuocare,nõ allego,qa sunt cõmunia iura. Nec potes dicere, ꝙ Grego.tanquàm pater Claretæ in feudo isto succedat,licet tãquàm affinis excludatur,quia tanquàm pater nõ includitur in successione,nisi cõprehendatur ut affinis:quia cõcessio nõ comprehẽdit nisi Petrum,& liberos Petri naturales, & descendentes ab eis,&c.modo nec est ipse P.nec de liberis P.nec de descẽdentibus ab eis,ergo &c.

a ¶Pro seruitio certo. *Quale seruitium teneatur facere uassallus,dic secundũ quod cõuentũ est,aliàs secũdũ quod natura rei requirit ex consuetudine,aliàs statur iuri cõmuni.*

b ¶In habentibus symbolum. *De habentibus symbolum uide Panor. in c.præsentata.de testi.& in c.cum homines.de deci.* Et expone *symbolum,id est similitudinem.Nam unũ simile citius cõuertitur in suũ simile, quàm in sibi cõtrariũ,uel nõ simile.*

De

¶De resti. in integrum. Rub.
Conclusio DCCXLIII.

CONCLVSIO patet ex disputatione conclusionis proxime sequentis. Pone ergo: papa propter delictũ per unum notabilem laicũ Imperatori immediate subiectum commissum contra Romanam ecclesiam, & ipsius papæ maiestatem, illũ nobilẽ priuauit per processus suos omnibus bonis suis, & ea statuit publicari, & debitores ab omnibus obligationibus, qui illi nobili tenebãtur absoluit: postmodum illi nobili reconciliato papa eum in integrum restituit, etiã quo ad bona, & dictos processus suos factos cõtra eum reuocauit. Quæritur an dictę obligationes feudalis, & emphyteosis, quæ fuerunt aperta iam dominis, sibi uideantur restituta, & si non, an papa hoc specialiter facere debet. Et uidetur primò, quòd sint restituta: quia restitutio est in pristinũ statum repositio, etiam quo ad omnia. ut ff. de minorib. l. quòd si minor. §. restitutio. & de usuris. l. uideamus. §. infamia. C. si aduersus transactio. l. prima. & secunda. C. de sen. pas. l. prima. §. ultimo. melius facit. ff. de mino. l. in causæ. §. fi. cum l. seq. ubi minor restituitur etiam contra tertium possessorem, &c. modo non fieret repositio in casu, quo ad omnia, nisi etiam fieret quo ad omnia feuda, & emphyt. ergo, &c. maxime, quia expresio facta est de bonis, quæ debet aliquid operari. ar. l. nõnunquam. ff. de condit. & demonst. & l. expressa. ff. de regu. iu. uerba enim debent operari. ut l. si quando. & cap. si papa. facit l. fi. in fi. C. de sent. pas. ubi dicit, quòd restitutio debet esse omnium bonorũ per sententiam amissorum recuperatio. Secundo uidetur casus de sen. pas. l. casus. ubi dicitur, ꝙ licet ille, qui actionem sibi competentem contra suum debitorẽ in iudicio mouit, fuerit damnatus, ita ꝙ eius bona, & actiones fuerint confiscata. iuxta l. ij. C. de ui priua. tamen, si fuerit postea beneficio principis restitutus in integrũ, prædicta actio censetur sibi restituta. non enim est nouũ, quòd perempta actio restituatur. ut ff. de noxa. act. l. ij. in fi. de facili enim res ad naturam suã reuertitur, quod est ualde æquum. ff. de pact. l. si unus. §. quod in specie. & ideo dicit lex, quòd si libertus fuerit naturalibus restitutus, censetur restitutus in totum: ita quòd patrono ius patronatus aufertur. ff. de nata. resti. l. ij. facit, quia nõ est omnino falsum, quod non caret reliquiis ueritatis. & l. cũ filius, §. hæres meus. ff. de leg. ij. Item non uidetur, nisi quædã redditio, sicut dicitur de filio emancipato arrogato per patrem. ff. de libe,

& posthu.l.filio.in prin. Tertio principaliter hoc probatur, quia quando propter mutationẽ status personæ perditur aliquod ius, si restituatur ille status, restituitur illud ius: & ideo dicit lex, quòd si mutatur status patris, pu ta, quia deportatur, perdit filius ius patriæ potestatis, & pater etiam: sed si patri restituatur sta tus hmõi, recuperatur hincinde ius patriæ potestatis, ut l alleg. C. de sen. pas. induci potest l. fi. ff. de adop. & in ista ratione uidetur text. ff. de iure patro. l. siue libertus. ubi dicitur, quòd siue libertus, siue patronus deportatur, perditur ius patronatus, ac etiam ius petendi bonorũ possessionem contra tabulas in bo nis liberti. Item in eadẽ ratione uidetur tex. ff. ad Tertu. l. prima. §. filius. ubi dicitur, quòd si mor tua matre, & per eius mortem filio tũc libero, & ciui Romano eius hæreditate delata, ipse filius antequam dictam hæreditatẽ matris adiret, damnetur, & efficiatur seruus pœnæ, & postea beneficio principis restituatur, maternam hæreditatem recuperat per eandem uiam. facit l. iij. §. fi. l. seq. ff. de bo. pos. contra tabu. & l. j. §. j. alleg. §. bonorum. ff. ad Tertul. Quarto principaliter, quia resoluto iure donatoris resoluitur ius acceptoris. Ideo dicit lex, quòd si creditor rem sibi pignoratã pignori dederit, & post ipsi creditori satisfiat, & sic ius ipsius resoluatur, tollitur etiam ius illius, cui pignori dedit. C. si pigno. da. sit, l. ij. & per eandem omnia. facit in feu. de controuer. inue. §. rursus. Sed ius papæ damnantis & priuantis est resolutum per resti tutionem: ergo. &c. Quinto hoc probatur, quia cum per rei mutationẽ ius perditur, & res postea restituitur, ius illud etiã censetur restitutum. Ideo dicit lex, quòd si habeo in domo tua seruitutẽ stillicidii, & illa tollatur, perditur, scilicet seruitus, sed si domus noua reædificetur, serui tus etiam restituitur. ff. de seruit. urb. præ. l. seruitutes, quæ in superficie. §. si sublatum. ff. de ser. ru. præ. l. unus ex sociis. §. fi. Sexto probatur hoc, quia constat, quòd princeps à iure habet hãc potestatẽ, quæ potest dici ipsius priuilegium speciale: uidelicet, quòd damnatos possit restituere nedum quo ad pœnæ euitationem. ut C. de sen. pas. l. inuictibilis. & l. seq. & quatuor ll. præce dentibus, imò etiam quo ad ho norem, dignitatem, iuriũ, & bonorum recuparationem. ut eo, titu. §. tutor. l. casus. & l. fin. ergo semper intelligitur tacita condi tio saltem resolutiua: uidelicet si princeps non restituerit, ut in simili, ea quæ sperat contrahere dat dotem, non potest remanere, nisi matrimoniũ inde sequatur,

tur, unde intelligitur tacita conditio: si sequatur. ff. de iure dot. l. stipulatione. Septimo, quia qui uult unum, quod uelle potest, uidelicet, quòd restituatur ad bona, uidetur uelle illud, sine quo illud sequi nō potest, uidelicet quòd auferantur his quibus per priuationem aperta erant. ut l. illud. ff. de acqui. hæredi. cū se. facit rectè in simili: quia ubi princeps facit aliquid, cui pōt impedimētū obstare, ēt uidetur illud impedimētū tollere uelle. ut ff. de exeu. tuto. l. idē Vlpianus scribit. §. j. in fi. Octauo, quia omnis res per easdem causas dissoluitur, &c. ut c. j. de reg. iur. & l. Stichum, aut Pamphilum. §. naturalis. ff. de sol. Item, & unum ius ciuile aliud tollit. §. fi. insti. de legi. ag. tu. & l. eas causas. ff. de capi. di. per priuationem & sententiam principis hæc aperta sunt, ergo per restitutionem illa tolli possunt. facit l. j. §. adeo. ff. de pact. l. uideamus. §. iurare. ff. de in litem iuran. facit, quia usque ad annum uidetur res integra, sicut in bannito, cuius bona annotantur. ut l. fi. ff. de requi. reis. facit etiam, quia hoc beneficiū a restitutionis[a] uidetur late interpretandum, & esse mansurum, ff. de consti. princ. l. iij. & ar. C. de fundo limi. l. iij. lib. xj. Nono, de hoc uidetur text. in clem. quoniā. de immu. eccle. cum ibi not, super uerbo. infectis. Decimo hoc probatur, quia sublato principali, tolli uidentur omnia, quę immediatè, & accessoriè ab illo depēdēt. ut l. non dubiū. C. de legi. cū cōcor. facit in simili, qđ notat Io. An. de præb. lib. vj. c. ei cui, super prima gloss. ubi nō. ꝙ sublato statuto ecclesiæ, per qđ inducta fuit impetrātis inhabilitas, illa inhabilitas etiā tolli uidebatur. Ad partē contrariā allegatur primo, quia postquam dominis aperta sunt feuda, & emphyteosis, & debitoribus apertæ liberationes, non uidetur amplius res in eodem statu: & ideo nō uidetur, quòd restitutio quo ad hoc proficere possit. per cap. unū. in feu. quid iuris sit, si post alienationem feudi uassallus id recuperet, ubi dicitur, ꝙ si uassallus feudum sine uolūtate domini alienet, domino aperitur illud feudum. Sed pone, ꝙ postea illud ab emptore recuperat, nunquid per hoc feudum recuperari uidetur? dicit tex. ꝙ non, prò eo, quia domino iam apertum est. sic dicit, quòd si homo liber se in seruitutem uendidit, & post impetrat se manumitti, nō per hoc restituitur in totum ad pristinum statum ingenuitatis, sed remanet in statu libertatis. de stat. ho. l. liber homo. Secundo per oppositū quintæ rationis alterius partis, quia uidetur, quòd ius perditum propter rei mutationem, re restituta nō

restituatur. Nam dicit lex: si domus, uel insulæ legetur usufructus, & postea domus, uel insula ad aream reducatur, perit usufructus propter rei mutationẽ. Sed si in area rursus insula, uel domus ædificetur, non restituitur. ff. de usufruc. l. qui usufructũ. in prin. ff. quibus mod. usufruct. amitt. l. quid tamen. in princ. facit ff. de leg. j. l. si ita. §. j. per eadem facit l. quæ dicit, quòd si seruum alienum, aut domũ, uel nauim alienam tibi dare promisi, & dominus seruũ manumittat, uel domum ad areã reducat, uel nauem destruat, liberor ad obligatione: & si postea in seruitutem redigatur, uel domus, uel nauis nouiter constituatur, mihi nõ restituitur obligatio. ut ff. de solu. l. qui res. §. aream. & ff. de uerb. obli. l. inter stipulantem. §. sacrã. Tertio hoc probatur, quia quod nostrum est, sine facto nostro à nobis euelli non debet. ut l. quod nostrum. ff. de reg. iur. & in ista ratione fundatur l. quoties. C. de rei uendic. modo per prædictos ꝓcessus ius iam quæsitum est dominis, & debitoribus. ergo, &c. Quarto hoc probatur, quia quod legitime factũ est, & plene consummatum, de facto superueniẽti retractari nõ debet. ut regula. quod ab initio. & regula. factum legitime. & l. iiij. C. de interdic. matri. Quinto hoc probatur, quia princeps si hoc etiam uellet, de iure non posset alicui auferre ius suũ, seu iustitiam suam sine causa. ut ff. de na. restitu. l. quæris. & l. fi. de na. feud. in prin. & quo tempore miles inuesti. pe. debe. cap. ij. in prin. & C. de preci. imperato. offe. l. quoties. & l. rescripta. & ita per Cy. & ita notat determinate domi. Bertrandus de Drocheo. in l. unica. C. de uendi. re. fisca. cum priuatione communi. lib. x. & Inno. de constit. cap. quæ in ecclesiarum. & c. quia pleriq;. de immunit. eccle. ergo nec per indirectã uiam huiusmodi restitutionis hoc potest. argu. l. scire oportet. ff. de tuto. & cura. da. ab his. & C. de usuris rei iudi. l. fin. §. fina. Sexto hoc probatur, quia quis contra factum suum uenire non potest, maxime in præiudicium alterius. ut ff. de adopt. l. post mortem. & de seruo pign. da, ma. l. si creditoribus. & maxime hoc in principe locum habet, quia in eo uariatio alteri iniuriosa magis est uituperosa, quàm in alio, ut C. ne fis. rem quã uen. l. j. & ij. lib. xj. & C. de quadri. præscript. l. bene à zenone. ubi probatur extra notata ibidẽ ratio præcedens, nec præsumitur id uelle princeps: ut l. nec auus. §. merito. & §. si quis à principe, quæ uulgatæ sunt. Modo hic retractaret factum suum in præiudicium dominorũ, & debitorum. ergo, &c. Septimo hoc

prob

probatur per l.fin.C.de sen.paſ. ubi per restitutionem huiuſmodi non restituuntur medio tempore facta, siue gesta. Octauo, qa quãdo minor restituitur, nõ restituitur niſi ad id, quod in eadem cauſa permanſit. ut ff.de mino. l. quòd ſi minor. §. Sceuola. Nono, quòd nõ debet uni aliquid concedi per gratiam, ut alteri auferatur. ut C. qui po.in pig.hab.l.aſsiduis.§.empt.argu. C.de sta.& imag.l.fi. in princip. Decimo uidetur glo. ff. de libe. & poſthu.l.Gallus.§.ſed quid ſi tantum.in ſi.magnæ glo.ubi no. ſi pater filium inſtituit, & nepotem ſubſtituit, ſi poſt mortẽ aui deportatur filius, perdit ſucceſsionem pater, & nepoti aperitur: ſi reſtituitur filius, ſucceſsionem non recuperat, ne ius nepoti apertum eidem auferatur. Vndecimo facit not.qui fi.ſint legi.cap.per uenerabilem.in gl. not.ubi not.quòd ſi illegitimus per papæ legitimationem reſtituatur legitimitati, licet uideatur quo ad honores tẽporales, non tamen quo ad bona. Et facit bene ratio diuerſitatis per Hoſti. ibi not.& per Ioan.And.ibi poſita ſuper dicta glo.ſecunda.facit per eandem uiam, quod no. Ioan.And.de regu.iuris.ſine culpa.in quæſtione ibidem diſputata, quòd legitimatio non præiudicat ſecundogenito ibi terminato. Duodecimo hoc probatur, quia quod ſemel nullum eſt, ipſo iure non poteſt ulterius in ſtatum adduci, niſi interueniant cauſæ habiles ad illud de nouo cõſtituendum, ut ff.de teſta.l.eius.& l.ſi filius.& ff.de lega.primo.l.cætera. §. primo. & C.de lega. l. ſeruus inſtitutus.& inſtitu.de leg.§.ſed in ſeruo. & not.Dy.in regula.non firmatur. libro ſexto. modo cauſa conſtituendi obligationem de nouo, eſt conſenſus ipſarum partium. l.conſenſu.ff.de actio. & oblig. & §. naturalis.alleg.qui non eſt in poteſtate principis.ergo, &c. Decimotertio hoc probatur, qa quando cauſa produxit ſuũ effectum in ſuo iam conſummato eſſe, licet cauſa tollatur, effectus tamen manet: & ideo ſi moritur filio pater, non ideò moritur filius. tunc enim uitiatur res deueniens ad caſum, à quo non poteſt incipere, cum deuenit ad illum caſum ante ſuum completum eſſe. ut l.ut pomum.§.fi. eodem titulo. modo per priuationem prædictam dictorũ proceſſuum ius domini, & debitoris ſunt in ſuo completo eſſe. ergo, &c. Decimoquarto hoc probatur, quia nõ plus uidetur poſſe operari teſtamẽtũ, quã retractatio, imò minus.per not.in d.l.fi.C.de ſenten.paſ.per Cy. & per Bart.diſſoluitur. l. ſi quis ex hæreditate.§. ſed ſi pater. ff.de iniuſt.rup.& ir.teſt.ſed retracta-

tio non habet locum nisi in his, quæ manserunt in eodẽ statu. ut l. si balneũ. §. fi. ff. qui po. in pig. ha. facit c. quamuis. de rescr. lib. vj. facit l. quoties. ff. de noua. in fi. & l. quoties. C. de rei uend. cũ si. & l. potior. j. & ij. responso. ff. qui po. in pig. ha. & c. si pro te. de rescr. li. vj. Hũc casum specialẽ, qui loquitur in cõditione dependente à potestate grauati.

a ¶ Beneficium restitutionis. *Restitutio in integrum an appelletur beneficium uide abba. in c. fi. eo. tit. Et an sit beneficium reale, uel personale Bart. in l. in causæ. §. interdum. ff. de mino. & in l. ij. C. de fideiuss. tuto.*

¶ De resti. in integrũ. Rub. *Conclusio* DCCXLIIII.

HIS suppositis cõclusio extra rotam fit ista, ꝙ restitutio in integrũ damnati facta per principem, puta per papam, uel imperatorem, operatur etiam quo ad iura & bona, quæ per ipsam damnationem solũ, hoc est absque aliquo actu præcedente, uel intermedio habili de iure, ad nouam eorundẽ bonorum, uel iuriũ translationem, aut acquisitionem, aut cõsolidationem faciendã, aperta fuerint, quódque talem restitutionẽ potest papa, uel imperator facere expresse. aliam maiorẽ non debet de iure facere, nisi causa utilitatis reipublicæ hoc exposcat, & tũc læso debet damnũ de publico resarcire. Ista conclusio habet quatuor partes, & primas duas probãt rationes ad utranque partẽ supra factę & directæ. de prima parte est casus in l. si. C. de sent. pas. quia ibi per deportationẽ erat apertũ ius liberationis iuris patriæ potestatis filio. & tamen illud per restitutionem sibi aufertur, licet forte in præiudiciũ eius ex priuilegio iuris principi concesso à iure, & etiam ratione casus in l. libertus. all. & l. j. §. fi. cũ l. seq. de contra tabu. alle. Et ratio huius priuilegii est, quia principi, à quo repræsentatur res publica, ad decorem ipsius reipublicæ iuste deferuntur honores, etiã cum aliquali præiudicio priuatorũ. l. benè à zenone. alle. & l. una. de uendi. re. fisca. alleg. & quia huiusmodi bona, & iura, ex sola principis priuatiõe dãnato ablata, & aliis aperta non aperiũtur eis ex æquitate iuris naturalis, uel gentium, sed potius ex rigore iuris ciuilis positiui, cuius administratio ex toto principi est commissa. Ideo non mirũ, si super hoc potuerit per suas constitutiones ordinare. & satis possunt hæc colligi ex notatis Inn. in c. quæ in ecclesiarũ. & c. quia plerique. alle. & fa. l. bona fides. ff. deposi. Ex ista prima parte conclusionis huius infertur, ꝙ ad nomina debitorũ, & ad obligationes uassallorum extendit se huiusmodi restitutio. Ratio, quia

quia liberatio ista debitoris ab ipsis processibus, & priuatione per eos inducta immediate procedit, nullo uidelicet alio actu intermedio procedẽte, sicut liberatio seruitutis patriæ potestatis, & libertatis. ut l.ultim.de sen.pas.& l.siue liber.de iure pa. & uni rationi oppositæ respondeatur. Aduertendum est, quòd sententia ista principis priuatiua, & absolutoria nõ tollit obligationem naturalem:[a] quia hoc non uidetur posibile fieri, cum illa sit naturalis, quæ non tollitur per actum ciuilẽ ipso iure.ut ff.de cõd.inde.l.Iulianus unum debitorem. & l. quidam. ff. de pœn.& l.si quod.de condi.inde. ff.ti.alleg.argu.pro hoc insti.de iure naturali.§.sed naturalia.& leas obligat.ff.de cap.dimi.Causam enim notabilẽ naturalem habet,uidelicet consensum,quę non potest tolli, nisi per causam contrariam,id est,nisi per cõsensum contrarium.ut l.Stichum.§. naturalis.alle.& idcirco,si ius ciuile abstulit huic naturali obligationi effectus suos ciuiles per priuationem,non mirum, si per restitutionem eos sibi potest restituere,per dictum §.naturalis. & l.nihil tam naturale.ff.de regu.iur.& c.omnis res.de reg.iur. & si esset obligatio mere ciuilis, quæ per processus hmõi prorsus,& ipso iure in totũ tolli posset, etiam in totum posset restituí:quia ius ciuile bene obligat, ut patet in sententia.ut l.actori. C. de iureiuran. Sed caue, quia obligatio non tollitur,licet persona ab ea eximatur. considerandum enim est, quòd nedum dominia rerum, imo etiam nomina damnatorum cum confiscatione secuta confiscantur. Ratio, quia successor est fiscus, & in eum,& contra eum transeunt actiones.ad leg.Iul.de ui priua. l.ij.in qua cõfiscatione sunt duo extrema,uidelicet damnati priuatio, & in fiscum translatio, & ista sunt capitula separata.ergo sententia priuationis lata circa primum extremum,circa secundum non operabitur. argumen. l.pater Se.in fi.de condi. & demon.& l.h.ff.de calum.quia ista duo separatas causas,& rationes habent.Primum enim concernit odium damnati. Secundum uero fauorem fisci, & sequitur secundum ex primo.Ideo non debet tolli per primum.ut l.qui hominem.in fi.ff. de solut. Nec est uerisimile,quòd quia delinquẽti aufert, uelit propter hoc auferre bursæ fiscali, quæ non peccauit. Ideo non uidetur difficilis restitutio huius actionis, saltem utilis,quę idem operatur in effectu. Sed dices,quòd restitutio ius fiscale ad restituentẽ non pertinens nõ debet tollere,quia non apprehendit possesionem bonorum ipsius damnati,& ha-

beat locum prima pars nostræ cõclusionis. Ratio est, quia si ad restituẽtem pertinet ius fiscale, est indubitatum: si ad aliũ, idem: quia hoc est priuilegium principis, licet aliquali alterius præiudicio, ut dixi supra. Sicut enim fisco aperitur hoc ius, ita aperitur hęreditas secundo in gradu, in casu l.j.§.filius.ff.ad Tertul.ut l.j. ff. quis or.in bo.pos.serue.& tamen illud ius aperitur. Secundo in gradu tollitur per restitutionem. ut d.§.filius.ergo idem in fisco. Secũdo casu dico, quòd habet locum secunda pars conclusionis. Ratio est, quia ratio iuris naturalis gentium habet, quod in re habili ad possidendum iure dominii uacante, apprehensio corporalis animo quærendi dominium, occupanti acquiritur. Et sic intelligitur: quod in nullius bonis est, occupãti conceditur. ut ff. de acquirend. rer. domi.l.j.& insti. de re.diui.§.ferę.quod enim nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur: saluo, quòd iura ciuilia uolentia fiscalem bursam impinguare, hæc bona uacantia fiscali bursę applicarunt. C. de bonis ua.per totum.libro x.colla. quæ sunt regalia. circa princip.ergo cum fiscus rem damnati, quam uacantem reperit, antequam apprehendat, eam ex causa habili ad dominiũ de nouo acquirendum, acquirit.ergo est locus secundæ parti ipsius conclusionis. Sed si non apprehenderet camera fiscalis, sed solum agnosceret hæc bona, secus esset, quia licet dominium sine apprehensione transiret hoc casu.ut l.j.§. an bona. & l. imperator. & ibi per Dyn.& Bart. ff. de iure fis.& ff.de publi.l.commissa. tamen à sola sententia priuatiua ueniret hæc acquisitio. Ideo per restitutionẽ tolli posset: sed apprehensione facta superest alia causa per se totaliter reparata, ergo. &c. Sed dices: si quæsitum est dominium ex sola agnitione per iura proxi. alleg. quomodo alia uice ex apprehensione queri potest, contra l.iij.§. ex pluribus.ff. de acquiren. possess. & l.ubi autem.§.fi.de uerbo. obliga.& §. itaque.insti.de act. de fid.instru. inter dilectos.§.cæterũ. Præterea, quomodo dici potest res uacans, cuius dominium in alium iam translatum est: non uidetur posse. Præterea, quia hic non ponitur ex parte fisci animus acquirendi ex huiusmodi causa, quia uacans. Sed dico, quòd licet ex huiusmodi causa non acquiratur dominium iam quæsitum, quia naturalis causa est habilis ad acquirendũ. Ideo fortificat illud iam quæsitum, quod ita forte est, sicut si ex illa causa quæsitum foret, & patet ex dispositionibus l.omnes.& l.sicut. C. de præscri. xxx. uel xl. ann. ad l.in

l.fin omnibus.& ad l.intra. ff. de diuer. tem.præscri. quam ponit Cy.de quadri.præscr.l.j.Sed caue, quia prædicta locum nõ habent in casu, quo ius fiscale ad restituentẽ pertinet,quia in eius præiudiciũ restitutio ad omnia etiam per eum possessa se extenderet,ut l. j. C.de sentẽ.pas.quia in præiudicium concedentis beneficium late interpretatur. ut extra.de dona.cum dilecti.& ibi per Inn.& c.per tuas.& de deci. ex parte.Mo.de uerb.signi.cum tibi.ff.de const.princip.l.iij. Nec ob.si dicas, quòd iura loquentia de restitutione, quo ad bona, fuerunt edita ante tempus authenticæ, bona damnatorum.& ita de tẽpore, quo bona dãnatorum debebant ad camerã imperialẽ pertinere. Dico etenim, quòd & tunc præiudicabatur tertio in casu primæ partis huius conclusionis, ut patet per iura pro ista parte superius allegata. Caue etiã,quia in omnibus non reperio apprehẽsionem,de quò supra per debiti occupationẽ. ut ff.de his, quæ in frau.credi. l. qui autem.§.sciendum. & l. pupillus,in fi. quo casu idem dicerem sicut supra dixi,in alia occũpatione naturali per eandem rationem. Nec credo ponderandam occupationem per litem contestat.de qua ff. de procura. l.pluribus. quia ibi prædicta ratio cessat.De secunda parte conclusionis est casus in l.fi.C.de sen ten. pas.in eo, quòd dicit, quòd interim cõtracta, & gesta per sequentem restitutionem non reuocantur. imo nec testamẽtum interim per filium factum irritaretur, si filius ante restitutionem moreretur,quia tunc recuperet suum consummatum esse ante restitutionem:secus si post, quia tunc adhuc penderet, prout ibi no.Cy.post Azo.Ratio est quia satis est, ꝙ restitutio reddat, quod priuatio tollit. Item, quia res non est amplius integra.Item, quia negotiũ iam recepit suum esse consummatum. Et ita procedunt allegata pro secunda parte.Item,quia cessat tũc ratio primæ. non enim à rigore iuris[b] ciuilis habet talis causam proximam,& immediatam, sed uel à contractu,uel à quasi contractu proprio. ut l. quæcunque gerimus. ff. de actio. & obligatio. uel à causa antecedenti, ad quam actus refertur, ut tunc gestus. ut l. si rem. §. finali. ff. de pigno.actio. Iunge, quòd si hoc potest facere tacite, ut præmissa omnia clare probant, quòd hoc etiam potest facere expresse. ut l. certum. cum similibus. Et ita procedit hæc secũda pars conclusionis. facit l. secunda. C.si reus,uel accusa. mor.fuc.Ex ista secunda parte sequitur primo,ꝙ si bona deportati per fiscũ damnantẽ,uel alium, cui aperta

sunt, in alium alienata fuissent, quo ad illa restitutio nihil ualeret. Et est casus in l. fin. alleg. quia emptor uel donatarius tūc non habent causam proximam à priuatione, sed à suo contractu proprio, & causa proxima, & immediata est attendenda. ut l. penultima. ff. de condict. ob turpem causam. & hoc tenet Iaco. de Belui. in x. collat. ti. de feud. hic finitur l. deinde incipit. regni consuetu. cap. domino Guerram. ubi glo. tangit dictam quęstionem. Ad contraria soluit Iacob. de Bel. dicens, quòd restitutio est in pristinum statum repositio: hoc dicit uerum de rebus existentibus in eadem causa, & in eodē statu: aliter non. Et per hoc soluit ad omnia contraria. ad l. in causæ. §. fi. cum l. sequen. ff. de mino. respondet, quòd illa loqtur in eo, in quo recipit à minore, in quo non est spes certa. Nos uero loquimur in eo, in quo recipit ab eo, in quo est certa, maxime in principe. per l. secundā. C. de quadri. præscript. Modo maius est habere spem certam, quàm incertam. ut C. de compen. l. fi. ff. ad exhib. l. tertia. §. ibidē. Idem tenet ibidem uir magnæ authoritatis hodie in iure ciuili dominus Bertrādus Caprioli Aurelian. de pręsenti ordinariè legens in dicto cap. domino Guerram. In fauorem tamen domini Bertrādi de Kleaquin cōtestabularii Franciæ, cui rex dederat comitatum Longeuillæ sibi per talem modū confiscatū, & de restitutione huiusmodi timebatur, ultra præmissa non allegat, nisi communia: uidelicet, quia beneficium principis non deciperet. ut l. prima. C. de his, qui ue. æta. impe. Et quia unde nascuntur iura, non debēt iniurię exoriri. ut l. meminerint. C. unde ui. iuncta l. bona fides. ff. depo. allegat etiam l. si quando. C. de inoffic. testa. l. secunda. §. si quis à principe. & §. merito. ff. ne quid in loco publi. fi. & maxime, si princeps hæc bona sibi cōfiscata alteri dedit in feudum: quia uassallum non debet feudo priuare sine causa. in x. colla. quo temp. mili. inuesti. pe. de. ca. ij. de for. fide. cap. uno. §. fi. ubi dicitur, ꝙ dominus uersa uice tenetur uassallo ad fidelitatem. pro hoc, de milit. uassal. qui contumax est. cap. uno. §. si uero. Solutionem uero contrariorum, quam fa. dominus Iaco. de Bellouisu, uidelicet, quòd restitutio non operatur, nisi circa res, quæ in statu eodem remanserūt. Comprobat iste dominus per hoc quod speciale est in minore. ut l. in causæ. §. finali. cum l. sequenti. alleg. & l. unica. C. de repud. quæ in iudi. re. fi. uidelicet, quòd restituatur minor mutato statu rei. Ergo in contrariū est in ius commune. ut l. prima.

in fine.ff.ad municipa.Et ex hoc colligitur secunda solutio noua. ad l.in causæ. §. fina.alleg. Vel potest dici, quòd restitutio minori competit, quia minor est
c læsus[c] ex iuris dispositione, & per modum iustitiæ. Ideo prouideri potest per contrahenté, quia iura sunt certa.l.secunda.ff. de iur. & fac. ignorantia. & de facto debuit inquirere contrahentes:maxime dico, præsenti, uel præterito, quod sciri potest: sed restitutio, de qua loquimur, conceditur contra ius de mera gratia,& incerta, & dependet à libera principis uolũtate. Ideò nec in iure,nec in facto præsenti,uel præterito consistat,sed potius in futuro. non, si præuideri non potest.Et non mirum,quòd hoc gratiosum,& specialissimũ sit restringibile.l.eius militis.ff. de testamen.mili.Imputatur autem ei,qui potest prȩuidere,&c. dicta l. qui cum alio. & l. si domum.ff.loca. Et propterea illud est bene speciale in fauoré minoris,& bene restringitur:quia intelligitur hoc casu solum,quo primus emptor soluendo non esset, & de quadam æquitate, quæ non est hic.ergo, cum non sit contra ius, non est extendenda.extra,de elect.ca.statutũ.lib. vj de regu.iuris.non solum.& c. constitutionem.& regula.quæ à iure.eo.lib.cum simil.Item præfatus domi.Bertrãdus pro dicta solutione cõtrariorum domini Iac.inducit l. filii matri.§.filios, qui se nolle.ff.ad Tertul.ubi dixit,quod filius, qui dixerit se nolle hæreditaté adire, poterit nihilominus postea mutare uoluntaté:sed hoc uerum re integra, id est antequam sequens cognatus in gradu adierit:quia secus, si adiisset,&c. per eundem modum potest induci ff. de op.le.l. mancipiorũ.& extra.de procur. c.licet.libro vj.& de præb.si tibi absenti.eo.lib.& not.Cy. C. qui accu.nõ pos.l.ea, quæ.& not.gl. de instru.post terminũ.in cle.sæpe.de uerb.sign.& ff.si quis cau. l.& si post tres.cum si. Et induci posset ff.de usufruc.l.qui usumfructũ.§.denique.de adi.& trãsfe.le.l. si seruus. ff. de iure do.l. stipulatio. Item secũdo ex dicta secunda parte huius conclusionis infertur,qualiter debeat intelligi, & modificari id, quod notat glo.in l. Gallus.§.& quid si tantum. in fi.magnæ gloss.ff. de liberis & posthum.uidelicet, quòd si auus filium instituat, & substituat sibi nepotem, & post mortem aui hæreditate nõ adita per filium, filius deportetur, & ita ius succedendi amittat, & postea filius restituatur,dicit gl. illa, quòd non recuperabit hæreditatem auitinam: quia nepos fuit hæres, & non potest desinere hæres esse. hoc enim intelligẽdum est per præmissa, si hær

si hæreditatē adeundo expresse, uel tacite se immiscendo agnoscat,tūc etenim res nō est integra,nec ex persona damnati,nec ex ipsa damnatione tanquàm à uera causa:sed potius ex auitina substitutione, & ipsius agnitione huiusmodi hæreditatem auitinam consequitur.Ideò per restitutionē sibi auferri nō debet.argumen.ff. de adopt.l.si arrogator.de uulg.& pupil.substit.l.si plures.§.in arrogato.& de interdi&.& relega.l.iij.C.de decurio.l.diuo Marco.cū simil. Nec obstat,si non fuisset deportatus,non fuisset apertum ius ne poti.qa illa nō est propter hoc causa,seu occasio,sed potius so lius conditionis implementum. Sic est in simili: expecto primā uacaturam,nunquid à canonico moriente,uel illis,qui dent sibi mortem,uel ab actu ipsius mortis consequor beneficium?certe non,sed à canonica institutione.ut c.beneficium.de regu.iur. lib.vj.facit pro,& contra plene alleg.per do.Ioan.post Bar.Brixien.qui uidetur sentire cōtrarium,& Hugo.& Ioā.qui uidentur stare cum præmisis,in quæstione Lazari resuscitati:extra. de frigi.& malefi. c.fraternitatis.super uer.miraculum.de quo tetigit idem Ioan.de regu.iur.c. priuilegia.in nouella,in quęstione.Et ita dixit plene prædictam opinionem in Lazaro resuscitato tenet Ioan.Andr.de iuris rigore ueriorem.in dicto capi.fraternitatis.prædictam etiam opinionem in casu nostro tenet etiam subtilis doctor dominus Ioan.Cal.in lectura sua.ff.de regu.iur.l.ea,quæ raro.& ita procedit dicta gloss.quæ continuo allega.ab omnibus communiter approbata.Sed si nondū agnouisset nepos huiusmodi hæreditatem nec tacite,nec expresse,tunc reputarē rem integram. Et quod restitutio circa huiusmodi hæredes suum effectum operetur,ratio est,qa si ex substitutione eueniente substitutionis conditione,substitutus hæreditatem nō adiit,defertur hæreditas huiusmodi substituto ex testamento,ita quòd ab intestato deficiente primo gradu defertur,& aperitur ius succedendi in gradu.ut ff.qs ordo in bono.pos.ser.melius de successio. edic.l.j.§.quibus.tamen si deficiat primus gradus per huiusmodi damnationē,& postea re integra restituatur, recuperat ius succedēdi.l.j.§.filius.ff.ad Tertul.l.j.in fi.cum l.sequē.ff.de cōtra tab.ergo,&c.saluo,quòd hic posset imaginari, quòd in casu gloss.suitas ualeret aditionē, sed non posset dici,quòd nunquàm auus habuit in casu gloss. nepotem in potestate.Et præterea idem posset dici in §.filius. qui cum loquitur generaliter,

liter, istum casum includere potest. Ex ista secunda parte sequitur tertia modificatio dicti domini Bartol. posita in d.l.j.§.filius qui.ff.ad Tertul. quia intelligit illum casum, quando ante restitutionem nō est per alium apprehensa hæreditas. per glo. dicti §.& quid si tantū. sed intelligo illud dictum ad improprium sensum: uidelicet, nedum in apprehensione possessionis, sed etiam de apprehensione iuris, quæ fit per aditionem, quia & intelligit glo, in qua ipsa fundat, quia nedum per primā, imò & sine ea per secundam quæritur hæreditas, & omnia dominia rerum, &c.de acquiren.pos. l.hæredes. & ex alia causa, quam ex ipsa priuatione. Sed quid si ex persona ipsius damnati, non præcedente alia causa, per priuationem habuerūt eius bona succedeñ. ab intestato, & ea apprehenderunt iuxta nouum ius authenticæ, bona damnatorum. post restituitur, nunquid habebit ista bona per restitutionem? uidetur quòd non, quia iura loquentia de restitutione ad bona præcedunt tempus dictæ authenticæ, bona damnatorū. quia sunt iura codicis, secundū quæ omnia ad fiscum pertinebant: ut C.de bo. damna. quasi per totū. & sibi tunc, & non alteri præiudicabat: sed hoc casu præiudicaretur aliis, ergo non uidentur ad istum extendi casum, cū non sit eiusdē rationis. Breuiter nihilominus puto, quòd in his habent locum omnia iura allegata, quia non est uerisimile, quòd Imperator concedendo dictam authenticam, suo priuilegio restituendi ad bona uoluerit in aliquo derogare. Prȩterea, quia cō tra æquitatem, & rationem iuris naturalis ex rigore ciuili ipsius damnationis illa habent, ergo à contrario remedio restitutionis tolli poterūt per prȩdicta: & quia nulla alia causa quærēdi illa bona competit illis, nisi ex persona, & ipsius priuatione. ergo, &c. per prædicta. & ualde bene, quo ad hæc, facit opinio Bartholomæi, & in hoc concor. præfatus dominus Ioan. Cald. & dominus Ioan. Nichoti Aurioleñ. episcopus in dicta l.fi. C.de senten.pas. Sed si successores ista bona alienassent interim, secus crederem, per prædicta. Et idem tenet præfatus Ioā. Cal. licet dictus dominus Ioan. Nichoti contra. in hoc ultimo credo. de ambobus do casum expressum in d.l.fi. nam ibi per deportationem filius consecutus erat duo, uidelicet liberationem à iure patriæ potestatis, & dominia rerum paternarū, quæ ambo pater restitutus recuperat, nisi alienata sint interim per filium, ut ibi apparet: & ita est ibi casus expressus. Secūdo quȩ-

ro circa hoc, quid si hoc casu ius fisci pertineret ad alium, qui interim agnoscit bona, & ita sibi quæruntur sine apprehensione. ut l. j. §. an bona. & l. imperator. ff. de iure fisci. sed nondum apprehendit, damnatus restituitur, nunquid bona huiusmodi recuperabit à tali fisco? Breuiter puto, q sic, sicut faceret à quolibet alio successore, ut in dicto §. præcedenti. successor enim est, & cõsequenter successionis hæc bona sibi quæruntur. ut l. ij. C. ad l. Iul. de ui priua. allega. ita, quòd licet consensus in acquisitione sit necessarius, ut l. qui absenti. ff. de donatio. & c. si tibi absenti. allega. tum, quia succedit hic in modum patientis, & recipientis, magis ponderatur causa agens: ut l. ti. ff. si pars hæreditatis petatur. Nec obstat dicta modificatio dicti domini Barto. modo tertio illata, quia ibi cum consensu concurrit alia causa agens, quæ tamen sine cõsensu non sufficeret, cum consensus sit necessarius ad perficiendum, ut dixi. Quarto ex eadẽ parte secũda sequitur aliud: uidelicet, quòd si sit tale feudũ, quod perditur per damnationem, quòd secundum naturam, uel ipsius, uel suarum primæuarum reconuentionum nõ possit transgredi personam uassalli, sed ipso mortuo naturaliter, uel ciuiliter statim domino debeat aperiri, & utile dominium ipsius uassalli consolidari directo, per talem damnationẽ ipse uassallus efficitur seruus pœnæ, & ita mortuus ciuiliter, & sic dicta cõsolidatio statim suum totum, & completum sortiatur effectum, illam consolidationem reuocare nõ potest restitutio sequens. patet per præcedentia, qa istam consolidationem nõ consequitur dominus directe, & principaliter ex ipsa damnatione, sed potius ex natura feudi, uel feudali cõuẽtione præcedẽti: licet ipsa dãnatio seruitutem irrogans. ut ff. de pœn. l. quo ad statum. & l. qui ultro. aperiat uiã huic cõsolidationi in hoc, quod dat causam purificationi conditionis ipsius feudi, ut dixi supra in alio casu. modo directa causa, & principalis, non consecutiua, & occasionalis est consideranda. ut ff. de author. tuto. l. j. in princi. cum simil. Nec obst. illatio primæ partis conclusionis principalis suprà præcedentis, qa ibi liberatio debitoris principalis & directe, ac solum, & duntaxat à dicta dãnatione dependebat: hic secus, ut dixi. Pręterea hic nõ pondero consensum, uel scientiã ipsius domini. Ratio est, quia utile dominium uasalli, nõ est, nisi quædam seruitus iure domini. ut x. collatio, qui

quibus modis feud.amit.in fin. modo ignorante domino liberatio sequi potest.institutio. quibus modis tolli.obligatio.in principio.Nec obstat l.qui absenti.regula inuito.& notat Innoc.de concess.preben.c.primo. libr.vj.quia loquuntur in donationibus,& priuilegijs : hic secus.ita soluit glo.quib.mo.obliga.tol.in prin.alleg.Si uero feudum non haberet talē naturam, sed esset transmissibile ad successores,uel sententia non esset talis,ex qua mors ciuilis,uel naturalis irrogaretur,tunc ad fiscū perpetuo pertinere debēt,iuxta modum tamē,quem plenissime deduxi supra cccccclxvj . quam omnino hic ex toto coniūgas,dicerem primū,quod dixi in prima illatione primæ partis principalis conclusionis,& in secunda quæstione tertiæ illationis eiusdem cōclusionis supra præcedentibus.Nec facio differentiam inter mortem ciuilē,& naturalem,[a] quo ad hoc,quia ista omino conueniunt,quo ad mētem iuris.ff.de liber.& posthu.l. Gallus.§.& quid si tantū.alleg. & l.si mater.C.de condi.institu. Quæ dixi in feudo,intellige in emphyteosi repetita,quia eadē ratio,per ea,quæ dixi circa dictam cōclusionem ad fi.uer.prędictam conclusionē,&c. Et per ista prima pars conclusionis est soluta.Nunc accedo ad tertiam partem cōclusionis,& patet illa tertia pars pro eo,quia alicui auferre ius suum sine causa est cōtra naturale ius,& diuinū, quo cauetur,ꝙ reddatur unicuique quod suum est,nec lędatur alter in iure suo.ff.de iusti.& iure.l. iustitia.§.inter præcedētia.& in decret.prima distinct.in princi. Ideo præter casus expressos in iure principi concessos ex priuilegio iuris communis,hoc sibi non licet.argumen.§.sed naturalia.& communium iurium.Ita doct.notant,& Cy.C.de precib. impera.offe.l.rescripta.& dominus Bertrādus de Droc.in l.una. C.de uendica.rerum fisca.& Innocē Hostien.& Compo.de cōsti.quæ in ecclesiarum.& Innoc. eo.tit.& Hostiē.de immuni.eccle.c.quia pleriq;.Casus autē expressi à iure sunt tres,unus in l. ij.C.de cōmuni.re.alie.& l.una. C.de uendica.rerum fisc.alleg. Alius de quadri.præscri.l.ij.Tertius in l.j.& fin.C.de senten.pas. eo modo intelligendo,quo dixi.ergo ultra illos nisi reperiāt, alii standū est regulæ.Ratio autem dictorum trium casuum est honor reipublicæ,qui in magistratuum honore cōsistit.ut l.omnem honorē.C.de appel.& c. ut debitus.extra.eo.tit.Aegi.De quarta parte est text.C.quib.ex cau.serui præmium lib.accu.l.ij.

cum

cum multis si. Ideo consulerem principi, quòd ab isto modo caueret, ne fiscalem suam cameră ex huiusmodi negotiis obligationum diuersarum generibus intricaret.

a ¶Obligationem naturalē. *Quo tuplex sit naturalis obligatio, & quo iure procedat*, Bar. *in l. cum lex. de fideiusso. quo iure sit inducta, in l.* Stichum. *§. naturalis. de solu.* Item *quæ sit ista obligatio naturalis, uide insti. de obliga. ubi docto. examinant.*

b ¶Rigore iuris. *Nota quòd rigor aliquando est excessus, siue austeritas iudicis & terror, qui non est obseruandus, nisi ubi timetur exemplum mali. xlv. distinctio. illud. Aliquando uero rigor dicitur subtilitas iuris, ut hic, & tunc seruandus est. extra. de restitutio. spoliato. in literis.*

c ¶Minor est læsus. *Si minor lædatur in causis spiritualibus, in quibus reputatur maior, an possit petere restitutionem in integrum.* Vide Abb. *in capi. ex parte. de restitu. spolia. colū. vj. & an minor si beneficio renuntiauit, audiatur petens restitutionem. ibidem. col. vij.*

d ¶Mortem ciuilem & naturalem. *Mors ciuilis an, & quibus casibus æquiparetur morti naturali, ui de* Panormi. *in capi. cum scis. de conuer. coniuga.* Bal. *in l. deo nobis. C. de episc. & cle. &* Bart. *in l. j. § filium. ff. de contra tab.*

¶De resti. in integrum. Rub.

Conclusio DCCXLV.

CONCLVSIO, quòd articuli de iure dătis crimen nō sapień. etiă in causa prophana post terminum peremptorium ad articulandum asſignatum, re tamen adhuc integra,[a] dati, per iudicem possunt saltem de gratia recipi, & ad probandum admitti, non obstante lapsu dicti termini peremptorii. Et antequàm ad ulteriora progrediaris, omnino uide, & hic præmitte conclusiones alias duas supra tactas, & quæ circa eas dixi, quia eas omnes uolo hic pro repetitis haberi. Pro conclusione facit l. mancipiorum. ff. de optio. lega. & capi. si tibi absenti. de præbend. lib. vj. & quod notat Cyn. post alios inter quos principaliter Iacob. de Arena. C. qui accusare non possunt. lege si ea. quam opinionem, seu dictum approbat Iacob. Butri. per l. secundam. C. de dila. Sed in contrarium inducebat do. Argentiñ. legem, omne. ff. de ser, dicit tamen, quód illa opinio communiter approbatur, uidelicet, testes instrumenta in criminali causa recipi post peremptorium terminum datum ad probandum, dummodo re integra, & simile notat Ioan. Andr, de uerbo. significatio. sæpe contingit.

git.facit l.& si post tres.ff.si quis cau.ff.de uerborum obligatio.l. si quis ita promisit.§. Seia.eodē titu.l.si insulam.& ff. de penu le ga.l.j.& ff.si quis in ius uoca.nō ierit.l.secunda.§.fi.& quod not. Ioan.And.post Hosti.de restitu. in integrum.c.coram. super uer bo,moram.Dicitur autē res non integra duobus modis. Primo, si est processum post lapsum ter mini ad aliquem actum factum, siue negotium,seu effectū ipsorum articulorum contingētem: puta, quia seruatus est terminus ad uidendum admitti articulos, seu repelli:uel plus, quia disputatum est iam super admisione, seu repulsione eorum: uel plus, quia iam est asignatus terminus ad probādum. tūc dico amplius rem non esse integram,postquā res modo aliquo præmissorum iam agi cœpit, alias quātum ad hæc,res censetur adhuc integra, etiā si ad alios actus processum fuerit,ut puta,ad producendum omnia,uel ad dicendum contra producta.& probantur ista satis bene per ea quæ not.Cy. in l.siue pars,C.de dila.& Ioan.Andr. post eum. de appel.c.significante. tum, quia qualiter pendente dilatione si procedatur,uidetur procedi super materia dilationis,&c.& facit etiam per eādem uiam no.Cy,in dicta l.si ea.alleg. & Bart.in l.mancipiorum,alleg. uide omnino Cyn.C.de pact.l.si pacto,quo pœnam.de transac.l. siue apud acta.in pe.q.& l.si maior xxv.annis.& C. de procura.l. nihil.& l.secunda. C. de consor. eiusdem litis.Bart.in l. si insulā. ff.de uerborum obligatio.alleg. ubi ipse plenariè tradit materiā purgationis moræ: nec mirum, quia si aliter diceretur,generaretur per moram partis negligentis alteri parti præiudicium graue: uidelicet,quia saltem lis plus solito prorogaretur, & cre scerent labores,& sumptus:quia occasione articulorum nouiter datorum oporteret facere nouam discusionem super eorum admisione,aut nouam dilationem dare ad eos probandum: quod cessat, quādo nō est processum ad aliquod de præmissis.ergo,&c. modo mora unius alteri non debet esse damnosa, sed sibi soli. ff. si cert.pet.l.quod te.si quis cau.l.& si post tres.& à contrario extra.de reg.iur. mora.cum ibi notatis.ff. de usufru. l.mora. Secundo modo dicitur res non integra, quando superuenit factum aliquod,per quod læderetur ius aduersarii ex admisione articulorū nouiter da torum plus quàm læsum fuisset, si dati fuissent in termino:ut pote,quia si tunc dati fuissent, alia pars etiā dedisset statim de materia contraria, & fecisset tunc examinari aliquos testes, quos tunc habebat, qui modo longe

recesserũt,uel mortui sunt.quia tunc ex mora prædicta pars altera læderetur,quod non est sustinendum per proxima allegata. Sed præmissis cessantibus satis puto rem esse integram, etiam si tempus longum lapsum foret: & in hoc recedo à l. & si post tres. & à not.Hosti. in dicto cap. coram. super uerbo.moram.& §.Seia.l.si quis ita promiserit.de uerborum obligationib.alleg. Probo,quia latior interpretatio facienda est in iudicio,quantum ad hoc,quàm in contractibus:quia in contractibus secundum mentem contrahentium iudicamus.l.in cōuentionalibus. de uerborum obligationib.sed in iudicialibus iudicamus secundum mentē prætoris terminos tales peremptorios præfigentis:qui quidē prætor semper habet oculū ad æquitatem.ut l.quod si Ephesi. ff. de eo,quod cert.lo.dari oportet.& ita probatur ex dissolutione.l.si tres. ff. si quis cau.ad l.traiectitiæ.§.de illo.ff.de actio.& obligatio.l.utrobique.& in l.si insulam.& §.Seia.alleg.not.do.Bar. & tamē in extraiudicialibus est hoc,quod attenditur solum, an res sit integra, & an partis intersit. ut l.mancipiorum. & cap. si tibi absenti.ergo,&c. Præterea,quia in iudic.casibus, in quibus non est inobedienti per lapsum termini apposita certa pœna, nisi de alterius partis interesse appareat; lapsus huiusmodi non imputatur. ut l.secunda. in fin. ff. si quis in ius uoca. non ierit. cum concord.licet secus,si pœna esset apposita. per l. & si post tres.allegat.& l.si cum dies. in fi.& l.Celsus.in princip. ff. de arbit.& ita dissoluitur dicta l.traiectitiæ. §. de illo.ff.de actio.& obliga.& l. si insulam.ff.de uerborum obligatio.alle. & tamen hic non erat apposita certa pœna, quoniam nec hic interuenit principaliter, nisi factum iudicis.& in l.& si post tres. interuenit principaliter factum partis: & eisdem modis soluitur ad §. Seia,allega.dictum uero præcedens intelligo, ubi sequitur interesse partis alterius,&c. Tertio hoc probo sic,quia causa finalis in actu principaliter attendi debet.l.secunda. ff. de dona. & l.fi.ff.de cōdi.ob turpem causam. Nec debent introducta ad unum finem principaliter retorqueri ad alium, præsertim contrarium.ff.de adi.legatis.l.legata.ff.de solutio.l.qui hominem. in fi.modo asignatio horũ terminorum peremptoriorũ nō fit ad finem intercipiendi partem, nec ad tollendum sibi ius suum, seu ad eum impediendum in iure suo: absit hoc. ut l.meminerint.C.unde ui.l.secunda. in fin. C.de iudic.ui.tollend.sed sic ad abbreuiationem litium solum, &

& duntaxat: & satis patet in ratione in cap. pastoralis. de exceptio. cum ibi notatis per docto. & tamen si re integra casu, quo nil interest partis, dantur articuli, per hoc lis nõ prorogatur. Da oppositum: iam partis interest, & sic dictum conclusionis non habebit locũ. quinimò ex cõtrario detur magna occasio prorogationum litis: quia admittitur pars ad docendum de iure suo, & doceret, & obtineret in ista instantia, & si non audiatur in ista, audietur in secunda, & si non, saltem in tertia, & reuocabuntur duæ sentẽtiæ præcedentes, & erunt factæ frustra expensæ in primis cum laboribus grauibus, & ærumnis. Si uero docere non potest, uidens forte se iuste succumbere, non appellabit. & si non esset audita, non esset ita certa pars de non iure suo, & haberet maiorem occasionem appellãdi. Præterea per hæc euitatur circuitus, qui, præsertim in iudicio, propter eorum abbreuiationem est euitandus. ut l. dominus testamento. ff. de condictio. indeb. iuncto cap. finem. de dolo. cum concordan. Quid enim aliud quærere debet iudex, quàm ut abbreuiet litem? C. de iudic. l. properandum. & ff. si certum petatur. l. quidam existimauerunt. Præterea, quia iudex principaliter non debet quærere, nisi ueritatẽ, & æquitatem. ut C. de appell. l. eos. & l. quid si Ephesi. ff. de eo, quod certo loco dari oport. cum similib. modo postquam alterius partis non interest, æquius est hic partem audiri, quàm indefensam condemnari. ij. q. j. nos in quen quã. Præterea, quia hic pars ista intẽdit de damno cum æquitate uitãdo. Alia uero pars de lucro cum iniquitate captando. ergo potius ista audienda, quàm illa. quia non est par, nec eadem ratio, lucra non capere, & damnã sentire. ut l. fina. C. de codicillis. cum seq. Quarto hoc principaliter deduco, quia hoc peremptorium nõ debet perimere, ut uidetur, respectu iudicis, sed solũ respectu partis, ut patet. quia iudex post peremptorium potest expectare, imò & de nouo citare. ff. de iudi. l. & post edictũ. in princi. sed istud est de gratia. ut extra. de offi. deleg. cap. consuluit. & not. gl. xxiiij. quæstione tertia. de illicita. circa princ. magnæ gloss. Simile de interlocutoria, quæ licet transit rem iudicatam, quo ad partem, non tamen, quo ad iudicem. ff. de re iudica. l. quod iussit. de appellatio. cum cessantẽ. cum ibi notatis. facit optime, quod dicã in fi. rationis infra proxi. se. ibi. Præterea hoc ualde, &c. Quinto reducendo nos ad materiam tertiæ rationis uidetur faciẽda magna differentia inter terminum,

 qui

qui studiosè,& deliberate,& cū magna causæ cognitione non ad effectum litis ordinationis, uel litis abbreuiationis, sed ad effectum peremptionis iuris alterius asignatur, & terminum, qui non præfigitur ita studiosè, nec ita deliberate, nec cum tanta causæ cognitione. Item, qui non præfigitur ad effectum principaliter peremptionis iuris alterius,sed præfigitur principaliter ad effectum litis ordinationis, & abbreuiationis, licet ex consequenti ueniat quandoque peremptio talis qualis. Nam maiorem, & notabiliorē debuit effectum habere prima asignatio,quàm secunda,ut patet ex notatis Inno,de rescrip.c. cum dilectus. in glo.no.pro ordine. Attenditur enim plus id, propter quod principaliter,&c. ut C.de inoffi.testa.l.ex his.cum concor.& quod cū maiori difficultate fit, difficilius reuocatur. ut C. de testa.l.sancimus. iuncta l.tertia.in fi.ff.de adi.lega.Exemplum de primo,in l.si eo tempore.in l.diffamari. & l. si ea,quæ. & l.mancipiorum.& c.si tibi absenti.& de probat.cap.licet.cum similibus, & cap.coram. & cap. pastoralis alle. In casibus dictorum iurium studiose, & deliberate, & cum causæ cognitione ad finem perimendi post terminorum lapsus termini asignantur,ut potest clare uideri tex.singulos discurrendo. Exemplum de secundo in terminis palatii, qui asignantur secundum ordinationē,& usum palatii ad producendum,ad ponēdum,ad declarandum,&c. tales enim termini sunt inuenti principaliter ad duos effectus, uidelicet: ad litis ordinationē, & ad litis abbreuiationē.quia ante lites erāt sine ordine, & sine fine:nec fiūt cum magna deliberatione, seu causæ cognitione:nec fiunt studiosè ad finem perimendi,ut in seipso auditor quilibet experitur,& sciunt aduocati,& procuratores;licet quo ad aliquid sint peremptorii ex consequentia; uidelicet, quia ad ea, quæ sunt agenda in illis terminis post illos terminos pars alios terminos, uel dilationes petere non potest. & sic intelligo gloss.infra cap.de exceptioni. in clem, quæ habet,quòd omnes isti termini sunt peremptorii,& ita seruamus: tamen prædicti termini non sunt principaliter adinuenti de iure ad perimendum ius ipsius partis, quia si sic, frustra sequeretur terminus ad concludendum, qui est peremptorius allegationum iuris, & facti, & principaliter ad hoc de iure inuentus,de procuratori,audit.de causa possessio.& propriet,cap, pastoralis. de fide instrument, cap.cum dilectus, quòd frustra patet, quòd termini ad proponend

hendum, & probandum peremptorium iam precedunt semper ipsam conclusionem. ergo, &c. licet ergo diceretur in primo casu partem post terminum audiendam non fore citatam, ueniret sine partis læsione. ut not. Hostien. in dicto cap. cotam. tamen in casu secundo modo forte secus: dummodo tamen non intersit partis alterius, ut dixi. quanquam tamen & in pluribus sub primo casu comprehensis tex. aperiant partem re integra simpliciter admittēdam. ut l. mancipiorum. & ca. si tibi absenti. alleg. quod fortiter urget casum nostrum per argumentum à minori ad maius. Præterea, hoc ualde fortificatur per unum dictum Spec. positum in secunda parte titu. de dilatione. §. primo. uer. sed quid si terminus: ubi dicit, quòd non obstante termino præfixo reo ad omnes dilatorias proponēdas, admittitur reus ad proponendum eas, si paratas eas habet, & absq; dilatione eas proponat. & hoc

b de æquitate,[b] de qua in cap. consuluit. allegat. licet ad petendū nouam dilationem admitti nō deberet. & sic intelligit cap. pastoralis. allegat. Et breuiter pro parte uidetur bene facere æquitas canonica, de qua in cap. penultimo. de iudic. quicquid esset de rigore iuris ciuilis, de quo iure tamen crederem idem per præmissa. Quid dicendum ad ea, quæ uidentur in contrarium facere? certe in primis uidetur clare responsum per ea, quæ supra proxime in sexta ratione sunt dicta. Sed ultra hoc singulariter ad singula respondendo, ad l. si eo tempore, quòd effectum peremptionis non dicit text. per solum lapsum peremptorium re integra inductum fuisse, sed dicit, quòd si edicto peremptorio præcedenti secundus creditor distraxerit, primus creditor amplius non auditur. Nec mirum, quia per distractionem, & post lapsum peremptorium uenisset primus creditor, uolens statim allegare & docere de iure suo, text. non dicit, quod tunc nō audiretur, & dimittit illum casum indecisum, quē debemus decidere per alia iura: uidelicet per l. mancipiorum, & cap. si tibi absenti, alleg. Ad l. diffamari. C. de ingen. manu. alleg. eodem modo respondetur, quia ibi sententia per præsidem fuit lata, antequam admonitus agere uellet. l. mancipiorum. & c. si tibi absenti. facit pro parte ista ad l. si ea. & c. licet. allega. Et ad prædictum cap. pastoralis. respondeo, & dico, quòd duo sunt casus speciales, in quibus lapsus termini statim præiudicat totaliter ipso iure. Primus est in obiectionibus criminum, & obiectiuum. & sic procedūt c. licet. &

c.si ea.alleg. & quod not.Compost. in c. quod sicut.de elect. & Ioan.Andr.ibi post eum in nouella.Ratio est, quia tales oppositiones sunt odiosæ.Ideo æquitas dictans talia restringi,ut regula, alia, & c. ut circa. cum suis declaratoriis. de elect. libro vj. tollit contrariam æquitatem, ex qua solus rigor peremptorii maxime in iudiciis mitigatur, ut prædictum est. Sic in simili dicunt docto. aduersus talem lapsum non competere restitutionem minori,quia restitutio sola nititur æquitate, & æquitas huiusmodi in istis odiosis euitatur. sic notat Innoc.extra. de in inte. restitu.cap.coram.in glo. iustum fuit.& Specula. titu.de excep. §. primo.uersicu. sed pone datus est peremptorius terminus partibus. & ibi plene per eum post Compost. quem uide in c. quòd sicut.alleg.& uidetur tex.in l.auxilium.in prin.ff.de minori.Secundus casus est in propositione exceptionis dilatoriæ, & sic procedit dictũ c.pastoralis. Ratio huius est, quia exceptiones dilatoriç sunt odiosç de natura sua,quia tendunt ad impediendum,uel prorogandum ingressum litis,& eas odiosas uocat,& in numero odiosorũ ponit Innocen.in d.c.coram. Item, quia per earum repulsionem non affertur magnũ præiudiciũ, ideo cessat çquitas, de qua dixi. Nec obstat,quod Innoc. & Hostien. in d.c.pastoralis.dicunt,quòd locum habet in peremptorio illud ca. quia possum dicere primo, quòd illud non est uerum, quòd habeat locum in peremptorio,prout ibi notat Bart.in j. glo. Vel possum secundo dicere, quòd illud dictum Hostien. & Innocen.intelligitur de exceptionibus perẽptoriis odiosis. quod patet per exemplum Inn. quod ponit de exceptione excommunicationisin modũ peremptorii opposita: secus uero de exceptionibus mere defensoriis, quæ sunt de iure partis, nec sapiunt crimen, uel obiectum, uel de articulis datis per actorem, uel reum ad probandum ius suum ad effectum pro se sentẽtiam obtinẽdi,in quo casu loquimur:quẽ casum illi docto.non tangunt. ergo, &c. Vel dico tertio,& forte melius,ꝙ illud cap.pastoralis. locum habet in casu, de quo loquimur, quo ad duo: quorum primum est, quòd possit in casu nostro dictum peremptorium assignari. Secundum est, quòd tale peremptorium, etiam in casu nostro, de iuris rigore partem excludit, & ita procedit dictum Innocen. & Hostien. Sed ultra hoc est unum tertium, in quo casus noster differt à casu cap.pastoralis. uidelicet, quòd in casu nostro licet pars sit exclusa per lapsum

psum peremptorii ipso iure de rigore: tamen de benignitate, & æquitate quadam in casu, in quo non præiudicatur alteri parti, iudex potest partem audire. sed in casu cap. pastoralis, secus, quia ibi æquitas, ut dixi, cessat. Et quo ad istum tertium non intelligitur dictum Innoc. & Hostien. alleg. Sed forte quæreres, ubi est illa æquitas scripta? Sed tibi respondeo, quòd est scripta in l. & post editum. & cap. consuluit. & l. mancipiorum. & cap. si tibi absenti. allega. cum similibus. Iuncto, quòd est de similibus ad similia arguendum. l. nõ possunt. ff. de legi. cum similibus. Vel possum adhuc, & forte melius, & quarto soluere: quia aut quæris, an pars negligens ex se, & ex iure suo posit petere, quòd sui articuli dati post terminum admittantur: & tunc dico, quòd non: quia tunc peremptorium est, quo ad se, ipso iure exclusa, adeo, quòd si non exaudiatur talis eius petitio, forte non poterit appellare: & sic procedit c. pastoralis. & ibi no. hoc uerum, nisi per uiam restitutionis. & ita procedit c. coram. alleg. Aut quęris, an iudex ex æquitate prædicta, quasi ex gratia, posit articulos in casu præmisso admittere lapsu dicti termini non obstante: & tunc quòd sic, & sic procedat nostra conclusio, & quæ dicta sunt circa eam. argu. de simi. ff. de aqua quoti. & æsti. l. j. §. permittitur. & quod not. in cap. cum cessante. & l. & post editum. & c. consuluit. allega. Nec ob. si dicatur, quod per lapsum peremptorii quæritur ius alteri parti ad repellendum exclusum peremptorium, ut uidetur, ergo illud ius per iudicem sibi auferri non debet, ut de elect. cap. ab eod. lib. vj. & regula. indultum. eod. lib. cum concor. quia dico, quòd imo non est acquisitũ aliquod ius firmum parti hoc casu: sed quæritur bene ius, dependens tamen à iudicis uoluntate, uel gratia, & quasi per consequens sub conditione ista: nisi iudex æquitate dictante partem duxerit audiendam. sic ff. de iure dot. l. stipulatione, ergo, &c. Ad c. coram. respondetur, quod ibi non dicitur, quòd quo ad effectũ admittendi ad statim dandos articulos, seu probationes iam paratas opus sit restitutione. sed dicitur ibi, quòd si pars, quæ habuit dilationem ad probandum, & non probauit, uult quòd sibi detur alia dilatio, non est audienda, nisi per uiam restitutionis in integrum. Et est ratio, si aliter fieret, induceretur litis prorogatio in pręiudicium partis, quo casu cessat æquitas, de qua dixi, & per consequens tunc cessare debet cõclusio nostra in dicta æquitate fundata. si uero res nõ est integra, aut aliàs

multum interesset partis, dicere tunc, quòd absque beneficio restitutionis in integrum non esset pars ulterius audienda, per iura prædicta, & esset restituendus maior probato aliquo iusto impedimento ex generali clausula, si qua mihi iusta causa uidebitur. ut l. prima in fin. ff. ex quibus caus. ma. & minor, & ecclesia ex suo priuilegio ex iure suo clauso, dummodo quòd sua intersit aliqualiter colorent, per not. Innocen. de restitutione in integrum. cum ex literis. & Barto. de iureiuran. l. nam postea. §. si minor. Nec obstat. quod dicebat dominus Corsien. quòd sicut datur secũda dilatio ad probandum cum aliquali causæ cognitione, absque tamen restitutione. ut de testi. cap. cum in causis. cum ibi not. & sic in articulis, qui sunt præparatorii ad ꝓbationes, quia dico, quòd cap. in causis. non loquitur de dilatationibus per modum peremptorii, assignatur, quia sic obstaret c. coram. allega.

a ¶Re integra. *Nota quòd res integra dicitur respectu iudicij quando lis nondum super tali recepta est, uidelicet ante lit. contest.*

b ¶De æquitate. *Nota quòd æquitas est quædam conuenientia, & quoddam temperamentum procedens ex causa a communibus regulis iuris not. Barto. in l. prima. ff. de legi. Abbas in c. ex parte. de transact. in c. ij. de re iud. ubi dicit, quòd æquitas est ordinata iustitia, temperata dulcedine misericordiæ.*

¶De probationibus. Rub.

Conclusio DCCXLVI.

LICET obseruet Romana curia, quòd gratia papalis non potest probari, nisi per literas, cuius materia habetur per Archidiaco. & Ioann. Andræ. in procemio sexti libri. & aliquid tangitur in clementina. dudum. de sepulturis. & quòd collatio facta per papam de ecclesia spectante ad præsentationem patroni laici non ualet, nisi ex certa scientia papa laico patrono præiudicare intendit: tamẽ probata collatione papali de tali ecclesia spectante ad præsentationem patroni laici alicui facta per literas apostolicas, de huiusmodi iure patronatus nulla facta mẽtione, per testes ꝓbari pōt dicta certa scientia papæ. & ea probata per testes gratia non est ex eo capite inualida, nec surreptitia reputanda secundum maiorem partem dominorum consilii: licet adeo magna pars fuit in opinione contraria, inter quos fuerat archiepiscopus Corsieñ. Nicolaus, & Franciscus: quorum authoritas, & scientia me existentem in opinione huius conclusionis fecit, & non immerito dubitare, quòd uidentur consilia diuersa

quasi

quasi per medium. Pro parte contraria conclusioni allegetur principaliter, primo, quòd eadē solennitas requiritur in probāda declaratione, sine qua dispositio remaneret nulla, & inualida simpliciter ipso iure, sicut in probatione ipsius dispositionis principalis: licet secus, ubi dispositio alias non fuisset ipso iure nulla, sed ageretur alias de qualitate, uel quantitate declaranda. modo nisi constaret de huiusmodi scientia, certe gratia esset ipso iure nulla, ut supponitur, & patet de offic. lega. c. dilectus. & de iure patro. c. cum dilectus. de præben. c. ij. lib. vj. per Ioan. mo. Archidia. & Ioan. And. & ibi plene. ergo non potest probari, nisi per literas. Primum probant sic, quia si testator hæredem instituendo, uel legando non errauerit in corpore hæredis instituti, seu legatarii, uel rei legatæ, sed errauerit solū in noīe, uel cognomine, aut qualitate, uel quātitate, & errorē hmōi postea declarauerit, potest probari postea huiusmodi declaratio per duos testes: & absque alia solennitate, quia sine tali solennitate declarari potest. Et est ratio huius, quia absque tali declaratiōe ualebat in se talis institutio, uel legatum. ut ff. de lega. j. l. si quis in fundi uocabulo, licet deficeret sola probatio eius. ut l. duo sunt Titii. ff. de testamen. tu. & l. si fuerit. ff. de reb. dub. Ideo talis dicitur propria declaratio, quæ non disponit, sed iam dispositionē detegit, & declarat. ut l. adeo. §. cum quis. ff. de acquirend. rerum domi. & l. sicuti. §. si quæratur. ff. si serui. uendice. Et iste est casus ad literam in l. hæredes palam. §. quod uero. & §. sed si notam. ff. de testamen. & tamen si testator ab initio errauit in persona, siue corpore legatarii, uel hæredis, aut in corpore rei legatæ, ita quòd propter huiusmodi errorem dispositio à sui initio, & in se considerata est ipso iure nulla, & postea testator errorē huiusmodi declaret, oportet quòd in declaratione tali seruet uoluntatē solēnitatis, quàm debuit seruare in disponendo. Et est ratio, quia talis declaratio sequens, est additio, uel mutatio substantię rei, cum sit eius ualidatio, quòd nullum erat, & ita non est noua declaratio, cum non de nouo disponit. & ita nota. in dicto §. quod uero. super uerbo, posse. & probatur ad literam dicta ratio huius membri per §. si quid post factum. in l. hæredes palam. allegata. qui §. præcedit immediate §. quod uero. Item probatur per §. quod uero. in fi. à contrario sensu ibi. nihil enim nunc dat, sed datum significat. pro quo facit ff. de lega. ij. l. unum ex familia. §. si de Falcidia. cum allega. in dicto §.

quod uero.allega. super uerbo, significat. Et uidetur probari hæc dispositio ad literam. in l.quoties.j.& secundo responso.ff.de hæredibus instit. Istam eandem distinctionem posuit Cyn.C.de codici.l.j. & ibi scripsit,dicēs:ꝙ si agatur ab initio de uolūtate inualida confirmanda, requiritur eadem solennitas.Si uero de ualida declaranda,sufficiunt duo testes.§.sed si notam.Et ponit domi.Barto.in l.qui ex liberis.§.testamen.ff.de bon.possess. secundum tabu. Secundo inducitur l. cum proponebatur. cum sua glos.& ecce quid dicit l.pone: testator instituit duos filios suos pupillos hæredes,& fundū per fideicōmissum reliquit duobus extraneis sub conditione:si nauis ex Asia uenerit. & dictos duos extraneos pupillariter dictis filiis suis substituit, habens intentionem, quòd illos inuicē substitueret, id est grauaret, ut qui eorum decederet sine liberis, alteri suā partem fundi redderet. quod tamen scriptum nō fuit, non quia dictum non fuerit, sed quia omissum fuerit in scriptura errore scriptoris.dicit tex.quod hoc casu ad dictę substitutionis fideicōmissariæ probationem cum coniectura[a] admittēdum est, ut uidelicet, quòd testator, dum sic uoluerit facere,uel ante, uel post suam intentionē declarauit, uel sic faciendo dixit,quòd ita uellet,&c.Sed qualiter probabitur cōiectura? dicit glo.secundum Rogerium, & Azonē, quòd probari debet eodem modo, sicut dispositio principalis,& non aliter:uidelicet, si in nuncupatiuo testamento fiebat hoc per septem testes: si in testamento in scriptis per solam scripturam:si in codicillis per quinq; testes. & pro hoc inducunt l.fin.C.de fideiuss.ibi. cum enim,&c. licet fateatur gl. quòd alii, uidelicet Ioan.& Hugo dicunt, quòd nedum modis præmissis,sed etiā aliis probari potest huiusmodi coniectura:ut puta, si post testamētum coram dicto numero testium dixisset, per errorē, & obliuionē se omisisse illam substitutionem fideicommissariam,sufficiet. ut j.de dote prele. Theopompus.& intelligūt.l.contrariam.C.de fideiusso.l.fin.quando uult probare per testes principalem dispositionē, non per cōiecturas alias. Itē tertio pro hoc inducitur gl. l.prima. C. de codicil. ubi dicitur,quòd si agitur de uoluntate fideicōmissi relicti in testamento cōfirmādo,requiruntur quinque testes, ut in codicillis. & idem no. ff. de secundis tabu. l. si quis ex liberis. §.testamento. Item pro hoc inducit domi.Bonifacius.ff.de leg.prima.l.si pluribus. ibi. nisi ipse testator ex scriptura manifestissimus esset, &c.

&c. Item quarto pro hoc inducitur, quòd motus proprius nõn probatur, nisi per literas. de præbend. si motu. libro sexto. Item quinto inducitur, quia non extendit se gratia ad beneficium facta ad hospitale, nisi papa ex certa scientia hoc dixerit, ut de præbend. per literas. & tamen huiusmodi certa scientia non probatur, nisi per literas, ut ibi not. per glo. & per Paulum. Item sexto inducitur, quia idem iuris est de toto, & de parte. ut l. quæ tota. ff. de rei uendica. & tamen gratia, cuius uidetur esse pars ista certa scientia, non potest probari, nisi per literas, ut supponitur. ergo nec ista scientia certa. Item septimo pro hoc uidetur casus C. de fideiussor. l. finali. cum ibi not. per gloss. & Cyn. Item octauo pro hoc uidetur text. in ratione, in dicta l. quoties. primo responso. ff. de hæred. institut. quia uoluntas uerum, & proprium fratrem instituendi non probatur per testes, si alium instituit, quem credidit esse fratrem. Et hanc partem uidentur tenere in simili casu Vinc. Ioan. Andr. supra de rescript. cap. nonnulli. ubi uide in nouella super gloss. ut si. in fin. licet ergo. & Compostel. ibi. uideantur tenere. fa. no. Innocen. & Compostel. de rescrip. cap. significante. In contrarium uidetur primo, quia Barto. in dicta l. cum proponebatur. dicit, quòd quãdo quis uult probare dispositionem directe, uel per coniecturas, requiritur, quòd probetur cum eadẽ solennitate testiũ, &c. & ita loquuntur lecta, & nõ. allegata ꝑ alia parte. Sed quando quis uult probare qualitatẽ dispositionis, sufficit minor numerus. §. sed si notã. & d. l. quoties. §. illo. sed hic agitur nõ de dispositione probãda, sed de ꝑbãda qualitate. ergo, &c. Secũdo hoc probatur, quia statur regulæ, nisi ab ea reperiatur recessum, & si reperitur esse recessũ ꝑ cõstitutionẽ specialẽ, illa tanquam exorbitãs, & spãlis extẽsionẽ nõ recipit, etiã ex identitate rõnis. ut ff. de legi. l. quod uero. & l. quod nõ. & ff. ad munic. l. cõstitutionibus. & extra. de regu. iur. in regula. non solum. & c. constitutionem. & de reg. iur. regula. quæ à iure. & regula. in argumẽtum. & fa. no. Ioan. And. eodem titulo in regula. quæ à iure. regula. odia. & regula. in pœnis. in quæstionibus mercur. ibi per eum disputatis: sed cõstat, quòd regulariter ita probant testes, sicut scripturæ. ut l. in exercendis. C. de fide instru. & ff. & C. de testib. per totum. ergo licet statuatur in casibus non sufficere probationem testiũ, sed requiri probationem per scripturã, non est trahẽdum ad consequentia. Et per hoc tolluntur omnia allegata

gata pro alia parte. Tertio fortius probatur hoc sic, quia licet uoluntas disponētis cōcernens directe, & indirecte ipsam dispositionem, siue respectu rei, su per qua agitur, siue respectu personæ, ad quam tendit, seu ipsius uoluntatis, talis declaratio nō possit probari, nisi cum ea solennitate, cum qua ipsa dispositio probanda est casu, quo sine tali uoluntate, siue declaratione ipsa dispositio esset ipso iure nulla. Et ita procedunt tres primæ, & tres ultimæ rationes partis cōtrariæ. tamen uoluntas disponentis, quæ cōcerneret directe & ipsam dispositionem, & eius productionem, sed potius sublationem impedimenti, per quod posset reddi inualida à principio, uel ex postfacto, requirit talē solēnitatem in probando. ut pone: testator facit testamētum in scriptis, in quo legat rem alienam extraneo, nisi sciat eam esse alienam, nō ualet legatum. C. de lega. l. cum alienam. poterit ne legatarius probare, quòd sciuisset eā esse alienam? certe sic. ut insti. de leg. §. nō solum. & ff. de lega. j. l. si res obligata. & non potest dici de probatione per testes, quia tunc male, & frustra oneratur legatarius de probando, cum ex apertione testamenti apparet. & patet per ibi not. quia quòd sciuerit probatur per coniecturas. ut quia de proximo rem alienauit per seipsum. argu. ff. pro suo. l. fi. quæ cōiecturæ scripturam non requirunt, nec earum probatio tantum numerū testium. eodem modo potest intelligi l. prædia. in fi. C. de fideiuſ. & l. uoluntatis. eo. tit. & dicta l. quidam cōsulebant. ff. de re iudic. quæ optime probat, quia supponit in litera principis non fieri mētionem de defectu ætatis, qui tamē ex principis uoluntate suppletur. Sed subdit glo. uerū hoc, si princeps sciuerit, probandū est. l. uerius. ff. de probatio. & nō per literas. de hoc nil dicentes. ergo per testes. ut insti. qni, & ex quibus cau. ma. po. §. j. de testa. tu. §. j. & ff. de neceſ. ser. hære. insti. l. penul. tamen facit, quia hæredis institutio requirit solēnitatem magnā. C. de testamē. l. hac consultissima. Itē facit bene c. j. de consti. lib. vj. & quod no. Cy. C. si contra ius uel uti. pub. l. si præscriptione. & ff. de excu. tu. l. idem Vlpianus. in fi. fallit in casibus, in quibus reperitur contrarium à iure expressum. Et ita procedunt rationes quarta, & quinta. Modo hic non agitur de uoluntate dispositiua probāda, quia certum est, quòd uoluit gratiam facere: sed agitur de uolūtate impedimēti sublatiua probāda, uidēdo, & probādo, quod uoluit patroni præiudicium nō obstare, quod uoluerit eo ipso, quòd

quòd sciuit, ne sua gratiosa cõcessio sit delusoria, nã qui uult unum, &c. ff. de acquiren. hære. l. illud. l. ad rem. & l. ad legatũ. ff. de procura. & ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij. cum concor. & per ista sublatæ sunt omnes cõtrariæ rationes. Ratio diuersitatis inter dicta duo membra præcedentis distinctionis est, quia in primo membro agitur de ipsa dispositione probãda, sed non sic in membro secundo, quia ibi non agitur de ipsa dispositione probanda, sed ibi agitur solum de probando impedimentũ fuisse sublatum, uel nõ obstitisse. modo iura nõ induxerunt istam solennitatem scripturæ, uel numerum testium circa modũ impedimenta tollendi, sed solũ circa modum ipsam dispositionẽ inducendi. Quarto hoc idẽ probari potest per rationem primã alterius partis, quia per istã declarationem, & declarationis probationem nil de nouo datur, sed prius de nouo significatur datum. Nec facio differentiam, an declaratio huiusmodi uoluntatis probãda non precessit gratiæ cõcessionem, uel sequatur, dummodo se referat ad tempus concessionis eiusdẽ, per prædicta, sed si refert se ad tempus sequens cõcessionem gratiæ, secus foret, quia tũc esset uera confirmatio, in qua eadem requirerentur, sicut in gratiæ cõcessione. per not. Archid. in d. c. si motu. facit, quia sic cõfirmant doct. reuera. §. interim, in auth. de defen. ciui. & ita locum habet ratio contraria. §. quod uero. & §. quòd si notã. alleg. & ita recte procedunt gl. l. j. C. de codicil. & l. qui ex liberis. §. testamento. ff. de secũdis tabul. & no. Cy. in d. l. j. C. de codicil. & Cyn. in d. §. sed si notam. & Barto. in d. §. testamento. quæ supra posui. Quinto confirmando prædicta uidentur tex. expressi. pone imperator literis suis dat licentiam clerico in una prõuinciã ad regendam tutelam unius pupilli, transferendo domiciliũ suum ad aliã prouinciam suam, nunquid uidetur per hoc ipsum absoluere à tutela? dicit text. quod sic, dum sciat, quòd sit electus. Sed nũquid de ista sciẽtia oportet constare per literas? certe dicit tex. quòd non: sed sufficit, quod aliter constet, dummodo literæ habeant de translatione per expressum, & ita tollit impedimentum tutelæ, si sciat, licet non exprimat. ut ff. de excu. tut. l. idem Vlpianus. in fi. & ibi no. per glo. & per Bart. qui hic allegat l. bonorum. C. qui admit. ad bono. pos. fa. per eãdem uiã insti. qui, & à qui. cau. ma. nõ pos. in princ. & qui tut. dare pos. in prin. & C. de necess. hære. insti. l. penult. Itẽ pro hoc induco aliam l. quæ dicit, si miles sciens se habere filium,

liū,aliū instituit,tacite filiū exhæredat,ut institutionis impedimētū tollat,licet de illo in testamēto nō faciat mētionē.ut C.de mili.testa.l.sicut.& ff.de bo.lib.l.si patronus testamēto,in prin.& l.Paulus.§.fi.eo.ti.& insti.de exhære.li.§.sed si in expeditione.Sed quare secus in pagano:ut l.nominatim.ff.de libe.& posthu.& no.in d.l.certe.Ratio est,qa miles habet liberā testādi facultatē, prout sibi placet,& ideo eius uoluntas, quæ in nullo coarctata est,solum spectatur recte, sicut in papa,dummodo de ea bene constet.ut ff.de mili.testa.l.j.& quasi per totum:sed priuatus in filii præiudicium nō habet liberam testamenti factionē,sed arctatur legibus,ne exhæredet filium sine causa,nec cū causa nominatim hoc faciat.& hoc propter odium exhæredationis, & exhæredantium,& fauorem filiorum.& ideo,si in eo secus,nō mirabile.Modo certū est,quòd uoluntas papæ,quæ nō coarctatur legibus.ut ca.proposuit.de cōcess.præben. solū operatur.ut l.j.§.quod principi.ff.de consti. ergo militi,& non pagano hoc casu non immerito comparatus est.Sexto hoc persuadetur hoc modo,quia si in certis specialibus casibus est expressum,quòd de obstaculo,uel impedimento tollēdo in ipsa dispositione fiat mentio,ut in exhæredatione,& motu proprio,& casu cle.p literas.s.dictum est.& idem eadē ratione,ubi reperitur iure cautū, fiendā expressionē,ut de cura,& dignitate.p c.fi.de præbē.& eo.ti.li.vj.c.cum in illis.& cle.si dignitatem.& hodie per regulas cancellariæ.Idē de electione capitis collegii, & principalitate dignitatis,&c.In contrariū,quo ad casus alios sub regula comprehensos,debemus ponere ius cōmune.ut l.ius singulare.ff.de legi.& ff.ad municip.l.j.in fin.& debemus in alios casibus sub regula comprehēsis per tales casus exceptos firmare regulā.ut ff.de pen.leg.l.nā qd liquidæ.in fi.sed laxando unū dico,quòd licet talis probatio non deberet admitti,tamē si de ea iam cōstaret principi, cōtrarium dicerē: uidelicet,q sufficeret per clem. constitutionum.de elect.in cle. Ratio,quia eoipso iura contraria,quæ ipse habet in scrinio pectoris,tollere uideretur.ut c.j.de constitu.libr.vj.& pro hoc bene facit not.Inno.de rescriptis.c.j. & Cy.post Iaco.& Pet.C.si contra ius,uel uti.pub.l.fi.Potest responderi aliter ad c.si motu.qd facit pro nobis,quia illud,quod ibi dicitur,quantum ad hoc,est nouum,& rigorosum,ut ibi no. in fi.ultimæ glo.& ideo non recipit extēsionem per rationem secūdam huius partis,imò probat in cōtrarium esse ius cōmune

ne per rationem supra proximam. Itẽ est alia ratio, quia motus proprius includit de necessitate unam negatiuã non coarctatam: uidelicet, quòd nullus su per hoc unquàm papæ supplicauerit, ut not. in d. c. si motu. & tamen talis uel impossibilis est ad probandum. ut l. actor. C. de proba. uel minus difficilis. ut no. in gl. ulti. dicti capi. si motu. sed certa scientia, & ultima uoluntas, de qua loquimur nullam negatiuam, sed unã simplicem affirmatiuam includit, quæ probabilis est. ut d. l. actor. ergo, &c. Et caue, ꝙ licet fateor, quòd motus proprius reddat gratiã fauorabilem, & propter istum fauorẽ iuuat ad interpretationem nostræ cõclusionis faciendam: tamen nõ propter hoc sequitur, quòd si motus est probãdus per scripturã, quòd ista certa scientia, & uoluntas ita probanda sit. imò magis cõtrarium: quia posita causa ponitur effectus, licet dicam, & fateor, quòd licet iuuet, non tamen est causa ipsẽ proprius motus, sed potius ipsa sciẽtia est causa ipsius uoluntatis, ut probant iura allegata. Itẽ dico, quòd in casu clemẽ. per literas. non est eadem ratio, sicut in casu nostro, quia ibi agitur de maiori præiudicio: uidelicet pauperum. itẽ, quia per hoc gratia, quæ non est, nisi ad beneficium, ad hospitale, quod nõ est beneficium, extenderetur. hic solum agitur de generalitate nõ extẽdenda: hic uero agitur de specialitate nõ perimenda: quorũ secundum fauorabilius quàm primum. patet per no. Ioã. mo. in regula, in generalitate. cum concor. & per consequẽs nõ est mirabile, si cessante ratione, cessat extensio iuris exorbitantis. Ad alia de dignitate, & cura, & de qualitate electionis principalitatis & capitis collegii dico, ꝙ uel supplentur per dicta iura, & rationes alle. Vel dico, quod cõtra ius scriptum itur, & in his casibus saltem dupliciter: ut ff. qui, & à qui. l. prospexit. & ideo trahenda non sunt ad consequentia. per allegata supra in ratione secunda huius partis. Non ob. quod dicit, quòd pars gratiæ est hic sublatio obstãtiæ huius præiudicii: quia licet fateor, ꝙ gratia absq; illa non poterit in esse produci: tamẽ dico, quòd propter hoc non sequitur, quòd sit pars gratiæ, imò totã ipsam gratiam censetur tanquàm præambulatorium quoddã præcedere, saltem intellectũ eo modo, quo reseruatio præcedit collationẽ. de præparatoriis enim alicuius negotii est impedimenta tollere, quæ obstare possent. ut l. iij. §. qui iter. ff. de ser. urb. præ. Nec ob. l. fin. C. de codicillis. quia loquitur de probãdo legato in testamento relicto, uel uoluntate

in

in testamento legandi, quod legatum requirit illo casu solennitatem testamentariã. ut l. si ueritas. & l. ex testamento. C. de fideius. hic uero agitur solum de obstaculo tollẽdo, & eius procreatione, ergo patet ratio diuersitatis supra in tertia ratione dictæ huius partis: & eius intellectus deductionẽ uide ibi per Cy. Nec ob. l. quoties. primo respõso. de hære. insti. quia ibi loquitur de errore in corpore rei legatæ uel personæ legatarum: & patet ratio supra in tertia ratione huius partis. Ad alia est responsum.

a ¶ Cum coniectura. *Quid sit coniectura, uide C. de fur. l. apud antiquos. super uerbo. per coniecturã. & ff. de lega. ij. cum proponebatur. in fi.*

b ¶ Si miles. *Quis sit miles, & quot requirãtur ad militem, uide in l. milites. ff. ex quibus cau. maio. Quæ sint priuilegia militis, Bar. in l. neq; ff. de testa. mil. Qualiter testari possunt milites, uide per Specu. tit. de instru. edi. Sed aduerte, quia milites nostri temporis nõ gaudent priuilegijs militaribus. & est ratio quare milites olim habebãt multa priuilegia, quia inter cætera iurabant, se non euitaturos mortem pro republica, cui militabant, & à qua stipendia accipiebant.*

¶ De procu. De iudi. Rub.

Conclusio DCCXLVII.

SI AVDITOR per cãcellariã domini nostri, sine mãdato tamẽ speciali eiusdem domini nostri, in causa in curia nõ deuoluta legitime deputatus, ad instantiã actoris legitime cõparentis, cõtra reum absentem, comparentẽ tamẽ per eius procuratorem, limitatũ tamẽ, uideli cet solũ ad causas tempore suæ constitutionis ad dictã curiã legitime deuolutas, pronuntiauit causam prædictam esse ad curiã legitime deuolutam, & non appellauerit prędictus procurator limitatus; uel si appellauit, appellationi renũtiauit tacite, uel expresse, & post hoc cũ eodem procuratore limitato fuerit processum per dictum auditorem usq; ad sententiã diffinitiuam inclusiue, sententia non ualet, & processus totus ipso iure est nullus. Hanc conclusionem deduco ex duplici capite, & primo ex primo defectu iurisdictionis ipsius auditoris, secũdo ex defectu dicti procuratoris limitati. Primo ergo deduco ex defectu iurisdictionis, &c. pro quo suppono, ꝙ cancellaria non potest cõmittere auditori palatii causas ad curiam nõ legitime deuolutas sine speciali mãdato domini nostri: & ita tenemus, & probo, quia hoc est cõtra ius, ꝙ apud apostolicam sedem tenetur quis uenire de sua prouincia pro litigando. not. Io. mo. in regula, in generali. & Compost. de elec. statuimus. ergo nullus

pot

potest facere præter papam, nisi in casibus à iure concessis. patet a argumẽtũ, quia solus princeps[a] potest uenire contra iura, quia omnes alii legibus sunt ligati. ut c.j.de constit.lib.vj.& l.leges. & l.fi. C. de legi, ideo nõ potest inferior à principe cõtra ius dispẽsare, nisi in casibus à iure concessis.not.Innoc.de temp.ord.c. dilectus.in gl.adiicibili. Modo non conceditur illud à iure, nisi in causis ad curiam alias legitime à iure, uel ab homine deuolutis.ergo cãcellaria in aliis cõmittendis non ualet.ergo si contrarium fecerit, commissio erit nulla.arg.de iure pat.c.quod autem.de offic.uica.c.sua. de iudi. at si clerici. cum si. Ex quo infero, quòd dictus auditor uigore dictæ commissionis nullam iurisdictionem, seu potestatem habebat. Secundo suppono, quòd auditores palatii extra causas eis commissas nullam habẽt iurisdictionem, & in causis eis cõmissis cẽsentur delegati, nec aliquã iurisdictionem ordinariam habent. Primum notoriũ est, & secundum sequitur ex primo. per l.more maiorum.& l.quia.ff.de iurisdict.omnium iudic.& l.j.§. quo mandatum.ff.de offic.eius, cui man. Nec obst.quòd Spe.dixerit eos habere ordinariam in cognoscendo, ut not.gloss.j.auditor.de rescr.in Clem.quia uel illud refertur ad tẽpus, quo non fiebant distributiones, uel intelligitur de officio ordinario recipiendi commissiones omnes: quia omnes debent ei distribui, & non aliis, nisi dominis cardinalibus, sine papæ mãdato. His duobus præsuppositis probo sic, quia processus factus, & sententia lata ab eo, qui iurisdictione omnino caret, sunt nulli ipso iure: faciunt, & probãt iura in prima suppositione alle. de præb. c.fi.C.si non à competen.iudi.l. j.& ij.& per totũ. modo processus, & sententia præuia, & interlocutoria, per quam talis auditor pronũtiet, se iurisdictionem habere facti, & lati, sunt ab illo, qui ex toto iurisdictione caret. probo, quia si iurisdictionẽ aliquam habuisset, aut illa iurisdictio à dicta conclusione prouenisset, aut à lege, aut à pronũtiatione, quam fecit, aut à consensu ipsarum partium: sed nullum horũ est possibile, ergo. quòd primum dici non possit, patet per primam suppositionẽ. quòd secundum dici non possit, probo sic: quia licet bene reperiam, quod iudici, de quo certum est, quòd iudex est, & alias iurisdictionẽ habet, sed dubitatur de sua iurisdictione, an uidelicet ad casum, de quo agitur se extendat, lex dat iurisdictionẽ, per quam possit ratione huius dubii cognoscere, an in tali casu sua iurisdictio uendicet sibi locum, &

dicitur quædam prorogatio legis. & quòd dicatur talis prorogatio not. gloss. ff. si quis in ius uoca. l. secunda. & hoc multũ facit pro me. quia prorogatio requirit præexistentiã iurisdictionis prorogandæ. ut ff. de iudi. l. prima. & ita procedunt l. secunda. ff. si quis in ius uoc. nõ ierit. & l. si quis aliena. ff. de iudi. & l. ij. §. sed si dubitetur. eo. tit. & ff. ad municip. l. de iure. j. responso. tamẽ non reperio, ꝙ priuatæ personæ omni iurisdictione careant: tamẽ propter falsas, & minus rationabiles allegatiões dubitatur, an iurisdictionẽ habeat, uel non, ꝙ propter istud dubiũ lex det talem iurisdictionẽ. Nec ob. c. super literis. in fi. de rescri. si duobus. de appella. quia utrobique iudex iurisdictionem habet: licet posset exceptoriè elidi, ut patet per utrobiq; not. nec quod Inn. not. in c. super. de eo, cui cõmittitur causa appellationis. & tamen appellatio fuit nulla: quia pronuntiat appellatum, & iudicem esse: quia ex tali commissione papali datur iurisdictio, licet possit per exceptionẽ surreptionis elidi. & ideo non obst. no. Innoc. in c. super literis. c. si duobus alleg. à cõtrario per prædicta. Non obst. no. Inno. in c. super literis. & ca. Romana. §. contrahentes. de foro compe. & c. præterea. de dila. de ordi. qui iuris. habet in subdi. & super nõ subdi. pronuntiat ratione contractus, uel delicti se iudicẽ esse, quod potest, &c. quia illud confirmat primum membrum dictę distinctionis. Secũdũ uero membrum eiusdẽ distinctionis probatur per not. Inn. in c. super literis. de eo delegato, cuius literæ dicuntur nullæ ipso iure. ut, quia falsæ, uel surreptitiæ, quia tũc quicquid fit, nullum est ipso iure, sicut in proposito. ergo, &c. alleg. do. Ioan. no. de priuil. lib. vj. cũ personæ. ubi tenetur comparere priuilegiatus, & tamen sententia ordinarii nõ teneret. fa. not. Host. in simili. de rescrip. c. cum ordinem. Nec tertiũ principale potest dici: uidelicet, ꝙ pronuntiatio ipsa de per se hoc faciat, quia usus iurisdictionis in delegato non probat iurisdictionem, nec eam causat. no. Innoc. de rescri. cum dilecta. & d. c. super literis. Ratio per l. ij. §. quædã. ff. de interdi. & l. j. §. permittitur. ff. de aqua quoti. & æsti. & l. habemus. ff. de decurioni. b Nec mirum, quia ab effectu[b] nõ debet causa suam originem trahere, sed econtra. Nec quartum principale potest dici, uidelicet, quòd cõsensus partium hoc casu det iurisdictionẽ: quia aut hoc fieret per modum propriæ concessionis, & hoc nõ. ut l. priuatorum cõsensus. C. de iurisdi. omn. iud. aut per modum tacitæ prorogationis, & hoc non: tum quia

quia prorogatio requirit præexistentiam iurisdictionis, quæ proroganda est.ut ff.de iudi.l.j. tum quia procurator nõ prorogat sine speciali mandato.ut ff. de offic.delega.cum olim. in fi. tum,quia hæc prorogatio nouã induceret deuolutionem, & ad illam non est procurator constitutus:sed hoc tãgit sequẽs membrũ,ideo uenio ad illud. Secundo uero principaliter ex ordine ostendo, quòd ex defectu potestatis dicti procuratoris limitati totum ruit.de hoc tangit Barto. ff.quod fal.tuto.l.j.§.idẽ Pomp. l.illa.§.uideatur.tangit Spec.de rescrip.prin.§.j.uer.ulti.de sen. §.j.per Cy.C.de procurat.licet. per Inn.de elect.nihil.qui uidetur ibi contra.facit C.de eo,qui pro tuto.neg.gess. ubi dicit tex. cum glo. etiam ibi per doct.per Compost.& Ioan.And.de rescr. c.super literis.& ibi in nouel.super si.ulti.glo.Et probo hoc dupliciter. Primo sic, quia sententia lata cum non iusto contradictore,uim,& nomẽ rei iudicatæ non habet:nec illis potest præiudicare, quos principaliter nõ tangit.ut l.cum non iusto. ff. de collu. detegen. sed talis procurator,ut procurator,non est legitimus contradictor,ergo domino nõ præiudicat. probo minorẽ,quia sub mandato ad causas deuolutas limitatio non cadit exceptio non deuolutionis: quia positio unius contrariorũ, est reuocatio alterius.l.ubi repugnantia.ff.de regulis iuris. modo deuolutio,& non deuolutio contrariãtur.Nec obst.quòd deuolutionẽ prosequi posset:quia sicut ex parte actoris ius actionis metimur.l.prima.in princip. ff.si pars hæred. pet. ita ex parte rei metimur ius conditionis, & defensionis. ut ff. de probatio.l.secunda.& ff. de exceptio. l.j. & ij. modo ita est,quòd pars rea in cõtradictione, super qua fuit interlocutũ,non prosequebatur, nisi non deuolutionem. Secundo hoc probo sic, quia quãdo procurator gerit actum, quem nõ potest gerere ut procurator,uel si potest,& non gerit ut talis,domino non præiudicat.ff.de condict.indeb.l.si procurator.ff.quæ in fraud.cred.l.si pater.ff.iudic.sol.l. sed quòd de tutore.uer.sed & si tutor.modo talis procurator hoc casu gessit actum nõ ut procurator, nec gerere potuit ut procurator, probat ratio præcedens : sed & aliter probo , quia quando quis in officio constitutus id facit, quod suo officio non cõtrariatur, non potest id faciendo facere, ut in tali officio constitutus.ut.ff.de offic.procura.Cæsa. l.prima.§.primo. ff. pro empt.l. qui fundum.§. si tutor. & ff.de fur.l.interdũ.§.qui tutelam.modo prosequi, quòd pronũtietur

causam nō esse deuolutam, aduersatur suo officio, quod requirit deuolutionē. ergo, &c. Præterea secūdo, quia allegans contraria in iudicio non est audiendus. ut de app. c. solicitudinem. & C. de furt. l. j. modo in eo, quod interueniret, ut procurator diceret, causam esse deuolutam: quia in non deuoluta nullā potestatē habet, & tamen excipiendo de non deuolutione diceret contrarium. totum ergo debemus præsumere, quòd interuenit, ut priuatus: [c] quia non uult grauari, ut procurator, cum non sit procurator: quia uidetur elegisse uiam sibi posibilem. ut ff. de testa. mil. l. si miles. & per no. Innoc. de præscrip. cum ex officii. Confirmatur tertio, quia cui terminus denegatur, uia etiam ad terminū ueniendi deneganda est. ut ff. de spon. l. oratio. modo isti non erat concessa causa, quæ deuoluta nō erat. ergo nec ista uia ad terminum ueniendi. Confirmatur quarto, quia sicut procurator agit, & defendit nomine domini, ita beneficiatus agit, & defendit nomine beneficii: & tamen cum de hoc agitur, an talis habeat ius in tali beneficio, causa tunc non agitur nomine ecclesiæ, sed potius nomine personæ. not. Innocen. de restitu. spo. in literis. Nec obstat, quòd concesso uno omnia uidentur concessa, sine quibus, &c. quia illud uerum, ubi quod conceditur, ad hoc tenderet, & ubi principalis concessio esset certa. sic procedūt l. ad rem. & l. ad legatarium. l. secunda. de iurisd. om. iud. l. iij. §. qui iter. ff. de ser. ru. præ. cap. j. c. præterea. e. pastoralis. de offic. deleg. sed hic procurator ad hoc non tendebat, &c. nec erat certum, quòd caderet sub mandato. ergo. Tertio principaliter hoc probatur sic, quia non plus potest operari tacitum, quàm expressum. ut l. qui ad certū. ff. loca. nec refert quid de æquipollētibus fiat. ut l. cum quid. ff. si certum petatur. & modo ita est, quòd expresse pronūtiando causam esse deuolutam, pronuntiatur tacite procuratorium esse bonum, & tamen, si super hoc pronūtiaretur, expresse domino non obesset. not. Cyn. post Iacob. de Are. & alios moderniores. C. de procura. l. licet. & Compost. & Ioan. And. in d. c. super literis. tamen ista æquipollent, quia etiam pronuntiando procuratorium hoc casu esse ualidum pronuntiatur causam deuolutam esse, quia qui unum dicit, &c. ff. de procu. l. Pompeius. §. sed & si. facit: destructo consequenti, necessario destruitur antecedens.

¶ Solus princeps. *Nota quòd princeps hic uocatur papa, qui quandiu uiuit, dicitur dominus, & potest æquare quadrata rotūdis, salua uiolatione*

latione fidei. Not.Host.*in c.cum uenissent.de iudi. Et quando uoluntas principis sit pro ratione, uide Feli.in cap.si quando.de rescrip.*

b ¶Ab effectu. *Nota,q effectus aliquando ponitur pro causa,ut manumissio pro causa manumissionis. ff. de manumis.testa.l.qui potuere.Sed hic effectus est, quod ex re sequitur. ff.ex quibus cau.ma.l.iij.*

c ¶Vt priuatus. *Nota,quòd priuatus homo dicitur non illustris.C.de app. l.præcipimus.§.fi. uel qui non est ex aliqua dignitate.C.loca.ne cui.in fi.*

¶De pactis.De locato. Rub.

Conclusio DCCXLVIII.

SVPPOSITO, quòd do. Guido Portueñ. episcopus Cardinalis Hannibaldo ciui Romano de anno lxx.præfato Hannibaldo cõcesit in locationem ad xv.annos unum castrum cum aliquibus possessionibus ecclesiæ Portueñ.cum potestate percipiendi,& exigendi omnes fructus ad pensionem annuam ducentarum librarum, seu florenorum absque superioris authoritate,uel absque euidenti ecclesiæ Portueñ. utilitate : locatio fuit personalis, & tenuit respectu psonæ dicti domini Guidonis ad uitam eius. per c. ueniẽs. c.decętero.& c.cõtingit.de transact.& c.nisi essent.de præb.Sed respectu ecclesiæ ipso iure non tenuit,nec ecclesiã potuit obligare, nec ad successorem transire, seu successorem obligare ipso iure.Ratio est,tum propter defectum solennitatis,tum propter defectum utilitatis. Ratio primi,quia locatio ad non modicum tempus a constituit ius in re.ut l.j.§.quod autẽ ait.ff.de superfi. & l.fi.ff.si ager uecti.ergo sub uer. alienationis, cõtinetur. ut l.alienationis.ff.de uer.sig.C. de re.eccl.nõ alie. Et dicitur nõ modicũ tempus secũdũ unã opinionem cõmuniorẽ ad decẽ an. arg.C.de præscri.lon.temp.j.responso, in rubro, & nigro.no.gl. in l.fi. si ager uecti.alleg.ff. & ff. locati.l.quæro.§. interlocutorẽ. uel secundũ aliam opinionẽ ad arbitriũ iudi.no.gl.in d.§.quod autem ait. & c.j.de re.eccle.non alie. in fi. in cle.arbitrari autem debet iudex secundum iura.arg. ff.de legi. non possunt ergo ad annos xv.per prędicta.maxime, quia consuetudo, in qua se fundat gloss.cle.j. hic non apparet. Ratio secundi est, quia ecclesia non potest obligari per prælatum nisi ex utilitate euidenti.C. de sacrosan.ecc.auth. hoc ius.& l.fi.ff.de exercitoria. cuius probatio incũbit alleganti.ut in iuribus alleg.no.Inno. ne prælati ui.su.c.querelam. probat c.ij.de preca. de successore non est dubiũ:quia cum non contraxit,nec quasi : nec deliquerit,nec quasi: nec potest per medium ecclesiæ obligari plus dixerunt domini, quòd si successor permiserit co-

lonum stare per aliquot annos in locatione, sibi non præiudicat, etiam pensionem recipiendo, nisi sciret locationem, nec tunc, nisi sciret eam non tenere, & quemadmodũ facta fuit. per no.Innocen. de materia prorogationis.in cap.prudentiam. de offi.deleg.nec tunc, nisi pro tẽpore illo.ut l. item quæritur. §. qui impleto. & l.qui ad certum. ff.locati.no.Barto.in dicto §.qui impleto.plus dicũt quidam domini, quòd nec tunc, nisi uterq; in reconductione alias tacite uel expresse cõsensisset, pro eo, quia alias noua obligatio non cõtrahitur.ut ff.de pact.l.prima. nec post ualidabilis est respectu personæ, quæ in ea non fuit initiata, nec respectu ecclesiæ: tum, quia in ea nunquam ualuit ipso iure.extra, de ele.auditis. & per not.Innocen.in dicto c.prudentiam.de offic.deleg.& Io.Andr. in regula.rati.& regu.ratum. in mercuria.in cõclusionibus: tum, quia causa confirmans, uidelicet utilitas, & solennitas non fuerunt, iuxta no.Dy.in regula.non firmatur. Nec obst. §. qui impleto. quia ibi interuenerunt tria, uidelicet, quòd obligatio semel fuit intimata inter eas, & inter personas utriusque, cuius obligationis reliquiæ operantur.ut ff.re.amo.l.ij.& tertia. de quæstio. l. unius. §. si seruus. de decurio.l.fi. & ff. de lega.ij.l. cum filius.§. hæres meus. & scientia certa, ac permissio, &c.sed primum non est hic, ut est deductum supra proxime. Nec secundum: quia per id, quod dictũ est supra, quia potuit ignorare uitiũ, & defectum locationis: tum, quia potuit differre litẽ ex multis causis. simile no.Inn.de priuilegio.accidẽtibus.ad §.locationis.in auth.de alie.& empt.col. ix.ubi uidetur dici, huiusmodi locationes fieri posse ad uoluntatẽ contrahentiũ, & quantuncunq; tẽpus, dummodo nõ ultra xxx.annos, soluitur, quòd illud auth.non obtinet de iure canonico: quia non reperitur approbatum. iuxta no.Inno.c.dudum. de re.eccles.non alie. lib.vj. uel ꝙ ibi loquitur de ecclesiis Constantinopolitanæ ciuitatis, uel ꝙ loquitur de obligatione personali, quæ ualet, ut prædixi, q̃d sonat uerbum contrahentibus, ibi positum. & tunc ibi expone ab ipsis uenerabilibus domibus, id est, à prælatis ipsarum: uel illud intellige per modum reiterationis : uel ibi expone: quantuncunque, scilicet infra uitam prælati: sed ista solutio eadem est cum tertia.alias enim ascendens ad xxx. annos esset perpetua. ut institut. de perpe. & tempo. actio. in princip.iuncta l.sicut. & l.omnes.C.de præscri.xxx.anno, quod non procedit, secundum omnes.

¶ Ad non modicũ tempus. *Locatio ad non modicum tempus inducit alienationem. ff. ubi hic allegatur. Nota ad hoc de loco publico fruendo.l.j.§. ad hac. extra.de loca.c.uestra.extra.de re.ecclẽ.non alie.§.ult. lib.vj. Adde, q licet locatio dicatur trãslatio,nõ tamẽ dicitur alienatio.*

¶ De rescriptis. De præb. Ut lite penden. Rub.

Conclusio DCCXLIX.

LICET per appellationem in causa beneficiali interpositam,& legitime intimatam, ac deuoluentem inducatur litis a pendentia [a] similis illi, de quo loquitur cle.ij.ut lite pendente. etiã quo ad impediẽdam impetrationem iuris noui,prout no. in dicta clemen.c.primo. & in c. fi. in addi.ut lite penden.tamen impetratio beneficii reseruati, de quo contra ordinarium interposita extitit appellatio talis facta sine expressione talis appellationis,uel cuiuscunq; alterius pendentiæ litis, non propter hoc est surreptitia.pro quo sciendum, quòd nos habemus vj.edicta. Primũ est, ne appellatione pendente aliquid innouetur.de quo habetur,nil innouari appellatiõe interposita,in rubro,& in nigro.Secundum edictum est, ne lite pendẽ. aliquid innouetur.ut in decre. lib. vj.& in cle. ut lite pendẽ. nil innoua. Tertium edictũ est, ne lite pen. impetrentur à principe,uel eius referẽdariis iussiones, per quas iudex à iuris cõmunis tramite recedere habeat,& secundũ eas iudicare, uel ꝓcedere in causa; de quo in auth.ut in medio litis iussiones non fiant. §. j.& §. si uero & per totũ in rubro, & in nigro. Quartum est, ne lex, uel cõstitutio principis nouiter edicta ad causam pendentẽ, uel ad causam appellationis sit trahenda,de qua in auth.ut cum de appella.cogno.in prin.& §.j.& ij. col.viij. Quintum edictũ est, ne lite, uel appel. pendente liceat principi supplicare, de quo C. ne lite pendẽ.uel post prouoca. aut diffini.sen.nul.impe. suppli. in rubro,& nigro per totũ.Sextum edictũ est,ne lite,uel appel. pen. liceat nouum ius impetrare,ut extra.ne lit.pend.c.j.& fi.& de test.c.causam quæ.ij.His suppositis pro conclusionis dilucidatiõe quæro de uno,uidelicet, an ultimum edictũ cadat sub secundo. uidetur quòd sic.per c.j. & fi.extra. ut lite pen.quia aliter inepte situarẽtur in tit.illo. Item hoc not.Inn.in duobus.c. situatis.& Io.And. eo.titu.in cle.ij.In contrarium uidetur, quia licet alienatio rei litigiosæ sit prohibita.ff.& C. de litig. per totũ tit. tamen acquisitio ipsius rei litigiosæ in personam alterius litigantium ipsorum non est prohibita,ut no.Inn. in c.fi.ut lit.pen.

in addi.& probatur, de rei uendi.l.finauté. §.j.l.si post acceptũ. eo.titul.& probatur extra.de re iudic. c.abbate. Breuiter distinguo, quia quæritur de impetratione, quæ non fit à cõmuni domino, & tunc non fit prohibita, nec cadit sub aliquo vj. edictorum prohibitoriorum per proxime dicta. Aut quæris de impetratione à cõmuni domino: puta, à principe, & tunc bene est prohibita, secundũ Inn. nisi fiat mentio de lite, ut ipse no.in additione prædicta.& probant iura pro prima parte alle. Ratio diuersitatis secũdum eum, quia licet uerisimile non est de principe, ꝙ uelit liti præiudicare: sed non est uerisimile de priuato, ꝙ propter litem uelit à sui iuris cõcessione abstinere. Sed per hoc non est quæstio nostra dissoluta. Et ideo, ut dissolutio uideatur, secundum membrũ distinctionis prædictæ subdistinguo. b Quia aut impetratio talis tollit ius partis alterius, uel illud attenuat, siue lædit: uel aut non attenuat, uel lædit, nec tollit ius alterius litigantis. primo casu dico, quod cadit sub prohibitione secundi edicti. Ratio, quia tũc innouatur contra alterum litigantium super re, de qua litigatur, in eo, quod ius alterius litigantis tollitur, uel in aliquo absorbetur, & interimitur. c.j.& fin. ut lit.pend. quæ loquuntur de tollenti.& c.causam, quę.ij.de testi. quod loquitur etiam de impetratione etiam in aliquo absorbente. Aut loquimur in secundo casu, & in isto casu dicere uidetur Inno. ꝙ adhuc impetratio facta in principe communi domino, quæ de lite mentionem non facit, fit surreptitia, in additione prædicta dicti.c.fi. sed in cõtrarium facit, quod ipse no.in c.j.& in c. significante. de app. uidelicet, quod tunc innouatio prohibetur, cum per innouationẽ alteri præiudicatur. hoc idẽ no. glo. Ber.in c. causam quæ.ij. de testi. alle.in gl.ij. cum glo.concor.ibi Tan.& Go.& Io.And.recitatiue. Quod dicendum dubito, sed sub correctione dico, ꝙ hic, aut ultimo casu præiudicatur quo ad possessionem: utputa, quia actori non habenti ius in beneficio, de quo litigat contra possessorem impetret de nouo ius, [b] per quam impetrationem adiudicandum sibi foret beneficiũ, & possessori possessio auferenda, & non facit mentionem de lite, & hoc casu est prohibita impetratio, & cadit sub edicto secundo. Ratio, quia nondum dicitur innouari, cum ius illius, contra quem litigatur innouatur. Et ita loquitur, imo etiam, cum super eius possessione innouatur. c.j.& ij. ut lit.pendente. Aut non præiudicatur alteri parti, etiam quo ad possessionem,

sionem,& tunc secus. Circa primum exemplum clarũ est istud, si possessor impetrat ius nouũ, quia neuter ius aliquod habebat, tunc non praeiudicat actori in iure suo, quia tunc supponitur, quòd ius non habet, nec in possessione, quia possessione caret. Exemplum secundum magis dubium, ut si ego expectatiuus litigo contra ordinariũ detentorem de beneficio sedi apostolicae reseruato, & ita in eo neuter ius habet, nec in re, nec ad rem, nec possessionem, quia ob decretum inficitur etiã possessio. argu. decret. ut nostrum. de appel. & ut eccle. bene. ut nostrum. Et in primo casu huius subd. cadit dictum Innocen. positum in additione praedicta. In secundo uero casu cadit dictum Innocen. positum in c. j. & c. significante. alleg. Ratio huius secundi dicti est, quia omnia talia edicta prohibitiua iudicialia intelliguntur, si partis intersit. ff. si quis in ius uoca. non ier. l. secunda. §. primo. & ff. quod quisque iu. l. prima. §. primo. cum simil. Item, quòd nihil innouatur, cũ nec ius, nec possessio aduersarii in aliquo immutatur, & hoc casu nõ cadit sub edicto secundo. Item nec cadit sub edicto primo ex indentitate rationis. Item nec cadit sub edicto tertio, quia loquitur de iure dispo nente, non de disposito, de quo loquimur nunc. Nec quartum locum habet per eandẽ uiam. Nec quintum, quia loquitur de supplicatione habente uim appellationis, & per quam partis iustitia laederetur. Nec est aliqua specialis constitutio contraria, cùm loquimur in uera taciturnitate, nec apparet, quòd expressio omnino mouisset ad denegandum. Ex his determinatur conclusio nostra: quia reus possessor impetrauit, dum actor omni iure in petitorio, & possessorio omnino carebat. & iste casus est clarus. Confirmatur, quia totum interesse, quod potest praetendi, esset de futuro casu, uidelicet, si ad actorem beneficium sine uitio deueniret, quia non cogeretur restituere, nisi reus doceret de iure suo, uel de impetratiõe futura, cui uia propter istam, si ualet, praeclusa foret, quia dico, quòd talia futura, quę se habent ad esse, & ad non esse mere contingentia nõ sunt ponderanda, quia non habent spem de praesenti in aliquo iure bono fundatam. ut ff. qui satisdare cogantur. l. sciendum. §. penul. ff. de in litem iurando. l. prima. ff. qui, & ex quibus causis. leg. Iulianus. ergo, &c. Confirmatio, quia aut impetratio uitiatur ratione innouationis, aut ratione surreptionis. Non primo, quia faciliter diceretur talis acquisitio iuris noui, si per alte-

 rum

rum de litigantibus fieret cum tertio. iuxta not. Innoc. in c. cum M. de constit. & per Ioan. Andr. de appella. non solum. lib. vj. super uerbo, reducendum: & hoc, quod ibi loquitur de attentatione, cum parte per tertium fa- b cit, quia princeps proprie non attentat, cum sit supra ius. ut c. proposuit. de conces. præben. & tamen si pars à tertio requireret, non foret attentatum, quia innouatio dicitur respectu iuris, uel possessionis partis, contra quam, non respectu iuris par- a tis impetrantis, probatur in d.c. abbate. ubi est casus. & no. Inno. in c. fi. ut lite penden. in additione. nec secundũ dici potest: primo, quia esset contra opinionem gloss. Tan. & Ioan. And. in dicto cap. causam, quæ. ij. de testi. alleg. & Innocen. in c. j. ut lite penden. & c. significante. de appel. pro eo, quod non interest actoris. Secũdo quia esset hoc ca su sine l. loqui in materia odiosa, & restringibili, imo & contra rationem. per prædicta. Tertio, quia non est uerisimile papam posse moueri ad denegandum ex tali lite sine aliqua causa rationabili mota, & cuius effectus non impeditur respectu alicuius partis per istam impetrationem: nec etiam ex non iure, seu ex non interesse alterius.

a ¶ Litis pendentia. *Quando dicatur lis pendere, uide in cle. ut lite pendente, cũ ibi no. Adde, quòd lite pendente res litigiosa in nullam partem transferri debet antè causæ cognitionem. xj. quæst. prima. cap. ultimo. xcij. distin. si quis ordinatus. & cap. sequen.*

b ¶ Impetret de nouo ius. *Nota, quòd impetrans ius iniquum, licet non utatur, tenetur. quòd quisque iuris. l. iij. ff.*

¶ De testamentis. Rub.

Conclusio DCCL.

SI PATER plures filios in sua potestate habens singulos instituit [a] in certis rebus, & eos illis singulariter iussit esse contentos, multa postea legata relinquens, censetur decessisse testatus. uidetur primo, quòd cõclusio non procedit: quia licet pluribus in certis rebus institutis cẽseantur uniuersaliter instituti, hoc uerum, si testator hoc expresse non prohibuerit. ut l. prima. §. si ex fundo. ff. de hære. instit. secus, si hoc expresse prohibuisset. ut l. quoties. §. si duo. eodem titulo. facit, quia testator inter hæredes potest prohibere ius accrescendi. ut ff. de iniusto, rup. testam. l. penultima. ergo & prohibere hæredem institutum in certa re, ne ultra illam capiat: quia illud aliud non uidetur, nisi prohibere ius huiusmodi accrescendi. facit optime not. Bartol. in l. penul. §. si ex fundo. & §. si duo. allegatis. in quibus not. hoc ius

accresc

accreſcendi per teſtatorē poſſe tolli, facit glo. l. dominus fruc. §. j. ff. de uſufruc. facit, quia uoluntas teſtatoris repugnantiā in ſe habēs uidetur uitiari. ut ff. de cō di. inſtit. l. ſi Titius. facit, quia tales uidentur habēdi loco legatorū. l. quoties. de hære. inſti. facit, quia uoluntas teſtatoris debet in omnibus obtinere primum locū. ut in l. in cōditionibus. ff. de cōdi. & demon. Cōcluſionem tamē probo, qa ubi cōſtat teſtatorē uoluiſſe relinquere uniuerſalē hæredē, & per cōſequēs decedere teſtatum, quæcunq; adiectio, per eū facta, huiuſmodi uniuerſalitati, & teſtatoriæ diſpoſitioni repugnās, uitiatur, & non uitiat, & trahit ad ſe teſtamētaria, cauſa tamē inteſtati. Sed ſic eſt in propoſito. ergo, &c. Maior probatur, qa ſi teſtator Titiū uniuerſalem hæredem inſtituit, & adiiciat inſtitutioni cōditionē impoſsibilem, uel exceptionē rei hæreditariæ, habetur pro non adiecta. ff. de condi. inſti. l. j. & ff. de hęre. inſti. l. ſi ita quis hæres inſtitutus fuerit. excepto fundo. facit quia cauſa teſtamenti debet præualere. ut l. quandiu. ff. de acquir. hære. facit, quia omnia iura conantur ſuſtinere teſtamenta. ff. de hære. inſtit. l. ex facto. §. j. & l. alterius. eo. titu. cum ſimil. facit, quia in hoc plus fauetur uoluntati teſtatoris, quia ex l. diſpoſitione ueniunt hære. ab inteſtato, non ex diſpoſitione teſtatoris. facit, qa aut adeunt in fauorem alicuius, & tunc eſt locus fideicommiſſariæ ſubſtitutioni teſtamento in ſuo uigore manente. ut ff. de lega. ij. l. peto. in princi. §. j. Si uero prohibitio non ſit in fauorē alicuius, ſit ſine cauſa, & irrationabiliter, & ita non ualet. ut l. ſi. filiusfa. §. diui. ff. de lega. j. Hinc eſt, quòd no. glo. ff. de acqui. hæred. l. ſi ſeruus communis ab extraneo. in fi. quia ius accreſcēdi cohæredi uniuerſali per teſtatoris diſpoſitionem auferri nō poteſt. Ratio, quia teſtator nō poteſt facere, quòd ll. locū non habent in ſuo teſtamento. ff. de lega. j. l. nemo modo. l. ult. quia nō patitur, quòd quis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. ut in regula, ius noſtrum non patitur. Simile, quia nec l. hoc patitur in hærede, uel legatario. ut ff. de acqui. hęre. l. j. & ſecunda, cū gloſ. ergo. Nec mirū, ſi trahit eā cauſa teſtamēti, quia fauorabilior eſt, quàm cauſa inteſtati. ut l. antequàm. C. communia de leg. & patet bene per lecta, & no. in l. ij. ff. de acqui. hære. alleg. facit optime in arg. ff. ſi uſufruc. peta. l. j. §. j. Hāc partem dicunt quidā Dy. & Cy. formaſſe in additio. ſuper l. ſi ita quis hæredes. ff. de hære. inſti. dicentes, quòd ſi teſtator inſtituit quē ex dimidia, & cauet, quòd ue-

pientes

nientes ab intestato habeāt alias partes, quòd nihilominus totū habebit institutus. Minorem ar. probo, quia speciale est in filiofa. in potestate patris constituto instituto in certa re, quòd pro hærede uniuersali habetur. ut C. de hæred. insti. l. quoties. no. Cy. & probatur ut cum de appellat. cogno. §. cæterum. col. viij. quia ibi dicit, quòd sibi debet relinqui iure institutionis, quòd si minus relinquit pater iubens illū esse cōtentū, nihilominus l. supplet usq; ad legitimam,[a] etiā
a sine onere. ut l. omnino. & l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. & est casus de hoc in §. certum. alle. modo l. dispositio non debet carere effectu, nec uerbis imponi. C. communia de lega. l. ij. in fin. ergo ius, & beneficium uniuersaliter habebit, quod ius in iure accrescendi cōsistit. ergo nō obstat, quòd sine onere habet. ergo non habet hæres, quia hæreditas secū onera habet, qa dicitur, ꝙ hoc per modū fallentiæ l. induxit in filio, eius fauore. & ideo non debet in eius læsionem retorqueri. ut l. nulla. ff. de legi. C. eo. l. quod fauore. & si ultra legitimā iurisdictionis capiunt, tenentur bene oneribus, sed ab intra: secus ex priuilegio l. Secundo principaliter hoc educi potest, quia uidetur dispositio facta per modum diuisionis inter liberos. ut l. quoties. C. fa.

herci. quæ ualet iure testamenti etiam sine solēnitate. ut in authen. hoc inter liberos. C. de testa. Tertio pro hoc facit, quia uidetur adiectio de non plus accipiendo adiecta fauore legatariorum, ut uidelicet liberi occasione Falcidiæ, uel aliàs nil detrahant de leg. quia nō appareat alia causa, & ista sit probabilis, & recipienda est: & tamē tūc testamenti uigor stat, &c. Ad §. si duo. respondetur, ꝙ ibi nō loquitur in hæredibus uniuersaliter institutis. Sciendū est, ꝙ cū
b hæreditas[b] sit quoddam uniuersum ius, ut ff. de uer. signi. l. hæreditas. non potest quis hæres esse de per se in re singulari. Verū si testator instituit unum solum, & in fundo, quia prima facie præsumitur uoluisse decedere testatus, fit interpretatio ex eius mēte, licet uerba sonēt aliter: quòd sit ille hæres fundi mētione detracta. ut §. si ex fundo. & ut potius ualeat causa testamēti, quàm quòd trahatur ad intestatū. Sed si ultra progreditur prohibendo, ne ultra capiat, apparet tūc, quòd nec ex uerbis, nec ex mente potest procedere uniuersalis institutio. Ideo totū nihil ualet, & idem eadē ratione in pluribus incertis rebus cū huiusmodi expressione institutis. & ita procedit §. si duo. alle. & quod quo ad hoc no. Bar. ibi. & in §. si ex fundo. & l. pe. alle. licet domi

nus

nus Argeñ.cōtra,ut uidetur dicere do.F.cũ eo stãs,quibus nõ assentio per prędicta.sed secus, ubi mens testatoris,& uerba clare sapiunt primo uniuersalē institutionē,licet adiiciant ad hoc adiect.contrariã.quia tũc,ut dixi,illa uitiatur,& non uitiat.ut l. si ita quis hæres institutus fuerit excepto fundo.alleg.facit,qa adiectio contraria actui uitiatur.ff.de preca.l.cum precario. in princi.extra de cōdi.apposi. c.fi. Ad l.pe.ff.de iniusto testa.respondet Argētinus,ꝙ ibi nõ est ratio,quare uidetur testator tollere ius accrescendi dãdo substitutum,quia si substitutus moreretur, & cohæres renuntiaret, alteri accresceret.not.Bàrt.ipse ff.de leg.iij.l.cõiunctim.aliàs est ff.de uerb.signi.l.triplici.sed est ibi ratio fauor posthumi. Sed certe salua pace domini Argen. hoc uerum est,quia dando substitutum uia ex cõsequētia præcluditur iuri accrescendi,quia si habet substitutus, qui suo casu sine dubio cohæredi præferendus est.C.de cadu.tollē.l.una.§. in primo.& §.pro secundo.cum si.cohæredi non accrescit,ut de se patet,uerum quia substitutus pendet ex euentu cōditionis,qa omnis substitutio est conditionalis institutio,ut l.j.& ij.ff.de uulg.& pup.substi.ideo præcluso iure accrescendi pendet ex eadem cōditione.Ideo illa deficiente locus est necessario iuri accrescendi.ar.l.si quis ita hære ditatem.ff.de cōdi.& insti.Ideo male reprehendit Bar.Argē.Dico tamen,quòd do.Bart.ex alio capite male se fundat per l.illã, qa fateor,quòd testator ex causa potest tollere ius accrescendi, commodo sic tollat,quòd remaneat causa testati in suo robore, ut si dat substitutum,quia substitutus habet causam uidelicet fauorem substituti,& nõ immutat causam testamenti:& ita loquitur l.pe.allē.uel si facit aliorum fauore,quia tũc operatur fideicommissum.ut l.peto.alle.quod autem in pe.l.cessante substituto non habeat locũ ius accrescēdi,facit fauor posthumi,qui rũpit solum in sui fauorem,nõ in fauorem hæredis.ut l.nã & si.§. rũpēdo.ff.de iniusto testa.Et est ibi casus,in quo causa intestati trahitur ad causam testati fauore posthu.Ad gl.l.dominus fructus.§.j.respondeo,quia §.ibi loquitur in fideicommissis particularibus,in quibus,sicut in legatis,& aliis fideicommissis quibuslibet,prohibitio iuris accrescendi locum habet.ut l. Titius. §.qui habebit.ff.ad Trebel.non obstat l.si Titius.quia ibi sunt duæ institutiones conditionales repugnantes æque potētes,quæ concursu se impediant:hic uero causa testati est potētior,ut prędixi ad l.quoties.C.de hære.instit.

ſtit. Nec ob. quòd uoluntas teſtatoris eſt ſeruãda, quia uerũ eſt: talis, quæ nõ eſt irrationabilis, ſibiipſi repugnans, & infecta à iure, ut in propoſito, teneatur ergo opinio Bar. quo ad caſum §. ſi ex fundo. & §. ſi duo. alleg. Aegidius.

a ¶ Inſtituit. *Nota quòd inſtitutio hæredis initium eſt teſtamẽti, & dicitur inſtitutus non ſolum ſcriptus, ſed etiam nuncupatus. ff. de hæredi. inſtitu. l. j.*

b ¶ Vſq; ad legitimam. *Legitima an ſit quota hæreditatis, uide Bart. in l. ex facto l ij ff. de hæred. inſti. & in l. quoties. C. eo. tit.*

c ¶ Hæreditas. *Quid ſit hæreditas, uide ff. de lega. præ. l. nihil aliud. & de regu. iur. l. hæreditas. Quæ autem contineãtur appellatione hæreditatis, dic ut ff. ad Trebellia. l. poſtulante.*

¶ De iure patro. De regularibus. Rubri.

Concluſio DCCLI.

PATRONVS infra tempus iuris ad parochialẽ eccleſiam præſentans religioſum regularem iuri nõ ſatisfacit, nec excuſatur per hoc ex negligẽtia, nec per hoc lapſus temporis, ſic ſ deuolutio impeditur. Ad ma t ziam huius cõcluſionis omnino præmitto ea, quæ ſuprà ſcripſi circa unam concluſionem, & quæ leguntur, & no. in remiſsionibus ibi not. & præſertim per Ioan. Andr. poſt Hoſtien. & per Ioan. Cal. in diſtinctione de ſta. regula. quòd dei. ſuper gl. utrũ. Circa hoc ultrà præmiſſa ponũt quidam in primis cõcluſiones, quæ ſequuntur. Prima concluſio eſt, quòd regularem aſcendere ad regimẽ parochialis eccleſiæ ſecularis repugnat regulæ monachali, & naturæ profeſsionis obuiare cẽſetur. Ratio huius eſt, quia monachus factus rector eccleſiæ parochialis ſecularis, ſolutus eſt ab obedientia ſui abbatis, notat Ioan. Andr. ibi poſt Hoſtien. in d. cap. quòd dei timorem. ſuper gloſ. utrum. & tamen obedientia huiuſmodi eſt unũ de tribus uotis ſolennibus, circa quæ diſpoſitio eſt difficilis. ut c. cum ad monaſterium. in fi. de ſtatu regula. & ibi monachi. Itẽ natura regulæ monachalis eſt ſi-

a lentiũ, [a] cõtemplatio, quies, ſeu clauſtrale otium, & abdicatio propriæ uoluntatis. ut c. licet. de regulari. imò generaliter, quòd mortuus cenſetur uitã regularem profeſſus, quo ad omnia ſecularia, & mundana. ut C. de epiſco. & cle. l. deo nobis. & tamen promotus ad rectoriam ſecularem, quo ad omnia dicta proximè, mutat ſtatum. ergo, &c. Secundo probatur, quia permiſſio ſpecialis mutat aliàs regulã in contrariũ. ut l. j. in fi. ff. ad municipa. & l. una. C. de theſauris. lib. x. modo ſpecialiter permititur

titur ex causa de ecclesia parochiali seculari.ut c.quod dei timorem.alleg.cũ iuribus omnibus facieñ.pro hac parte, ergo regula erit in contrariũ ratione repugnantiæ antedictæ.facit tertio,quia antiqua iura seculares administrationes ecclesiasticas monachos generaliter prohibebant.xvj.q.j.si cupis.& c.iuxta.& c.adiicimus.cum duobus ca.sequentibus.& episcopi cũ cõsen sũ abbatis dispensatiue de parochialibus ecclesiis id permittebant.ut eo.titu.& quęst.c.cũ pro utilitate.& lv.distin.c.priscis.ergo oportet,quòd generalis prohibitio propter dictam repugnãtiam procedat.Secunda cõclusio,quòd hodie episcopis,& nõ inferioribus ab eis est permissum,regulares ad seculares ecclesias parochiales promouere. Prima pars conclusionis probatur xvj.q.j.c.doctos.& cum multis sequentibus.& c.moderamine.& ca.in parochia.cum multis aliis c.eo.titu.& quæst.& c.quòd dei timore.alleg.Secunda pars conclusionis probatur, quia de his,quę generaliter omnibus reperiuntur esse prohibita,ut in conclusione proxime præcedẽti, & aliquibus specialiter permissa in prima parte huius conclusionis,dicẽdũ est,quòd aliis, quibus nõ permittuntur,specialiter denegata cẽsentur.ut c.quãquam.de elect.in vj.iunctis not. per Innocen.de concessio.præben.quia diuersitatem in materia in capi.quanquàm.facit ff.de iudi.cum prætor.Et quia standũ est regulæ,nisi quantum reperitur exceptum,ut probãt iura cõmunia.modo.nõ reperitur aliis concessum, quàm episcopo.ergo,&c.Tertia cõclusio est,quòd episcopo soli libere nõ est permissum hoc, sed ut possit hoc, requiritur de necessitate,quòd consentiat abbas,seu alius superior,regularum ipsius regularis, &c.ut lviij.distin.c.j.& ij.xvj.q.j. si quis monachus.& ca.cum pro utilitate.& c.si religiosus.de electio.lib.vj.Nec mirum, quia per talem promotum aufertur obedientia abbati debita,& tollitur ius monasterii,& abbatis.Ideo abbas consentire recusans,etiã ex causa sufficiẽti,ab alio,quàm à papa non compellitur ad conficiendum.Nõ ob.de renuntia. admonet.& Hostien.de iure patro.c.nullus.& Archid.de elect. quàm sit.lib.vj.& Ioan.mo.& Io. Andr.in dicto capi.si religiosus. Ex his concludunt dictam præsentationem non ualere:primo, quia facta absq; abbatis licentia iuxta conclusionem tertiam.Secundo,quia facta absq; dispensatione episcopi, seu ab alio, quàm ab episcopo,iuxta duas cõclusiones primas.sed in ueritate ego ualde dubius sum. Primo quidem sum dubius de prima

ma

ma ratione, quia regularis ita modicum habet uolatum libere ab episcopatum, sicut ad parochialem ecclesiam sine licentia superioris: & tamen nō propter hoc est postulandus, sed potius eligendus. ut de elect. quàm sit. in fi. & capi. quorundam. & c. si religiosus. & cap. nullus. & ibi not. libr. vj. & not. Ioan. Andr. de postu. præla. c. si. licet Innocē. ibi contra. Item, quia post electionem factam de religioso datur tempus arbitrariū ad petendū istam licentiā à superiore. ut dicto capi. quàm sit. in fi. Item post illud tempus arbitrariū lapsum licentia non obtenta datur iterum integrum tempus iuris ad eligendum. ut c. si electo. de electio. lib. vj. & no. Archidia. in dicto capi. quàm sit Circa secundā rationem, seu defectum secundum etiam dubito, quia quasi omnes docto. & gloss. saluo solo Ioan. de Lignano, uidētur dicere, maxime in canonico regulari, quòd dispensatio hominis non requiritur, sed quòd est dispensatio iuris communis. simile fa. de æta. & qualita. c. præterea. ut fuit dictum in una cōclusione suprà alleg. Prętērea c. antiqua nedum se referūt ad episcopi prouisionē, sed etiam se referunt ad electionem plebis. xvj. q. j. sic uiue. Item, quia monachus est ille, in quē cadere potest ius prælaturæ, [b] saltem abbate consentiente, & episcopo ordināte per prædicta. Igitur si patronus cum episcopo ordinauerit, nō potest dici negligens, per. no. Innocē. de conces. præben. cum nostris. Sed reuerēdissimus pater do. P. Cardinalis sancti Eustachii stans cum conclusione respondet, dicens, quòd licet episcopus dispensatiue posset præsentatum admittere, uidelicet aliis secularibus deficiētibus, & casu, quo talis esset, de quo ratione prædicationis esset utilis ecclesiæ talis prouisio. ut ca. priscis. & c. pro utilitate. & aliis c. alle. ac admittendo præcedente causæ cognitione, aut rei notorietate, uideretur eoipso dispensasse. iuxta no. Inno. de fi. presby. ueniens. & ibi per alios etiam no. tum, quia episcopus, non tamē nisi uelit, maxime nisi de prædica. appareret, non uidetur idoneus simpliciter prę sentatus, pro quo inducebat c. cum de beneficio. de præbend. libr. vj. & ideo non uidetur iuri sufficienter satisfactum. argu. de offi. ord. c. cum uos. cum ibi not. ad glos. Innocen. in ca. cum nostris. dicitur, quòd loquitur de eo, in quo cadit ius prælaturæ ipso iure sine dispensatione, ut est homicida excommunicatus, & irregularis. alleg. c. postulasti. de cleri. excommu. mi. de æta. & quali. bonę. de exces. præla. inter dilectos. de accus. accedens. no.

Compoſt.de elec. quòd ſicut.& Inno.de conceſſ.præben.propo ſuit ſed hic ſecus dixit.

a ¶Silentium. *Adde quòd ſilentium indiſcretum eos,qui erudiri poterāt, in errore relinquit.xliij.diſtin.ſit rector. Et ſimplex conuerſatio abſque ſermone exemplo prodeſt tantum,ſilentio nocet.xliij.diſt.§.j.*

b ¶Ius prælaturæ. *An autem monachus præfectus iuri prælaturæ, uel eccleſiæ ſeculari teneatur ad ſtatuta ſui ordinis,uide Hoſt. in ſum.de ſta. mona.& Innoc.quorum unus dicit, quòd ſic:& alius,quòd non:uterque tamen habet bonum motiuum. extra,de ſta.mona.c.quòd Dei timore. Vide illos,& concorda,ſi potes.*

¶De iure patronatus. Rub.

Concluſio DCCLII.

SVPPOSITO in facto, ꝙ a do.fe.re.Greg.papa xj.domi. Martinum priorē cuiuſdā prioratus, quæ eſt dignitas curata in collegiata principalis, ſpectans tamē ad præſentationem laici, promouit ad eccleſiam Siluen. tunc uacan. & cum eo tempore huiuſmodi promotionis,uel cito poſt eum,& ante uacationem dicti prioratus motu ſuo proprio diſpenſauit, ꝙ dicta promotione non obſtante, dictum prioratū una cum dicta eccleſia Siluen,retinere poſſet uſque ad beneplacitum apoſtolicæ ſedis, non facta tamen mētione,ꝙ dictus prioratus ſpectaret ad præſentationē patroni laici,ut præfertur. dixerunt domini in reiteratis cōſiliis duarū inſtātiarum, dictam diſpenſationē,licet motu proprio factam, ſurreptitiam eſſe,& non ualere.Pro iſta parte fuerunt latæ duæ ſententię,& nunc pendet tertia inſtantia, & terminus ad audiendum ſententiā in eadem. & in primis,ꝙ collatio nō procedat,deducitur ſic: quia tunc in gratia principis eſſet ponderandū præiudiciū ſpei futuri iuris,cum ſpes illa eſt radicata in aliquo iure de præſenti cōpetenti,& aliter non modo talis nō eſt ſpes iuris præſentandi ante uacationē patrono competens, ergo minor propoſitio uidetur clara: quia ius præſentandi,eligēdi,uel cōferēdi ante uacationem [a] in nullo competit.ut in c.j.& ij.de conceſ.præb. Maior uero propoſitio probatur per gl. in l. Gallus.§.& quid ſi tantū.ff.de lib.& poſthu.cuius gl.inductionē,& uerificationem uide ſupra in quadā cōcluſione, in ſecūda illatione ſecundæ partis illius cōcluſionis,pro qua gl. facit l.fi.C.de ſent.paſ. Caue tamen quia alio modo dicta glo. inducitur, uidelicet in ea parte, in qua uidetur dicere, ꝙ reſtitutio à principe conceſſa filio deportato,nepoti ex eo,cui ratione deportationis hæreditas ex aui diſpoſitione, ſi nō foret reſtitutus filius,deferri debebat,ex ſubſtitutione auitina , uidelicet

ipsi filio, quo ad huiusmodi auitinā hæreditatē habendā, si tempore restitutionis hæreditas nō erit nepoti delata, seu quęsita. & facit d.l.fi.& c.quamuis.de rescr. lib.vj.& l.ij.& quod ibi no.ff.de decurio. Itē probatur dicta propositio maior per aliud exēplū. Nam licet beneficiū legitimationis à principe cōcessum filio spurio non aufert hæreditatem iam quæsitā agnatis, de eis mentione nō facta, secus tamē de hæreditate tempore legitimitatis nondū delata. prout ponit Iaco. de Are. in l.pe. ff. de na.restit.& domi.Bat.in d.§.sed quid si tantum, de quo plene per Io.An.in regula.fine culpa.li.vj.in ij.q.in mercurialibus per eum ibi formata. Et ꝙ talis spes attendi nō debeat, alle.l.post.§.illud quæri.ff.de libe.leg. Tertio hoc idē uidetur probari per aliud exemplū. nam si libertus per principē restitutus sit natalibus, antequā sua hæreditas sit delata patrono aufertur eis futurū ius succedendi. ut l.etiam. §.j.ff.de bonis libe. Quarto pro hoc inducitur, ꝙ si militi, qui propter delictū, & per sententiā ius testādi amisit, conceditur ex priuilegio ius testandi, intelligitur concessum iure militari etiam in iniuriam filiorū, & si de ipsis mentione non facta. ut ff. de iniusto, rup. testa. l. si quis filio exhæredato. §.irritū.& ibi per Bar.& melius facit eadem l. secūdum planiorem intellectū: quia uidetur loqui de præseruatione iuris testandi, sicut de præseruatione tituli non uacandi. Secūdo principaliter hoc deducitur, quia si hic notari deberet præiudiciū patroni, aut notaretur quo ad ꝓprietatem iuris patronatus, aut quo ad possessionē: non potest dici primum, quia eam non perdit, nec sibi negatur. Nec secundum, quia possessio hoc casu nō interpellatur, cum eius usus nō possit haberi, nisi in actu uacationis. ergo, &c.ar.ff.de iniusto, rup.testa. l. nam & si. §.post defectum. Cōfirmatur, quia omnia iura, quæ dicūt principis beneficium cum alterius præiudicio tacito non ualere, loquuntur de præiudicio, quod imminet de præsenti, cum alias damnum uel præiudiciū nō dicatur proprie, nisi præsens. & ideo l.seu priuilegiū debet intelligi de præsenti.ar.ff.de hæred.insti.l.ex facto. Tertio principaliter hoc probatur, quia cessante causa cessat effectus, ff.de iure pat.l.adigere. §.quāuis. modo uacatio est causa fiendæ præsentationis per patronum, quia alio tempore locū habere non potest, ut supponitur. Quarto, quia iura specialia, & exorbitātia adeo sunt restringēda, & tenēda in terminis suis, ꝙ non detrahantur de casu in casum. ut c.non solum.& c.constitut

ſtitutionẽ.de regu.lib.vj.regula. quæ à iure cõmuni. eodẽ lib. & l.cõſtitutionibus.ff.ad municip.

b Modo, ꝙ laicus[b] habeat ius præſentandi, & patronus eſt ſpecialiter, & exorbitans, & de gratia indultũ laico.ut xvj.q.iij. ca.ij.& ibi no.per Archi.& colligitur in c.iij.de iure pa.cum ibi no.quia ius ſpirituale nõ cadit in eo. de iudi.decernimus. c.Maſſana. & c.ſacroſancta.de elec.iũcto cap. quãto.de iu.& nõ reperitur conceſſum ius præſentãdi,niſi tempore præſentationis.& ita intelligitur de offic.delega.dilectus. de iure patro.cum dilectus.cum ibi no.& no.c.ij. de præb.lib.vj. per Io.mo.Arch.& nouellatorẽ, & lecta & not.in cle.per literas. de præbẽ. Quinto principaliter hoc probatur,quia qui in re ſua iure ſuo utitur nõ animo nocendi alteri,licet nihilominus ex cõſequẽtia alteri noceatur,nõ poteſt improbari, quod facit.ut.ff. de dam.infec.l.fluminũ.§.fi.cum l.ſequẽ.ff. de aqua plu.ar.§.deniq;. Modo papa hic ſuper beneficio iure ſuo uſus fuit diſpenſando,& uacationis impedimẽtum tollendo,nõ autẽ diſpoſuit ſuper iure præſentandi patroni, quia nondũ erat eius locus, nec illud agebat animo illi iuri nocẽdi.ergo uoluit,quod fecit.per prædicta iura. Sexto principaliter hoc probatur,quia patronus in iſtum ſemel conſenſit,& eius perſonã approbauit,igitur amplius reſilire non poteſt, nec in ſequẽti diſpenſatione hmõi eſt eius cõſenſus neceſſario requirendus.facit in ſimili, quia ſi criminoſus fuit electus,& cõfirmatus, tacito crimine & irregularitate ipſius prælatus, ad quem etiã ius eligẽdi, uel cõfirmandi non pertinet,poteſt diſpenſare, & ualet diſpenſatio,etiam facta electoribus, & confirmatoribus non uocatis, pro eo, ꝙ ſemel in eum conſenſerũt.ut patet de renun.c.niſi.§.perſonæ.& ibi not. per Inno.in fi.c.Idem not.Inno. de elect.c.innotuit.in ij.glo. Idẽ not.Inno.de fi.presby.c.ueniẽs. circa mediũ primæ gl. Septimo principaliter hoc probatur,ſi rector parochialis eccleſiæ eſt adeo in fi.anni,ꝙ promoueri non poteſt, nondũ uacat eccleſia. ut l.inſulã.ff.de uerb.obl.& c.commiſſa.de elect. lib. vj. poterit ne epiſcopus per ſui diſpenſationẽ nõ uocato patrono impedire uacatiouẽ ratiõe ſtudii, & ſic præiudicare patrono, ſi præiudiciũ dici debeat?certe ſic.ut de elec. cap.cum ex eo. lib.vj.uel pone, poſtquam iudex præfixit terminum peremptoriũm ad agendum,uel proponendũ,aut probandũ.ut l.ſi ea.C.qui accuſa.nõ poſ.& c.paſtoralis.de except.eſt ita prope finem termini talis,ꝙ id non poteſt perficere infra terminũ,nunquid poteſt ſibi iudex

terminum prorogare, etiã aduersario nõ consentiente, sic ꝙ pœna nõ currat? certè sic: & idẽ
c in pœna conuentionali.[c] Et ità notat Bart. in l. cũ ita stipulatus. ff. de uerb. obl. & probatur eod. tit. l. qui Romæ. §. Callimachus. in fin. §. Sed caue, quia loquitur in arbitrio, & pœna incurrenda propter cõtemptũ ipsius. Octauo principaliter hoc probatur per not. gl. Ioan. And. positæ in c. quamuis. de rescrip. lib. vj. quæ glo. habet, ꝙ depositum beneficio per sententiam, à qua appellat, appellatione pendente potest episcopus ad huiusmodi beneficiũ restituere inuito patrono. ergo fortius potest papa id, de quo quęritur. ut uidetur alle. id quidem nõ est sic ponderandum, quod facto principis contingit. per l. inde Neratius. §. idẽ Iulianus. ff. ad l. Aquil. licet hoc non probant rationes sequẽtes fundãtes partem istã, & sequen. per scriben. Nono principaliter hoc probatur, quia papa posset in totum tollere cõstitutionem suam positiuam, per quam inducitur hæc uacatio, nec oporteret tunc uocari patronum, aut eius cõsensum haberi, seu de eo fieri mentionẽ. ergo & per modum dispensationis in parte. patet consequentia per l. quæ de tota. ff. de rei uend. & ff. de usu. l. qui scit. Casus probari uidetur, quia libera uidetur potestas quo ad hoc in principe residere. ut C. de pœn. l. fi. ff. de constit. princ. l. j. §. j. ar. extra. de reg. iur. c. omnes res. facit not. Innoc. de constit. quæ in ecclesia. & c. quia plerique. de immu. eccle. Decimo hoc probatur, quia si diceretur dictam gratiã non ualere, aut hoc esset ex defectu potestatis, aut propter fraudem, uel culpam impetrãtis, aut propter cõtrariam dispositionem alicuius iuris positiui super hoc contrarium statuentis, aut propter surreptionem re ipsa insurgentẽ, & ex uerisimilitudine mẽtis ipsius concedentis. Primum dici non posset, per ea, quæ dicta sunt in ratione proxime præcedenti. Secundum etiã dici non potest, primo, quia in gratia facta motu proprio hoc nõ cadit. ut not. Nouellator in c. si motu. de prę-ben. Secundo, quia idem, si non esset facta motu proprio. Nam qui pœnam, & damnũ excludit, non uidetur fraudem committere. ut ff. de leg. ij. l. cum pater. §. Titio. & ff. si quis ali. test. prohib. l. fi. Nec tertium dici potest, quia iste casus non uidetur iure cautus. Nec obst. c. cum dilectus. de iure patro. c. dilectus. de offi. lega. quia loquuntur in beneficio laici patronatus iam uacandi, in quo casu est longã differentia ad istam causam, quia ibi patrono iam ius quæsitum est, quod sine causa auferri nõ debet.

bet.ut c.ab eo.de elect.libro vj. Hic uero secus. facit pro his alle. supra in ratione prima unius partis. Nec quartū posse dici uidetur, quia nō omnia tacita reddunt gratiā surreptitiā, sed illa solum, quæ uel sunt expressa in iure.ut c.si motu.c.cum in illis.& c.si dignitatem.de præbē.uel in non expressis loquendo illa, de quibus est uerisimile de iure, ꝙ si papa illa sciuisset, nunquā illā gratiam concessisset. ut de elec. c.dudum.ij.ad fi.& de præbē.dudum.lib.vj.§.nos igitur.uer.considerantes.ut no.Inno.de cōcess. præben.cum nostris.modo non est de iure cautum, nec omnino uerisimile, quòd papa si hoc sciuisset, propter hoc gratiam dedisset, imò magis totum contrarium est uerum, & certum, quia de iure præsentandi laici papæ fuit dictum, ut ponitur in facto. Et ibi idem, si non esset dictum in facto. Ratio est. Nam quod dicunt docto.in c.ij. de præben. lib.vj.& c.cum dilectus.alle.gratiam factā de tali beneficio laici patronatus, de huiusmodi iure mentione nō facta, non est scriptum in iure: sed illud ex ratione sumit.cap.cum dilectus. & c. decernimus.xvj.quęst.ultima.in d quibus habetur, quòd legatus, & ordinarius non possunt impedire, & per consequens est uerisimile, quòd nec hoc uelit papa, nisi de hoc sciat, sed illa iura loquuntur, & dicti docto.in beneficio iam uacanti, & in casu, in quo patrono iam ius quæsitum est, inter quem casum, & casum, in quo sumus, est maxima differentia rationis. & ecce in simili: restitutio dānati facta per principem etiam quo ad bona operatur præiudicium illis, quibus bona deferri haberent, si fiant rebus stantibus in eodem statu. ut ff. de iure pat.l.siue libertus.§ & ff. ad Tertullianū.l.prima. §. si filius, qui.& ff.de contra tabu. l.prima.§.si secus.tamen, si res non sit in eodem statu.ut C. de sent.pas.l.fin.& hanc distinctionem posuit Iac.de Bel.in c.domino guerrā.ti.hic fi. lex.x. col. & late scrip. supra in una cōclusione. Modo ante uacationem res est adhuc in eodē statu, sed post secus, quia tūc patrono ius quæsitum est, ergo ex identitate rationis hoc dici non potest, nec ex identitate terminorū, ut de se patet, igitur ad idem inducitur. quia opi. Barto.Brixi.in q. dominicali.no.per gl.in c.quamuis.de rescript. lib.vj.approbatā per omnes, ut dixit lo.An.in nouella, quæ habet, ꝙ eps inuito patrono potest restituere depositū [d] per eū pēdēte appellatione depositi, uidelicet remanēte adhuc in eodē statu: idest, antequam depositio transeat in rem iudicatā, & loquitur de depositione uera, & iusta, quia alias re-

 stitut

ſtitutione opus non eſt:ut l. v. §. j.ff.de iniuſto,rupto, irri.teſta.licet ſecus ſtatu mutato.puta,ſi appellatum non foret, ergo apparet, ꝙ ſit magna diuerſitatis ratio inter iſta. Tertiũ exemplum eſt,quia cũ rector parochialis ec cleſiæ facto ſubdiacono prope finẽ anni, dum nõ poteſt ad ſacerdotiũ promoueri,poteſt epiſcopus,iuxta c.cũ ex eo. de elec. lib. vj. cauſa ſtudiorum diſpenſare, dummodo non fiat in fraudẽ:licet poſtea hoc non poſſet, quia primo caſu res eſt integra: ſecundo caſu nõ.ita tenet Arch. in c. cũ ex eo.& ibi eius opinio per Io.An.in nouella. & per dominũ Parisienſem clarius probatur.Quartũ exemplum eſt de not.Inn.in c.ueniens.& c.niſi cũ pridẽ.alle.cum intellectu, quem ponit Paulus in c. poſtulaſti. de cle.exco.min. & dominus meus Pap.ep ſcopus poſt pa.uidelicet ꝙ diſpenſare poſſet cũ alias haberẽte ius ipſo iure,licet dimitte ſe teneretur:alias nõ,quia requireretur noua collatio. Quintum exemplũ ſume de xij. ratiõe infra ſeq. & bene faciunt iſta exẽpla ad propoſitũ. & primo primũ,quia ſicut papa nõ pręſumitur uelle præiudicare patrono, ita non præſumitur impetrator uelle tollere ius alterius. ff. de nata.reſt.l.j.& l.pen.& fi.& l.nec auus.C.de emã.libe.Itẽ ſecundũ, & tertiũ, & quartũ exẽpla bene faciũt,quia ſi fieret patrono præiudiciũ, ꝙ ponderari deberet, illud præiudiciũ nõ poſſet auferri per epiſcopũ,quia ſolius principis eſt poſſe tollere ius alterius,ſeu ei derogare.ut no.gl.in c.religioſus. de elect.lib.vj.facit regula,indultum.cum cõcor.Ex præmiſsis colligitur xj.ratio. q a ſi,&c.aut hoc proueniret ex uerbis, ſeu propriis terminis iuris, uel gl.aut ex identitate rationis. ſed nec ſic,nec ſicut ſupra, ergo fortifica,quia etiã in exorbitãte materia nõ arguitur ex identitate rationis.ut de reg.iu.nõ ſolũ. &c.cõſtitutionẽ.maxime,ubi nõ eſt idẽtitas omnino rationis,ut bene colligitur, & not. in c.j.de tẽpo.or.lib.vj.in gl.quid ecõuerſo. & hoc dico, quia ſi eſſet omnino eadem ratio,dicerẽt aliqui eandem mẽtem eſſe. per c. ſi poſtquam. de elect. eo. lib. & no.glo.quid econuerſo.de tempo.or.in vj. & per not.Accur.ff. de reg.iur.l.ea, quæ.& C.de ſacroſan.eccl.l.illud.& ibi per Cy. & Dy.de reg.iur.c.j.in ar.lib.vj. Itẽ ex prẽmiſsis colligitur xij.ratio ad idẽ,quia epiſcopus ſimile præiudiciũ ſuo caſu poteſt auferre patrono.ergo & papa,etiã de eo nõ faciendo mentionẽ,& omnia probatur,ut ſ.& egregie facit, quia ſuper iure ſuo diſponit,licet alteri noceat: non dico directe ſed indirecte,ut alle.fuit ſupra,& ultra facit l.quemadmodum.

dum. §.j.ff.ad le.Aquil.modo directũ præiudiciũ attenditur, & nõ indirectum. ut ff.de authorita. tuto.l.j.in prin.cũ concor. Itẽ egregie facit quartũ exemplum quartæ rationis in fi.positũ. Tertiodecimo hoc idem probatur, quia res prorogata,nõ censetur innouata per prorogationem, e sed potius eadẽ reputatur, sicut ante. ut l. sed si monente. ff. de preca.& pro hoc etiã ff.de iud.l. ij. §.& iudex. & ff.de arbi. l. Labeo.§.pe.& l. si cũ dies.§.pe.modo hic papa fecit quandã tituli prorogationẽ.nã ante finem tẽporis ultra tẽpus titulũ extẽdit, non autẽ in tempus nouũ titulũ dedit: ut ff.de suspec. tuto.l.iij. §. quæri.ergo idem erit, ut per hoc tollatur id, qđ do.Bart. no. de dam.inf.l.iiij.circa prin.Nec mirum, quia multa fieri possunt per prorogationẽ, quæ nõ possunt fieri per innouationẽ, sicut patet de iurisdictione delegata ad tẽpus, quæ ante finẽ tẽporis de consensu partium prorogatur.ut d.§.sed & iudex.& post tẽpus per partẽ non innouatur. ut l.priuatorũ.C.de iuris.om.iudi.& pro hoc optime facit ff.de peculio. l.peculium.§. si ære, & quod no.j.quæst.j.ordinationes. in fi.& de renuntia.post translationem.super uerb.nequeat.uel etiam si dicatur habere quasi ex noua causa, tamen non uidetur necessaria noua concessio.arg. dicti. §.si ære.In oppositũ tamẽ, & pro conclusione nostra argui tur,& primo sic,quia nedum affertur alicui graue præiudiciũ, cum tollitur sibi ius,quod habet in præsenti,imo etiam, cũ tollitur sibi spes firma, & propinqua habendi illud ius, & pro hoc facit tex.pone:seruus meus hæres institutus uiuo testatore occiditur,habeo actionẽ l. Aquil. pro dãno mihi dato contra occisorẽ,nunquid in æstimatione damni uenit hæreditas? certe non, quia spes nec est firma, nec propinqua.sed pone,ꝙ erat institutus sub conditione cuius implementũ à potestate mea depẽdebat,& quod fuit post mortem testatoris penden. idem occisus, nunquid hoc casu uenit hæreditas in damni æstimatione?certe text.ꝙ sic. Et est ratio, quia hoc casu spes fuit firma, & propinqua.iste est casus ff. ad l.Aquil.l. inde Neratius.§.idem Iulianus. Et ideo alibi dicit text. quod si publicentur bona heredis damnati restituere hæreditatem alteri post mortem suam, scilicet, quia sic firma est spes fideicommissarii,quod ei auferri nõ potest hæreditas per publicationem ei nõ aufertur saltem post mortem:ut ff.de iur.fis.l.Statius. §.Cornelio.in fin.per eandẽ uiã facit.C.communia de lega.l.fin. §.nemo.& §.finautẽ sub conditione.& authẽ. res, quæ ibi sita:

quæ iura uidentur, ꝙ aduenien te tempore, uel casu, quo patronus præsentare deberet, si ista gratia non fuisset facta, gratia tunc debet effectu carere, & ius patrono aperiri. Secundo probo hoc sic, quia sicut ille, in cuius grauamen, uel præiudicium mihi competit ius sub conditione, non posset illud ius mihi auferre, si iam per conditionis purificationem foret mihi apertum: ita nõ potest ipse impedire conditionis euentũ. hinc est, ꝙ si hæreditas legatarii, uel libertas relinquitur sub conditione: si decem dentur hæredi. non potest hæres conditionẽ impediendo impedire relictum. iura pro hoc allegantur, in regula, cũ nõ stat. lib. vj. ut patet ff. de cõdi. insti. l. iij. de condi. & demonstra. l. pupillus. & l. iuris ciuilis. C. de condi. insti. l. ult. cum sim. modo ius competens patrono præsentandi est ad grauamen, & præiudicium ordinariorum collatorum, nec illud possunt sibi auferre. ut c. decernimus. alleg. & dependet illud ius à cõditione uacationis: ut c. fi. de conces. præb. ergo illius cõditionis euentum uacationum impedire non possunt. ergo nec præsumitur de papa, quod hoc uelit, nisi hoc dicat, quod si nõ faceret, esset contra iura, & uteretur plenitudine potestatis, [f] quod in dubio non præsumitur, ut not. Inn. de elect. c. innotuit. in fi. facit, quia non debet esse in potestate grauati à se excutere onus. ut ff. de eo, quod cer. lo. da. opor. l. j. & l. nõ uterque. §. j. Tertio idem probo sic, ubi sunt duo impedimenta, uno sublato aliud non uidetur esse sublatũ. ut ff. de seruitu. urba. prædio. l. si domus. de fi. presby. c. ij. de auth. & usu pallii. ex tuarum. de priuileg. c. pastoralis. modo hic uidentur duo impedimenta. unum de constitutione c. cũ in cũctis. circa principium. aliud de iure patroni. ergo primo sublato, secundum non uidetur sublatum: maxime, quia utrũque esse uidetur supra ius, & non posse fieri, nisi ex plenitudine potestatis. modo licet papa utitur plenitudine in uno articulo, non sequitur, quod uelit in alio, quia talia tãquam odiosa sunt restringenda, ut regula, quæ à iure. non autẽ trahẽda de casu ad casum. ff. de libe. & posthu. cũ quidem. de rescr. c. suscептum. lib. vj. maxime in excogitato, ut c. j. de cõst. lib. vj. Quarto idem probo, quia expediendo actum permutationis episcopus utitur beneficio iuris à l. speciliter sibi non concesso. ut c. quæsitum. de re. permu. & cõtra concilium Turoneñ. de quo in c. maioribus. de præb. & quia ibi potest interesse patroni, ipsum uocare tenetur. ut not. Innoc. de renun. quod in dubiis. & Ioan. And.

And.in c. uno. de re.permu.lib. vj. Et nec mirum, quòd ista est regula, quòd ubicunque gerēdus est actus, qui aliis potest præiudicare, uocandi sunt: ut authen. quod omnes. ut minor ab hære. se absti. & ff. de mino. l. in causę. §. causa cognita, &c. etiā si princeps hoc faciat. ut ff. de adop. l. nam ut ait. & ff. de nata. restitu. l. pe. & fi. modo in casu isto potuit interesse patroni, ut haberet priorem residentem, & eum in propria persona honorantē. quia melius seruitur ecclesię per proprium prælatum, quàm per uicarium. Ideo iura in prælato requirunt residētiam personalē. c. licet canon. de elect. lib. vj. Ammodo propter maiorem dignitatem episcopalem in prioratu non tenebitur personaliter residere, & ita apparet de notabili interesse patroni. Quinto argui potest ab idētitate rationis, quòd etiam potest fieri in arbitrantibus. ut not. glo. ff. de regu. iur. l. ea, quę propter. & C. de sacrosanc. eccle. l. illud. & Dy. in reg. in argumen. de regu. iur. lib. vj. licet glo. uideatur notare contrarium in l. ij. C. de patri. qui fil. distraxe. sed soluitur ad illā glo. & ad l. illam ij. per Dyn. in dicta regula. in argumen. & ibi uide. & idem not. Cy. quod Dy. in dicta l. illud. Modo ratio, propter quam introductum est, ꝙ beneficia laicorum ad eorū præsentatiōnē pertinētia eis spretis nō cōferantur, est, ne turbati ex hoc ab ecclesiarū fundationibus retrahantur: sed eadē uidetur turbatio, cum certū habeāt talia uacaturā, nec de modica temporis dilatione curare habeant. ut l. si debitori. ff. de iudi. & l. quod dicimus. ff. de sol. Sexto, quia quādo ex aliqua causa præcedente

g oritur spes firma g de certo effectu trahente cōsequentiā necessariā ad causam ipsam de proximo producendo, habetur perinde de effectu secuto, ac si tempore causæ fuisset iam productus. ut ff. ad l. Aquil. l. huic scripturæ. §. j. & l. ait. & l. ita uulneratus. in princ. eodē tit. clarus tex. l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infect. facit ff. de uerb. obli. l. hoc iure. & l. cum stipulatus mihi, & Proculo. eod. tit. perinde enim est uel iam de præsenti esse, uel de ꝓpinquo futurū fore, ut probatur per ea, quæ legūtur & not. ff. de minori. l. iij. §. j. Modo si iam uacaret, apparet de graui præiudicio ipsius patroni, & non ualeret, secundū omnes. ergo, &c. ut sic ratione causæ præcedētis beneficium iam patrono cēseatur affectum, sicut solet dici de beneficio pro certa persona in euētum certæ uacationis per papā, uel eius executores specialiter reseruato. Septimo, quia ista est regula, quòd nō est uerisimile, quòd princeps uelit præiudica-

re iuri tertii prę[s]enti, uel futuro per priuilegii concessionē, quā fecit, quia non est uerisimile, ꝙ hoc facere uelit in iniuriam tertii. ut C. de sta. & imagi. l. fi. & de emancipa. libe. nec auus. & ff. ne quid in loco publ. l. ij. §. merito. & §. si quis à principe. & extra. de priuile. dudum. & de consue. cum dilectus. etiam per modum dispēsationis, seu restitutionis. ut ff. de na. resti. l. j. & pe. & fi. & l. nam, ut ait. & l. qui liberatur. & l. adoptio. ff. de adopt. imò nec hoc forte posset sine causa. per not. Ion. in c. quæ in ecclesiarū. & c. quia plerique. alleg. & C. si contra ius. l. præscriptione. Fallit in restitutione aduersus pœnam ratione delicti inflictam: quia princeps ex priuilegio sibi concesso à iure restituit sibi dānatum, etiā ad bona delata, & etiā quandoque alteri quæsita. iuxta ea, quæ plene scripsi supra in quadam cōclu. ergo. In contrarium est hoc casu ius cōmune, & habeo propositū. & facit optime, quód tenet do. Parisiensis in c. quamuis. de rescrip. alleg. restitutionem concessam à principe per modum gratiæ ad beneficiū patroni præuenti, uel non præuenti, ante uacationem, uel post, non ualere. non facta mētione de patrono laico. Ad primā rationē alterius partis soluitur du h pliciter. Primo per interēptionē minoris propositionis: quia reuera hic suberat causa præsens, unde trahebat originē prima spes, de qua oritur sexta ratio huius partis: uidelicet electio ad ecclesiā Silueñ. & consensus electi, & cōstitutio positiua c. cū in cunctis. decernens uacationē prioratus infra saltē ad tres mēses ad longius una cum iure patronatus quodāmodo affinitate, ut prędixi in dicta ratione vj. Secūdo soluitur aliter per propositionis maioris declarationem, & modificationē, quia intelligitur isto modo: uidelicet, nisi spes huiusmodi sit certa, & firma, ac de propinquo: seu nisi effectus separatus habeat necessariā cōsequentiā ad ipsam causam, sicut hic dixi in vj. ratione prædicta. Non ob. primū exemplū dictæ rationis primæ de restitutione: quia esto, ꝙ princeps in restituendo in totum habeat generalem intentionē præiudicandi omnibus collatoribus, & aliis, quibus nondum quæsitum est ius in re: tamen ab ista generalitate excipitur speciale præiudiciū patroni laici. patet, quia si papa collationes beneficiorū certorum in genere, uel in specie alicui conferat, uel sibi etiā suo proprio motu reseruet, etiā omnibus collatoribus, & præsentantibus inhibendo specialiter, & cū appositione decreti, h ut nō conferāt, uel præsentent, excipitur patronus laicus, nisi

de

de eo caueatur expresse. ut tenẽt oẽs per lecta,& no.de offic. leg.dilectus. de iure patro.cum dilectus.de præbẽ.c.ij.lib.vj. uel aliter dic,quòd id,quod dicitur principem per modum restitutionis in integrũ præiudicare, etiam quo ad bona deuoluta, nondum tamen per agnitionẽ, immisionẽ, uel acceptationem uere quæsita, habet locum in restitutione, quæ fit aduersus pœnam, quæ infligebatur ex delicto.& est in pœnarum odium,& fauorem reipublicæ, & principis hoc casu specialiter introductum, ut deduxi supra in quadã conclu.sæpius alleg. & secus in aliis. & dixi in vj.ratione huius partis.& facit c.quamuis.de rescrip. lib.vj. Et not.Io.And.in nouella ca.si tibi absenti. lib.vj. Ad secundũ exemplũ de legitimatione his modis responderi potest,sicut ad exemplum restitutionis est responsum, uel negari potest forsan opinio Iaco. de Are. uel potest responderi, ꝙ spes, quæ est antequam hæreditas fit delata,non est propinqua,& certa,siue firma:quia multa possunt accidere, ne capiatur.ut insti.de re.di.§.interdum. uel quòd non ita cito capiatur, nec mors hominis est speranda. C.de pact.l.fi.ff.de uerb.oblig.l. inter stipulãtem.§.sacrã. Et hoc ultimo modo respõdetur ad tertium exemplum de resti.liberti. Ad quartum exemplum de restitutione priuilegii testandi eisdem modis respõdetur, quibus fuit responsum ad primũ exemplum:uel aliter dicendum.quòd illud præiudicium filiorum nimis est indirectum, & obliquũ, & remotum, dubiumq;,& incertum. Et ideo non est idem,sicut in casu nostro,in quo totũ contrarium reperitur. Ad tertiã rationem dico,quòd uacatio non est causa iuris præsentandi,& si causa fore fingitur in esse de præsenti,pro eo,quòd finis habet necessariam consequẽtiam ad principium, ut dixi in vj. ratione. Ad secundam dico, quòd hic non no. præiudicium patroni,quo ad eius proprietatẽ, uel possessionem in se:sed potius, quo ad fructum ipsius iuris, qui fruct⁹ patrono auferretur,quod non debet fieri.ut l.solũ.§.meũ. ff.de rei uendic.& l. bonæ fidei. ff.de acqui. rer.do. Ad quartam rationẽ dico, ꝙ licet ius exorbitans uideri esse queat, ꝙ in patrono cadat hoc ius præsentãdi, quia de gratia est,ut ibi dicitur: tamẽ postquã illud ius cõcessum est,nõ est exorbitãs,ꝙ nõ auferatur:quia de iure communi est,ꝙ priuilegia nõ auferãtur,sed sunt mansura,& perpetua.ut regula. decet.& regula.indultũ.lib.vj.& iiij.dist.priuil.Nec est hoc priuilegium odiosum,imò fauorabile: quia in fauorẽ ecclesiarum, &

i & motu proprio i principis in corpore iuris clausum ideo nõ restringendũ,sed potius extendendum.ut ff.de consti.princi.l, beneficium.& regula.odia.li.vj. Præterea,quòd exorbitãs nõ est hoc,quòd papa nõ concurrat cũ patrono in iure præsentandi,qa imò concurrit:sed quòd nõ uelit iuri præiudicari,in dubio est speciale:sed non est magis speciale hoc casu, quàm illo,imò hæc specialitas non est scripta, sed descendit à ratione scripta generali,& uniformi ad casum istum,& ad illum.ergo,&c. Ad quintã rationẽ respõdeo,quòd illa ratio tangit posse,& cõclusio tangit nolle,ergo non percutit ad cõclusionem.uel aliter soluitur,quòd tunc licet in suo facere,quod alteri noceat,cum animo sibi proficiendi illud facit,& cũ sic faciendo directo in alieno nõ immittit.Primũ probatur per l.j.§.deniq;.ff.de aqua plu.arcẽ.Secundũ probatur per l.sicuti.§.Aristo.& l.si quando.§. fi.ff.si serui.uẽdi.sed hic utrunq; deficit,quia non animo sibi,sed alteri prouidendi fiebat. Item, quia per hoc in alieno immittitur in hoc,quòd tollitur spes uacationis directæ, ut dixi. Ad sextam rationẽ dico,ꝙ dicta gl. Inno.& Hosti.posita in c.innotuit.de elec.& c.nisi cũ pridẽ.§. personæ.de renun.& c.ueniens. de fi.presby.habet duplicẽ modificationem.Prima modificatio est,si talis macula, quæ per dispensationem tollebatur, nõ impediebat,seu tollebat,uel infectum reddebat titulũ ipso iure.Nam alias sola dispensatio titulum nõ daret.ut c.non potest. de præben.lib.vj.nisi dispẽsans haberet posse ius dandi in titulo,cuius contrariũ supponit Innocen.& de hoc expresse faceret mentionem supplẽdo defectum,uel titulũ dando.& ita expresse modificauit Ioã.Andr.de elec.dudum illo.super glo.talis electio.Secũda modificatio est, uidelicet,si defectus inerat tempore institutionis.Nã si post superuenisset,nihil foret imputãdum eligẽtibus præsentati, uel confirmati,qui bonũ ab initio elegisset, si postea factus esset nullus:nec idem cẽsetur, quod primo,quia alias censeretur res bona aliena deteriorata.ut ff. commo.l.iij.§.si reditus.& hæc simplex,& aliud hoc ut tale no. glo.post Ioã.mo.in cle.dudum. de sepul.in fi.Preterea,quia quę de nouo emergunt,nouo indigent auxilio.ut ff.de inter.acti. l.de ætate.cum simil.Et colligitur hæc secunda modificatio ex dictis Innocẽ.qui solũ fundat se in hoc:quia in eo semel cõsenserunt,non possunt resilire.ut c. inter canonicos,in fine.hic autem superuenit ex postfacto causa nouæ uacationis reducentis

tota

totalem titulum ad nō causam, &c. Ad septimam rationē faciliter respondetur negādo fundamentum, quia nec Archiepiscopus expresse hoc dicit, nisi ex dicto suo arguendo à cōtrario sensu. Item supponēdo fundamentum esse uerū, taliter dico, uidelicet, quòd ibi loquitur dispensatiue, quod innititur iustitiæ: nos autē loquimur de dispensatione, quæ innititur meræ gratiæ. Modo ius patroni quod est de gratia, nō impedit ita faciliter iustitiam, sicut gratiam, quia iustitia innititur uinculo fortiori, & quòd prima sit de iustitia patet ex no. in d. c. cū ex eo. quòd uero ista sit de mera gratia, non dubitatur. Prӕterea, quia fit in fauorem ecclesiæ, ista fit in fauorem personæ. argu. c. si. de rescri. lib. vj. prædictam autē differentiam de gratia, & iustitia ponit ualde notabiliter dominus Cardina. Parisiensis in d. c. quamuis. Non obstat aliud exemplum in dicta ratione positū, quia loqui
k tur de pœna cōtemptus [k] mādati ipsius arbitri, quæ sublato mādato per arbitrum ex quadā cōsequentia necessaria cēsetur esse sublata, hic non ita. Ad octauam rationē dico, quòd illud dictum intelligitur, cū episcopus ex causa restitueret: secus uero si fieret per modum gratiæ meræ, ut ibi pulchre not. do. Parisiensis, ut s. tetigi. Præterea in hoc sunt opiniones. Et si diceretur fore utroq; casu, uocandum forte non esse hæreticum in iure. Ad nonā rationem, quia papa scit ius tale laicis competere in aliquibus ecclesiis, cum hæc sint iura expressa, ideo nimirū faciendo generalem cōstitutionem, & nihil excipiendo, ista cōprehenderet. ut de cōstit. c. j. lib. vj. cum ibi not. in glo. magna. & per Inno. & Hosti. de rescrip. c. j. sed hic secus. Prӕterea, quia nō reuocaret ex toto, nisi propter euidentem utilitatē rempublicā concernētem. ut ff. de cōsti. prin. l. ij. & ita ex causa, & in modum iustitiæ: hic uero de gratia mera. ut s. proxime. Ad decimā rationem dico, quòd ratio redditur surreptitia re ipsa propter inuerisimilitudinem mentis, ex hoc recollecta, quæ colliguntur in iure. Nec ob. quòd nō omnia tacita, &c. quia fateor: sed dico, quòd hoc saltem in ratione satis est expressum in iure per rationes huius partis. Nec obst. ꝙ iura loquuntur in casu, quo beneficium iam uacat, quia dico, quòd idē iudicium est, cū subest causa certa de præsenti proximæ uacationis de propinquo ꝓpter rationes antedictas. Nec obstat, quòd sit ratio diuersitatis inter præsens pendēs, seu futurum, quia dico, ꝙ hæc nō hoc casu, quo ad id, de quo arguitur. per prædicta. Et ad omnia exem

exempla huius rationis responsum est. E.; prçmissis ad xj. & xij. rationes est respōsum. Ad xiiij. & ultimam rationē respōdetur, e quòd uerū est, quia per eā tollitur spes firma proximæ uacationis in præiudicium laici præsentantis, ut dixi. Nam ut pluries dixi, idem iuris est esse, uel de proximo futurū fore. ut ff. de in integ. rest. l. nemo uidetur. & quod metus cau. l. sed & partus. in fi. cū no. per Bar. ibi. & in l. existat. ibi f proxime seq. & ff. de excu. tuto. l. non tantū. in princ. ff. de acqui. pos. l. non uidetur. cum infinitis concordantiis.

a ¶Ante uacationem. *Not. quòd uacare nunquàm dicuntur bona beneficiorum, cū Christus dicatur eße dominus: dominus quidem nomine, sed non re, quia quod nō capit Christus, capit fiscus.*

b ¶Laicus. *No. quòd laicus est secularis, & de populo, & qui non habet sacros ordines. xij. q. j. c. duo sunt. Adde quòd laicus de rebus ecclesiæ non debet se intromittere, nec ei sunt cōmittendæ. lxxxix. dist. iudicatum. & an ex priuilegio papæ poßit concedi laico capacitas in spiritualibus, uide Feli. in c. causam. de præscrip.*

c ¶Pœna cōuentionali. *Not. quòd pœna dicitur cōuentionalis, cū pacta non seruātur. Adde quòd pœnæ conuentionales exiguntur, quæ certo moderamine sunt statutæ.*

d ¶Restituere depositum. *Quomodo & quādo reddi, seu restitui debet depositum, uide extra. de deposito. & per Azo. & Goffred. & Hostien. in sum. eo. tit. & in Spec.*

e ¶Per prorogationē. *Prorogatio, & reuocatio an idē sint, uide Bar. in l. in rebus. §. j. ff. de precario. Et de significatione huius dictionis prorogare, uide extra. de foro compe. c. Romana. lib. vj. prorogare enim aliquādo idem est, quod extendere: aliquando promittere. aliquando appropriare: aliquando soluere, &c.*

f ¶Plenitudine potestatis. *Not. tamen, quòd papa non debet sine causa uti plenitudine potestatis. nā cum iura sint fundata super ratione. prima distin. consuetudo. papa non debet recedere à iure ordinario sine causa.*

g ¶Spes firma. *Spes, seu fiducia ad dignitatem obtinendā an sit licita, uide Panor. in c. uenerabilem. & in c. ad nostram. de elec. Quæ est spes, & quomodo attenditur, Bart. in l. j. §. deportati. ff. de cōtra ta. Adde, quòd spes est cupidorum. Nemo enim sperat, quod non cupit. de elect. c. j. li. vj. per Archid. circa finem. super uerbo. spem.*

h ¶Cum appositione decreti. *No. quòd decretum papæ ligat etiā ignorantes. extra. de conceß. praben. c. j. §. ex pericu. lib. vj.*

i ¶Motu proprio. *Not. quòd priuilegium insertum in iure, præsumitur datum motu proprio. uide aliquid per Fel. in c. sanctorū. circa medium. de præscrip.*

k ¶Pœna contēptus. *No. quòd contemp*

temptus uitiũ demonstrat.xl.dist si quis autẽ.Et de contẽnentibus præcepta sedis apostolicæ habes xix.dis. in c.nulli fas.ubi glo.

¶De iure patronatus. Rub.

Conclusio DCCLIII.

SVPPOSITIS cõclusionibus 5.præcedentibus,& supposito,ꝙ postquàm do.Grego. Martinum priorẽ cuiusdã prioratus secularis,spectañ.ad præsentationem patroni laici,promouit ad ecclesiã Silueñ.itẽ ꝙ d.G.motu suo proprio fecit gratiam eidẽ M.talẽ uidelicet,ꝙ dictum prioratũ cum dicta Silueñ. ecclesia retinere posset usq; ad beneplacitum sedis apostolicæ. item supposito, ꝙ literæ dictæ gratiæ de dicto iure præsentãdi ad patronũ pertinẽte laicũ, mẽtionem nõ faciant,sed cũ dictus do.G.per duos dominos Cardinales fecisset dici eidẽ M.dictã gratiã,quam facere ei uolebat, idẽ M.uenit ad dictũ Gre.& sibi supplicauit,ꝙ cũ dictus prioratus spectaret ad præsentationẽ laici patroni,uidelicet Portugaliæ regis,& ipse M.esset nũtius, & ambasiator ipsius Portugaliæ regis,timeretq; eiusdẽ regis indignationem incurrere,si crederet,ꝙ tale beneficium ad eius præsentationẽ pertinens impetrasset,dignaretur idem G.dictã gratiam motu proprio facere, a quod idẽ do.G.cõcessit,ex præmissa dicti M.assertione,& supplicatione,non uidetur do. G. adeo fuisse de dicto iure præsentandi dicti patroni laici sufficienter certificatus,& informatus,ꝙ uoluerit tacite præiudicare illius iuri,& impedimẽtũ tollere, quod obstare poterat M. ex illo iure gratiæ antedictæ, postquàm de illo iure in literis dictæ gratiæ mẽtio nõ est facta. Pro ista cõclusione faciunt primo oẽs rationes,quæ adductæ fuerunt supra in una cõclusione ad probãdũ,ꝙ dicta sciẽtia huius iuris non possit probari,nisi per literas.Secũdo probatur cõclusio,qa uerba nõ operãtur effectũ,nisi secundũ finẽ,ad quem tendũt,nec ultra intẽtionẽ agentis.ut ff.si cer.pe.l.non omnis.& extra.de ordi.cog.c.cũ dilectus. Modo narratio dicti M.facta d. G.non tẽdebat ad hoc,ut fieret gratia de sublatione impedimẽti dicti iuris:sed ad hoc solum,ut fieret gratia motu proprio:nec aliud papa tũc facere intendebat.Motus autẽ proprius de natura sua nõ tollit præiudicium tertii,prout colligitur ex no.Io. And.de prębẽ.c.si motu.& patet in propria materia,quia reseruatio c.ij.de præbẽ.li.vi.fuit facta motu proprio,& tamẽ nõ tollit istud ius.ut ibi no.Io.An.in nouel.ĩgitur,&c.Tertio ad idẽ,qa error iuris non excuset[a] potissime uoleñ.acquirere,nec eis ꝓficit.ut ff.de iuris,& facti igno.l. iuris

iuris ignorãtia nõ prodest.cũ si. b Modo iste M.errauit in iure. Quarto,quia nõ sufficit papam qualitercunq; certificari,nisi certificetur eo modo,quo certificari debet.ut ff.ad l.Iul.de adul.denuntiasse,&c.circa prin. Quinto,quia assertio fidem nõ faciẽs certificationem non inducit:sed ista fuit talis.ergo &c.patet propositio maior,quia nõ omni spiritui est credẽdũ,& qa si fidẽ nõ facit, res dubia remanet,nec rẽ certã reddere est aliud,quàm facere,ut de se patet.Minor propositio patet,qa uox unius,uox nullius.ut l.iurisdictio.C.de test. & extra.eodẽ.c.in omni.& c.cũ à nobis.& potissime parti impetranti nõ creditur in his,quæ dicit pro gratia à principe obtinẽda.ut patet de probat.c.j.in cle, & per Io.An.de lit.cõtest.in nouel.c.ij.fecit autẽ pars talẽ assertionem,ut motũ propriũ obtineret.ergo,& facit,quia si uoluisset stare assertioni suæ,illã fecisset instrui in literis suis.& si papa eis stare uoluisset,id fieri mandasset,ut uidetur. Ista fuerunt motiua dominorũ iudicio meo.In oppositũ tamen uidetur posse argui,quia in his,in quibus sola scientia,seu certificatio est necessaria,sufficiat qualitercunq; ad notitiã deueniat.ut ff. de peti.hære.l.itẽ ueniunt.§.petitam.& de act.emp.l.j.in fi.& de ædil.edi.l.j.§.intelligatur. licet, ubi denuntiatio b est de substantia, secus.ut d.l. denuntiasse.in prin.& ita not.Dy.in regula.eũ, qui certus est.libr.vj.& Cy.C.de euic.l.emptor.modo sola scientia,seu certificatio principi,hoc casu uidelicet,ad effectũ tollendi impedimentũ sufficiens est,ut fuit plene deductũ supra in una cõclusione,nec est hic necessaria denuntiatio,quia hoc nullo iure cauetur.ergo &c.Præterea, & si opus est denuntiatione pro eo,ꝙ requiritur scientia,ut aliquid de futuro fiat.iuxta no.Barto.in d.l.denuntiasse.in principio.tamẽ facta fuit,ut præsupponitur,nec nocet,ꝙ ad aliũ finẽ, ut statim dicetur.Secundo hoc idẽ probatur.Nã ꝙ dicitur,uerba ad unũ effectũ opposita,non operari effectũ alium,intelligitur,quando effectus principaliter intentus ualere potest absq; hoc, quòd ualeat alter effectus principaliter nõ intentus.& ita loquitur l.cũ tale.§.fi.de condi. & demõ.& ita no.Bar.secus uero,si unus sine alio ualere non posset.exemplũ de primo:lego Meuio sic: quicunq; futurus es mihi hæres,dato Meuio l.ex cẽtum,quę Titio legaui,ualere potest legatum Meuii,licet Titio nihil legauerim:qa testator grauat hæredem proprium,sicut sibi placet.& ita loquitur l.cum tale.§.fin.Sed si dico:lego Meuio decẽ præsentãda sibi per Titiũ de

;entum, quæ sibi legaui, eo-
; uideor Titio legasse, quia
er nō potuissem eū onerasse
& ita loquitur l. denique. §.
rerdum. ff. de pecu. lega. & l.
Procul. ff. de usufr. & ista posuit
Bar. in d. §. interdū. & in d. l. cum
tale. in fin. & faciunt omnia iura
dicentia, ꝙ uolens d. principaliter,
& directe unū disponere,
uult etiā ex consequēti, licet indirecte,
oēs effectus sibi possibiles,
& sibi notos, sine quibus
fieri nō posset illud, ad qđ principaliter
intendit producere. ff.
de acq. hær. l. illud. de serui. urb.
prædio. l. iij. §. qui habet. de iurisd.
om. iud. l. ij. §. de necess. ser.
hære. insti. l. pe. inst. quib. ex cau.
man. nō licet, in prin. & qui da.
tu. pos. in prin. & de excu. tut. Idē
Vlpianus in fi. & de re iud. ꝙ cō
sulebāt. & extra. de cōsti. principum.
c. j. cū ibi not. in gl. magna.
lib. vj. & no. Inn. de rescrip. c. j. &
Cy. C. si cōtra ius, uel utilita. publi.
l. fi. modo ita est ꝙ proposito,
ꝙ certioratus fuit papa, ut
gratiā faceret motu proprio, &
eam fecit animo, & intētione, ꝙ
ualeret, ut in regula. decet. lib. vj.
& de dona. c. per tuas. & tamen
ualere non poterat, nisi tolleretur
impedimētū præsentationis
patroni laici, ambobus, uidelicet
papæ, & Martino notū, c
ergo ad hunc effectum possunt
uerba aperte referri, quod erat
probandum, quod autē papa sci

uerit, & fuerit certificatus per
assertionem dicti M. ut tollatur
v. ratio partis alterius, ostenditur,
quia tunc reuera dicitur aliquis
certificatus de eo, qđ sibi asseritur,
cū id, quod sibi asseritur
uerum est, & ipse fidē adhibet tali
assertioni. ut d. §. petitā. uersi. à
quo. l. Item ueniunt. ff. de pe. hære.
Modo utrunque in proposito
fuit. nam uera fuit assertio, ut
partes concordant. Itē papa assertiōi
credidit, quod patet, quia
eam secutus gratiam motu proprio
concessit, prout petebatur.
Sed dicis, quod non apparet, ꝙ
fuit assertionem secutus, quo ad
alium effectū, uidelicet prçiudicandi
iuri præsentandi patroni
laici. dico, ꝙ imò cōsecutiue per
rationē proxime præcedētem.
Item dico, ꝙ quo ad aliū effectum
papa debuit assertioni credere.
ratio, quia in his, in quibus
non tractatur, nisi de præiudicio
asserentis, credendū est assertioni.
prout legitur, & not. de
homi. significasti. Modo hec assertio
faciebat cōtra asserēte &
pro patrono, ut crederetur difficilior
papa ad cōcedendū, ne
patrono præiudiciū afferretur;
uel aliter. & melius dico, ꝙ licet
de narratis huiusmodi papę per
partis impetrantis assertionem
non fiat plena fides,[c] ut probat
dicta ratio v. tamen papa talia
narrata supponit nihilominus
esse uera, absque tamen præiu-

dicio ueritatis. Et his suppositis, ut præfertur, super his fundãdo suam intentionem concedit talem gratiam, sicut sibi placet. Et hinc est, quòd concessio gratiæ dependet à ueritate præsupposita narratorũ, & intelligitur facta sub conditione: si uera sint, prout narrata fuerant esse uera. ut extra. de rescrip. c. ij. cum con cor. Et hinc est, quòd postmodũ de ueritate inquiritur, & super ea à narrante probationes exiguntur, prout deducit dicta ratio v. Ex quo sequitur, quòd cũ narratum fuit ius patronatus, tenendũ est, quòd papa illud supposuit esse tale, & sub tacita cõditione: si tale foret, uidetur ad gratiam illi iuri præiudicãtem, & illius iuris impedimentũ assentem processisse. Nec ob. iij. ratio partis alterius de iure erroris faciens mentionẽ: quia hic non agitur de actu, qui procedit effectiue à narrante, uel ab ipsius narrantis uoluntate. Ideo narrans in narrando contra suã intentionẽ in iure errauerit, uel non errauerit, non curamus: sed a agitur hic de actu præcedente, licet non directe, & expresse, tacite tamen, & indirecte à mente præsumpta Romani pontificis gratiam cõcedentis, de quo non est uerisimile, quòd erret à b iure. ut l. omnium. de testa. & c. j. de consti. lib. vj. alle. Et uere pars ista est multum probabilis, & in ea consentiebat do. Greg. p xj. nomine Ioan. Rogerii a Cardinalis Bellifortis, & ne ex fratre d. Cle. papæ vj. luce iuris ciuilis, uir utique subt. ingenii, optimi iudicii, & inte lectus ualde clari, & ita nobis auditoribus mandauerat Cancellariam regẽs, quondam Archiepiscopus Bareñ. & nunc in papatu intrusus per literas suas patentes ex parte eiusdem domini Clementis, non ut papæ, sed ut doctoris. Idem tenent, ut intellexi, do. Mediolaneñ. Sancti Eustachii, & sancti Angeli Cardinales. & do. meus de Salua episcopus Papienñ. Et dicũt aliqui de domino Viuarieñ. qui sunt oẽs maximi prælati literati docto. decret. omnes. idem in consiliis Rotæ tenuimus. dom. Episcopus Limoceñ. Robertus, Galhardus, & ego, licet alii cõtra maiorem partẽ facieñ. Ideo expediuisset d. M. quod causa saltẽ in tertia instantia cõmissa fuisset extra rotam, elicitur ex decisione cõclusionis sequentis. ergo &c.

a ¶Error iuris non excuset. *Nota, quòd error iuris excusat quem à dolo. gloss. est singu. ff. de abigeis. in fin. An autem, & quomodo error iuris noceat, uel possit reuocari, uide per Dy. in regula ignorantia. de reg. iur.*

b ¶Denuntiatio. *Denũtiare qualiter quis intelligatur, uide ff. de adul. l. denuntiasse. Adde, quòd denuntiatio personalis non requiritur, ubi præcess*

præcessit publica notificatio. text. est singu secundum Bald. ff. de decre. ab ord. fa. l. prima.

¶Plena fides. Nota, *quòd plena fides bona fides præsumitur, ut plene per Hosti. extra. de præscript. c. si diligenti. & habetur hac dictio bona fides. ff. depositi l. bona fides.*

¶De concess. præben. Rub.

Conclusio DCCLIIII.

SVPPOSITA conclusione edita per domi. Grægor. papam xj. quæ habet quòd in præbendis ecclesiarum cathedraliũ obtinendis requiritur ætas xiiij. annorum,[a] & quòd idem domi. Greg. in eadem cõstitutione declarauit, se etiã tẽpore suæ promotionis ad papatum fuisse intentionis, prædictã ordinationẽ debere seruari. item supposito in facto, quòd clericus adhuc agens. xij. tantum ætatis suæ annum ab eodem do. Grego. obtinuit gratiam de canonicatu sub expectatione præbendæ cuiusdã ecclesiæ cathedralis, & postea, dummodo Grego. ageret in humanis, ipse P. iam habẽs xiiij. annos præbendam tunc uacantẽ, & sub data gratia sua cadentem, acceptauit, & de ea sibi fecit prouideri, utrũ ualuerit ipso iure acceptatio, & prouisio? Antedicti domini Guil. Nicolaus, Galhar. & Fornandus, quòd sic: sed domini Corsieñ. archiepiscopus Camerinus episcopus, seu electus. R. P. & Aegid. contra, & Ebrandus dubius. pro prima parte facit ca. ei, cui. de præben. pro secunda parte facit ca. si eo tempore. de rescri. eodem libro. Item pro prima parte, & ultima dissolutio dictorũ duorum capitulorum posita in glo. Ioan. Andr. super cap. ei, cui. & sol. Ioan. Andr. posita in glo. Io. And. super cap. ei, cui. de regul. iuris. lib. vj & so. domini M. de Salua per me addita in dicto c. ei, cui. super dicta gl. Ioan. And. uidelicet, quòd aliud in qualitate de iure communi inhærente, aliud in qualitate de iure speciali inhærente. sed pro secunda parte facit secunda solutio posita in dicta gl. Ioan. And. pro qua optime facit text. ff. de solu. l. qui x. §. Stichum. j. & ij. ff. de uerborum obligationibus. l. inter stipulantem. §. sacram. uer. uini, &c. & extra. de re iudi. cap. abbatem. uer. præfatus. Item pro prima parte facit, quia non loquitur constitutio de canonicatu, & tamen nouella etiam correctiua est secundum quosdam. ergo non intelligitur de canonicatu, & ita ualet gratia in canonicatu, qui afficit, ut cap. si clericus. de preben. libro sexto. Sed pro secunda parte facit, quia canonicatus datur propter prebẽdam. Ideo non habet canonicus talis ante præbendam adoptionem iura canonicalia, puta:

distributiones, & uoce. ut not. Ioan. And. de constit. cum M. in nouella, ergo si nõ ualet gratia de præbendis, ergo nec de canonicatu, per regulã. cum principalis, &c. & l. prima. & secũda. ff. de pecu. lega. Item, quia quando unum propter alterum, &c. C. de dona. l. fi. Item, quia altera pars erat expectans, licet secunda maior ratio, & hæc hic cessat. Item pro secunda parte facit, quia constitutio solum loquitur de obtinendis præbendis. ergo refert se ad tẽpus, quo obtinebuntur, quod erat tempus acceptationis, & prouisionis, C. de dona. propter nupt. l. quod sponsæ. Sed pro alia parte facit, quia alia omnia referuntur ad tempus datæ. de rescript. b cam te. cùm concord. & in ca. si eo tempore, alleg. sicut in regula Catoniana. ff. de re. Catoniana per totum. &, quia ca. ei, cui, tanquam à regula iurium dicentiũ, debere semper inspici tempus exorbitans, debet quantum potest fieri reduci. ar. ff. de pact. l. item si unus. §. pater. uer. quòd si de specie dotis. quod non potest melius fieri, quàm sequendo secundum solutionem dictæ gl. a Ioan. Andr. Item, quia habilitas prouisi requiritur tribus temporibus prosequi. per Dy. in cap. j. de regu. iuris. libro vj. Secunda pars uisa fuit mihi in consiliis, ut dixi, & adhuc mihi uideretur probabilior, & in ea plures saltem de uno concordauerunt, ut dixi. & qui uellet insistere contra primam & ultimam solutionem Ioan. Andræ. & solutiones domini M. supradictas facile foret soluere, quia cap. si eo tempore non fundat se in speciali fauore respectu primæ solutionis. & ita possent in casu, in cap. si eo tempore. omnia beneficia esse curata respectu alterius solutionis, & nõ minus debet operari specialitas in suo casu speciali, quàm generalitas in sua generalitate respectu alterius solutionis domini M. ergo, &c. Itẽ pro secunda parte facit opinio Host. Archi. & sequacium, quæ habent de iure communi, impuberem b esse inhabilem ad præbendam ecclesiæ cathedralis. in cap. super inordinata. de præb. & alia iura, & rationes, quæ allegant. de quo per Archi. de rescr. si eo tempore, libro sexto. & per Hosti. in cap. super inordinata, alleg. & ibi per Ioan. And. in nouel. Sed pro prima parte facit opinio contraria aliorum. per cap. cum ex eo. de electio. lib. vj. & alia iura, & rationes eorũdẽ.

¶ Aetas. xiiij. annorũ. *Nota quòd ætas discretionis in pueris est xiiij. annorum. xxij. quæst. ij. pueri. Aetas autem qualiter probetur, & quid si testes super ætate discordent, & an testimonium propinquorum admittatur super ætate, uide* Bal. *in consil.* *cccclv.*

eccclv. in iiij. uolumi.

b ¶ Impuberem. *Nota quòd impubes dicitur esse minor xiiij. annis. Instit. qui. mod. tu. fi. in princi. quandoque tamen improprie dicitur, qui adultus est. ff. de excus. tuto. l. sed & milites. Quandoque etiam impubes est minor annis xxv. ff. de excus. tuto. l. non solum. §. si libertus.*

¶ De præbendis. Rub.

Conclusio DCCLV.

SI RECTOR parochialis ecclesiæ impetrat à papa archidiaconatum dignitatem, & curam habentem, certo modo uacantem, offerens expresse se dimittere ecclesiam per assecutionem pacificam archidiaconatus, & papa conferat ecclesiam alteri, dum uacauerit per assecutionem iam dictam, dictúsq; rector post hoc possessionem pacificã archidiaconatus assequatur, dimittátq; statim, & infra mensem à tempore huiusmodi assecutionis computãdum, realiter, & cum effectu, & sine fraude dictam ecclesiã, & eius possessionem, nec sine noua collatione redeat ad eam, licet infra dictum mensem coram ordinario sub publico testimonio eandem ecclesiã uerbotenus nõ dimittat, pœnas cõstitutiõis extrauagãtis Io. xxij. quæ incipit. execrabilis. §. qui uero. nõ incurrit. Cõtra cõclusionẽ nõ uidetur arguere, quia uidetur textus rotũdus in cõtrarium, in §. qui uero. a alleg. exponẽdo ibi uerbũ. pari modo. secundũ Iesse, & Guil. id est, sub publico testimonio uerbaliter corã ordinario, &c. Sed probatur cõclusio. primo enim supponimus, ꝙ sine fraude, & realiter, & cũ effectu dimiserit infra tẽpus, nec redierit postea ad eandẽ, nec restat, nisi ostẽdere, ꝙ corã ordinario uerbo expresso, & sub publico testimonio dimiserit. Pro quo sciendũ, ꝙ papa totius mũdi, & omnium ecclesiarum est ordinarius eps, etiã immediatus, & nõ casualis, sicut archieps. ut ix. q. iij. cuncta per mũdũ.[a] & c. seq. & c. per principalẽ. ĵ. de concef. præb. proposuit. & de pręb. c. ij. lib. vj. Secũdo sciendũ est, ꝙ cũ uerba proferũtur, nõ ut pro tẽpore prolatiõis operẽtur effectum, sed potius in aliud tẽpus futurũ, nõ recipiuntur pro tẽpore, in quo proferuntur, sed pro tẽpore, in quo effectũ suũ protẽdere dignoscũtur. ut ff. de dona. inter uir. & uxo. l. cum hic status. §. si sponsus. & C. de dona. ante nup. l. quod sponsæ. & ꝙ illud, quod fit ante tempus, habetur perinde, ac si fieret post tẽpus, ac sic tẽpus est gratia facientis. ut ff. de annu. leg. l. eũ, qui rogatus est. cum omnibus concor. ibidem alleg. uel etiam si alterius gratia, dũmodo ipsius in nullo intersit. ut l. qui Romæ. in prin. cum ibi no. per Bar. ff. de uerb. oblig. & faciunt no. Bar. &

gl. in l. eũ, qui rogatus. imo & l. ipsa à contrario probat, & per hoc tolluntur no. Cy. in l. ij. in fi. C. de iure emphy. & eiusdẽ in l. si cert. annis. C. de pac. & præsertim, quãdo dilatio temporis est modica & spes propinqua, & firma. per l. alle. supra. in quadã cõclusione ad fin. & facit optime, quia limitatio temporis respicit ultimũ extremũ, & nõ primum, quãdo etiã ante illud fieri posset, sicut dicimus in mense, qui datur impetranti ad acceptandum, & currit à tẽpore notæ uacationis in ecclesia, & ante potest acceptari, & ante ligat decretũ secundũ oẽs. Tertio dico, ꝙ illud, qđ fit in præsentia alicuius principis, cẽsetur publice fieri, & cum omni solẽnitate: qa eius præsentia supplet oẽm solẽnitatẽ. ut C. de testa. l. omniũ. Ex premissis appatet, ꝙ etiã coram ordinario: quia corã papa per primũ suppositum etiã uerbaliter in supplicatione, quã porrexit per secundũ suppositũ, & sub sufficiẽti testimonio, quia sub testimonio principis per tertium suppositũ, beneficiũ primum dicitur dimisisse, & maxime uidetur bene testimoniũ publicum, si super supplicatione, ex eius signatione facit confici literas, & ipsis publice utitur recipiendo possessionẽ secũdũ authoritate literarũ earundẽ, qa nõ põt dici testimoniũ magis publicũ, quàm testimoniũ literarũ, cõtra quã probatio nõ admittatur, nisi sup crimine falsitatis. Et hęc dico tu per hæc, quæ papa asserit in sua præsentia esse facta, ut cle. j. de prob. cũ ibi not. & c. si motu. de præb. li. vj. cũ ibi not. & maxime, si hoc liceret, alias nõ postquã literis ut tur, tanquam bonis. ut c. per tuas. de proba. cum simi. Secundo eadẽ conclusio probatur per rationem magis clarã. Nam certũ est, ꝙ iura pœnalia sunt odiosa, & tanquam restringenda. ut l. si præses. & l. si de interpretatione. ff. de pœnis. & maxime illa, quæ pœnas ipso iure imponunt, puta priuationis. ut de elec. c. licet canon. & c. statutũ. li. vj. simul iunctis. facit de pœniten. distin. j. pœnæ. & facit egregie not. & alleg. Io. And. in regula in pœnis. & regula, odia. li. vj. in quæstionibus mercurialibus, ibi per eũ disputatis in nouella. Et quanto pœna est grauior, & culpa minor, tanto debet restrictio esse maior, ut auth. multo magis cum si. maxime, quia debet esse adæquatio inter culpã, & pœnã. ut l. sancimus. C. de pœnis. Modo hic est pœna maxima, quia nedum est priuatio habiti, & ambiti, sed etiam est pœna inhabilitationis, ad quodlibet aliud decætero obtinendũ. Ex quibus concludo, ꝙ in aliis materiis non pœnalibus, nec odiosis, sed potius fauorabilibus

bus arguitur ex causæ, seu ipsius tationis cassatione; ad l. seu eius constitutionem, & eius effectus cassantes. ut C. de epis. & cle. generaliter. & ibi per Cy. & de in integ. rest. mi. l. fi. & ff. de iure pa tro. l. adigere. §. quamuis. ut not. per Dy. in regula. priuilegiũ. de reg. iur. lib. vj & per Io. And. de renuntia. post translationem. in nouella. & egregie facit. quod not. Bar. in d. §. quamuis. dicens, quòd quãdo quis puniretur cõtra mentem l. nisi per rationem uerba l. restringerentur, restringuntur. & iste est casus dicti §. quamuis. & l. ij. C. de noxa. licet secus, si lucrum admitteret, ubi l. restrictionem nõ notaret. ut l. prospexit, ff. qui, & à qui. manu. non fi. & idem uidetur notasse Cyn. C. quæ sit lon. consue. Modo pro eo uideamus, quę potuit esse ratio, quare ultra uerã, realem, & actualem, effectualẽ restitutionem curatur de uerbali. Nã cum uerba menti seruiant, habito effectu secundum mentẽ, de uerbis non uideretur prima facie esse curandum. ff. de suppel. lega. l. Labeo. de rebus dub. l. in ambiguo. C. de libe. pręteri. l. iij. & extra. de uerb. sign. c. præterea. & c. in his. & ff. de lega. l. scire l. & breuiter, nescio imaginari aliam rationem, nisi unam, quæ ponitur pro parte in textu, & pro parte debet subaudiri, utputa, ut uidelicet ordinarius citius sciẽn. dimissionem, citius de reseruatis domino papę referat, ut ipse citius conferat, ut diutinis uacationibus succurratur, & ut materię fraudum nõ sit locus. facit pro euitatione longæ uacationis, de electio. ne pro defectu. cum simil. Modo uideamus, si dicta ratio hoc casu cessat in totũ, certe ita. Nam primo cessat fraus in totum, ut supponitur. Item cessat prima pars rationis, quia iam papa certioratus est, ideo non fuit plus certiorari opus. ut l. j. in fi. ff. de act. emp. l. j. §. si intelligatur. ff. de ædilitio edicto. Itẽ, quia iam satisfactũ est rationi. quia iam papa prouidit ut supponitur. Item cessat secunda pars dictæ rationis: quia beneficium non spectat ad collationem ordinarii, cum sit reseruatum. Sed dices: saltem spectat ad eius dispositionem, de qua in c. cum uos. de offic. ordina. Sed nõ obstat. quod c. cum uos. non loquitur, nisi cum est periculum de longa uacatione, ut ibi not. quod hic cessat. Item non obstat, quia alius ordinarius omni ordinario maior, uidelicet papa, prouidit hic de alio administratore, qui cito post assecut. fecit sibi prouideri, & fuit possessionẽ ecclesiæ assecutus. ut supponitur. igitur. Item, quia ueritas est, quod hodie reuera cessat c. cũ uos. in beneficiis reseruatis. quia collatores camerę aposto-

b licæ loco œconomi b succedunt hodie in beneficiis referuatis, & fructus recipiunt, & conseruāt ad utilitatem cameræ apostolicæ. Pro prædicta uero ratione, quæ habet uerba dictę extrauagantis restringi ex mente, faciūt no. lesse in dicta extraua. execrabilis. §. statuimus. super uer. uerbaliter. uersi. quid autem de illo qui loqui potest. ubi dicit lesse, quòd etiā in ualente loqui sufficit, si qualitercunque corā ordinario, etiam sine uerbis: puta, nutu, signo, aut alias suam uoluntatem ecclesiam dimittendi ostendat. argu. not. per Hostien. extra. de spon. c. tuæ. & in summa. de sponsal. in rubricella. de matrimonio. §. qualiter cōtrahitur. ubi dicit, quòd matrimoniū per nō ualentes loqui, nutu, uel signo contrahi potest, quia hoc, quòd non potest loqui, non debet sibi esse ad prę iudicium. argu. ff. de cōndi. & demonst. l. falsa. C. de adoptioni. l. per optionem. & de dignita. l. maior. & de agen. in rebus. l. saluberrimam. lib. xij. maxime, quia uerba ad aliud inducta nō sunt, nisi ad designandū consensum. xxij. q. ij. is autem. argu. ff. de lega. iij. §. iij. l. Pamphilum. §. propositum. & quod no. C. de testamen. l. iubemus. §. ultim. Ad §. statuimus. respondet, cum dicit: uerbo, subaudi, uel alio modo ęqui pollenti, puta signo, nutu, uel literis, ut ius seruetur, & uerbis præferatur, ut d. l. iij. C. de libe. præteri. legis enim uerba ciuiliter intelligenda. ff. de seruitu. l. si cui. nec ius calumniari, nec eius uerba captari, sed qua mente dicantur cōuenit animaduerti: ut ff. de exhiben. l. ad exhibendum. licet fateatur tutius fore, si cortici literæ seruiatur, quod & fateor. argum. ff. de uen. in possesso. mitten. l. sed si incertum. extra. de spon. inuenis. de cleri. ex communi. minist. illud. de pœniten. disti. vij. c. ij. cum simi. Item, quòd recedendum sit à uerbis illius extrauagan. propter mentem, & rationem, colligitur ex uno dicto lesse posito in di. §. statuimus. super uerbo. testimonio publico. ubi dicit mentem literæ, seu literam ex mente referendam, nedum ad testimonium instrumenti publici, uel literæ, uel sigillo authenticæ sigillatæ. de elect. ut circa. lib. vj. de offi. ordi. si canonici. eo. lib. ij. q. j. legum. C. de epis. & cle. l. si qua per calumniam. sed etiam per testimonium personarum authenticarum, seu notabilium. arg. ff. de testamen. l. hęredes palam. de ritu nup. l. palam. in princ. & §. quæ in adulterio. attenta mēte. argu. ff. de excusa. tuto. l. scire. §. aliud. de electio. c. si postquam. lib. vj. §. j. ar. C. de fide instru. l. in exercendis. de pac. l. pactum. maxime, quia pœnalis. arg. re. odia.

ar.

ar. de preben. si beneficia. lib. vj. licet tutius fateatur, quod fiat sub
c publico instrumēto, [c] ut satisfiat cortici literæ, & opinioni: & quia promptior fides est instrumenti. argu. ff. de pigno. l. communiter. de Carbo. edicto. l. iij. §. duæ causæ. de acquir. possess. l. peregre. §. j. prædicta autem multa coadiuuāt, quia licet patres nostri dictam interpretationem, quam conclusio ponit, in scriptis non redegerint, saltē quod ego uiderim: tamen de facto eam fecit cōsuetudo longa. facit, quia nullus in casu isto cōsueuit ad aliam uerbalē dimissionem recurrere, ergo seruanda est. argu. ff. de legi. l. minime, & l. si de interpretatione. eo. ti. & alias periculosissimus laqueus mitteretur animabus, contra ca. de uiduis. nec possum credere, papam uoluisse tam magnā pœnā debere incurrere ex ita modica culpa. quia commensuratio esset ualde inæqualis, & excessiua, quod esse non debet: ut dicit l. sancimus. Saluetur ergo cōstitutio casu, quo papa cōtulisset archidiaconatum de parochia mentione non facta: uel si ordinarius habēti in aliena diœcesi parochialem ecclesiam, in sua curatum beneficium contulisset, sed quid si papa motu suo proprio cōtulisset, de parochia tamē mentione facta, eam mandādo dimitti? uel quid si dedisset expectatiuam ad uacaturam dignitatē ecclesiam ad oblationem impetrantis, uel sine oblatione, motu proprio: uel ad aliā petitionem dimitti parochiam mandaret: uel quid si ordinarius habenti in sua diœcesi parochiam aliam conferat, de prima facta, uel non facta mentione, mandando dimitti, uel non mandando ad oblationem, uel sine oblatione? omnia ista sunt adhuc dubia aliqualiter.

a ¶ Cuncta per mundū. *Adde quòd est summus inter omnes, & habet omnem plenitudinem potestatis, & alij in parte solicitudinis sunt uocati. ij. q. vij. decreti. & c. qui se scit. unde, cum dominus apostolis dixit, ut laxarēt retia, soli Petro dixit: duc in altum. & ei soli dixit, ut piscaretur hamo, qua duo utinam faceret.*

b ¶ Loco œconomi. *Oeconomus est, cui res ecclesiastica gubernāda mandatur. C. de sacrosanct. ecc. iubemus. Et nota, quòd œconomus & præpositus sunt diuersa nomina, tamen idē significant. sicut primas, & patriarcha. Adde quòd œconomū debet habere qualibet ecclesia cathedralis, qui cum arbitrio episcopi res ecclesiæ gubernare debet.*

c ¶ Sub publico instrumento. *Instrumenta quæ dicantur publica, uel priuata: & quibus instrumentis credatur: & an exemplaria scripturæ sit standū, uide diffuſè, & plene per Innoc. Hostien. & Io. And. & alios in c. j. de fide instru.*

¶ De filiis presbyterorū. De rerum permutatione. Rubri.

Conlusio DCCLVI.

SI illegitimus dispensatus ad
a curatum beneficium[a] obtinē dum obtento curato beneficio in ui dispensationis eiusdem, illud permutet ad aliud curatū cum legitimo effectu dictæ illegitimitatis ignorante, credēs sibi id ex prædicta dispensatione licere, nō ualet collatio secundi curati ex causa dictæ permutationis facta: sed datur utrique: uidelicet legitimo ratione probabilis ignorantiæ facti, & illegitimo ratione erroris iuris probabilis recursus ad beneficia renuntiata ex causa permutationis antedictæ. Ratio primæ partis: quia opinio Archid. posita in ca. j. de fi. presby. lib. vj. qui habet, huiusmodi dispensationem non posse extendi, nisi ad unicum, & nisi ad primum in curia Romana, & palatio apostolico, semper extitit obseruata, & prohibitus aliud recipere, non potest etiam ex causa permutationis illud recipere. ut nō. glo. & Pau. in prin. in clemē. de pœnis. super uerbo. obtinenda, quia in permutatione interuenit uera hincinde renuntiatio, & sequitur uera hincinde collatio, ut nota. in c. uno. de rerum permutatio. quicquid ibi Ioā. mo. in contrarium notet: licet opinio Ioan. mo. posita in d. cap. j. de fi. presby. lib. vj. & Ioan. And. posita in c. non potest. de præbē. lib. vj. in nouella, ubi plenissime de iure uideretur: pluribus dominis probabilior: & fateor recte, quod benignior est. Sed puto, quod alia de iuris rigore sit uerior, quia talis dispensatio non se extendit, nisi ad unicum. ut in c. unico. de fi. presby. alle. & ad primum. ut in capi. nō potest. de præben. alle. cum ibi not. & alle. etiam iura, & hoc in simili. in c. quamuis. eo. tit. & lib. in nouella. ergo cōsumitur in illo argumen. no. Ioan. post Hostiē. in simili. de rescrip. in c. cum in multis. super glo. fi. lib. vj. si consumitur, postea nō reuiuiscit. ut ff. de uerbo. obliga. l. inter stipulantē. §. sacram. & de solu. l. qui res. §. aream. quia semper remanet illegitimitas, cum per talē dispensationem non tollatur, ut not. in d. capi. j. de filiis presby. dicebat do. F. quod maius odium est in dispensatione, de qua in ca. non potest. quàm hic, quia prima respicit cumulationē beneficiorū iuribus munitam. de cle. non residen. quia nonnulli. & de præben. c. quia intantum. cum simil. hoc uero habilitatione personæ, qui morbo alieno laborat. Sed certe dico, quod per ista est magis odiosa, qa magis iuri antiquo repugnat, & magis hono

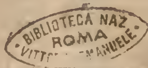
ri ecclesiarum dicitur obuiare. Et secundũ ueritatem in maiori, uel minori odio nõ fundantur iura prædicta. Secunda pars cõclusionis quo ad legitimum est b clara: quo ad legitimum uero in hoc fundatur, quia error in iure probabilis bene excusat à do lo. ff. ad Silleia. l. si quis in graui. §. si quis ignorãs. & etiam à culpa, quia culpa ex iuris ignorantia imperito imputatur, quia cõsulere potuerit peritiores, & probatur ff. quis ord. in bo. possessio. serue. l. ij. §. fin. & ff. de iuris, & facti ignoran. l. regula. §. sed iuris ignorantiam. modo si periti sint adeo contrarii, quòd nescit, quorum debet opinionẽ sequi, patet, quòd nõ potest certitudinaliter consulere peritiorem, quia nescit, quis peritior sit in hac parte. & quòd talis error hoc casu sit probabilis, & excuset, uidetur tex. ff. de peti. hære. l. illud. in fin. primi responsi. & ff. de leg. ij. & l. qui solidum. §. etiã. & C. de condi. indebi. l. fi. & probatur in simili, quia talis error excusat à sumptibus litis, ut not. Specu. ad plenum in Spec. tit. de expensis. §. nunc uidendũ. & Pe. de Samp. s. de appella. ut debitus. & ibi no. Ioan. And. super gl. pen. & tamen error improbabilis non excusaret. ut ff. de iudi. l. eũ, quẽ temere. postquàm enim a maiores literati, in facultate periti, doctores, & authoritate pollentes, & numero plures in hac materia errarunt, & errant, non improbabiliter errat circa hoc peritis.[b] & maxime, qa hic non agitur de coadiuuando errantem in lucro captando, sed potius in damno uitando. ergo ei uidetur esse succurrendum, si ex iuris ignorantia errauit. ut ff. de iuris, & facti igno. l. regula. & l. iuris ignorantia. cum similib. fa. quia ob eam causam, quòd error iuris probabilis. dicit Ioan. mo. in regula. ignorantia. lib. vj. in fin. quòd error iuris inusitati bene excusat, quia inusitatio bene reddit ignorantiam probabilem. Itẽ eadem ratione dicitur mulierem, rusticum, & militem probabiliter iuris peritiã ignorare, & per hoc excusari. C. de iure deliber. l. sancimus. & C. de iuris, & facti ignoran. l. cõstitutiones. & ff. de probat. l. cum de indebito. §. sin autẽ. & ff. de edẽ. l. j. §. fin. de iurisdict. om. iudi. l. si quis id, quod. §. doli. de testamẽ. l. fin. & not. j. q. iiij. notandum. C. de iuris, & facti ignoran. l. j. ij. & ulti. & per Ioã. mo. in regu. ignorantia. alle. licet sit magna differentia in aliquibus inter personas antedictas, quam differentiam scripsi in regula. ignorantia. alleg.

¶ Dispensatus ad curatum beneficium. *An solus papa dispenset cum*

cum illegitimis in beneficijs, quæ sunt cum cura. uide. lxj. dist. Cenomanen.

b ¶Peritus. *Quis dicatur peritus, & in quo differat à prudente, uide per* Archi. *extra. de hære. c. ut commisisi. libr. vj. super uerbo. peritos.* Adde, *quòd si periti discordant ab imperitis, peritioribus magis credendum est propter perspicatiorem scientiam, ut dicit* Bal. *in prom. ff.*

FINIS DECISIONVM AEGIDII BELLEMERAE.

SANTIN
Restauro
75